Su Kryžiumi per Europą

SU KRYŽIUMI PER EUROPĄ

Parengė BIRUTĖ ŽEMAITYTĖ

2004

UDK-23/28
Že48

ISBN 9955-9315-6-6

© Birutė Žemaitytė, 2004

VILNIAUS ARKIVYSKUPIJA
Šventaragio 4, 2001 VILNIUS, tel. 2627098; 2123653, faks 2122807; el.paštas Vilnensis@takas.lt

2003 04 09
Nr.122

LIUDIJIMAS

Popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymo Lietuvoje (tai buvo 1993 metų rugsėjo 4-8 dienomis) dešimtųjų metinių paminėjimui grupė Lietuvos katalikų ėmėsi iniciatyvos suorganizuoti piligriminę kelionę pėsčiomis su kryžiumi iš Lietuvos į Vatikaną atsiteisimo Dievui už pasaulio nuodėmes ir už taiką žemėje intencija.

Piligrimų grupę sudarys ne daugiau kaip 30 žmonių. Kelionės pradžia 2003 m. birželio mėnesį, ją baigti numatoma spalio mėnesį.

Lietuvos Episkopatas, trūkdamas lėšų, negalėjo paremti šios kelionės ir jos organizavimą paliko pačių iniciatorių valiai ir jėgoms.

Tačiau liudiju, kad grupės nariai yra praktikuojantys katalikai, turi entuziazmo, piligriminių kelionių praktikos ir gerų krikščioniškų intencijų.

Grupės vadovas yra Švč. Mergelės Marijos legiono narys Gintaras NAUDŽIŪNAS, g. 1960 m. rugpjūčio 2 d., gyv. Klaipėdos rajone, Mozūriškių k.

Piligrimus telydi Dievo malonė, globa ir palaima, Vilniaus Aušros Vartų Gailestingumo Motinos ir Šventųjų Globėjų užtarimas.

Meldžiame Dievo gailestingumo taikos ir ramybės pasauliui ir mūsų tėvynei Lietuvai. Testiprima Aukščiausiasis savo malonės jėga mūsų Šventąjį Tėvą Joną Paulių II.

VILNIAUS ARKIVYSKUPIJA ✠ ARCHIDIOECESIS VILNENSIS

Tit. Vysk. Juozas TUNAITIS
Vilniaus arkivyskupo augziliaras
ir generalvikaras

TURINYS

Įvadas / 7

I. Bendra kelionės panorama *(D.Totoraitytė)* / 7

II. Ką reiškia Išganymas *(B.Žemaitytė)* / 28

Lietuva / 37

Lenkija / 79

Slovakija / 149

Austrija / 189

Slovėnija / 219

Italija / 247

I. Mąstymai Kelyje Italijoje *(J.Rimkevičienė)* / 249

II. *Kryžiaus kelio* per Italiją įspūdžiai / 282

Užsklanda / 353

Piligrimų atsakymai į klausimus rengiant interviu Vatikano radijui 2003-09-19 / 358

Laikraščių žinios / 363

Kelionės dalyvių sąrašas / 367

Nuotraukų albumas / 369

J.E.Vyskupo Juozo Tunaičio atsiliepimas / 577

Žinutės užsienio laikraščiuose / 578

Naujų draugų sveikinimai / 580

Kelionės schema / 582

ĮVADAS

BENDRA KELIONĖS PANORAMA

DANUTĖ TOTORAITYTĖ

Kryžiaus kelias pėsčiomis iš Vilniaus į Vatikaną įvyko 2003 Viešpaties malonės metais birželio 7 d. – spalio 16 d.

Tu mums liepi paimti savo kryžių
Ir kvieti mus sekti Tavo pėdomis,
Kad regėdami
Tavos kančios žiaurumą
Taip skaudžiai nepajustume
Savos naštos.
Pasibelsti trokšti Tu į mūsų širdis,
Kad išdrįstume užjaust Tave
Kančios kely...
Ir Tave mylėti broliuose išmoktume,
O naštos nekrautume kitiems daugiau.

Kryžiaus slėpinys... Kryžiaus kelias... Kryžių šalis – Tėvynė Lietuva... Kiek daug mums reiškia šie žodžiai; tai viso mūsų žemiško gyvenimo prasmė.

Todėl kai brolis Gintaras paprašė padėti organizuoti šią ilgalaikę kelionę su Kryžiumi pėsčiomis iš Vilniaus į Vatikaną, aš per daug nenustebau. Tik susimąsčiau: ar tai įmanoma techniškai ir fiziškai, t.y. ar pajėgtų žmogus ištverti tokią ilgą ir sunkią kelionę? Iš karto Gintarui neatsakiau nei teigiamai, nei neigiamai, tik prašiau melstis ir meldžiausi pati, kad paaiškėtų, ar tai iš tikrųjų Tavo Valia, Viešpatie.

Klausiau Gintarą, kodėl jis pasirinko į talkininkes mane, juk aš esu labai silpno tikėjimo, yra stiprių, sakysim, brolis Aloyzas Domarkas, brolis Jonas Paliulis ir kiti vyrai. Jis atsakė: tavo visuomeninė ne turto siekianti įstaiga „Mirja“, per kurią buvo organizuota nemažai maldingų kelionių, dvasinių rekolekcijų Medžiugorėje, Italijoje (San Džovani Rotonde), Lurde, Fatimoje, ir visa patirtis per šias keliones, taip pat „Mirjos“ antspaudas patarnautų šios neeilinės kelionės organizavimui.

Širdyje sutikau su tokiomis jo mintimis, bet atsikalbinėjau, ypač dėl to, kad 2003 m. vasarą norėjau paskirti ne tiek maldingoms kelionėms, kiek pasirengimui studijuoti socialinius ar teologinius mokslus, jaučiau, kad Viešpats kviečia vėl grįžti į mokyklą (esu baigusi pedagoginį universitetą). Vienu žodžiu, mane apniko svarstymai. Abejones pakurstė ir nugirsta nuomonė, kad Gintaras šią kelionę rengia puikybės skatinamas. Beje, tokia nuomonė buvo net Bažnyčios hierarchų. Atvirai paklausiau jo paties, laukiau atsakymo maldoje. O kai įvyko ši kelionė, belieka Gintarui Naudžiūnui tik padėkoti, kad jis pakluso Kristaus kvietimui, kad buvo nepajudinamas tikėjime ir viltyje, ištvermingas kelionėje.

Aš pati buvau įsitikinusi, jog jei ryšiuosi, tai tikrai ne iš puikybės. Juk kur kas lengviau įsėsti į patogų autobusą ir keliauti, kaip tai darydavau anksčiau. Man tai būtų sunkus fizinis išbandymas. Prisiminiau, kaip Viešpaties buvau pakviesta į *Kryžiaus kelionę* Jubiliejiniais 2000-aisiais metais. Keliavau nuo Sudargo iki Klaipėdos. Tai buvo didelių išbandymų ir džiaugsmo dienos. Tuomet širdyje aiškiau pajutau, kad į kelionę Dievo buvau pakviesta melstis už mirusius gimines (Sudarge palaidoti mano visi brangūs artimieji). Keliaudama su *Kryžiumi*, buvau sukrėsta iki širdies gelmių Kryžiaus slėpinio. Suvokiau, jog kelionės su Kryžiumi turi didelę galią žmonėms, jų atsivertimui ir didelę prasmę Dievo plane.

Mąstydama apie Gintaro pasiūlymą, svarsčiau ir maldoje vis laukiau atsakymo, ar imtis šios didelės misijos. Jeigu iš tikrųjų Viešpats kviečia, tai atsisakiusi labai Jį įžeisiu.

Kita vertus, mąsčiau, jog ši kelionė man būtų kaip nuoširdi padėka Dievui už dešimt tikėjimo metų. Mano tikras atsivertimas įvyko Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II atvykimo į Lietuvą metu (1993 m. rugsėjo 4–8 d.). Tuomet išvydusi Šventąjį Tėvą prie Vilniaus katedros, apšviesta vidinės šviesos, važiavau paskui jį per Lietuvą – į Kryžių kalną, Šiluvą; įsirašiau į garso juostą visas Jo kalbas, aukotas Šv. Mišias. Per šią didingą asmenybę Viešpats pašaukė mane tvirčiau tikėti, pažinti Dievo Meilę.

Taigi ir dabar mąsčiau, kad, eidama su *Kryžiumi* 130 dienų, galėsiu garbinti ir šlovinti Viešpatį už visas man suteiktas malones, taip pat bus proga nuoširdžiai atsiprašyti už skriaudas ir nuodėmes – mano, šeimos, artimųjų ir kitų žmonių, kuriems reikalinga malda ir atgaila. Visa tai baigsis Vatikane, kur galėsiu padėkoti Šventajam Tėvui už visą džiaugsmą ir skausmą, kurį Viešpats išliejo per jį man, artimiesiems, visai Lietuvos ir pasaulio Bažnyčiai.

Meilė Kryžiui, Kryžiaus slėpiniui užima svarbią vietą kiekvieno tikinčiojo gyvenime. Man tai ypač svarbu, nes gimiau ir iki 15 metų augau

tremtyje, Krasnojarsko krašte. Apie bažnyčią girdėjome tik iš mamos ir tėčio pasakojimų. Buvome nuo visko atskirti. Po ilgų dvasinių ieškojimų, jau grįžus į Lietuvą, Viešpats panardino savo dieviškoje gailestingojoje Meilėje, srūvančioje iš Jėzaus pervertos Širdies. Tai Meilė, kurioje privalome augti diena po dienos, kas valandą, su kiekvienu širdies dūžiu...

Sutinku, jog tai galima daryti ir namie, kiekvienoje bažnyčioje, mažiausioje bažnytėlėje. *Kryžiaus kelyje* patiriamas nuovargis (reikia per dieną nueiti 30–40 km, kartais net 50 km), nes einama spiginant saulei, žliaugiant lietui, maudžiant iki kraujo nutrintas, pūslėtas kojas. Reikia kopti į aukštus kalnus ir leistis stačiais šlaitais, pečius slegiant *Kryžiui.* Reikia kęsti ir troškulį, ir pasninką. Atėjus vakare į nakvynės vietą, išsitiesti ant žemės ar grindų, kartais cementinių.

Buvo ir kitų abejonių. Tai Vyskupų Konferencijos ir jos vadovo nepritarimas šiam žygiui. Be to, turėjau įveikti ir savo savigarbą, savotišką gėdos jausmą, kad „Mirjos" vardu turiu nuolankiai prašyti mus priimti parapijose, nemokomai suteikti minimalias, kuklias sąlygas – stogą ir grindis, minimalų maitinimą.

Taigi rengiantis kelionei Viešpats maksimaliai norėjo išbandyti mūsų kantrybę, pasitikėjimą Juo. Ir ryžomės. Pirmiausiai kovo mėnesį išsirengėme patikslinti būsimo kelionės maršruto. Vyko Gintaras Naudžiūnas, Vilma Bernotaitė ir aš. Paprašėme J.E. vysk. Juozą Tunaitį palaiminti mus kelionei. Nuvažiavome visą maršrutą – tikslinome parapijas, kilometražą, kelius, derinome problemas, susijusias su pasienio tarnybomis, kelių policija, tarėmės su vyskupijomis ir parapijomis ir kt. Kai grįžome, buvome įsitikinę, kad kardinolas taip pat palaimins šį *Kryžiaus kelią.* Deja. Atsidūrėme kritinėje situacijoje. Tada kardinolas A. J.Bačkis pavedė spręsti šį klausimą vysk. Juozui Tunaičiui savo atsakomybe. Šis ir padarė tiesiog saliamonišką sprendimą – jis vienas palaimino *Kryžiaus kelią.*

Dėkojame Viešpačiui, kad skyrė mums tokį nepaprasto gerumo, nuoširdumo, mokėjimo praktiškai sutvarkyti kiekvieną reikalą, visiškai atsiduodant Viešpačiui, Žmogų. Mums buvo didi dovana turėti vysk. Juozą Tunaitį kelionės dvasios Tėvu. Iš jo spinduliuojantis žmogiškai dieviškas gerumas leido pajusti, kokia didžia Meile myli mus Dievas. Man atrodo, kad jį galima lyginti su lietuvių tautos mylimais šventais dvasininkais: kard. Vincentu Sladkevičiumi, arkivysk. Mečislovu Reiniu, vysk. Julijonu Steponavičiumi, kun. Juozu Zdebskiu, kun. A.Aleksandravičiumi ir kt.

Dėl savo maišto širdyje, kad reikia elgetiškai prašyti mus priimti – šis vidinis pasipriešinimas kankino mane beveik iki pat Italijos. Žinoma, šį išgyvenimą pamažu tirpdė didelė paprastų žmonių, kunigų, vienuolių mei-

lė. Juos tikrai Viešpats siuntė mums kaip angelus kelyje. Dėl ko aš labiausiai kankinausi ir dėl ko maištavau – per tas problemas mus mylintis Viešpats išpylė daugiausiai malonių. Tikrai tiek Meilės, kiek patyrėme per šią kelionę, kažin ar dar kada patirsime gyvenime. Tai buvo neįtikėtina – daug kur parapijose mus žmonės pasitikdavo ir išlydėdavo su ašaromis. Ir svarbiausia, kad ta Meilė per Kryžių buvo išreikšta visai Lietuvai... Daugelyje parapijų, ypač Lenkijoje, Slovakijoje, Austrijoje, Slovėnijoje, pietų metu rodėme parapijiečiams, kunigams, jaunimui knygas, albumus apie Lietuvą, mūsų Kryžių kalną, visi domėjosi, o daugybė stebėjosi, kad Lietuva – katalikų kraštas. Retai kas žinojo, kad pas mus net 80 procentų katalikų. Tai buvo savita švietėjiška veikla, nes tokių galimybių papasakoti apie Lietuvą tikėjimo požiūriu kažin ar kada buvo ir bus. Juk čia viskas aišku, akivaizdu: grupė žmonių, atsisakiusi patogumų, iš didelės meilės Viešpačiui, paėmė *Kryžių* ir keliauja pėsčiomis, liudydama Gailestingąją Viešpaties Meilę, skelbdama praktiškąją, radikaliąją Evangeliją.

Kai aš jaudindavausi dėl to, kad mes sudarome daug rūpesčių, kartais išgirsdavau:

– Taip, daug maldingų grupių keliavo per mūsų parapiją, bet su tokia misija – pirmą kartą.

Daugelyje vietų žmonės laukė ir rengėsi mus sutikti mėnesį ir daugiau. Todėl ir priimdavo atvėrę širdis Meilei ir bendrystei.

Mes, lietuviai, tikrai galime pasimokyti iš šių šalių žmonių. Nors ir Lietuvoje mus gražiai priimdavo, bet ten, Europoje, viskas buvo dar kitaip. Ypač Austrijoje ir Italijoje daugelį žavėjo mūsų pasiaukojimas, nors mums, ačiū Dievui, taip neatrodė. Visuomet buvome nusiteikę, kad mes esame nusidėjėliai, kad Viešpats mus pakvietė šiai misijai, kurios tikslas tik Jam žinomas, mes patys nelabai suprantame, galbūt suprasime tik Amžinybėje. Tiesiog taip norėjo Viešpats. Ir tik kelionės metu pagal kai kuriuos ženklus suvokiau, kad kiekvienas keliauninkas Viešpaties buvo kruopščiai rengiamas jau ankstesnėmis kelionėmis. Juk sveiku protu nesuvokiama, kad galima pėsčiomis nueiti apie 3500 km be poilsio dienų. Kad keliauja beveik vien moterys, ir tokios gležnos, silpnos, keliauja „mažutėliai“, pasak Lenlovo parapijos klebono, „Dievo pamišėliai“! Ir ant šių gležnų pečių turi būti nuneštas Kryžius, sveriantis 60 kg, plius vainikas, liudijant parapijoms, Europai, pasauliui didžią mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus ir Motinos Marijos meilę mums, nusidėjėliams. Tai išties buvo gražu ir didinga, o kartu taip paprasta. Ne vienas sutiktas kunigas, vyskupas sakė, jog daug tikinčiųjų keliauja į šventąsias vietas, vienaip ar kitaip tikėdamiesi gausių Viešpaties malonių, bet mes, pasak jų, esame „kitokie“.

Mes tikrai nebuvome verti tokių pagyrų ir meilės, tačiau dėkojome Viešpačiui už visą tą džiaugsmą, meilę, šilumą, gėrį, kurį išgyvenome visos kelionės metu. Viskam aprašyti neužtektų ir kelių knygų.

Čia noriu papasakoti vieną nutikimą, susijusį su mano rengimu šiai kelionei. Birželio 24 d., kai per Šv. Jono Krikštytojo šventę atsidūrėme Jadovo parapijoje, man buvo suteikta malonė prisiminti, kaip Švč. M. Marija man buvo numačiusi šią kelionę. O buvo taip. Mus pasitikęs Jadovo klebonas paprašė užeiti su *Kryžiumi* į kapines, kur palaidotas kunigas Jonas Žukovskis, kilęs iš Vilniaus. Visi kartu pasimeldėme ir nuėjome į bažnytėlę. Klebonas gražiai mus pasveikino, visi tikintieji, taip pat ir klebonas, pagarbiai bučiavo *Kryžių*. Po tokio nuoširdaus *Kryžiaus* pagerbimo buvome pakviesti į miestelio kultūros namų salę. Po iškilmingų vaišių grįžome atgal į bažnyčią. Atsidėkodami klebonui padovanojome įrėmintą Švč. M.Marijos Aušros Vartų Gailestingumo Motinos paveikslėlį. Ir čia staiga prisiminiau, kaip per Marijos Gailestingumo Motinos atlaidus 2002 m. lapkričio mėn., kalbėdama Rožinį, širdyje išgirdau Švč. Mergelės Marijos balsą: *Viešpats tau paves didelę užduotį. Kadangi esi silpna ir ligota, aš tave stiprinsiu.*

Išėjusi iš Aušros Vartų koplyčios mąsčiau, ką reiškia šie žodžiai. Pokalbyje su savo geriausia sese tikėjime, per kurią Viešpats nuolat suteikia daug malonių – Vitaliją Ražukaitę iš Kauno, pasidalinau šiais apmąstymais. Bet tuomet abi nieko nesupratome. *Bet jie nesuprato jo žodžių. <...> Jo motina laikė visus įvykius savo širdyje (Lk 2,50,51).*

Ir tik vėliau, kai su Gintaru jau buvo pradėti rengimosi kelionei darbai, suvokiau, kokia tai didelė užduotis ir kokia tų žodžių prasmė.

Taigi prasidėjo rengimasis kelionei. Mano namai pavirto tiesiog darbo kambariu. Reikėjo išsiuntinėti šimtus laiškų, prašymų į parapijas, vyskupijas, kad mus priimtų. Rašyti reikėjo lenkų, slovakų, vokiečių, slovėnų, italų kalbomis. Rašėme prašymus ambasadoms, pasienio tarnyboms, kelių policijai. Darbas virte virė. Tik Dievas matė ir žino, kiek įdėta pastangų rengiant šį *Kryžiaus kelią*. Viskas vyko sklandžiai, kiekviename žingsnyje jautėme Viešpaties globą ir rūpestį. Aiškiai supratau – mes tik įrankis Jo rankose. Jei ne Jis tai būtų sumanęs ir vykdęs, mes būtume net iš Vilniaus nepajudėję.

Rašydama apie šią kelionę ir visa, kas joje vyko, noriu be galo kartoti – visa yra Viešpaties malonė, kiekvienas mūsų žingsnis, kiekvienas žmogus, kurį mes sutikome kelionės metu, – Jo dovana. Tai Jis norėjo parodyti, kad mes turime nebijoti pasaulio, turime nešti ant pečių *Kryžių*, turime

liudyti atšalusiam, sekuliarizuotam pasauliui didžią Viešpaties Meilę – Gailestingąją Meilę. Turime kasdien suklupti prieš Kryžių, imti jį ant savo pečių ir sekti paskui Kristų. Tada pagaliau suvoksime atlaidumo paslaptį – kodėl Jėzus mirė ant kryžiaus ir ar mes nepaniekiname šios beribės Meilės?! Mums reikia sušilti Jo Meilėje, degti ja, atleisti vieni kitiems ir gyventi taip, kaip Jis nori – Dievo vaikų gyvenimą. Prašyti Mariją, kad išmokytų stovėti po Jo Kryžiumi, kaip Ji stovėjo, kad išmokytų garbinti nukryžiuotą Jos Sūnų – mūsų Meilės Dievą.

Kryžius patraukė daugelį žmonių. Kaip šviesus žiburėlis kelionėje buvo mūsų jaunimas: Vytautas, Jarekas, Valdas, Rūta, Aldona, Renaldas, Vida. Mano sūnus 13-metis Vytautas iš pradžių visai nenorėjo keliauti:

– Ne, mama, aš neisiu. Geriau pabūsiu čia, Vilniuje, su seneliais, pasimaudysiu, pailsėsiu.

Vežtis jo per prievartą nemaniau, viską pavedžiau Viešpačiui, maldoje laukiau atsako. Tačiau nemaniau, kad tokį ilgą laiką galėsiu būti be sūnaus. Meldžiau Viešpatį: „Jėzau, jei ši kelionė tikrai Tavo plane, padaryk taip, kad mudu su Vytuku būtume kartu. Aš jo negaliu tokiame amžiuje palikti vieno. Jis – Tavo didžiausia man dovana gyvenant žemėje, todėl negaliu palikti be priežiūros. Nesvarbu – *Kryžiaus kelyje* ar likusi namie, aš turiu būti su juo ir rūpintis, kaip kiekviena mama. Jei svarbu, kad būčiau *Kryžiaus kelyje* ir padėčiau sesėms – broliams, padaryk taip, kad Vytukas būtų su manimi".

Prie visų maldų ir šita, plaukianti iš širdies, buvo be galo svarbi. Laukiau atsako. Ir netikėtai, kai su Gintaru jau sudarinėjome kelionės maršruto schemą, Vytuką lyg kas perkeitė. Jis su visu vaikišku susidomėjimu įsitraukė ir mums padėjo. Paskui pats pradėjo skaičiuoti dienas iki išėjimo. Supratau, kad jis jau *Viešpaties pagautas*. Šlovinau ir dėkojau Dievui už šią malonę. Vytukas pasakė „taip!" ir eis iki tol, kol reikės grįžti į mokyklą. Pagaliau Viešpats ir šią problemą išsprendė man palankiai.

Labai nerimavo senelė globėja dėl kito jaunuolio – Jareko Kalinovskio. Nors jis pats labai norėjo eiti, mat kartu su mano Vytuku buvo keliavęs ir aplink Lietuvą, ir kiekvienų metų rugsėjo pirmą sekmadienį iš Vilniaus į Trakus, bet išleisti į tokį ilgą kelią močiutė ilgai nesiryžo. Pagaliau po ilgų maldų ir ji apsisprendė.

Pasikėlė ir daugiau jaunimo – Vida ir Renaldas iš Kauno, Vladas iš Palangos, Rūtelė iš Klaipėdos, Aldutė iš Vilkaviškio, Janutė Ilgevičiūtė iš Vilniaus (vertėja iš vokiečių kalbos). Visiems mums, taip pat ir kelyje sutiktiesiems jie teikė daug džiaugsmo. Ir mes šalia jų jautėmės jaunatviškesni, jų nuoširdus bendravimas su žmonėmis visiems džiugino širdį. Su-

tiktieji kelyje stebėjosi, kad ne vien brandaus amžiaus žmonės kalba Rožinį, neša *Kryžių*, statulas, vėliavas, bet ir jaunimas. Visą kelią jie mums lengvino naštą. Ir kai Vytukui ir Jarekui (su Kazimiera) reikėjo išvykti namo, mes kelias dienas jautėmės kaip nesavi, kol apsipratome. Berniukai patarnaudavo ir Mišioms, tad mums, atėjusiems kasdien vis į kitą bažnyčią, jie būdavo lyg koks savas ryšys tarp kunigo ir grupės.

O to ryšio reikėjo. Kaip ir drąsos. Ne paslaptis, kad pradžioje nuogąstaudavome: kaip mus priims, kaip reaguos vietiniai tikintieji į mūsų *Kryžiaus kelią* per Europą. Ilgainiui tie nuogąstavimai blėso. Be abejo, čia tam tikrą vaidmenį atliko ir mūsų jaunimėlis. Ypač daug meilės, šilumos, atidumo pajutome Lenkijoje. To galėtų pavydėti bet kuris pasaulietinis renginys. Įsitikinome, meilė *Kryžiui*, Išganytojui ištirpdo viską – nebelieka nei kalbos, nei papročių, nei kultūros barjero. Tai labai išryškėdavo Mišių metu, kuriose dalyvaudavome rytą ir vakare, kai mūsų *Kryžius Keliauninkas* stovėdavo garbingoje bažnyčios vietoje – prieš altorių. Kelionės pradžioje kai kurie klebonai atsiųsdavo pranešimus, kad Mišios jų bažnyčioje būna tik rytą ar vakare, bet kai ateidavome į parapiją, Viešpats labai gražiai išspręsdavo šią problemą – patys kunigai neprašyti suprasdavo, kaip labai mums svarbu priimti Jėzų, ypač rytais – tik sustiprinti Dievo Kūno ir Kraujo jėgos, mes galėjome keliauti sunkiais užsienio šalių keliais, lyjant lietui, svilinant karščiui.

Ačiū Viešpačiui, jog niekur nesukėlėme jokių papiktinimų, negirdėjome blogų atsiliepimų, išskyrus Zebžydovskos Kalvariją ir Bratislavos pagrindinę katedrą. Atvirkščiai, visur mus ir priėmė, ir išlydėjo su didele meile, jautrumu. Rašė apie mus vietinė spauda, filmavo, rodė vietinė televizija. Mūsų kelionė sukėlė didelį susidomėjimą ir nuostabą. Kaip gali žmonės eiti pėsčiomis bet kokiomis meteorologinėmis sąlygomis – lyjant, griaudžiant perkūnijai, svilinant nežmoniškam karščiui, ir melstis už taiką širdyse, šeimose ir visame pasaulyje. Ne vienas stebėjosi mūsų gultais – kilimėliais ant grindų ir lygino su savo patogiomis lovomis. Taip, jie žiūrėdavo į mus tarsi į žmones iš kitos planetos. Bet vos tik pradėjus bendrauti, atsiverdavo širdys.

Bažnyčiose tekdavo kalbėti apie Lietuvą, mūsų nuostabią šalį, tikėjimą, papročius, šventoves. Žmonės sužinodavo, kad Lietuva – kryžių šalis, kad pas mus didžiausias, palyginti su kitomis religijomis, katalikų procentas, kad daug bažnyčių pašvęsta Švč. Dievo Motinos garbei, kad Kryžių kalną, Aušros Vartus, Šiluvą lankė ir ten meldėsi pats popiežius Jonas Paulius II.

Lenkijoje, Slovakijoje lengviau susikalbėdavome. Lenkijoje turėjome vertėjus Jareką ir Janiną Los, Austrijoje vertėjavo Janina Ilgevičiūtė, Italijoje talkindavo mūsų geroji sesė piligrimė Virginija Lapinskienė iš Kretingos.

Savo nuoširdumu, paprastumu, didele meile Dievui ir žmogui mus pakerėjo Lenkija. Mes tarsi iš naujo atradome šią šalį. Anksčiau ne kartą teko važiuoti per ją autobusu, kai keliaudavome į Lurdą, Fatimą, Italiją, Medžiugorę. Paprastai sustodavome Čenstakavoje, Lagievnikuose, Krokuvoje, kartais Varšuvoje. Bet iš arti lenkų tautą teko pažinti tik šios kelionės metu. Ir mus nustebino jų nepaprasta pagarba tradicijoms – beveik visose šventovėse Komuniją priima klūpėdami. Niekur nejautėme jokio pavydo, kad būtent mes sugalvojome šią akciją – nunešti *Kryžių* pėsčiomis, taip ypatingai pagerbiant Šventąjį Tėvą jo pontifikato 25-erių metų jubiliejaus išvakarėse. Iš visų sutiktųjų jautėme padėką, kad taip pagerbiamas Viešpaties vietininkas žemėje.

Sunku prisiminti visus vardus ir vietoves, – visa tai susideda į vieną veidą – labai Dievą mylintį ir karštai jam tarnaujantį veidą. Tai rodė visur nuostabiai išpuoštos, pilnos žmonių – jaunų ir senų – bažnyčios. Bažnyčiose daug jaunų šeimų su vaikeliais. Kiekvienų Mišių metu būna tiek žmonių, kad nėra kur prisėsti, nors mums, keliauninkams, būdavo visuomet paliekamos laisvos pirmos eilės suolų.

Po Mišių vykdavo bendravimas prie bažnyčios arba parapijos namuose. Rodydavome albumus apie Lietuvą, žmonių tikėjimą; po to mus vesdavosi į savo namus, kur lepindavo minkštomis lovomis, gardžia vakariene. Čia atsiverdavo dvasiniai turtai – nuoširdūs pokalbiai, įspūdžiai, pasakojimai apie gyvenimą Lietuvoje ir Lenkijoje, nuogąstavimai dėl Europos Sąjungos – ypač ar išliks tikėjimas.

Keletas pavyzdžių iš LENKIJOS.

* Volomino *Marijos legionas*. Tai organizacija, kuriai buvo pavesta rūpintis mūsų priėmimu. Jos narės daugiau kaip mėnesį laukė mūsų ir rengėsi. Iš tikrųjų pasitiko mus su gėlėmis, vaišėmis. Pusryčiai vyko parapijos salėje, kad galėtų su mumis pabendrauti. Pasirūpino ir mūsų apranga tolesnei kelionei – priruošė kojinių, batų, vaistų, tvarsliavos, maisto. Visa tai plaukė iš širdies gelmių, nuostabios meilės. Taip jie rodė meilę ir pagarbą *Kryžiui* ir jo mažutėliams, kartu ir visai Lietuvai. Tai buvo nuoširdi meilė ir padėka, sujungusi tūkstančius širdžių. Štai kokia Kryžiaus galia! O daugelis abejojo, ar verta eiti į šitą kelionę... (Beje, grįžusi namo po kelionės, sužinojau, kad tos pačios Volomino *Marijos legiono* moterys mūsų *Marijos legiono* grupei prie Aušros Vartų atsiuntė vekselį – Marijos legiono atributą, kainuojantį per 200 litų. Tai buvo dar vienas meilės ženklas. Tiesiog nuostabu, iš kur jos sužinojo, kad mes jo neturime, tiesiog neįstengiame įsigyti dėl lėšų stokos. *Sūnau, jie nebeturi vyno!* – tarė anuomet Marija Jėzui.)

* Panašiai buvo ir Jėzaus Nazariečio seserų kongregacijoje Čenstakavoje, ir pas Šv. Faustinos seseris Lagievnikuose. Čia mes buvome priimti su didele meile. Suteikti dviviečiai kambariai vienuolyne, minkštos lovos,– viskas dvelkė tikra namų šiluma. Čia praleidome dvi dienas. Galėjome atsipūsti, išsiskalbti drabužius, sukaupti dvasinių jėgų, galėjome aplankyti Krokuvos senamiestį ir Vavelio katedrą – Lenkijos tautos panteoną, kur ilsisi daug žymių Lenkijos ir Lietuvos valdovų. Čia Šventasis Tėvas buvo įšventintas kunigu, vėliau konsekruotas vyskupu.

Viešpats suteikė malonę, – tą gražų liepos 13-osios rytą šv. Mišias Vavelio katedroje aukojo pats arkivyskupas Janas Szkodon. Po Mišių, išėjęs iš zakristijos, jis teiravosi apie mūsų kelionę, stebėjosi šiuo sumanymu ir tėviškai, šiltai kiekvieną piligrimą atskirai palaimino. Sužinojęs, kad su *Kryžiumi* keliausime per jo tėviškę Lenkijos–Slovakijos pasienio miestelį – Chyžną – prašė už jį pasimelsti (mes taip ir padarėme).

* Gerai įsiminė Lenlovo parapija. Gražiai mus sutikę savo parapijoje, kitą dieną klebonas su keliais jaunuoliais vieni nešė *Kryžių* nuo pat ryto iki pietų, su nieko nesikeisdami. Nustebino jų ištvermė, ryžtas ir pasiaukojimas.

Lenlovo parapijos bažnytėlėje yra stebuklais garsėjantis Dievo Motinos paveikslas, prie kurio pagal tradiciją po Mišių eina žmonės pasimelsti, paprastai kalba Švč. M. Marijos litaniją. Mūsų piligrimai meldėsi prie šio paveikslo. Aukojo šv. Mišioms, paliko votų. Aš širdyje pajutau paraginimą padovanoti Marijai gintarinį vėrinį.

Šios parapijos klebonas labai gražiai, nuoširdžiai mus pavadino „Dievo pamišėliais".

* Sucha Beskidzkos parapija irgi labai nuoširdžiai mus sutiko. Jau parapijos prieigose pamatėme kleboną su kunigais ir dviem broliais vienuoliais iš Šv. Jono kongregacijos. Viešpats taip patvarkė, kad jie keliaudami irgi apsistojo šioje parapijoje. Vieną brolį – Jurgį aš gerai pažinojau iš tų laikų, kai jis buvo Šv. Jono kongregacijos brolis Vilniuje. Pamatęs mane nudžiugo ir tarė:

– Žinote, kas mus suvedė? – Gailestingumo Motina, Aušros Vartų Švč. M. Marija!

Būdamas Vilniuje brolis Jurgis ypač meldėsi Aušros Vartų Gailestingumo Motinai. Dažnai rytais, dar gerą valandą prieš Mišias, matydavau jį labai susikaupusį, besimeldžiantį.

Visi nudžiugome, nes ir kiti jį pažinojo iš Vilniaus laikų.

Kartu su kunigais, Šv. Jono broliais ir gausiu būriu žmonių atėjome su *Kryžiumi* į bažnyčią, pagarbinome Viešpatį. Paskui mums buvo parengti karališki pietūs. Taip žmonės norėjo apgaubti, persmelkti mus savo meile.

Ypač gražiai mus palydėdavo pasienio parapijos nuo Zavojos – kalnuose einant su *Kryžiumi* per kaimą išeidavo ištisos šeimos, visi senučiai ir mamos su kūdikėliais ant rankų... Kas tyliai meldėsi, kas braukė ašaras, kas džiaugėsi ir šypsojosi. Ir visi mojo rankomis, laimindami malda ir širdimi.

Tokių pavyzdžių iš Lenkijos galėtume pateikti ir daugiau. Meilė, šiluma, atvertos širdys, džiaugsmas Viešpatyje, Jo Kryžiaus Meilės slėpinyje – Prisikėlime. Kryžius kvietė, šaukė, vienijo... Nebuvo lietuvio ar lenko, visi buvome broliai ir sesės Kristuje.

SLOVAKIJOJE keliavome dvi savaites. Slovakai nuoširdūs, malonūs žmonės. Slovakų tautos charakteris labai panašus į mūsų. Gerai vieni kitus suprasdavome, iš karto užsimegzdavo malonus, šiltas bendravimas. Labai domėjosi Lietuvos tikinčiaisiais. Slovakai labai pamaldūs. Bažnyčios sausakimšos, ypač sekmadieniais ir švenčių dienomis. Kadangi ilgai kentė savotišką priklausomybę nuo čekų, todėl visai tautai būdingas bruožas yra nuolankumas. Gal jie jaučiasi silpnesni atsiskyrę nuo čekų, kurie visuomet, dar nuo Austrijos–Vengrijos imperijos laikų, o vėliau jungtinėje Čekoslovakijos valstybėje slovakus laikė žemesniais, antrarūšiais, panašiai kaip mus, lietuvius, laikė rusai. Slovakai neišdidūs, santūrūs, nedrąsūs, atrodo, lyg netiki, kad jie laisvi laisvos šalies piliečiai.

Įsidėmėtinas slovakų pamaldumas. Bažnyčios pilnos jaunimo, jaunų šeimų su vaikais, kūdikėliais. Prieš Mišias visi kalba Rožinį. Po to švenčia Eucharistiją. Po šv. Mišių bendra padėkos malda – dėkoja Viešpačiui už visas malones, ypač už Eucharistiją. Dėkoja Šv. Tėvui ir meldžiasi jo intencijomis. Visos slovakų maldos ir giesmės pakylėtos, džiaugsmingiau, šviesiau, gražiau išgyvenama Liturgija. Tai labai primena Medžiugorės bendruomenę, kur šv. Mišios – visos dienos centras, apie kurį sukasi visas gyvenimas.

Pirmoji parapija Slovakijoje – Trstena. Patenkame į neįtikėtinai gražų renginį – iš visos Slovakijos, taip pat Lenkijos pasienio susirinkęs jaunimas, taip pat ir pagyvenę žmonės į atlaidus šlovinti Viešpaties ir Švč. M. Marijos Škaplierinės. Bažnyčia pilnutėlė jaunų žmonių, jie gieda, adoruoja Švenčiausiąjį, kiti repetuoja mokykloje ir paskui eina giedoti.

Mes, keliauninkai, gauname renginio dalyvio kortelę ir su visais atvykusiaisiais į šventę apsistojame mokykloje. Parapijos klebonas negali mums skirti daug dėmesio, bet gražiai informuoja apie mūsų misiją. Klebonas visiems padovanoja gražius, rudus škaplierius, paskui papasakoja, kad Vilniaus kurijos patalpose yra žymus šios bažnyčios paveikslas, kuris karo metais pakliuvo į Lietuvą. Parapijos žmonės tikisi atgausią tą paveikslą.

Nakvojame mokykloje. Slovakijoje beveik visur nakvodavome mokyklose, jų bendrabučiuose arba parapijos namuose. Žmonės vaišingi, linkę bendrauti, domėjosi Lietuva, sklaidė albumus apie mūsų šalį.

Nuo pat Trstenos mus lydėjo vieno verslininko (nepamenu vardo) globa. Matyt, atlaidų metu jį stipriai perkeitė Viešpats. Pirmą dieną, kartu su šeima lydėdamas mus iš Trstenos į Sedliacka Dubovą, jis nuvažiavo į parduotuvę, pripirko mums maisto, gėrimų. Po kelių dienų Žilinoje, kai mums buvo suteikta tik nakvynė, jis vėl per savo pažįstamą seselę Aną Maravčikovą pasirūpino, kad vienuolyno patalpose mums būtų paruošta vakarienė, pusryčiai ir kt.

Kaip gražiai Viešpats mumis pasirūpindavo per žmones angelus, per juos siųsdamas pagalbą.

Neįmanoma užmiršti diakono Pavelo Gajašo. Su juo susitikome nuėję į Senecą, paskutinę prieš Bratislavą parapiją. Pasitiko mus parapijos prieigose, prisiderino su gitara prie mūsų giedamų giesmių ir lydėjo per visą miestelį iki bažnytėlės. Išskirtinis jo ir klebono rūpinimasis mumis. Apgyvendino vaizdingoje vietoje prie ežero, geriausiame viešbutyje, kur galėjome gerai pailsėti, išsimaudyti dušuose. Nuostabus buvo bendravimo vakaras: mes pasakojome apie Lietuvą, mūsų jaunimas pagiedojo lietuvių liaudies giesmių, klebonas pagiedojo slovakų liaudies giesmių ir dainų, jam pritarė Pavelas gitara. Tai buvo nepaprasta vakaronė. Pavelas parodė savo albumus, mat prieš įstodamas į seminariją jis dviračiu buvo apkeliavęs vos ne pusę pasaulio. Vykdamas į Sibirą, važiavo ir per Lietuvą. Įstoti į seminariją jis akimirksniu apsisprendė, kai nuo žmogžudžio rankos žuvo jo brolis. Per savo staigų atsivertimą Pavelas suvokė, kiek daug pasaulyje blogio ir kaip šis žiaurus pasaulis reikalingas maldos ir aukos. Tai tikrai kilnus, šventas būsimasis kunigas, kokių ypač reikia šių dienų Bažnyčiai. Jis mums visiems suteikė didžiulės meilės pamokų.

Lengva paimti *Kryžių* ir jį nešti, sunkiau kiekviename žingsnyje *duoti kitiems, galvoti apie kitus,* kuriuos Dievas siunčia gyvenimo kelyje. Tai slėpinys, kuriame gyvenome ištisas 130 dienų. Gal kai kurie iš mūsų nelabai ir supratome; gal buvome labiau linkę imti, ieškoti geresnių, patogesnių vietų, lyg tai būtų savaime suprantama, nes mes juk aukojamės, nešame sunkų *Kryžių* ir, kai kurių nuomone, mums turi būti viskas suteikta.

Vakarais dažnai diskutuodavome šiomis temomis; bandėme suvokti klausimą: „Ar Viešpats mane pakvietė *išmokti mylėti* taip, kaip kiekvienas sutiktasis rodo tą meilę mums“. Šios meilės neįmanoma nepajusti, mes dažnai buvome joje taip panardinti, kad atrodė, jog esame pas Tėvą dan-

guje. Ir nejučiom buvome ugdomi mylėti, patys save klausdami: „Ar aš sugebu šitaip mylėti? Ar mane aplankantys patiria tokią meilę ir rūpestingumą?“ Pirmą kartą gyvenime man buvo sunku dėl to, kad turėjome visur naudotis svetingumu, o patys atsilygindavome tik karšta malda. Norėjosi duoti kažką daugiau, bet čia maloningasis Viešpats atsakė, kad mūsų neturte malda yra geriausias atpildas.

Dar ir po kelionės, kalbėdama Rožinį, dalyvaudama Mišiose, širdimi išgyvenu tuos susitikimus, pokalbius, prašymus melstis visomis tų karštai mylinčių sutiktųjų, jų šeimų intencijomis ir tai dedu į Viešpaties delnus, į Jo atvertą Širdį. Visas savo intencijas jie prašė nunešti Šventajam Tėvui. Nematoma gija per maldą, kur vyko visą 3500 km *Kryžiaus kelią,* susiejo visų šalių parapijas, bendruomenes į vieną didelį planą, kuris žinomas tik Aukščiausiajam. Nuolankiai galima pamąstyti – gal tai buvo naujos katalikiškos Europos pradžia? Sužinosime tik Amžinybėje, kam ir kodėl kiekvienas iš mūsų išėjome į šią maldingąją kelionę.

Man tai buvo mano didžioji gyvenimo kelionė. Rengiantis kelionei kankino abejonės, nerimastavau keliaudama ir dar labiau po kelionės... Šitiek Viešpaties malonės ir meilės per tokį trumpą laiką! Man, tokiai nusidėjėlei! Matyt, mylimai nusidėjėlei. Dėkinga Dievui už tą malonę, jog per sutiktuosius žmones, per jų nuoširdžią meilę, buvau mokoma didesnio atsidavimo, tvirtesnio tikėjimo ir brandesnės meilės.

Labiausiai mes su Gintaru jaudinomės dėl AUSTRIJOS, nes išeidami į kelionę buvome gavę neigiamą atsakymą iš vienintelės šios šalies Eizenštato vyskupijos. Eizenštato vyskupas mums rašė, jog jų vyskupijoje labai trūksta kunigų, ypač vasarą. Kunigai jungiasi, kad sekmadieniais galėtų kiekvienoje parapijoje aukoti šv. Mišias.

Taigi negavę teigiamo atsakymo, mes negalėjome keliauti. Iš 200 parapijų gavome teigiamus atsakymus, o tik septynios atsakė neigiamai. Ką daryti? Nutarėme visiškai atsiduoti Dievo valiai. Ypač didelis pasitikėjimas Viešpačiu buvo Gintaro, jis sakė, kad vis vien viskas susitvarkys. Nors širdyje sutikau su juo, bet realiai buvo baugu, nes žinojau, kuo tai gali baigtis. Tačiau ir trauktis negalėjome. Ieškojome įvairių variantų – per turizmo agentūras kreipėmės į šeimas kaimuose, kur būtų galima apsistoti pasistačius palapines. Įsigijome dvi daugiavietes palapines. Ir štai kaip buvo nuostabu, kai mes, būdami Lenkijos viduryje, sužinojome, jog į Vilnių atėjo antras laiškas iš Eizenštato vyskupijos, kur vyskupas maloniai informavo, jog vis dėlto jie surado galimybę mus priimti. Koks džiaugsmas ir padėka! Garbė ir šlovė Tau, Viešpatie!

Tai vienas iš daugelio Dievo stebuklų, patirtų kelyje. Ta šalis, dėl kurios gal labiausiai būgštavome, pasirodė atvirkščiai. Daugelis iš mūsų keliauninkų būtent Austriją įvardijo kaip maloniausią šalį iš visų, kuriose lankėmės. Bet kodėl? Pabandysiu paaiškinti. Paskutinėje Austrijos parapijoje Jėnersdorfe parapijos bendruomenės narys Vilis papasakojo apie Austrijos bažnyčios būklę. Ji išgyvena tikėjimo krizę, prasidėjusią 1970 m. ir ypač sustiprėjusią 1980 m., kai įvyko hierarchijos skandalas ir iš Bažnyčios pasitraukė kardinolas ir keletas vyskupų. Supratome, kokį sunkų kryžių neša Austrijos Bažnyčios likutis, karštai mylintis Dievą.

Po to jis papasakojo, kaip jie patys apaštalauja. Jie žmones tiesiog kviečia į Mišias, stengiasi būti atviri, nuoširdūs, draugiški, kad šv. Mišios būtų išgyvenamos gyvai, pakylėtai. Jų parapijos kunigui pavyksta suburti bažnyčioje nemažai žmonių, kurie ilgisi Dievo. Advento, Gavėnios, didžiųjų švenčių metu bažnyčia būna sausakimša. Ateina nemažai žmonių prieš darbą į pirmąsias 6 val. Mišias. Po Mišių dažniausiai vyksta bendravimas, pokalbiai su kunigu. Net kitos parapijos džiaugiasi, kad pas juos buriasi daug žmonių. Vilis sako, kad reikia daug pokalbių, aiškinimo, nes kitaip jų bažnyčia, kaip daugelis Austrijoje, liktų tuščia. Net ir po tokio nuolatinio rūpinimosi ir apaštalavimo paprastais sekmadieniais bažnyčioje lankosi tik 10 proc. žmonių. Bet jie ištvermingai dirba toliau ir yra įsitikinę, kad laimės.

Pas juos yra šv. Mišios specialiai tiems, kurie privalo dirbti sekmadienį. Pirmąjį mėnesio penktadienį jie švenčia Viešpaties Jėzaus švenčiausiųjų ašarų šv. Mišias. Jos skiriamos tiems, kurie daug kenčia. Gali atnešti gėlę ar akmenį ir kaip atnašą padėti ant altoriaus.

Jėnersdorfo parapijoje uoli šv. Rožinio maldos grupė, kuri kartu su palaimintosios Motinos Teresės maldos grupe trečiadieniais po 6 val. šv. Mišių kalba Rožinio maldą.

Paklaustas, ar daug Austrijoje yra evangelikų, Vilis atsakė, kad Jėnersdorfo parapijoje jų beveik nėra, kaimyninėje – daugiau kaip pusė, dar tolimesnėje – Burgenlande yra daugiausiai. Austrijoje kiekvienas gali pasirinkti kokį nori tikėjimą. Šiuo metu šalyje daugėja musulmonų. Daug pabėgėlių iš Kosovo. Daugiausiai vaikų ateina į katalikų pamokas, nes kitų tikėjimų sielovadai paprasčiausiai trūksta kompetentingų mokytojų.

Klausydamiesi Vilio pasakojimo, mąstėme, kokį sunkų kryžių neša šie likę tikintieji. Kai beveik visi gręžiasi į materialųjį pasaulį, šis likutis ištvermingai, su pasitikėjimu skleidžia Evangelijos šviesą, stengiasi, kad būtų aukojamos Mišios, kad gyva išliktų Rožinio malda, kuri kadaise visą Austriją išgelbėjo nuo komunizmo rykštės.

Štai kodėl tyliai, pagarbiai, su ašaromis akyse tie, kuriuos yra palietęs Kryžius, žiūrėjo į mus – keistuolius piligrimus, kurie su sunkiu Kryžiumi ėjo per jų parapijas, šalį ir bendrose maldose maldavo Viešpatį ne tik lietaus (Viešpats kalbina ženklais – siųsdamas šioms šalims sausras, potvynius), bet ir kad atgimtų tikėjimas, kad atsivertų žmonių širdys Dievui, kad Jis būtų pakviestas į jų gyvenimą, kad Evangelijos šviesa paliestų kiekvieną žmogų, kad atsirastų pašaukimų kunigystei.

Ilgam liks atmintyje šie malonūs, mieli, šilti žmonės, meilė, kuri liejosi iš jų širdžių, kai jie mums taip paprastai, nuoširdžiai patarnavo.

Austrija po Lenkijos ir materialiai daugiausia mus parėmė – suaukojo apie 1500 eurų. Taip Viešpats per žmones vis mažino didžiulę skolą, su kuria mes išėjome į kelionę.

Rugpjūčio pabaigoje palikę draugišką Austriją, įžengėme į SLOVĖNIJĄ. Jau pats sutikimas Austrijos–Slovėnijos pasienyje nuteikė gerai – mūsų laukė grupė jaunimo su dviem kunigais. Tiesiai ant žemės pamiškėje buvo sudėtos vaišės: arbūzai, gaivieji gėrimai, bidonėlis pieno, užkandžiai. Visi džiugūs, šypsantys. Valandėlę pabendravę, pasivaišinę, kartu keliaujame į pirmąją Slovėnijos parapiją.

Buvo nepaprastai karšta diena. Net mūsų grupės vadovas Gintaras dėl lipnaus asfalto negalėjo eiti basas (jis pusę kelionės iš Vilniaus į Vatikaną ėjo basas), turėjo apsiauti. Visas dienas iki Liublianos mus lydėjo svilinanti saulė, išdegusi ne tik pakelių, bet ir laukų žolė. Nuo kovo mėnesio Slovėnijoje nebuvo lietaus. Atėję į parapijas kartu su bendruomene jungiamės maldai maldaudami lietaus. Šalis kenčia nuo sausros. Dievas mums kalba ženklais, bet kartais, persmelkti šio sekuliaraus pasaulio, jų nematome, neišgirstame. Nors slovėnai nuoširdžiai tikintys, nesumaterialėję. Ir į šį *Kryžiaus taikos kelią* įsijungė slovėnų jaunimas, nešė *Kryžių,* meldėsi.

Keletas labiausiai įsiminusių atvejų.

* Cankove mus sutiko jaunuoliai studentai. Vienas iš jų Miranas Šinko prieš kelis mėnesius iš savo kunigo buvo sužinojęs, kad mes ateisime, todėl tam laikui specialiai grįžo iš Liublianos į tėviškę. Bendravimas su juo parodė visos Slovėnijos požiūrį į šį *Kryžiaus taikos kelią.* Jis klausinėjo, kodėl ir kam mes ryžomės tokiai misijai. (Bendravome anglų kalba, čia, kaip ir kitose šalyse, išskyrus Italiją, šia kalba galima susikalbėti). Miranas sakė, kad yra apkeliavęs daug šalių, bet tokio žmonių pasiaukojimo nėra matęs. Grįžusi į Lietuvą, gavau iš jo du laiškus, kur jis ir toliau žavisi šia misija ir nori atvykti į Lietuvą iš arčiau susipažinti su jos žmonėmis.

* Iš Gornia Radgonos į Sv. Troicą visą dieną mus lydėjo klierikas Davydas. Jam buvo labai įdomu, kaip mes praleidžiame dieną, eidami su *Kryžiumi*. Įsitikino, kad kiekvieną mūsų žingsnį su *Kryžiumi* lydi malda, atgaila, auka. Žavėjosi ir pats su mumis meldėsi. Buvo užvedęs mus miške prie mineralinio vandens šaltinio. Tai viena šventų Slovėnijos vietų. Apgailestavo, jog viena firma nusipirko šią vietą ir nori čia kurti verslą.

Tą dieną mus filmavo vietinė televizija. Beje, Slovėnijoje ir Lenkijoje daugiausiai buvome filmuojami. Parapijų klebonai visur akcentuodavo, jog šis *Kryžiaus kelias* padės atnaujinti, sustiprinti tikėjimą. Visur jautėme sujudimą. Mūsų laukdavo, pagarbiai prieidavo, pabučiuodavo *Kryžių*. Džiaugiuosi, kad Viešpats suteikė tokią didžią malonę – melstis nuo ryto iki vakaro. Išties visas 130 dienų mes išgyvenome glaudžią vienybę su mus mylinčiu, nusižeminusiu, iš meilės kenčiančiu ir mirštančiu bei prisikeliančiu Kristumi. Dangus mus lydėjo kiekviename žingsnyje. Nes kaip kitaip būtų galima paaiškinti, kad mes, neturėdami gydytojo, sveiki, nors ir alinami nepaprastos kaitros, kalnų vėjų, paskui ir lietaus, galėjome įveikti pėsčiomis beveik 3500 km?

* Labai gražiai mus priėmė ir Slovėnijos sostinės Liublianos klebonas. Visiems parapijiečiams papasakojo apie šį *Kryžiaus kelią,* apie Lietuvą, jos istoriją, krikščionybės istoriją. Pabrėžė mūsų stiprų tikėjimą, kad nepabūgome tokio varginančio kelio ir einame nešdami *Kryžių*, šlovindami Viešpatį maldomis, giesmėmis, taip atsidėkodami Dievui už Jį patį kaip didžiausią dovaną ir už visas Jo malones.

* Labai gerai pamenu dar vieną Slovėnijos miestelį – Colį, įsikūrusį kalnų apsuptyje. Nepamenu, su kuo nešiau *Kryžių*. Kartais jį gali nešti 1–2–3 val. be pertraukos ir nejausti nuovargio, o kartais nebėra jėgų, atrodo, suklupsi ir nebeatsikelsi. Taigi tą dieną aš vos galėjau paeiti. *Kryžius* slėgė milžinišku svoriu, prašiau maldoje Viešpatį, kad pasiųstų žmogų, kuris mane pakeistų... Ir staiga, tą pačią akimirką Viešpats atsakė – iš už posūkio beateinanti grupė jaunimo iš Colio miestelio. Kaip gražiai jie perėmė iš mūsų ir ėmė nešti *Kryžių* iki parapijos bažnyčios, kur mūsų laukė klebonas su parapijiečiais. Po Mišių jaunimas mūsų daiktus nunešė į nakvynės vietą. Paskui buvo vakarienė, džiaugsmingas bendravimas.

Kitą dieną išėjome iš Colio, nusileidome į lygumą. Pietų sustojome Aidovščinoje. Mums bevalgant, į salę įėjo vietos vyskupas. Jis su kiekvienu asmeniškai norėjo susipažinti – klausė vardų, aiškino kiekvieno vardo prasmę. Džiaugėsi ir dėkojo, kad šis kelias eina per jo vyskupijos parapijas.

Žmonės stengėsi kuo gražiau mus priimti, pamaitinti, apnakvinti. Rodė gražias vietas, ne kartą buvo organizuotos ir ekskursijos, pavyzdžiui, į

garsiąsias olas prie Sempėterio, į Jama Pekelį. Slovėnija kerėjo mus savo grožiu – įspūdingais kalnais, giliais slėniais, srauniomis kalnų upėmis, kalnų terasose pabirusiais miesteliais, kalnų olų, požemių labirintais.

* Slovėnijoje išgyvenome dar vieną didelį džiaugsmą. Mes keliavome be kunigo, matyt, taip buvo Viešpaties lemta. Tarpais būdavo ypač sunku, ne kartą skambinome į Vilnių vyskupui Tunaičiui. Jo patarimai mums daug padėjo, jo kasdieninis prisiminimas šv. Mišiose mus labai stiprino. Bet koks buvo mūsų džiaugsmas, kai Slovėnijoje prieš Liublianą į Domžalę pas mus atvyko kun. Kastytis Matulionis, SJ. Visi džiaugėmės, kad galėjome priimti Sutaikinimo sakramentą, klausytis jo tėviškų, išmintingų patarimų, kad galėjome kartu švęsti šv. Mišias.

Lenkijoje net du kartus pas mus buvo atvykęs kun. Juzefas Aškielovičius. Vieną kartą, vykdami į Medžiugorę, sustojo ir išklausė mūsų išpažinčių kunigai A.Vaickūnas ir B.Augaitis. Kokia tai buvo šventė, kai galėjome tyromis širdimis dalyvauti lietuvių kalba aukojamose šv. Mišiose!

Italijoje į Skorcės miestelį atvyko lietuvis kunigas, studijuojantis Paduvoje.

Iš gilumos širdies dėkojame už kiekvieną kunigą, sutiktą kelyje ir, aišku, už pasiaukojusius kunigus lietuvius.

Slovėniją atsisveikinome aplankę Šventojo Kalno šventovę Nova Goricoje. Toje šventovėje meldėsi popiežius Jonas Paulius II. Mus nustebino, kad šioje mažoje šalyje, turinčioje tik 2 mln. gyventojų, yra tiek daug vienuolynų – vien pranciškonų 17! Tiesa, dabar juose vienuolių nedaug, pavyzdžiui, Šv.Troicos vienuolyne tėra tik du vienuoliai. Kaip ir visur, ta pati bėda – nėra pašaukimų...

Ir paskutinė šalis, kurią lietė mūsų kojos, – gražuolė ITALIJA. Tikėjomės, jog ši nuo senovės laikų katalikiška valstybė mažiau skirsis nuo kitų mūsų aplankytų kraštų. Išėjo atvirkščiai. Manau, kad paklausus kiekvieną atskirai, kurioje šalyje buvo sunkiausia, visi nedvejodami atsakytų – Italijoje. Kodėl? Pabandysiu paaiškinti, kaip pati suprantu.

* Po 90-ties kelionės dienų mes buvome pavargę, kamavo ir namų ilgesys.

* Italai labai įpratę prie turistų ir maldininkų, nes Italija viena iš labiausiai lankomų šalių Europoje. Pagal turistų skaičių Italija yra trečioje vietoje.

* Nors 85 procentai iš 57 milijonų Italijos gyventojų save laiko katalikais, bet praktikuojančių vis mažėja. Paradoksas! Roma – katalikybės centras, o daugelis italų visai nesidomi tikėjimu. Šv. Mišiose sekmadieniais

dalyvauja tikrai ne taip gausiai kaip Lenkijoje, Slovakijoje ar Slovėnijoje. Galima lyginti nebent su Austrija, nors ir nuo austrų italai skiriasi. Tikintys austrai savo bendruomenėse parodydavo susidomėjimą mūsų žygiu, tylų džiaugsmą, kad yra pasaulyje tokių pasiaukojančių žmonių. O italai, išskyrus kai kurias parapijas, priėmė pagarbiai, ramiai, santūriai, t.y. mūsų priėmimu rūpinosi tik klebonas ir kokie 2–3 parapijiečiai, o pačių parapijos žmonių mes beveik nematėme.

Tiesa, mažesnėse parapijose žmonės pamaldesni. Tai – Skorcės, Mucanos d. Turnjano, Portogruaro, Alfonsinės, Sarsinos, S. Pjero Banjo, Bibjenos, Chjusi di Verno, Cita di Kastelo, Sanzepolkro, Umbertidės, S. Džeminio, Otrikolio ir pagaliau Montefalko parapijos.

Šiokiomis dienomis Italijoje šv. Mišiose dalyvauja tik keli žmonės, švenčių dienomis – truputį daugiau. Atrodo, kad jiems bažnyčia reikalinga tik vaikams pakrikštyti, tuoktis ir mirusiems laidoti. Sunku pasakyti, kodėl šioje nuo seno katalikiškoje šalyje tikėjimas taip smunka. Nuo 1985 m. tikyba mokyklose neprivaloma.

Vis dėlto Italija mus pakerėjo savo kalnuose įsikūrusiais senoviniais miesteliais, kurie lig šiol yra išsaugoję visą senovės ir viduramžių architektūrą ir savitumą, gražias bažnyčias, miesto sienas su daugelių vartų, pro kuriuos ir mes įeidavome į miestelius. Mums buvo atvertos daugelio vienuolynų durys, pavyzdžiui, Montefalko Šv. Kryžiaus Klaros vienuolynas, Cita de Kastelo kapucinų vienuolynas, Šv. Klaros seserų vienuolynas ir daugelis kitų. Priimdavo dažniausiai vienuolės, jos aprodydavo ir papasakodavo apie savo vienuolynus.

Nepaprastai daug bažnyčių senamiesčiuose. Čia labai siauros gatvės. Namai išmūryti iš akmenų, jų stogai dengti čerpėmis ar akmens plokštėmis. Jausdavomės lyg patekę į viduramžius, tai muziejai po atviru dangumi, ypač toks įspūdis San Džeminyje.

Pirmomis dienomis iki Paduvos keliavome Po upės slėniu. Tai šalies aruodas – derlingiausios žemės. Nuo Paduvos prasidėjo kalnai. Italijoje keturis penktadalius teritorijos užima kalnai ir kalvos. Kai kur kopėme į kalną visą dieną, o kitą dieną leidomės žemyn. Žavėjomės kraštovaizdžiu, kalnų šlaitais, upėmis, visomis gamtos grožybėmis.

Italai yra geranoriški, realistai, atkaklūs, gebantys prisitaikyti prie sunkiausių sąlygų. Anksčiau manydavau, kad italai romantikai, emocingi, nuoširdūs. Po kasdienio bendravimo beveik 40 dienų supratau, kad tvirtumas, atkaklumas, tikslo siekimas – pagrindiniai italo būdo bruožai. Nors yra paslaugūs, bet dauguma santūrūs, lėti, jų emocijos nesilieja per kraštus.

Keliaudami Italijos žeme, patyrėme labai daug malonių akimirkų.

Ypatingą dvasios būseną išgyvenome La Verno kalne pas brolius pranciškonus; Montefalko senoviniame miestelyje pas Šv. Kryžiaus Klaros vienuoles; Cita de Kastelo mieste pas šv. Veroniką Džuljani (Guiliani); kapucinų vienuolyne; Skorcės parapija mus pasitiko su lietuviškais sveikinimo užrašais. Mus pasitikdavo ir išlydėdavo skambantys varpai, primindami, kad mūsų vieningoje Europoje svarbiausia, kad išliktų meilė Dievui, žmogui, Bažnyčiai, Kryžiui. Be šito mes būsime bejėgiai, tušti, nelaimingi žmonės, spurdantys Europos Sąjungos katile.

130-ąją kelionės dieną atėjome į Romą. Kiek buvo džiaugsmo, kai paskutinėje parapijoje prie Romos, Rjano vienuolyne, mus pasitiko sesės ir broliai lietuviai iš Kauno Petrašiūnų parapijos – apie 40 žmonių su kapucinu kunigu Vincentu. Jis rytą ir vakare aukojo šv. Mišias, dalijosi Dievo Žodžiu.

Eiti per didelius miestus visada būna nepaprastai sunku. Roma mus pasitiko savo amžina ramybe ir kartu šurmuliu, nes į Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II pontifikato jubiliejų buvo atvykę tūkstančiai maldininkų, turistų. Apsistojome vienoje parapijoje, kurią surasti padėjo kunigas iš ankstesnės parapijos.

Su didžia pagarba ir dėkingumu noriu atskirai paminėti kilnųjį tautietį ambasadorių prie Apaštalų Sosto – Kazimierą Lozoraitį. Kaip ir vyskupas Juozas Tunaitis, jis buvo žmogus nuo Dievo, kuris mus tėviškai pasitiko, pasirūpino leidimais spalio 15 d. susitikti su Jo Šventenybe Popiežiumi Jonu Pauliumi II. Jis kartu su mumis dalyvavo šv. Mišių aukoje spalio 14 dieną vakare Šv. Petro Bazilikoje.

2003 m. spalio 15 d. Šv. Petro aikštėje mus vėl pasitinka ambasadorius Kazimieras Lozoraitis. Būdamas tokio aukšto rango, jis su mumis bendravo labai paprastai ir mielai, kaip tikras tėvas. Dėkojame Dievui už malonę, kad pažinome šį žmogų, su juo bendravome, kad jis mus taip nuoširdžiai priėmė. Per susitikimą su Šventuoju Tėvu Jonu Pauliumi II šalia kitų tautų kalbomis ištartų sveikinimo žodžių išgirdome ir lietuvių kalba:

SVEIKINU VISUS LIETUVIUS, YPAČ ATNEŠUSIUS KRYŽIŲ.VIEŠPATS TELAIMINA JUS. GARBĖ JĖZUI KRISTUI!

Šis sveikinimas aprėpė visus mus:

* tuos, kurie aukojosi ir ėjo su *Kryžiumi* ant pečių;
* visus mūsų artimuosius, kurie malda ir auka mus lydėjo ir rėmė;
* visus kunigus Lietuvoje ir svetur, tose šalyse, per kurias mes praėjome;
* visus, kurie vienaip ar kitaip parėmė šį kelią, prašė maldų, ypač tie, kurie norėjo eiti, bet dėl įvairių priežasčių turėjo likti Lietuvoje;

* kiekvieną žmogų, sutiktą kelyje;
* kiekvieną kunigą ar vyskupą prie altoriaus;
* kiekvieną, prisidėjusį mažesne ar didesne auka, palydėjusį kelyje. Tik Dievas žino, kiek daug į šį *Kryžiaus taikos kelią* Jis sukvietė *mažutėlių*. Tik mažutėliai galėjo suprasti, įžvelgti ir paremti šio *Kryžiaus kelio* taikos misiją. Viską aprėpė Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II palaiminimo žodžiai.

Džiaugiuosi ir visą likusį gyvenimą dėkosiu Dievui, kad pašaukė į šią kelionę. Kai suklupau prieš Šventąjį Tėvą, persmelkė nepaprastas jausmas, atrodė, kad laikas sustojo ir atsivėrė Amžinybė. Pajutau džiugesį, begalinę meilę Popiežiui, palinkusiam po mūsų nuodėmių našta, šventam žmogui – uolai, ant kurios stovi mūsų Motina Bažnyčia.

Suklupusi dėkojau širdyje už viską, norėjau verkti, kad Dievo maloningumo gausa teka per šį palaiminimą, kad lyja malonių lietus ir man, nusidėjėlei, Sibiro tremtinei, iškentėjusiai dvasinį genocidą.

Viešpats mus visus apgaubė savo Meile, Gerumu ir Gailestingumu. Jam garbė ir šlovė per amžius!

PADĖKOS

Už palaiminimą mūsų kelionei *Su Kryžiumi per Europą* nuoširdžiai dėkojame Lietuvos Katalikų Bažnyčios nuncijui P.S.Zurbriggenui, kardinolui Audriui Juozui Bačkiui, vyskupui Juozui Tunaičiui, kunigams: Zigmui Gustainiui, Juzefui Aškielovičiui, Algiui Vaickūnui, Bernardui Augaičiui, Jonui Kastyčiui Matulioniui, SJ, visų Lietuvos parapijų, per kurias keliavome, kunigams ir žmonėms, priėmusiems, lydėjusiems, parėmusiems. Ačiū didžiosioms talkininkėms, padėjusioms pasirengti šiai kelionei: Vitalijai Ražukaitei ir jos Mamai, R.Žukauskienei, ses. Danutei Sakalauskaitei, AJC, seserims eucharistietėms Vilniuje, vertėjai ir sekretorei Vilmai Bernotaitei, taip pat kitiems, žodžiu ar patarimu vienaip ar kitaip teikusiems įvairią pagalbą.

Keliauninkai jautė valstybių, per kurias keliavo – Lenkijos, Slovakijos, Austrijos, Slovėnijos, Italijos, San Marino, – paramą. Dėkojame jų žmonėms už galimybę keliauti, už priėmimą, už finansinį rėmimą.

Ypač dėkojame didžiausiems rėmėjams:
* Užsienio lietuvių religinei šalpai (LRŠ)
* Vyskupui Pauliui Baltakiui
* Australijos lietuvių katalikių moterų draugijai (KMD)
* Kun. Vincui Valkavičiui (JAV)
* Kun. Albertui Zanavich (JAV)
* Kun. Kęstučiui Trimakui ir draugams (JAV)
* Mons. Pranui Gaidai–Gaidamavičiui (Kanada)

* Kun. Juozui Petrauskui (Melburnas, Australija)
* Kun. Viktorui Skilandžiūnui (Otava, Kanada)
* Kun. Zigmui Gustainiui (Alytus)
* Linui Šatui, Vilnius
* Angelei Zelenauskienei, Palangos vaikų našlaičių fondas „Klotilda“
* Mildai ir Petrui Černeckams (Klaipėda, „Inkomstos“ įmonė)
* Jonui Biržiškiui, AB „Lietuvos geležinkelio departamentas“ generaliniam direktoriui
* Marijanos Sleinienės individualiai įmonei, lengvatinėmis sąlygomis išnuomojusiai autobusą (vežti piligrimų daiktams, patalynei)
* Irenai Numavičienei, Vilnius
* Jonui Zlatkui, Kėdainiai
* AB „Utenos trikotažas“ generalinei direktorei Nijolei Dumbliauskienei
* AB „Kausta“ generaliniam direktoriui Antanui Butkui ir jo pavaduotojui Vidmantui Petraičiui
* Marijai Šimkienei, Vilnius
* Violetai Ratkevičienei, Kaunas
* Jadvygai Bieliauskienei
* Irenai Bagdonienei
* Irenai Jarainienei
* Stasei Uogelytei
* Stanislovui Palčiauskui, Panevėžys

Dėkojame už aukas Lionginai Gimbutienei, kun. Jonui, ses. Angelei, Petronėlei Žitkauskienei (Alytus), V.Bražienei (Kaunas), Zitai Šimkevičienei (Kaunas), D.Kažemėkaitytei (Kaunas), Mariui Glinskiui (Kaunas), Lipinskų šeimai (Palanga), Vilniaus KMD, Švėkšnos miestelio žmonėms, J.Kuselienei, Maišiagalos parapijos žmonėms, Marijos Taikos Karalienės bažnyčios ir Klaipėdos žmonėms, Vilniaus Šv. Teresės parapijos žmonėms.

Ačiū Leleniui (Vilnius), Andriui Ratkevičiui, Ramutei Taparauskienei, Kotrynai Gritėnaitei, Juozui Bruzgai, Angelei Serbentaitei, Alinai Sodeikienei (Vilnius), Elvyrai Montvilienei (Vilnius), Loretai Petrošienei (Vilnius), Anastazijai Jakubauskienei, Birutei Jekentienei, Emilijai Šipkauskaitei, Genei Gasparavičiūtei ir kitiems nežinomiems asmenims, pervedusiems pinigų į banką.

Kelionei savo santaupas aukojo ir patys piligrimai: Alvyra Blionckaitė (Kaunas), Antanas Kulvietis (Kaunas), Irena Lipinskienė (Palanga), Danutė Liškauskienė (Marijampolė).

Dėkojame iš visos širdies visiems pavieniams rėmėjams, kurių aukos buvo renkamos pagal specialius lapus su „Mirjos“ antspaudu. Šių aukotojų būrys gausiausias – apie 2500 žmonių. Jų visų pavardžių neįmanoma išvardyti.

Nuoširdžiai dėkojame kelionę parėmusioms įmonėms:

* AB „Pagirių šiltnamiai“ (agurkai, pomidorai, kitos daržovės)
* AB „Vilniaus duona Plius“ (duonos gaminiai, džiūvėsiai)
* Marijampolės konservų įmonei (kondensuotas pienas, kakava)
* Vilniaus AB „Sparta“ (2 dėžės kojinių)
* Vilniaus AB „Audėjas“ (darbuotojų aukos)
* Vilniaus AB „Pergalė“ (darbuotojų aukos)

O didžiausia visų kelionės dalyvių padėka – Birutei Žemaitytei, labai troškusiai keliauti, bet dėl sveikatos problemų negalėjusiai to padaryti, tačiau sutikusiai parengti šią knygą – sudėlioti nuoseklų kelionės paveikslą iš mūsų, nepritrusių „rašytojų“, savo įspūdžius žymėjusių užrašų knygelėse arba tiesiog popieriaus skiautelėse.

Ačiū ačiū visiems, kurie mus rėmėte ir lydėjote malda ir gyvenimo auka. Jūs visi tiesiogiai įsijungėte į *Kryžiaus kelią*. Teatlygina visiems Dievas, kuris mato visas širdis ir mylinčias rankas.

Kelionės vadovai

Danutė Totoraitytė,
Gintaras Naudžiūnas

KĄ REIŠKIA IŠGANYMAS

BIRUTĖ ŽEMAITYTĖ

Žinoma, nusidėjėlis turi atgailauti. Tačiau kodėl? Tiesiog todėl, kad kitaip jis nesuvoktų, ką padaręs. Atgailos akimirka yra atgimimo akimirka. Be to, tai priemonė praeičiai pakeisti. Graikams atrodė, jog tai neįmanoma. Jie sakė: „Net ir dievai negali pakeisti praeities". Kristus parodė, kad tai gali padaryti paprasčiausias nusidėjėlis.

Oscar Wilde

Oskaras Wilde – nepaprastas rašytojas ir nepaprastas žmogus. Buvęs krikščionybės ir moralės kritikas, jis gyvenimo pabaigoje atrado Jėzų – Gelbėtoją ir tapo karštu krikščionybės eksponentu.

O. Wilde (1854–1900), gimęs Airijoje, studijavęs Dubline ir Oksforde, gerai pažino antikinę kultūrą bei meną. 1878 m. baigęs studijas Oksforde, pagarsėjo kaip poetas, aukštinęs grožį, estetizuotas aistras. Jis buvo tikras estetas, suformulavęs meno amžinybės koncepciją. Apsigyvenęs Amerikoje jis skaitė paskaitas apie meną ir nusipelnė *enfant terrible** vardą. 1884 m. Oskaras vedė turtingo Dublino valdininko dukterį ir įsikūrė prašmatnioje Londono dalyje. Jis pasineria į kūrybą. Jo filosofiniame romane „Doriano Grėjaus portretas" atskleidžiama gėrio ir grožio sąsaja, kartu parodomas žlugdantis amoralumo, cinizmo poveikis asmenybei. Ši knyga sukėlė karštas diskusijas. Jis parašė eilėraščių, ironiškų apsakymų, biblinio siužeto tragediją „Salomėja", komedijų, kuriose išjuokiamas visuomenės veidmainiškumas, dvasinis lėkštumas.

Deja, 1895 m. tarsi bombos sprogimas nuaidi teismo procesas, kuriame garsusis rašytojas nuteisiamas dvejus metus kalėti už homoseksualizmą. Netrukus jis patiria bankrotą. Ant jo galvos liejasi prakeiksmai ir patyčios. Vėliau jis pats papasakos, kokia skaudi jam buvo minios reakcija, kai jis, aprengtas dryžuota kalinio eilute, stotyje laukė traukinio, vežančio į kalėjimą. Smalsių žioplių pasismaginimui nebuvo galo: „Visą pusvalandį pilkame lapkričio lietuje aš stovėjau, apgultas besityčiojančios minios". Įžymybė tapo visuomenės atplaiša, sukompromituotu žmogumi, elgeta. Viskas buvo gėdingai baigta. Žmona bematant gavo skyrybas...

* *Pranc.* nenuorama, patrakėlis.

Po dvejų metų Wilde išėjo laisvėn. Bet tai jau buvo kitas žmogus. Anglijoje jam nebeliko vietos. Draugų padedamas, vyksta į Italiją, Šveicariją, Prancūziją. Pagaliau mirties išvakarėse Paryžiuje 1900 m. lapkričio 29 d. Wilde priima katalikybę, o kitą dieną miršta varganame viešbutyje. Mirties priežastis – užleistas sifilis. Vienu žodžiu, visais atžvilgiais žlugęs žmogus.

Tačiau po penkerių metų pasirodo stulbinanti O.Wilde'o išpažinties knyga. „De profundis" (Iš širdies gelmių), parašyta kalėjime. Tai pažinimo, atgailos ir išpažinties laiškai, juose – Wilde'o atsivertimo istorija. Pasirodė, kad Redingo kalėjime jis buvo gavęs graikų kalba Naująjį Testamentą ir atrado Išganytoją! Jam atsivėrė krikščionybės pastoralinis rytmetys – kupinas poezijos ir šventybės. Jis tapo išgelbėtas.

Štai koks buvo lemiamas momentas:

„Manyje susikaupė daug užsispyrimo, daug prigimties maištingumo, nes pasaulyje nepalikau nieko, išskyrus viena. Aš praradau savo vardą, padėtį, laisvę ir turtą. Tapau kaliniu ir elgeta. Tačiau man dar buvo likę vaikai. Ir staiga įstatymo vardu jie iš manęs atimami. Smūgis buvo toks gniuždantis, kad man nebeliko nieko kito, kaip pulti ant kelių ir tarti: „Vaiko kūnas yra tartum Viešpaties kūnas. Aš nevertas nei vieno, nei kito". Man atrodo, kad tai mane išgelbėjo. Supratau, jog belieka priimti visa kaip yra. Ir tuomet – kad ir kaip atrodytų keista – aš pasijutau laimingas. Atsivėrė mano siela, kurią aptikau savo širdies gelmėje. Kaip dažnai būdavau jos priešas, o dabar radau ją, laukiančią manęs tarsi bičiulio. Kai žmogus susitinka su savo siela, jis tampa paprastas kaip vaikas, ir kaip tik šito reikalavo iš mūsų Kristus".

Wilde nusižeminęs priėmė ir pasmerkimą, ir panieką. Jis suvokė savo kaltę. Ir suprato, kad joks žmogus nevertas Dievo meilės, bet jam paaiškėjo ir kitkas – *„kad amžinoji Meilė skirta tam, kas jos amžinai nevertas"*. Tai buvo išgelbėjimo valanda, ir jis savo noru priėmė bausmę. *„Meilė – sakramentas, kurį reikia priimti klūpant*, ir *Domine, non sum dignus** turėtų būti priimančiųjų lūpose ir širdyje".

Iki atsivertimo šis vyras ne sykį šaipėsi iš krikščioniškosios moralės, o dabar jam prieš akis iškilo evangelinė didžiosios nusidėjėlės figūra. Jis rašė: „Jėzaus moralė – vien tik prielankumas žmogui. Tokia ji ir turėtų būti. Jeigu Jėzus tebūtų pasakęs: *Jai atleidžiama daugybė jos nuodėmių, nes ji labai pamilo*, – jau vien dėl to būtų verta numirti".

Evangelijų Gelbėtojas! Štai kas kalėjimo prieblandoje ir tvaike užgimė Wilde'o sieloje. „Doriano Grėjaus portreto" antimoralistas suvokė skirtu-

* *Lot.* Viešpatie, nesu vertas.

mą tarp Jėzaus ir visų biurokratinių sistemų: *„Kristus nepakentė nuobodžių negyvų mechaninių sistemų, kurios žmones paverčia daiktais, visus suvienodindamos, tarsi kitas tebūtų tik dar vienas pasaulyje. Jam nebuvo taisyklių, jam egzistavo tik išimtys“*.

Dabar suprantama, kodėl Wilde panorėjo mirti kaip katalikas. Jis iš tiesų buvo atradęs Gelbėtoją, kuris pasirodė lygiai toks, kokio ilgėjosi ši pavargusi siela.

Išgelbėjimas – tai pagrindinis Krikščionybės įvykis. Tai absoliuti tikėjimo pradžia, tai atskaitos taškas. Ir visų svarbiausia – Kristus suteikė nusidėjėliui *absoliučios reabilitacijos* galimybę. Kaip nuostabu! Krikščionybės klasikas Tomas Akvinietis ryžtingai skelbia, kad praeities pakeisti negali net Dievas![1] Betgi Išgelbėjimas – tai gerasis piktadarys, tapęs pirmuoju oficialiai paskelbtu šventuoju! Tai itin gerai suvokė Wilde: „Graikams atrodė, jog tai neįmanoma <...>: *Net dievai negali pakeisti praeities.* Kristus parodė, kad tai gali padaryti paprasčiausias nusidėjėlis“.

Oskaras sakė: „Pasaulis visuomet mylėjo šventąjį kaip artimiausią Dievo tobulumo galimybę. O Kristus kažkokiu dieviškų instinktu, rodos, visuomet mylėjo nusidėjėlį kaip artimiausią žmogaus tobulumo galimybę“.

Pastaroji mintis itin gili. Išgelbėjimo paslaptis dažnai gali prasidėti nuo nusikaltimo padarymo momento. Šia prasme reikšmingi šv. Augustino žodžiai: *O felix culpa!** Wilde'o atveju galima pasakyti, kad jo išganymas prasidėjo nuo totalinio žlugimo, visiško Dievo atmetimo. Čia būtina pabrėžti analogiją su Jėzaus išgyvenimais ant kryžiaus. Juk kybodamas ant kryžiaus, jis mistiniu būdu identifikavosi su nusidėjėliais, vardan jų pats tapo prakeikimu. Taip sako apaštalas Paulius Laiške galatams. Ir prisiminkime Jėzaus siaubą, – prieš pat mirtį jis išgyveno Dievo apleidimą. „Dievo apleidimas! *Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai? Šis Dievas ir Tėvas, su kuriuo jis iki pabaigos buvo save sutapatinęs, nepanoro pačioje pabaigoje su juo susitapatinti. Atrodytų, tarsi viskas buvo veltui. Ir jis, paskelbęs viso pasaulio akivaizdoje Dievo, savojo Tėvo, artumą bei atėjimą, dabar miršta absoliučiai Dievo atmestas ir šitaip prieš pasaulį pasirodo kaip bedievis: paties Dievo pasmerktasis, visiems laikams išbrauktasis“*[2].

Aišku, kad tik šis Jėzus ir kaip tik todėl, kad buvo išgyvenęs visišką Tėvo apleidimą, galėjo visus pražuvėlius visiškai reabilituoti. Juk jis ant savo pečių paėmė mūsų naštą!

---

[1] Plg. *Summa Theologiae*, I, q. 25, a. 4: *Utrum Deus possit facere, quod praeterita non fuerint.*

* *Lot.* O laimingoji kalte!

[2] H.Küng, *Ewiges Leben?* München, 1982, p. 126.

Jėzus dievobaimingų žmonių papiktinimui solidarizavosi su visais vargdieniais, beturčiais, eretikais ir schizmatikais, nedorovingaisiais, su politiškai susikompromitavusiaisiais, su išmestaisiais iš bendruomenės bei pamestaisiais, su silpnavaliais, su moterimis ir vaikais, su visais paprastais žmonėmis. Paskui jis neregėtai pranoko visa, ko buvo reikalavę didieji pranašai siekiant atsiversti ir sukurti naują gyvenimą. Jis netgi išdrįso – to joks pranašas nebūtų išdrįsęs – užuot skyręs teisines nuobaudas, skelbti Dievo atleidimą – ir visiškai neatlyginamai. Jis tai darydavo pats, gatvės vidury, gyvenimo sraute, kad būtų lengvesnis atsivertimas ir atleidimas[3].

Visa tai geriau paaiškina Pauliaus tekstą: *Kristus mus atpirko iš Įstatymo prakeikimo, tapdamas už mus prakeikimu, nes parašyta: Prakeiktas kiekvienas, kuris kybo ant medžio* (Gal 3, 13). Siaubingi žodžiai! Istorija mums primena, kad žydai šiaip jau nepraktikuodavo nukryžiavimo, tačiau atvirą Dievo neigėją ir piktžodžiautoją, užsvaidę akmenimis, kartais iš tiesų „pakabindavo ant medžio", idant visiems būtų rūstus įspėjimas. Jėzaus atveju žydai pasinaudojo romėnų teise ir tapo Romos marionete.

Galimas daiktas, kad Wilde šitokio prakeikimo prasme galėjo save sutapatinti su Nukryžiuotuoju.

Jėzaus mirties prasmė

Ką gi reiškia Gelbėtojas?

Žydų krikščionių bendruomenė Jėzų suvokė esant „Dievo tarnu", kurio kančiomis ir žaizdomis tapome išgydyti.

Jis nebuvo nei patrauklus, nei gražus: matėme mes jį, bet nepamėgome. Jis buvo paniekintas, žmogaus vardo nevertas, skausmų vyras, apsipratęs su negalia, – toks, kuris prieš žmones užsidengia veidą. Jis buvo paniekintas, laikėme mes jį nieku.

Tačiau jis mūsų negalias prisiėmė, mūsų skausmus sau užsikrovė. O mes laikėme jį raupsuotu, – Dievo nubaustu ir nuvargintu. Bet jis buvo sužalotas dėl mūsų nusižengimų, ant jo krito kirčiai už mūsų kaltes. Bausmė ant jo krito mūsų išganymui, mes buvome išgydyti jo žaizdomis.

Visi mes lyg avys pakrikome, kiekvienas eidamas savuoju keliu, o Viešpats uždėjo ant jo kaltę mūsų visų. Nors ir buvo žiauriai kankinamas, bet pakluso, – burnos nepravėrė. Kaip tyli ėriukas, vedamas pjauti, kaip tyli avis kerpama, taip jis nepratarė žodžio. <...> Kai jis buvo atskirtas nuo gyvybės krašto ir pasmerktas mirti už mano tautos nuodėmę. <...> Per savo kančią mano tarnas nuteisins daugelį, prisiims jų bausmes už kaltes (Iz 53, 2–8. 11).

[3] Ten pat, p. 124.

Šios kenčiančio Dievo tarno giesmės mintys regimos Bažnyčios seniausiuose Tikėjimo išpažinimuose:

Pirmiausia aš jums perdaviau, ką esu gavęs, būtent: Kristus numirė už mūsų nuodėmes, kaip skelbė Raštai; jis buvo palaidotas ir buvo prikeltas trečiąją dieną, kaip skelbė Raštai... (1 Kor 15, 3–4).

Taigi, praslinkus šiek tiek daugiau nei dvidešimčiai metų nuo Jėzaus prisikėlimo, ankstyvoji Bažnyčia kalba apie pranašų vaidmenį. Pagrindinė liturgijos mintis anuo metu taip pat skelbė:

Tai yra mano kūnas, kuris už jus duodamas (1 Kor 11, 24). O seniausioji Evangelija pateikia tokius Viešpaties žodžius: *Žmogaus Sūnus irgi atėjo ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybės atiduoti kaip išpirkos už daugelį (Mt 20, 28).*

<...> Jėzaus mirties suvokimas, – kaip rašo V.Kasperis, – apie kurį kalba Evangelijos ir Paulius, savaime reiškia ir Išganymo užduotį, kuriai įvykdyti buvo skirtas visas Jėzaus gyvenimas.

<...> Iš tokio Jėzaus gyvenimo tikslo išplaukia ir Jėzaus kaip „tarnaujančio kitiems" (taigi Tarno) vaizdas. Jis pats nuolat nusidėjėliams ir kitokioms visuomenės atplaišoms sako, kad atėjęs jų gelbėti nuo besiartinančios rūstybės – Paskutinio Teismo dienos. Per savo tarnystę – *gelbėti, kas pražuvę* – jis netgi sulaukdavo priešų (plg. Mk 2,1–17). Juk fariziejai piktindavosi: *Kodėl jis valgo su muitininkais ir nusidėjėliais? (Mk 2, 16).* Tačiau Jėzus, nepaisydamas priekaištų, lieka ištikimas savo principui: *Ne sveikiesiems reikia gydytojo, bet ligoniams! Aš atėjau ne teisiųjų šaukti, o nusidėjėlių (Mk 2, 17).*

Toks tarnavimas Dievo Karalystės labui reikalauja būti kraštutiniškam ir pasišventusiam, net iki mirties: *Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, teima savo kryžių ir teseka manimi (Mk 8, 34).*

Taigi Jėzus tiek gyvenime, tiek mirtyje pasirodė esąs žmogus įsipareigojimas, žmogus kitų labui, kitiems. *Šis būvis kitų labui atskleidžia jo giliausią esatį, nes jis yra asmeniu tapusi Dievo meilė žmonėms*[4].

Evangelijos nieko negražina – nei mokinių aklumo, nei Mesijo žemiško suvokimo, nei jų bailumo. Jėzaus mirtis susieta su jo užduotimi tarnauti kitiems. Jėzaus kryžius – iš tiesų Dievo numatytas įvykis, kai už mūsų nuodėmes buvo pralietas Išganymo kraujas. Kaip rašė kun. Č.Kavaliauskas, norėdami geriau suvokti Jėzaus artumą žmogui, perskaitykime garsųjį Pauliaus laišką iš kalėjimo filipiečiams. Ten pasakyta, kad Jėzus, būdamas tarp žmonių, nepanorėjo naudotis savo prigimties pranašumu. Jis pasirin-

[4] W.Kasper, *Jesus der Christus,* Leipzig, 1981, p. 137.

ko tarno įvaizdį: *apiplėšė pats save, priimdamas tarno išvaizdą ir tapdamas panašus į žmones. Jis ir išore tapo kaip visi žmonės; jis nusižemino tapdamas klusnus iki mirties, iki kryžiaus mirties (Fil 2, 7–8).*

Dievo apsireiškimas Jėzuje

Jėzaus mirtis ant kryžiaus turi daug gilesnę prasmę, negu *permaldavimo auka.* Jėzaus mirtis savaime sako, kas yra Dievas ir koks Jis. Tiesa, Dievas neturi „likimo" ir negali būti mirtingas, tačiau kitame jis gali išgyventi įsikūnijimą ir likimą. Jėzaus žmogystė ir mirtis mūsų atžvilgiu yra ir liks per amžius Dievo pasisakymas apie savo esmę. *Dievas yra meilė,* ir iš meilės Jis skelbia Naująją Sandorą Jėzaus Kraujyje. Dievo likimas „kitame" tampa mūsų neatšaukiamas likimas.

Žmogus Jėzus tampa Dievo apsireiškimu ir amžinuoju kvietimu. Jėzus solidarizuojasi su mumis kaip žmonijos organizmo galva. Jis susijęs su mumis artimiau negu giminystės ryšiais. Jis – mūsų prigimties atstovas prieš Dievą. Jei Raštai tvirtina, kad įstatymą vykdo tas, kuris myli artimą, tuomet paskutinė išmintis skelbia: žmogus myli Dievą mylėdamas artimą, nes Dievas yra tapęs tuo artimuoju[5].

Krikščionybėje auka reiškia, kad mes atsiveriame Dievui ir tampame jo dovanų gavėjai. Leisti Dievui veikti mumyse – štai ką reiškia krikščioniškas aukos *conditio sine qua non*.*

Atsiminkime, kad Jėzus atvėrė Naująją Sandorą paaukodamas save ant kryžiaus ir *tai atliko vieną kartą visiems laikams (Žyd 7, 27).* Dabar mums belieka nekruvinu būdu dalyvauti jo nusižeminime iki mirties.

Mūsų išganymo pirmoji sąlyga – tarnavimas kitiems pagal Jėzaus žodį: *Iš tiesų sakau jums, kiek kartų tai padarėte vienam iš šių mažiausiųjų mano brolių, man padarėte (Mt 25, 40).*

Naujosios Sandoros koncepcija skelbia, kad ne tik Jėzaus kančia ir mirtis, bet visas jo kenotinis (apiplėšiantis save) gyvenimas buvo skirtas kitiems, t.y. buvo gyva auka. Visa Jėzaus praktika – visiškas atvirumas žmogui, solidarumas su mumis, atsistojimas nusidėjėlių pusėje – buvo auka Tėvui. Šitaip vis labiau aiškėja nuostabi mintis: Jėzus – tai grynas įsipareigojimas. *Jis visas – kitiems. Aš atėjau, kad žmonės turėtų gyvenimą, – kad apsčiai jo turėtų (Jn 10, 10).*

Auka Naujojoje Sandoroje – tai ne užrūstinto Dievo permaldavimas, bet *atsivėrimas* Kristui, kuris šį permaldavimą *atliko vieną kartą visiems*

[5] Plg. Č.Kavaliauskas, *Trumpas teologijos žodynas,* Vilnius: Logos, 1992, p. 195–196.
* *Lot.* būtinoji sąlyga.

laikams. Jis atsiprašo Tėvą mūsų vardu, o mums belieka prisijungti prie jo atsiprašymo. Vietoj senovės aukų – daiktų atėjo Asmuo. Jis aukoja save patį. *Aukų ir atnašų tu nebenori, bet paruošei man kūną. Tau nepatiko deginamosios atnašos ir aukos už nuodėmes. Tuomet aš tariau: štai ateinu, kaip knygos rietime apie mane parašyta, vykdyti Tavo, o Dieve, valios! (Žyd 10, 5–7).*

Kalbant šiuolaikiškai, tai Jėzaus atsistojimas mūsų pusėje.

O kaipgi su praeitimi? Ar galima ją pakeisti, ar ne? Ar galima tobulai reabilituoti nusikaltėlį? Tomas klausė: „Ar Dievas galėtų padaryti, kad praeities įvykiai nebeegzistuotų?" Ir ryžtingai atsakė, kad šito būti negali[6].

O ką apie tai manė Wilde, nusidėjėlis ir poetas? Jis rašė:

Nebijok praeities. Jei žmonės tvirtins tau, kad praeities nepakeisi, netikėki jais. Praeitis, dabartis ir ateitis tėra vienas mirksnis Dievo akivaizdoje, o juk Dievo akivaizdoje mes ir turėtume stengtis gyventi. Laikas ir erdvė, seka ir plėtotė tėra atsitiktinės minties būsenos. Vaizduotė įstengia jas pranokti ir vesti mus į laisvąją idealios egzistencijos sritį. Daiktų esmė taip pat yra tokia, kokia jie mums patinka. Koks yra daiktas, priklauso nuo to, kokia mūsų, žvelgiančių į jį, būklė. „Kai kiti, – sako Bleikas, – temato aušrą, kuri švinta mums iš už kalno, aš regiu Dievo sūnus, trimituojančius džiaugsmą". <...> Tai, kas plyti ir veriasi prieš mane, yra mano praeitis. Aš privalau pažvelgti į ją naujomis akimis, priversti Dievą pažvelgti į ją naujomis akimis"[7].

Ir kunigui Česlovui Kavaliauskui atrodė, kad teisus vis dėlto buvo Wilde, nusidėjėlis ir poetas[8].

Šis įvadas turėtų padėti mums įsisąmoninti,

* kad *amžinoji Meilė skirta tam, kas jos amžinai nevertas;*

* kad verta numirti vien už Jėzaus posakį: *Jai atleidžiama daugybė jos nuodėmių, nes ji labai pamilo.*

Pulkelis maldininkų – piligrimų, įveikę dideles organizacines kliūtis, sunkumus, išėjo į tolimą kelionę VILNIUS–VATIKANAS pas popiežių Joną Paulių II. Apkabinę *Kryžių Keliauninką* išėjo iš savo krašto į Pažado žemę.

Kas juos vertė? Kas ragino?

Manau, Dievo Dvasia. Europai reikia šio liudijimo: Jėzus – Gelbėtojas! Išgelbėjimas – tai pagrindinis krikščionybės įvykis. Jis gerokai apsinešęs materializmo, godumo, pykčio purvais. Per atgailą mums visiems reikia atsiverti gelbstinčiam Dievui, kuris visuomet stovi nusidėjėlio pusėje.

[6] Plg. *Summa Theologiae*, I, q. 25, a. 4.
[7] O. Wilde, *De profundis*, Vilnius: Charibdė, 1996, p. 161–162.
[8] Č. Kavaliauskas, *Teologija šiandien*, Kaišiadorys, p. 17–20, 21–23, 31–32.

Ne atsitiktinai, bet Apvaizdos lėmimu išėjo ne elitas, ne tobulieji, ne rinktiniai žmonės, bet paprasti, nuodėmingi, kupini ydų ir prieštaringų charakterių vyrai ir moterys, patikėję *negalimų dalykų Dievu*, atsivėrę Jo gydomajai, vaduojamajai, perkeičiamajai Malonei. Išėjo į nežinią, išėjo su didelėmis skolomis, be pinigų, turėdami tik truputį maisto atsargų.

Išėjo liudyti pirmiausia patys sau, kad Dievas yra Meilė, Teisingumas ir Gailestingumas, kad Kristus suteikė nusidėjėliui visiško reabilitavimo galimybę, pats prisiėmęs, kaip Dievo Avinėlis, viso pasaulio nuodėmę.

„Jėzus, dievobaimingų žmonių papiktinimui, solidarizavosi su visais vargdieniais, beturčiais, eretikais ir schizmatikais, nedorovingaisiais, su išmestaisiais iš bendruomenės, su silpnaisiais, su moterimis ir vaikais ir apskritai su paprasta liaudimi. Paskui jis neregėtai pranoko viską, ko reikalaudavo didieji pranašai, kad žmonės atsivertų ir kurtų naują gyvenimą"[9].

Šią mintį dar kartą pabrėžtume apaštalo Pauliaus žodžiais: *Kristus mus atpirko iš Įstatymo prakeikimo, tapdamas už mus prakeikimu.*

Šis Gelbėtojas panoro per savo mažutėlius, išėjusius Jo vardu, dar kartą tapti prakeikimu, dar kartą mistiniu būdu nueiti *Kryžiaus kelią* per Europą, dar kartą tapti Izaijo aprašomu *Dievo Tarnu, skausmo vyru, moterimi, neturinčiu išvaizdos ir grožio, Dievo nubaustu ir nuvargintu, kad būtume išgydyti jo žaizdomis* nuo savo puikybės, išdidumo, nuo savo neteisingo tobulumo supratimo.

Išėjo Jėzus per savo mažutėlius *atiduoti gyvybės, kaip išpirkos už daugelį, gelbėti kas pražuvę,* liudyti, kad *ne sveikiesiems reikia gydytojo, bet ligoniams,* kad Jis *atėjo ne teisiųjų šaukti, o nusidėjėlių.*

Nusidėjėliai patikėjo Jėzumi ir išėjo, o teisieji traukė pečiais, nematydami spindinčios tiesos, nes buvo su akidangčiais...

Kadangi šis mažas būrelis norėjo sekti paskui Jėzų, jie išsižadėjo savo namų, artimųjų, patogumų, daržų ir laukų, pasiėmė savo *Kryžių* ir išėjo į ilgą, spygliuotą, bet Dievo šypsena, Jo rožėmis išpuoštą siaurąjį kelią.

Tai buvo ne vien permaldavimo ir taikos kelionė, bet ir išsakymas Dievo esmės – DIEVAS YRA MEILĖ! *Žmogus myli Dievą mylėdamas artimą, nes Dievas yra tapęs tuo artimuoju.*

Jie išėjo, trokšdami atsiverti Dievui, priimdami įvairias dovanas: gamtos grožį, šiltą žmonių žvilgsnį, jautrią širdį, paprastą valgį, nepatogią poilsio vietą ir kitus ilgos kelionės spyglius.

Piligrimai puikiai supranta, kad visa žmonija jau atpirkta, bet jie nori dalyvauti Jėzaus nusižeminime iki mirties, nori išmokti iš Jėzaus, kaip gyventi kitiems, kad žemėje būtų daugiau Dievo vaikų laisvės ir džiaugs-

[9] H.Küng, min. veik., p. 126.

mo. Didžiausia džiaugsmo priežastis yra tikras suvokimas – *man daug atleista ir atleidžiama,* nes Dievas mane myli besąlygiška Meile ir jokios mano nuodėmės nesumažina šios meilės. Dievas yra Meilės perviršis!

Išėjo žmonės dalyvauti Kristaus atsiprašyme už savo ir visos Europos nuodėmes, savanoriškai prisiimta atgaila, keičiančia žmogaus gyvenimą. *Amžinoji Meilė skirta tam, kas jos amžinai nevertas,* – kaip rašė O.Wilde.

Išėjo, trokšdami pasveikinti Šventąjį Tėvą Joną Paulių II jo pontifikato 25-ųjų metinių proga, padėkoti jam už apsilankymą Lietuvoje prieš dešimt metų, padėkoti už jo meilę Lietuvos, Europos ir viso pasaulio Bažnyčiai, pareikšti jam meilės ir ištikimybės visos lietuvių ir kitų Europos tautų vardu.

Ar galėjo kitaip pasielgti vaikai, jei jų Šventasis Tėvas, nepaisydamas metų ir ligos kryžiaus, nuolat keliauja, trokšdamas žmonių širdis atverti Kristui? Ne, negalėjo!

Pasekime šios knygos puslapiais jų kelią per aštuonias valstybes: Lietuvą, Lenkiją, Slovakiją, Austriją, Slovėniją, Italiją, San Mariną, Vatikaną.

Keliaukime su 60 kg sveriančiu Kryžiumi 3500 km, be poilsio dienų, kasdien įveikdami 27–30 km atkarpą. Eikime su jais iš viso 130 dienų, kol pasieksime Šventąją Romą. Tikrai nesigailėsime, bet visi kartu džiaugsimės, pajutę ne tik *Kryžiaus* svorį, bet ir jo vaduojančią, plaunančią, keliančią jėgą.

Kristaus Kryžius mums visiems – pavargusiems, sergantiems, prislėgtiems, vargstantiems – bus atgaiva, gydytojas, šaltinis ir Dangaus Duona.

Nebe žmogaus sumąstymu, bet Dievo įkvėpimu šis mažas 30–32 žmonių pulkelis tapo KRYŽIAUS ŠEIMA. Pabūkime šioje šeimoje ir grįšime perkeisti, praturtinti, nuolankesni.

Aukštaitijos parapijoje po susitikimo su viena Kryžiaus žygio dalyve, žmogus, bažnyčioje įdėmiai dalyvavęs visą liudijimo laiką, paklausė:

–Sakykite, ar jūs iš šito Kryžiaus kelio sugrįžote labiau mylėdama žmones?

Koks teisingas klausimas! Ataidi Jėzaus klausimas Petrui ant Tiberiados ežero kranto: „Simonai, Jono sūnau, ar myli mane labiau negu šitie?“ ir tai pakartojo tris kartus. Petras nuliūdo, kad Jėzus trečią kartą klausia: „Ar myli mane?“ – ir atsakė: „Viešpatie, Tu viską žinai. Tu žinai, kad Tave myliu“ (*Jn 21, 15, 17*).

Taigi visos šios kelionės tikslas – išgryninti, sustiprinti mūsų silpnutę meilę, perkeisti ją į beribę, dievišką MEILĘ, dovanojamą artimui, nes per jį Dievas yra arčiausiai mūsų.

Eime mylėti Dievą žmoguje!

Eime priimti Jo gailestingąją Meilę. Sutikime būti apdovanojami Meile. Taip mes išmoksime mylėti, galėsime su Simonu Petru atsakyti: „Viešpatie, Tu viską žinai. Tu žinai, kad Tave myliu“.

LIETUVA

[1–47]

BIRUTĖ ŽEMAITYTĖ

VILNIUS–LENTVARIS–TRAKAI

2003–06–07

Vilnius. Arkikatedra.

Ankstyvą rytmetį į Vilniaus Arkikatedroje esančią Šv. Kazimiero koplyčią susirinko didelis maldininkų – piligrimų, taip pat juos lydinčių žmonių būrys iš įvairių Lietuvos kampelių: Klaipėdos, Plungės, Alytaus, Panevėžio, Pasvalio, Biržų ir kitų vietovių. Šv. Mišias aukoja Vilniaus vyskupas augziliaras Juozas Tunaitis ir Maišiagalos klebonas kun. Juzefas Aškielovič, vienos Vilniaus maldos grupės vadovas, atvykęs išlydėti savo dvasios vaikų.

Šv. Mišių Auka švenčiama karališkojoje Šv. Kazimiero koplyčioje. Čia prasideda Kryžiaus kelias – karališkasis Kryžiaus kelias, paženklintas visišku Avinėlio paaukojimu. Čia, Vilniaus širdyje – Arkikatedroje, stovinčioje ten, kur mūsų protėviai garbino Praamžį, kur gerbiami šventojo karalaičio Kazimiero mirtingieji palaikai, prasideda mažutė versmė, kuri tekės per visą Europą, į kurią įsijungs Lenkijos, Slovakijos, Austrijos, Slovėnijos, Italijos, San Marino ir Vatikano valstybės. Šita mažutė versmė kaip vandens lašas krenta į didžiosios Aukos taurę ir atnašaujama per Jėzų Tėvui. Vyskupas J.Tunaitis per homiliją ragina būti nuolankius, klusnius, susiklausančius, atvirus Šventajai Dvasiai. Šv. Mišios – antspaudas, kurį deda Jėzus savo duodamu Kūnu ir Krauju, jis vienijasi su savo žmonėmis, kurie pasiryžę nunešti Kryžių į Romą, iki pat Šv. Petro įpėdinio – popiežiaus Jono Pauliaus II kojų.

Po šv. Mišių vysk. J.Tunaitis pašventina [1]* vėliavas: Šventojo Tėvo, Taikos, mūsų Trispalvę, Lenkijos, Slovakijos, Austrijos, Slovėnijos, Italijos ir San Marino. Šias vėliavas neš piligrimai per minėtas valstybes. Pastovios bus tik Šv. Tėvo, Taikos ir Trispalvė, o kitos bus keičiamos peržengiant kiekvienos valstybės sieną.

Po vėliavų šventinimo ceremonijos skelbiamas vyskupo siuntimas ir palaiminimas.

Šv. Kazimierai, laimink Lietuvos vaikus, išeinančius iš Tavo ir Viešpaties šventovės, būk jų vadovas, jų karžygys, vedantis į kovą permaldavimo ir atsiteisimo intencija už taiką ir ramybę visame pasaulyje.

Palaimintas būrys, giedodamas „Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė“ išeina iš Arkikatedros per dešiniąsias duris [2]. Ataidi pranašo Ezekielio žodžiai: *Regėjau Versmę, trykštančią iš šventovės dešiniojo šono (atverto*

* Laužtiniuose skliausteliuose nurodomas nuotraukos numeris (žr. knygos gale).

Atpirkėjo šono), aleliuja, ir visi, kuriuos vanduo tas pasiekė, buvo išgelbėti ir giedojo: aleliuja, aleliuja! (Plg. Ez 47, 1–2, 9).

Tokia mažutė ta Versmė, bet ji tolydžio didės ir platės, jos gylis ir skaidrumas bus dieviškasis darbas, svarbu, kad ši srovė gyva ir teka, kad ji drumzlinus vandenis atgaivins ir duos savo vaisių. Versmė, ištryškusi iš Avinėlio širdies, vilnys per Europą, kviesdama, tyrindama, gaivindama, troškulį malšindama.

Už Arkikatedros dunkso Gedimino pilis [3], apačioje pats mūsų didysis valdovas su savo žirgu, o nuo jų tolyn nusidriekia šventiška *Kryžiaus šeima*. Šitaip jie bus vadinami visoje kelionėje.

Pirmoji stotis – Šventosios Dvasios bažnyčia. Suklumpa Lietuva maldai, atsiveria per dieviškosios Jėzaus Širdies gailestingumą Šventajai Dvasiai. Simboliška, kad šiandien Sekminių išvakarės. Prisipildę Šv. Dvasios, lydimi šventiškai pasipuošusios kelių policijos su specialiaisiais iškilmingais motociklais, ateiname į Aušros Vartus. *Kryžius Keliauninkas* – prie Motinos Širdies.

Prieš akis iškyla vaizdas iš praeities – prieš dešimt metų popiežius Jonas Paulius II rugsėjo 4 d. lankėsi Arkikatedroje bazilikoje, Šv. Kazimiero koplyčioje, paskui meldėsi Aušros Vartuose prie Gailestingumo Motinos kojų; rugsėjo 5 d. aukojo Mišias Vingio parke, paženklintas gausiu lietumi, ir tą pačią dieną buvo Šventosios Dvasios bažnyčioje. Dabar *Kryžius* tarsi seka Šventojo Tėvo pėdomis ir iš šių šventų vietų renka žmonių meilę, ašaras, kad jas nuneštų į Šventąjį Miestą – Romą.

Motina mus palaimina, klebonas rektorius mons. Edvardas Rydzikas pašlaksto *Kryžių*, maldininkus ir išsiunčia į didį kelią.

Vilniaus gatvės įkaitusios. Nuo kaitros rieda prakaito lašai per veidus. Piligrimai malda apkabina miestą ir jo žmones. Kelių policijos pareigūnai, oriai palydėję su savo gražiaisiais motociklais iki miesto ribos, atsisveikina. Ačiū jums, gerieji! Jūs irgi įsijungėte į *Kryžiaus kelią*.

Už miesto keliauti lengviau. 16 val. pasiekiame *Lentvarį*. Lentvario Viešpaties Apreiškimo Švč. M. Marijai bažnyčia statyta 1910–1926 m. Joje garbinamas stebuklingas Marijos Nepaliaujamos Pagalbos paveikslas. Čia mes pastiprinami Šv. Mišių aukoje ir žmonių dosnumo dovanomis. Po vaišių – daiktų perkraustymas iš laikino Klaipėdos autobuso į pastovų; šis lydės piligrimus iki kelionės pabaigos. Autobusas tampa keliaujančiųjų bagažine, o prireikus pasilpusį ir pavėžės.

20 val. *Trakai*. Trakų Švč. M. Marijos Apsilankymo šventovėje. Prieš akis stebuklingas Marijos su Kūdikėliu paveikslas [4].

Paveikslo istorija*

Vytautui krikšto proga Bizantijos imperatorius Manuelis II Pakologas (1391–1425) atsiuntė Marijos paveikslą. Trakuose pastatęs bažnyčią Vytautas jai padovanojo šį stebuklingą paveikslą.

Garsui apie malones plintant ir žmonių pamaldumui didėjant, Vilniaus vyskupas Konstantinas Bžostovskis (1686–1722) kreipėsi į Šventąjį Sostą, prašydamas, kad tas paveikslas, jau papuoštas įvairiais vainikais, būtų apvainikuotas dar Vatikano kapitulos vainiku. 1718 m. rugsėjo 4 d. įvyko paveikslo vainikavimo iškilmės. Leidimą vainikuoti aukso vainikais suteikė popiežius Klemensas II. Vainikai buvo pagaminti iš aukso, suaukoto Lietuvos didikų. Vainikus į Trakų bažnyčią nešė procesija, kuriai vadovavo vyskupas K.Bžostovskis; kartu dalyvavo Žemaičių vyskupas Aleksandras Horoinas, Smolensko vyskupas Liudvikas Oginskis ir Vilniaus vyskupai sufraganai Motiejus Ancuta ir Karolis Panciežynskis, be to, Vilniaus, Žemaičių ir Smolensko vyskupijų kapitulų nariai, dvasininkai, valstybės dignitoriai, diduomenė ir nesuskaitoma žmonių minia.

Atvykus į bažnyčią, buvo perskaityta popiežiaus brevė, leidžianti vainikuoti stebuklingą paveikslą. Paskui vyskupas uždėjo ant jo vainikus giedant toms iškilmėms specialiai parašytą giesmę, gaudžiant visiems bažnyčios varpams ir šaudant ant netolimų kalnelių pastatytoms patrankoms. Toliau vyko pontifikatinės Mišios, kurias aukojo Smolensko vysk. L.Oginskis.

Iškilmės su atlaidais tęsėsi 8 dienas. Trakų Dievo Motinos stebuklingo paveikslo apvainikavimas buvo Vilniaus vyskupo didelio pamaldumo vaisius ir jo visų darbų vainikas.

Trakų Dievo Motinos paveikslas yra seniausias ir pirmasis Lietuvoje iš tų, kurie pagarsėjo stebuklais.

Vainiką Vytautas Tau skyrė
Ir Roma puošė vainiku, –
O Motin, tiek globos patyrėm
Karų ir priespaudos laiku.

Antai padangė vėl aptemus,
O Motin, kas Tave atstos?
Buvai Valdovė mūsų žemės,
Esi dabar širdy tautos!

Užtarki kenčiančią Tėvynę,
Palengvink nerimą žmonių,

* Žr. J.Vaišnora, *Marijos garbinimas Lietuvoje*, Roma, 1958, p. 258. (Sutrumpinta).

Maldų vainiką Tau supynę,
Mes siunčiam iš visų kraštų.

Kun. Stasys Yla

Šios eilės, rodos, parašytos tiesiog mūsų *Kryžiaus* kelionei. Tik tokių iškilmių nėra, bet Motina su Kūdikiu ta pati. Pamaldumas irgi panašus. *Kryžiaus šeima,* susirinkusi iš visų kraštų, nuoširdžiai dalyvauja šv. Mišiose, kurias švenčia klebonas Valdas Girdiušas. Homilijos metu jis kalba apie Nojų, statantį laivą sausumoje. Tada jo aplinka iš jo juokėsi, tyčiojosi, bet kas laimėjo?.. Tvano metu jis su visa šeima išsigelbėjo.

– Ir jūs, brangūs piligrimai, – sakė klebonas, – išeinate į Kristaus kančią, kelyje jūsų laukia daug sunkumų, tikra Golgota. Ištvermės jums! Telaimina jus Trakų stebuklingoji Švč. Motina.

Nakvynė mokyklos salėje, gerai pažįstamoje iš ankstesnių kelionių. Klebono rūpesčiu yra šilto vandens, – gera nuplauti kelionės dulkes. Gerumo šviesa jau spindi. Ir ji spindės vis ryškiau ir tvirčiau.

– Dievas yra tėtis, kuris myli kaip mama, – pasakė viena mergaitė.

TRAKAI–AUKŠTADVARIS

2003–06–08

Sekminės. Apie pirmąsias Sekmines *Apaštalų darbuose* rašoma:

Atėjus Sekminių dienai, visi mokiniai buvo drauge vienoje vietoje. Staiga iš dangaus pasigirdo ūžesys, tarsi pūstų smarkus vėjas. Jis pripildė visą namą, kur jie sėdėjo. Jiems pasirodė tarsi ugnies liežuviai, kurie pasidaliję nusileido ant kiekvieno iš jų. Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios... (Apd 2, 1–4)

O kokios gi Sekminės šiam būreliui, patikėjusiam *negalimų dalykų Dievu?*

Visi susirinkome į aštuntos valandos Mišias. Eucharistiją švenčia jubil. mons. Vytautas Pranciškus Rūkas. Jis pasako ilgoką katechetinį pamokslą. Sustiprinti Gyvybės duona išeiname apkabinę *Kryžių* ir giedodami. Giesmės aidus sugeria ežero bangos. Vietoj *smarkaus vėjo* – rytmečio tyla, rimtis, vietoj *ugninių liežuvių* – spiginanti saulė. Viskas taip kasdieniška, paprasta.

Paskutiniais gyvenimo mėnesiais, – kaip rašė Brunas Fereras, – *Don Bosko vaikščiojo sunkiai. Matydami jį einant per kiemelį, žmonės klausdavo:*

– Kur einate, kunige Bosko?

Atsakymas visada buvo vienodas:

– Į dangų.

Taip ir mes šioje kelionėje, kai pajusime baisų nuovargį, galėsime guostis, kad einame į dangų šiuo vieninteliu keliu – per kryžių.

Spigina saulė, nė mažiausio vėjelio. Paėjėję keliolika kilometrų sustojame miške pusryčiauti. Pirmosios bendrystės dienos telkia vienminčius. Visi trokštų nueiti iki Romos. Tačiau galimybės neleidžia, tad vieni eis visą kelią, kiti nors atkarpą. Iš pat Vilniaus ėję Panevėžio žmonės čia su mumis atsisveikina. Jų veidai spindi širdingu gerumu, rodos, atsisveikindami *Kryžių* ir mus, atiduoda mums savo gyvą, pulsuojančią širdį.

Po pusryčių vėl žygiuojame apkabinę *Kryžių* – savo jėgą ir atgaivą. Kaitra. Kojos tiesiog linksta nuo karščio, vilioja sublizgusios ežerų akys, per užtvanką šniokščiantis vanduo, norėtume bent veidą suvilgyti gaivioje versmėje. Bet laikas spaudžia. Ten tolumoje, Bijūnų kaime, mūsų dairosi Aukštadvario parapijos žmonių akys. Spartinam savo žingsnius, bet neužmirštame ir giedoti, melstis. Aidi *Kalnai*, paskui piname *Rožinį*. Gaila, bet Sekminių šventiškumo nejuntame, – tik nuovargis, karštis ir srūvantis prakaitas.

Kalno atšlaitėje, apsvaigęs nuo saulės, augo dygus krūmokšnis. <...> Kiti kerai ir krūmai puikavosi žiedais ir lapais, o kai kurie – ir vaisiais. Vargšas dygliuotas krūmokšnis augino tik spyglius, ir vakaro vėjas atpūsdavo jam tik kitų augalų panieką ir pajuoką.

Bet Dievas, panorėjęs pasikalbėti su Moze, pasirinko būtent tą nuolankų dygliuotą krūmokšnį kalno papėdėje.

Ir krūmokšnis tapo švytinčiu labiau nei saulė Dievo sostu, liepsnojančiu ir žėrinčiu lyg kiekvienas jo dyglelis būtų virtęs brangakmeniu, atspindinčiu tyriausią šviesą (Brunas Fereras).

Panašiai dabar ir mums. Ir mes kaip tie dygliuoti krūmokšniai dažnai pajuntame lyg kokią panieką: „Argi tokie dygliuotieji nukaks į Romą? O kokį liudijimą nuneš šie prasčiokėliai – spygliuoti, kampuoti, tokie netobuli?..“

Tai tiesa! Tik mūsų širdys praplėstos ir iš jų žėri Dievo spindesys. Jų spygliukai švyti. Tokį sostą pasirinko sau Viešpats, tokiu vainiku Jis panoro būti apvainikuotas.

Yra tik vienas Kalnas ir tik viena Karūna. Einame labai susitelkę, tiesdami rankas į *tamsoje šviečiantį erškėčių vainiką, lyg staigiai suspindusią kraujo žvaigždę* (Birutė Pūkelevičiūtė).

Taip, erškėčiai tapo poetiškiausia, skaudžiausia ir labiausiai švytinčia karūna ant Jėzaus galvos, nes kiekvienas spyglys pasipuošė Jėzaus Krauju.

Šitaip ir panašiai mąstydami miname žingsnį po žingsnio, kilometrą po kilometro. Pagaliau! Štai mūsų besidairantys bijūniečiai: mokyklos direktorė, mokytojos, mokiniai, daug kaimo žmonių. Pakeliui ne vienas pralėkė skubėdamas savo keliais. Kiti poilsiavo ežero pakrantėse, o šie ilgesingai laukia, traukia giesmę savo laibais balseliais.

Nuoširdus pasisveikinimas, poilsis ir pasistiprinimas maistu medžių pavėsyje. Atvyksta ir visų laukiamas klebonas mons. Vytautas Kazimieras Sudavičius. Vėliau jis papasakojo:

– Kai pamačiau šių Viešpaties karių komandą, šiurpuliai perėjo kūnu iki pat širdies gelmių. Viešpatie, kokius silpnus žmones pasirinkai parodyti savo galybei! Daugelio ir amželis nemenkas, ir fizinė išvaizda silpnoka. Toks paprastumas, bet koks ryžtas jų veiduose ir širdyje – mes Dievo jėga nunešime šį Kryžių į Amžinąjį miestą. Pareikšime popiežiui Jonui Pauliui II Lietuvos ir visos Europos žmonių meilę, pagarbą ir dėkingumą. [5]

Nuo Bijūnų kaimo *Kryžių* neša bijūniečiai, o mes tik lydime. [6] Ką kalba Viešpačiui jų širdys, tik Jis vienas žino. Su *Kryžiumi* ant rankų, su statulėlėmis ir vėliavomis [7] šie jaunuoliai jau patyrė Viešpaties žodžių galią: *O aš, kai būsiu pakeltas nuo žemės, visus patrauksiu prie savęs (Jn 12–32).*

Sidabru tviskančių ežerų panoramoje boluoja Aukštadvario bažnyčios bokštai [8], čeža mūsų įkaitusių kojų žingsniai: „Jau mes arti, Dievuli, jau ateinam!..“

Netrukus varpų gaudesys nuaidi ežero bangelėmis, apgobia kapuose stūksančius paminklus, stumtelėja į išsirangiusią procesiją gyvuosius. Su jais nenuilstantis Alovės parapijos klebonas Stanislovas Stankevičius. Jis filmuoja. Tai tikras *Kryžiaus kelių* kronikininkas.

Prie bažnyčios šventoriaus vartų zuja vaikai, laukia dar vienas būrys žmonių. Tikrai *pasigirdus tam ūžesiui subėgo daugybė žmonių. Jie didžiai nustebo, kiekvienas girdėdamas savo kalba juos kalbant (plg. Apd 2, 5–6).* Sekminių stebuklas vyksta čia ir dabar. Žmonės nustebę, džiugūs, kiti sutrikę, dienos kaitra ir nuovargis pavirsta Sekminių triumfu.

Šv. Mišios. Aidi Evangelijos pagal Joną žodžiai:

Kai ateis Globėjas, kurį jums atsiųsiu nuo Tėvo, – Tiesos Dvasia, kuri eina iš Tėvo, – jis toliau liudys apie mane. Ir jūs liudysite, nes nuo pradžios su manimi esate buvę (Jn 15, 26–27).

Dar daugel jums turėčiau kalbėti, bet dabar jūs negalite pakelti.

Kai ateis toji Tiesos Dvasia, jus ji ves į tiesos pilnatvę. Ji nekalbės iš savęs, bet skelbs, ką bus išgirdusi, ir praneš, kas turi įvykti. Ji pašlovins mane, nes ims iš to, kas mano, ir jums tai paskelbs. Visa, ką Tėvas turi, yra ir mano, todėl aš pasakiau, kad ji ims iš to, kas mano, ir jums tai paskelbs (Jn 16, 12–15).

– Šiandien pildosi šie žodžiai, – kalbėjo klebonas Vytautas. – Jūs esate Dievo Dvasios liudytojai šiuo atgailos meilės ir taikos žygiu. Pats *Kryžius* ant žmonių pečių rodo Dievo Meilę, Jo gailestingumą ir galybę.

Kryžius keliauja iš Šiaurės į Pietus. Kitados kryžiuočiai kryžių nešė mums iš Pietų. Tokia Apvaizdos lemtis. Kryžius nešamas visas, toks, koks ir turi būti. Dabar nemažai žmonių priima kryžių, bet be Nukryžiuotojo, kiti – Nukryžiuotąjį be kryžiaus. Čia jis – visas. Neškite, sesės ir broliai! Neškite ir liudykite Dievo Meilę Kryžiumi.

Toliau jis pakvietė piligrimus paliudyti parapijai šiais žodžiais:

– Dievas yra Meilė. Jo šlovė zenitą pasiekė kryžiaus aukštumoje, baisioje tamsybėje, kai jis buvo atmestas, paniekinta Meilė. Nepaisant mūsų nuodėmių ir to, kad Dievo Meilė buvo paniekinta, ji sužibo ryškia šviesa ir visus traukė prie savęs. Kryžius sujungė laiką ir amžinybę, Dievą ir žmogų. Ištiestosios pervertos Dievo rankos apkabino visą pasaulį, kiekvieno iš mūsų širdis. Mes esame Jo mylimi nusidėjėliai. Išdrįskime tai pripažinti, atsiverkime Jo gailestingajai Meilei, srūvančiai nuo Golgotos kryžiaus, nuo Mišių aukos altoriaus.

Jėzus gyvas! Jis yra čia ir dabar. Jis ne buhalteris ir ne kompiuteris, skaičiuojantis mūsų nuodėmes ir klaidas. Toks Dievo įvaizdis klaidingas. Pirmieji žmonės suklydo, trokšdami būti kaip Dievas. Jie norėjo būti galingi, visagaliai. O kai Jėzus apreiškė Dievo vardą neįprastu būdu, pakibdamas ant medžio kryžiaus ir tapo prakeikimu: *Prakeiktas, kuris kybo ant medžio* – anot Mozės Įstatymų knygos, visi pamatė, kad Dievas yra Meilė, nusižeminimas, klusnumas, atsidavimas, gailestingumas, trapumas, pažeidžiamumas. Tai Dievo Avinėlis, o Dievo vardas – Jėzus Kristus.

Šiuo Vardu ir eina mažasis būrys liudyti visai Europai, o galbūt ir visam pasauliui, kad jų Vadas ne žemės karalysčių viešpats, bet, pasak apaštalo Jono, *prasivėrus dangui pasirodė raitelis, vardu Ištikimasis ir Teisusis; jis teisingai teisia ir kovoja. <...> Jis apsirengęs krauju permirkusiu drabužiu, ir jo vardas Dievo Žodis (Apr 19, 11. 13).*

Mūsų Vado vardas – Jėzus Kristus. Jis su mumis. Jis karžygys, laimėjęs mums ne vien nuodėmių atleidimą, ne vien atpirkęs mūsų žmogiškumą, bet ir dovanojęs dieviškąją įsūnystę. *Žiūrėkite, kokia meile apdovanojo mus Tėvas: mes vadinamės Dievo vaikais ir esame! (1 Jn 3, 1).*

Prie didžiausių amžiaus išradimų parodos stovėjo moksleiviai, – rašė Brunas Fereras. – Mokytoja norėjo vaikus parengti tam, ką jie netrukus pamatys.

– Kas galėtų nurodyti svarbiausią dabarties atradimą, kurio prieš dvidešimt metų dar nebuvo?

– Tai aš, mokytoja! – įsitikinęs tarė mokinukas, bakstelėdamas pirštu sau į krūtinę.

Taip, mes galime ir šventai, ir labai žmogiškai didžiuotis, jog esame

Dievo vaikai. Visai neseniai mes gyvename žemėje, o esame šitaip apdovanoti! Mes galime kartu su Psalmininku šaukti: „*Tikrai mums Viešpats stebuklą padarė, mus aptvindė linksmybe*“. Tas didysis atradimas, stebuklas – tai mes, nes mūsų gyslomis cirkuliuoja dieviškojo Avinėlio Kraujas, mes, maitinami jo kūnu, tampame Vieniu su Juo, per Jį ir Jame turime dieviškąją įsūnystę.

Jėzui negaliojo įstatymo raidė, čia vien išimtys: žmogžudys, išpažinęs kaltę ir priėmęs atgailą ant kryžiaus, tuoj pat išteisinamas ir jam pažadamas rojus; Magdalenai atleidžiama, nes ji labai pamilo; muitininkas Zachėjus tampa apaštalu evangelistu Matu; uolus bet silpnas Simonas tampa Petru – Bažnyčios pamatu; sūnus, iššvaistęs turtą, sugrįžęs ir suklupęs prie Tėvo kojų, pasijunta jo glėbyje ir t.t.

Visur Dievo Meilės perviršis. Tik išdrįskime atsiverti šiai Meilei, ir išgyvensime tai, ką patyrė vargšas sūnus po savo skaudžiųjų klajonių – ramybę. Ir mūsų procesijos vienoje vėliavoje yra išsiuvinėtos raidės: PACE!* Bet taika ateina per kryžių. Todėl dėkime ant Jėzaus kryžiaus šv. Mišių aukoje savo, savo vaikų, visos Lietuvos, visos žmonijos nuodėmes, tuos dygius erškėtrožės spyglius. Dievas pavers juos savo šlovės šviesa, nes Jėzus yra Gelbėtojas. Ši *Kryžiaus eisena* vinguriuos per visą Europą, neš mūsų sužeistas verkiančias širdis, kad per kryžių pajustų tikrą, realų Prisikėlimo, Sekminių stebuklą.

Štai Kryžiaus medis, ant kurio kabojo pasaulio Atpirkėjas. Ateikime, pagarbinkime Jį! – giedama Didžiojo penktadienio *Kryžiaus pagarbinime.*

Brangūs žmonės, daugelis jūsų jau pagarbinote Kryžių, jį nešdami, lydėdami, belieka jį pagarbinti savo gyvenimu.

Po Mišių apie keturiasdešimt piligrimų priima Ligonių patepimo sakramentą. [9] Mons. V.Sudavičius susikaupęs lenkiasi prie kiekvieno žmogaus ir patepa šventaisiais aliejais kaktą, lūpas ir rankas. Tai primirštas, bet labai svarbus sakramentas. Paprastai jo vengiama, o čia matome, kad ne tik brandaus amžiaus žmonės, bet ir jaunimas spraudžiasi artyn prie altoriaus, klaupiasi, tiesia rankas, atveria širdį ir priima jį su didele meile, viltimi, tikėjimu gauti paguodą, ramybę ir drąsos kelionėje. Visi tapome Dievo pateptieji *Kryžiaus* misijai! Gavome jėgų glaudžiau susivienyti su Kristaus kančia. Spindi pateptųjų akys, tampame vieni kitiems nuoširdesni, brangesni. Viena maldininkė suklumpa prie kunigo Vytauto kojų, žiūri į jį patikliomis akimis ir klausia:

– Kunige, ar aš nueisiu į Romą?

Ji atvyko tiesiai iš ligoninės po masyvaus nukraujavimo, Hb buvo vos 57%, jai perpiltas kraujas tik prieš porą dienų.

* *Lot.* taika, ramybė.

– Nueisi! – skamba atsakymas.

Ji džiūgauja vaiko džiaugsmu, o aidas kartoja: „Nueisi, nueisi, nueisi!..“

(Užbėgant įvykiams už akių, galime pasakyti, kad ji ne tik nuėjo, bet ir buvo vertėja Italijoje, nes gerai moka lietuvių ir italų kalbas.)

Po visų džiaugsmingų Šventosios Dvasios išliejimo malonių klebono ir parapijiečių rūpesčiu buvo puiki vakarienė kavinėje „Velnio duobė“. Šis keistas pavadinimas kilęs iš netoliese esančios vietos, kur žemė giliai įdubusi ir vadinama Velnio duobe. Šiandien piktasis išrūko iš šios duobės, nes čia susirinko Viešpaties mažutėliai, Jo pateptieji. Patepti ne tik šventaisiais aliejais, bet ir Šventąja Dvasia, kuri mumyse šaukia: „Abba!“

Valgėme, o ypač daug gėrėme arbatos, nes visos dienos kaitroje išgarinome nemažai skysčių. Su mumis ir klebonas Vytautas, šiandien ir rytoj, be abejo, jo susitapatinimą su mumis per Patepimo sakramentą jausime visoje kelionėje. Mūsų maldininkai lyg kokia dvasine intuicija jaučia kunigo artimumą, jo glaudumą su Kristumi ir palinksta į jį, it žiedai į saulę, kad kuo daugiau per jį prisipildytų Dievo Dvasios. Aukštadvaryje mes tikrai išgyvenome Kristaus buvimą su kiekvienu ir visais kartu. Tai nepaaiškinama, bet tai juntama, išgyvenama. Vytautas Sudavičius yra kunigas, turintis Dievo širdį – tokia visų maldininkų išvada.

Nakvoti pabyrame į tris vietas: Šv. Domininko pensionatą, kleboniją ir parapijos namus.

AUKŠTADVARIS–PIVAŠIŪNAI

2003–06–09

Antroji Sekminių diena ir Švč. M. Marijos – Bažnyčios Motinos šventė. Visi pateptieji, lydintieji žmonės paguosti, ramūs ir džiugūs susirenka bažnyčioje švęsti Eucharistijos. Kun. Vytautas susikaupęs aukoja šv. Mišias. Visi iš jo galime pasimokyti mistinio Kristaus aukos supratimo. Viešpatie, prijunk šių pasiryžėlių auką prie savo begalinės Aukos, sutelk ją kaip lašą vandens, krentantį į taurę vyno, kad taptume viskuo visame kame. Šv. Komunija dalijama abiem pavidalais. Dievas su mumis. Jis rengia savo mažutėlių kariuomenę.

Sustiprinę dvasią, einame į „Velnio duobę“ pusryčių. Mėgaujamės karštais kibinais ir kitais valgiais, kuriais aptarnaujantys žmonės dalija save mums.

Iš Aukštadvario iškeliaujame lydimi varpų gaudesio ir didelio būrio parapijiečių. Dešimt kilometrų miško keliais ir keleliais *Kryžių* neša 8–9 klasių moksleiviai. Kiti einame melsdamiesi. Štai Pivašiūnų parapijos riba,

čia sustojame pailsėti ir pasistiprinti. Vėl rūpestingasis klebonas Vytautas pasiveja mus ir atveža maisto. Vietiniai žmonės girdo pienu, arbata, kava. Bendraujame, ilsimės, gaivinamės Lietuvos miškų ir laukų oru, norime, kad jo užtektų iki Romos.

Laikas skubėti. Sunku skirtis su geruoju klebonu Vytautu ir jo jaunaisiais parapijiečiais. Jie mus suprato, jiems aiškus mūsų tikslas ir dideli troškimai, todėl esame laiminami, siunčiami kaip Avinėlio pateptieji liudyti nuo Dievo tolstančiam pasauliui, kur yra ramybės, paguodos ir gyvybės Versmė. Ji teka iš pervertos Avinėlio širdies.

Šiandien mums belikę 10 km. Eisime į Marijos Nuliūdusiųjų Paguodos šventovę, tą pačią, kur pernai baigėsi maldingasis žygis Klaipėda–Pivašiūnai. Rengdamiesi iškeliauti sulaukiame atskubant Pivašiūnų parapijos skautų su savo vadove. O štai ir klebonas Vincas Baublys. Jis su savo parapijiečiais neša *Kryžių*. Žingsniuojame miškų keliais, protarpiais patenkame į medžių šešėlius, tada lengviau. Mus pasitinka vis nauji jaunimo būreliai iš Eičiūnų ir Pivašiūnų. Labai gražu, kai susitinka dvi procesijos. Ateinantis jaunimas daugiausia pasipuošęs tautiniais drabužiais. Priėję įteikia mūsų būriui kepalą duonos ant lininio rankšluosčio ir indelį su druska. [10] Tai priima mūsų vadovas Gintaras. Jie sveikina mus tokiais žodžiais:

Jūs eisit, žygiuosit
Žaliuojančiais kloniais,
Tikėjimo viltį delnuos nešdami.
Pasirinkote kelią į dangų
Dievo laiminamu savo Kryžiaus keliu.

Brangūs piligrimai! Sveikiname jus ir dėkojame, kad neaplenkėte mūsų ir atnešėte Viešpaties kryžių, kaip išganymo ženklą, kaip atgailos priemonę už mūsų ir mūsų tautos nuodėmes. Mes džiaugiamės jumis ir linkime, kad šis *Kryžius* suteiktų jums stiprybės, ištvermės jūsų ilgame kelyje. Mes jus lydėsime malda. Telaimina Dievas jūsų kilnią misiją, o ši dzūkiška duona ir druska tesustiprina jus. Jūs visada išliksite mūsų širdyse ir maldose. Telydi jūsų kelią ir gyvenimą Pivašiūnų Švč. M. Marijos Nuliūdusiųjų Paguodos globa. [11]

Dabar mūsų gražioji, jaunatviškai spinduliuojanti procesija vinguriuoja laukų keleliu. Kairėje blizga ežeras, viliodamas atsigaivinti tyrose bangose. Bet mes kantriai žygiuojame toliau. [12]

Pagaliau prieiname mums numatytą nuostabią ežero pakrantę. Vieni lieka ant kalnelio, kiti puolame į gaivų vandenį. Džiaugsmas, krykštavimas. Taigi *Kryžiaus kelias* ne vien sunkus. Tai karališkasis kelias, vedąs į

būties pilnatvę, į žmogiškumo atpirkimą ir pašventinimą. Mūsų džiaugsme net saulė dalyvauja. Pro debesį pasklinda žemėn nuostabaus grožio šviesos srautai, apkabindami ne tik *Kryžiaus procesiją*, bet ir visą Lietuvą. [13] Mums tai buvo tarsi Motinos šypsnys ir palaiminimas. Namai, medžiai ir žmonės nutvieksti šio dieviško švytėjimo.

Į Pivašiūnus ateiname kitu keliu negu pernai. *Kryžių* visą kelią su jaunaisiais parapijiečiais neša klebonas Vincas Baublys. Pažvelkime į nuotrauką [14] – jų veidai atspindi ne vien nuovargį, bet ir ramybę, paguodą. Kaip gražiai visi nešantys ir lydintys *Kryžių* kopia į palaimintąjį Motinos kalną.

Marija, mes einam! Tai Tu mus parengei ir išsiuntei liudyti kryžiumi Tavąjį Sūnų, tai Tu eini, kaip kadais į Ain Karimą, su savo vaikais. Lietuvos ribos už kelių dienų baigsis, šita procesija įžengs į Europą, per ją pasieks Amžinąjį miestą Romą.

Šv. Mišių aukoje, motinos delnuose baigėsi trečioji kelionės diena.

Maža mergaitė nuėjo pas kaimynę, kuri gedėjo ką tik tragiškai žuvusios aštuonerių metų dukrelės.

– *Ko ten buvai? – paklausė tėvas grįžusią dukrelę.*

– *Paguosti jos mamos.*

– *Ir kaip tu ją guodei, pati būdama tokia mažytė?*

– *Prisiglaudžiau prie jos ir kartu verkėme.* (Brunas Fereras)

Tai kas, kad mes maži, nežymūs, vargani, bet mes glaudžiamės prie Švč. Motinos ir kartu verkiame, kartu kenčiame. Tokia mūsų paguoda. Gal todėl Ji panoro su mumis keliauti iki Romos, nes klebonas mums įteikė Švč. M. Marijos Nuliūdusiųjų Paguodos paveikslą, prašydamas jį įteikti popiežiui Jonui Pauliui II. Ar pavyko, sužinosime vėliau, dabar svarbiausia, kad Motina eina su savo vaikais. Ji bus mūsų, o mes – Jos jautrios, septyniais kalavijais pervertos Širdies paguoda.

Po Mišių, po palaiminimo Švenčiausiuoju mes kopėme į kitą – mokyklos kalną. Čia mūsų laukė darbščiosios bitutės moterys ir vyrai, mokytojos ir kuklios parapijietės, parengusios mums tikrą puotą: bulvių košės su spirgučiais, kotletų, bandų, rūgpienio, pieno, arbatos, sausainių... Tarp stalų nardo mokytojos, mokytojai, tarnaudami šiems mažutėliams. Vėl meilės perviršis! Juk mums nereikia šitiek maisto, bet širdis nepripažįsta ribų, gerumas iš jos liejasi per kraštus.

Pavakarieniavę, prisipildę Dievo ir žmonių gerumo, išsiskirstėme nakvoti. Mes, šešios maldininkės, nakvojame parapijos senelių globos namuo-

se. Čia gražiai, jaukiai įkurdinti seneliai, čia jie prižiūrimi ir globojami. Kurie pajėgia, kopia kalno šlaitu į bažnyčią. Kitiems aukos altorius – ligonio lova. Atnaša – negalia.

Arti naktis, užmigo pievų gėlės,
Ramu širdy ir taip tylu laukuos
Tu ateini, o vakaro Marija,
Uždegti laimės žiburį namuos.

O kiek žmonių baltojoje palatoj
Nemigs, budės ir šauks Tave: ateik!
Pabūk su jais, o vakaro Marija,
Paguosk, ramink, stiprybę jiems suteik.

Arti naktis, užmigo pievų gėlės,
Baigti darbai ir rūpesčiai dienos.
Labos nakties, o Lietuvos Marija.
Brolau, sesut, ir jums nakties geros. (Giesmė)

PIVAŠIŪNAI–DAUGAI–ALOVĖ

2003–06–10

Anksti pakirdę renkamės gražiojoje Pivašiūnų bažnyčioje. Šv. Mišių auka prasideda 4-oji kelionės diena. Kol kas dienas skaičiuojame, bet netruks ateiti laikas, kai jos lėks neskaičiuojamos. Vaikams būdinga ne skaičiuoti, bet išgyventi. Kaip rašė R.Tagorė, tyriausias džiaugsmas – tai kūdikio džiaugsmas. Kiekvieną niekutį jis gali apgyvendinti nuostabiame pasaulyje, sukurtame jo fantazijos. Kuris suaugęs išlaiko šį gebėjimą džiaugtis, tas tikras idealistas. Daiktus jis matys akimis ar išgirs ausimis, pajus juos širdimi, o dėmės nuo tų daiktų bus nuplaunamos džiaugsmo muzika, kuri skamba jame.

Tokie vaikeliai ir susirinko Motinos Namuose. Jinai, apkabinusi savo Sūnų, žvelgia į mus su meile, džiaugsmu ir švelniu liūdesiu, tarsi sakydama: „Vaikeliai, sunkus kelias jums prieš akis. Jūs tokie maži, nemokate kalbų, jūsų kojelės bus žaizdotos, sūrus prakaitas vilgys veidus, sruvens nugara, jūs būsite ir džiaugsmo, ir prieštaravimo ženklas“. Čia prisiminkime ir R.Tagorės žodžius:

Mano bičiuliai ir mylimieji, savo kelyje jūs sutiksite žmonių su kanopomis; duokite jiems savo sparnus.

Ir žmonių su ragais; duokite jiems laurų vainiką.

Ir žmonių su paukščio nagais; duokite jiems žiedlapius vietoj pirštų.

Ir žmonių su dvišakais liežuviais; vietoj žodžių duokite jiems medaus.

Motina, piligrimų Vadove! Atsiduodame į Tavo rankas, vesk tikruoju keliu. Prieš mus kalnai, plikos uolos, gilios bedugnės. Mūsų jausmai pinasi širdyje, lašais krinta į aukos taurę ir kyla Viešpaties akivaizdon.

Po Mišių – pusryčiai mokykloje. Vėl meilės perviršis, tarnaujanti meilė. Atsisveikinimas. Per didžiąsias bažnyčios duris išeina *Kryžiaus eisena*. Kryžių vėl neša klebonas V.Baublys su jaunimu iš Eičiūnų ir Pivašiūnų.

Išėjus iš Pivašiūnų Švč. M. Marijos šventovės, pirmasis susitikimas su žmonėmis Mikalavo kaime prie kryžiaus. Kryžius išpuoštas gėlėmis ir vainikais, visi šventiškai apsirengę, – vyksta didieji Kryžiaus šlovės atlaidai. Po kryžiaus pagarbinimo sveikinamės su mikalaviečiais, bendraujame, o jie vėl mus vaišina. Meilė teikiama darbais – toks jos dėsnis. Ji nemoka apsieiti be dovanų. Ar jūs žinote, gerieji, kad pats Dievas gėrisi jumis. Dievas mus pirmas pamilo, užtat jūsų širdys džiūgauja ir jūs šitą džiaugsmą išreiškiate dovanomis, kurias mums teikiate šioje lauko šventovėje, prie Mikalavo kryžiaus. Būkite palaiminti, Viešpaties mažutėliai! Tegul jūsų triūso vaisiai būna gausūs ir brandūs. Sudėkite ant šio kryžiaus vargus, sopulius ir džiaugsmo prošvaistes, o mes juos nunešime Šventajam Tėvui Jonui Pauliui II. Jis – Kristaus vietininkas žemėje, didysis tiltininkas (*pontifex*). Mes einame link jo ir link tilto, jungiančio du krantus, žemę ir dangų. Einame *Kryžiaus keliu*. Sudėkite ant *Kryžiaus* visus savo prašymus.

Atsisveikinę su liekančiaisiais traukiame tolyn. Kai kurie eina kartu, neša *Kryžių*. Mikalavo kaimas pasislepia už kelio vingių ir kalnelių.

Priėjus Daugų parapijos ribą, neatsirado pamainos, tad klebonas V.Baublys kantriai, ištvermingai su savo jaunimu neša *Kryžių* iki Daugų bažnyčios didžiojo altoriaus. Pavargo jie. Mes matėme jų nuovargį, kartu jautėme meilę ir pasišventimą. Ne vienam teko kelias dienas gydyti nutrintas kojas, ilsinti pavargusius sąnarius, bet jų auka ir meilė spindi Nukryžiuotojo žaizdose. Kas sužeidė, tas ir išgydys. Daugų Dievo Apvaizdos bažnyčioje švenčiame Eucharistiją, kurią aukoja klebonas Vidas Jelinskas. Klebonas V.Baublys uoliai darbuojasi klausykloje. Tikrų tikriausi atlaidai! Pivašiūnų jaunimas – taip ištvermingai keliavę dvi dienas, matom – nugeibę, pavargę, bet švytintys, laimingi. Jie galės savo būsimiems vaikams ir vaikaičiams liudyti: „Jaunystėje aš nešiau Viešpaties kryžių“. Tai angelai jiems įrašė gyvenimo knygoje aukso raidėmis. Kol kas jiems skauda kojas, pamuštus padus, nuovargis merkia blakstienas. Taip bus 2–3 dienas, kol išeis „pašalas“. Tokia jau piligrimo kasdienybės proza. Bet jie tikri šaunuoliai, dar įstengė mums palinkėti:

Jau išeinat palikę dalį savęs,
Palietę stygą širdies kiekvienos.
Tegul dažniau skambės bažnyčios varpas,
Tegul visi suklupsim prie maldos.

Lydės dulkėti kelio vingiai,
Kaitrioji saulė dar labiau spindės.
Tegul kelionės tikslas išsipildys,
Kad prisiliestumėt prie kiekvienos širdies.

Prie Daugų bažnyčios šventoriaus, pievelėje, parapijos žmonės tiesiog ant žemės ištiesė „stalus" ir maitino savo užaugintomis ir pagamintomis gėrybėmis. [15] Jie sunešė viską, ką turėjo geriausio. Tai panašu į Jėzaus duonos padauginimo stebuklą: *Tuomet jis įsakė susodinti žmones būriais ant žalios vejos (Mk 6, 39)*. Vieni sėdime, kiti stovime, dėkodami Dievui ir žmonėms, dalijamės išgyvenimais, troškimais, svajonėmis. Dievo Apvaizda džiaugiasi savo vaikais, taip gražiai dalijančiais, tarnaujančiais ir dovanas priimančiais. Kaip nuostabu, kad jūs, gerieji žmonės, su mumis, kad mes valgome jūsų prakaitu įsigytą duoną, mėsą, namuose iškeptą pyragą, jūsų atneštą kavą ir arbatą, vaisvandenius. Jūsų gerumas spindi akyse. Mes išgyvename tai, ką išgyveno žmonės, sekdami paskui Jėzų Pažado žemės keliais ir takais. Mūsų pėdos kol kas mina lietuvišką žemę, bet jau netrukus, po keturių dienų, prieisime Lenkiją.

Teliuškuojasi Daugų ežero vanduo, kužda savo ilgesį, neįmintus slėpinius. O mums jau metas keliauti. Iš bažnyčios *Kryžių* išneša klebonas Vidas Jelinskas su savo parapijiečiais. Jie ilgai jį neša. Matyt, realūs išgyvenimai, nešant *Kryžių,* paliečia nematomas širdies stygas, nes išsiskiriant lydėjusieji šypsosi, akyse spindi džiaugsmas. Juos prakalbino Meilė.

Keliaujame Alovės parapijos link. Čia jau seniai esam laukiami. Alovės kleboną Stanislovą Stankevičių jau užhipnotizavęs *Kryžiaus kelias*. Jis buvo savanoriškas 2000, 2001, 2002 ir šių metų *Kryžiaus procesijos* kronikininkas su filmavimo kamera. Filmuotą medžiagą parvykęs namo rodo savo parapijiečiams, stengdamasis jų širdis atverti Dievui. Bet *Kryžiaus kelias* nė karto nepasuko link Alovės. O šį kartą specialiai padarome lanką, kad *Kryžiaus* šešėlis apkabintų šventą protėvių žemę ir Alovės ribose.

Einame per didžiulį žvyro karjerą, lyg būtume atsidūrę ne Lietuvoje, o Sacharoje. Vien smėlis, žvyras, skurdūs krūmokšniai. Žvyrsiurbės kelia ištisus dulkių debesis, ir *Kryžius* tarsi plaukia smėlio dulkių jūroje. Pagaliau įžengiame į kelią pilki nuo dulkių, bet laimingi, kad baigėsi šis pragaras. Prie Alovės

ribos pirmieji mus pasitinka Pocelonių kaimo žmonės prie aukšto meniško kryžiaus. [16] Pagarbinus *Kryžių* vaikai deklamuoja eiles, gieda. [17] Skardena jų tyri balseliai, o vėjas neša aidą per Lietuvą į visas pasaulio šalis.

Pocelonių mokyklėlėje – pietūs; čia stalai nukrauti įvairiomis gėrybėmis. Šioje pradžios mokykloje vaikai tampa mūsų mokytojais savo gerumu, paprastumu, meile. Jų akutės spindi, jie kartu su mumis meldžiasi, bendrauja, šoka, inscenizuodami maldos žodžius.

Šokite, kad ir kur būtumėte.
Aš šokau pirmąjį pasaulio sukūrimo rytą,
Aš šokau apsuptas mėnulio, žvaigždžių, saulės,
Aš nusileidau iš dangaus ir šokau žemėje.
Ir atėjau į pasaulį Betliejuje.
Šokite, kad ir kur būtumėte, – sako Dievas.
Nes aš esu šokio Viešpats:
Aš nunešiu jūsų šokį visiems.
Kad ir kur jūs būtumėte, aš jį nunešiu visiems.
Aš šokau Rašto aiškintojui ir fariziejui,
Tačiau jie nepanoro nei šokti, nei sekti paskui mane;
Aš šokau nusidėjėliams,
Šokau Jokūbui ir Jonui,
Jie pasekė mane ir įsitraukė į šokį.
Aš šokau Šabo dieną,
Išgydžiau paralyžiuotąjį:
Šventi žmonės sakė, kad tai buvo gėda.
Jie mane nuplakė, paliko nuogą
Ir pakabino aukštai
Ant kryžiaus mirčiai...
Aš šokau penktadienį, kai dangus tapo tamsus.
Ach, kaip sunku šokti su demonu ant pečių!
Jie suvyniojo mano kūną į drobulę
Ir manė, kad viskas baigta,
Tačiau aš esu šokis ir visad vadovauju puotai.
Jie norėjo mane sunaikinti,
Tačiau šoktelėjau dar aukščiau,
Nes esu Gyvenimas, kuris negali mirti:
Ir aš gyvensiu jumyse, o jūs gyvensite manyje,
Nes Aš esu, – sako Dievas, – šokio Viešpats.

(Iš prancūzų kalbos vertė Jūratė Terleckaitė)

Šios mintys taip gražiai pritampa prie vaikų religinės programėlės, prie jų maldai, o vėliau šokiui iškeltų rankelių, jų kojelių trepsėjimo ir širdelių stuksenimo. Vyresnieji, ypač mokytojos irgi šoka tarnaudamos prie stalų, nešdamos valgius, pildamos arbatą, pieną, dalydamos šilumą, gerų akių vėsą, nes esame įkaitę, kaip pakelės akmenėliai.

Ir mes juk einame šokdami Viešpaties šokį, teks šokti per kalnus ir klonius, teks šokti neatsargiai užmynus ant erškėtyno šakos, susmigus jos spygliams ar kelio šukei į padus, teks šokti iš džiaugsmo išvydus Alpes; teks šokti į vandens gelmes ir joms atiduoti prakaitą ir dulkes; teks šokti ir su demonu ant pečių, kuris tokioj ilgoj kelionėj tikrai neatsisakys atsisėsti ant nusikamavusio piligrimo pečių... Visko bus, nes šie žmonės, Viešpaties skausmo pajacai, į kuriuos žvelgdami daugelis gūžčios pečiais, pasuks pirštu prie smilkinio. Bet jie nieko nepaisys ir giedos. Jie įkops aukščiau už Alpes, perkops jas debesų gaubiami, nusileis į slėnius, eis tvankiomis, karščiu alsuojančiomis gatvėmis, melsis didingose katedrose, bazilikose, bažnytkaimių bažnytėlėse, nes visur šokio Viešpats rengs jiems puotą.

Pocelonių mokyklėlė – preliudas, toliau bus tikrasis baletas, kurio metu bus pareikalauta visos esybės pastangų, ryžto, galbūt net kraujo ar gyvybės aukos. Šie aukos ir meilės pajacai pasiruošę viskam, nes jų Vadas kartu eina ant *Kryžiaus* ir su jais šoka kūriniją laisvinantį šokį.

Dėkinga širdimi priimame Pocelonių vaikelių tyrą maldą – šokį, žmonių vaišingumą. Vaikų apsupti, lydimi nuoširdžių dzūkelių, einame toliau. [18] Netrukus pasitinka jaunųjų šaulių būrys, *Kryžius* atgula ant jų stiprių pečių. [19] Einame ūksmingomis miško properšomis, paprastu vieškeliu, kol prieiname Šaukėnų kaimą. Čia prie kryžiaus, apvainikuoto vainikais, išpuošto gėlėmis, laukia būrys žmonių. [20] Visi suklumpame kryžiaus pagarbinti. Pagarbiai su *Kryžiumi* ant pečių stovi šauliai, kiti rankose laiko *Marijos Paslaptingosios Rožės* ir *Švč. Jėzaus Širdies* statulas.

Ir subanguoja džiaugsmas: Lietuva dar gyva! Štai ji šalia, suklupusi į kelio dulkes prieš kryžių, tai Rūpintojėlių ir Sopulingosios Motinos tauta. Po šios jaudinančios akimirkos mus sveikina Alovės parapijos tikintieji.

Mieli tautiečiai, gerbiami Lietuvos žmonės! Ačiū Dievui ir jums, Kryžiaus nešėjai, kad aplankote mūsų parapiją. Kaip gražu, kad mūsų tautoje yra žmonių, kuriems rūpi jos ateitis. Tik per kryžių ir su kryžiumi pasiekiamos pergalės.

Kristus mus mylėdamas aukojosi ir nešė kryžių į Golgotą, taip ir jūs sekate paskui Kristų. Mes, aloviškiai, džiaugiamės jūsų apsilankymu mūsų parapijoje, mažoje mūsų bažnytėlėje. Ačiū, kad mes galime pabūti su jumis, pabučiuoti ir prisiliesti prie šio Kryžiaus, taip garbin-

gai jau tris kartus nešto: aplink Lietuvą; kryžiaus ženklu per Lietuvą; iš Klaipėdos į Pivašiūnus. Šiemet jūs ryžotės eiti per visą Europą į Romą pas Šventąjį Tėvą Joną Paulių II. Tai XXI amžiaus istorijos įvykis; jis liks įamžintas. Su Dievo pagalba keliaudami per Lietuvą ir kitas valstybes laimingai pasiekite Vatikaną. Išneškite su šiuo Kryžiumi ir mūsų parapijos tikinčių, mylinčių širdžių dalelę maldų, džiaugsmų ir rūpesčių. Savo maldose ilgoje kelionėje prisiminkite mūsų jaunąją kartą, mūsų šeimas ir mūsų mirusiuosius. Jūs savo ir mūsų visų intencijas sudėkite prie Kristaus ir Jo vietininko žemėje kojų.

Tepriima Viešpats jūsų maldas, ryžtą ir pasiaukojimą, tepriima tą ilgą, sunkią kelionę ir tegloboja jus. Linkime geros sveikatos, palaimos sunkiame, bet kilniame kelyje. Tepadeda jums Dievas ir geri žmonės!

Eikite, keliaukite, stiprindami žmonių Viltį, Tikėjimą ir Meilę.

Tikra muzika, skambanti iš tyriausių tautos gelmių! Viešpaties mažutėliams, šiems vargo žmoneliams suskirdusiomis rankomis, saulės ir vėjo nugairintais veidais, rūpesčių lenkiama nugara suvokiamas kryžiaus slėpinys, nes jie visada su kryžiumi, lydinčiu juos nuo lopšio iki karsto. Žemė Dzūkijoje nederlinga, bet čia nestinga meilės, gerumo, dosnumo. Gal todėl ir kryžiai Dzūkijoje patys aukščiausi, takeliai prie kryžių gėlėmis nusodinti, gražiomis tvorelėmis aptverti, tartum mažutės kryžiaus sodybos...

Už kelio vingio pasitinka naujas būrelis žmonių, tarp jų Romos kareivis, tikra romėniška apranga, su ietimi ir skydu rankose. Tai Kristaus kapo sargybinis. Klebonas norėjo dar kartą atšvęsti Velykas, todėl pakvietė sargybą pabudėti prie mirusio ant kryžiaus Viešpaties. Kiti vaikinai neišdrįso, tik šis, romietis, sustojo tiesus, tvarkingas, atiduoda *Kryžiui* karišką pagarbą ir paskui eina kartu.

Miestelyje jau skamba varpai. Švč. Trejybės bažnyčia stovi ant kalnelio. Iš abiejų kelio pusių laukia daugybė žmonių, prie bažnyčios durų – vėl būrelis. Visų akys įsmeigtos į besiartinančią *Kryžiaus procesiją*. Suklupę žmonės pagarbina Viešpatį ir visi džiaugsmingai kopiame į kalną. Bažnytėlė išpuošta gėlėmis ir vainikais, juk dabar birželis – bijūnų, pinavijų žydėjimo metas. Per šv. Mišias klebonas Stanislovas Stankevičius netveria džiaugsmingu jauduliu, jo širdis tikrai šoka Viešpaties šokį. [21] Džiūgauja, kad Alovė turi retą galimybę – antrą kartą švęsti Velykas, prieš kurias būna Didysis penktadienis. Šiandien Didysis penktadienis ir Velykos tapo vieniu.

– Mūsų bažnyčioje, – sako klebonas, – ypatingas *Kryžius*. Jį nešė, bučiavo tūkstančiai žmonių, jis palietė ir mūsų parapijiečių pečius ir širdis. Mes matome, kokia Dievo palaima mums plaukia per *Kryžių*. Tegul gieda

mūsų širdys džiaugsmą, teatsiveria Kristui, nes Jis – mūsų Gelbėtojas, Gyvenimo Versmė ir Tėvas. Ačiū jums, pasiryžėliai, kad nešate *Kryžių* ir nešite per visą Europą. Ačiū, kad apsilankėte mūsų parapijoje. Dabar norėtume, nors ir esate pavargę, išgirsti jūsų liudijimą, – baigė klebonas.

Atvėrę širdį ir lūpas mes bylojome:

– Jūs, brangūs žmonės, esate *pasaulio šviesa ir žemės druska*, kuria jūs mus apšviečiate ir pasūdote, kad išliktume gyvybingi. Be jūsų mes toli nenueitume. Jūs mums tampate ir tėvu, ir motina; ir broliu, ir seserimi. Jūs mus maitinate, priimate, migdote, sutinkate ir išlydite. Jėzuje mes esame viena šeima. Kas prisilietė prie šio *Kryžiaus*, nešdamas, bučiuodamas ar duonelę, valgį, patalėlį ruošdamas, tas jau nukeliavo į Romą ir suklupo palaiminimui prie popiežiaus Jono Pauliaus II kojų, kuris prieš 10 metų bučiavo Lietuvos žemę ir susijaudinęs klūpojo Aušros Vartuose, Šiluvoje ir Kryžių kalne. Tai jūs esate šventieji ir šventosios, kurių būties gelmėje Kristus švenčia pergalę – Velykas. Alovėje mes išgyvenome tikras Velykas, gal net giliau nei balandžio 29 dieną. Šiandien – birželio 10-oji – Alovės Velykos. Jūs esate šventieji todėl, kad leidžiate Kristui gyventi jumyse, o per jus Jis keis ir visą parapiją. Visi žmonės yra geri. Tiesa, yra labai sužeistų, ligotos dvasios, nešančių ant pečių baisų demoną, kuris iš jų, gulinčių patvoriuose, tyčiojasi, kuriuos jis murkdo į purvą. Tai mūsų vargšai apsėstieji blogio, užsikrėtę pavojingais nuodėmės virusais. Mums visiems labai reikia Kristaus, esančio čia ir dabar, gyvenančio mumyse. Sutikdami ir priimdami mus, jūs sutikote ir priėmėte patį Jėzų. Tęskime ir toliau šią atsivėrimo akciją, melskimės ir laiminkime vieni kitus. Dėkime savo naštas į Viešpaties žaizdas, į Jo plačiai išskleistų rankų platybę. Nebijokime, tilpsime šiame Tėvo glėbyje, visi juk esame sūnūs palaidūnai, visi esame nusidėjėliai, bet mylimi nusidėjėliai. Telaimina Dievas jus visus, jūsų vaikus, laukus ir gyvulėlius, jūsų gėles ir paukštelius. Visi kartu šlovinkime gailestingąjį Dievą, šiandien ir visados teikiantį išganymą – Jo Širdies Meilę, dovanojamą ne dėl mūsų nuopelnų, bet veltui, iš grynos Meilės, todėl, kad esame maži ir nuodėmingi. Teskamba aleliuja, nepaisant, kad žemėje yra tiek daug skausmo. Teisingi Hanso Küngo žodžiai: „Dievo meilė neapsaugo nuo jokios kančios, tačiau padeda iškęsti visas kančias“.

Po šio mūsų liudijimo bažnyčios choras pakiliai giedojo, linko žvakės ir žiedai nuo širdžių ir vasaros kaitros, bet mums visiems buvo gera, nes mes visi *Kryžiaus šeima*.

Po šių džiaugsmingų Mišių visi rinkomės Alovės vidurinėje mokykloje, kur laukė tokia puota, kokią anuomet surengė Kristui ir apaštalams Za-

chėjus, išlipęs iš medžio, iš kur troško pamatyti Viešpatį. Šventei čia ruoštasi kelias dienas: buvo kepami pyragai, mėsa, spaudžiami sūriai, nešamas pienas ir grietinė, dešros ir skilandžiai, o su visu tuo – savo meilė, širdis, triūsas. Ir kam tokia gausa? Užtektų ir paprastesnio valgio. Šaltinio vandens. Bet argi uždrausi žmonėms mylėti, argi uždrausi jiems būti geriems? Jėzus pasakė: *Ką padarėte vienam iš mažiausiųjų mano brolių, man padarėte (Mt 25, 40)*. Šiandien mes esame šie mažiausieji broliai, kurie pakurstėme jų šventuosius jausmus – mylėti artimą, mylėti Kristų.

Nakvynė mokyklos bendrabutyje. Jie ir čia mums atidavė viską: lovas, čiužinius, vandenį, ramybę ir laisvę. Palaimingas nakties glėbys apkabino Alovės Velykų dieną, užmerkė pavargusias akis, nuramino džiugesio sklidinas širdis. *Deo gratias!*

Džiaugsmas yra visko pradžia ir visko pasireiškimas.

Tik apsireiškęs džiaugsmas yra gyvenimas. Tiek, kiek yra džiaugsmo, tiek yra ir gyvenimo. Tiek vertingas gyvenimas, kiek jame yra džiaugsmo...

Viską, ką sudaro gėris ir grožis, galima pažinti tik per džiaugsmą...

Džiaugsmas susijęs ne tik su gėriu ir grožiu, bet ir su tiesa, kurią galima pažinti tik tada, jeigu gyvenimą išgyvensime džiaugdamiesi, kitaip tiesa iki galo neatsiskleis (R.Tagorė).

ALOVĖ–ALYTUS–MIROSLAVAS

2003–06–11

Alovėje ryškiausias akcentas – džiaugsmas ir nuoširdumas. Klebonas džiūgauja, jis skraido tarp maldininkų ir savo parapijiečių toks džiaugsmingas kaip sveikas gyvybingas vaikas. Jam, tikram Viešpaties mažutėliui, apreikštas Viešpaties Meilės slėpinys kryžiuje. Jis, šį kryžių paslėpęs savo kunigiškoje jautrioje širdyje, visu gyvenimu liudija, kad *Dievas yra Meilė*. „Kur džiūgauja Meilė, ten yra ir šventė“, – sako šv.Jonas Auksaburnis.

Alovėje visa širdimi išgyvename šventę, nes čia daug meilės, nuoširdumo. Šios šventės pagrindinis dirigentas – Viešpaties šlovės apsireiškimas per kryžių. Kam kryžius savas, tas ir džiūgauja. Netikėkime krikščionimis apkartusiomis širdimis, nuleistomis galvomis, atitrūkusiais nuo žemės, paskendusiais savo susikurtose iliuzijose. Krikščionis – žmogus, kupinas gyvybės džiaugsmo, ryžto ir vilties, nes jame gyvena Kristus. Kur tik eina Kristus, ten širdys Jam atsiveria, it žiedai saulėje.

Tikro krikščionio širdies žiede jau bręsta gyvenimo vaisius – Jėzus Kristus, todėl jo gyvenimas yra švytėjimas, palaima. Tai gali patirti kiek-

vienas sutiktasis, kuris vargsta klajodamas savo širdies džiunglėse, kol pajunta žiburiuką savo širdyje.

Šv. Mišių metu vėl skelbiama, kad šiandien Alovėje Velykos, antroji diena. Mes vėl visi kaip viena šeima tampame atnaša per palaimintas kun. St.Stankevičiaus rankas. Perkeitimo metu išgyvename šv. Pranciškaus Asyžiečio džiaugsmą, išreikštą jo nuostabia malda: *Mano Dievas ir viskas mano!*

Taigi mūsų dangus ir žemė, mūsų visa Europa, per kurią keliausime, nes mūsų *ugnies stulpas – Kryžius,* ant kurio kabojo pasaulio Išganytojas.

Sustiprinti, palaiminti, papusryčiavę susirengėme toliau keliauti. Gaila skirtis su Alovės parapija. [22] Dar jos ribose užsukame su *Kryžiumi* į vienas atnaujintas kapines, norėdami pasimelsti už čia palaidotųjų vėles ir tarsi pasikviesti jas į *Kryžiaus procesiją.* Mums reikalinga ir regima, ir neregima Dievo karalystės dalis. Eime, vėlelės, negulėkite ramios, kelkitės ir eime liudyti: *Jums prisiartino Dievo karalystė. Atsiverskite ir tikėkite Evangelija (plg. Mk 1, 15).*

Melsdamiesi, giedodami įžengiame į Alytaus Šv. Kazimiero parapijos ribas. Prie Kaniūkų tilto laukė gražus, margaspalvis žmonių būrys. [23] Su vienais atisveikiname, su kitais pasisveikiname.

Jau iš vakaro laikraštyje „Alytaus naujienos" buvo išspausdintas toks Laimutės Žemaitienės straipsnis, kviečiantis Alytaus žmones įsijungti į *Kryžiaus akciją.*

Alytų ir Vatikaną jungs Kristaus Kryžius

Nė viena pasaulio tauta nėra taip paženklinta Kristaus kryžiumi kaip Lietuva: vienintelis Kryžių kalnas prie Šiaulių, pirmasis istorijoje Kryžiaus kelias pėsčiomis iš Lietuvos į Vatikaną, nešant Kryžių permaldavimo ir atsiteisimo intencija už taiką ir ramybę visame pasaulyje.

Tikėjimo, Vilties ir Meilės vainiku Lietuva buvo apkabinta 2000-ųjų jubiliejinių metų vasarą. Mūsų tėvynę juosė 1812 km maldos ir atgailos kelias.

2001-aisiais vėl Kryžiumi ženklinama Lietuva išilgai ir skersai. Per Kristaus kryžių atėjo atpirkimas ir prisikėlimas, o 2001-aisiais Kryžiaus keliu per Lietuvą siekta išmelsti mūsų tautai dvasinį prisikėlimą. Per 36 dienas nueita 900 km.

2002-aisiais Klaipėdoje Taikos Karalienė Marija išlydėjo maldininkus į Dzūkiją – Pivašiūnų Marijos Nuliūdusiųjų Paguodos šventovę. Dvi savaites malda, auka Eucharistijos puotoje kasdien kilo iš maldininkų širdies. Nueita 450 km.

Ir štai tas pats Kryžius, kurį maldininkai nešė trejus metus Lietuvoje, šiemet pakilo į tolimą kelionę – Vatikaną. Kone 5 mėnesius trisdešimt žmonių grupelė kasdien neš 60 kg sveriantį, 3 m aukščio Kryžių. Spalio 14 d. maldininkai pasieks Vatikaną ir sujungs Vilniaus Arkikatedrą baziliką su Šv.Petro Bazilika.

<...> Kristus savo kryžiumi nori dar kartą palaiminti mūsų miestą ir gyventojus. Jis primena mums, kad per kryžių visi esame pašaukti išganymui. Šioje didžioje kelionėje Alytaus miestas ir rajonas bus įrašyti istorijoje, nes kelias į Romą veda pro Alytų.

Birželio 11 d. procesija pasieks Alytų. Apie 11–12 val. maldininkai turėtų būti prie Vilkaviškio vyskupijos ribos – Kaniūkų tilto per Nemuną. Todėl kviečiame žmones pasitikti atkeliaujančius maldininkus. Panėšėkime Kryžių už savo, už mūsų miesto nuodėmes, prisilieskime prie Išganytojo kryžiaus, vienykimės maldoje. Paskui maldininkai keliaus į Miroslavą. Atsiliepkime į kvietimą būti simonais kirėniečiais, paliudyti ir išpažinti meilę Kryžiui.

<...> Gal tik Amžinybėje rasime atsakymą, ką reiškia šis aukos žygis Dievo akivaizdoje.

Prie Kaniūkų tilto, jungiančio Kaišiadorių ir Vilkaviškio vyskupijų ribas, įvyksta nuoširdus vienminčių maldoje ir gyvenime susitikimas. Po kryžiaus pagarbinimo, bendravimo valandėlės *Kryžių* ima ant savo pečių Alytaus parapijų žmonės. [24] Banguoja ši įvairiaspalvė džiugi triumfuojanti *Pamokslo nuo kalno* revoliucija, kurios ginklai – kryžius, malda, meilė ir auka, vinguriuoja į Šv. Kazimiero parapijos bažnyčią. Dar vienas sutapimas: išėjome iš Vilniaus Arkikatedros Šv. Kazimiero koplyčios ir, artėdami prie pasienio, vėl atsiduriame Šv. Kazimiero bažnyčioje. Šventasis karalaitis nepasiliko ramiai ilsėtis Vilniuje, bet išėjo kartu su šia Viešpaties mažutėlių kariuomene. Jis čia, prie Nemuno krantų. Tarsi jo lūpomis mūsų širdys gieda:

Ausk Marijai rožių giją, mano siela nerami,
Skelbk gerumą, prakilnumą ilgesinga širdimi.

Šv. Mišių aukoje, aukojamoje per kun. klebono Dariaus Vasiliausko ir kun. Miroslavo Dovdos rankas, tampame suvienyta žemė ir dangus. Šv.Kazimiero parapijos jaunimas nuoširdžiai gieda, dovanodamas iš amžinojo Šaltinio trykštančios jaunystės skaidrumą, žvalumą, giedrumą.

Po Mišių ir po siuntimo bei palaiminimo – pietūs klebonijoje. Kaip ir kitur, dzūkai vaišingi, dosnūs. Ačiū jums, gerieji. *Kryžių* vėl ima nešti Alytaus žmonės. Vieni eina trumpesnę, kiti ilgesnę kelio atkarpą. Esmė ne kelio ilgis, bet Meilė.

Trumpesniu senuoju keliu einame link kelio, vedančio pro Geistarus į Miroslavą. Geistaruose laukia keletas žmonelių, tarp jų motina kankinė Aldona Stankevičienė, ant rankų išnešiojusi tris invalidus vaikus, negalėjusius žengti nė vieno žingsnio. Petrutė mirė 15-os metų, Vytukas 21-ų, o Petrukas – 36-erių. Palinkusi į šoną nuo vaikų nešiojimo, tiek daug prisikentėjusi po savo kryžiumi ji bučiuoja *Kryžių*, plaudama jį ašaromis. Jos kaimynė, irgi Aldona, jausmingai deklamuoja savo eiles apie kryžių. Jaudinasi, balsas trūkčioja, bet jauti kilnią, jautrią, kančios paženklintą širdį.

Prie Miroslavo parapijos ribos laukia klebonas Antanas Matusevičius su savo jaunimėliu. Širdį glostantis susitikimas, nes tai žmonės, pažįstantys kryžių. Tarsi dangaus ženklas prapliumpa visų laukiamas gaivus, šiltas lietutis. Jį godžiai geria perdžiūvusi žemė, o perteklius nuteka upeliukais.

Jau baltuoja tolumoje Švč. Trejybės bažnyčia, artėja pasitinkantys parapijos žmonės, bučiuoja *Kryžių* ir ima ant savo pačių. Pavakario ramybėje aidi varpo dūžiai, kviesdami maldai, Mišių aukai. Nors, pasak R.Tagorės, mums nereikia toli keliauti, kad pamatytume Dievą, nes mūsų šventykla visur, kur tik eina mūsų kelias, tačiau bažnyčios pastatas – ypatinga Dievo susitikimo su žmogumi vieta, čia Jis visuomet laukia žmogaus artumo. Kristus mūsų laukia! Mes pas jį ateiname giedodami, ateiname mylėdami. Ką tik mus nuprausė lietus, o dabar nuplaus, ištyrins Jo Kraujas, *išliejamas nuodėmėms atleisti.*

Miroslavo parapija – gyva parapija. Joje daug kilnių žmonių, žinoma, kaip visur yra ir tamsių, Kristaus šviesos nenušviestų užkaborių. Kaip pasakoja Brunas Fereras:

Keli senoliai kartą paklausė tėvą Poemeną:

– Jei bažnyčioje pastebime snaudžiančius savo brolius, ar derėtų jiems įžnybti, kad nubustų?

Išminčius atsakė:

– Jei pamatyčiau snaudžiantį brolį, padėčiau jo galvą sau ant kelių ir leisčiau jam ilsėtis.

Mes savo apsnūdusius dvasia brolius trokštame apkabinti ir leisti jiems pailsėti, atsigauti šiame *Kryžiaus kelyje*, trokštame mokytis iš Jėzaus, kaip reikia mylėti ir kitą, ir save, kaip savo artimiausią artimą, – mylėti Dievo širdimi.

Džiaugsmingai gieda jaunimas švenčiamoje Liturgijoje, jų giesmės kyla aukštyn pas Aukščiausiąjį, meldžia jo palaimos maldininkams, pradėjusiems didįjį žygį pas Kristaus vietininką. Bažnyčioje trokštame tarsi sugerti

tėvynės, jos laukų, klonių, upių, ežerų, jos gėlių, medžių ir paukštelių, bažnyčių ir bažnytėlių dvasią, apsigaubti jos švytinčia aura ir eiti į kovą dėl daugelio širdžių ramybės ir taikos.

Vakarienė vidurinėje mokykloje. Nakvynė sporto salėje. Kiekviena stovykla yra maloni, kai kiekvienas savo kampelyje ištiesiame guolį, kai galime dar kartą peržvelgti išskrendančią dieną, padėkoti už ją Dievui ir geriesiems žmonėms, kurių dėka galime tęsti kelionę. Tikrai labai gera užmigti Dievo gailestingumo glėbyje ir atgavus jėgas toliau eiti pirmyn. Tik pirmyn. Pas Šventąjį Tėvą Joną Paulių II, Kristaus vietininką žemėje.

Krikščionys turi keliauti per pasaulį, palikdami paskui save šviesos taką, – tada visi žinos, kad čia praėjo būtent jie. Kokį šviesos taką palieku aš?

Žmonės gali abejoti tuo, ką mes sakome, tačiau jie tikės tuo, ką mes darome (Lewis Cass).

Viešpatie, turime nuolankią viltį, kad Tu per mus padarysi mums skirtą darbą, kad keliautume palikdami šviesos taką.

MIROSLAVAS–METELIAI–SEIRIJAI

2003–06–12

Pirma Dievo mintis buvo Angelas.
Pirmas Dievo žodis buvo Žmogus (K.Džibranas).

Šioje kelionėje jiedu eina kartu. Abu vienodai reikalingi, abu yra tame pačiame asmenyje. Nesistebėkime, kad jie nuolat lenktyniaus vienas su kitu. Mintis, troškimus seks žingsniai; genančios mintys skubins juos. Tikslas bus įgyvendinamas pamažu, kai troškimai, aplenkę jį, jau klūpės prie popiežiaus kojų. Nors mes dar tik Miroslave, bet širdis ir mintys jau Romoje. Kad kūnas spėtų su mintimis, mums reikia Viešpaties palaiminimo, mums reikia Dievo, kuriame mintis ir žodis tampa vieniu.

Iškeliaujant iš Miroslavo mus nuoširdžiai laimina kun. Antanas Matusevičius. [25] Jis perteikia mums paties Viešpaties palaiminimą ir siuntimą: *Eikite ir liudykite Kristų!* Tai Šventojo Tėvo žodžiai. Mums atiduodamas plakatas, iki šiol kabojęs parapijos sienlaikraštyje, vaizduojantis popiežių. Jį pritaisome prie autobuso lango. Popiežius ištiesęs rankas ragina: *Liudykite Kristų!*

Sustiprinti dvasia šv. Mišių aukoje ir sustiprinti gerųjų žmonių dovanomis – maistu, išeiname iš Miroslavo. Mes džiugūs, laimingi, pasirengę kelionei, vedančiai į Tėvo Namus. [26] Kol kas žygiuojame pas Šventąjį Tėvą, bet kartu ir į amžinuosius Namus, kur Jėzus jau rengia mums buveinę, o mes einame, skelbdami džiugią Naujieną: *Dievas taip pamilo*

pasaulį, jog atidavė savo viengimį sūnų, kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepražūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą (Jn 3, 16).

Išlydėjo mus ir karališkoji Mergelė Marija, vienoje rankoje turinti skeptrą, o kita prilaikydama širdį, kad nepabėgtų. Ji trokšte trokšta būti su savo vaikais. Kaip kadais *ji susiruošusi skubiai iškeliavo į Judėjos kalnyno miestą. Ji nuėjo į Zacharijo namus ir pasveikino Elzbietą (plg. Lk 1, 39–40).* Ir dabar Ji skuba kartu su savo mažąja kariuomene. Kur skuba? Pasveikinti žmogaus, nes joje Dievas tapo žmogumi. Gal niekada pasaulio istorija taip nesiilgėjo tikrojo žmogaus, kaip šiandien.

Kryžių neša kun.Antanas ir jaunieji parapijiečiai. [27] *Kryžius* jiems ne našta, bet džiaugsmas. Jų veidai švyti. Pasitvirtina Tomo Kempiečio žodžiai: *Tik ant kieto kryžiaus medžio auga ir žydi tikrojo džiaugsmo gėlės.* Kodėl? Todėl, kad visos žmonijos kančia pirmiausiai pereina per Dievo širdį, ji tampa pašventinta Jo krauju. O tik tada, atsižvelgdamas į kiekvieno žmogaus pajėgumą kentėti, Viešpats leidžia paimti dalį jo naštos, dalyvauti savo širdies agonijoje.

Kodėl agonijoje, juk minėjome džiaugsmą?

Gyvybė ateina per mirtį: *Jei kviečių grūdas nekris į žemę ir neapmirs, jis pasiliks vienas, o jei apmirs, jis duos gausių vaisių (Jn 12, 24).*

Nelabai smagu patekti po žeme, – čia tamsu, vėsu, stinga vandens. Tai ir yra tikrasis gyvybės kelias. Juk koks džiaugsmas, kai želmuo išdygsta, kai jis išvysta dienos šviesą ir atėjus laikui subrandina derlių. Visų svarbiausia, kad grūdai būtų daigūs, kad jie kristų į gerą žemę.

Beeidami sustojame Buckūnų kaime. Čia prie papuošto kryžiaus laukia būrelis žmonių ir šeši vaikai, mažiausioji iš jų Ievutė. [28] Vaikai spontaniškai apsupa *Kryžių Keliauninką*, glaudžiasi meiliai jį apkabindami. [29] Su jais jų mamos ir močiutės. Nuo šios kryžiaus šventovės atsiveria graži laukų ir kalvelių panorama.

Kiek pabendravę, žmonės atsisveikina *Kryžių*, deda ant jo savo prašymus, sopulius, rūpestėlius ir mielų savo vaikelių rankutes. Visa tai bus nunešta prie Kristaus vietininko kojų.

Eisena pajuda, lydima vyturėlių giesmės, glamonėjama saulės, Dzūkijos laukų gamtos muzikos, gerųjų žmonių širdies palaiminimų.

14 val. – Meteliuose. Miestelis pražydęs jaunyste. Rudaminos parapijos klebonas Vidmantas Striokas ir Metelių klebonas kun. Vytautas Prajara yra atidarę jaunimo stovyklą, kur rengiamas jaunimas Sutvirtinimo Sakramentui. Atsidūrėme jaunystės verpete. Tai tikra žiedų karalystė.

Po maldos ir pietų jaunimo stovykloje visi pakylam į kelionę. *Kryžių* ir jo palydą neša jaunimas, vadovaujamas kun. V. Strioko. [30] Kairėje

raibuliuoja gražuolis Metelio ežeras, oriai plaukioja baltosios gulbės. Vieškelis dulkėtas, saulė kaitri, bet jaunimėlis ištvermingas. Berniukai labai noriai neša *Kryžių*, mergaitėms sunkiau, bet ir jos kantrios. [31] Ne taip jau lengva, kai pašonėje vilioja ežeras, o tu tokioje kaitroje per dulkes, tankų iš vienos pusės Širvinto, iš kitos Bijotų mišką plumpuoji su tokia sunkia našta. Jie mus lydi nešdami *Kryžių* apie 5 kilometrus.

Įamžinu šį gerąjį jaunimą fotografijoje, kad kada nors galėtų savo vaikams ir vaikaičiams parodyti ir džiaugtis: „Aš nešiau Kristaus *Kryžių*, keliaujantį ant žmonių pečių į Romą!“ Tegul tai liudija jų dulkėtos kojos, pavargę, bet laimingi veidai. [32] Ačiū, gerieji! Viešpats laimina jūsų jaunystę!

Atgal jaunimėlį parvežė automobiliu, o mes pailsėję vėl leidomės per kalnelius ir klonius į Seirijus. Nuostabios Seirijų apylinkės, čia kalvos, čia kalvelės, tarp jų kloniai, vienur kitur sodybos, pievose ganosi karvės, arkliai. Piligrimų širdys gerte geria Lietuvos laukų, ežerų, miškų grožį. Keliauti Lietuvos žeme beliko dvi dienos. Toliau kelias eis vis tolyn į Europą.

Prie Seirijų Švč. M. Marijos Škaplierinės bažnyčios šventoriaus laukia naujasis parapijos klebonas Vytautas Insoda ir būrelis žmonių. Bažnyčioje pagarbinę Švenčiausiąjį, valandėlę tyliai susikaupę mąstėme, o paskui ėjome į mokyklą – nakvynės vietą. Čia pievelėje širdingai ir nuotaikingai šventėme mūsų mielo piligrimo Antanėlio Kulviečio vardines. Jis buvo apdovanotas didžiulėmis lauko gėlių puokštėmis, nuoširdžiausiais sveikinimais ir linkėjimais. Išdėstėme žmonių pridovanotas gėrybes – skaniausias pyragas dar kvepia Alovės laukų ir gerųjų šeimininkių virtuve, Lidija ir Stasys Matoniai iš Vilkaviškio privežė rūkytų mėsos gardumynų, turime kaimiškų sūrių ir daržovių. Mums nieko nestinga. Oras puikus, atlėgo karštis. Nuotaika pakili, džiaugsminga. *Kaip gera broliams gyventi vienybėje!*

Kai kurių veidai ima niauktis – ne visi galėsime keliauti toliau, daugeliui prie Lazdijų muitinės teks atsisveikinti. Bet širdimi, malda, mintimis mes būsime visi kartu.

Esame girdėję, kad kalnai užburia alpinistus, bet žmones užburia ir šitas medžio *Kryžius*, nors tai tik simbolis tikrojo gyvenimo kryžiaus, kurį kiekvienas iš mūsų nešame. Ataidi Jėzaus žodžiai: *O aš, kai būsiu pakeltas nuo žemės, visus patrauksiu prie savęs (Jn 12, 32).*

Kodėl kryžius turi tokią trauką? Tai Dievo ir žmogaus susitikimo vieta! Čia prabyla amžinoji Meilė...

2003–06–13

Šlovink Jį, kuris kabėjo ant kryžiaus dėl tavęs, net jeigu tu pats tenai dabar kabi (Šv. Grigorijus Nazianzietis).

Kryžius yra didžioji privilegija, nes tai palaimina suvokimu ir patvirtinimu tų dalykų, kurie yra patys svarbiausi gyvenime – tai, kas yra TIKRA. Kryžius suteikia mums galimybę susitikti gyvenimo tikrovę, įeiti į tą tikrovę taip, kaip Kristus įėjo, įeiti kartu su Kristumi. Jeigu mes neturėsime kasdieninio nuolatinio kryžiaus išgyvenimo patirties, tai prarasime ryšį su šia išganingąja tikrove, tingiai gilinsimės į maldą ir veikimą, gyvenimą meilėje. Todėl prašome Viešpatį, kad jis palaimintų visus mūsų šv. Kryžiaus išgyvenimus šiandieną ir per visą kelionę (Mons. L.Giussani).

Su tokiomis ir panašiomis mintimis susirenkame Seirijų bažnyčioje. Kadangi laukiame atvykstančio kun. Algio Vaickūno, prieš Mišias galime apmąstyti *Kryžiaus kelią*. Einame keliais, giedame, mąstome. Širdyje nuoširdžiai maldaujame: Dievuli, padėk šiems pasiryžėliams pasiekti tikslą, juk esi *negalimų dalykų Dievas*. O juk ir šv. Teresė Avilietė žinojo, kad *prašydami Dievą negalimų dalykų, mes Jam sakome komplimentą.*

Mišių metu klebonas V. Insoda kalbėjo apie apleistą Jėzų ant kryžiaus ir patarė sunkiose valandose Jį prisiminti, vienytis su Jo kančia, ypač apleidimo kančia. Šiandien ir apaštalas Paulius savo Antrajame laiške korintiečiams lyg specialiai mums rašo:

Deja, šitą lobį mes nešiojamės moliniuose induose, kad būtų aišku, jog ta galybės gausa plaukia ne iš mūsų, bet iš Dievo. Mes visaip slegiami, bet nesugniuždyti; mes svyruojame, bet neprarandame vilties. Mes persekiojami, bet neapleisti; mes parblokšti, bet nežuvę. Mes visuomet nešiojame savo kūne Jėzaus merdėjimą, kad ir Jėzaus gyvybė apsireikštų mūsų kūne. Mums, gyviesiems, dėl Jėzaus nuolat gresia mirtis, kad Jėzaus gyvybė pasirodytų mūsų mirtingame kūne (2 Kor 4, 7–11).

Belieka nusižeminus prašyti, kad Viešpats savo Kraujo galia padėtų tai įvykdyti. Mums dovanojama bendrystė Jėzaus kančioje, kenozėje, mirtyje, bet galiausiai visa tai bus apvainikuota pergale: Jėzaus gyvybė perims ne vien dvasią, bet ir kūną. Užtat Jėzus mus maitina savimi, kad kelyje ištvertume, kad būtume persmelkti jo Dvasios.

Palaiminti žemės ir dangaus šventųjų, išeiname iš Seirijų. *Kryžių* išneša klebonas V.Insoda, kun. Algis Vaickūnas ir mūsų Karolis, kurio širdis

verkia todėl, kad jam dėl amžiaus neleidžiama keliauti į Romą. [33] Bet juk visa tinka aukai. Mums reikia išmokti būti ir nereikalingiems, tai kur kas sunkiau, nei būti reikalingam. Palydėję per miestelį kunigai ir žmonės grįžta, o mes einame į Kryžius, ten yra Dzūkijos šventovė ant Dusios kranto.

Vaizdingas peizažas: kalvos ir kalvelės, kloniai ir laukai, banguojantys javai, tai vienur, tai kitur sodybos medžių guote, ganosi gyvuliai, padangėje čirenantys vyturėliai.

Šios dienos tempas greitas, nes išėjom pavėluotai (laukėme kun. Algio), be to, stebuklinga Kryžių šventovė nebuvo numatyta aplankyti. Štai matome melsvą Dusios ežerą, o ant jo kranto, aukštumėlėje – balta it gulbė Kryžių koplyčia. Tikrai nuostabus vaizdas. [34]

Kryžių koplyčios istorija

Tarp Zebrėnų ir Sutrės kaimų, miškais apaugusioje pakilesnėje vietoje 1702 m. buvo sustojusi Lietuvos kariuomenė, vadovaujama etmono kunigaikščio Mykolo Višnioveckio. Jis su kariuomene slėpdamasis tarp Metelio ir Dusios ežerų tikėjosi sulaikyti traukiantį per Sūduvą link Gardino švedų karalių Karolį XII. Prieš tai Višnioveckis, būdamas Barūnuose, Ašmenos apskrity, norėdamas užsitikrinti Švč. M. Marijos globą karo pavojuose, liepė ten esantį stebuklais išgarsėjusį paveikslą nutapyti ant varinės skardos. Prieš tą Barūnų paveikslo kopiją jis savo žygiuose drauge su kariuomene melsdavosi. Atvykęs prie Dusios ežero, 1702 m. Sekminių vigilijoje įrengė kariuomenės stovyklą ir parinko vietą, kur kapelionas Sekminių dieną prieš Marijos paveikslą laikė pirmąsias Mišias. Po savaitės Švč. Trejybės dieną, tos tikėjimo paslapties pagerbimui buvo pastatyti trys kryžiai. Ant vieno iš jų pakabintas Marijos paveikslas. Šv. Petro ir Povilo dieną, kapelionui bebaigiant šv. Mišias, žvalgai pranešė, kad dalis švedų artinasi. Etmonas tuoj parengė kariuomenę mūšiui, bet buvo priverstas trauktis. Per sumišimą užmiršo Marijos paveikslą. Po kiek laiko etmonas prisiminė ir pasiuntė tarną jį surasti ir atnešti, bet tarnas grįžo tuščiomis – kryžių vieta jau buvo priešų užimta.

Praslinkus tam tikram laikui, piemenys aptiko miške kryžius ir prie vieno pakabintą Marijos paveikslą. Apie radinį pranešė kaimo gyventojams. Vienas kaimietis parsinešė paveikslą namo ir paslėpė.

Po keliolikos metų senas etmono kareivis grįžo pro tą kaimą namo. Iš nuovargio sunkiai susirgo ir apako. Kiek pasveikęs, bet netekęs

regėjimo norėjo aplankyti netoli esantį savo giminaitį, todėl prašė, kad jį ten kas pavedėtų. Vadovu buvo duotas vienas kaimo senelis. Beeinant užsimezgė kalba apie tuos miške rastuosius kryžius. Tada kareivis tarė, galbūt tai yra tie patys, kuriuos karo su švedais metu etmonas Mykolas Višnioveckis čia kažkur prie Dusios ežero Švč. Trejybės dieną liepęs pastatyti. Ir apgailestavo, kad negali matyti tos vietos, malda ir krauju pašvęstos: „Dieve mano, kokia nelaimė! Kad aš galėčiau matyt, atpažinčiau tą vietą, kur mūsų stovykla buvo įrengta, pažinčiau tuos kryžius, prie kurių tada jaunas ir sveikas meldžiausi. Pamatyčiau ir tą Dievo Motinos paveikslą, kurį etmonas labai vertino ir gerbė".

Taip bekalbėdami prisiartino prie tos vietos, kur buvo kryžiai. Staiga aklas kareivis sušuko: „Žiūrėk, žmogau, kas čia man dedasi, visiškai matau ir esu sveikas! Tai yra vieta, kur buvo mūsų stovykla! Štai aikštė, kur dalyvavom Mišiose. Štai kryžiai, kuriuos etmonas liepė pastatyti, tik nėra paveikslo, kuris buvo ant kryžiaus pakabintas. Greičiausiai jis pateko į švedų rankas". Puolęs ant kelių kareivis dėkojo Dievui už stebuklingą regėjimo atradimą ir grįžo į kaimą. Žmonės labai stebėjosi, o jis pasakojo, kas jam atsitiko. Papasakojo ir kryžių atsiradimo istoriją. Ūkininkas, laikęs paveikslą, prisipažino jį paėmęs. „Parodyk jį man, – tarė kareivis, – aš atpažinsiu. Jis yra nedidelis, pieštas ant skardos ir turi įrėžtus 1701 m. Kitoje pusėje įrašas „Barūnų Švč. Dievo Motina". Apžiūrėjus paveikslą rasta viskas, kaip kareivis nupasakojo. Tada kaimo ūkininkai sutarė paveikslą vėl pakabinti senoje vietoje ant vieno kryžiaus.

Šis įvykis plačiai nuskambėjo apylinkėje. Žmonės ėmė lankyti tą paveikslą ir kryžius, ypač per Sekmines Švč. Trejybės ir Šv. Petro ir Povilo šventes.

1810 m. Metelių klebonas I.Žibanavičius gavo iš vyskupo Galaševskio leidimą kryžių vietoje pastatyti koplyčią. Baigta statyti 1816 m. prieš Sekmines. Popiežius Pijus VII suteikė atlaidus lankantiems tą koplyčią žmonėms. Seinų vyskupas Marcijevskis pirmasis aukojo joje šv. Mišias. 1816 m. gegužės 25 d. koplyčios altoriuje buvo įdėtas Marijos Barūniškės paveikslas su trimis kryžiais.

1821 m. kun. I.Žibanavičius nugriovė senąją Kryžių koplyčią ir 1822 m. pastatė naują, didesnę. Per Sekmines vysk. sufraganas Polikarpas Marcijevskis suteikė 5593 asmenims Sutvirtinimo sakramentą. Netrukus, 1825 m. balandžio 22 d. popiežius Leonas XII suteikė Kryžių koplyčiai visoms trims Sekminių dienoms ir apaštalų Petro ir Povilo šventei amžinuosius atlaidus. Kai Metelių klebonu tapo Vincas

Jurgilas, Kryžių koplyčia buvo visai susenusi, supuvusi. Buvo aišku, kad rusų valdžia neleis statyti naujos, mat čia rinkosi tūkstančiai žmonių. Kun. Jurgilas ėmėsi gudrybės. Veisiejų miškuose buvo suruošta visa statybinė medžiaga ir surėsti pagrindiniai koplyčios griaučiai. Paskui parapijiečiai ją atvežė į padusį ir sustatė taip, kad senoji liko naujosios viduje. Pastačius naująją, senoji suardyta ir išnešiota. Rusų valdžia staiga išvydo, kad senosios griūvančios koplyčios vietoje stovi erdvi, gražiai atrodanti bažnyčia. Valdžios atstovai prikibo prie kun. Jurgilo, bet gerai pavaišinti ir gavę kyšių nurimo. Ji ramiai stovėjo iki 1945 m.

1945 – 1952 m. koplyčia pradėta naikinti. 1963 m. liepos 9 d. iš Lazdijų areštinės buvo atvežtas būrys suimtųjų žmonių, kurie milicijos ir vietinės valdžios prižiūrimi koplyčią per 4 dienas sugriovė.

Tik po Atgimimo, 1992 m. bažnytėlė imta atstatyti. Atstatymą rėmė užsienio lietuviai, ypač JAV kun. Jonas Buikus ir prel. Ladas Tulaba, taip pat daugelis geros valios žmonių, vadovaujami Metelių parapijos klebono dekano V.Prajaros. Nauja Kryžių koplyčia buvo pastatyta ir Jubiliejiniais 2000 metais birželio 11 d. pašventinta Vilkaviškio vysk. J.Žemaičio.

Štai į šią naują baltutę Kryžių koplyčią, pastatytą ant kalnelio, o ne senosios vietoje (ten labai drėgna), mes ir keliaujame. [35] Daug lengviau eiti, kai prieš akis matai bažnyčią, tada akys įsmeigtos į ją ir nuovargis mažesnis.

Priėję Kryžių koplyčią suklupome maldai. Kryžiai apsikabino ir palaimino mus tolesnei kelionei. Aplankėme ir senosios koplyčios vietą, joje įsiamžinome fotografijoje. [36] Vieni gėrėme stebuklingo šaltinio vandenį, kiti juo prausėme skaudamus sąnarius, galvą ar akis, kiti gėrėjosi Dzūkijos jūra – Dusios ežeru, tik nebuvo laiko panardyti jo bangose. Sudiev! Padėk, Viešpatie, mums skubėti, nes Šventežeryje turime būti 13 val.

Kelias nuo Kryžių link Šventežerio – dulkėtas vieškelis, kurio puriame smėlyje klimpsta kojos, sukeldamos dulkių debesį. Vieškelis vis statėja, protarpiais leidžiasi žemyn ir vėl kyla aukštyn. Aš jau nebepaeinu, širdis daužosi, iš akių rieda ašaros. Visi skuba, aš atsilikusi lėtai pėdinu pavymui, kol pasiveja automobilis ir pavėžėja iki Šventežerio prieigų. Sėdžiu medžių pavėsyje ir laukiu savo gerųjų draugų. Netrukus išnyra jų siluetai. Dieve mano, kaip jie, dauguma ribotos sveikatos, gali eiti šitokiu tempu, – jie ne eina, o bėga ristele, tarsi ant nematomų arklių, net žemė dunda. Stabteli valandėlę, kai pasitinkantys duoda atsigerti. Kurie negeria, kniūbsti

krenta ant žemės pavėnyje pailsėti. Persitempę raumenys, šokčioja širdis. Ir kiek dar bus tokių dienų ir valandų, kai reiks įveikti Austrijos Alpes, San Marino kalnus... O jūs, galingi Viešpaties mažutėliai!

Po trumputės poilsio valandėlės Šventežeryje jau skamba šlovinimo giesmės. [37] 13 val. aukojamos Mišios. Šiek tiek sugluminame kleboną Vytautą Sakavičių, kad nepriimame šv. Komunijos, mat mes ją priėmėme Seirijuose.

Po Mišių – vaišės parapijos namuose. Bažnyčia ir parapijos namai rūpestingai restauruoti. Visur švaru, jauku. Parapijietės bėgioja su įvairiais patarnavimais. Vaišina, girdo, drąsina, ant *Kryžiaus* deda ir savo dalelę.

Išeiname palaiminti klebono Vytauto, lydimi nuoširdžiųjų Šventežerio ir jau atskubėjusių Lazdijų parapijos žmonių. Traukiame į paskutinę stotelę Lietuvoje – Lazdijus. [38] Jau nebetoli, tik aštuoni kilometrai. Skamba giesmės, dairomės į Dzūkijos laukus, medžius, darželių gėles, širdys glosto kiekvieną kampelį, juk taip ilgai nematysime Lietuvos...

Malda ir tylūs atodūsiai veržiasi iš širdies, nes šioje atkarpoje yra nemažai atvykusių išleisti savo artimuosius į ilgą kelionę. Ne toks jau lengvas evangelinis radikalizmas! Keliautojai išgyvena atsiskyrimo gėlos, liūdesio, meilės, prieraišumo jausmus. Visi žino, kad po vakarinių Mišių – paskutinė nakvynė Lietuvos žemėje, kita bus jau Lenkijoje. Visus liūdesio jausmus nustelbia širdyje kančios ir meilės raidėmis įrašytas Šv. Pranciškaus šūkis: *Mano Dievas ir viskas mano!*

Priartėjome prie Lazdijų. Čia laukia pulkelis žmonių. Jauno vyro rankose ant lininio rankšluosčio lietuviškų rugelių duona – stiprybės, ištvermės simbolis. Priėmę šią išraiškingą duoną, einame į Lazdijų miestą. *Kryžius* atgula ant Lazdijų parapijos žmonių pečių. Jie nuneš *Kryžių* į savo Šv. Onos bažnyčią. Prisijungia vis nauji parapijiečiai, visos *Kryžiaus procesijos* širdies stygas virpina varpų skambesys. Bažnyčia išpuošta kvepiančiais puošniais gėlių žiedais. Klebonas Rimantas Baltrušaitis aukoja Šv. Mišias už piligrimus, drąsina juos, paveda Jėzui, Marijai ir šv. Onai.

Tokia gražia maldos, aukos ir meilės sutartine baigiasi diena. Šventoriaus prieglobstyje esančiame namelyje paruošti gardūs pavakariai, nes vakarienė bus pas žmones, kurių visas būrys laukia prie namelio ir veda arba veža į savo svetingus namus, kur paruoštos lovos, vonia ir puiki vakarienė. Kiek meilės, gerumo priimančiųjų širdyse! Taip jie realiai įsijungia į *Kryžiaus kelią*. Rytą kartu einame į bažnyčią. Šv. Mišios – startas prieš didįjį žygį.

LAZDIJAI–PASIENIS–SEINAI

2003 m. birželio 14-oji.

Prisirinko žmonių iš įvairiausių Lietuvos kampelių, atvyko ir iš Kauno – „XXI amžiaus“ žurnalistas Kazimieras Dobkevičius, ses. Danutė Sakalauskaitė, ACJ, daug padedanti užmegzti ryšius su įvairiausiomis Europos vyskupijomis. Šioje kelionėje vieni žmonės yra matomi, o kiti nematomi, net ne visiems žinomi; jie dirba šv. Jono Krikštytojo darbą – rengia kelią. Jų labai svarbus ir reikšmingas įnašas tik vienam Dievui žinomas. Kas gi be jų būtų šitas pilkas, nereikšmingas pulkelis, keliaujantis per didžiulį Europos žemyną! Tai jie yra tapę balsu, šaukiančiu visoje Europoje: *Taisykite Viešpačiui kelią (Lk 3, 4),* priimkite Jį į savo šeimas, pavalgydinkite, pagirdykite, palydėkite... Tai Viešpaties mažutėliai, patikėję *negalimų dalykų Dievu,* išėję liudyti Europai nusižeminusio, save ištuštinusio Kristaus. Šita akcija – ne koks pasivaikščiojimas, o liudijimas nematomos, bet realios tikrovės. Kryžius – tai Sostas, nuo kurio viešpatauja Kristus. *Bet aš niekuo nesigirsiu, nebent mūsų Viešpaties Jėzaus kryžiumi, dėl kurio pasaulis man yra nukryžiuotas ir aš – pasauliui (Gal 6, 14).*

Šiandien birželio 14-oji – Gedulo ir vilties diena. Tai mūsų Tėvynės skausmo, tremties ir ašarų diena, kada šviesiausi Lietuvos žmonės, gražiausi Tautos žiedai, vaisingiausi Tėvynės medžiai, prieš 63-ejus metus okupantų buvo išrauti su šaknimis ir ištremti į svetimą šaltąjį Sibirą.

Todėl nesistebėkite, žmonės, kad *Dievas pasirinko, kas pasauliui atrodo kvaila, kad sugėdintų galiūnus, kad joks žmogus negalėtų didžiuotis prieš Dievą (plg. 1 Kor 1, 27. 29).*

Šitas būrelis visai paprastas, bet galingas savo viltimi. Jie net neturi savo kunigo, kuris būtų reikalingas kelionėje, nes joje dėl nuovargio, charakterių nesutapimo ne kartą kils blyksnių ir dulkių. Taip, reikėtų vado – kunigo, kuris padėtų Atgailos slėpinyje per neišvengiamus nusidėjimus priartinti Viešpaties gailestingumą. Bet...

Jie neturi kapšuose nei aukso, nei sidabro, jie išeina su didelėmis skolomis į Europą, pavesdami save ir visą kelią Apvaizdos rūpestingumui per gerus žmones.

Matyt, pats Dievas mus taip ištuštino, kad *mes visaip slegiami, bet nesugniuždyti, mes svyruojame, bet neprarandame vilties. Mes persekiojami, bet neapleisti; mes parblokšti, bet nežuvę. Mes visuomet nešiojame savo kūne Jėzaus merdėjimą, kad ir Jėzaus gyvybė apsireikštų mūsų kūne. Mums, gyviesiems, dėl Jėzaus nuolat gresia mirtis, kad Jėzaus gyvybė pasirodytų mūsų mirtingame kūne (2 Kor 4, 8–11).*

Lydėk, ištikimasis skausmo angele, mūsų žingsnius, kalk sieloje kilnų Šventosios Dvasios kūrinį. Suvienyk mūsų širdį su Širdies ant kryžiaus gęstančiais, bet kupinais meilės dūžiais. Leisk mums gyventi ir mirti Tavo tyrame glėbyje. Te šita kelionė tampa meile ir auka. Šiais sparnais leisk pakilti ir visus patraukti prie Viešpaties Širdies.

Kiekviena kelionės diena, kiekviena širdis, kiekvienos akys atvers vis naują gebėjimo kentėti paslaptį. Leisk išskaityti ir suvokti joje glūdinčią Dievo meilę, leisk kartu su Tavimi mirti, palengva, iš lėto, kasdien mirti, kad apsčiau gyvenimo turėtų mūsų sesės, broliai. Mes einame pasitikti jų tokių, kokie jie yra, einame apkabinti ne tik jų, bet ir savęs, savęs su visais trūkumais, ydomis, charakterio keistumais, kurie per tokią ilgą ir varginančią kelionę būtinai atsivers ir žeis ne tik kitus, bet labiausiai mus pačius.

Skausmo angele, paduok man savo ranką ir vesk, mokyk pažinti Dievo esmę, suprasti žmogų. Išdegink, sunaikink mūsų egoizmą, atskleisk sielą kilniai artimo ir Dievo meilei. Auklėk, grūdink ir padėk tapti panašiems į Jėzų, pamilusį mus ligi mirties – mirties ant kryžiaus.

Lydėkit mus, visi žemės angelai, paguldę gyvybę žvarbiajame Sibire! Lydėkit mus, visi Lietuvos kankiniai ir šventieji, priimkite mus, visi Europos kankiniai ir šventieji! Mes pasivedame jūsų globai. Mes patys savaime esame silpni ir virpantys, bet kupini vilties atsiduodame šių šv. Mišių metu galingai Apvaizdai; uoliosioms Dangaus kariuomenėms ir jų vadui arkangelui Mykolui; visiškai pasivedame Angelų Karalienei Marijai. Mūsų viltis – Dievo jėga, todėl mes rimstame būdami neramūs, tampame drąsūs Jo tėviškose rankose.

TĖVE, kartu su konsekruojama Ostija, Šv. Dvasios galia konsekruok ir mūsų kelionę, kad ji būtų miela Tavo širdžiai.

Pamaitinti dangaus Duona – Jėzumi, palaiminti kun. Rimanto Baltrušaičio, mes einame į kleboniją, kur parengtas atsisveikinimo vaišių stalas.

Į Lazdijus tiesiai po egzaminų Žemės ūkio universitete, nespėjusi atsiimti diplomo, į kelionę atskuba Aldutė Matonytė. Ji su kitu jaunu keliauninku Jareku susirūpinusi sako:

– Visi Aukštadvaryje gavo Ligonių sakramentą, o mudu – ne. Mes irgi norėtume priimti šį sakramentą. Būkite gera, paprašykite kleboną Rimantą, kad jį mums suteiktų.

Štai kaip rimtai ruošiamasi visiems galimiems išbandymams, sunkumams! Abu Dievo malone pateptieji džiaugsmingai prisijungia prie kitų valgančiųjų. Stalas iškeliaujantiems paruoštas kaip meilės puota. Čia tiek daug dosnumo, dovanojimo, beribės meilės. Tarnauja kelios moterys, yra ir vyrų, – visi bėgioja, rūpinasi, kad nieko netrūktų, tarsi norėtų pavalgydinti visai

ilgai kelionei. Gerai, kad Kūrėjas įdiegė į žmogaus prigimtį saiko jausmą, kitaip persivalgytume ne iš blogos valios, bet dėl vaišingumo.

Šitaip esame išlydimi iš Lietuvos – meilės perviršiu. Ačiū klebonui Rimantui, ačiū „Caritas" moterims, ačiū mielosioms šeimininkėms, tiek prakaito ir triūso atidavusioms mums, mažutėliams, ačiū visiems lydintiems ir atvykusiems išlydėti, ačiū visiems Lietuvos žmonėms, kurie lydi ir lydės ir malda, ir gyvenimo auka.

Suskambo varpai ir *Prisikėlimo procesija* patraukia pasienio link. [39] Keliautojų širdyse sumišęs ir džiaugsmas, ir skausmas. Yra liūdinčių, ypač tų, kurie norėjo keliauti, bet dėl vienokių ar kitokių priežasčių turi likti. [40–41] Taip norėtųsi eiti visiems kartu, bet... jau priėjome pasienį. [42] Čia dar vienas sustojimas. Bičiuliška agapė, klebono Rimanto Baltrušaičio ir geųjų lazdijiečių parūpinta iš anksto.

Pasistiprinę kelionei jau į užsienį, visi nusifotografuojame, viduryje *Kryžius Keliauninkas*, plevėsuoja Popiežiaus, Lietuvos, Lenkijos ir Taikos vėliavos. [43] Dar viena nuotrauka piligrimų, kurie keliaus iki Romos, ir – atsisveikinimas. [44] Byra ašarėlės. Pasiryžėlių pulkelis tolsta, jiems mojuoja likusieji... [45] Dievuliau mielas, kaip ilgai mes nematysime vieni kitų!

Perėję Lietuvos muitinę [46] atsiduriame prie Lenkijos muitinės, užrašas didelėmis raidėmis skelbia: RZECZPOSPOLITA POLSKA. [47] Muitininkai mandagūs, lengvai praleidžia tokius neįprastus keleivius – *Kryžiaus procesiją*. Vadovai Danutė ir Gintaras sutvarko reikalingus dokumentus ir keliaujame jau Lenkijos žeme. Pirmasis sustojimas prie gražaus pasienio ežero. Čia mes pasidengiame stalą ant žemės, stiprinamės, dalijamės patirtais išgyvenimais. Kitapus ežero pasilikusi Lietuva. Ne vieno akys ilgesingai žvelgia į numylėtąjį kraštą, o širdis sielvartauja: „Lietuva, kada vėl tave pamatysiu?!" [48]

Bet mūsų žygis savanoriškas vardan taikos Lietuvoje ir pasaulyje, vardan atgailos už save ir savo seses, brolius. Turime tvardytis. *Nė vienas, kuris prideda ranką prie arklo ir žvalgosi atgal, netinka Dievo karalystei (Lk 9, 62).*

Toliau mintimis dalijasi vienas kitas keliauninkas.

Kazimiera Marčiulionienė

Sustojome prie ežero, kitoje jo pusėje – Lietuva. Pajutau didžiulį, žodžiais nenusakomą ilgesį. Tokioje ribinėje situacijoje prisiminiau svarbiausius savo gyvenimo įvykius. Dėkojau Dievui už savo jaunystę, tyrąją meilę. Prisiminiau tremtinius, juk šiandien Birželio 14-oji! Lietuva, ilgėsiuosi tavęs, savo artimųjų...

Stasė Klapatauskienė

Kai sužinojau apie rengiamą kelionę pėsčiomis su *Kryžiumi* iš Vilniaus į Romą, širdis ėmė smarkiai plakti:

– Aš irgi keliausiu! – pasiryžau. – Tik, Dievuli, padėk man. Juk čia tavo planas. Tu žinai, ko man reikia.

Mintimis peržvelgiau kitas keliones. Viešpatie, Tu jomis ruošei šitai tolimai kelionei, grūdinai, kad nieko nebijotume. Aš turiu eiti, prisidėti savo auka prie Kristaus kančios. Jėzau, Tu kentėjai nekaltas, o mes – nusidėjėliai. Eiti ir aukotis už taiką ir ramybę Lietuvos šeimose ir visame pasaulyje, nors maža dalelyte prie to prisidėti, atsiprašyti gerąjį Dievą už savo ir savo vaikų nuodėmes, už tėvų ir protėvių klaidas, – gal dar už jas neišmelstas Dievo gailestingumas, – todėl prašau už sielas skaistykloje už žmonių atsivertimą.

Tačiau ir piktasis nesnaudžia: sukasi mintys, kaip aš nueisiu, juk sveikata silpna, o kelias toks tolimas. Ir artimieji sako: „Tu išprotėjai!“ Bet širdis nerimsta: turi eiti! Pasitikėk Dievu ir pirmyn! Juk mes kasdien einam į amžinybę, ji vis artėja. Kokią kraičio skrynelę nusinešime į amžinybę, priklauso nuo mūsų pačių.

Po įvairių svarstymų susiruošiau. Jei Dievas su manimi, ko man bijoti! Jei ir mirtis užklups, tai tebūnie Dievo valia... Atiduoti gyvybę už Lietuvą – privilegija.

Mums, klaipėdiečiams, kelionė prasidėjo birželio 6 d. Ši diena man nepamirštama, nes prieš 35-erius metus gimė mano pirmasis sūnelis. Ačiū, Viešpatie, už jį.

Važiuodami į Vilnių meldėmės, giedojome *Kalnus*, kitas giesmes, prašėme Dievulį laimingos kelionės. Man nebuvo ramybės, labai skaudėjo, matyt, piktasis norėjo, kad grįžčiau namo arba Dievas davė tokį išbandymą. Aš kentėjau ir žinojau, kad kelio atgal nėra.

Vilniuje vysk. J. Tunaitis šv. Mišiose meldėsi už mus ir sakė, kad mūsų kelionė bus sunki, visko teks patirti, visiems palinkėjo sveikatos, Dievo palaimos, Švč. Motinos globos ir angelų lydėjimo.

Keliaujant per Lietuvą įsimintinas buvo Aukštadvario klebono V. Sudavičiaus ir jo parapijos žmonių nuoširdumas. Jis už mus aukojo Mišias ir stebėjosi, kaip mes, tokie silpni, pavargę, ryžtamės tokiai kelionei. Sustiprinti Ligonių sakramentu, pripildyti Šventosios Dvasios, leidomės tolyn.

Žingsnis po žingsnio ir priėjome Lenkijos sieną. Sunkus ir skaudus atsisveikinimas su lydinčiaisiais. Ne visi gali keliauti; Dievas pasirinko apie trisdešimt žmonių. Atsisveikinome su visais, su brangia Lietuvėle, kurią vėl išvysime tik po keturių mėnesių.

Irena Lipinskienė

Mes paklaust atėjom, Kristau, geras Dieve,
Ko kas naktį kryžiai apsiašaroja,
Ko keleiviai tylūs eina ir nueina
Už giliausių jūrų ir tamsiausių gojų?
(Eugenijus Matuzevičius)

Nedidelis mūsų būrelis paėmėme *Kryžių* ir iškeliavome, nepaisydami daugybės suprantančių, nesuprantančių ar net pašaipių žvilgsnių. Štai ir siena, skirianti Lietuvą ir Lenkiją. Apsikabiname su mielais artimaisiais. Marija atvažiavo palydėti net iš Palangos, kad galėtų panėšėti *Kryžių* nors per Lietuvą, dar kartelį apkabinti mus.

Sudiev, Julyte iš Marijampolės, Aldute iš Lazdijų! Sudiev visiems, kurie mus išlydite. Išeiname į nežinią – keistas jausmas apima. Dar pasitaikė tokia neeilinė – Gedulo ir Vilties diena – birželio 14-oji! Sunku skirtis, norėtųsi visiems kartu keliauti. Bet... laikas.

Regina Magdalena Bukauskienė

Žygiui rengėmės iš anksto. Devyndienio maldoje prašėme Dievo palaimos Gintarui sėkmingai apvažiuoti kelionės maršrutą, vėliau prašėme, kad kardinolas ir vyskupai laimintų šią kelionę, dar vėliau – kad surinktume būtiną sumą pinigų; į šią akciją įsitraukiau ir aš.

Petras Černeckas (jo įmonė „Incomsta“ – inžinerinių komunikacijų statyba) šiai kelionei paremti skyrė 10 000 litų ir vėliau, kelionės metu, vis domėjosi, kaip mums sekasi.

Turėdama patirties iš ankstesnių kelionių, žinojau, ko reikia įsigyti, viską apskaičiavau, nes kelyje užtruksime 130 dienų.

Ir štai Vilnius, išvykimo diena. Šv. Mišios, vysk. J. Tunaičio palaiminimas. Pašventina 7 vėliavas, su kuriomis keliausime. Graudu, jaudinuosi, byra ašaros. Išlydėti atvyko sesuo Milda su vyru Petru iš Klaipėdos. Ir jie šluostosi ašaras.

Išėjome. Kaitra, tačiau mes ištvermingi. Įsimintinas Aukštadvaris. Dienos kaitra atėmė visas jėgas, o iki bažnyčios dar geras galas. Ir štai pasitinka klebonas su parapijiečiais. Pamatęs mus tokius varganus, išsigando, kad nenumirtume pakeliui į Romą. Iš tikrųjų tą dieną ir man ne kartą kilo klausimas: „Kaip mes nueisime tokie silpni?“ Po Mišių visi suklaupėme priimti Ligonių patepimo sakramento. Mons. Vytautas Sudavičius nustebęs klausia:

– Ar visi norite Patepimo? – Atsakymas: – Taip!

Visagalis Dievas žinojo mūsų silpnumą ir suteikė stiprybės. Jis ir apsaugos nuo visų dvasinių puolimų per šį šventą kunigą, kuris mums su meile tarnavo. Tai mūsų širdyse paliko gilų pėdsaką.

O dabar, Lietuva, jau iš Lenkijos žemės siunčiu tau „sudiev"...

Alvyra Blionckaitė

Iš didelio piligrimų būrio, keliavusio per Lietuvą, prie sienos liekame vos trisdešimt. Nuo pat ryto mintyse vis aidi Kristaus žodžiai: *Žvėrys turi urvus, padangių sparnuočiai lizdus, o žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti.*

Ne iš karto suvokiau, kodėl būtent šie žodžiai manęs nepalieka. Vėliau supratau, Viešpatie, kaip Tu kadaise, taip ir mes dabar neturime kur priglausti galvų, neturime savo kampelio. Netikėtai ištrykšta ašaros. Dėkingumo ašaros. Viešpatie, pašaukei mane, neverčiausią, tokiai kelionei, kur galiu sau taikyti tuos nuostabius Evangelijos žodžius, kuriuos Tu, Jėzau, kadaise pasakei apie savo gyvenimą.

Nors nežinia, kur priglausime galvas, kas mūsų laukia svečiose šalyse, bet nerimo nejaučiu. Tikiu, kad Viešpats nori šio *Kryžiaus žygio* ir bus pagal psalmės žodžius: *Galybių Viešpats mus gina, mus Visagalis Dievas globoja...*

Danutė Valauskienė

Sužinojus, kad jau tikrai bus kelionė į Romą, mane apėmė didelis noras keliauti. Mąsčiau: kito karto nebus ir tokios aukos namie nepaaukosi, juk reikės didelio ryžto palikti savo vaikus, artimuosius, namus, Tėvynę. Bet... už Tėvynę reikia maldos, aukos, atgailos, taip pat už save ir artimuosius – gyvus ir mirusius: tėvus, gimines, geradarius, už visus, kurie gera padarė skaudžią, sunkią valandą, ir už tuos, kurie sąmoningai ar nesąmoningai daro bloga. Kad Dievulis jiems būtų gailestingas.

Aukos, sunkumų nebijojau. Per gyvenimą ėjau atvira širdimi, pasitikėdama žmonėmis ir geruoju Dievu. Manęs niekas nebaugino, žinojau – padėsiu aš, padės ir man, kai būsiu labai reikalinga pagalbos.

Dėkoju Dievui už duotas malones. Trokštu melstis, aukotis, nebijau kančios... Gyvenimas užgrūdino sunkumams, išbandymams. Bet kuo daugiau mąsčiau apie kelionę, tuo darėsi sunkiau. Ir kitų graudenimai:

– Kaip tu nueisi? Kas bus jei susirgsi ar numirsi? Jei numirsi, kaip tave parsivešime? Gali užpulti, apvogti, nužudyti ir t.t.

– Tačiau tokias mintis stengiausi nuvyti šalin. Juk turiu noro, ryžto, o vargo ir kančios nebijau, tad eisiu ir nueisiu, jei susirgsiu, pasveiksiu, vėl eisiu

ir sugrįšiu. Maldoje prašiau Dievą nuraminti dukrelių širdis, suteikti stiprybės visiems. Nuvažiavau pas savo brolį Antaną. Apie kelionę pėsčiomis į Romą jam buvau sakiusi. Jis nepritarė: „Niekur neik, pražūsi!“ Jis kalbėjo apie savo mirtį, nes sveikata visai pašlijusi. Išvažiavau negavusi jo pritarimo.

Po visų prieštaravimų nutilau, visiems kurį laiką atrodė, jog tai neįmanoma – nueiti į Romą pėsčiomis.

Atėjo laikas tvarkyti dokumentus, rengtis keliauti. Klausiau dukrelių:

– Ar išleisit? – Daivutė (vyresnioji) sako:

– Daryk, mamyte, ką nori, vis tiek tavęs nesulaikysi!, – o Erika: – Esi nesveika, niekur neik!

Vėl nuvykau pas brolį jau rimtai atsisveikinti. Buvau labai sukrėsta – nė vieno prieštaraujančio žodžio! Brolis gulėjo lovoje, beveik nekelia, nusilpęs. Pasilenkiau atsisveikinti, širdimi jaučiau, kad paskutinį kartą. Apsikabinom, pabučiavome vienas kitą, jis žiūri į mane, aš į jį, – neprieštarauja. Sėdžiu prie jo, glostau, tyli jis, tyliu ir aš. Skausmas pervėrė širdį, matant, su kokia širdgėla ir ašaromis akyse brolis lydi mane išeinančią. Broli, brangusis broleli, Viešpats paguos, sustiprins Tave, man reikia eiti. Pas seserį Genutę jau nebevažiavau, parašysiu laišką iš kelionės. Paskutinė savaitė. Erika pagaliau sutiko mane išleisi, padėjo susiruošti kelionei.

Išaušo birželio 6 d. rytas. Skubiai atsisveikinu. Laiminu dukreles ir skubu pro duris, nesidairydama atgal. Išeinančiam gal lengviau nei pasiliekantiems. Kryžius neišvengiamai prislegia ir vienų, ir kitų pečius ir širdis. Palikau dukrytę prieš egzaminus (juos, beje, išlaikė gerai). Pažadėjau artimiesiems būti kasdien, kas minutę šalia jų malda ir auka, meile ir kančia.

Sudiev nameliams! Sudiev šunelei Bonai – ji irgi žiūrėjo gailiom, didelėm akim ir trypė vietoje. Netoliese sustoja kelionės autobusas, sunešame lagaminus į vidų, užsidaro autobuso durys...

Šiandien pirmasis mėnesio penktadienis. Visi keliauninkai iš Klaipėdos, Palangos, Plungės, Kretingos ir Švėkšnos krašto užsukame į Keturnaujieną. 12 val. Mišios, kurias aukoja Kudirkos Naumiesčio klebonas kan. Donatas Jasiulaitis. Gauname Viešpaties pastiprinimą, atsisveikiname su liekančiais žmonėmis ir keliaujame į Vilnių.

Vilniuje instruktažas; kelionės vadovė Danutė Totoraitytė paaiškina apie laukiančius sunkumus, aptariam ir kitus esminius klausimus.

Birželio 7 dienos rytas. Keliamės 5 valandą. Mišios Vilniaus Arkikatedroje Bazilikoje prie Šv. Kazimiero relikvijų. Palaiminti vyskupo J. Tunaičio, iškeliaujame. Prasidėjo žygis, kuris baigsis spalio 14 dieną Romoje.

Daug bendraminčių iš Kauno, Panevėžio, Pasvalio, Klaipėdos, Palan-

gos, žodžiu, iš visos Lietuvos atvyko mūsų palydėti. Vieni lydėjo iki Trakų, kiti iki Lazdijų muitinės, Seinų ir dar toliau...

Priartėjus prie Aukštadvario, kai buvome sustoję ir ilsėjomės gerųjų žmonių sode, atvyko Aukštadvario klebonas mons. Vytautas Sudavičius. Pamatęs būrelį pavargusių moterų ir kelis vyrus, nustebo:

– Ar čia tie, kurie eina į Romą? Kas nuneš *Kryžių*?

Kartojasi Dovydo kova prieš Galijotą... Aukštadvaryje gauname didelį pastiprinimą, visi priimame Ligonių sakramentą. Pasiruošiame žemei ir amžinybei. Širdis prisipildė didelės ramybės. Viešpatie, kad ir kas atsitiktų, mes Tavo rankose. Tu mūsų jėga silpnume.

Vienos nakvynės metu gaunu žinutę iš Erikos:

– Mamyte, ką daryti? Bonai visai blogai, ji neištvers, nosytė karšta, akys didelės, laksto po kambarius kaip išprotėjusi, neranda vietos, nieko neėda ir negeria.

Tai va, kai ruošiausi kelionei, ji lakstė apie mane, apuostė kiekvieną daiktelį, o aš į ją nekreipiau dėmesio, tik variau šalin. Dabar ją sielvartas kankina. Ką daryti? Klausiu gydytoją Birutę. Kitos ėmė juoktis, o Birutė patarė:

– Paskambink Erikutei, o ji tegul prideda telefoną Bonai prie ausies ir tu su šuneliu pasikalbėk, kad išgirstų tavo balsą.

Taip ir padariau. Paguodusi dukrą ir šunelį, užmigau. Kitą vakarą gaunu žinutę, kad Bona nekarščiuoja, nurimo, sveiksta. Štai kaip būna! Visi Dievo kūriniai ilgisi meilės...

Ketvirtą kelionės dieną pritryniau kojų pūsles, sąnariai nelankstūs, skaudūs, prasidėjo bronchitas, kosulys, nerimas, širdies skausmas... Bet reikia eiti, pasauliui ir mums gyvybiškai reikalinga atgaila, auka iš meilės, todėl nors ir kaip sunku, bet su malda ir *Kryžiumi* ant pečių gera keliauti. Dievo meilė, Jo buvimas šalia teikia jėgų, rodos, nebėra nei nuovargio, nei skausmo.

8-ąją kelionės dieną atsisveikiname su Lietuva. Kokia ji graži ir brangi, ypač kai jos netenki.

Pats Dievo Sūnus savo Motinai geidė,
Kad širdį apgaubtų naktis sopulinga.
Ir nerimą didį Jai išgyvent leido...
Vadinasi, žemėj kentėti naudinga.

Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresėlė

Teresė Pribušauskaitė-Augūnienė

Ši *Kryžiaus kelionė* man yra trečia. Pirmojoje nešėme Sopulingosios Dievo Motinos statulą iš Vilniaus į Kryžių kalną. Keliavome vienuolika dienų. Paėjėjus prie mūsų prisijungė kauniečiai ir klaipėdiečiai su savais

kryžiais. Rugpjūčio 15 d., Marijos Dangun Ėmimo šventėje, papildėme Kryžių kalną trimis statiniais.

Antroji kelionė – kai mėnesį keliavau su *Kryžiaus* nešėjais pėsčiomis aplink Lietuvą. Išvykau birželio 23 dieną, prisijungiau prie jų tarp Butrimonių–Eišiškių, tai buvo jų kelionės 50-oji diena, grįžau į Vilnių liepos 24 dieną, pasibaigus kelionei Klaipėdoje. Tada susipažinau su pagrindiniais Klaipėdos, Kauno kelionės iniciatoriais.

Šiai, trečiajai savo kelionei į Romą visiškai nesirengiau, bijojau palikti šeimą. Bet per sapną gavau įsakmų kvietimą ir nedrįsau nepaklusti. Likus dešimčiai dienų, susiruošiau. Atsisveikinau su mama (Kaune, 85 metų), parašiau pareiškimą išeiti iš darbo (esu tikybos mokytoja Naujininkų vidurinėje mokykloje), atsiklausiau ir gavau sutikimą kiekvieno šeimos nario (4 dukros ir vyras). Ir iškeliavau.

Kelionėje spalio 1 d. Šv. Teresėlės Kūdikėlio Jėzaus dieną, gavau malonę rašyti eiles. Su tamsa nubudusi išgirdau mintis ir jas užrašiau. Po pusryčių mane iškart pasveikino Vardo dienos proga *Kryžiaus šeima*, o aš perskaičiau ką tik parašytus posmus. Iš pradžių maniau, kad tai piktojo išdaiga, kad atitrauktų mane nuo maldos. Bet eilės irgi malda.

Mama, miela Mama,
Ištiesei Tu ranką laiminti mane.
Į šį žygį šventą, Viešpaties paskirtą,
Išėjau be baimės, su viltim džiugia.

Aš žinau, jog lauki ir meldies kasdieną,
Kad neramios mintys vargina Tave.
Gal ir ašarėlę nubraukei ne vieną
Žvelgdama į žmones, skubančius gatve.

Tu mane mažytę Dievui paaukojai.
Taip karštai meldeisi, kai sirgau tada.
Kryžiaus kelias šventas buvo man paskirtas,
Gelbėti pasaulį, žmones ir save.

Kiek daug džiaugsmo, laimės
Už jėgas ir meilę, kad galėjau Kristaus padėjėja būt.
Popiežiaus šventumą teko man pajusti,
Prie jo kojų aikštėj nuolankiai suklupt.

Dieve, Tau dėkoju, kad keliu plačiuoju
Giesmės sklido tolin už kalnų aukštų.
Meldėmės už taiką, už šventą rytojų,
Kad nebūtų pykčių, barnių ir keiksmų.

Aldona Matonytė

Išgirdusi apie kelionę į Romą, tuoj pat nusipirkau tris sąsiuvinius ir nusprendžiau: rašysiu! Juk tokia kelionė negali būti neaprašyta. Tačiau egzaminams artėjant, įtampa ir studijos mane išsekino ir aš atsisakiau keliauti. Tik Valdas Lukauskas man primindavo kelionę. Pagaliau Keturnaujienoje man padėjo apsispręsti p. Antanina ir vienas kelionės vadovų – Gintaras. Taigi po valstybinio egzamino, apgynusi bakalauro laipsnį Žemės ūkio universitete, per vieną dieną susikroviau daiktus ir birželio 14 d. pasivijau piligrimus Lazdijuose. Rytas buvo šaltokas, bet kylanti saulė žadėjo kaitrią dieną. Keliauninkai iš nakvynės vietų pas žmones rinkosi į bažnyčią. Visi linksmai sveikino mane, mano broliuką Joną, tėvus, atvykusius manęs išlydėti. Susinešiau daiktus į autobusą, tėtis labai jaudinosi išleisdamas dukterį toliau nuo savęs. Moterys buvo pasipuošusios tautiniais drabužiais. Visi ėjome į pasienį iškilminga eisena, giedodami. Išleisti susirinko daug žmonių ir iš kitų miestų, norėjusių palydėti bent iki sienos.

Netrukus priėjome pasienį. Lazdijų klebono R. Baltrušaičio rūpesčiu buvo paruošti atsisveikinimo pietūs. Visi fotografavomės, paskui mojome atsigręždami, kol miškas paslėpė vienus nuo kitų. Sugrįšime po 130 dienų. Bendrausime tik širdimi.

LENKIJA

[48–104]

Apie *Kryžiaus kelią* Lenkijoje pasakojo:

KAZIMIERA MARČIULIONIENĖ

ALVYRA BLIONCKAITĖ

VYTAUTAS TOTORAITIS

VIDA AUGAITĖ

DANUTĖ VALAUSKIENĖ

Eilėraščiai

TERESĖS PRIBUŠAUSKAITĖS–AUGŪNIENĖS

Įžangą parašė ir įspūdžius pagal piligrimų pasakojimus atkūrė

BIRUTĖ ŽEMAITYTĖ

Kuo ypatinga Lenkija žvelgiant piligrimo akimis? Mintimis, išgyvenimais, kuriuos patyrė Lenkijoje, dalijasi kelios keliauninkės.

Stasė Klapatauskienė pasakoja:

– Keliaujant Lenkijos žeme labiausiai mus stebino lenkų nuoširdumas, gerumas, vaišingumas, tikėjimas. Bažnyčios pilnos žmonių, gieda visa bažnyčia, vakarais, kai mums būdavo reikalinga nakvynė, vykdavo tikros varžytuvės. Jų nuostata: „Svečias į namus, Dievas į namus!“ Čia rasdavome paruoštą vakarienę, paklotas lovas. O jau nuoširdumas, tarnavimas! Atlygink jiems, Viešpatie, už visa, ką jie mums gera padarė.

Kelyje mus vis pasitikdavo būreliai ir būriai žmonių. Palydėję su ašaromis linkėjo geros kelionės, Dievo palaimos ir Marijos globos. Dieve, ateik į kiekvieną širdį, ypač pas tuos, kurie nepažįsta Tavęs, pripildyk juos Šventosios Dvasios, gyvenk su jais, gyvenk su manimi. Visi žmonės – Tavo vaikai. Atleisk Tavęs nepažįstantiems, atleisk mylintiems, pasotink visus savo meile. Padaryk mūsų širdis panašias į savo Širdį. Dieve, duok, kad mes suprastume, kokia brangi yra Tavo Meilė, kad išmoktume mylėti kiekvieną žmogų, kad atiduotume jam visą širdį. Ačiū Tau, Dieve, už visas mums suteiktas dovanas, jų gauname kasdien.

Po Mišių keliaujame į kitą šventovę, apkabinę *Kryžių* ir giedodami: *Kryžiau šventas...* Taip, tikrai Kryžiaus medis yra saldus, nes ant jo kabojo pasaulio Išganytojas. *Kryžius* mus gaivina, palaiko jėgas, traukia tarsi magnetas, taip sunku nuo jo atsiskirti. Ne mes, o *Kryžius* mus neša. Mūsų vadovas Gintaras ne kartą mus pristabdo: „Su *Kryžiumi* lėčiau, nes eiti tokiu tempu nespėja prisijungusieji“.

Julijos Irenos Lipinskienės pasakojimas:

– Lenkija tokia panaši į Lietuvą! Čia ir kloniai, ir kalneliai, kryžiai, koplytėlės. Jų net daugiau nei Lietuvoje, ir visi išpuošti. Kokia didele meile gaubiamas mūsų nešamas *Kryžius* ir mes, jo nešėjai! Lietuvoje toli gražu ne visur taip būdavo. Buvo liūdna, kad neturėjome pakankamai suvenyrų prisiminimui už jų nuoširdumą. Kasdien mus parsivesdavo į savo namus, valgydindavo, leisdavo išsiprausti, pamiegoti minkštutėliuose pataluose, išleisdavo su lauknešėliu ir dar pinigėlių įdėdavo. Pinigus atiduodavome vadovui, nes mes iškeliavome labai įsiskolinę. Patirtų įspūdžių tiek daug, kasdien nauji žmonės, jie ir kunigai norėdavo bendrauti, bet iškildavo kalbos barjeras. Viešpatie, kokie mes vargani!

Bažnyčios gražios, žmonių pilnos. Komuniją dažniausiai priima klūpėdami. Jų toks gyvas, nuoširdus tikėjimas. Glauskimės visi prie *Kryžiaus*, užmiršę praeities politikų nesutarimus. Liudykime Kristų! Broliai lenkai, pamilau jus visa širdimi...

Regina Magdalena Bukauskienė pasakoja:

– Širdyje truputį nerimavau, kaip ten bus Lenkijoje, kaip jie mus sutiks, kaip bendrausime. Tačiau lenkų nuoširdumas pranoko visus lūkesčius, mūsų nerimą užgožė jų meilė artimui, mums, lietuviams, ir Lietuvai. Lenkijoje paprasti katalikai lietuvių atžvilgiu neturi jokio priešiškumo, kokį mes jaučiame iš savų lenkų Lietuvoje. Jie su meile mus priimdavo grupelėmis į savo namus. Maitino, rūpinosi, ką valgysime, gersime kitą dieną. Pakeliui dažnai girdydavo sultimis, gaiviaisiais gėrimais, vaišindavo saldainiais ar šokoladu.

Lenkai patys mėgsta keliauti pėsčiomis. Jie keliauja didelėmis 2–5 tūkstančių grupėmis su vaikais, šeimomis į šventas vietas po 500–600 km nuotoliu.

Lenkijoje labai didelė Švč. Sakramento pagarba, meilė Dievui, Švč. Motinai Marijai ir popiežiui Jonui Pauliui II.

Alvyra Blionckaitė pasakoja:

– Lenkijoje daug keliavome miškais, panašiai kaip ir Lietuvoje. Lapuočių miškai stebino medžių aukštumu. Niekur nematėme kirtimų. Poilsio vietose rasdavom ir uogų: aviečių, mėlynių. Ne vienam įsisegdavo ir erkės, bet mes mokėjome jas ištraukti. Niekas dėl to nesusirgo.

Pakelės labai užterštos šiukšlėmis, pilna plastikinių ir stiklinių butelių, popierių ir visokio šlamšto. Sunku rasti švarią vietelę poilsiui. Ilsėdavomės ant šiukšlių ką nors pasitiesę. Slovakijoje pakelės irgi panašios, Austrijoje – švarios, Slovėnijoje ir Italijoje irgi švariau.

Tačiau Lenkijoje labai gražiai sutvarkyta aplinka prie namų ir miestelių skverai, gėlynai. Čia augalai ir gėlės skoningai susodinti, gražios vejos, išpuoselėta žemė. Ant langų visur labai gražios užuolaidos. Kiemai uždari. Įeini iš gatvės į namą, o pro kitas duris gali išeiti į kiemą, aptvertą aukšta tvora ir ten tu svetimiems jau nematomas. Parapijų namuose mes net eidavome miegoti į tokius kiemus, jautiesi saugus. Tokie uždari kiemai buvo ir kitose šalyse.

Eidamas per Italiją jauti skirtumą. Čia augalai ir gėlės gal gražesni, egzotiškesni nei Lenkijoje, bet jie auga padrikai, lyg apleisti, namų langai irgi netvarkingi.

Nepamirštamas Lenkijos bažnyčių grožis. Visose Lenkijos bažnyčiose yra Dievo Gailestingumo altorius arba paveikslas su Šv. Faustinos relikvija. Kitose šalyse šis paveikslas retas, dar Slovakijoje vienur kitur teko matyti.

Apie mūsų kelionę gyventojams informacija buvo teikiama kasdien, rytais, 6 val. per radijo laidą „Marijos radijas". Lenkai visur žinojo, kada eisime jų parapijos keliais. Labai malonūs mums buvo vyskupai, kunigai, vienuoliai. Jie pamaldūs, paprasti.

Nors iš išorės žmonės čia, rodos, niekuo nesiskiria nuo lietuvių, tačiau jie nuoširdesni. Lietuviai nedrįsta atvirai reikšti savo jausmų. Niekur kitur mes taip nebuvome kviečiami nakvoti kaip čia, pas lenkus. Dažniausiai mus apnakvindavo pasiturintys, bet teko ilsėtis ir pas varguolius, senukus. Jie skųsdavosi, kad sunku pragyventi iš pensijų. Žmonės niekad neišleisdavo mūsų neįdėję kiekvienam atskirai maisto, sumuštinių (*kanapkių*). Duodavo ir pinigėlių bažnyčiose arba prišokę gatvėse.

Dažniausiai, ir ne tik Lenkijoje, mums, tokiems dulkiniems, stalai būdavo uždengti baltutėlaitėmis staltiesėmis. Toks dėmesys jaudindavo iki ašarų. Labai skanūs lenkų pyragai, mėsos gaminiai. Dažnas jų valgis būdavo neraugintų kopūstų troškinys (*bigusi*).

Vienu žodžiu, Lenkijoje mums nieko netrūko. Širdį džiugino jų laukimas ir prisijungimas prie *Kryžiaus procesijos*.

Lenkai mums pasakojo, kad Šventasis Tėvas Jonas Paulius II žino, kad mes einame į Romą, jis mus laimina ir meldžiasi už mus, jog priims mus audiencijai ir prašė perduoti jam Lenkų Tautos sveikinimą. Tai mums teikė vilties ir džiaugsmo, kad Šv. Tėvas tikrai priims mus, mažutėlius.

Su lenkais bendravome nesunkiai: truputį lenkiškai, truputį rusiškai ir intuityviai.

Birutė Žemaitytė pasakoja:

Pakilę nuo Alno ežero kranto [48], nuo kurio kitoje pusėje dar matoma Lietuva, einame dažniausiai miškų keliais. Rankose jau plevėsuoja ir lenkų vėliava. Rožinį kalbame lenkiškai ir kol sukalbame tris dalis, gerokai pramokstame, nes eidami mišku meldžiamės garsiai, kad girdėtume ir savo, ir draugų tariamus žodžius.

Miškas, rodos, specialiai mus laiko savo glėbyje, kad nuramintų, padrąsintų. Lietuvis ir miškas yra glaudžiai susiję. Medžiai ošia ramybės lopšinę, paukšteliai jungia savo balsus su mūsų malda. Diena slenka vakarop, auksindama medžių lapus.

Išnirę iš miško ir dar kiek paėjėję išvystame užrašą *Seiny*.

Seinai yra pirmoji Lenkijos parapija, čia gyvena nemažai lietuvių. Seinų – Punsko kraštas žinomas visiems lietuviams (Punsko valsčiuje gyvena 85 proc., Seinuose – 30 proc. lietuvių). XX a. pradžioje Seinų vyskupijos kunigų seminarija buvo ne tik dvasininkų rengimo mokykla, bet ir lietuvių kultūros židinys; čia buvo leidžiamas lietuviškas savaitraštis „Šaltinis“ (1906–1914), seminarijoje buvo dėstoma lietuvių kalba. Ją baigė Juozas Laukaitis, Vincentas Borisevičius, Vincas Mykolaitis–Putinas ir daug kitų įžymių veikėjų. Čia dirbo ir mirė garbingasis vyskupas poetas Antanas Baranauskas.

Prie Seinų bažnyčios piligrimus pasitinka klebonas ir įveda į didingą, gražią šventovę. Centrinis altorius – Švč. M. Marijos Aplankymo, kairėje – Jėzaus Gailestingumo altorius su šventąja Faustina.

Pagarbinę Švenčiausiąjį, apžiūrime bažnyčią, kurioje gausu meno vertybių, o mums ypač mielas dešinėje esantis Švč. Motinos altorius, – jame yra unikali Marijos statula. Jos krūtinėlėje yra durelės iki juosmens, viduje – Švč. Trejybės ikona. Iš tikrųjų Marija ir yra nuostabioji visos Trejybės ikona. Šiai statulėlei 400 metų. Tokių statulėlių pasaulyje yra penkios: trys – Lenkijoje, viena Prancūzijoje, viena nežinoma kur.

Prie šio unikalaus altoriaus, dešinėje pusėje yra vyskupo Antano Baranausko kapas. Šis visiems nuo mokyklos suolo žinomas „Anykščių šilelio“ autorius Seinų vyskupu buvo penkerius metus (1897–1902). Seinų katedros šešėlyje jis rašė lietuviams lietuviškas giesmes ir poterius, vertė į lietuvių kalbą Bibliją. Stovėdami prie vyskupo kapo prisimename, kad jau kone šimtas metų Lietuvos bažnyčiose šalia Antano Strazdo „Pulkim ant kelių“ ar Maironio „Marija Marija“ įsitvirtino bažnytine klasika tapusios Seinuose parašytosios Antano Baranausko kalėdinės giesmės „Piemenėliams vargdienėliams“, „Piemenys, piemenys“. Velykinė giesmė „Linksma diena mums prašvito“ Prisikėlimo rytą tebegiedama lietuvių visame pasaulyje einant procesijai aplink bažnyčią. Pasak Antano Maceinos, ši giesmė yra unikali ir autentiška Velykų liturgijos Lietuvoje dalis, nesutinkama niekur Europoje.

Stovėdami čia tylūs, susimąstę, prisimename, kad jis, pats būdamas vienuoliškai asketiškas, neleido prastinti Liturgijos ritualo, nes buvo įsitikinęs, kad puošnumas bažnyčioje turtina žmogaus dvasią. Jo sukurtos giesmės, ypač „Sveika, Marija, Dangaus lelija“, yra labai poetiškos. O kokia vaizdinga kalba parašyta minėtoji giesmė „Piemenėliams vargdienėliams“:

Bėkim, bėkim, piemenėliai, duokim garbę Kūdikėliui, vystykluose gulinčiam.

Kokios minios, net devynios: šventų aniolų pulkai!

Akys mato, šiurpas krato, šiaušias ant galvos plaukai!

Bėkim, bėkim, piemenėliai, duokim garbę Kūdikėliui, Atpirkėjui gimusiam!

Giesmę gieda! Žodžiai rieda kaip perkūnai iš dangaus!

Tai kankliuoja! Tai vamzdžiuoja! Širdį linksmina žmogus.

Nakvynėn einame A.Baranausko vaikščiotomis gatvėmis į mokyklą. Čia ir vakarienė. Man tai paskutinė vakarienė su mano brangiaisiais bendražygiais. Sunku nuryti kąsnį... Paskui mokyklos salėje išdalinu keliauninkėms savo daiktus – vienai pasiklojimą, kitai užsiklojimą. Danutei atiduodu fotoaparatą „Olympus". Vidutei duodu sąsiuvinį, tušinuką, kad rašytų ką tik pajėgs. Ir kitų prašau rašyti įspūdžius, nes esu iš anksto įpareigota parašyti šią knygą, kuri čia prieš akis pateikiama skaitytojui.

Mano širdis plyšta pusiau: viena dalis veržte veržiasi į *Kryžiaus kelią,* kita turi paklusti Viešpaties Valiai – man draudžiama keliauti po atliktos širdies operacijos. Nepajėgiu visų atsisveikinti, nes ašaros užspaudžia gerklę, bėgte išbėgu į lauką, įkvepiu oro ir atsidūstu: „Tai sunkiau nei mirti!" Matyt, kad šiai unikaliai kelionei reikalingas ir kančios bei maldos užnugaris. *Tėve, tebūnie Tavo Valia!*

SEINAI–GIBAI–GLEMBOKI BRODAS
(Seiny–Giby–Glęboki Brod)
2003–06–15

Sekmadienis. Pernakvoję Seinų mokyklos sporto salėje, einame į ankstyvąsias Mišias. Lietuvis kunigas išvykęs, todėl pirmosios Mišios Lenkijoje – lenkų kalba. Nieko, reikia priprasti, kad lietuvių kalba liturgijoje bus reta dovana. Atiduodame Išganytojui didelę lenkų tautą, kuri mums padovanojo popiežių Joną Paulių II.

Papusryčiavę mokyklos valgykloje, grįžtame į bažnyčią. Šventoriuje žmonės jau išsirikiavę Švč. Trejybės procesijai. Mes lyg ir trukdome su savo *Kryžiumi.* Nejauku. Prieina grupelė lietuvių choristų, atvykusių iš Vilniaus, pasveikina, įteikia auką kelionei, šiek tiek mus palydi ir vėl išskuba giedoti į Punską. Mes melsdamiesi traukiame tolyn. Neskubame, nes kelias šiandien neilgas. Kalbame Rožinį lenkiškai.

13 val. ateiname į *Gibų* bažnytkaimį. Bažnyčia Šv. Onos vardo. Tai unikali bažnyčia. Visas vidus iš medžio, lubos panašios į kaimo trobos, šviestuvai, žvakidės, pulpitas – iš briedžio ragų; čia garbinamas Šv. Hubertas – medžiotojų globėjas. Pagrindiniame altoriuje didelis kryžius – kančios skulptūra didesnė nei vidutinio vyro kūnas. Kristus labai išraiškingas,

tarsi kalba nuo kryžiaus apie savo meilę iki mirties, kryžiaus mirties. Klebonas paaiškina, kad Kristus čia pavaizduotas gyvas, Jo šonas dar nepervertas ietimi. Kai kurie iš mūsų patiria ašarų malonę... Dieve, Dieve, kaip Tu mus myli ir stiprini!

Pietus valgome gražiame name netoli bažnyčios. Žmonių nuoširdumas begalinis. Klebonas pasakoja, jog gyvenęs Tarybų Sąjungoje, dalyvavęs kare, moka rusiškai. Primena, kad čia netoli buvo sušaudyti Lietuvos partizanai.

Bažnytėlėje yra Aušros Vartų Marijos paveikslas, tapytas lietuvių karininko karo metu. Šventoriuje gražiai įkurdintas lurdas, aplinka žalia, žydinti. Sušildyti nuoširdumo, svetingumo vėl rengiamės keliauti. Ima lyti. Klebonas dėkoja, sako, kad lietų prišaukėme mes, nes jau visas mėnuo, kaip nelijo.

Einame mišku, lenkiškai kalbėdami Rožinį; maldai vadovauja Janytė Los iš Vilniaus ir du vyrukai – Jarekas ir Vytautas.

Pertraukos metu sustojame miške ir tvarkomės savo „namą" – autobusą, išnešame visą mantą. Bet vos viską iškraustome, vėl ima lyti, tad skubame nešti atgal.

18 val. prieiname *Glemboki Brodo* bažnytkaimį. Čia mus pasitinka nauja graži medinė koplyčia. Susirinkę nemažai žmonių, iš Seinų atvykęs kun. Arūnas Kesilis ir vietinis kunigas. Nuoširdžiai pabendraujame. Kun. Arūnui buvo nesmagu, kad iš vakaro Seinuose negalėjo mūsų pasitikti, o rytą palydėti. Dabar jis su mumis!

Švč. Jėzaus Širdies litanijos kreipinius giedame lietuviškai, prašymą *pasigailėk mūsų* gieda lenkiškai. Nuostabu giedoti ir melstis dviem kalbom. Abi tautos šlovina Triasmenį Dievą. Skaitiniai taip pat ir lenkiškai, ir lietuviškai.

Po Viešpaties pagarbinimo šv. Mišių aukoje, kurią šventė abu kunigai, žmonės mus išveda mažomis grupelėmis nakvynei.

Pasakoja Kazimiera:

– Mudvi su Vilniaus Janyte patekome į namus, kuriuose gyvena dvi šeimos. Kaip vėliau patyrėme, lenkai kooperuojasi – viename sklype stato didelius namus ir juose gyvena dvi, trys kartos. Sklypai dideli, gražūs, namai patogūs gyventi. Namiškiai gražiai sutaria tarpusavyje. Lenkai labai domisi mūsų piligrimine kelione, klausinėja ne tik vyresnieji, bet ir jaunimas, kaip mums sekasi, domisi Lietuva, jos šventovėmis, stebuklingomis vietomis. Jie papasakojo ir apie savo maldininkų keliones į Čenstakavą ir kitas stebuklingas vietoves.

Mintimis dalijasi Alvyra:

– Nakvynėn mane vedasi pagyvenusi moteriškė. Laukai apsodinti tabaku, teka upė, kaime ramybė. Namuose laukia paruošta vonia, lova, padėti net naktiniai marškiniai, lyg būtum namo parėjus. Priėjome paprastą namelį, panašų į Lietuvos kaimo trobą. Bet kiek čia meilės, gerumo, šilumos!..

GLEMBOKI BRODAS–SERSKI LASAS–AUGUSTAVAS
(Głęboki Brod–Serski Las–Augustów)

2003–06–16

Šv. Mišias aukoja kun. Arūnas Kesilis. Iš Glemboki Brodo išeiname 8.40 val. *Kryžių* neša ir lydi parapijos žmonės. Einame per mišką, oras grynas, nekaršta. Pusryčiaujame miške – nakvynės vietoje žmonės kiekvienam šį tą įdėjo – viską sudedame į bendrą stalą.

Pietų pakviečia pakeliui vienos sodybos *Serski Lase* [49] šeimininkai. Jie nuoširdūs, pietūs puikūs. Atvyksta ir kunigas, jis kviečia aplankyti *Studenščino* koplytėlę. Vieta stebuklinga, koplytėlėje yra stebuklais garsus Švč. M. Marijos paveikslas. Koplytėlė pastatyta ežero saloje, ant polių.

Kunigas papasakojo šios vietos istoriją, o mūsų Janytė vertė:

– Maždaug 1700 metais čia gyvenęs atsiskyrėlis. Po jo mirties vyko daug stebuklų. Vietos kunigas siuntė pranešimus Vilniaus vyskupui. Buvo nustatyta, kad visa atitinka Bažnyčios mokymą. Vėliau į šią vietą atvyko atsargos pulkininkas Vincentas N.N. ir iš čia pėsčias nukeliavo į Romą. Ten popiežių išprašė šiai vietai ketverius atlaidus: Šv. Dvasios, Šv. Onos, Šv. Jono Nepomuko ir Šv. Teklės – atsiskyrėlių globėjos. Nuo tada į šią vietą ėmė plūsti tūkstančiai piligrimų. Koplyčioje daugybė padėkos ženklų (votų), karūnuotas Švč. Motinos paveikslas. Yra šventas šulinėlis. Prie pat ežero – Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II statula, iškalta iš juodo marmuro. Popiežius čia lankėsi, netgi irstėsi ežere.

Pasimeldę, pavaišinti ir pagirdyti gaiviaisiais gėrimais keliaujame Augustavo linkui. 19 val. mes jau *Augustave*. Čia stūkso didinga Švč. Jėzaus Širdies bazilika. Centriniame altoriuje – Švč. Jėzaus Širdies statula. Tabernakulis permatomas, specialaus stiklo, matome monstrancijoje Švč. Sakramentą.

Šv. Mišias koncelebruoja septyni kunigai, o trys klauso išpažinčių. Kadangi vargonininkas lietuvis, klebonas paprašo, kad Švč. Jėzaus Širdies litaniją po Mišių giedotume lietuviškai; prašymai *pasigailėk mūsų* giedama lenkiškai.

Po Mišių čia visą valandą adoruojamas Švč. Sakramentas visų tikinčiųjų, o išstatytas būna visą parą (amžinoji adoracija). Žmonės *Kryžių* bučiuoja, garbina.

Išėjusius mus iš bazilikos apspinta moterys, glosto, bučiuoja, verkia. Vyksta žodžiais nenusakomas šventųjų bendravimas.

Vakarienė – parapijos salėje. Jaunas kunigėlis pats nešioja valgius, patarnauja; jam talkina lietuvis vargonininkas su žmona, virtuvėje triūsia bitelės šeimininkės.

Nakvynė parapijos salėje ant grindų, kitiems – senoje klebonijoje. Yra dušas, karštas vanduo. Skalbiame, lyginame kas būtiniausia, kitur vis nėra kaip susitvarkyti savo daiktelių, nes nakvodamas pas žmones juk nenusineši savo lagaminų.

Vidutė daro kitiems „operacijas“: karpo pūslių negyvus audinius, tvarsto, ištraukia įsisiurbusias erkes. Tenka pabūti medikais vieni kitiems, kaip karo metu „pagalba sau“ ir „pagalba vienas kitam“. [50]

AUGUSTAVAS–BARGLAVAS–RAIGARDAS
(Augustów–Barglow Koscielny–Rajgrod)

2003–06–17

Kėlėmės 5.30 val., nes Mišios bazilikoje 6.30 val. Šv. Mišias aukojo klebonas. Širdyje ramybė, giedra. Po Mišių mūsų laukia paruošti pusryčiai. Pastiprinę dvasią ir kūną, lydimi žmonių einame per Augustavo miestą. Eiti sunku, šiek tiek pavojinga, nes labai didelis judėjimas, zvimbia automobiliai, skuba žmonės. Diena apniukusi.

Išėjus iš miesto, pakeliui pasitinka žmonės, vėl vaišina, prisijungia būreliais, neša *Kryžių*. Rožinį kalbame lenkiškai. Kelyje netikėtumas: pasiveja du automobiliai lietuvių, vykstančių atostogauti. Jie prisijungia prie mūsų ir ilgokai neša *Kryžių,* paskui atsisveikindami mojuojame jiems, linkime gerų atostogų.

14 val. ateiname į *Barglavą*. Čia stovi graži Kryžiaus Išaukštinimo šventovė. Miestelyje žmonės, matyt, žino apie mus, nes pasitinka labai širdingai, mojuoja, verkia, lenkiasi. Mes atsakome tuo pačiu. Pasitinka ir du kunigai. Bažnyčioje giedame Švč. Jėzaus Širdies litaniją, mes kreipinius giedame lietuviškai, o vietiniai žmonės prašymus kartoja lenkiškai.

Turime dviejų valandų pietų pertrauką. Žmonės mus kviečia po vieną ar po keletą ir vedasi į savo namus. Mane paima vieną. Mano ponia Cecilija Leszczyńska yra operos dainininkė. Ji giria, kad labai gražiai gieda mūsų vadovas Gintaras. Ji yra dainavusi Austrijoje, kitose šalyse. Dabar grįžusi tėviškėn karšina savo 92-ejų metų mamą. Senutė sutinka mane labai nuoširdžiai, supratingai. Pietaujame trejetas: mama, Cecilija ir aš. Nemoku lenkiškai, tad kalbu rusiškai, o jos lenkiškai, susikalbame neblogai. Jos abi nuo to laiko, kai prieš dvi savaites iš klebono sužinojo, kad

ateina piligrimai, už mus kasdien kalba Rožinį. Jos pasakoja, kad kai lenkų piligrimai atkeliauja į Vilnių prie Aušros Vartų Marijos, lietuviai irgi nuoširdžiai priima. Po pietų visi susirenkame bažnyčioje. Išlydėdami žmonės aukoja pinigų kelionei, visiems prikrauna maisto, neša *Kryžių*.

17 val. ateiname į didžiulę *Raigardo* bažnyčią. Pasitinka varpų gaudesys, iš bažnyčios išeina trys kunigai ir būrys tikinčiųjų. Vėl ašaros, apsikabinimai, bučiniai.

Šioje bažnyčioje yra stebuklingas Švč. M. Marijos Šeimų Karalienės paveikslas. Kunigas padovanoja visiems įsegamus Marijos ženklelius. Paskui papasakoja bažnyčios istoriją. Baltomis gėlėmis išpuošti altoriai. Dešinėje pusėje ant altoriaus išdėlioti vaikų piešiniai Marijai Rožinio Karalienei. Mat neseniai buvo surengtas vaikų rankų darbų konkursas ir čia palikti geriausi darbai. Vakare Mišių nebuvo. Pasimeldėme, paskui žmonės mus išsivedžiojo nakvynei.

13-metis Vytukas papasakojo, kad jie keturiese – Valdas, Renaldas, Jarekas ir Vytukas – nakvynėn nuėjo pas vargonininką, nors iš pradžių juos norėjo paimti kiti žmonės. Vakaras buvo linksmas. Ėjo pasivaikščioti. Raigarde yra ežeras, jame daug valčių ir jachtų. Vienoje valtyje jie nusifotografavo.

Alvyra papasakojo, kad jas keturias šeimininkas nusivežė į kaimą. Jie gyvena gražiuose namuose, ūkininkauja, turi karvių fermą. Vakarienė buvo tikra puota: trys karšti patiekalai, desertas, vaisiai. Tiesiog stulbino lenkų nuoširdumas. Šioje šeimoje yra trys paaugliai vaikai, jie labai maloniai, tiesiog familiariai bendravo su keliauninkais.

Kazytė papasakojo, kad ir su jomis keturiomis, kurias parsivežė, šeimininkai labai maloniai bendravo, domėjosi Lietuva ir šia kelione. Vaišino puikia vakariene, sudarė sąlygas išsimaudyti, išsiskalbti, pailsėti.

Į Viešpaties glėbį nuskubėjo 11-oji kelionės diena.

RAIGARDAS–GRAJEVAS–GUTAI
(Rajgrod–Grajevo–Guty)
2003–06–18

Raigarde atsisveikindami su svetingaisiais žmonėmis visi atsibučiuojame. Kiekvienam iš mūsų paruoštas maisto paketėlis kelionei ir pinigų auka. Taip jau bus ir visur kitur.

Maistą sudedame į bendrą *Kryžiaus šeimos* aruodą, o pinigus atiduodame kelionės vadovams.

Viešpaties Puotoje pastiprinti Kristumi iškeliaujame iš Raigardo. *Kryžių* išneša trys kunigai ir skautai. [50] Ilgokai jie neša ir lydi, einant pasitinka dar keturi būreliai, jie ima ir neša *Kryžių* ant savo pečių.

Keliauti sunkoka, – taisomas kelias, liejamas asfaltas. Pasirodo, čia dirba lietuviai iš Alytaus su visa savo technika. Pamatę Lietuvos vėliavą sveikina mus, mes irgi mojame jiems.

Einame per miškus. Niekur per visą Lenkiją nematėme miško kirtimų ir tokių plynių, kokias dabar gali išvysti Lietuvoje.

Ketvirtasis mus pasitikęs būrelis nuveda į koplyčią ir vaišina. Čia buvo gydytoja, kuri sutvarstė žaizdas – pūsles. Priėmę jų nuoširdumą einame Grajevo link. Pakeliui vėl nauji būreliai žmonių, jie mums rodo meilumą, verkia, neša *Kryžių*. Daugelis jų, pasirodo, buvo pėsti keliavę į Vilniaus Aušros Vartus.

14 val. mes *Grajeve*. Bažnyčia Švč. Trejybės vardu, didelė, graži. Pasimeldus žmonės tuoj veda į parapijos namų kiemą, čia pavėsyje stalai apkrauti, tikra puota. [52] Sriuba trejopa, keli karšti patiekalai, šviežios daržovės, braškės, vynuogės, vyšnios, mandarinai, kivi, natūralios vynuogių sultys. O pyragų įvairovė! Didžiulis tortas. Mes jau sočiausi, o vis neša ir ant stalo krauna naujus patraukliausius skanėstus. Mes juokiamės, juokiasi ir jie, ir jų nuostabusis klebonas.

Dėkojame, giedame mes jiems, o jie mums, gieda savo gražius linkėjimus: „Sveikatos, laimės ir palaiminimo iš Marijos Širdies!“

Ko nesuvalgėme, sukrovė į mūsų autobusą. Taip gausiai pastiprinti išeiname iš bažnyčios. Skamba, aidi varpai. Žmonės, vienuolės, kunigai taip apspinta *Kryžių*, kad ir gražu, ir graudu. Kokia gyva meilė Viešpačiui ir Jo mažutėliams! [53, 54]

Pakeliui vėl jungiasi nauji būreliai, vėl esami kviečiami į vaišes sodyboje. Jie neklauso mūsų atsisakymo: šitaip laukė! Priimame jų vaišingumą, o paskui leidžiamės pirmyn į Gutus.

19 val. mes jau *Gutuose*. Čia bažnyčios nėra. *Kryžių* paliekame vienuose namuose, o mus žmonės vėl išsivedžioja nakvynei. Mums sudaromos sąlygas išsiprausti, išsiskalbti, pailsėti.

Žmonės panašūs į lietuvius: vieni linksmi, kiti pavargę nuo darbų, pilki ir susirūpinę. Javai kai kur labai gražūs, lygūs kaip mūras, o kitur vargani, piktžolėti. Namai daugiausiai dailūs, ne kokios „pilys“, bet geros kokybės. Yra ir labai varganų pirkelių. Einant mažesniais, prastais keliais, toliau nuo miestų, matyti daugiau vargo. Pakelių kryželiai čia dažniausiai metaliniai, neaukšti, neišvaizdūs.

Lenkijoje labai didelė pagarba teikiama Švč. Sakramentui, meilė Dievui, Švč. M. Marijai, Šventajam Tėvui.

GUTAI–ŠEZUČYNAS–STAVISKAI
(Guty–Szezuczyn–Stawiski)
2003–06–19

Devintinės. Dievo Kūno ir Kraujo šventė. Nuostabus rytas. Nubudę šloviname Viešpatį, meldžiamės liturginėmis psalmėmis.

Atsisveikinę su nuoširdžiaisiais šeimininkais, keliaujame į *Šezučyno* parapiją, ten 9.00 val. bus švenčiama Eucharistija. Nuo Gutų gyvenvietės pats Šezučyno parapijos klebonas eina su mumis, neša *Kryžių*.

Sustiprinti Dievo Kūnu ir Krauju, papusryčiavę išeiname Staviskų link. Klebonas su parapijos žmonėmis neša *Kryžių* daugiau nei valandą. Visą dieną lydi kelių policija, nes eismas kelyje intensyvus. Karšta, sausa, tik protarpiais pūstelėja vėjelis.

Atėjome iki *Staviskų* bažnyčios. Po maldos parapijiečiai mus išsidalija ir vedasi į savo namus. Mudvi su Vidute patekome pas kunigo motiną. Jos namelis medinis, baltai nudažytas. Viduje sienos irgi baltos, visuose kambariuose patiesti kilimai. Kunigo mama dalijasi su mumis ne tik duona, bet ir šypsena, meile.

Apie savo nakvynę papasakoja ir mūsų jauniausias maldininkas Vytukas:

– Staviskuose Mišių nebuvo. Mus pasiėmė į nakvynę parduotuvės savininkai. Jų močiutė kalbėjo labai tyliai, matyt, pažeistos balso stygos. Čia mes tikrai buvom pervaišinti. Bet jie mus įtikinėjo, kad tai išgaruos. Jie patys du kartus pėsti yra keliavę į Čenstakavą.

Nakvojome trise, be Valdo, nes Gintaras supyko, kad su juo vėlai einam gulti, o paskui rytą negalim nubusti, pavėluojam. Gyvenome šią naktį kaip keturių žvaigždučių viešbutyje, buvo net ir masažinė vonia, tik mes jos nejungėme, nes labai triukšminga. Miegoti vis tiek atsigulėm vėlai, 23 valandą.

STAVISKAI–GURKI SYPNIEVAS–LOMŽA
(Stawiski–Górki Sypniewo–Lomża)
2003–06–20

Mišios buvo 7 valandą. Visi sugužėjome į bažnyčią. Koks džiaugsmas! Atvažiavo vilnietis Aloyzas Domarkas ir dvi moterys, o svarbiausia – kun. Juzefas Aškielovičius iš Maišiagalos. Jis klauso mūsų išpažinčių. Kas nespės prieiti bažnyčioje išpažinties, atliks ją kelyje.

Išeinant iš bažnyčios lietus pila lyg iš kibiro, bet laukti negalime, nes neturime laiko. Neriame į lietų lyg į vandenį. [55] Nors apsisiautę lietpalčiais, bet batai ir sijonų apačios beveik iki juosmens visiškai sušlampa. Permirkome, bet džiaugiamės šia atgaiva: ilgai kamavusi sausra baigėsi,

žemė godžiai geria lietų. Išpylę iš batų vandenį, linksmi, su giesme lūpose traukiame pirmyn. Ačiū Dievui už puikią lietaus dovaną. Ir dabar, ir ateity vietiniai žmonės daug kur sakys, kad mes atnešame nuo Dievo lietų. Į tokį smarkų lietų ateity daugiau nepakliuvome, maždaug nuo kelionės vidurio dažniausiai lydavo tik naktimis. Naktį barbena lietaus lašai, mums rūpi, kaip reikės eiti per lietų, o rytais, žiūrėk, giedra ir gaivuma po praūžusio lietaus. Išnyra saulė, pučia vėjelis, džiovina mūsų šlapias vėliavas, drabužius. Persiauname sausa avalyne, kai kurie eina basi. Visiškai peršlapusi kun. Juzefo sutana irgi išdžiūsta. Jis per visą liūtį nešė *Kryžių*. Visi vilniečiai žygiuoja su mumis visą dieną. Viešpatie, per juos mums atsiuntei šitiek džiaugsmo! Neįmanoma skųstis nuovargiu ir mažais savo skausmais, kai čia yra kun. Juzefas. Jis toks džiaugsmingas, malonus, su kiekvienu moka pabendrauti, visiems atidus. Jis neša *Kryžių*, aiškina Dievo Žodį, gražiai gieda. Kaip džiugiai skamba lenkų kalba giedama „Sveika, Marija“, kurią užbaigia frazė: „Amen, Marija! Amen!“

Poilsio valandėlę kun. Juzefas papasakojo, kad jis buvęs labai ligotas, širdis silpna. Kartą užsienyje, kur, jo žodžiais tariant, nebuvo reikiamos pagarbos Švč. Sakramentui ir Kryžiui, jis visų akivaizdoje pabučiavo Nukryžiuotojo žaizdas. Nuo tos valandėlės jo širdis sveika, vaistų nebereikia. Ir dabar jis kas rytą bučiuoja Nukryžiuotojo žaizdas.

Šiandien jis vis neša *Kryžių* ir taip eikliai, tarsi kojomis žemės nesiektų.

13.00 val. ateiname į *Gurki Sypnievą*. Pasitinka trys kunigai, būrys žmonių. Sveikina. Verkia. *Kryžius* bažnyčioje pastatomas pagarbiai, jį žmonės bučiuoja, visi šloviname Viešpatį.

Mums paruošti pietūs parapijos salėje. Kunigas palaimina stalą, sėdame valgyti. Mūsų kunigas Juzefas kartu su vietos žmonėmis gieda giesmes, dainuoja lenkų liaudies dainas. Nuostabus jo balsas, gebėjimas bendrauti, kilni, tauri dvasia kelia aukštyn ne tik mus, bet ir vaišinančius žmones.

O kad taip būtų visoje Lietuvoje, ypač Vilniuje, kur net gretimos bažnyčios kovoja, kad lenkai ir lietuviai vieni kitus mylėtų, kaip Jėzus moko. Ta intencija mes melsimės, šalia bendrų maldų atliksime noveną į Dievo Gailestingumą. Sugiedojome jiems „Ilgiausių metų“, nusifotografavome. Didžiulė minia parapijiečių su savo klebonu mus lydi, neša *Kryžių*, statulėles, vėliavas.

Daugeliui mūsų atrodo, kad šis *Kryžiaus kelias* panašus į Dangų. Ateiname kur nors pavargę, puolame į žmonių meilės glėbį, ir nuovargis dingsta, užleisdamas vietą džiaugsmui. Kuo toliau einame, tuo labiau tai jaučiame, išgyvename. Viešpats mus apkabina žmonių rankomis ir širdimis. Jie mums surengia tikras puotas, ne vaišes.

Ir štai *Lomža.* [56] Šiandien ir dar ne kartą šios kelionės metu būsime stiprinami ir gydomi džiaugsmu. Verksime iš dėkingumo, širdyje kartodami psalmės žodžius: *Tikrai mums Viešpats stebuklą padarė, mus aptvindė linksmybe!..*

Lomžos katedroje Dievo Kūno ir Kraujo procesija (Devintinių oktava), mums leidžiama joje dalyvauti su *Kryžiumi*, statulėlėmis, vėliavomis. Visas savo intencijas, kančią ir džiaugsmą sudedame į Jėzaus taurę Šv. Mišiose.

Nakvynė Lomžos kunigų seminarijos bendrabutyje. Čia mums paklotos lovos su čiužiniais, yra dušas, karštas vanduo. Puikios poilsio sąlygos po tokios įspūdingos dienos. Vilniečiai išvažiuoja. Kun. Juzefas pažada, kai tik galės, mus dar kartą aplankys.

LOMŽA–SNIADOVAS–GNIAZDOVAS
(Lomża–Sniadowo–Gniazdowo)

2003–06–21

Gražioje Lomžos katedroje 7.00 val. šv. Mišios. Po jų tiesiai į žygį. Ilgokai ėjome per miestą. Rytas vėsokas. Mūsų Rūtelė menkai apsivilkusi. Viena moteris pakeliui nusivelka striukę ir atiduoda jai, kad nesušaltų. Paėjėję pusantros valandos, sustojame ant pievelės pusryčiauti, maisto davė išeinant iš Lomžos.

Kazimiera Marčiulionienė pasakoja:

– Viešpatie, už ką man tokia malonė – šita kelionė? Tai puiki galimybė mirti sau ir atsiduoti Tau visiškai. Ačiū Tau už šią malonę.

Šiandien mano dukrelės Sonatos gimimo diena. 33 metai. Jos gyvenimas atiduotas Dievui ir artimui. Einu ir galvoju, kad man neegzistuoja laikas. Visai nežiūriu į laikrodį. Prieš akis keturių mėnesių kelias. Tai ėjimas į amžinybę, kur nebebus laiko.

Viešpatie, ateiname pas Tave visiškai atsidavę Tau. Ne veltui keliaujama. Ne veltui lenkai (ir ne tik) daug keliauja. Eina ne tokiu mažu būreliu kaip mūsų, bet šimtai, gal net tūkstančiai. Dažniausiai jie lanko stebuklingąsias Marijos šventoves. Mariją labai myli. Beveik visose Lenkijos bažnyčiose didžiajame altoriuje yra Švč. M. Marijos statula arba paveikslas, žinoma, su Kūdikėliu Jėzumi.

Viešpatie, už ką tokiam menkam padarėliui kaip aš suteikei tokią malonę – piligrimystę? Nuo pat kelionės pradžios sutinkami žmonės mosuoja, šypsosi, vairuotojai mojuoja iškišę ranką pro langą. Žmonės aukoja pinigų kelionei, maisto, drabužių, avalynės – visa, ko mums gali prireikti.

Kryžiaus kelyje lygiai kaip ir kasdienybėje. Sunku keliauti, gal būtų lengviau, jeigu nereiktų nešti sunkaus *Kryžiaus*, kuris iki mėlynių nuspaudžia pečius; jei nereiktų nešti keturių vėliavų, kurias vėjas taip smarkiai plevena; jei nereikėtų nešti dviejų – Jėzaus ir Marijos – statulų. Iš viso nešėjų reikia net devynių. Kurie pavargsta, keičiame. O giedotojai? Yra nuolatiniai, tai vadovas Gintaras ir brolis Leonas, prie jų – bent trys keturios moterys. Ir visi tokie silpni, tikri mažutėliai, pažymėti kančios ženklu.

Kasdienybėje lygiai tas pats. Eitų, rodos, gyvenimas ramiai, ritmingai, stabiliai, jei nebūtų kryžių ir kryželių, jei nebūtų klupimo akmenų akmenėlių... Taigi ir čia visi namie esam palikę gal dar sunkesnius gyvenimo kryžius. O šį *Kryžių Keliauninką* nešame aukodamiesi už save, už savo vaikus, šeimas, artimuosius, mokinius, jaunimą, Tėvynę Lietuvą, už savo ir visų žmonių nuodėmes, už dieviškos Meilės paniekinimą.

Kristus atpirko mus savo meilės kančia, mirtimi ant kryžiaus, prisikėlimu. Atpirkimas vyksta nuolat. Jis vyks iki pasaulio pabaigos – pasaulio perkeitimo – Dievas leidžia mums įsitraukti į atpirkimo akciją, tai didelė dovana. Atpirkimas – Jėzaus pergalė, bet joje leista ir mums dalyvauti. Mes patys savaime esame bejėgiai, bet su Juo – galingi, nes einame į kovą su blogiu *galybių Viešpaties* vardu, su Jo Kryžiumi.

Prieiname *Sniadovą*. Čia ypatingo grožio bažnyčia, pastatyta prieš 90 metų. Altoriai ir įvairūs ornamentai išdrožinėti iš šviesaus medžio, komponuojami ažūriniais raštais. Nieko panašaus lig šiol nesame matę. Labai gera akustika, švelniai, netrinkamai veikia garsiakalbiai. Didžiajame altoriuje nuostabaus grožio Marijos statula, o aplink ją – daugybė gyvų gėlių. Šoninis altorius yra skirtas Čenstakavos Marijai (kopija); čia daug padėkos ženklų (votų).

Pietus valgome zakristijoje. Pabendravome su parapijiečiais. Paskui jie mus lydėjo maždaug šešis kilometrus, nešė *Kryžių*. Paskui vėl likome tik savas būrelis. Čia, toliau nuo centrų, sodybos yra paprastesnės, matyti senų namų ir kluonų. Prisijungiantys prie mūsų eisenos žmonės ne tokie drąsūs kaip miestų ir miestelių. Jie paprasti, kaip ir Lietuvos kaimiečiai. Atvažiuoja mūsų lydėti su dviračiais, kai kurių dviračiai labai senoviški. Pavakariais ėmė pliaupti lietus.

Į *Gniazdovą* atėjome vakare. Peršlapę. Bažnyčios čia nėra. *Kryžių* pastatėme mūsų nakvynės vietoje – mokykloje ir vaikų darželyje. Vyrai įsikūrė bibliotekoje, moterys – klasėje ir darželio kambaryje. Vakarienei mums patiekė kopūstų su dešrelėmis. Bevalgant atvyko du kunigai iš kaimyninės parapijos. Pabendravome. Paskui anksčiau nuėjome miegoti, nes nuovargis įveikė.

GNIAZDOVAS–MAZOVIJOS OSTROVAS–BROKAS
(Gniazdowo–Ostrow Mazowiecki–Brok)

2003–06–22

Gniazdovas. Šiandien Lietuvoje Devintinių šventė. Lenkijoje nuo ketvirtadienio tęsiasi Devintinių oktava. 7 val. papusryčiavę iškeliavome, nes 12 val. mums reikia būti Mozovijos Ostrove. Beeinant parpliupo lyti, pylė kaip iš kibiro. Sustojome. Gerai, kad ir autobusas ten stovėjo, nes būtume nuėję į Sumą ne apšlakstyti, o permerkti.

12.30 val. dalyvaujame Mišiose. Viešpatie, savo Kūno ir Kraujo galia stiprink savo mažutėlius. Po Sumos – pietūs. Pabendravę, pasimeldę, padėkoję vėl einame nedelsdami, nes klebonas kažkur skuba. Išėję iš miesto, gerą valandą ilsėjomės miškelyje. Kaip gražu! Lapuočiai su spygliuočiais auga kartu. Ošia, vėjui pučiant siūruoja, tarsi kalbasi. Gyvena santarvėje. Taip reikėtų ir žmonėms. Mūsų daug. Dievas nori, kad mes, būdami skirtingi, gyventume santarvėje.

20 val. ateiname į *Broko* miestelį. Pasimeldę bažnyčioje, einame į vaikų stovyklą (vaikų šiuo metu nėra). Puiki poilsiavietė. Nameliai pušyne. Gražiai sutvarkyta aplinka. Vakarieniaujame erdvioje valgykloje. Su mumis ir miesto burmistras, jis papasakojo miesto istoriją, kartu valgėme vakarienę. Stovyklos vadovų kolektyvas pagiedojo giesmių, paskui giedojome kartu. Nuotaika puiki, nuovargis ištirpo nuo šių puikių žmonių meilės.

BROKAS–SADOVNAS–LOCHOVAS
(Brok–Sadowne–Łochow)

2003–06–23

Kėlėmės anksti. Rytas puikus. Nuotaika gera, bet jėgų stinga. Kažin ką atneš ši diena. Atrodo, nepajėgsiu eiti... Jaučiuosi tarsi būčiau tarp žemės ir dangaus. Šlubuoja širdelė.

7 val. Mišios. Viešpačiui patikiu viską. Jaučiuosi bejėgė, bet nieko negaliu padaryti, kad būtų kitaip. Už viską dėkoju Viešpačiui, jis parodė, kokia esu bejėgė, bet paskui davė jėgų eiti.

Broko bažnytėlei 450, parapijai – 800 metų. Bažnyčia unikali. Joje trys altoriai, dviejuose Švč. M. Marijos paveikslai, o trečiame – statula. Klebonas sako: *Marija viena, bet Jos veidų daug.* Tai Čenstakavos paveikslo kopija, Nepaliaujamos Pagalbos, Fatimos Marijos Rožinio, Paslaptingosios Rožės, Aušros Vartų Marijos paveikslai. Šventoriuje stūkso kryžius, kokio niekur kitur neteko matyti. Jis padarytas iš metalo, bet atrodo kaip medžio imitacija. Kančia didesnė už natūralų žmogaus ūgį. Šalia kryžiaus – koplytėlė su Marijos statula. Nuo kryžiaus ir aplink koplytėlę yra padarytas Rožinis iš didelių

cementinių karolėlių [57]. Rožinio kryželis paguldytas, patogu atsiklaupus pabučiuoti. Prisiminiau kun. Juzefo raginimą bučiuoti Jėzaus žaizdas.

11 val. atėjome į *Sadovną*. Nepaprastai graži bažnyčia. Gotikos stilius, šviesi. Įėjus, rodos, lyg angelai keltų dvasią į Dievą. Valandėlę pasimeldėme, apžiūrėjome bažnyčią. Paskui pas seną klebonėlį pietavome. Stalai ištiesti klebonijos kieme. Tarnavo parapijos žmonės. Gavome ir karštų patiekalų. Man teko sėdėti po žydinčiu jazmino krūmu. Kvepiantys jazminai man primena tėviškę, perkelia į vaikystės, paauglystės, jaunystės laikus. Prisiminiau, kaip vardadienio proga kaime žmonės pindavo vainikus ir kabindavo ant varduvininko durų.

Pavalgę išėjome į *Lochovą*. Pasitiko kunigas ir būrys žmonių. Bažnyčia didelė, graži, statyta prieš 25-erius metus. Viskas iš medžio. Centre įspūdingas kryžius. Virš kryžiaus – Paskutinės vakarienės paveikslas. Iš medžio išdrožta Kryžiaus kelio stotys (stacijos). Virš Kryžiaus kelio stočių pakabinta Marijos Nepaliaujamos Pagalbos, Jėzaus Gailestingumo, Šv. Juozapo su Kūdikėliu paveikslai.

Prieš Mišias ėjo Devintinių procesija aplink bažnyčią, mergaitės barstė gėles. Po Mišių – išstatyto Švč. Sakramento adoracija.

Lenkijoje beveik kiekvienoje bažnyčioje, presbiterijoje, yra ekranas, kur rodomos skaidrės su giesmės žodžiais. Gieda visi žmonės, gieda gražiai, iš visos širdies. Akustika gera, mikrofonai veikia puikiai. Yra ko mums pasimokyti.

Mudvi su Vidute pasikvietė nakvynėn labai geri žmonės. Jie su mumis bendravo, padovanojo po kelias palaidinukes.

Vytuko įspūdžiai apie nakvynę:

– Kaip žadėjo, atvažiavo vyriškis su automobiliu ir pasiėmė mus, vyrus, nakvynėn. Gyvena jie prie miško dviejuose namuose, vakarieniavom, o po to nuvedė į mums skirtą kambarį su dideliu balkonu. Jo žmona paėmė mūsų drabužius išskalbti. Mes kiek pailsėjom ir netrukus šeimininkas kviečia valgyti dešrelių, keptų grilyje. Vaišinomės, bendravome iki 23 val. Šeimininko sūnus nuvedė parodyti, kaip jie augina pievagrybius. Man tai buvo naujiena. Sugrįžę ilgai neužmigome, dalijomės įspūdžiais.

LOCHOVAS–JADOVAS–TIUŠČAS
(Łochow–Jadow–Tiuszcz)

2003–06–24

Šv. Jono šventė. 7 val. bažnyčioje švenčiame Eucharistiją. Po Mišių, lydimi žmonių, einame pirmyn. Pusryčiaujame gražioje pievelėje, nes daugelis iš mūsų prieš Komuniją nevalgo.

12 val. mes jau *Jadovo* bažnytkaimyje. Dar gerokai prieš bažnyčią mus pasitinka senyvas kunigas, iš išvaizdos panašus į mūsų amžinatilsį kardinolą V.Sladkevičių. Pirmiausiai einame į kapines, kur šalia koplyčios palaidotas lietuvis kunigas Jonas Žukovskis (1927–1988). Jis čia klebonavo 15 metų, žmonės jį mini kaip labai gerą kunigą. [58] Kapas išpuoštas gėlėmis, degė žvakės. Pasimeldėme Šv. Jono šventėje prie kun. Jono kapo.

Bažnyčia labai graži. Didžiajame altoriuje – kryžius, Švč. Jėzaus Širdies statula, abipus evangelistai. Šoniniame altoriuje Marijos (Rožinio) statula, žemai ant laiptelių padėtas didžiulis Rožinis, o ant pagalvės – kryželis. Kitame šoniniame altoriuje – Jėzaus Gailestingumo statula. Bažnyčioje buvo Kryžiaus pagerbimo apeigos, palaiminimas Kryžiaus relikvija. Klebonas sakė, kad piligrimai į šią bažnyčią atėjo pirmą kartą, mat čia nenumatytas piligrimų kelias.

Kaimyninės bažnyčios klebonas surinko daug aukų mūsų kelionei. Po visų maldų ir kalbų nuėjome į parapijos salę pietų. Stalai uždengti balto lino staltiesėmis, priruošta visokiausių valgių. Tikra Joninių puota. Kol mes stiprinomės, vargonininkas ir „Jonika“ mums koncertavo, giedojo. Giesmei „O Kristau...“ pritarėme ir mes. Nuotaika žodžiais nenusakoma. Linguojame, dainuojame, giedame. Atvyksta dar du jauni kunigai. Šią puotą mums surengė vietos seniūnas.

Jadovo klebonas pro ašaras prisipažino: „Mano širdis padalyta. Vienas iš tėvų lenkas, kitas lietuvis. Lietuvai jaučiu didžiulį ilgesį“. Citavo posmą iš Adomo Mickevičiaus „Pono Tado“:

Tėvyne Lietuva, mielesnė už sveikatą!
Kaip reik tave branginti, vien tik tas pamato,
Kas jau tavęs neteko. Nūn tave vaizduoju
Aš, ilgesy grožiu sujaudintas tavuoju.

Mus irgi sujaudino toks nuoširdumas. Vėl Viešpats mus atgaivino džiaugsmu, aptvindė linksmybe. Lydėjo kunigai, parapijiečiai, jie nešė *Kryžių*.

Eidami mąstėme, lyginome Lietuvą su Lenkija. Lenkija – didelė valstybė, daug žmonių ir bažnyčių. Bažnyčios gražios, išpuoštos, sutvarkytos. Kunigų daug, kiekvienoje parapijoje po kelis. Seselių, vienuolių yra beveik kiekvienoje parapijoje. Žmonės pamaldūs, dvasingi, dažnai keliauja kaip piligrimai į šventas vietas. Vienas kunigas sakė, jog Vilniaus Aušros Vartuose yra buvęs penkis kartus. Mus lydi iki kitos parapijos ribų, neša *Kryžių*, nuoširdžiai meldžiasi, gieda. Atrodo, visi žmonės ne tik pamaldūs, bet ir muzikalūs. Dar mūsų nakvynės vietoje šeimininkės brolis parodė vaizdajuostę, kur įrašyta, kaip vienas kunigas Lochovo parapijoje vedė

rekolekcijas. Kunigas sako pamokslą, paskui gieda, vėl kalba, vėl gieda. Jis pats rašo žodžius, kuria jiems muziką ir nepaprastai gražiai gieda.

Pakeliui mus vis pasitinka būreliai žmonių, paruošę vaišių: braškių, saldainių, gaiviųjų gėrimų. Po vaišių prisijungia, neša *Kryžių,* lydi.

Jau pavakarys. Sustojome pailsėti geram pusvalandžiui, nes jau matome bažnyčios bokštus. Mus turėjo pasitikti. Pasirodo, apsirikome – čia ne ta bažnyčia. Greit pašokame ir skubame, lekiame kiek tik galima. Iki *Tiuščo* dar 6 km. Vėluojame. Kai buvo likę 3 km, mus pasitiko didžiulė minia žmonių. 14 berniukų ir du suaugę vyrai vilki baltomis kamžomis. Čia paruoštas stalas su įvairiausiomis gėrybėmis. Atneša kavos, arbatos ir šaltų gaiviųjų gėrimų. Paskui visi traukiame iki bažnyčios. Bažnyčia nedidelė. Unikalus didysis altorius – kryžiaus fone Jėzus, ištieses rankas, tarsi apkabina įeinančius žmones. Ir mus nusmelkia jausmas, kad apkabino Jėzus!

Šv. Mišios – didžiulė dėkingumo šventė už tokią nuostabią dieną. Pamaldos buvo ilgos, bet labai nuoširdžios, dvasingos. Dalyvavo daug žmonių. Po Mišių žmonės mus išsiskirstė nakvynei. Jie ir patys keliauja, todėl supranta mūsų nuovargį, pasiūlo viską, ko mums reikia. Sako, kad už Varšuvos mūsų taip nemylės, šiapus Varšuvos gyvenantys patys dažnai eina pėsti į Čenstakavą, todėl labai supranta keliaujančius.

TIUŠČAS–VOLOMINAS
(Tiuszcz–Wołomin)
2003–06–26

Atsikėlėme 5.30 val., meldėmės, pusryčiavome. Šeimininkai, pas kuriuos nakvojome, ir į bažnyčią nuvežė. Visi stebisi mūsų užsibrėžtu tikslu.

Bažnyčios šventoriuje stūkso 15 m aukščio balta Jėzaus statula. Iš tolo matyti. Kai šviečia saulė, ji spindi, tarsi sniegas prieš saulę. Po Mišių išėjome su ta pačia didžiule minia, kuri pasitiko. Jie lydi mus iki kitos parapijos ribos. Daugelis su dviračiais. Miškas dviračių! Žmonės pasikeisdami neša *Kryžių*, statulėles, vėliavas, pasikeisdami ir dviračius veda. Mūsų jaunimėlis netgi pasivažinėjo. Kai atsiskyrėme, pamatėme neįprastą vaizdą – daugybę žmonių, važiuojančių dviračiais. Paskui toks vaizdas būdavo dažnas ir Lenkijoje, ir Slovakijoje.

Atskubėję į *Volominą* ilgokai ieškome Čenstakavos M. Marijos bažnyčios. Jarekas pranešė klebonui, kad ateiname mes, piligrimai. Kunigas atsakė: „Gerai!“ Priėjome bažnyčią, įėjome vidun, matome bažnyčios didžiajame altoriuje – Marijos Nuolatinės Pagalbos paveikslą. Šoniniame – Šv. Stanislovo vyskupo statula, kitame – lenkų šventojo vyskupo Vaitiekaus (Adalberto) statula. (Tai pirmasis krikščionių misionierius lenkų ir

prūsų žemėse. 997 m. jis žuvo nuo pagonių prūsų rankos. 1047 m. Lenkija tapo krikščioniška šalis.) Virš didžiojo altoriaus freskoje vaizduojama, kaip švedai puola ir užima Čenstakavą. Dar aukščiau vaizduojama pati Švč. M. Marija su Kūdikėliu ant rankų. Vis dėlto pasirodė, kad mes ne į tą bažnyčią atėjome. Pasiklydom, bet, matyt, Viešpaties taip norėta. Čia dalyvavome Mišiose, Devintinių oktavos procesijoje. Po pamaldų staiga atskubėjo žmonės iš Šv. Juozapo Darbininko bažnyčios ir pasakė, kad mūsų buvo laukiama kitur. Nuvedė į mums priklausančią parapiją. Mes taip smarkiai ėjome, kad 5 km mums pasirodė kaip 2 km.

Pagaliau mes savo vakaro bažnyčioje. Čia mus pasitiko Jėzus Vyriausiasis Kunigas, ištiesęs rankas. Statula didelė, maždaug 4 m aukščio. Uždėta raudona stula. Už statulos – įspūdinga siena, imituojanti metalo raižinį.

Kai žiūri į vargonų pusę, matai pavaizduotą tamsą, tai freska su slibinais, tiesiog pragaras, atsisukęs link altoriaus – matai šviesėjant lubas ir sienas. Kol pasieki Kristų, jau visai šviesu, viskas spindi.

Viešpatie Jėzau Kristau, Kunigų Kunige, priimk mus visus į savo Širdį, ypač kunigus. Viešpatie, maldaujame, tikime, pasitikime, kad mus išklausai! Tavyje visa mūsų viltis.

Nakvynei mus su meile priėmė Marijos legiono narės. [59] Tai tiesiog šventos moterys, jos taip nuoširdžiai mus priėmė, pamylėjo. Jos priėmimui ruošėsi visą mėnesį. Ir mums, ir joms bei visai parapijai šis susitikimas buvo tikra šventė.

VOLOMINAS–ZIELIONKA–VARŠUVA
(Wołomin–Zielonka–Warszawa)

2003–06–26

Dalyvaujame rytmetinėse Mišiose. Dar esame paveikti įspūdžio, kad Jėzus – Vyriausiasis Kunigas, Kunigų Kunigas. Kaip džiugu, kad ir mes Krikštu esame įjungti į karališkąją Kristaus kunigystę.

Po Mišių – pusryčiai bažnyčios požemyje, čia tos pačios Marijos legionierės mums paruošusios karališkus pusryčius, juose dalyvauja kunigai, vienuolės. Jos mums prinešė kojinių, apavo, surinko aukų. Mums grįžus į Lietuvą Marijos legionas atsiuntė vekselį – tai specialus legiono ženklas.

Po pusryčių išeiname iš svetingojo Volomino miesto. Lydi kunigai, seselės, Marijos legiono žmonės, vyrai vilki lenkų karininkų uniformomis, jie neša savo vėliavą. Labai įspūdinga.

Pakeliui į Zelionką prisijungia keliauninkas veteranas, kuris pėsčias yra 50 kartų keliavęs į Čenstakavą. Jis ilgai neša *Kryžių*.

Į *Zielionką* nuėjome gana greitai, nes iki jos tik 7 km. Čia mūsų laukė ir priėmė žmonės parapijos salėje, kur buvo paruoštos puikios vaišės.

Po pietų vadovai Gintaras ir Danutė nesutaria dėl maršruto. Jei norime užsukti į Varšuvos katedrą, – mūsų kelias bus gerokai ilgesnis, o šiandien ir taip turime įveikti per 35 km. Gintaras mano, kad reikia su *Kryžiumi* aplankyti visas katedras. Mes balsuojame už katedros aplankymą. Taigi turime greitai kulniuoti gana sunkiomis sąlygomis. Miesto gatvės siauros, šaligatviuose žmonių daugybė, keliai pilni mašinų. Taigi silpnesni (4 žmonės) lieka autobuse, o mes, pasipustę padus, lekiame. [60] Klebonas atsiunčia du klierikus, kurie rodo mums kelią. Eiti reikia šaligatviais, aplenkti įvairius ženklus, stulpus ir kitokias kliūtis. Nešant *Kryžių*, tai gana keblu. Varšuvoje turėsime ne tik katedrą aplankyti, bet laiku spėti ir į Mišias Varšuvos priemiestyje, kur mus priims nakvynėn. Mūsų vedliai pavažiuoja troleibusais, autobusais, palaukia sutartoje vietoje, nurodo kryptį ir vėl važiuoja, o mes lapatuojame. Man ima streikuoti širdis, bet netrukus praeina, ir aš vėl nešu *Kryžių*, skubu su visais.

Pradeda smarkiai lyti, mes lietpalčių nepasiėmėme, nes buvo giedra. Taigi peršlampame iki paskutinio siūlelio. Lietui praėjus, saulutė išdžiovino, ir štai į Varšuvą įžengiame sausi. Ant Vyslos upės kranto pasitinka klierikai. Prieš akis senamiestis, tiltai, seni pastatai, bažnyčių bokštai. Už tilto ir Katedra. Dešinėje gatvės pusėje zoologijos parkas. Išvėžlina ruda meškutė, prieina prie pat užtvaros, tarsi sveikindama. Mus pasitinka Lenkijos sostinė. Mieste žmonės į mus žiūri kaip į keistuolius, turistai fotografuoja. Katedroje prietema, vėsu. Suklumpame maldai, ypač prie šoninio Šv. Kryžiaus altoriaus, čia labai daug votų. Tai stebuklingas kryžius (sakoma, kad Kristui atauga plaukai). Švenčiausiasis Sakramentas šoniniame altoriuje. Kryžiaus kelio stočių nėra.

Katedros budėtojai nuveda mus į požemį, vyskupų kapus. Čia ilsisi neseniai (2002 m.) paskelbtas palaimintuoju Zygmuntas Felinskis. Katedroje pabuvome pusvalandį, sugiedojome Švč. Jėzaus Širdies litaniją, pasivedėme Jėzaus gailestingumui ir globai.

Pasimeldę ir atsipūtę vėl iškeliaujame. Iki mūsų vakaro parapijos reikia pereiti visą Varšuvą. Skubame. Sustojame atsipūsti prie Pilsudskio paminklo. Čia tuoj prisistato policija, išsiaiškina, kas mes, ir atsitraukia. Daugelis visiškai pavargę. *Kryžių* nešame jau ne trise, o tik dviese – kryžmę vyras, o galinę dalį – moteris. Vyrai pavargę, o su aukštais vyrais, kaip Gintaras ar Valdas, moterims nešti labai sunku. Gintaras ir Valdas ilgą atkarpą *Kryžių* nešė po vieną. Kai kurios sesės jau gerokai atsilikusios, visus jų daiktelius jau paėmusios stipresnės. Ėjome pro keletą naujų bažnyčių, žiūrim, kaklus

ištiesę, bet vis ne mūsų ir ne mūsų. Kairiajame dangaus pakraštyje kyla juodas debesis, atrodo, tuoj prapliups lietus. Pagaliau mūsų bažnyčia – Jėzaus Paaukojimo. Tai nauja, tik prieš 25 dienas (birželio 1-ąją) pašventinta. Eksterjere aukštai freskoje pavaizduota Švč. Trejybė, žemiau – kryžius, dar žemiau – Jėzaus aukojimo šventykloje scena. Šalia bažnyčios stovi koplyčia; čia vyksta Švč. Sakramento adoracija. Po Mišių – Devintinių oktavos procesija, žolynų šventinimas. Procesijoje dalyvauja daugybė vaikų.

Po visų pamaldų – vakarienė parapijos salėje, čia pat, prie bažnyčios. Parapijos žmonės nuoširdžiai tarnauja.

Apie nakvynę pasakoja *Kazytė*:

– Mudvi su Rita nakvojome daugiabutyje. Tai pirma tokia nakvynė. Anksčiau vis nakvodavome privačiuose namuose. Miegame po vieną atskiruose kambariuose. Gerai pailsėjome.

Alvyra pasakoja:

– Nakvojame pas medicinos seselę. Ji Lenkijos patriotė, žino istoriją, pasakoja, rodo nuotraukas. Ne kartą ėjusi pėsčia į Čenstakavą, mus labai supranta. Išplauna ir išlygina mūsų drabužius, nes mes nugeibusios, juk šiandien įveikėme apie 50 km. Atiduoda didelius sūnaus kedus, kurie gelbės kelyje ne vienos sesės skaudamas kojas.

Vidutės įspūdžiai:

– Į nakvynę paėmė mus tris. Vaišino arbata, vyšniomis. Paskui savo automobiliu nuvežė parodyti Varšuvos senamiesčio, kuris po karo atstatytas nuo pamatų.

Vytuko žodžiai:

– Norėjome eiti pas tokį seną poną, bet viena močiutė vos neverkė, kad mes pas ją neiname, todėl pasiskirstėm: aš su Ežiuku (Renaldu) nuėjau pas ją, o kiti – pas tą seną poną. Labai gera buvo ta močiutė, ji gyvena su vyru prie bažnyčios. Ko tik jie mums nedavė – kempinę, dezodorantų, vaisių, šokolado. Išsimaudėme. Ėjau miegoti 24.00 val., oi sunki diena, net 50 km! (Nuo Volomino iki Zielionkos 7 km, nuo Zielionkos iki mūsų bažnyčios 33 km, o dar lankas į Varšuvos katedrą 10 km).

VARŠUVA–PIASEČNAS
(Warszawa–Piaseczno)

2003–06–27

8.00 val. dalyvaujame Mišiose. Pastiprinti Dangaus ir žemės Duona, išeiname iš Varšuvos. Esame jos pakraštyje. Nežinome, ką Dievas yra mums paruošęs, tikimės, kad viskas bus gerai.

Kazimieros laiškas savo vyrui ir sūnui:

Mielieji, sveikinu tėvelį ir sūnelį vardo dienoje (vienas Petras, kitas Paulius). *Linkiu jums Kristaus ramybės, Šv. Dvasios dovanų, kad Dievas jus priimtų tokius, kokie esate, o padarytų tokius, kokius Jis nori matyti. Tėvelį sveikinu su Jubiliejumi. Linkiu, kad Dievas visiškai išlaisvintų, kad priklausytumėt tik Dievui. Kaip gera būti laisvam, visiškai atsidavusiam Viešpačiui!*

Man viskas gerai, dėl manęs nesirūpinkite. Teks mums pabūti toli vieniems nuo kitų. Prieš akis keturi mėnesiai. Dievas suteikė didelę malonę, kad patekau į šią kelionę. Ačiū Jam! Visapusiškai tai naudinga. Nesvarbu – karšta, lietus ar vėjas, yra nustatytas grafikas ir pagal jį reikia būti reikiamoje vietoje. Eidami meldžiamės, giedame. Neskaitome laikraščių, nežiūrime televizijos, tik einam ir einam... Visai neegzistuoja laikas. Einame tiesiog į amžinybę, visiškai atsidavę Viešpačiui. Juo be ribų pasitikime, kitaip neįveiktume kelionės sunkumų. Kiekviena naktis – vis kitoje vietoje, o žmogus įpratęs užmigti savo namuose, savo lovoje. Mūsų toks mažas būrelis, mes Viešpaties mažutėliai, nešame sunkų Kryžių, automobiliai vis lenkia mus. Iš pradžių dairydavomės eidami keliu, kuriuo lekia mašinos, bet paskui pripratome. Juk viskas Tėvo rankose. Jei bus reikalinga auka, tebūnie.

Vieną poilsio valandėlę Vidutė mums štai ką papasakojo. Tamsią naktį mišku eina charizmatikas. Jis labai pasitiki Dievu, švilpaudamas šlovina Dievą. Pereina mišką ir džiaugiasi, kad nieko neatsitiko.

Eina kitas žmogus, jis irgi pasitiki Dievu, bet beeidamas įkrenta į duobę. Įkritęs meldžiasi ir visomis jėgomis stengiasi išsiropšti. Išlipęs dėkoja Dievui ir eina pirmyn.

Taigi, labai prasminga, kad žmogus, įkritęs į duobę, iš jos ropščiasi. Dievo padedamas išsiropštė. Toks žmogus įgyja patirties ir prireikus galės padėti kitiems.

Kančia irgi žmogų grūdina, gludina, tobulina, išugdo nuolankumą. Per nuolankumą įžengiame į atgailos kelią. Piktasis nesnaudžia, bet jis įveikiamas Kristaus Kraujo galia.

Kokia laimė būti laisvam! Tą būseną pasiekti padeda rekolekcijos, atsinaujinimo dienos, šlovinimas, maldos grupės, piligrimystė. Tai keičia žmogų. Piligrimystė labai populiari Lenkijoje. Keliauja vyskupai, kunigai, vienuoliai, vienuolės, pasauliečiai, ištisos šeimos. Ir šiandien mus lydėjo kunigai, nešė Kryžių. Vienas jų sakė, jog penkis kartus buvęs Vilniaus Aušros Vartuose. Lenkijoje kunigų daug, jie pamaldūs, nuolankūs, uolūs nuodėmklausiai. Vien Augustavo bazilikoje dirba 20

kunigų. Beveik kiekvienoje parapijoje yra seselių vienuolių.

Per dieną eidami pavargstame. Pavargę vakare krintame miegoti, žinoma, jei nakvojame šeimose, reikia ilgokai bendrauti. Prieš miegą vieni kitiems tvarstome kojas, taip kaip karo lauke. Neturime gydytojo, tai gydome vieni kitus. Šiaip viskas gerai. Berniukai patarnauja Mišioms, lietuviškai perskaito Dievo žodį.

Esu labai laiminga, linkiu to paties ir jums, mano Brangieji. Visų pasiilgau, visus myliu, už visus meldžiuosi.

Kadangi mano laiške dar yra vietos, parašysiu tai, ką skaičiau knygoje.

Mirė žmogus. Dievas danguje pasisodino šalia savęs ir rodo jam jo gyvenimo kelią:

– Matai, aš visada buvau su tavimi.

Iš tikrųjų žmogus mato kelyje dvejus pėdsakus. O vienoje vietoje – tėra tik pora pėdsakų. Žmogus priekaištauja:

– Tai mano sunkiausi gyvenimo metai, pilni nevilties, baimės, kančios, beprasmybės ir... Tu mane palikai vieną.

– Tai ne tavo pėdos. Kai tau buvo nepakeliamai sunku, aš paėmiau tave ant rankų ir nešiau, tik tu nesiglaudei prie manęs, o blaškeisi ir stengeisi ištrūkti. Būtum glaudęsis – būtum atradęs ir paguodą, ir ramybę, ir savo kančių prasmę.

Mes neatsitiktinai šiame pasaulyje, o Dievo noru atėję ir jo besąlygiškai mylimi.

Jūsų MAMA

P.S. Kadangi šiandien reikėjo keliauti tik 10 km, buvo laiko parašyti šį laišką.

Mes ėjome pėsti, o mūsų autobusas iš karto nuvažiavo į galutinį šiandienos tašką *Piasečno* parapiją.

Bažnyčios titulas – Švč. Trejybės. Dalyvavome Mišiose. Šiandien Švč. Jėzaus Širdies šventė. Po Mišių procesijoje ir mes einame su savo *Kryžiumi*. Užlieja meilės banga. Visus mes mylime, apkabiname, o pirmiausiai Tave, Viešpatie!

Kazimiera su Valerija nakvoja pas dvi moteriškes – 82 metų mamą ir 56-erių dukterį. Senoji sako:

– Ateikite dar kada – mes vėl priimsime nakvynei.

Jų nuosavas namas, nemažas sklypas, jame augina tik dekoratyvinius augalus. Toliau sodas ir daržas. Augina uogas ir daržoves.

Alvyrą su drauge nakvynėn paima jauna šeima; jie augina 4 vaikučius, mažiausias vystykluose, vyriausia mergaitė 10 metų, ji procesijoje bėrė gėlytes. Šeima pasiturinti, labai kultūringa. Čia jie nuomoja namą, dirbti važinėja į Varšuvą. Šeimos tėvas 8 kartus su piligrimais ėjęs į Čenstakavą, du kartus su vyriausia dukrele buvęs Romoje pas Šventąjį Tėvą. Rodo nuotraukas. Kai vaikai paaugs, visa šeima keliaus.

Vakarienė šventiška. Ruošoje vyras ir žmona kartu, vienas kitam padeda, vaikai irgi talkina. Matyti, kad jiems tai įprasta. Šitaip vaikai išmoksta gražaus elgesio, abipusės pagalbos. Rytą šeimininkai lydi mus į bažnyčią, įteikia zlotų mūsų kelionei. Ačiū jums, gerieji!

PIASEČNAS–LOŠAS–GRUJECAS
(Piaseczno–Losz–Grójec)
2003–06–28

Kėlėmės labai anksti. Šiandien Nekaltosios Švč. M. Marijos Širdies šventė. Šv. Mišių skaitinys iš pranašo Izaijo knygos:

Jų giminė bus įžymi tarp tautų
ir jų palikuonys tarp žmonių.
Kas tik juos regės,
suvoks, jog tai giminė,
kurią Viešpats palaimino.
Iš visos širdies džiaugsiuosi Viešpačiu,
džiūgausiu Dievu savuoju,
nes jis mane aprengė išganymo drabužiais
ir apsupo teisumo skraiste
kaip jaunikį, besipuošiantį vainiku,
lyg nuotaką, besidabinančią vėriniais.
Kaip žemė išaugina savąsias ataugas,
kaip sodas suželdina savąsias sėklas,
taip Viešpats Dievas suželdins teisumą ir šlovę
visų tautų akivaizdoje (Iz 61, 9–11).

Evangelija pasakoja apie dvylikametį Jėzų, pasiklydusį Jeruzalės šventykloje, ir Mariją su Juozapu, skausmingai Jo ieškojusius.

„Kam gi manęs ieškojote? Argi nežinojote, kad man reikia būti savo Tėvo reikaluose?“ Bet jie nesuprato jo žodžių.

Jėzus iškeliavo su jais ir grįžo į Nazaretą. Jis buvo jiems klusnus. Jie laikė visus įvykius savo širdyje. O Jėzus augo išmintimi, metais ir malone Dievo ir žmonių akivaizdoje (Lk 2, 49–52).

Rodos, specialiai mums skirtas Dievo Žodis. Tikrai esame *giminė, kurią Viešpats palaimino.* Turėtume *iš visos širdies džiaugtis Viešpačiu, džiūgauti Dievu savuoju,* bet mums liūdna, labai liūdna. Slogi nuotaika, nejauku aplinkui, panašiai kaip Marijai su Juozapu praradus Vaikelį...

Mūsų vadovė Danutė Totoraitytė birželio 26 d. išvažiavo į Vilnių tartis su vysk. J.Tunaičiu ir savo dvasios vadovu kun. A.V. Neaišku, ar bus galima mums kirsti Slovakijos sieną. Mat ėmėm nesilaikyti kai kurių taisyklių, sutarčių ir punktų, su kuriais buvome supažindinti prieš išvykstant ir pasirašę, kad vykdysime. *Jis buvo jiems klusnus,* o mes? Viešpatie, padėk mums *augti išmintimi, malone Dievo ir žmonių akyse*, padėk mums būti klusniems.

Keliaudami iš Piasečno į Grujecą, Lošo kaime nė nestabtelėjome, nes ten mūsų niekas nelaukė. Buvom kiek sustoję, tvarkėme autobusą, ypač savo maisto atsargas, lašinius pakabinom „rūkyti" (juokauju).

Į *Grujecą* atėjome pusvalandžiu anksčiau. Pasibaigus pamaldoms, mes, piligrimai, iš bažnyčios išėjome paskutiniai, visus išleidę. Nakvojome puikių žmonių pastogėse.

Sunkią, bet Dievo gausiai palaimintą dieną užbaigsiu šiais pavargusios keliauninkės Teresės posmais.

Myliu dangų, myliu žemę,
Myliu, Viešpatie, Tave.
Tik sukūrei tokią trapią,
Ką man skirsi – nežinia.

Nešu Kryžių per pasaulį
Tavo šviesą skleisdama,
Kad suprastų žmonės tiesą,
Gerbtų, garbintų Tave.

Kad sukluptų prie altorių
Visa Tavo žmonija,
Kad žemai nulenkę galvas
Rastų meilę Dievuje.

Dievo meilė begalinė –
Be pradžios, be pabaigos.
Ji pripildo man krūtinę
Džiaugsmo, laimės ir maldos.

Kaip išreikšti dėkingumą
Už malones tas didžias?
Kaip pagarbint Tave, Kristau,
Už žaizdas, tokias skaudžias?

Už gyvybę ir už mirtį
Tu ant kryžiaus toks ramus.
Leisk ir man kantriai pakelti
Visus savo sunkumus.

Mums į pagalbą jau skuba Dangaus raktininkas apaštalas Šv. Petras ir didysis Tautų apaštalas Šv. Paulius.

GRUJECAS–BIELSK DUŽAS–MOGIELNICA
(Grójec–Bielsk Duży–Mogielnica)
2003–06–29

Kelias nuo Grujeco iki Mogielnicos yra ištisas sodas – trešnėmis, vyšniomis, obelimis ir kitais vaismedžiais nusodintas. Gausūs žvirblių būriai baidomi garso signalizacija. Pakelėse žmonės pardavinėja trešnes. Mums padovanoja pilnus maišelius. Ačiū geriesiems žmoneliams! Meldžiamės už juos.

Mišios 8.00 val. Po Mišių kunigas su liturginiais drabužiais palydi mus iki šventoriaus vartų. Žmonės mums vėl prinešę sausainių, bandelių, duonos ir kitų gėrybių. Vieni bėgame į autobusą padėti šias dovanas, kiti keliauja tolyn, paskui geri žmonės pavėžėja tuos, kurie atsiliko bėgdami į autobusą ir eisena slenka pirmyn. Netrukus sustojame pusryčiauti. Valgome žmonių dovanotas arba pačių pirktas trešnes. Tikras skanumėlis!

Sumai atėjome į *Bielsk Dužą*. Suma labai iškilminga. Tik mūsų piligrimai labai išvargę. Atsisėdome patogiai į suolus ir kai kurie net užmigo, užknarkė (po to buvo skanaus juoko).

Griežė ne tik vargonai, bet ir dūdų orkestras. Tai suteikė iškilmingumo, juk šiandien didžiųjų dangaus kunigaikščių – Petro ir Pauliaus šventė.

Po Mišių ėjo procesija aplink bažnyčią, ypač žaviai atrodė žiedlapius Jėzui po kojomis beriančios mergaitės. Visų vienodos sniego baltumo suknelės, kiekviena laiko po baltą pintinėlę su baltais žiedlapiais ir labai gražiai, be jokios sumaišties juos beria Viešpačiui.

Po sumos mums parengti puikūs pietūs parapijos namuose. Nuoširdumas, ašaros. Jėzau, mylime Tave! Tu išliejai savo Meilės perviršį.

Vakare ateiname į *Mogielnicą*. Čia truputį teko palaukti šventoriuje, nes vyko Mišios. Po jų kunigas atėjo mūsų pasitikti. Bažnyčia Šv. Florijo-

no titulu. Ji ilgoka, tamsoka, bet jauki, švari, tvarkinga, išpuošta gėlėmis, kaip ir visos Lenkijos bažnyčios. Didžiajame altoriuje – Arkangelų paveikslas.

Apie nakvynę pasakoja *Kazimiera*:

– Mus keturias į namus parsivežė jauni žmonės. Jie net truputį sutriko mus pamatę tokias suvargusias ir pagyvenusias, bet labai stengėsi to neparodyti. Neklausė, kiek mums metų, bet labai nuoširdžiai bendravo. Vaišingi, dosnūs – mūsų reikmėms dovanojo pinigėlių, prašydami pasimelsti už jų artimuosius. Klausė, kaip patiko jų bažnytėlė, klebonas ir kunigėliai. Jie apie savo kunigus kalba labai gražiai, juos myli, gerbia ir klauso. Visi kaip vienas gieda bažnyčioje, darniai dalyvauja liturgijoje.

Mums šie gerieji žmonės suteikė visas sąlygas išsiprausti, išsiskalbti ir pailsėti. Bet gal per ilgai su mumis bendravo, net kai atsigulėme, jie dar atėjo pasikalbėti.

Nors esam laukiami, mylimi, bet pasiilgome namų. Kai šeimininkai išėjo, Valerija padeklamavo:

Nameliai, mano brangūs nameliai,
Man visur patogu,
Bet niekur nėra tiek laimės,
Kaip po jūsų stogu.

Skaudžiai nudiegė širdį...

Ir jauniausias *Vytukas* apie nakvynę taip papasakojo:

– Nakvojome pas žmones. Dėl Jareko mus paėmė rusų kalbos mokytoja, o galėjo paimti jauna panelė. Nors ir pas ją buvo neblogai. Ji turėjo šuniuką Šariką, tokį mažą, mažą, labai vikrų. Permaitinom jį ledais, rytą net čiaudėjo. Vakare dar išėjome pasivaikščioti po miestą, grįžę žiūrėjom televizorių, todėl vėlai nuėjom gulti, o rytą reikėjo kelti pusę šešių.

Kiti keliauninkai baigė dieną giesme „Vakaro Marijai“:

Pavaikščiok dar po žalią mūsų kaimą,
Palaimink derlių, rūpesčius žmonių,
Artoją, kurs vagas per dieną guldė
Ir jo laukus išplaukusių rugių.

Tėvynę mūs apsaugoki nuo priešų –
Tave to prašo kryžių Lietuva.
Globoki ją, mylėk karštai, Marija,
Nes ji yra ir visad bus Tava.

MOGIELNICA–NOVE MIASTAS PRIE PILICOS–ODŽYVOTAS
(Mogielnica–Nowe Miasto n. Pilica–Odrzywot)

2003–06–30

Kėlėmės 6 val. Mišios 7 val. Žmonės palydėjo, paskui žygiavome sava grupelė. Tuoj už Mogielnicos pakelės apsodintos liepomis. Dabar pats liepų žydėjimas, pats kvepėjimas. Nors plentu mašinos lekia nenutrūkstamu srautu, bet liepžiedžių kvapas naikina išmetamų dujų poveikį, tvaiką. Rugiai pakelėse jau visai balti, kai kur žmonės jau kerta su dalgiais, nes didelių plotų reta, vien rėžiai, rėžiai. Nove Miaste ir kituose aplinkiniuose miesteliuose daug senų, skurdokų namų. Tačiau apleista žemė – retenybė. Miesteliai, bažnyčių šventoriai gražiai apželdinti, visur daug gražių, žydinčių, žaliuojančių augalų. Einame per lapuočių miškus. Auga alksniai, drebulės, uosiai, jie labai aukšti. Lietuvoje tokių aukštų tikrai nėra. Atrodo didingai. Bet pakelių kaštonų, šermukšnių, net žilvičių lapai nugraužti amarų, styro plikos šakos.

Sustojome poilsio ir pusryčių. Pievelė graži, netoliese žydi bulvių laukas, tolėliau kitokių pasėlių rėžiai. Taip nuostabu, kad Alvyra net sueiliuoja:

Tėve, į Tave tiesiu delnus,
Jie tušti. Jie visai tušti, Tu matai.
Tu matai, Tu matai ir pripildai
Prašančių ranką ir širdį sklidinai.

Saulės šviesa, paukščio daina,
Žemės vėsa, ryto rasa,
Liepų kvapu, vėjo dvelksmu,
Duonos rieke, draugo ranka –
Virpa sielos styga – padėka, padėka, padėka...

O džiaugsme, ateina pirmoji žinutė iš namų! Rašo, kad viskas gerai, mane palaiko, ragina laikytis. Prakalbina mano gerasis sūnėnas Algirdas. Ačiū! Bet dar ne viskas. *Šią dieną Viešpats laimingą padarė!* Apie 12.00 val. prie mūsų sustoja automobilis, išlipa du kunigai vilniečiai – Algis Vaickūnas ir Bernardas Augaitis. Jie keliauja į Medžiugorę ir pakeliui susirado mus. [61, 62] Kiek džiaugsmo! Jie paneša *Kryžių*, tuo metu jų automobilį vairuoja vilkaviškietė Aldutė Matonytė.

Vidutė pasakoja, kad prieš įžengiant į Nove Miastą prie Pilicos pamatė iškabą su Šv. Honorato kapucino atvaizdu ir užrašu. Ji taip džiaugėsi, kad einame pro šią vietą, nes Honoratas jai yra artimas šventasis, tad šiandien galėjo gausiai pajusti jo dvasios turtus.

Pietūs vyko pas tėvus kapucinus, juos nuo ankstaus ryto mums ruošė pranciškonės pasaulietės.

Taigi Nove Miasto vienuolyne mūsų laukė nuostabūs pietūs. Iš karto ne visi supratome, kad esame vyrų vienuolyne. Koridoriuose vienur kitur stoviniuoja vyrai paprasta apranga, rodo, kur eiti. Tik buvo keistoka, kad jie tokie tylūs, ramūs, o visa jų esybė tiesiog klausia: „Kuo galiu jums patarnauti?“

Pastatas naujas, daug dušų, muilas, rankšluosčiai, viskas paruošta mums. Paskui vienuolyno koplyčioje mūsų lietuviai kunigai Algis ir Bernardas klauso išpažinčių, aukoja šv. Mišias. Kun. Algis pasakė prasmingą pamokslą apie vienybę, nuolankumą, pakantumą, tarpusavio supratimą ir meilę. Apie nuolankumą kalbėjo taip nuoširdžiai, kad, rodės, išims štai širdį ir parodys, jog žodžiai iš čia – iš širdies.

Nors kunigai iš Lietuvos buvo sutikti džiaugsmingai, tiesiog su euforija, bet šiame džiaugsme buvo ir skausmo. Tikriausiai jie puikiai žino situaciją, kurioje mes esame... Juk Danutė, kaip minėjome, ne šiaip sau išvyko į Vilnių. Turime vilties, kad Dievas visa išves į gera. Viešpatie, išmokyk mus klusnumo, nuolaidumo, tarpusavio supratimo. Duok mums savo nuolankią širdį. Vežkit, gerieji broliai kunigai, pas Mariją į Medžiugorę mūsų pasišiaušusias širdis, melskitės už mus!

Po atgailos kūnui ir sielai kieme vienuoliai palaimina tėvo kapucino Šv. Honorato relikvija. Visi nusifotografuojame.

Vidutė atsiskyrusi nuo grupės, vienos sesutės lydima užsuka į bažnyčią, kur yra Šv. Honorato palaikai (relikvijos). Širdis pasimeldė tyloje. Į knygą jie įrašė padėkos žodžius visos *Kryžiaus šeimos* vardu.

Atsisveikiname ir su nuostabiaisiais vienuoliais, ir su mūsų, Lietuvos kunigais. Mus palydi vietiniai žmonės, jie neša *Kryžių*. Imame skubėti, kad spėtume 19.00 Mišioms Odžyvote. Gintaras išmatavo, kad ėjome po septynis km per valandą greičiu.

Pirmasis sustojimas, kaip papasakojo *Vytukas*:

– Aš važiavau, nes labai skaudėjo kojas. Sustojus autobusui, ateina koks dvasininkas. Jis kalbasi su vairuotoju, šis pakviečia mane. Pasisveikinu. Jis mane tėviškai apkabina. Paskui išsitraukia kryžių ir pijusę. Nustebau. Supratau, kad jis vyskupas. [63] Priėjo dar daugiau piligrimų. Pabučiuojame vyskupo žiedą. Jis sako, kad gimęs Vilniuje, Lukiškėse, bet lietuvių kalbos nemoka. Tai Radomsko vyskupas emeritas Edvardas Materskis. Jis visiems pasako, kad mūsų laukia daugybė žmonių, kad jis vakare laikysiąs Mišias, ir išvažiuoja.

Einant toliau, vis prisijungia būreliai žmonių, jaunimas gieda, skambina gitara, neša *Kryžių*. Jau taip nebėgame, žinome, kad mūsų palauks.

Odžyvoto miestelio gyventojai moja, sveikina, verkia. Prie bažnyčios pasitinka tas pats vyskupas Edvardas Materskis, apsivilkęs liturginiais rūbais [64] ir su vyskupo mitra ant galvos. Jis priėjęs pabučiuoja *Kryžių*, žmonės moja, verkia, bučiuoja *Kryžių*. [65] Žmonių – tūkstantinė minia. [66] Skamba, aidi varpai. Tikras Verbų sekmadienis, nors šiandien pirmadienis, paskutinė birželio mėnesio diena. Šv. Mišias aukoja vyskupas. Didžiajame altoriuje Jėzaus Gailestingumo paveikslas. Viešpatie, kaip nuostabu – Tu pats Gailestingumas. Sudedame į vyskupo iškeltą šv. Mišių aukos taurę rankose viską viską: savo silpnumą, trapumą, ryžtą nueiti į Romą, visus geruosius žmones ir jį patį, šį nuostabų vyskupą. Nuoširdžiai, padrąsinamu žodžiu mus sustiprinęs, jis palaimina tolesnei kelionei.

Nakvynei mus pasiskirsto vietos gyventojai. Parsivedę arba parsivežę į namus nakvynėn vaišina, poilsiui sudaro kuo palankiausias sąlygas. Veiduose spindi gerumas, dvelkia rūpestis. Linki stiprybės, prašo maldų, trokšta prisidėti bent vaišingumu, dosnumu, meile.

Tikrai nuostabi birželio pabaiga. Atsklinda Leonardo Andriekaus posmas:

Ten, po viena liepa, tebėra pavėsis –
Ir tegul jis būna, Dieve, kuo ilgiau!
Aš, ten atsisėdęs, Tau vienam galėsiu
Pasakyt, ko niekam žemėj nesakiau.

ODŽYVOTAS–DŽEVICA–GOVARČOVAS
(Odrzywot–Drzewica–Gowarczów)
2003–07–01

Nakvojome pas tvarkingus, gerus žmones. Šeimininkė – buvusi matematikos mokytoja, jos vyras – elektrikas. Rodė savo šeimos albumus. Domėjosi mūsų kelione, nuoširdžiai bendravome. Rytą su mumis ėjo į bažnyčią.

Iš Odžyvoto išlydi būrys vietinių žmonių. Jaunimėlis su žvangučiais, gieda skambias giesmes. Neša *Kryžių*. Pusryčiaujame pakelėje, susidėję į bendrą stalą *kanapkes*.

Po pusryčių einame toliau į Dževicą melsdamiesi, giedodami. Ten mes turime būti 12 valandą. Bažnyčios bokštus pamatėme iš labai toli, tad kelias nors ir tolimas, bet mielas. Bažnyčia atrodo kaip švyturys jūrininkams.

Prie bažnyčios pasitinka pulkas žmonių. Bažnyčios titulas – Evangelisto Šv. Luko. Didysis altorius – Švč. M. Marijos, šoninis – Šv. Antano, kitas – Šv. Luko. Įėję į vidų tiesiog aiktelime iš nuostabos – čia toks grožis. Meniškos gėlių puokštės, puošnus visas interjeras.

Klebono nebuvo. Radome kun. emeritą ir vikarą. Kartu su vietiniais žmonėmis sukalbėję Jėzaus Gailestingumo Rožinį, nuvažiavome autobusu iki tos vietos, kur mums paruošti pietūs. Stalai apkrauti lyg vestuvėms. Daug parapijiečių, jaunimo, vaikų. Mes valgėm, o jie mums gražiai giedojo. Mūsų jaunimas susipažino su lenkų jaunimu, vaikais, žaidė įvairius žaidimus. Tokie dalykai vyksta nebe pirmą kartą. Kai susirenka daug žmonių, prasideda labai gražus tarpusavio bendravimas. Išsiskirdami visi braukiame ašaras. Po tokių gražių susitikimų keliaujame atsigavę dvasia ir kūnu. Koks įžvalgus Kūrėjas, padovanojęs mums *ryšius vienų su kitais*.

Pavalgę, pabendravę grįžtame į bažnyčią, imame savo *Kryžių*. Iš pradžių jį neša vietiniai žmonės. Jie tolokai mus palydi.

Eiti sunku, nes saulė dar kaitri, prakaitas žliaugte žliaugia, tiesiog nepajėgiame nešti *Kryžiaus*. Gerai, kad mus gelbsti palangiškis Valdas: jis vienas stoja nešti *Kryžių*. Visuomet taip bus, kai visi pavargsime. Jis pats aukščiausias, jam nėra poros nešti, todėl jis ir neša *Kryžių* vienas už du ar tris.

20 val. priartėjome prie *Govarčovo*. Pasitinka klebonas su savo parapijiečiais, paima *Kryžių* į savo rankas. Visi įžengiame į Šventųjų apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčią. Didžiajame altoriuje Švč. Jėzaus Širdies statula, iš šonų apaštalai Petras ir Paulius. Į šoninius altorius reikia lipti laiptais. Dešiniajame – Švč. M. Marija su apaštalu Šv. Jonu po Jėzaus kryžiumi, kairiajame – Marija su Kūdikėliu Jėzumi. Prikabinta daug padėkos ženklų.

Tai savita, daili bažnyčia. Dalyvaujame šv. Mišiose, o po jų mus išsiskirsto žmonės. Mane – Kazimierą ir Valeriją išsiveža nakvynei labai šauni moteris. Prieš dvejus metus jai Varšuvos klinikose išoperuotas piktybinis auglys. Operacija truko dvylika valandų. Paskui gydėsi chemoterapija. Nuslinko plaukai, daug kentėjo. Be to, ji serga ir cukriniu diabetu. Šeimoje dvi dukterys studentės. Vyras važinėja dirbti į Varšuvą. Šeimininkė pasitiki Dievu, gyvena energingą gyvenimą. Namie ideali tvarka. Pati vairuoja automobilį. Mums bendraujant, paskambina vyras, mat jis parvyksta namo tik savaitgaliais. Labai nuoširdus, meilus buvo jųdviejų pokalbis. Ji visa nušvitusi grįžo prie stalo tęsti vakarienės su mumis. Ji mus pakerėjo savo optimizmu, ypač dideliu pasitikėjimu Dievu ir iš to kylančiu tiesiog kūdikišku džiaugsmu bei švelnia meile Švč. M. Marijai. Jų dukrelės su jaunimo grupėmis dažnai keliauja į Čenstakavą, matyt, jos nuoširdžiai meldžiasi už savo mamą. Ir Dievas laimina savo mažutėlius.

Taigi mūsų poilsis tokiuose nuostabiuose namuose puikus. Viešpatie, laimink šią šeimą!

Vytukas apie savo nakvynės įspūdžius papasakojo:

– Mes keturiese likom paskutiniai. Mus paėmė toks pagyvenęs ponas. Jis sakė, kad teks eiti du kilometrus, bet paskui susitiko savo bičiulį ir tas mus nuvežė automobiliu. Ten mus vaišino neįprasta, nelabai skania sriuba. Gulti ėjome vėlai. Su šiuo ponu mažai kalbėjome.

Tokią Dievo palaimintą dieną teužbaigia *Teresė* savo posmais:

O dangau nuostabus,
O dangau tu skaistus,
O dangau – šiluma,
Tu apglėbki mane!

Argi žino visi,
Kokia žemė graži?
Ar supranta žmogus –
Dar puikesnis dangus.

Jeigu būsi dosnus,
Visada nuolankus
Ir kitiems paslaugus, –
Tavęs laukia dangus.

GOVARČOVAS–KONSKAI–FALKOVAS
(Gowarczów–Konskie–Fałkow)
2003–07–02

Lietuvoje prasidėjo didieji atlaidai Žemaičių Kalvarijoje. Mes čia, toli nuo Lietuvos, jungiamės prie besimeldžiančios Tėvynės, dalyvaudami rytmečio šv. Mišiose. Skaitinys iš Pradžios knygos:

„Abraomas buvo šimto metų, kai jam gimė sūnus Izaokas" (Pr 21,5). Evangelijoje evangelistas Matas pasakoja apie gadariečių krašto demonų apsėstuosius, iš kurių Jėzus išvarė demonus, o jie sulindo į kiaules ir visa kaimenė metėsi nuo skardžio į ežerą ir gavo galą vilnyse.

Ypač įsimintinas demonų šauksmas: *„Ko tau iš mūsų reikia, Dievo Sūnau?! Atėjai pirm laiko mūsų kankinti?"(Plg. Mt 8,28–33)*

Ką bendro šie abu Šventojo Rašto tekstai turi su mūsų *Kryžiaus kelione?*

* *Dievas yra negalimų dalykų Viešpats.* Kad ši kelionė jau vyksta, – Jo gailestingumo stebuklas, kuriuo pirmiausiai apdovanojami keliauninkai, taip pat visi juos pasitinkantys, priimantys, lydintys žmonės, visi sutinkamieji *Kryžiaus kelyje.*

* Jėzus savo kančia, mirtimi, prisikėlimu laisvina žmoniją nuo piktojo įtakos. Kas galėtų paneigti, jog šiais laikais nėra demono apsėstųjų? Jų gana daug. Kryžius ir šiandien yra prieštaravimo ženklas. Piligrimai, apkabinę *Kryžių* ir einantys per Europą, yra Dievo Gailestingumo liudytojai. Per Kryžių vyksta žmogaus išlaisvinimas. Kas žino, kiek demonų šaukia kelyje: *„Ko tau reikia iš mūsų, Dievo Sūnau?!“*

Mūsų keliauninkė *Teresė* apie tai rašo eilėmis:

Sutinku aš mirti, Viešpatie Aukščiausias,
Sutinku aš mirti dėlei Lietuvos.
Sutinku aš mirti, kad daugiau neklysčiau,
Sutinku aš mirti dėl savo šeimos.

Žmonės nebežino, kas yra Tėvynė,
Nebemoka melstis šeimose kartu.
Namo nebegrįžta jau be išgėrimo,
Apie rūtų žiedus ir kalbėt koktu.

Kur mūsų ramybė, artimo paguoda,
Kūdikio lopšinę ar bemoki tu?
Motinai senatvėj duonos ar paduodi?
Su kelintu vyru gyveni kartu?

Pasiekėm viršūnę mes nusikaltimais,
Pardavėm Tėvynę, garbės siekdami.
Nejaučiam šėtono, draskančio krūtinę,
Apie aukso veršį šokam klykdami.

Meilės supratimą visiškai pakeitę,
Puolam į bedugnę jausmų vedami.
Ar dar prisikelsim laisvę prisiminę,
Ar taip ir pražūsim žvėrys būdami?

Manau, kad šios Teresės eilės, sukurtos *Kryžiaus kelyje*, geriausiai išsako kelio esmę – eina Lietuvos žmonės, jei reiks, net ir mirti su Kristumi, kad demonai nedraskytų Lietuvos ir visos Europos širdies, kad išlaisvintų Kristaus Kraujo galia: *Kas neįmanoma žmogui, Dievui viskas įmanoma.*

Pasakoja *Vytukas*:

– Iki pusryčių ilgokai ėjome, kol pagaliau sustojome. Sveikinome Danutę ir Staselę su gimtadieniu. Kai pavalgėme, su vairuotoju autobusu

išvažiavom ieškoti tos *Konskų* bažnyčios, kurios mums reikia (mieste yra keturios bažnyčios). Aš irgi važiavau, o Jarekas klausinėjo žmonių, kur ta bažnyčia. Pagaliau suradom ir grįžom atgal. Dabar galime rodyti kelią. Leonas pametė rožinį, važiavo su dviračiu atgal ieškoti. Rado. Paskui aš važiavau tuo dviračiu iki bažnyčios.

Kazimiera pasakoja toliau:

– Ilgai ėjome per Konskų miestą, kol atėjome į Jėzaus Kristaus Atpirkėjo bažnyčią. O Viešpatie, Tu vėl mus sutinki ištiesęs rankas! Didžiajame altoriuje pavaizduotas Jėzus. Jėzau, Kunigų Kunige, Tu sutinki mus persijuosęs stula, ištiesęs rankas. Tau atiduodu savo sūnų kun. Paulių, visus Lietuvos kunigus, viso pasaulio kunigus į Tavo gailestingas rankas, į Tavo mylinčią širdį. Kokia didelė, Jėzau, Tavo meilė! Mus atpirkai, savo Kraujo galia mus laisvini, gydai, laimini. Ačiū Tau, Viešpatie!

Bažnyčia nauja, moderni, graži. Kokia didelė lenkų tautos meilė Kristui, Marijai, Bažnyčiai! Ši bažnyčia, kaip ir kitos, išpuošta gražiausiomis gėlėmis, altorių užtiesalai baltutėliai, išsiuvinėti.

Dešinėje pusėje Marijos Rožinio Karalienės altorius. Baltame fone, perrištame žydru kaspinu, stovi Marijos Rožinio Karalienės statula. Užtiesalas baltutėlis, išsiuvinėtas kiaurariaščiu – rožėmis. Negailėta nei laiko, nei darbo. Lenkai tiesiog tirpsta iš meilės Marijai. Kokia vienovė: Jėzus Atpirkėjas ir šalia Jo visuomet Motina. Ji dalyvauja atpirkime. Marija, prijunk prie šios aukos ir mūsų kelionę.

Rieda ašaros per veidą. Išsiverkus prie Atpirkėjo ir Motinos kojų tampa lengviau.

Pietūs Konskų parapijoje. Vakare turėjome būti Ruda Malenieckoje, bet kunigas susirgo ir mums patarta eiti iki Falkovo, kur turėjome būti tik rytojaus dieną. Priėję Ruda Malenieckos bažnytkaimį, sustojome prie bažnyčios, pasimeldėme ir ėjome toliau į Falkovą. Papildomai prisidėjo 10 km. Skubame.

Kiti žmonės eina, neša *Kryžių*, o aš, Kazimiera, sėdžiu autobuse, nes sušlubavo širdis. Mąstau, ką Dievas man rengia. Šiandien tikrai sunki diena. Reiks nueiti daug toliau, nei numatyta pagal grafiką. Viešpatie, leisk suvokti Tavo valią. Kodėl aš nepaeinu? Gal Tu nori mane panaudoti kitiems tikslams? Gal man reikia grįžti namo? Kokia aš silpna ir bejėgė! Padėk man. Aš taip Tavimi pasitikiu. Tikiuosi Motinėlės Marijos užtarimo Čenstakave. Priimu, Dieve, iš Tavo rankų visa, ką man siunti, Tu geriau žinai, ko man reikia. Šioje kelionėje daug patyriau, geriau pažinau save.

Labai gaila, kad, nemokėdama lenkų kalbos, negaliu bendrauti su lenkais. Apsunkinu savo drauges, nes joms reikia kalbėti ir už mane. Bet Tu siunti man gerąsias seses: Vidutę, Valeriją, Ritą, Janytę ir kitas, jos bendrauja su lenkais ir man padeda.

Šiandien buvo Danutės Valauskienės jubiliejus, o Stasės Klapatauskienės gimtadienis. Jos be galo atsakingos, pareigingos. Danutė stengiasi, kad viskas būtų nepriekaištinga *Kryžiaus kelyje*. Nuolat vis neša *Kryžių*. Tvarkinga, graži, energinga. Atrodo, kokia dešimt metų jaunesnė, negu yra iš tikrųjų. Nesuvokiu, iš kur ta energija, valingumas, šventumas? Viešpatie, tai iš Tavęs! Tu per ją darai didelius darbus. Tu ją naudoji kaip savo įrankį. Jos abi su Stasyte sutartinai tarpusavyje bendrauja. Stasytė smulkutė, su skaudamais klubų sąnariais, pasmukusiais inkstais, bet eina, neša *Kryžių* ir gieda. Tai mūsų lakštutė. Regina Magdalena visos grupės vardu jas pasveikino, įteikė po dovanėlę prisiminimui. Danutė atskirai pasveikino Stasytę, pasakė labai gražius linkėjimus. Tarp jųdviejų yra gražus dvasinis ryšys. Nuostabus Dievas savo mažutėliuose.

Be to, Danutė, peržiūrėjusi *Liturginį maldyną*, rado, jog šiandien Leono vardo diena. Nepraleidome progos pasveikinti ir savo giedorėlį. Kadangi Leonas tykus ir kuklus žmogus, sveikinimas jį pasiekė klūpantį ir besimeldžiantį prie kryžiaus. Žinoma, jam buvo miela ši staigmena. Tokios valandėlės praskaidrina kančios kasdienybę. Danutė pavaišino *Kryžiaus šeimos* brolius ir seses lietuviškais saldainiais, šokoladu, džiovintais obuoliais ir pyragu. Stasytė irgi nenusileido – abi lenktyniavo vaišingumu.

Sėkmės ir Dievo palaimos jums, mielos sesės, ir tau, broli Leonai!

20.00 val. ateiname į *Falkovo* parapiją. Bažnyčia Švč. Marijos Škaplierinės titulu. Sena, nėra tokios prabangos, kaip kitose. Didžiajame altoriuje – Švč. Trejybės paveikslas, viršuje Jėzaus Gailestingumo paveikslas. Šis paveikslas keičiamas į Švč. M. Marijos Škaplierinės. Paveikslas stebuklingas, nes liko nesudegęs per gaisrą. Šoniniame altoriuje – didžiulis Švč. M. Marijos Dangun Ėmimo figūrinis paveikslas. Atrodo, kaip natūralus. Kitame šoniniame altoriuje – įspūdingas Kryžius. Po Jėzaus kryžiumi – Švč. Motinos ir Šv. Jono figūros. Unikali sakykla, tokios niekur neteko matyti, tai laivas, per laivo bortą tarsi permestas tinklas su žuvimis, matyti irklai, nuleistas inkaras. Virš sakyklos – Jėzaus Gerojo Ganytojo skulptūra. Kryžiaus kelio stotys išdrožtos iš medžio.

Pasimeldėme bažnyčioje. Klebonas irgi meldė Švč. M. Marijos globos mums, piligrimams. Ačiū Dievui už viską.

Šiandien nueita per 35 km. Klebonijoje pavalgę vakarienę nakvojame senoje, apleistoje salėje.

Prieš miegą ateina į galvą Bernardo Brazdžionio eilės:

Ateitis kaip baltas bokštas
Tavo toliuos šviečia,
Ją, kaip degantį žibintą,
Nešdamas eini, –
Kas praeis takus bedugnių
Ir kelius erškėčių, –
Amžių amžiais švies jo tako
Žingsniai kruvini! (Eil. „Trys žingsniai")

Viešpatie, tebūnie taip! Amen.

FALKOVAS–PŽEDBOŽAS
(Fałkow–Przedborz)
2003–07–03

Mišios 7.30 val. Klebonijoje lengvi pusryčiai. Rytas žadėjo karštą dieną, tačiau išsikvėpė ir diena buvo normali. Laukai daug kur apleisti, pievos, krūmai kaip Lietuvoje. Daug skurdžių, senovinių medinių trobų. Kryžiai pakelėse cementiniai. Eidami per tiltą, tolumoje pamatome ežerėlį, o jame salelę. Aplink salą plaukioja grakščiosios gulbės. Saloje žvejys, toks įdomus, spalvingas. Įsižiūrėjom – ogi tai manekenas!

Kelias neilgas, apie 20 km. Sustojome poilsio miške. Tylu. Ramu. Radome mėlynių ir žemuogių.

Pasivijo iš Vilniaus grįžusi grupės vadovė Danutė Totoraitytė, ji buvo išvykusi pasitarti su vysk. J.Tunaičiu dėl tolesnės kelionės eigos ir tvarkos *Kryžiaus šeimoje.*

Pasveikinome ją su gimtadieniu. Nuovokioji Danutė atsiklausė žmonių, ar galėtų dovanėlę kaip votą palikti prie Švč. M. Marijos kojų. Visi džiaugėmės. Vėl užsimezgė dialogas tarp vadovų. Danutė pasakė, kad nuo šiol labai griežtai laikysimės vysk. Tunaičio nurodymų, neforsuosime keliauninkų, nedarysime lankų, norėdami aplankyti kokią katedrą, eisime tik į numatytas bažnyčias, kurios pasirengusios priimti piligrimus. Kadangi visų didžiausias troškimas pasiekti Vatikaną, Gintaras ir kiti keliauninkai pažadėjo besąlygiškai paklusti. Visi po truputį tampame geresni.

Kol nebuvo vadovės Danutės, buvo mažai nešančių *Kryžių*, vyrai beveik nenešė. Dabar bus paskirstyta, kad daugmaž visi neštų vienodai.

Miške ilsėjomės apie dvi valandas. Paėjėję kelio atkarpą, pamatėme ateinant pasitikti kelis parapijos kunigus, o tolėliau – minią žmonių. Susiliejome į vieną didelę procesiją. Likus kilometrui iki bažnyčios pasitiko

dūdų orkestras. Visi įsijungė į eiseną. Buvo ašarų, širdies šilumos. Iškilmingai, tarsi Verbų sekmadienį, einame į šventovę. Taip buvo sutiktas Jėzus ir Jo Kryžius.

Giedodami įžengiame į *Pžedbožo* Šv. Antano bažnyčią. Bažnyčia neseniai šventė 700 metų jubiliejų. (Tuo laiku mūsų Lietuva dar buvo nekrikščioniška šalis.) Dar senesnis yra didžiajame altoriuje esantis Dievo Motinos paveikslas. Iš šonų – Fatimos Marijos ir Jėzaus Gailestingumo paveikslai. Lenkijos piligrimai, eidami į Čenstakavą, visada aplanko šią bažnyčią. Bažnyčioje yra tarsi gyvos Kryžiaus kelio stotys. Dešinėje šoninis altorius skirtas Šv. Antanui. Altoriaus papėdėje padėtas didžiulis Šv. Antano vėrinys. Kairėje – Jėzaus Kryžiaus altorius, Jėzus miręs, galva erškėčiais vainikuota, nusvirusi, kūnas kabo ant prikaltų rankų. Viešpatie, iš meilės man, mums atidavei save skausmingai, gėdingai mirčiai. Už mus, už mūsų ir viso pasaulio nuodėmes išgėrei skausmo, kartybių taurę. Mes Tau tokie brangūs, bet Tau, Viešpatie, skauda, kad daugybė žmonių nepasinaudoja atpirkimu, paniekina Tavo Meilę, siekia savo kėslų, klauso klastingų šėtono pažadų. Šv. Antanai, Vilkaviškio vyskupijos globėjau, atiduodu į Tavo rankas kun. Paulių ir visus vyskupijos kunigus, vyskupus, vienuoles ir vienuolius, visus žmones.

Žmonės vėl mus pasiskirsto nakvynei, kai kuriems piligrimų neteko, tad jautėsi nuskriausti, teko persiskirstyti mažesnėmis grupelėmis.

Vytukas Totoraitis apie savo nakvynę pasakoja:

– Aš buvau su Renaldu. Mudu patekome į mokytojų šeimą. Jie gyvena dideliame name. Tą vakarą mus nuvedė į kepyklą ir nupirko visai grupei duonos ir bandelių. Matėme, kaip kepa duoną. Paskui draugiškai šnekučiavomės, mes papasakojome apie Lietuvą, mūsų mokyklas, sportininkus, krepšinį. Buvo įdomus vakaras.

PŽEDBOŽAS–KODROMBAS–RADOMSKAS
(Przedborz–Kodrąb–Radomsko)

2003–07–04

Po Mišių išeiname iš gražios renesanso stiliaus Pžedbožo bažnyčios. Šį rytą žmonių minia mažesnė, tačiau ir šiandien nuoširdumo nestinga. Trys kunigai, vilkintys raudonos spalvos liturginiais rūbais, išneša *Kryžių*. [67]

Išsiskyrimas jaudinantis, jaučiame atvertą dangų, tai glosto širdį, akys šviesėja.

Keliaudami meldžiamės, giedame *Kalnus*, nes Žemaičių Kalvarijoje vyksta didieji atlaidai. Kartu dairomės, kaip Lenkijoje žmonės tvarko savo

aplinką, kokias kultūras augina, kokiuose namuose gyvena. Naujieji namai ne tokie kaip Lietuvoje, jie didesni, įvairių formų, netgi spalvingi. Senesnių namų spalva mėlyna arba dangiška. Yra ir raudonų plytų, raudonais stogais. Sodybos aptvertos sandariomis metalinėmis tvoromis. Kieme du, trys ar net keturi šunys. Vartai rakinami. Teko eiti per verslininkų gyvenvietę. Visi namai ir kitos paskirties pastatai didžiuliai, nauji. Tvoros metalinės, su betono pagrindu, tvarkingos. Gyvenvietės pradžioje buvo ir ūkininkų namų bei didžiulių ūkinių pastatų.

Toliau matėme didžiulius vyšnių, trešnių, obuolių sodus. Medeliai žemaūgiai, kaip kariai išsirikiavę tiesiomis eilėmis. Lenkai džiaugiasi, kad šiemet gausus vyšnių ir trešnių derlius. Obuolius dar pernykščius pardavinėja. Jie sako, kad sodai Lenkijoje didžiausi visoje Europoje. Kartą nakvojome pas vieno verslininko tėvus. Sodyba didelė. Šeimos tėvas sodininkas ir bitininkas. Graži aplinka. Baseinas, prie jo sūpuoklės. Pavėsinė, joje didelis stalas, parengti valgiai. Vakarieniavome 12 žmonių. Mums prišildė vandens, prausėmės po dušais. Kiekviena turėjome atskirą lovą. Mus atvežęs vyras su žmona aukšti, vikrūs. Atrodo, ką čia paisysi tų močiučių, bet jie su mumis taip nuoširdžiai bendravo, valgydino, nakvino, domėjosi mūsų kelione, kaip tikri krikščionys. Jų verslas – pyragų kepimas. Pyragų ir kelionei įdėjo.

Atsisveikindami šie gerieji žmonės mus laimino, šluostėsi ašaras, linkėjo gero kelio ir Dievo palaimos. Sodyboje mums buvo didelė staigmena – svečiavosi moteris iš Šalčininkų. Apstulbome išgirdę ją prabilus lietuviškai.

Pastebėjome, kad lenkai augina įvairias kultūras, tarp jų ir tabaką, kartais nemažas plantacijas. Laukai be piktžolių, javų plotai, daržai švarūs, lyg visai neaugtų piktžolės, nors ravint daržų nematėme. Tačiau nors savo namus ir aplinką išpuoselėja, bet už tvoros – šiukšlynas: ne mano daržas, ne mano pupos. Ir miškai, ir pakelės prišiukšlintos, pakelių grioviai nenušienauti.

Ėjome per vieną nuostabią gyvenvietę, kur beveik visuose languose buvo Jėzaus Gailestingumo, Švč. M. Marijos paveikslai. Daug kryžių pakelėse, vos spėjame juos garbinti. Ypač daug koplytėlių su Marijos statulomis, yra koplytstulpių, papuoštų gyvomis ir dirbtinėmis gėlėmis ir būtinai įvairių spalvų kaspinais. Prie namų didžiuliai gėlynai, padabinti žvėreliais, paukšteliais pagal pasakų siužetus.

14 val. priėjome *Kodrombo* parapijos bažnytėlę. Vos tik buvome pastebėti, imta skambinti varpu. Skambino toks suvargęs varpininkas, net širdį suspaudė. Jis toks geras, kančios pažymėtas. Susirinko žmonių pulkelis – irgi kaimo vargdieniai.

Vikaras jaunas, apie 30 metų, aukštas, stambus, gal kokių 130 kg, matyt, serga cukriniu diabetu. Tačiau linksmas, energingas. Klebonas serga, gydomas ligoninėje.

Pagarbinome Viešpatį bažnyčioje. Didžiajame altoriuje Švč. M. Marija su Kūdikiu, šoniniame – Šv. Jadvyga, kitame – Švč. Jėzaus Širdis. Kairėje pusėje, nišoje – Šv. Antano altorius. Paprastutė, nedidelė kaimo bažnytėlė. Miestelis kaip Skriaudžiai Lietuvoje. Bažnytėlėje grindys vietomis išpuvusios, nedažytos. Mums patiestas platus kiliminis takas nuo durų iki altoriaus.

Vikaras pakvietė pietų į kleboniją, tačiau dalis likome šventoriuje, nes šie *dvasingieji vargdieniai* buvo atnešę tris puodus sriubos, o vienas žmogelis dalijo mums po bandelę prie sriubos. Toks didelis širdingumas ir paprastumas mus sujaudino iki ašarų.

Papietavę einame toliau, žmonės lydi, lydi ir varpo aidas. Viskas panašu į Betliejaus piemenėlių nuoširdumą. Kaip Marija niekada nepamiršta Šventosios Nakties piemenėlių ir savo apsireiškimams dažniausiai juos pasirenka, taip ir mes stengsimės šiuos suvargusius žmonelius neštis savo širdyse. Telaimina jus Dievas, Švč. M. Marija, angelai ir šventieji. Jūs mums atidarėte dangaus vartus.

20 val. atkeliavome į *Radomsko* bažnyčią, kuri turi Švč. M. Marijos Karalienės titulą. (Čenstakavos Marija – Lenkijos Karalienė). Bažnyčia nauja, moderni, šviesi, jauki. Dominuoja balta ir dramblio kaulo spalva. Grindys marmurinės, mozaikinės (balta su ruda). Jaučiamės lyg ne žemėje.

Didžiajame altoriuje Čenstakavos Marijos paveikslas. Tabernakulis ovalinis, veidrodinis, durelės paauksuotos. Iš abiejų tabernakulio pusių – ornamentinis vitražas. Kaip stropiai, kruopščiai išpuoštas, Jėzau, Tavo namelis, o mūsų širdys?..

Gerai, kad yra tokių bažnyčių, kuriose reiškiama ypatinga pagarba Švč. Sakramentui. Gera proga susimąstyti apie savo namelį – širdį. Jukjame dar realiau gyvena Dievas.

Klebonas rūpestingas, atidus. Esame skaniai valgydinami mokyklos valgykloje. Mokyklos bendrabutyje ir apnakvinami. Yra lovos, čiužiniai. Miegas tokiomis sąlygomis nors trumpokas, bet puikus.

RADOMSKAS–KLOMNICAS
(Radomsko–Kłomnice)

2003–07–05

Eidami į bažnyčią, pakeliui užėjome į turgelį. Dauguma turime problemų dėl avalynės, todėl čia prisipirkome tokių vyželių po 25 zlotus. Žinoma, jų padai greit nudils, bet vis kurį laiką bus geriau.

7 val. Mišios. Didžiojoje Kristaus aukoje sudedame naują dieną, visus mumis besirūpinančius geruosius žmones, garbųjį kleboną, rūpestingą lyg tėvą, grupės vadovus, savo artimuosius.

Po Mišių einame į mokyklos valgyklą pusryčiauti, pavalgę ir padėkoję žmonėms, grįžtame į bažnyčią, imame savo *Kryžių*, prieš tai įrašę padėką ir visi pasirašę, ir einame pirmyn. [68] Palydintys žmonės sugrįžta.

Radomske yra keturios bažnyčios, miestas nemažas. Lenkijos miestai labai žali, pavyzdžiui, Volomine, kaip ir Vilniuje, net yra miško plotų. Ten, kur žemė – žmogaus nuosavybė, tvarka ideali, nemažai dekoratyvinių medžių, eglių, nedaug piktžolių ir šiukšlių.

Prie kai kurių bažnyčių yra kruopščiai prižiūrimi gėlynai, vejos. Gėlių daug ir būtinai įvairių, ryškių spalvų. Balkonuose irgi gėlės, ant laiptų – gėlių vazonai.

Bažnyčios stūkso ant kalvos ar kalno, prie bažnyčių – kapinės. Kapinėse daug gėlių ir čia būtinai ryškių spalvų. Spalvingumu ir ryškumu, matyt, lenkai išreiškia savo temperamentą.

Šiandien kelionė nesunki, nuotolis tarp parapijų – maždaug 20 km. Eidami giedame *Kalnus,* juos užbaigiame giedoti susėdę pakelėje. Oras vėsus.

Klomnicas – didokas miestas. 18 val. mes jau bažnyčioje. Pagrindinis altorius – Švč. Trejybės, šoniniai – Švč. Jėzaus Širdies ir Šv. Antano. Dar yra Marijos Nepaliaujamos Pagalbos ir Šv. Juozapo altoriai.

Šv. Mišios aukojamos mūsų intencija. Širdis kažko nerami. *Duok jėgų ir meilės, Viešpatie, visa, kas sunku, pakelti kaip Tu ant kryžiaus už savo ir visų nuodėmes, už Tavo Meilės paniekinimą* (Kun. J. Zdebskis).

Nakvynei mus šešias (Vidą, Aldoną, Rūtą, Danutę Valauskienę, Valeriją ir Kazimierą) parvežė nakvynei dviem automobiliais. Nuostabūs geradariai. Jų dukrelės – studentės, jaunimėlis susidraugavo, vyresnieji irgi. Močiutė mūsų laukdama iškepė labai skanų pyragą. Lenkai myli savo senus tėvus. Jie kartu gyvena, kartais tuose pačiuose namuose 2–3 kartos. Mūsų išgyvenimus šioje mieloje šeimoje puikiai atitinka mūsų piligrimės Teresės eilės:

Kaip gera ilsėtis ant Viešpaties rankų,
Kaip gera man būti vaiku.
Atverkim tik širdis – malonė aplanko,
Draugauti su Jėzum puiku.

Aš viską sudėjau į Jojo aruodus,
Visus sunkumus ir bėdas.
Likau toks mažytis, lengvutis taškelis,
Galiu dabar kilt į dausas.

Praeinu pro saulę, žvaigždes suskaičiuoju,
Mėnuliui nušluostau akis.
Įsėdus į Grįžulo Ratus važiuoju,
Klausausi, ką Viešpats sakys.

Kaip gera žinoti, kad Tu mane myli,
Kaip gera mylėti kartu.
Kodėl žmonių širdys apsnūdusios tyli?
Negalime suktis ratu.

Aukščiausias taip laukia kiekvieno vaikelio,
Visiems atvira Jo Širdis.
Pasukę iš plataus dulkėtojo kelio,
Siauras atrakinkim duris.

Padėkim į šalį turtus ir pavydą,
Paklusnūs Jo būkim vaikai.
Tik Dešimt Įsakymų reikia išpildyt,
Kad būtum danguj amžinai.

Na, o mes jau beveik danguje.

Labanakt, gerasis Dieve! Labanakt, mielieji žmonės, ir jūs, piligrimai, pavargusiom kojom, bet atviromis širdimis.

KLOMNICAS–REDŽINAI–ČENSTAKAVA
(Kłomnice–Redżiny–Częstochowa)

2003–07–06

Sekmadienis. Dalyvaujame rytinėse Mišiose. Pirmajame skaitinyje pranašas Ezekielis siunčiamas Viešpaties vardu pas maištaujančius Izraelio vaikus, – pas maištaujančią tautą, sukilusią prieš Viešpatį. *(Plg. Ez 2, 2–5)*

Antrajame skaitinyje apaštalas Paulius dalijasi *(2 Kor 12, 7–10)* su korintiečiais savo vidinio gyvenimo problemomis:

Dėl nepaprastų apreiškimų, kad neišpuikčiau, man duotas dyglys kūne, šėtono pasiuntinys, kad mane smūgiuotų ir neišpuikčiau. Todėl aš jau tris kartus maldavau Viešpatį, kad atitolintų jį nuo manęs. Bet man atsakė: „Gana tau mano malonės, nes mano galybė geriausiai pasireiškia silpnume“. Todėl aš mieliausiu noru girsiuosi silpnumais, kad Kristaus galybė apsigyventų manyje. Džiaugiuosi tad silpnumu, paniekinimais, bėdomis, persekiojimais ir priespauda dėl Kristaus, nes, būdamas silpnas, esu galingas.

Evangelija pagal Morkų *(6, 1–6)* kalba apie Jėzų, atstumtą saviškių

(kai buvo parėjęs į savo tėviškę). Jėzaus skundas: *Niekur pranašas nebūna be pagarbos, nebent savo tėviškėje tarp savo giminių ir savo namuose* – ataidi iki mūsų dienų.

Argi ši kelionė nesutampa su Vytuko ir Jareko perskaitytais Šventojo Rašto tekstais? Argi žmonės mūsų laikais nemaištauja, argi nesako: „Ką gali nuveikti šie silpni mažutėliai?“ Žmogus pamiršta, kad per silpnumą pasireiškia Dievo galybė.

Europa priima, stebisi, džiaugiasi pėsčiomis einančiais į Vatikaną Lietuvos piligrimais, o Lietuvoje ne vienas gūžčioja pečiais: „Kam to reikia?“ Matyt, kad reikia!

Labai maloniai išsiskiriame, atsisveikiname su žmonėmis, paėmusius mus nakvynėn, ir su kitais. Jie dar tolokai mus lydi.

Beeinant prapliumpa lietus, tad į *Redžinus* nueiname šlapi, labai skubėdami, nes 11.00 val. jau reikėjo būti. Vos spėjome.

Dalyvaujame antrose Mišiose. Viešpatie, kaip gera, vakare būsime Čenstakavoje. Marija, Tu mūsų vilties Motina. Mes silpni, nuodėmingi, bet malonių tikimės, maldaujame ne tik sau, bet visai Lietuvai, visai Europai.

Redžinų bažnyčios didžiajame altoriuje – Marijos Nepaliaujamosios Pagalbos paveikslas, kairiajame šoniniame altoriuje – Nukryžiuotasis, dešiniajame Šv. Otilijos paveikslas.

Pietavome mokyklos valgykloje. Jaunos virėjos ir padavėjos maloniai ir linksmai mums tarnavo. Kaip bitelės šen ir ten siuvo tarp stalų. Kol valgėme, bažnyčioje buvo aukojamos dar vienos šv. Mišios – laidotuvių. Joms pasibaigus, galėjome pasiimti savo *Kryžių*. Išeiname su *Kryžiumi* visa procesija. [69] Artinamės prie Čenstakavos. Jėgų mažoka, einame sukaupę jų likučius.

Pagaliau *Čenstakava*! Keliaudami ne kartą esame pastebėję nuostabų reiškinį: kai artinamės prie kurios nors stebuklingos vietos (Pivašiūnai, Čenstakava, La Verno kalnas ir kt.), ypatinga saulės šviesa pro debesis apkabina žemę. Taip buvo ir šiandien. Viršuje buvo niūrus, tamsus debesis, dangus tamsus, o iš po debesies pažiro auksiniai spinduliai, aukso spalva nuspalvindami visą horizontą, apglėbdami visą šventovę ir mūsų keliaujančią procesiją. [70]

17.00 val. mes prie Motinos kojų. [71] Visi buvome įleisti į stebuklingojo Dievo Motinos su Kūdikiu paveikslo koplyčią. Įėjome visa procesija, pasipuošę tautiniais drabužiais, giedodami. *Kryžių* pastatėme šone prie altoriaus. Mus paslaugiai pasodino ant pristatomų kėdžių.

Meldėmės prie Motinėlės atvira širdimi, išsakydami ne tik savo, bet ir

visos Lietuvos godas. Vienas kitas pravirko... Palaimingos ašaros, kai yra jas šluostančios rankos – Motinos Rankos!

Viešpatie, mes pasitikime Tavimi, Tu mus laisvini, gydai, laimini, laimini Motinos Širdimi.

Mus priėmė seserys nazaretietės, apdovanojo rožiniais, paveikslėliais, pavalgydino ir kiekvienam piligrimui įdėjo po maišelį maisto pusryčiams. Miegojome vienuolyne, piligrimams skirtose patalpose. Dar kartą vakare ėjome Motinai pasakyti: „Labanakt!“ Teko malonė lietuvių kalba melstis „Sveika, Marija“, per studijos *Radijo Marija* tiesioginę laidą.

Griežiant muzikai, labai iškilmingai buvo uždengtas stebuklingasis Marijos su Kūdikiu paveikslas, tarsi Ji mums sakytų: „Vaikeliai, eikite pailsėti!“ Mes atsakėme: „Einame. Labanakt, Marija!“

ČENSTAKAVA–OLŠTYNAS
(Częstochowa–Olsztyn)
2003–07–07

Kėlėmės 5.40 val., skubėjome į Švč. Dievo Motinos paveikslo atidengimą, kuris vyksta griežiant sakralinei muzikai. Koplyčioje nuo 6 val. be paliovos aukojamos šv. Mišios. Vienos baigiasi, prasideda kitos. Arba kas valandą, kas pusvalandį. Prie stebuklingojo paveikslo daugybė votų. Palikta daug ramentų, lazdų, lazdelių, bylojančių, kad čia žmonės pagijo.

7.30 val. buvo aukojamos Mišios mūsų intencija. Vėl mus visus įleido į koplyčią. Vyrai, prižiūrintys tvarką, vilki mėlynais kostiumais, švarke ant krūtinės „M“ raidė. Daug vienuolių vyrų su baltais abitais – tai paulinai. Yra ir moterų vienuolių su baltais abitais, bet daugiausiai vienuolės su juodais abitais. Tai seserys nazaretietės ir kt. Visą šventovę ir jos aplinką tvarko broliai paulinai. Tarp jų daug jaunų, linksmų broliukų.

Mišios vyksta ne tik prie stebuklingojo paveikslo, bet ir kitose Bazilikos koplyčiose. Bazilika didžiulė. Didysis altorius – Švč. M. Marijos Ėmimo į Dangų. Dešinėje pusėje – nišos koplyčios, bet ten tamsu, nieko nematyti. Kai šv. Mišios aukojamos koplyčioje, uždegamos šviesos ir tuomet suspindi visas grožis. Pataikiau į Švč. Jėzaus Širdies koplyčią (visi buvome išsiskirstę), kurioje buvo atnašaujama šv. Mišių auka. Ten buvo ir italų piligrimų grupė, jų kunigas šventė su piligrimais Eucharistiją. Visos grupės ateina arba atvyksta su savo kunigais, tik mes tokie varguolėliai – neturime savo kunigo.

– Čenstakava – didinga Motinos šventovė, – pasakojo Danutė Valauskienė. – Suklupau prie stebuklingojo Švč. M. Marijos paveikslo, pažvelgiau į jį ir pajutau nenusakomą didybę ir galybę. Nuleidusi akis klausiu:

„Viešpatie, ar esu verta pažvelgti į šią didybę?“ ir tik po valandėlės, širdimi kalbėdama su Viešpačiu ir Motina Marija, vėl pakėliau akis – tęsiau savo maldą pokalbį. Vakaras buvo ūkanotas, lynojo, tvyrojo pilka prieblanda, bet panorau nufotografuoti šį šventovės ansamblį. Išryškėjo visai graži nuotrauka. [72]

Čenstakava – Lenkijos širdis.

Vyriausiojo apaštalo įpėdinis, kuriam nuo pat pontifikato pradžios nesvetima ganytojiška veikla, misticizmas ir polinkis į teologiją, savo gyvenimą Romoje yra patikėjęs Čenstakavos Mergelės globai. Kaip lenkas, jis jį garbina labiau už visus kitus Marijos paveikslus. Šio paveikslo reprodukciją yra pasikabinęs savo privačių apartamentų koplyčioje. Juodoji Čenstakavos Mergelė su Kūdikėliu Jėzumi, taip vadinama dėl savo tamsaus veido, yra šventoji Lenkijos globėja. Jos paveikslą tikintieji laiko stebuklingu. Jie įsitikinę, kad sunkiausiomis jų krašto istorijos valandomis Ji atgaivino tikėjimą ir juos išgelbėjo nuo rusų grėsmės.

Taigi Wojtyla į Jos rankas atidavė savo gyvenimą ir savo tarnystę nuo 1946 metų, kai buvo įšventintas kunigu. Tą aktą jis atnaujino 1999 metais, klūpėdamas prie Čenstakavos šventovės, ant Jasna Guros kalvos Lenkijoje. Į šią šventovę atsiuntė plačią baltą krauju apšlakstytą juostą, kurią ryšėjo pasikėsinimo dieną – 1981 metų gegužės 13-ąją. Kadangi, kaip jis po kelių dienų paskelbė tikintiesiems, susirinkusiems Šv. Petro aikštėje, „Mergelė savo pačios ranka nukreipė žudiko kulkas“.

Lenkiją visada mini savo maldose.*

Šventovė didžiulė. Per trumpą laiką neįmanoma apeiti, apžiūrėti. Po mūsų šv. Mišių nuėjome pusryčiauti, o 11 val. susitarėme susitikti ir iškeliauti. Likau viena, nes labai norėjau išsiųsti laišką. Ėjau Kryžiaus kelią. Kas nebuvęs šioje šventovėje, sunku nupasakoti įspūdį. Tai didžiulis ansamblis. Sukomponuotas taip nuostabiai, kad einant atrodo plačiausi takai, šaligatviai ir... viskas ant stogo.

Didelės Kryžiaus kelio stotys. Ėjo dvi grupės. Meldžiausi su ašaromis. Didelė malonė, kad man pavyko ten dalyvauti. Tik laiko per maža. Kadangi nuo 6 iki 22 val. be paliovos aukojamos šv. Mišios, galima įsivaizduoti, kokia galinga malda spinduliuoja iš žemės į dangų. Kokia gyva, pulsuojanti malda trykšta iš Lenkijos širdies – Čenstakavos! Supratau, kodėl tiek daug kunigų ir žmonių Lenkijos šventovėse. Žmonės myli savo bažnyčias, kunigus, Šventąjį Tėvą Joną Paulių II. Apie kunigus kalba pagarbiai. Švenčiant

* C.Pigozzi, *Popiežius privačiame gyvenime*, Vilnius, 2003, p. 34–35.

Eucharistiją visi gieda, sutartinai atsakinėja į kreipinius. Piligriminės kelionės i Čenstakavą vyksta be paliovos. Šiandien buvo 10–13 metų paauglių grupė. Taigi jau vaikai pratinami prie piligriminių kelionių. Visi su kuprinėmis. Mergaitės su sijonėliais. Lyginu kaip pas mus. Visai kita padėtis. Pas mus nėra tokios pagarbos ir klusnumo Bažnyčiai, kunigams. Dažnai kunigai būna pajuokos objektas žiniasklaidoje. Lenkija turi labai daug savo šventųjų, labai rūpinasi naujų šventųjų kanonizacija. Faustiną paskelbus šventąja, visoje Lenkijoje pasklido pamaldumas į Jėzaus Gailestingumą.

11.00 val. visi susirinkome, palaiminti mielosios Motinos Marijos, paėmėme savo *Kryžių* ir išėjome iš stebuklingosios šventovės. [73]

Visą laiką Čenstakavoje mus globojo nedidutė vienuolė. Išeinant ji mus palydėjo į Čenstakavos arkivyskupo Stanislovo Nowako būstinę. Jis mus labai šiltai, tėviškai priėmė, teiravosi apie mūsų misiją, žavėjosi ir, visų nuostabai, pavaišino šokoladu. Išlydėdamas tėviškai palaimino. [74]

Kupini palaimos, įspūdžių, patirtų Čenstakave, žygiuojame per miestą [75], paskui kaimų vietovėmis. Kelias vingiuotas, mašinų eismas nedidelis, daug žalumos, reljefas kalnuotas, matyti plikos uolos.

Prieš 19 valandą ateiname į *Olštyno* miestelį. Netoli bažnyčios yra Lietuvos–Lenkijos karaliaus Kazimiero statytos pilies griuvėsiai. Vaizdas labai gražus. Visą dieną oras mums palankus – vėjas padeda nešti *Kryžių*, nes einame pavėjui ir aukštumos nebaisios.

19 val. mes Olštyno bažnyčioje. Didžiajame altoriuje – Jėzaus Krikšto paveikslas. Šoniniai – vienas Čenstakavos Marijos, kitas – Jėzaus Gailestingumo. Šv. Mišias aukoja jaunas kunigas. Jis meldžiasi už mus, o mes už jį. Viešpatie, ačiū už tokią dieną! Vakarieniaujame pas sesutes nazaretietes, nakvynė – rekolekcijų namuose. Nors miestelis nedidelis, bet turi ir vienuolyną, ir rekolekcijų namus, ir kelis kunigus. Galima pavydėti. Toli, aukštai ant uolos stovi didelis Kryžius. Jėzau, į Tavo rankas atiduodame savo misiją ir kiekvienas savo gyvenimą.

OLŠTYNAS–JANOVAS–LENLOVAS
(Olsztyn–Janow–Lęlow)

2003–07–08

7 val. Mišios rekolekcijų namų koplyčioje. Sesutės nazaretietės motiniškai mumis rūpinasi, klausia, ko pageidautume, tarnauja, išleidžia, palydi, linkėdamos sėkmingai pasiekti tikslą.

Šiandien sunki diena. Tempas. 13 val. turime būti Janovo parapijoje.

Prisiminiau pirmąsias kelionės dienas dar Lietuvoje, ypač draugę Juliją iš Vilniaus. Tai buvo Dievo siųstas žmogus, palaikęs dvasiškai, psichologiš-

kai. Šnekėjau, ką reikia ir ko nereikia. Tai buvo atsivėrimo periodas. Tuo metu man reikėjo būtent tokio žmogaus. Dėkinga širdimi prisimenu šią sesę.

Perėjus Lenkijos sieną, artimiausia liko Vidutė Augaitė. Mane palaiko jos buvimas šalia, jos gyvenimo pavyzdys. Pagal metus ji man kaip duktė, o pagal dvasinę brandą – aš jai kaip duktė.Vidutė – didelė Dievo dovana ne tik man, bet ir visai *Kryžiaus šeimai.*

13 val. prieiname *Janovo* parapiją. Atėjome 20 minučių anksčiau, todėl bažnyčia dar užrakinta. Prieš šventoriaus tvorą stovi aukštas kryžius. Bažnyčios titulas – Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo. Didysis altorius – Švč. M. Marijos Dangun Ėmimo. Šoninis – Jėzaus Gailestingumo, kitas – Šv. Juozapo. Klebonas padovanojo kiekvienam po Jėzaus Gailestingumo paveikslėlį ir po žvakę. Pietauti kviečia į kleboniją. Po pietų nusifotografavome prie altoriaus, kur stovėjo ir mūsų *Kryžius.* Ne kartą mus kelionėje kas nors fotografavo, filmavo, ėmė interviu. Janina Los kalbėjo beveik kiekvienoje bažnyčioje.

Palaiminti ir palydėti Janovo parapijos kunigų ir žmonių išeiname tolyn. Per Lenkiją keliauti nelengva. Paprastai keliamės 5.30–6 val., gulti einame vėlai. Per dieną keliaujame 30–35, o kartą net 50 km. Saulutė kepina, vėjelis gaivina, lietutis prausia. Dieną pradedame malda: šv. Mišios, giesmės Kryžiui, ugningos maldos į angelus, į Šv. Mykolą arkangelą, į Šventąją Dvasią; giedame giesmes, *Kalnus*, kalbame visas Rožinio dalis. Džiugina gausus kunigų, net vyskupų ir paprastų tikinčiųjų sutikimas, jų pamaldumas [76], nuoširdumas, vaišingumas. Gyvename kaip viena šeima, kaip vaikų darželis. Švenčiame vardadienius, gimtadienius, ypač jubiliejus.

Kelionė nors ir sunki, bet įdomi, prasminga, reikalinga patiems nuskaidrėti ir už kitus pasimelsti.

Artėjant į Čenstakavą ir tolstant nuo jos matyti, kad pakito aplinka – visur tvarkinga, nematyti nei šiukšlių, nei piktžolių pakelėse, grioviuose ir prie namų. Lenkijoje pakelėse parašytas tik vietovės pavadinimas, ir viskas. Lietuvoje šiuo atžvilgiu geriau – informuojama, kokia apskritis, rajonas, miestas. Žodžiu, kai kas geriau, kai kas blogiau.

19.00 val. atėjome į *Lenlovą*. Pasitinka vienuolės iš Šv. Alberto vienuolijos, kunigai. Įžengiame į nuostabią bažnyčią. Dešinėje pusėje – koplyčia su stebuklingu Marijos paveikslu, prie jo daug votų. Rytoj rytą bus aukojamos šv. Mišios mūsų intencijomis. Ant lapelio reikia parašyti intenciją ir įmesti į dėžę prie Marijos altoriaus.

Didysis altorius – Nukryžiuotojo Kristaus. Šis kryžius išgelbėjo bažnyčią kilus gaisrui. Kairėje šoninis altorius skirtas Šv. Albertui. Paveiksle

pavaizduotas jaunikaitis ant žirgo, o šalia jo – nuskuręs elgeta. Jaunikaitis kardu perkerta savo apsiaustą ir vieną dalį duoda elgetai, kad nesušaltų (panašiai kaip ir Šv. Martynas).

Dešinėje – Marijos su savo tėvais paveikslas. Šalia Šv. Onos – siūlų kamuolys su virbalais, ji moko mažąją Mariją. Juk Švč. Dievo Motina buvo žemėje tokia paprasta, mokėjo visus namų ruošos darbus ir juos dirbo: mezgė, audė, siuvo, gamino valgį ir t.t.

Nakvynei patekome pas labai gerus žmones. Pradžioje pakvietė tik Rūtelę, Vidutę ir Aldutę, mūsų jaunąsias. Rūtelė gailiai skundžiasi: „Kodėl mano mama lieka? Aš noriu su mama!" Tada mus kviečiantis vaikinas paima visas keturias. Visoms buvo tikrai džiugu (nuo šios dienos ir likau „mama", kitaip manęs nevadino). Nuėjus namų šeimininkė su džiaugsmu mus priėmė. Mes buvome labai pavargusios, bet ilgai sėdėjome, bendravome, mus vaišino arbata, kava, ledais, obuoliais, vyšniomis. Paskui pakvietė į sodą pasisupti. Mergaitės norėjo ir mane pasupti, sūpuoklės įtaisytos po sena obelimi, man atrodė, kad atskils šaka ir aš žlegtelsiu ant pievelės, bet jos mane rūpestingai ir atsargiai pasūpavo. Gera grįžti į vaikystę ir džiaugtis Dievo vaikų laisve.

Grįžome į trobą prikvėpavusios gryno oro, o čia šeimininkė ragina surinkti drabužėlius, – ji išskalbsianti skalbimo mašina. Koks žmonių rūpestingumas! Išleisdama įdeda lauknešėlius pusryčiams, laimina ir linki pasiekti tikslą, mojuoja, meldžiasi. Taip stipriai veikia ta žmonių meilė, kad ašaros pačios byra. Tai džiaugsmo, o kartais ir graudulio ašaros, pagalvojus, kad retai tokią meilę pajunti savo namuose, šeimoje, savo Tėvynėje. Viešpatie, kokia didelė dovana – Meilė, Tavo Meilė per žmones!

LENLOVAS–PRADLA–PILICA
(Lęłow–Pradła–Pilica)
2003–07–09

7 val. mes jau bažnytėlėje. Lenlovo parapijos klebonas labai taikliai, bet su meile mus pavadino *Dievo pamišėliais*... Juk ant šių pečių nešamas į Romą 60 kg sveriantis *Kryžius*, liudijant Europai ir visam pasauliui Jėzaus Kristaus ir Švč. Motinos Marijos meilę mums, nusidėjėliams. Tai išties didinga, nors kartu labai paprasta.

Atsisveikiname su negausia albertiečių šeima – tik trys seserys.

Klebonas su ministrantais ilgokai mus lydi, neša *Kryžių*. [77] Jaunimas pavargo, prakaitas srūva per veidus. Sunku nešti *Kryžių* kalnuotomis vietomis. Jie lydi mus iki Pradlos parapijos ribos. Kelyje mus aplankė didelis džiaugsmas: vilniečio Aloyzo Domarko sūnus Aurimas Pranciškus atvežė

mūsų kunigą Juzefą Aškielovičių. Jis tikras mūsų tėvas ir brolis *Kryžiaus kelyje*. Kartu su juo ir Lenlovo parapijos klebonu bei jaunimu įsiamžiname fotonuotraukoje. [78]

Kun. Juzefas Aškielovičius mums Dievo dovana. Eidami mes galime atlikti išpažintį, Dievo vardu gauti nuodėmių atleidimą. Kunigas Juzefas – tai maldos ir aukos žmogus. Po išpažinties jis tarė:

– Eik! Esi švari. Kristaus Kraujas nuplovė tave. Gerai padarei, kad išėjai į *Kryžiaus kelią*. Pasauliui reikalinga auka. Jėzus pasiaukojo už mus ir vėl nori aukotis Tėvui ir žmonijai per mus.

13.00 val. atėjome į *Pradlos* parapiją. Labai įspūdingas bažnytėlės didysis altorius, jis atkartoja Čenstakavos šventovę. Aplink Čenstakavos Mariją trykšta spinduliai.

Kaip Jasna Guros Čenstakavos šventovė pulsuoja dieviškąją šviesą į visą didžiulę Lenkiją, taip iš šios naujos, modernios bažnytėlės altoriaus spinduliuoja meilė visai parapijai. Paveikslo apačioje – tabernakulis. Nuo tabernakulio irgi spinduliai – Jėzaus šviesa. Jėzus jungia žemę su dangumi. Tabernakulio Jėzaus Širdyje gyvena visa Švč. Trejybė, visas Dangus. Viešpatie, kaip arti esi prie mūsų su Marija, angelais ir šventaisiais!

Prie tabernakulio iš šonų – du dideli angelai. Paveikslas, tabernakulis nišoje, o virš nišos – Jėzaus kryžius. Kairėje pusėje – Marijos statulėlė, Rožinis ir virš jo žodžiai: *Per Mariją prie Jėzaus!* Dešinėje – taurės ir vynuogių, patenos su duona paveikslas. Kampe – krikštykla ir velykinė žvakė. Klebonas pasakoja, kaip jų parapijoje ugdomi vaikai:

– pirmaisiais metais jie eina Išpažinties ir Komunijos;
– antraisiais – rengiami ir įrašomi į Rožinio draugiją;
– trečiaisiais – į škaplierininkus;
– paskui rengiami sutvirtinimui ir t.t.

Jis pabrėžė, jog būtina nešioti škaplierius, medalėlį, nes šėtonas bijo šventintų daiktų. Bijo jis ir kalbamo Rožinio. Reikia išmokti grumtis nuo pat dienos pradžios – jau rytą dėl dienos sėkmės. Reikia vaikus ugdyti tikėjimo dvasia. Kovoti dėl jaunimo, nes tai būsimieji tėvai, rengti šeimai mergaites. Mergaitė – būsimoji motina, tai šeimos kunigas. Sakoma, kodėl moterys negali būti kunigais? Juk motina ir yra savo vyro, vaikų, savo aplinkos kunigas.

Apie šėtoną klebonas pasakė, kad jis yra pririštas kaip šuo su grandine. Nereikia prie jo artintis, ir jis nieko nepadarys. Jeigu eisi prie jo, tai jau nesnaus. Tada šėtonas apsėda žmogų ir per jį daro savo piktus darbus. Žmogus tampa blogio įrankiu. Išvaryti iš žmogaus piktąjį nesunku, jei jis

pats to nori. Geriausias ginklas – Mišios, Rožinis, malda, jei reikia – egzortai.

Taigi sunkus tėvų uždavinys – išauklėti, išugdyti vaikus. Kiek reikia maldos, aukos, pavyzdžio. Reikia pasninkauti, melstis, aukotis dėl savo vaikų.

Rodos, klebonas nieko naujo nepasakė, bet visa tai nuskambėjo kitokia gaida. Kunigas kalbėjo įtaigiai, nes pats tuo gyvena. Tai ugnis, ne kunigas! Viešpatie, duok daugiau tokių kunigų!

Lenkijoje žmonės daug meldžiasi už kunigus, už pašaukimus į dvasinį luomą. Todėl ir padėtis čia kitokia. Reikėtų ir mums pasekti lenkų pavyzdžiu.

Sustojome pailsėti. Šiandien reikia nueiti per 30 kilometrų. Prisiminėme pirmąsias dienas Lenkijoje. Kelyje pravažiuodavo daug mašinų – ir iš Lietuvos, ir į Lietuvą. Tada Lietuva, rodos, buvo su mumis. O čia jau kelinta diena mašinų iš Lietuvos nebematome. Nutolome nuo tėvynės ir lietuviškos duonelės pasiilgom. Tėvynės ilgesį kompensuoja kraštovaizdžio grožis. Mūsų poilsio vietovė kalnuota, horizontas labai platus. [79]

Pilica yra tarp kalnų – slėnyje. Nuo aukštumos matome spalvingus namų stogus – mėlynos, raudonos, baltos spalvos. Vaizdas stebuklingas. Pakeliui į Pilicą visi atlikome Išpažintį, 20.00 val. ateiname į miestelį švarūs, kaip išpraustos avys. Bet nuovargis daro savo, akys merkiasi, kojos nebeklauso, širdis smarkiai tuksi.

Klebonas senyvas ir vienas. Jis gražiai mus pasveikina, o parapijiečiai po vakarinio Viešpaties pagarbinimo išsiskirsto mus nakvynei ir vakarienei. Vienas kitas įsikuriame pas sesutes albertietes. Mes keturios – Kazimiera, Aldutė, Rūtelė ir Vida – miegojome ant vienos sofos. Iš tiesų šią naktį įsiminėme tuo, kad Rūtelė neištvėrusi atsigulė ant kilimo. Tokia piligrimo dalia – svarbiausia, kad būtų stogas ir grindys.

Vakariniam susimąstymui pravartu paklausyti mūsų kelionės sesės Teresės eilių:

Manai, kad lodyti šunų buvom išėję,
Ar neturėjom darbo namuose?
Prie Kryžiaus mus subūrė Atpirkėjas,
Kokia stipri, kokia galinga Jo Dvasia!

Ne mes, o Kryžius ėjo per pasaulį,
Paremtas mūsų varganų pečių.
Pro melą, pro bedugnes, apgaules
Jo svorį ir šiandieną dar jaučiu.

Kaip džiaugės žmonės, kai pas juos užsukom,
Sutiko Kryžių verkdami.
Kiekvienas sveikino jį savo lūpom,
Ramybės ar sveikatos melsdami.

Tik Tu tikrai žinai, o Visagali,
Tavo planų žmogus suprasti nepajėgs.
Ką Kryžiaus kelias atnešė kiekvienai šaliai,
Jo vaisius pamatysim po mirties.

O dabar labanakt, gerasis Tėve! Brandink vaisius...

PILICA–VOLBROMAS–SKALA
(Pilica–Wołbrom–Skała)
2003–07–10

Aldutę, Vidutę, Rūtelę ir mane pasiėmė nakvoti labai geri žmonės. Rūtelė su Aldute liko pas jaunuosius šeimininkus, o mudvi su Vidute nuvedė pas senutę. Gerai išsimiegojome, bet galėčiau dar visą dieną miegoti, nes jaučiuosi labai pavargusi. Buvo didelė pagunda prašyti šeimininkų, kad leistų gulėti, o vakare nuvežtų į vakaro stovyklos vietą. Vos įveikiau tą pagundą. Vakar nepajėgiau nė bažnyčios apžiūrėti. Tai renesanso stiliaus bažnyčia. Įėjus atrodo viskas plazda, plevena. Altoriai, paveikslai meniški, seni, be galo vertingi. Ypač gyvas didysis altorius, jame Švč. M. Marijos paveikslas, jam 630 metų. Tiek altoriuose, tiek kituose interjero elementuose daug nišų, skliautelių, skliautų. Kryžiaus kelio stočių freskos irgi skliauteliais aprėmintos.

Parapijos klebonas senyvas, bet jis mus vakar gražiai su savo parapijiečiais sutiko, pasveikino, palinkėjo stiprybės, ištvermės. Šiandien aukojo šv. Mišias. Džiugu dalyvauti Liturgijoje jaučiant nuoširdumą, pritarimą. Ir džiugu, ir graudu bendrauti su Viešpačiu. Kaip labai mes apdovanojami šioje kelionėje!

Prasidėjo kalnynai. Žinoma, kalneliai dar neaukšti, bet tikrai aukštesni nei Dzūkijoje. Kalnelių žemė dirbama. Pasėlių ruožai ryškiai išsiskiria ir žiūrint nuo vieno kalnelio į kitą matyti puikus, įvairiaspalvis vaizdas. Beeidami gauname žinutę, kad atvyksta Violeta su vyru, klausia, ką atvežti. Be galo nudžiungame, kai atvyksta kas nors iš Lietuvos, rodos, visa Tėvynė per juos mus apkabina.

13.00 val. mes *Volbromo* šventovėje. Tai šviesi, didinga Viešpaties padangtė. Didžiajame altoriuje Jėzus ant Kryžiaus, po Kryžiumi – Švč.

Motina ir apaštalas Jonas. Dešinėje koplyčia, joje net keli altoriai: Marijos su Kūdikėliu Jėzumi ir Šv. Ona; Šv. Antano; Marijos Nepaliaujamos Pagalbos ir labai įdomus Prisikėlusiojo Jėzaus altorius. Jis rodo žaizdą šone, matyti rankų ir kojų žaizdos, erškėčių vainikas ant galvos. Viešpatie, kokia galinga, žmogaus supratimą pranokstanti Tavo Meilė ir Kančia, o kartu ir Pergalė!

Jėzau, ir mums reikia aukotis, bet kaip sunku tai padaryti. Nuovargis, miego stoka, įvairūs nepatogumai ima dominuoti ir tolina mintis nuo Tavo Meilės. Tu altoriuje pavaizduotas toks liūdnas, galva su erškėčių vainiku kviečia: *Ateikite pas mane visi...* Deja, žmogus praeina pro šalį, o Tu nepaliauji kvietęs: *Ateikite visi!.. Aš – Gyvenimas! Manyje atrasite savo sieloms atgaivą.* Mano Dieve, taip norisi išsiverkti prie Tavo žaizdotų kojų...

Atsigavę kūnu ir dvasia keliaujame į Skalą. Šiandienos kelionė ilga, bet oras keliauti palankus. Truputį atvėso, nes lijo. Nedegina karštis.

20.00 val. tas mūsų mažas būrelis su *Kryžiumi* prieina galutinę šios dienos stotį – *Skalą*. Pasitinka bažnyčia, kurios bokštas su žalia karūna, paauksintais pakraštėliais. Didžiajame altoriuje Marija su Kūdikėliu, jų galvos su karūnomis. Paveikslas pasidabruotas. Prie jo daug padėkos ženklų – votų.

Marija, Tu esi ne tik Dievo, bet ir mūsų, ypač kunigų Motina. Į Tavo rankas ir širdį atiduodam visus kunigus.

Labai unikalus Šv. Juozapo altorius: Juozapas su Kūdikėliu žvelgia žemyn, Kūdikėlio rankutėse žalias Žemės rutulys. Taigi ne tik Jėzui, bet ir Juozapui rūpime mes – žemės piligrimai, einantys į Pažado žemę.

Nakvynė pas žmones. Mūsų ketvertas – Kazimiera, Aldutė, Rūtelė ir Vidutė – pas nuostabiai gerus žmones. Vaišina kava ir kitais skanėstais. Šeimininkas ilgai pasakojo apie Kalvarijos kalnus, Lagievnikus ir kitas stebuklingas vietas. Pajutom pagarbą vyrui, kuris daug žino apie šventas vietas ir pasakoja su tokia meile, užsidegimu. Skalos miestas yra įkurtas sesutės vienuolės. Bažnyčios sienos ir lubos išpuoštos šios sesutės gyvenimo paveikslais.

Jautėmės labai pavargusios, kai atėjome į Skalą, bet pabuvusios Švč. Sakramento artumoje sustiprėjome. Mes prašėme šio miesto įkūrėjos vienuolės palaiminimo. Ir iš tiesų *Kryžius* mus nešė, pirmiausia į nakties ramybę, o rytojaus dieną – Krokuvos linkui.

Teresės mąstymas:

Ar bus diena, kada galėsiu bėgti
Ir žaisti saulės spinduliais?
Kada linksmai galėsiu juoktis
Ir suptis Viešpaties delnuos?

Kada prigludus prie krūtinės
Giedosiu meilės sonatas?
Kada pailsus ir nurimus
Šlovinsiu skausmo valandas?

SKALA–ZIELIONKAI–KROKUVA
(Skała–Zielonki–Kraków)
2003–07–11

Ryto šv. Mišių aukoje sudedame visos dienos kelionę, visus žmones, kuriuos sutiksime ir kuriuos palikome Lietuvoje. Jėzau Kristau, Tu mūsų jėga ir viltis. Tavo sustiprinti, su Tavimi tapę viena vėl imame savo *Kryžių* ir einame.

Lynoja. Sustojome pailsėti prie senos sodybos. Šlapi, pavargę. Šalia sustoja automobilis. Kas gi čia? Ogi atvyko mūsų bičiuliai Violeta ir Gintautas Ratkevičiai. Jie abu yra keliavę su mumis 2001 m., kai ėjome *Kryžiaus ženklu* per Lietuvą, dabartinėje kelionėje Violeta ėjo nuo Vilniaus iki Lenkijos sienos, Gintautas, atvažiavęs į Lazdijus jos parvežti, irgi paėjėjo kartu iki sienos. O kai sprendė, kaip jiems pažymėti savo vestuvių 30-metį, nugalėjo *Kryžiaus* trauka. Ir štai jie su mumis! Bus keturias dienas. Tai mums didelė parama, nes Gintautas neš *Kryžių* (lenkai dabar jau retai tepadeda).

Eidami senosios Lenkijos Karalystės sostinės Krokuvos link, vis dažniau susimąstome apie lietuvių ir lenkų istorinius santykius. Lenkų tautai turime būti dėkingi už krikščionybės įvedimą ir tolesnį abiejų tautų bažnyčių artimą bendravimą. Dar ir šiuo metu kai kurie Lietuvos kunigai studijuoja Lenkijos kunigų seminarijose, vienuoliai atlieka noviciatą šios šalies vienuolynuose. O mūsų kaimyninių valstybių politinėje istorijoje buvo itin artimų sąlyčio taškų.

Pažvelkime į Lenkijos–Lietuvos valstybę istoriko žvilgsniu.

Norėdamas tapti krikščioniškos valstybės karaliumi, Jogaila turėjo apsikrikštyti. Tai jis padarė 1386 m. Krokuvoje, būdamas 35 metų, ir gavo Vladislovo vardą. Jogaila kaip vestuvinę dovaną atnešė savo žmonai Lietuvą.

Taip buvo pradėtas asmeninis dviejų valstybių vienijimas po viena karūna. Ta sąjunga oficialiai patvirtinta vėliau – 1569 metais sudaryta Liublino unija.

Keturis šimtmečius gyvavo ta „lietuvių–lenkų bendrystė", kai ir vieni, ir kiti pakaitomis bandė primesti savo valdžią; tarpusavio pasitikėjimo nebuvo. Nesutarimai silpnino abi valstybes, tuo ėmė naudotis

jų kaimynai, kurie nuolat stiprėjo. Po daugybės karų, mūšių bei užpuldinėjimų Lietuvos–Lenkijos valstybę pasidalijo Austrija, Prūsija ir Rusija. Ir po 1795 metų ši valstybė išnyko iš politinio Europos žemėlapio. Tik po 120 metų vergijos, 1918 m., ir Lenkijai, ir Lietuvai pavyko atkurti savo nepriklausomybę.

Praėjus metams po Jogailos Vladislovo krikšto, imta skatinti ir lietuvių tautą priimti krikščionybę. Jogaila asmeniškai nutarė tai padaryti kartu su Vytautu. Bet Jogaila Vladislovas net su trečiąja žmona nesusilaukė įpėdinio, todėl Vytautas jam pripiršo ketvirtąją – savo giminaitę kunigaikštytę Sofiją. Ši Jogailai pagimdė du sūnus. Vladislovas, Lietuvos–Lenkijos karalystės sosto paveldėtojas, mirė Varnoje (1444 m.) mūšyje su turkais. Kitas Jogailos sūnus – Kazimieras 1440 m. buvo išrinktas didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu, o 1447 m. karūnuotas Lietuvos–Lenkijos valstybės karaliumi ir pavadintas Kazimieru Ketvirtuoju. Jis buvo Šv. Kazimiero tėvas.

Kazimieras gimė 1458 m. spalio 3 d. Vavelio pilyje, Krokuvoje, kuri tada buvo lietuvių–lenkų vienybės centras.*

Štai vakare ir pasiekiame *Krokuvą*, tą dažnai per istorijos pamokas girdėtą miestą, kur Vavelio pilyje [80] pasaulį išvydo mūsų Šventasis Kazimieras.

Didžiulė Krokuvos Bazilika. Daug puošnių altorių, menančių žilą senovę. Jie išpuošti skulptūromis, tapytais paveikslais, kolonomis, arkomis, nišomis. Centre, didžiajame altoriuje – Čenstakavos Marijos paveikslas. Bazilikoje ilsisi karalių kaulai. Yra Šv. Stanislovo relikvijos.

Pagarbinę Viešpatį didingoje Bazilikoje, ėjome pasižvalgyti po Krokuvos senamiestį [81, 82], buvome prie Vavelio pilies, aplankėme pranciškonų bažnyčią.

Mūsų Reginai Magdalenai Krokuvos Bazilikoje didelį įspūdį padarė rimtis ir susikaupimas, interjero grožis, puikus choras, kuris giedojo tarsi angelai.

Nakvynė – pas tėvus karmelitus – jų universitete. Nuovargis daro savo, užmiegame liūliuojami senovinės lopšinės:

Visa, kaip buvę: žvaigždės, paukšteliai,
Bet mano žvilgsnis šviesus.
Pykčio nebėr, Meilei atviras kelias,
Žmones, myliu jus visus!

* P.Gavėnas, *Šv. Kazimieras*, Alytus, 1998, p. 15, 20–21.

KROKUVA–LAGIEVNIKAI
(Kraków–Łagiewniki)
2003-07-12

Rytą atėjome į Karmelitų bažnyčią. Didžiajame altoriuje – Marijos Dangun Ėmimo paveikslas. Kairėje pusėje – Šv. Juozapo vainikavimo altorius, dešinėje – Šv. Teresėlės, lygiagrečiai su zakristija – Vilniaus Aušros Vartų Marijos koplyčia. Nuostabu! Sava, artima. Koplyčia didelė, erdvi. Pati bažnyčia ilga.

Čia išgyvenau slėpiningą kančią, labai norėjosi išsiverkti. Prie išėjimo susiradau kamputį, kad kiti manęs nepastebėtų, atsisėdau ir matau vartus kaip grotas, tai užrakinta Sopulingosios Dievo Motinos koplyčia. Motinos sielvartą vaizduoja į Jos krūtinę įsmeigtas skausmo kalavijas. Kritau po Marijos kojomis:

O Skausmingoji, Tu šitiek iškentėjai ir dabar kenti. Tu supranti ir mūsų kančią... Marija, kunigų Motina, vienuolių Motina, visų mūsų dangiškoji Motina, Tau atiduodame savo mylimuosius, artimuosius. Užtark pas savo Sūnų!

Šv. Mišias šventė du kunigai karmelitai prie Šv. Juozapo altoriaus. Šv. Juozapas yra Krokuvos miesto globėjas.

Po pusryčių per Krokuvą einame į *Lagievnikus*. Jie visai netoli. Iš tolo matyti naujosios bažnyčios bokštas. Tai ne įprastos formos bokštas, o laivo pavidalo statinys. Mus artėjančius prie Šv. Faustinos bažnyčios pasitiko vienuolyno sesutės ir jų kapelionas [83]. Nuoširdžiai pasveikino ir kartu įžengėme į šventovę. *Kryžių* pastatėme kairėje Jėzaus Gailestingumo altoriaus pusėje, prie pat Šv. Faustinos relikvijų.

Koplyčios kairiajame altoriuje – Jėzaus Gailestingumo paveikslo, nutapyto pagal šventosios vienuolės regėjimus dailininko Eugenijaus Kazimierovskio, kopija (originalas Vilniuje), ant altoriaus – Šventosios relikvijos, altoriaus kamputyje – jos pačios portretas. [84] Visos koplyčios sienos, panašiai kaip Aušros Vartuose, nukabinėtos votais. Didžiajame altoriuje stovi balta Švč. M. Marijos skulptūra, iš šonų – Šv. Joakimo ir Šv. Onos. Žemiau Čenstakavos Marijos paveikslas. Altorius irgi nukabinėtas votais. Kairėje koplyčios pusėje, sienos nišoje – didelis Šv. Faustinos paveikslas. Dešinėje rankoje ji laiko knygą, o kairiąja rodo į švytintį kryžių. Kryžius iš spindulių. Šv. Faustina stovi ant Žemės rutulio, iš Kryžiaus sklindanti šviesa apšviečia žemę. Tai Jėzaus Gailestingumas visai kūrinijai. Pravartu geriau susipažinti su šia moderniųjų laikų šventąja.

Faustina Kovalska gimė 1905 m. daugiavaikėje neturtingų valstiečių šeimoje Glogovieco kaime, Svinicos Varskos parapijoje, Vloclaveko vyskupijoje. Keletą metų padirbėjusi pasiturinčiose šeimose, būdama dvidešimt metų įstojo į Dievo Gailestingumo Motinos seserų vienuoliją. Keliuose vienuolyno namuose dirbo virėja, sodininke, vartininke. Ilgiausiai gyveno Krokuvoje, Vilniuje, Plocke. Šią paprastą, nedidelio išsilavinimo, tačiau labai gilaus dvasinio gyvenimo vienuolę Dievas išsirinko savo gailestingumo apaštale. Šv. Faustina mirė 1938 m. spalio 5 d. Krokuvoje, Lagievnikų vienuolyno namuose, pagarsėjusi savo šventumu. Popiežius Paulius II ją paskelbė šventąja.

Gailestingumo paveikslas. *„Duodu žmonėms indą, su kuriuo jie tegul ateina malonių prie Gailestingumo šaltinio. Šitas paveikslas yra tas indas“ (D., p. 327).*

Šio paveikslo kilmė yra susijusi su vizija, kurią 1931 m. vasario 22 d. Plocko vienuolyne regėjo sesuo Šv. Faustina Kovalska.

„Vakare, būdama celėje, – rašo ji dienoraštyje, – pamačiau Viešpatį Jėzų, vilkintį baltais drabužiais. Viena ranka buvo iškelta laiminti, o kita ant krūtinės. Iš krūtinės švietė dideli spinduliai: vienas – raudonas, kitas blankus. Po valandėlės Jėzus tarė: „Nutapyk paveikslą pagal piešinį, kurį matai, su užrašu: „Jėzau, pasitikiu Tavimi“. Trokštu, kad šis paveikslas iš pradžių būtų garbinamas jūsų koplyčioje, o paskui visame pasaulyje“ (D., p. 47). Iš tikrųjų šiame Kristaus paveiksle matome du spindulius. Faustinai paklausus, ką reiškia šie spinduliai, Jėzus paaiškino: „Blyškus spindulys reiškia vandenį, kuris apvalo sielas; raudonas spindulys – kraują, kuris yra sielų gyvenimas. <...> Laimingas tas, kuris gyvens jų šešėlyje“ (D., p. 299).

Gailestingumo šventė. *„Trokštu, kad pirmasis sekmadienis po Velykų būtų Gailestingumo Šventė“ (D., p. 299). Pasirinkimas pirmojo sekmadienio po Velykų, kai baigiasi Viešpaties Prisikėlimo aštuonių dienų šventė, rodo, kaip glaudžiai yra susijusi Velykinė Išganymo paslaptis su Gailestingumo švente. Kristaus kančia, mirtis ir prisikėlimas yra aukščiausias Gailestingosios Dievo Meilės apsireiškimas.*

„Trokštu, – pasakė Viešpats Jėzus, – kad Gailestingumo šventė būtų visų sielų, o ypač vargšų nusidėjėlių prieglobstis (D., p. 699). Kas šią dieną prieis prie Gyvenimo šaltinio, tas gaus visą kaltės ir bausmės atleidimą (D., p. 300). Šią dieną visos dieviškosios malonės yra atviros; tegul nė viena siela nebijo prisiartinti prie manęs, nors jų nuodėmės būtų skaisčiai raudonos (D., p. 699). „Jokia siela nebus išganyta, kol pasiti-

kėdama nesikreips į mano gailestingumą, todėl pirmasis sekmadienis po Velykų turi būti Gailestingumo Šventė, o kunigai turi kalbėti sieloms apie didžiulį ir beribį mano Gailestingumą" (D., p. 570).

Iš mūsų širdžių plūdo nuoširdi malda. Mes šioje šventovėje atsidavėme Dievo Gailestingumui ir Šv. Faustinos globai. Mūsų *Kryžiaus kelias* – Dievo Gailestingumo akcija, todėl jis panorėjo su savo mažutėliais susitikti prie šios Gailestingumo Versmės.

Vienuolyno sesutės apgyvendino mus svečių kambariuose, pavalgydino pietumis, vakariene. Po vakarienės vėl meldėmės koplyčioje. Gailestingasis Jėzau, Tu mus laisvini. Ačiū už dovanotą ramybę. Visiems mums dingo visi rūpesčiai. Viešpatie, koks Tu gailestingas savo mažutėliams.

LAGIEVNIKAI–SKAVINA
(Łagiewniki–Skawina)
2003–07–13

Pailsėję patogiose lovose, vieni rengiamės važiuoti į Krokuvos Šv. Petro ir Pauliaus katedrą, kiti į Šv. Faustinos koplyčią. Trokštame kuo ilgiau pabūti su Jėzaus Gailestingumu, su Šv. Faustina, apmąstyti *Kryžiaus kelią.* Šv. Mišios koplyčioje. Panirome realiame Dievo Gailestingume šventojoje Eucharistijoje. Čia nuo ryto iki vakaro yra išstatytas Švenčiausiasis Sakramentas.

Naujojoje bažnyčioje [85] 15.00 val. yra kalbamas Dievo Gailestingumo Rožinis ir aukojamos šv. Mišios. Gieda vienuolės. Tai tikras dangus žemėje.

Ne veltui žmonės stengiasi pabūti tokiose vietose, ne veltui praktikuojamos maldininkų kelionės. Reikia pajusti glaudumą, priartėti prie Gailestingumo Šaltinio, trykštančio džiaugsmu ir jėga.

Viešpatie, mūsų vienintelis troškimas – Tavo Artuma. Suteik šią malonę mūsų mylimiesiems.

Mes kelionėje kasdien piname labai gražią Jėzaus Gailestingumo Rožinio maldą – vainikėlį.

Pradžioje: *Tėve mūsų..., Sveika Marija..., Tikiu Dievą Tėvą.*

Ties didesniais karoliukais meldžiame:

Amžinasis Tėve, aukoju Tau mieliausiojo Tavo Sūnaus, mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus, Kūną ir Kraują, Sielą ir Dievystę permaldauti už mūsų ir viso pasaulio nuodėmes.

Ties mažesniais karoliukais meldžiame:

Dėl skaudžios Jėzaus kančios būk gailestingas mums ir visam pasauliui.

Pabaigoje: *Šventas Dieve, Šventas Galingasis, Šventas Amžinasis, pasigailėk mūsų ir viso pasaulio* (3 kartus).

15.00 val. išeiname iš Šv. Faustinos šventovės. Ji su mumis! Jėzaus Gailestingumas mus neša per Europą.

Beeinant užklupo lietus. Bet mes turime puikų simoną kirėnietį – Gintautą. Jis kartu su Violeta neša ir neša *Kryžių*. Tai bent vestuvių jubiliejinė kelionė!

18.00 val. ateiname į *Skaviną*. Bažnyčioje randame išstatytą Švč. Sakramentą.

Jėzau, Tu mūsų lauki!

Vakaro Šv. Mišių aukoje išsipildė psalmės žodžiai: *Lyg smilkalo dūmai tekyla aukštyn mano maldos, mano rankos iškeltos – lyg auka vakarinė.*

Po šv. Mišių klebonas širdingai kalbėjo apie tautų brolystę, citavo Adomo Mickevičiaus žodžius apie Lietuvą Tėvynę, o vargonais griežė M.Oginskio polonezą „Atsisveikinimas su tėvyne" lyg specialiai vestuvėms. Mūsų jubiliejininkai buvo sujaudinti.

Klebonas maloniai priėmė, restorane pamaitino, sporto salėje apnakvino. Laimindamas uždėjo rankas ant galvos, pasijutome, kaip gausios šeimos vaikai su savo tėvu. Smilktelėjo mintis: „Ar kada mums Lietuvoje teko patirti tokią meilę, kaip čia, Lenkijoje".

Šią nuostabią dieną užbaigsime mūsų Teresės posmais:

O meile, o groži,
O gyli, o ploti dangaus!
Kūrėjas ir meilė,
Kūrėjas ir grožis,
Viltis Jis ir džiaugsmas žmogaus.
Tos saulės skaistumas,
Tos žemės puikumas,
Mūs širdis pripildo šviesos.
Tai Dievo gerumas ir gailestingumas –
Jo garbint žmogus nesiliaus.

SKAVINA–PŽYTKOVICA–ZEBŽYDOVSKOS KALVARIJA
(Skawina–Przytkowice–Kałwaria Zebrzydowska)

2003–07–14

7.00 val. Mišios. Po Mišių išeiname iš Skavinos. [86] Kaip mes eitume be šios galingos Dievo pagalbos per šv. Mišias ir jų vaisių Jėzų? Jis visuomet su savo varguoliais, su tais, kurių širdis sugrudusi, kuri tik Jo tetrokšta. O Jėzau, mūsų gerasis Jėzau! Mes turtingi turėdami tave. Nieko neturime, o kartu viską turime, nes turime Tave. Tavyje yra visa.

14.00 val. ateiname į *Pžytkovicą*. Jau iš tolo pasitinka senyvas klebonas su parapijiečiais. Klebonui *Kryžius* savas, jis jį ima ant pečių ir neša kartu su savo žmonėmis. Vaikai, jaunimas ima skulptūrėles ir vėliavas. Jie mūsų laukė kaip Dievo dovanos. Vaikai, jaunimas ir suaugusieji ėjo susikaupę, pagarbiai. Tyliai keitė vieni kitus, kol atėjome į gražią bažnytėlę.

Didysis altorius – Švč. Trejybės, kairysis šoninis – Nekaltosios Marijos Širdies, dešinysis – Švč. Jėzaus Širdies. Lubų freskose vaizduojama daugybė simbolių, inicialų.

Pagarbiname Viešpatį. Paskui kviečiami pietauti, o mus pasitikę žmonės liko bažnyčioje ir meldėsi. Pavalgę grįžome ir radome bažnytėlėje kleboną su parapijiečiais giedančius, garbinančius Švč. Sakramentą. Išleisdamas į tolesnę kelionės dalį, klebonas mus palaimino su Švč. Sakramentu.

Žmonės su savo nuoširdžiuoju klebonu padarė daugiau nei įmanoma: viršum bažnyčios didžiųjų durų kabojo tamsiai raudonos spalvos fone įrašytas šūkis: „Širdingai sveikiname piligrimus iš Lietuvos!“, apvainikuotas vainiku, tokiu pat vainiku buvo papuoštas ir kairėje pusėje stovintis medinis kryžius. [87]

Išlydėjo mus taip pat iškilmingai, kaip ir pasitiko. *Kryžių* iš bažnyčios nešė kunigai, parapijos žmonės. Jų buvo daug ir įvairaus amžiaus. Jie nuostabiai giedojo, meldėsi. Tikrai Kristus miręs ir prisikėlęs yra su mumis! Visų nuotaika pakili. Kunigai ir žmonės mus lydėjo iki savo parapijos ribos. Širdingai atsisveikiname. [88] Ilgai mojuojame vieni kitiems.

Paėjėję puskilometrį, gražiame gamtos kampelyje tarp Pžytkovicos ir Zebžydovskos Kalvarijos, randame sustojusį mūsų kelionės autobusą. Šalia jo, ant žemės stalo, paruoštos vaišės, tai mūsų vestuvių jubiliatų – Violetos ir Gintauto Ratkevičių staigmena. Mes juos sveikiname, dovanojame atminimui laikrodį su naujosios Lagievnikų bažnyčios didžiojo altoriaus nuotrauka. Jie mums parengę meilės puotą. [89] Ant „stalo“ ledai, arbūzai, slyvos, apelsinai. Vaišinasi ir mus lydintys lenkai. Nuotaika šventiška, net ir dainą užtraukiame, tiesa, ne visi, nes kiti mano, jog daina netinka prie piligriminės maldos ir atgailos.

Violeta su Gintautu švyti iš džiaugsmo. Kai Viešpats pripildo žmogų, jis ir išorėje spinduliuoja. Ačiū Tau, Viešpatie, už šias nepakartojamas akimirkas! Laimink jų tolesnį gyvenimo kelią, nes *Kryžius* – jų savastis.

Einame toliau, meldžiamės. Gintaras, matyt, vestuvių jubiliejaus proga traukia vieną po kitos gražiąsias giesmes, kurios visada atgaivina: „Kai

apgaubia naktužės tyluma ir žvaigždynų maldą išgirstu“, „Dangau, priimki mano maldą“ ir kitas.

Laiku ateiname į *Zebžydovskos Kalvariją*. Čia dalyvaujame vakarinėse 18.00 val. šv. Mišiose. Į ištiestas Viešpaties rankas nuskuba dar viena ilgos kelionės diena.

Visi labai pavargę, bet laimingi. Palaimingas miegas atgaivins jėgas.

Darnioje kelionėje kartais įvyksta ir netikėtumų. Eidami per Kalvarijų miestelį į bažnyčią kalne, prie klonyje esančios miestelio bažnyčios sutikome laukiančius žmones, skambėjo varpai. Mes į bažnytėlę užsukome tik minutėlei, pagarbinom Švenčiausiąjį, klebonas mus palaimino ir tuoj pat išlėkėme. O pasirodė, kad Kalvarijose nebuvo numatyta mūsų nakvynė, todėl *Kryžių* palikę bažnyčioje, po šv. Mišių autobusu grįžtame į miestelį pakalnėje. [90] Tamsu. Sutrikę nerimaujame, ieškome klebono. Viskas išėjo į gera. Klebono rūpesčiu gavome nakvynę. Patalpa ankštoka, bet tilpome (mat žmonės, kurie mūsų laukė nakvynei, buvo išsiskirstę). Išsivirėme arbatos, užkandome iš atsargų ir džiaugėmės laiminga šio nuotykio pabaiga.

ZEBŽYDOVSKOS KALVARIJA–SULKOVICA
(Kałwaria Zebrzydowska–Sułkowice)

2003–07–15

6.45 val. mes jau buvome Kalvarijų bažnyčioje. Ji labai didelė, pastatyta ant kalno, į ją reikia lipti daugybe laiptelių. Priešais bažnyčią lenkai iš meilės popiežiui Jonui Pauliui II pastatė gražią statulą. [91] Viršum bažnyčios pagrindinių durų popiežiaus šūkis: TOTUS TUUS! Visas Tavo! Jis yra visiškai atsidavęs Švč. M. Marijai Kalvarijų bažnyčioje.

Altoriuje – stebuklingas Dievo Motinos su Kūdikiu paveikslas. Kūdikėlis prigludęs prie savo Motinos. Kaip labai Dievas ilgėjosi šitokios Motinos. Dėl Kristaus ir Jos Jis sukūrė šį nuostabų pasaulį, kad per *Juos* ir mes taptume Dievo vaikais. [92]

Renkamės į bažnyčios kairėje pusėje esančią koplyčią, čia bus švenčiama Eucharistija. Koplyčia pavadinta Marijos vardu. Čia kabo didelis paveikslas, kuriame pavaizduota Aušros Vartų Marijos Gailestingumo Motina ir prieš ją klūpantis Šventasis Tėvas Jonas Paulius II, ištiesęs rankas į Ją. Popiežius liudija, kad yra labai daug malonių gavęs per Kalvarijų Mariją.

Ne tik Marija mus veda prie Kristaus, bet ir Kristus prie Marijos. Kristus trokšta, kad mes mylėtume Mariją, nes Ji ne tik Jo, bet ir mūsų Motina, tokie Jo testamentiniai žodžiai prieš mirtį ant kryžiaus:

Pamatęs stovinčius motiną ir mylimąjį mokinį, Jėzus tarė motinai: „Moterie, štai tavo sūnus!“ Paskui tarė mokiniui: „Štai tavo motina!“ Ir nuo tos valandos mokinys pasiėmė ją pas save (Jn 19, 26–27).

Marijos vedami mes greičiausiai susivienijame su Dievu.

7 val. Mišios. Mes susieti ne tik su Kalvarijų vieta, bet ir pačia *Kryžiaus žygio* esme. Tam išėjome į šią kelionę, kad būtume Kristaus meilės, išlietos kančioje, persmelkti, perkeisti, sudievinti.

Bet, Viešpatie, kokie mes silpni ir nuodėmingi, dar tokie nenuolankūs ir užsispyrę savo teisumu. Marijos koplyčioje senas kunigas pranciškonas šv. Mišių metu dalijo Komuniją abiem pavidalais. Jis žiūrėjo, kad nenulašėtų nė vienas lašelis, todėl pageidavo, kad priimtume stovėdami. Tačiau kai kurie nepakluso, net atsitraukė. Tėvas pranciškonas sutriko, susijaudino ir ėmė dalyti ir atsiklaupusiems...

Kaip tai suprasti? Argi forma svarbiau už esmę? Iš sesers Šv. Faustinos gyvenimo aprašymo matėme, jog Jėzus pageidavo, kad ji paklustų dvasios vadovui: „Klausyk ne manęs, bet dvasios vado!“ Jėzau, kur esmė? Ar Tave, Viešpatie, *priimti*, ar *kokiu būdu* priimti?

Tėvas pranciškonas stengėsi, kad mes galėtume Jėzų priimti abiem pavidalais, o kaip išėjo? Viešpatie, atleisk mums! Tai įvyko ne iš blogos valios, bet...

Po Mišių pasirengėme eiti Jėzaus Kristaus Kryžiaus keliu. Visi susirinkome prieš bažnyčią. Mūsų daugiau kaip trisdešimt ir dar jaunimo apie šešiasdešimt.

Šis Kryžiaus kelias įkurtas 1600–1617 m. Jį įkūrė Krokuvos kariuomenės vadas Mikalojus Zebrzydowskis su savo giminaičiais ir atidavė globoti vietos bernardinams. Tai buvo 50 stočių Kryžiaus kelias. Stotys, gavusios Zebžydovskos Kalvarijos vardą, pradėtos vaikščioti 1608 m., kai čia pirmiausiai imta švęsti Šv. Kryžiaus Išaukštinimo šventė.

Mūsų eiseną veda jaunas pranciškonas. Pirmoji stotis – koplytėlė yra Šv. arkangelo Rafaelio – keliauninkų Globėjo; joje reikia sudėti visas savo intencijas, už ką nori apvaikščioti, apmąstyti Kryžiaus kelią. Einant šį Kryžiaus kelią yra paprotys iš čia pat esančių žolių ir gėlių nusipinti vainiką ir jį užsidėti ant galvos, o paskui palikti Apnuoginimo stotyje. [93]

Priėjus Kedrono upelį reikėjo pasiimti akmenį ar akmenėlį – savo nuodėmių simbolį ir toliau mąstyti apie Kryžiaus kelio esmę. Giedame ir lenkiškai, ir lietuviškai. Eidami sutinkame ir kitus maldininkus, sutikome ir maždaug septyniasdešimties vaikų ir paauglių būrį. Šitaip lenkai ugdo savo jaunąją kartą.

Kadangi Kalvarijų stotys vis ant aukštokų kalnelių, daroma ir poilsio valandėlės. Jų metu kas šnekučiuojasi, kas meldžiasi ar mąsto.

Aukščiausiai reikėjo kopti į Golgotos kalną. [94] Čia mes vienoje vietoje ankstesnių piligrimų sukrautoje akmenų krūvoje palikome ir savo pasiimtus akmenis, akmenėlius. Tie, kurie nešėsi mažesnius, gailėjosi, – juk Viešpaties gailestingumas viską paskandina, visa išdildo, be to, kaip sako apaštalas Paulius, *kur gausu nuodėmės, ten dar apstesnė Dievo malonė*. Paveikslas Jėzaus mirties koplyčioje labai dramatiškas, tiesiog smingantis į širdies gelmę. [95]

Mūsų eisenos lenkų jaunimas giedojo jaunatviškas giesmes, prašė ir mūsų giedoti, tada mes užtraukėme Žemaičių *Kalnus*. Tokiame būryje nebuvo didelio susikaupimo, kaip einant Žemaičių Kalvarijų kelią. Stotys irgi paprastesnės, ne taip išpuoštos kaip mūsų.

Grįžusius prie vienuolyno mus susodino prie medinių stalų ir vaišino labai skania ir sočia pomidorų ir ryžių sriuba, balta duona. Rūpinosi, kad valgytume ir neliūdėtume, gyvasis, linksmasis brolis pranciškonas. Jis buvo patenkintas mumis, sakė, kad nuostabu vesti tokią grupę, nes visi labai įsijautėme į Kristaus meilę ir kančią.

Pasistiprinę, padėkoję einame tolyn.

18.00 val. mes jau *Sulkovicoje*. Bažnyčia moderni, šiuolaikiška. Čia mūsų intencija aukojamos šv. Mišios. Gražiai gieda jaunimas, pritardamas gitaromis. Paskui jaunimas kviečia mūsų jaunuosius 20.30 val. susirinkti į Viešpaties šlovinimą.

Mus keturias – Vidutę, Rūtelę, Aldutę ir Kazimierą – parsiveža namo labai geri žmonės. Jų vaikai paaugliai šiuo metu yra piligriminėje kelionėje į Čenstakavą. Po vakarienės šeimininkas mus nuveža prie parapijos namų. Ant pievelės – suolai, jaunimas užkūręs laužą kepa dešreles ir laukia mūsų. Atsinešę duonos, gaiviųjų gėrimų, garstyčių prie dešrelių. Pasisotinę šloviname Viešpatį. Giesmės su judesiais, gestais. Lenkų jaunimo 26, mūsų – septyni. Dalyvavo ir trys parapijos kunigai. Bendravimas buvo labai nuoširdus. Visi žaidėme jų ir mūsų ratelius. Per mūsų suvienytas rankas ir širdis tekėjo Jėzaus meilė. Jėzus laimina ne tik per maldas, kelionę, *Kryžiaus* nešimą ir *Kryžiaus šeimą*, bet ir per šitą tyrą, krikščionišką jaunimą.

Pasibaigus gražiai vakaronei, mus vėl parvežė pas mūsų šeimininkus. Na ir dienelė! Jos įspūdį geriausiai gali išreikšti šios Lacrimos eilės:

Karaliaus ugnys turi skaisčiai degti –
Neužgesins jų audros, viesulai!

Liepsnoti, skaidrint juodą žemės naktį
Ir tu, širdie manoji, pakilai.

Nedrąsiai plazda ta maža liepsnelė –
Bet – meilės gaisrą ji sukelti gali!

Tebūnie taip!

SULKOVICA–ZEMBŽYCA–SUCHA BESKIDZKA
(Sułkowice–Zembrzyce–Sucha Beskidzka)
2003–07–16

Atrodo, paprasta frazė: „Po šv. Mišių" išėjome. Bet kokia gili prasmė! Šv. Mišios – tai leidimas ir mums, kaip Švč. Motinai, stovėti po Jėzaus kryžiumi, suvienyti su Jo kančia, mirtimi, prisikėlimu mūsų dienos nuovargį, skaudamus sąnarius, plastančią širdį ir tyrus džiaugsmus, kuriuos dovanoja žmonių meilė.

Šv. Mišių metu Jėzus mus pamaitina Savimi, kad kelyje nenusilptume, kad Jo jėga būtų mūsų jėga, kad Jo Širdis plaktų mūsų krūtinėje. Ir taip kasdien. Argi tai ne stebuklas – dieviškos Meilės savęs dovanojimo stebuklas!

Einame lydimi to paties džiugaus jaunimo. Jie gieda giesmes pritardami gitara, neša *Kryžių*, skulptūrėles, vėliavas. Tikra Verbų sekmadienio procesija. Viešpatie, Tu mus apdovanoji Meile per lenkų tautos žmonių širdis. Jie myli Tave, o dėl Tavęs – ir mus. Tai tikroji Meilė, ji besąlygiška, atvira, dosni, džiugi, pasiaukojama. Ką mes darytume kelionėje be gerųjų žmonių? Šiame *Kryžiaus kelyje* esame tikri Tavo mažutėliai, turintys Tave Nukryžiuotą ir patiklias, Tau atviras širdis. Ir Tu šias širdis apkabini, keli, laimini, pripildai Išganymo pilnatvės.

Sunku būna atsisveikinti su šitiek gerumo dovanojusiais žmonėmis, bet reikia. Sudiev, gerieji! Jūs liekate mūsų širdyse.

15.00 val. pasiekiame *Zembžycos* parapiją. Miestelis didokas, nusidriekęs pagal kelią. Vėl nuostabus sutapimas. Šiandien Švč. M. Marijos Škaplierinės šventė, o mes Jos vardo bažnyčioje.

Pagarbinę Viešpatį Švč. Sakramente, truputį atvėsę nuo įkaitusio kelio, buvome pakviesti pietauti. Ir vėl staigmena – mums pietaujant parapijos namuose, atvyksta Lidija ir Stasys Matoniai ir dar du vyrai iš Vilkaviškio. Jie be sustojimo važiavo 27 valandas. Koks džiaugsmas sulaukus žmonių iš Lietuvos! Atrodo, lyg mus apkabina visa Lietuva. Ką tik Kalvarijose atsisveikinime su Violeta ir Gintautu Ratkevičiais, o štai jau sveikinamės su Matoniais. Visus mus vienija, Viešpatie, Tavo Meilė. Ir mus lydintiems lenkams džiugu matyti, kokie mes laimingi vieni kitų glėbyje.

Po pietų grįžtame į bažnyčią, *Kryžių* ima ant pečių mūsų brangieji atvykėliai. Poilsiui laiko nebėra.

Jėzau, Tu dėl mūsų visų, ypač dėl manęs į šią kelionę pakvietei Vidutę. Ji yra jaunimo ir mūsų visų siela. Ji visus veikia savo buvimu, pavyzdžiu, ištverme, maldingumu, nuolankumu. Tikras Dievo vaikas!

Tolydžio atsiveria nuostabi gamta. Kūrėjas verčia jos puslapius ir rodo vis naujus grožio stebuklus. Jau prie pat kelio kalnai. Augmenija vešli, kalnai žaliuoja. Tarp kalnų yra slėnių, kur gyvena žmonės.

19.00 val. prieiname kalnų miestą *Sucha Beskidzką*. Bažnyčia didelė, graži. Didžiajame altoriuje – tabernakulis, iš šonų Evangelistai, Švč. M. Marijos vitražai. Dešinėje – Švč. Jėzaus Širdies ir Jėzaus Gailestingumo altoriai, kairėje – Čenstakavos Marijos ir Šv. Juozapo altoriai. Priekyje centre – Aušros Vartų Gailestingumo Motinos vitražas.

Bažnyčia pavadinta Švč. M. Marijos vardu. Mes sutinkami labai šiltai. Dalyvaujame Švč. M. Marijos Škaplierinės pamaldose. Po jų – trumpa Švč. Sakramento adoracija ir palaiminimas Švč. Sakramentu.

Viešpatie, koks Tu geras, kaip labai rūpinies savo žmonėmis! O kokie mes esame tarpusavyje? Ne kartą vieni kitus skaudiname, bet Tu į mūsų tarpusavio santykius įlieji gerumo alyvos, kad mažiau skaudėtų. Visa širdimi dėkojame Tau, kad pakvietei į šią kelionę. Joje gauname šitiek malonių, joje geriau pažįstame save, pamatome, kaip daug ko mums stinga, kaip reikia Tavo laisvinančios jėgos ir gailestingumo.

Nakvynei mus išsiskirsto parapijiečiai. Birutę, Janytę, Vidutę ir Kazimierą parsiveža žmonės kaip į pasaką. Žalioje vejoje – Marijos koplytstulpis, du Rūpintojėliai, kitur paukščiukai, stirnaitės.

Namo vidaus įranga iš medžio, rankų darbo. Eksponatai autentiški, rasti gamtoje, šiek tiek apdoroti. Net du kryžiai ir Jėzaus kančia išskobti gamtos, tik truputį padailinti. Prie vakarienės stalo susėdome irgi ant rankų darbo kėdžių. Gera, nuostabi Kūrėjo ir žmogaus vienovės dvasia gaubė mus. Pro balkono duris sklido ir mus liūliavo tyras kalnų oras.

Kokia brangi ta žemė –
Ji Tavo, Viešpatie, palaiminta,
Dar mums negimus,
Jos nebučiavus,
Ji mūsų varganos būties apmąstymais –
Išgarsinta,
Pašventinta!

(Leonardas Andriekus)

SUCHA BESKIDZKA–MAKOV PODHALANSKAS–ZAVOJA
(Sucha Beskidzka–Makow Podhałanski–Zawoja)

2003–07–17

Visi, kas buvo mus paėmę nakvynei, atvežė arba palydėjo į bažnyčią. Visi dalyvavome šv. Mišiose, o po jų išėjome į *Kryžiaus kelią*. Apie porą kilometrų lydėjo kunigai, vienuoliai jonitai ir parapijiečiai. Paskui atsisveikinome. [96] Dar paėję tris kilometrus sustojome pusryčiauti. Po pusryčių einame didingos gamtos gaubiami. Kalnai, slėniai. Jau visa savaitė mes tarp kalnų. Jie neaukšti, apaugę vešlia augmenija. Abipus kelio žmonių sodybos. Namai gražūs, dideli, tvarkingi. Sutvarkyta ir aplinka. Ant uolų auga ištvermingieji medžiai.

12.00 val. mes jau *Makov Podhalansko* parapijoje. Čia bažnyčia sena, antrą kartą atstatyta 1590 m. Iš tų laikų čia yra stebuklingasis Dievo Motinos Makovietės paveikslas, tapytas Krokuvoje, pašventintas Čenstakavoje. Čia klebonavo kunigas Guja, kuris 1591 m. pirmą kartą į lenkų kalbą išvertė Šventąjį Raštą, išprašė malonių šiam paveikslui. Nuo tada čia įvyksta daug stebuklingų pagijimų.

Paveikslą 1979 m. pirmosios savo kelionės į Lenkiją metu Šventasis Tėvas Jonas Paulius II karūnavo. Tai pirmasis popiežiaus karūnuotas paveikslas Lenkijoje. Netoliese yra popiežiaus gimtinė.

Labai nuoširdžiai mus priėmė klebonas su kunigėliais ir parapijos žmonės, pakvietė papietauti į parapijos namus. Dvasininkai patarnavo, paskui apdovanojo rožiniais, medalėliais. Tada noriai, pagarbiai nešė *Kryžių* ir ilgai lydėjo. [97] Kunigai Lenkijoje vilki sutanas ne tik bažnyčioje, bet ir kasdieniniame gyvenime.

18.00 val. ateiname į *Zavojos* miestelį. Šiandien mes jau trečiojoje parapijoje.

Didžiajame altoriuje pavaizduotas popiežius Šv. Klemensas, iš šonų – du vitražai. Kairėje Šv. Antano altorius, prikabinta daug votų, rožinių. Dešinėje – Nukryžiuotojo Jėzaus altorius. Kairėje pagal sieną dar du altoriai. Visuose languose vitražai. Lubos ornamentuotos.

Vakarienę ištaisė klebonas. O miegojome mokykloje. Prieš miegą pabendravome, rašėme laiškus į Lietuvą, nes juos nuveš Matoniai. Gera proga apkabinti savuosius.

Labai gerai pailsėjome.

ZAVOJA–ZUBŽYCA–JABLONKA
(Zavoja–Zubrzyca–Jabłonka)
2003–07–18

Kelionė Lenkijoje eina į pabaigą. Visiems rūpi, kaip bus Slovakijoje. Lenkai, tarsi nujausdami mūsų nerimą, sakė, jog Slovakijoje mus priims su meile, panašiai kaip Lenkijoje. Jų žodžiai pasitvirtino.

Kol kas mes dar Lenkijoje. Rytoj kirsime sieną. 7.00 val. šv. Mišiose dėkojame Dievui už tokią dosnią lenkų tautą.

Išeiname į kalnų kelią, lydimi vaikų ir suaugusiųjų. [98]

Paėjėję vos kilometrą žiūrime – laukia žmonės. Prie kelio stalas: arbata, kava, gaivieji gėrimai, pyragaičiai, šokoladas, sausainiai. Truputį paragavome (mes ką tik po pusryčių), pabendravome, kas liko, įdėjo kelionei. Toje vietoje yra vaikų psichoneurologinis pensionatas. Vieni seneliai atsivedė labai nesveiką anūkėlį (nekalba, nervingas, baikštus, bėga nuo mūsų). Jam padovanojame mažutį Švč. Motinos paveikslėlį su rėmeliais. Dar viena mama atsivedė sūnelį dauniuką, jis labai jautrus, džiugus, geraširdis. Jis irgi buvo apdovanotas Jėzaus Gailestingumo kartu su Šv. Faustina įrėmintu paveikslėliu. Berniukas bučiavo paveikslėlį, glaudė prie širdies ir šypsojosi. Gaila vaikelių ir jų artimųjų, bet jie yra žmonijos gelbėtojai, nes ties jų nekalta kančia sudūžta pasaulio blogis. Jie – didieji žmonijos geradariai.

Mes pamažu artėjame į pasienį. Kelias ištuštėjęs, mažiau automobilių. Kalnai apaugę miškais. Einame vietinės reikšmės keliu. Maldų, giesmių garsus atkartoja kalnų aidas. Abipus kelio gyvenvietė. Namų architektūra puošni, daugiau turtingų namų. Kai baigiasi gyvenvietė, prasideda vešlus miškas. Mes esame 1 km virš jūros lygio. Šiek tiek spengia ausyse. Sustojame pailsėti, užkąsti ir vėl keliaujame. Pagaliau leidžiamės žemyn, abipus kelio miškas. Girdėti uogautojų balsai. Jie mėlynes uogauja su specialiai padarytomis šukomis ir indeliais po jomis. Ir mus pavaišina mėlynėmis. Staiga matome iš priekio atvažiuojant dviračiais penkis berniukus. Bet jie apsisuko mūsų neprivažiavę ir dingo. Po 15–20 min. žiūrimi – stovi būrelis žmonių ir laukia mūsų procesijos. Su jais ir tie berniukai. Jie visi penki paėmė nešti *Kryžių*. Viešpatie, paimk juos į savo glėbį, juk tiek daug piktų pagundų pasaulyje. Berniukai panėšėję *Kryžių* gerą gabalą, suka į pakelėje esančią sodybą. Ten sustatyti jų dviračiai, viduje padengti stalai, mes kviečiami užeiti. Pasimeldę pasivaišiname, pabendraujame ir ruošiamės eiti.

Vaikai ne tik mus parsivedė, bet parsinešė ir *Kryžių*. [99]

18.00 val. atėjome į *Zubžycą*. Čia vėl parapijiečiai vedėsi į namus

pietų. Bažnyčioje keturi altoriai, puošnios spalvingos freskos, ant vargonų balkono pavaizduoti 9 lenkų šventieji. Ornamentuoti vitražai.

Vėl einame. Pirmas aukštas kalnas. Net vadovai susirūpinę, kaip įveiksime. Bet Dievas siunčia miglą. Po varginusių karščių gera, kai krinta migla, lyg smulkus lietutis. Kelias vingiuotas, pakelėse raudonuoja avietės, taip norisi uogų, bet negali išeiti iš rikiuotės, pasisotini tik žvilgsniu.

Kalną įveikiame be ypatingų sunkumų. Prasideda gyvenvietės. Žmonės mojuoja mums, mes – jiems. Pasitikęs žmogus praneša, kad už poros kilometrų laukia paruošti pietūs. Bet iki tos pietų vietos esam kviečiami dar į dvi sodybas, kur parengti stalai, nukrauti vaišėmis. Trečioje tikrųjų pietų sodyboje mums jau mažai betilpo, buvome prisisotinę priešpiečiais. Toks jau tas žmonių gerumo perviršis.

Einant per miestelį iš parduotuvių, kavinių žmonės mums vis nešė saldumynų, gaiviųjų gėrimų, tiesiog dėžėmis. Prikrovėme pilną bagažinę, net autobuso taką. Visi mojavo, šypsojosi, ašarojo, mes atsakėme tuo pačiu.

20.00 val. pasiekėme *Jablonką*. Pasitiko klebonas, parapijiečiai. Bažnyčia ant aukšto kalno. Vakarinės Mišios, paskui vakarienė ir nakvynė mokykloje. Šiandien iš gautų gėrybių mūsų Aldutė parengė puikią vakarienę. Buvo džiaugsmo šventė, ypač džiaugėsi Gintaras, iš viso nukeliauta 42 dienos.

Išvažiuoja vilkaviškiečiai, mūsų Aldutės namiškiai. Jie keliavo su mumis dvi dienas ir nuolat nešė *Kryžių*: Aldutė, tėvelis Stasys, mamytė Lidija, dėdė ir pusbrolis. Susikaupę, susitelkę maldoje, negalvodami apie nuovargį jie ištisas dvi dienas mums buvo Dievo atsiųstieji simonai kirėniečiai. Lidija neištvers be *Kyžiaus*. Italijos pradžioje atvyks ir vėl eis iki Vatikano.

Dar Makov Podhalanske Aldutė pasirūpino, kad būtų įlaminuotas lietuvių skaistybės simbolis – rūta. Kai klebonas šventino rožinius ir medalėlius, Aldutė savo rankose laikė *Kryžiaus šeimos* rožinį (Laimutės Toleikienės rūpesčiu padirbtą Vilniaus juvelyrų iš gintaro) ir tą *rūtelę*. Pagarbiai ji laikė rožinį ir žalią rūtelę, kol kunigas atliko šventinimo apeigas. Palaiminta šeima, kurioje išauga tokie nuostabūs vaikai!

Jablonkoje mane, Kazimierą, ir dvi Birutes pasikvietė nakvynei pagyvenusi pora. Pavalgydino, labai gražiai pabendravome. Visas atskirai paguldė. Prieš tai išsimaudėme, išsiskalbėme.

Koks geras Dievas, sukūręs žmones, gebančius mylėti ir atiduoti dalį savo gėrybių, širdies gerumą, kad nepažįstamas artimasis taptų savas ir mielas kaip vaikas!

JABLONKA–CHYŽNA–TRSTENA
(Jablonka–Chyžne–Trstena)
2003–07–19

Išaušus rytui mes vėl jaukioje, gražioje Jablonkos Atsimainymo bažnyčioje. Kūrėjo apdovanoti žmonės čia sukūrė nuostabius skliautus ir freskas. Didysis altorius – Jėzaus Atsimainymo, dešinėje – Švč. Gailestingumo paveikslas. Yra ir Čenstakavos Marijos paveikslas. Kairėje – Marijos Nepaliaujamos Pagalbos ir Šventojo Maksimilijono Kolbės altoriai. Visi pauksuoti, švytintys.

Kiekviena Lenkijos bažnyčia kuo nors unikali, šita dar ir be galo skoningai dekoruota, puošni, bet neperkrauta. Iš nuostabos gali tik tylėti ir gėrėtis.

6.30 val. Mišios. Jėzau, jau priešpaskutinėje Lenkijos bažnyčioje švenčiame Eucharistiją. Į Tavo rankas ir širdį sudedame didelį dėkingumą, kad Tu mus šios šalies sparnais dengei ir saugojai, kaip vištа savo viščiukus. Lietuva išlydėjo kelionėn, Lenkija apkabino ir vedė lyg debesies stulpas izraelitus per dykumą. Nors dar toli Pažado žemė – Roma, bet Tu su mumis. Su Tavimi mes laimėsime. Tu mūsų viltis.

Išėjome iš Atsimainymo parapijos pavalgydinti, mus palydėjo klebonas ir būrelis parapijiečių. [100] Einame laukų keliu, sodybų reta. Pradžiugina miela staigmena: iš laukų atbėga moteris su pilnu kibiru pieno (matyt, ji ką tik pamilžo karves). Nuoširdžiausiai išgirdė visą pieną. Pieno buvome labai pasiilgę. Lenkai vaišino viskuo, bet pienu ir pieno produktais labai retai.

Iš vienkiemių ateina po kelis žmones, prisijungia, palydi. Kiti mojuoja, šypsosi, senesnieji braukia ašaras. Vienas žmogus darniai prisijungė prie mūsų eisenos su vėliavėle „Viva, Papa!“ Ties Chyžnos riba matome laukiančius žmones. [101]

13.00 mes *Chyžnos* bažnyčioje. Irgi meniška, gali varžytis su Jablonkos bažnyčia, čia tik tamsesni vitražai, daugiau prieblandos, slėpiningumo. Didysis altorius – Šv. Onos ir Šv. Joakimo su mažąja Mergele Marija. Be galo meniškas, šventieji atrodo lyg gyvi. Kairėje šoninis – Švč. Jėzaus Širdies, dešinėje – Švč. M. Marijos Rožinio Karalienės. Grindys marmurinės, o per vidurį nuo didžiųjų durų ligi altoriaus – gražus kiliminis takas.

Čia mus laimino tėvai karmelitai. Meldėmės už Krokuvos vyskupą, kuris davė auką kelionei ir prašė šioje bažnyčioje pasimelsti, nes netoli yra jo gimtinė. Neužmiršome, meldėmės vyskupo gimtojoje parapijoje, linkėjome jam gausios Dievo palaimos. Tėvai karmelitai ir mums linkėjo Dievo palaimos, palydėjo. Siena visai arti.

Gaila palikti svetingąją Lenkiją. Bet *Kryžiaus kelias* čia nesibaigia, mes turime nueiti pas Šventąjį Tėvą, jo širdyje rasime ir mus taip mylėjusią Lenkiją.

Paliekame meniškas bažnyčias, rūpestingus, labai dvasingus kunigus, vyskupus, sesutes ir brolius vienuolius, geraširdžius žmones. Lieka prisiminimui tik nepakartojamos akimirkos...

Netoli sienos laukia grupė jaunimo, vilkintys kalniečių drabužiais, jie mus lydi, gieda. Gražūs tautiniai drabužiai, ypač vaikinų, kelnės baltos, siuvinėtos. [102] Labai panašiai vilkės ir Slovakijos jaunimas. Chyžnos klebonas ir jaunimas atsisveikina prie Slovakijos pasienio. [103]

Kertame sieną. Keičiame vėliavą – vietoj Lenkijos vėliavos imame Slovakijos. Mes – Slovakijos žemėje! [104] Sudiev, šventoji Lenkija!

Dar mūsų autobusas nepravažiavo sienos, o mes su *Kryžiumi* jau kitoje valstybėje.

Atėjus į naują šalį nelabai jauku. Nejauku, kai į mus, tokius keistuolius, nepatikliai žiūri. Netoli pasienio – *Trstenos* miestas. Į jį ateiname prieš vakarines Mišias. Čia vyksta jaunimo dienų festivalis *Giedame Marijai 2003*. Pilna vaikų, jaunimo. Nakvynę gauname mokyklos klasėse. Nusiprausti tik po čiaupu tualete. Vakarienė mokykloje moksleiviška, kukli. Čia ir pusryčiausime.

Visą naktį jaunimas repetuoja, šurmuliuoja, nepamiegosi. Bažnyčia čia pat, vyksta naktinė adoracija, kas dar pastovi ant kojų, einame adoruoti Švenčiausiojo.

SLOVAKIJA

[105–141]

Apie *Kryžiaus kelią* Slovakijoje pasakojo:

KAZIMIERA MARČIULIONIENĖ

ALVYRA BLIONCKAITĖ

VIDA AUGAITĖ

Eilėraščiai

VYGANTO PRONCKAUS

Pagal piligrimų pasakojimus kelionės įspūdžius atkūrė

BIRUTĖ ŽEMAITYTĖ

TRSTENA–PODBIELAS–SEDLIACKA DUBOVA
(Trstena–Podbiel–Sedliacka Dubova)

2003–07–20

Mūsų *Kryžiaus kelias* tęsiasi trečioje Europos šalyje – Slovakijoje.

Tai kalnų ir upių, gražių slėnių, senų pilių ir bažnyčių šalis. Jos upės sraunios, ne tokios ramios kaip Lietuvoje. Senieji gyventojai – kalniečiai. Pirmasis mūsų lankomas miestas *Trstena*. Ties miesto riba – didžiulis šūkis: „Sveiki atvykę!“, šalia – Švč. M. Marijos su Kūdikėliu ant rankų paveikslas. Mes patenkame į atlaidus.

Kitos dienos rytą 7 val. mes jau bažnyčioje, turime laiko apsidairyti, susikaupti, pamąstyti. Bažnyčia jauki. Išorėje balta it gulbė. Viduje irgi šviesi. Meniški langų vitražai bibline tematika. Didysis altorius – šv. Stanislovo. Dešinėje – didelis paveikslas (drobė), kur vaizduojama daug avelių ir jų apsuptas sėdintis Jėzus. Už Jėzaus nugaros – erškėčių krūmas, Jėzus ant rankų laiko mažą avinėlį. Žemiau teka upelis, trys avelės malšina troškulį. Tolumoje kalnai, kampe – šios bažnyčios kopija. Toks lyriškas, raminamai nuteikiantis paveikslas. Visi jaučiasi saugūs, nes su jais Jėzus. Atrodo, kad tai kolektyvinis vaikų darbas. Galbūt Slovakijos mokyklose tokie dalykai praktikuojami. Nieko panašaus dar neteko matyti.

Nors ankstyvas rytmetys, bet žmonių prisirinkę. Visi kalba Rožinį, mūsų piligrimai meldžiasi tyliai. Rengiamės šv. Mišioms.

Presbiterijoje, kairėje pusėje, ant sienos didingas krucifiksas, ant jo – Jėzus, didesnis nei natūralus žmogus, kryžius maždaug 4 metrų.

Dešinėje – meniška krikštykla, pagaminta iš gelsvo marmuro. Vaizduojami žmonės, prigludę vieni prie kitų, matyti septynių galvų kontūrai, o rankos – vieno žmogaus, sudėtos maldai. Susidaro įspūdis, kad kitų žmonių rankos laiko dubenį, kuriame teka vanduo žemyn į dubenį. Viršuje – Šventoji Dvasia balandžio simboliu.

Lygiagrečiai kitoje pusėje – taip pat tarsi žmogaus biustas. Linijos neryškios. Biusto krūtinėje – raudona, spindinti širdis. Viršum šios figūros ir žemiau jos nulašėję kraujo lašai. Tai mylintis ir kenčiantis Kristus. Nors menas abstraktus, bet prasmė aiški.

Šv. Mišių aukos stalas pilko marmuro. Šalia jo trišakė žvakidė – Švč. Trejybės simbolis. Kunigui einant aukoti šv. Mišių altorius tuštutėlis. Per aukojimą viskas sunešama nuo specialiai šalia altoriaus paruošto stalelio. Mišių atributus neša vaikai, tik aukojimo taurę – senyvas žmogus. Neša labai nuolankiai ir pamaldžiai, atsiklaupia ir įteikia kunigui.

Šiandien, kaip ir vakar vakare, gieda jaunimas. Darniai, subtiliai skamba jų balsai, šlovinantys Viešpatį. Tarsi angelų balsais giesmė nejučia visų dalyvaujančiųjų šv. Mišiose širdis kelia aukštyn, į Dievą. Niekuomet nepamiršime šios nuostabios valandėlės. Kokia malonė girdėti, išgyventi tokį sutartinį Viešpaties šlovinimą. Šventovės grožis, pamaldų iškilmingumas, tas gyvas Dievo pajutimas ir su Juo susivienijimas šv. Mišių ir gyvenimo aukoje tarsi išaugina sparnus...

Išeiname iš bažnyčios su *Kryžiumi*. Slovakai lydi. [105] Paėjėję porą kilometrų sustojame užkąsti. Gerieji trsteniečiai mums privežė visą krepšį maisto, gaiviųjų gėrimų, dešrų.

Šventoji Dvasia, ateik į mūsų gyvenimą, tarpusavio santykius. Vadovauk mūsų *Kryžiaus šeimai*.

Saulė kaitina, kepina mus tarsi keptuvėje. Eiti sunku, trūksta oro. Atsiveria kitoks peizažas nei Lenkijoje. Ten miestuose ir miesteliuose buvo daug žalumos, medžių. Čia jau mažiau. Ir namai kitokie – nemaža daugiabučių, o Lenkijoje daugiausiai buvo individualūs. Čia daugiau erdvės, mažiau medžių. Kalnai toli, matyti tik horizonte. Lenkijoje kai kur labai gražiai sutvarkyta aplinka, bet daug kur visai netvarkoma, priaugę žolių, piktžolių. Čia net pakelės ir upelio, tekančio per miestelį, krantai nušienauti. Žmonės santūresni, bet irgi nuoširdūs, dosnūs. Nors tik vakar perėjome sieną, jau vienas žmogus įteikė piniginę auką vadovams, o kiti atvežė visokiausių gėrybių. Palydi mus, neša *Kryžių*, statulas ir sako, jog sulaukę didžios Dievo dovanos – mūsų, keliaujančių su *Kryžiumi* į Romą.

Susikalbėti galime rusų kalba.

Labai originali bobulių apranga: galvas apsimuturiavusios skarelėmis, kai kurios vilki tautiniais drabužiais. Sijonai pūsti, juodi, bet trumpoki, vos dengia kelius, prijuostės irgi juodos, išsiuvinėtos tamsiais siūlais, puoštos mezginiais, irgi tamsiais, palaidinukės taip pat tamsios. Taip vilkinčių puošnių bobulių galima pamatyti visoje Slovakijoje. Pakeliui sutikome būrį tautiniais drabužiais vilkinčių žmonių; jie važiavo koncertuoti. Jie sustojo, pasveikino mus, bučiavo *Kryžių*.

Kraštovaizdis keičiasi, jau artėja kalnai, štai jie prie pat kelio, tiksliau – abipus kelio.

Podbielo gyvenvietė nemaža, o bažnytėlė visiškai mažutė (mažesnė nei Alksnėnų). Vidus meniškai dekoruotas, didysis altorius – Marija, lankanti Elzbietą, tai paveikslas iš klijuotų gipsinių figūrų. Tabernakulio šonuose – angelų skulptūros, toliau – Šv. Petras, kitoje pusėje – Šv. Paulius. Itin dekoratyvios Švč. Jėzaus Širdies ir Nekaltosios Marijos Širdies skulptūros.

Bažnyčios skliautuose – freskos. Nišoje – Šv. Juozapas su Kūdikėliu Jėzumi. Langai išpuošti šviesiais meniškais vitražais.

Klebonas jaunas, jis mus pasitiko vilkėdamas etnografiniais kalniečio drabužiais. [106] Pagarbinome Viešpatį ir netrukus buvome pakviesti pietų. Nors parapija ir bažnytėlė mažutė, bet mus gausiai vaišino, siūlė net vyno. Bet mums dar neįprasta vynas vietoj sriubos. Gal ir teks įprasti, ypač Italijoje, kaip sako ten buvę.

Čia namai surėsti daugiausiai iš rąstų, impregnuotų juoda derva (kaip senoviniame Lietuvos kaime), dengti skiedromis. Namai stovi galais į gatvę. Prie namų ryškiaspalviai gėlynai. Sklypai mažučiai, namas prie namo, o už gyvenamųjų namų – ūkiniai pastatėliai. Visur tvarka, nėra šiukšlių. Pirmoji Slovakijos gyvenvietė paliko gerą įspūdį.

Po pietų jaunasis klebonas papasakojo mums apie savo piligrimines keliones į Medžiugorę (Slovėnijoje), Gvadelupą (Meksikoje) ir daugelyje kitų Marijos Apsireiškimo vietų. Papasakojo įdomių dalykų apie katechizaciją. Paskui nuvedė į etnografinį kalniečių muziejų, kurį pats įkūrė. Jis labai myli savo Tėvynę, domisi jos istorija, praeitimi.

Mums ilsintis po pietų klebonijos kieme atėjo iš kaimo dvi moterys, nešinos didžiuliais sunkiais krepšiais, pilnais mėlynių uogienės stiklainių. Trečioji įteikė didelį drobinį krepšį, ant kurio pavaizduotas Slovakijos žemėlapis, krepšyje daugybė jos rankomis numegztų kojinių! Įteikdama šį maišą linkėjo mums, kad ne taip prakaituotų kojos žygiuojant.

Viešpatie, koks žmonių gerumas! Jos rinko uogas, virė uogienes, mezgė kojines ištisas savaites, mąstydamos, kaip atgaivinti piligrimus, kaip jiems palengvinti... Širdis šokinėja iš džiaugsmo. Koks geras Dievas, sukūręs šitokias žmonių širdis! Žmonės braukia ašaras iš dėkingumo. Kokia Dievo dovana ši piligriminė kelionė! Čia nepajusi meilės stygiaus, čia meilės perviršis!

Po pietų vieni bendraujame su klebonu, parapijos žmonėmis, kiti meldžiamės bažnytėlėje. Labai susitelkusi meldžiasi Vidutė, Rūtelė apmąsto *Kryžiaus kelią*, maldoje panirusios Teresėlė ir Stefutė. Atėjo ir Birutė, mane apkabinusi, į ausį šnabžda: *Myliu, myliu, myliu...* Ji dažnai taip daro ir kitiems piligrimams.

Bažnytėlė mūrinė, joje vėsu, galima atsikvėpti, sukaupti dvasinių ir fizinių jėgų.

Poilsio laikas šioje gerumo oazėje baigiasi. Laikas iškeliauti. *Kryžių* neša klebonas su parapijos žmonėmis. Jis vilki etnografiniais kalniečio drabužiais iš avių vilnų, todėl sukaitęs, išraudęs kaip prisirpusi vyšnia, bet vis tiek neša *Kryžių*. [107] Pakeliui vis kalnietiškos gyvenvietės. Prieš kiek-

vieną namą, kitoje kelio pusėje į kalną įkasti rūsiai, uždaryti durimis, kai kurie, matyt, jau nenaudojami.

Kalnai čia priartėja, čia nutolsta. Esame gana aukštai viršum jūros lygio. Kelias eina slėniu, šalia teka upė. Visai arti kelio, ranka pasiekiamos uolos. [108] Mes tiesiame į jas rankas. Bet saulė taip kaitina, kad asfaltas tiesiog tirpsta. O mūsų Gintaras eina basas!..

Kokia nuostabi Dievo kūryba! Jausmas, pajauta nenusakoma žodžiais, kaip nenusakomas, o tik jaučiamas gamtos grožis. Taip ir artėjame per sukurtą grožį į nesukurtus, bet amžinai esančius Tėvo Namus – žingsnis po žingsnio, sekundė po sekundės, minutė po minutės, valanda po valandos, diena po dienos artėjame į Amžinybę...

Sustojame ilgesnio poilsio. Keliese užkopiame į kalną, ant kurio kitados stovėjusios šventovės griuvėsiai. Išlikęs senas akmeninis kryžius. Susikaupėme maldai:

Amžinasis Dieve, žmonių rankomis statytos šventovės sugriaunamos, tik Tavo rankomis statyta švenčiausioji vieta – žmogaus dvasia yra amžina. Būk joje garbinamas, šlovinamas ir mylimas. Kad piktasis negriautų, negadintų šių brangiausių Tavo šventovių, mes ryžomės savo kančios ir meilės dalelę vienyti su Tavąja auka ant Kryžiaus.

Štai akmeninis kryžius išliko, o šventovė paversta griuvėsiais!.. Tegul šitas ženklas išlieka nepaliestas kiekvieno tikinčiojo širdyje.

19 val. ateiname į *Sedliacka Dubovos* parapijos bažnytėlę (nors buvo numatyta kita vietovė, bet klebonai susitarę pasikeitė).

Bažnytėlė unikali. Įėjus susidaro įspūdis, kad altorius, sienos, lubos, skliautai, palangės, langų rėmai – vientisas medžio drožinys. Altorius iš tikrųjų medinis, išskaptuotas, o sienos, skliautai, lubos, langai, durys išdažyti natūralios medžio spalvos ornamentais. Tokios bažnyčios dar neteko matyti.

Šiame mieste namai didesni, nauji. Labai nuoširdžiai buvome priimti. Vieni nakvojome klebonijoje, kiti pas žmones. Mus – Valeriją, Danutę ir mane – paėmė nakvynei į didelius, gražius namus. Jų šeimininkė – mokytoja, jos vyras – elektros specialistas. Du sūnūs studijuoja, vienas iš jų – klierikas, jau baigęs penkis kursus. Motina prašė, kad melstumėmės už jos šeimą, už būsimą kunigą.

Viešpatie, suteik jam Save, nes Tavyje yra visa, ko reikia kilniam kunigystės pašaukimui.

Alvyros įspūdžiai:

– Namuose, į kuriuos mes patekome, labai gražu, mediniai baldai, paties šeimininko padaryti. Žmonės darbštūs, tvarkingi. Vaišina, rūpinasi mumis, tarnauja prie stalo, sukasi virtuvėje. Gyvena ūkiškai, turi kelias karves. Su

šeimininkais bendraujame lenkiškai per vilnietę Janytę. Mūsų džiaugsmui, yra dušas, prausiamės po tokios karštos dienos, skalbiamės. Gulame vėlai, vėl stigs miego. Miego stoka yra vienas iš sunkesnių kelionės kryželių. Bet ačiū Dievui už pirmąją dieną svetingoje Slovakijos žemėje.

Kaip vandenynas bangą po bangos
Į akmenuotą krantą nuolat rita,
Taip nenutrūkstamai, be atvangos,
Viena minutė skuba paskui kitą. (Šekspyras)

SEDLIACKA DUBOVA–DOLNY KUBINAS–VELIČNA
(Sedliacka Dubova–Dolny Kubin–Veličná)
2003–07–21

Klebono palaiminti, parapijos žmonių lydimi išeiname iš Sedliacka Dubovos. Mus ilgai lydi, neša *Kryžių*. Kelias šiandien ilgas. Karšta. Einame Kūrėjo gamtos grožio apsupti. Kalnai apsikaišę medžiais, tik vietomis styro plikos uolos.

Prieiname kaimą. Vienoje kelio pusėje Oravos upė, kitoje – mediniai namai, yra ir mūrinių, tinkuotų, visi vieno aukšto. Prie namų gėlynai. Gėlės languose, gėlių vazonai ant laiptelių, kabo palangėse iš lauko pusės. Daug gėlynų Lenkijoje, bet ir čia ne mažiau. Namai, tiesa, paprastesni, bet gėlių daugybė. Labai jauku, šventiška, tarsi koks mažas rojus.

Atsisveikiname su lydėjusiais žmonėmis ir sustojame užkąsti. Rašau dienoraštį ir išgirstu: žinutė iš Lietuvos! Aš gaunu žinutes maždaug du kartus per savaitę. Kitų mūsų *Kryžiaus šeimos* narių žinutės iš Lietuvos nelepina, jos būna retai. Žinute visi džiaugiamės, tai mylimas balsas, ataidėjęs į tokius tolius.

Mums pusryčiaujant atvažiuoja trys vyrai. Palaukę, kol pavalgėme, prisijungė prie eisenos. Vyrai gal 30–40 metų. Jie labai ilgai nešė *Kryžių*. Ėjome melsdamiesi ir džiaugdamiesi nuostabiąja Viešpaties kūryba – gamta.

Perėjome per Oravos upę beždžionių tiltu, pasiekėme *Oravskij Podzamoko* gyvenvietę. Čia ant upės kranto, ant aukštos uolos stūkso XIII a. Oravos pilis. [109] Kalno papėdėje Oravskij Podzamoko kurortas. Netikėtai prie pilies susitinkame kelis lietuvius panevėžiečius. Jie nieko nežino apie šią kelionę, stebisi, kad mes pėsti keliaujame. Bet ir sužinoję nei palydi, nei mūsų *Kryžiaus* nebučiuoja.

Užėjome į bažnyčią pagarbinti Viešpaties. Bažnyčia meniškai išdažyta. Didžiajame altoriuje vaizduojamas Šv. Jonas Nepomukas. Altoriai kalnų spalvos. Suolai balti, sienos baltos, paveikslai, suolai blausūs, atrodo tartum rūko aptraukti. Kas ir kodėl sudaro tokį įspūdį? Juk rūkas susidaro

tik nuo vandens. Galima pamistifikuoti – kadangi Šv. Jonas Nepomukas dėl to, kad neišdavė išpažinties paslapties, buvo pakartas už liežuvio ir paskui nuskandintas upėje, šis dumsumas atspindi šventojo kankinystės slėpinį.

Išėjusius iš bažnytėlės mus žmonės pavaišino, kad kelyje nenusilptume. Vėl trys vyrai paėmė nešti *Kryžių*. Šie dar jaunesni, pasipuošę baltais marškiniais, juodomis kelnėmis. Tikra procesija! Apie porą valandų jie nešė *Kryžių*. Atsisveikinę, padėkoję likome vieni. Nepaprastai kankino troškulys. Dar tokio neteko gyvenime patirti. Viešpatie, suteik malonę, kad Tavęs taip trokštume, kaip dabar trokštame vandens...

Pasukome ne tuo keliu. Teko daryti lankstą. Buvo proga apmąstyti šios dienos skaitinį apie izraelitų murmėjimą dykumoje, trokštant vandens...

Pagaliau 15 val. įžengiame į *Dolny Kubiną*. Pavargę, išsekę, ištroškę. Atsigeriame gaivaus vandens, pailsime. Pietūs užsakyti kavinėje. Pasistiprinę einame toliau. Turime skubėti. Žmonės mus veda trumpesniu keliuku. Labai gražios vietovės, bet karštis sekina jėgas, vos spėjame šluostyti prakaitą. Meile ir prakaitu laistome Slovakijos žemę.

19 val. ateiname į *Veličnos* parapiją. Graži Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia. Altoriai tamsūs, sienos baltos. Freskos neryškios. Didžiajame altoriuje vaizduojamas arkangelas Mykolas, dešiniajame – Šventoji Šeima, kairiajame – Šv. Agnietė.

Kunigas švenčia Eucharistiją mūsų intencijomis. Švč. Sakramentą dalija abiem pavidalais. Kalba apie *Kryžių* iškalbingai, su meile. Jis labai dvasingas. Vienijamės maldoje. Viešpatie, aukojame ir mes savo kelionės nuovargį, nepatogumus, *Kryžiaus kelio* kančią už mūsų rūpestinguosius vyskupus, kunigus, vienuolius ir vienuoles.

Po šv. Mišių klebonas paprašo bažnyčioje papasakoti apie mūsų kelionę. Pasakoja vadovė Danutė. Po to valgome vakarienę klebonijos kieme. Pavėsyje sustatyti stalai [110], ateina keletas parapijiečių, mokančių rusiškai. Klebonas čia linksmas, draugiškas. Labai džiaugiamės, kad valgio galime įsipilti patys, kiek kas norime, nes dažniausiai atneša visiems vienodai lėkštėse ir sunku viską išsrėbti. Pagrindinis patiekalas – guliašas su paprikos padažu. Tai kartu pirmas ir antras patiekalas. Skanu! Šiuo patiekalu būsime vaišinami visur, iki pat Austrijos. Labai puola uodai. Tai irgi dalelė *Kryžiaus kelio*.

Pasveikinome savo Magdaleną – Danutė skaitė eiles. Gražioje gamtoje, tarp tokių gerų žmonių ir vardadienis mielesnis, šviesesnis. Gera, maldinga, tvarkinga ir visuomet visur suspėjanti ta mūsų Magdutė. Tik Dievas pažįsta širdies gelmę ir jos troškimus. Lai visa išsipildo.

Nakvynei keletas žmonių lieka klebonijoje, kiti eina pas geruosius žmones.

Vidutė pasakoja: gavome namelį, apsigyvenome šešios. Stefutei skauda sąnarį, Rūtelė jai darė gydomąjį masažą. Paskui ji atėjo ir atsigulė į mano lovą. Ir bemat užmigo, puikiai išmiegojo. Aš tuo džiaugiausi.

Alvyra pasakoja: mus, dešimt moterų paima į namus, esančius už pusantro kilometro. Pavargusioms einant atrodė labai toli. Grįžtant ryte jau atrodys kitaip.

Eidamos matome kalnuose bandas avelių. Mūsų šeimininkas gyvena ūkiškai. Jų namas atrodo senas, tamsus, labai ilgas. Bet viduje šiuolaikiška, yra dušai, tualetai, atskiruose kambariuose po keletą lovų. Visa apgalvotai sutvarkyta. Stebina žmonių sumanumas, darbštumas, tvarkingumas. Šeimininkai brandaus amžiaus. Jie supranta mūsų poreikius, tuoj veda į dušus, ten ir rankšluosčiai mums padėti, parodo, kur miegoti, veda į virtuvę, o ten du didžiuliai arbūzai, ragina vaišintis ir palieka mus, kad jaustumėmės laisvai, kaip namie. Visiškai pasitiki, nesirūpina, kad ką paimsime ar ne taip padarysime. Išsimaudome, išsiskalbiame, lauko pastogėje išsidžiaustome. Arbūzai tikra atgaiva, labai skanūs, saldūs, visoms užteko sočiai. Lovos patogios, minkštos, patalynė švarutėlė.

Šv. Mišios rytą 7.00 val. Kurios susitvarkome pirmiau, išeiname į bažnyčią pėsčiomis, o pasilikusias atvežė pats klebonas ir į bažnyčią.

Žmonių gerumo stebuklas!

VELIČNA–KRALOVANAI–SUČANAI
(Velična–Kralovany–Sučany)

2003–07–22

7.00 val. susirinkę iš įvairių nakvynės vietų į bažnyčią šv. Mišių auka pradedame trečiąją *Kryžiaus kelio* dieną Slovakijoje. Klebonas susitelkęs, pagarbiai, lėtai kelia Ostiją ir nuleidžia kaip Kūdikį. Taurę iškėlęs ilgokai palaiko savo palaimintose rankose ir pamažu nuleidžia. Šv. Komuniją dalija abiem pavidalais. Viešpatie, kokia meilė ir palaima pripildo širdį šio kilnaus kunigo aukojamose šv. Mišiose! Ačiū Tau, Kristau, už begalinę meilę.

Po Mišių pusryčiai vėl klebonijos kieme. Mus vaišina sūriu, naminiu sviestu, dešra, gardžia arbata, kava ir pyragaičiais.

Išlydi klebonas su savo parapijiečiais, neša *Kryžių*. Klebonas stebėjosi, kad neturime vertėjo, kad einame tokią sunkią, ilgą kelionę be savo kunigo. Esame tikri vargdieniai, mažutėliai. Tik *Kryžius* mums užuovėja, atrama ir vertėjas. Tik su juo mes esame stiprūs silpnume, ištvermingi kelyje.

Atsisveikindami su Veličnos klebonu ir lydėjusiais žmonėmis nusifotografuojame. [111]

Vėl grožimės nenusakoma gamta. Kelią iš abiejų pusių juosia aukšti, medžiais apsikaišę kalnai. [112] Kelias vingiuotas, bet neklaidus.

12.00 val. mes jau *Kralovanuose*. Mūsų *Kryžius* su mumis geležinkelio stoties bufete, nes čia mūsų pietūs. Mumis rūpinasi katalikų kunigas, šioje vietoje dauguma gyventojų yra evangelikai reformatai.

Žmonės prie staliukų žiūri į mus, tarsi būtume ateiviai iš kosmoso. Mes savitai apsirengę, moterys su baltomis skarelėmis, jiems atrodome, matyt, keisti. Kai kurie labai mėgsta mojuoti praeidami, nepagalvoja, kad kartais tai visai kvailai atrodo.

Vaišinami sriuba su mėsa ir sūriu. Kunigas jaunutis, palydi su keletu žmonių iki parapijos ribos. Atsisveikindami prie mūsų *Kryžiaus* taip nuoširdžiai ir tyliai meldžiasi slovakiškai, kad negali sulaikyti ašarų.

Kelias driekiasi slėniu. Netoliese teka ta pati sraunioji Orava. Nors karšta, bet nuo upės sklindanti vėsa gaivina. Kitoje pusėje geležinkelis, bilda keleiviniai ir krovininiai traukiniai. Kai priartėjame prie geležinkelio, traukinių mašinistai mus sveikina ilgu signalu. Mašinų pralekia daug, greitis didelis, kiek galėdami laikomės kelkraščių.

Kalnai yra neaukšti, apaugę medžiais. [113] Tarp jų plaukia balti debesėliai.

Kalnuose žmonės sunkiai gyvena. Tiesa, yra kurortų, sanatorijų, bet tai sezoninis pragyvenimo šaltinis. Jeigu yra nors mažiausias žemės lopinėlis, jame stovi vargana trobelė. Daržuose auginamos daržovės, viskas labai tvarkinga, žmonės darbštūs. Kalnuose gerų namų nepamatysi. Kur didesni žemės plotai, ten įsikūręs miestelis. Miesteliai ar kaimeliai vieni nuo kitų atskirti kalnų. Juos jungia tik kelias. Kelias nutiestas pagal Oravos upę.

Jėzau, Tu esi Kelias, Tiesa ir Gyvenimas. Tu – mūsų jungtis su Tėvu. Mes, piligrimai, per Tave sugrįžtame pas Tėvą. Piligrimystė labai prasminga kelionė. Eiti pirmyn į tikslą, tai eiti į amžinybę.

Vakarop kalnai žemėja, upė atrodo vandeningesnė, baltos uolos tarp medžių stūkso lyg statulos. Koks grožis, slėpiningumas vakarėjančios saulės žaisme!

Įžengiančius į *Sučanų* miestelį mus apspito čigoniukai. Jaunos čigonės su vaikais. Žiūrėjo smalsiomis, nesuprantančiomis, kas čia vyksta, akimis. Kai mus lydintis autobusas sustojo prie bažnyčios aikštelėje, priėjo senyva čigonė ir paprašė pinigų, bet mes slovakiškų pinigų neturėjome. Jei būtume turėję, tikrai būtume davę, nes ji labai atkakliai prašė, sakė, kad neturi

ko valgyti. Mūsų kelionės rūpintojėlė Aldutė davė duonos, margarino, mėsos konservų, bet ji vis tiek nesitraukė, prašė pinigų ir drabužių.

Ak, tu čigonėle, juk ir mes esame kaip tie Dievo paukšteliai, pamaitinami iš žmonių malonės, bet tau tai nesuprantama.

Bažnyčia čia mažutė, mūrinė, tamsoka, bet jauki. Priekyje trys altoriai: didysis – Gerojo Ganytojo, dešinysis šoninis – Švč. Jėzaus Širdies, kairysis šoninis – Pieta (Marija, ant kelių laikanti nuo kryžiaus nuimtą Jėzaus kūną).

Kunigas išvykęs. Rytoj žada atvykti kunigas iš kaimyninės parapijos. Apnakvinami mes parapijos namuose. Dušo nėra, tik čiaupas lauke, ir tas tolokai. Miegame kaip silkės statinėje. Naktį prapliumpa lietus, tiesiog audra su perkūnija. Išsimiegoti nepavyksta. Aplinkui apleistas sodas, rytą prausiamės rasa, nes prie čiaupo eilė.

Ačiū Dievui už viską, juk esame piligrimai!

SUČANAI–PRIEKOPA–VRŪTKAI
(Sučany–Priekopa–Vrutky)

2003-07-23

8.00 val. mes jau bažnytėlėje. Atvažiavo kunigas, prisirinko berniukų patarnautojų.

Šv. Mišios. Žodžio liturgijoje mūsų jaunieji piligrimai Vytautas su Jareku lietuviškai skaito skaitinius ir Evangeliją apie Sėjėją. Labai gražiai gieda kunigas ir žmonės.

Pastiprinti Jėzaus Kryžiaus papėdėje, pamaitinti Jo Kūnu, kunigo palaiminti tęsiame kelionę. Šiandien kelias neilgas, nes vakar daug ėjome.

Miestelyje namai vienodi, nedideli, seni, tinkuoti. Toliau, miestelio pakraštyje, namai naujesni, gražesni. Grožimės gamta ir meldžiamės. Kalnai nutolę nuo kelio. Didesni laukų plotai, juose daugiausiai auginamos saulėgrąžos. Vaizdas nepakartojamas: galveles atsukusios į saulę, o pačios irgi panašios į mažas sauleles. Jau ir namai didesni, ir kiemai erdvesni. Prie namų sodai. Daug žydinčių gėlių. Gėlės languose, balkonuose, darželiuose.

Nuo bažnyčios paėjėjus porą kilometrų, viena moteris pakvietė užsukti į jos namus. Gražiai, tvarkingai gyvena. Kiemas pavyzdinis. Sodelis nedidelis, bet yra šiltnamiukas, kuriame noksta pomidorai. Tinklu aptverta vištа su viščiukais. Visai kaip lietuviškas kiemas. [114] Pailsėjome pavėsinėje, atsigėrėme gaivių gėrimų, pasivaišinome saldumynais, sausainiais. Šeimininkė išvirė arbatos. Po pusryčių jaunimas perskaitė ištrauką iš knygelės apie švedų šventosios Brigitos gyvenimą.

Yra malda ir už židinio saugotojus, kurie šaukiasi Brigitos, keltų pagonių deivės ir krikščionių šventosios, pagalbos. Brigitos paveiksle paprastai ir lengvai susivienija du pasauliai. Airių sąmonėje pagoniškasis ir krikščioniškasis pasaulis nesipyksta, veikiau gražiai susilieja. Ši malda už namų židinį pripažįsta ir atmintį:

Brigita su apsiaustu, apklok mus,
Avelių ganytoja, apgink mus,
Židinio saugotoja, uždek mus,
Po savo apsiaustu paslėpk mus
Ir grąžink mus atminčiai.

Motinų motina,
Stipriausioji iš motinų,
Vesk mus už rankos,
Primink mums, kaip
Kurstyti židinį,
Kad jis skaisčiai degtų,
Kad liepsna neužgestų.
Uždėk savo rankas,
Leisk ugniai degti
Dieną ir naktį.

Po Brigitos apsiaustu,
Su Brigitos atminčia,
Kad Brigitos globa saugotų
Nuo skriaudų, neišmanymo ir beširdiškumo
Šią dieną ir naktį,
Nuo aušros lig tamsos,
Nuo aušros lig tamsos.*

Mes irgi esame dieviškojo Židinio – Kryžiaus saugotojai ir nešėjai, todėl gera kviesti Šv. Brigitą, kad ir ji su mumis keliautų, kad savo globos apsiaustu pridengtų nuo per daug karštos saulės.

Padėkojame gerajai moteriškei už tokį mielą poilsį ir einame toliau. Debesėliai aprietę kalnų viršūnes. Jos plikos, tik žemiau auga medžiai.

Apie 16.00 val. ateiname į *Vrūtkų* parapiją. Kunigas tas pats, kuris buvo atvykęs į Sučanus. Susirinkę daug žmonių. 17 val. gieda Rožinį. Paskui aukojamos šv. Mišios. Šiandien Šv. Brigitos šventė. Per pamokslą kunigas kalba apie Šv. Brigitos gyvenimą, pateikia ištraukų iš jos dienoraščių.

* John O,Donohue Anam Cara, *Keltų pasaulio dvasinė išmintis*, Vilnius: Tyto alba, 2000, p. 185–186.

Jei mes atiduodame Dievui savo kūną, Jis mums atiduoda savo Dvasią.

Kartą Jėzus Brigitai pasakė:

– Pažvelk, mano dukra, į kunigus, kuriuos aš išrinkau iš visų angelų ir žmonių. Aš patikėjau jiems penkias dovanas;

** Tikėjimą*

** Abu raktus – nuo dangaus ir pragaro*

** Jėgą iš Dievo priešo padaryti angelą*

** Galią konsekruoti duoną ir vyną, kad jie taptų mano Kūnu ir Krauju. To negali joks angelas*

** Privilegiją lytėti savo rankomis mano Švč. Kūną*

Kaip labai Jėzus myli savo kunigus! Jėzaus žodžiai Brigitai:

– Klausykite, mano angelai ir visa mano šventųjų kariuomene! Kunigus aš išsirinkau iš visų angelų ir teisiųjų, įgaliojau juos perkeisti duoną mano Kūnu, vyną – Švč. Krauju. Aš juos išsirinkau artimesniais ir intymesniais draugais negu buvo pranašai, nes jie ne tik girdi mano žodžius, bet ir gali liesti rankomis tai, ko negalėjo joks pranašas ar angelai.

Liturginiai, kunigiški rūbai yra ženklas arba simbolinė puošmena dorybių, kuriomis turi būti išpuošta kunigo siela.

Marija Medžiugorėje kalba, kad reikia melstis už kunigus. Pasninkus ir maldas aukoti už kunigus. Motinos pabudusios turi melstis ne tik už savo vaikus, bet ypač už kunigus.

Taip nuoširdžiai kalba jaunasis kunigas, tarsi melsdamas ir sau užtarimo, maldos ir pagalbos. Kiek mūsų širdis pajėgia, meldžiamės kartu su juo už visus Slovakijos, už viso pasaulio kunigus. Ir dar kartą kartojame:

Šv. Brigita, vesk mus už rankos,
Primink mums, kaip
Kurstyti židinį,
Kad jis skaisčiai degtų,
Kad liepsna neužgestų.

Po Mišių skani, soti vakarienė. Paskui atvyksta Slovakijos televizija. Filmuoja. Ima interviu. Domimasi šia unikalia kelione ne tik Lenkijoje, bet ir Slovakijoje.

Vėl renkamės bažnyčioje, giedame, dėkojame Dievui už šitokią rūpestingą globą visame kelyje.

Vrūtkų parapijos bažnyčia didesnė nei Sučanų. Čia ir miestelis didesnis. Bažnyčia graži, gausiai dekoruota statulomis ir statulėlėmis. [115]

Didysis altorius skirtas Jėzaus Krikštui. Jonas krikštija Jėzų, viršum Jėzaus galvos plevena Šventoji Dvasia, rausvų spindulių srautu apkabindama Jėzų, dar aukščiau – Dievas Tėvas, skelbiąs Jėzų savo mylimuoju Sūnumi.

Dešinėje pusėje – Švč. Jėzus Širdies altorius, kairėje – Švč. M. Marijos altorius. Bažnyčia šviesi, dramblio kaulo spalvos. Vitražai šviesūs, labai meniški. Ir bažnyčia, ir altoriai – gotikinio stiliaus. Gražiausios puokštės gėlių.

Nakvynė – parapijos namuose. Šią naktį gerai pailsėjome.

VAKARO MALDA

Aš noriu ir užmigti
ir pabust Tavam Delne.
Kai Tu arti, tai visa Meile
ir Šviesa pavirsta.
Įgauna dvasią, gyvastį,
ištirpdo širdį maldoje,
kur žodžių nebelieka...
lieka tik Šviesa,
manęs nėra... (Violeta Vilbik)

VRŪTKAI–SREČNAS–ŽILINA
(Vrutky–Srečno–Žilina)
2003–07–24

6.30 val. švenčiama Eucharistija. Gerasis, energija ir džiaugsmu švytintis kunigas suorganizuoja išpažinčių klausymą lenkų ir rusų kalbomis. Pasikviečia kunigų į talką.

Bažnytėlė išpuošta gražiausiomis gėlėmis. Pasistengta Jėzaus Kristaus *Kryžiaus* garbei. Ir dėl mūsų. Džiaugiamės atlikę Išpažintį, nusiplovę Jėzaus Krauju nuo neišvengiamų klaidų ir silpnybių nelengvame kelyje.

Po šios tyrinančios maudynės, po šv. Mišių ir pastiprinimo Kristumi susirenkame pusryčiauti. Mielosios šeimininkėlės kaip bitutės darbininkės rūpinasi mumis. Po pusryčių į žygį. [116] Klebonas palaimina, lydi. Išsiskyrus ilgai stovi ir mums mojuoja...

Paėjėję apie 3 km pasivejame sustojusį mūsų autobusą. Dauguma persirengia ir eina skalbtis į upelį. Išsiskalbusios dažniausiai drabužius džiovinamės ant savęs (apsivelkame šlapiais). Ačiū tau, sraunusis upeli, už dosnumą!

Pailsėję, išsiskalbę vėl į žygį. Kalnų aukštis mažėja, bet vaizdai išlieka kerintys.

12.30 val. ateiname į *Srečno* parapijos bažnyčią. Ant kalno matyti senos pilies griuvėsiai. Dar prieš miestelį mus pasitinka penkios moterys su automobiliu. Viena nuvažiuoja, o keturios ima nešti *Kryžių*. Mus visus išglėbesčiuoja, išbučiuoja ir vedasi į savo bažnyčią. Iš išorės paprasta, bet viduje nuostabiai graži, slovakų meno dirbiniais išpuošta bažnyčia. Kuo toliau einame, tuo sunkiau atpažįstame šventuosius. Statulas dar galima atpažinti, paveikslus – sunkiau, nes jie įgiję savitų, slovakiškų bruožų. Čia irgi didžiajame altoriuje – spalvingas Jėzaus paveikslas. Jėzus, pakėlęs ranką, laimina. Paveikslas ovalo formos, aplinkui baltų dirbtinių rožių vainikas. Viršum Jėzaus plevena Šventoji Dvasia, apgaubta geltonų blizgančių spindulių.

Tabernakulio durelės paauksuotos, viršum jo – auksinis kryželis. Aplink tabernakulį ir kryželį – kviečių varpos ir vynuogės, viskas taip pat paauksuota. Iš šonų – Šv. Petro ir Šv. Pauliaus statulos. Šalia krikštyklos – velykinė žvakė. Įėjus į bažnyčią kairėje pusėje – lurdo grota. Švč. Marija ir Bernadeta apgaubtos gyvų gėlių gausa.

Mes kviečiami pietauti į kultūros namus. Tuo metu bažnyčioje liko giedoti vietinės parapijietės.

Žmonės varganai gyvena, bet nuoširdžiai priima, vaišina iš savo neturto, dalijasi viskuo, ką turi geriausio. Jie patys tikrai taip nesimaitina, kaip mus malonina viskuo, ką turi skaniausia.

Iki pietų mūsų kelias ėjo per kalnus. Eidami net uolas rankomis lietėme. Kalnai nutolo tik priėjus Srečno miestelį. Eiti per kalnus sunku – slegia, troškina, mat mes nepratę, esame lygumų gyventojai.

Vietomis kalnai nutolsta, tada atsiveria erdvė – laukai, pievos ir auksinis saulėgrąžų džiaugsmas. Raminamai veikia toks kraštovaizdis, net kvėpuoti lengviau. Mus lydi slovakės, neša *Kryžių*, paskui su jomis atsisveikiname, ilgai mojuojame. Jos liks širdies atmintyje.

19 val. ateiname į *Žiliną*. Bažnyčios titulas – Švč. Trejybės. Didžiajame altoriuje paveikslas. Kairiojoje pusėje – įspūdingas Nukryžiuotojo altorius, dešinėje – Švč. M. Marijos altorius.

Dalyvaujame šv. Mišiose. Po Mišių nespėję gerai apsidairyti, su *Kryžiumi* atsidūrėme pranciškonų Šv. Klaros vienuolyne. *Kryžių* nunešame į vienuolyno koplyčią. Paaiškėjo, kad vienas geradaris iš Trstenos, kuris mus buvo lydėjęs iki Sedliacka Dubovos, nešęs *Kryžių*, dabar, patyręs, kad mes vienuolyne gausime tik nakvynę, paaukojo pinigų mums pamaitinti. Seselės ir paruošė mums skanią, sočią vakarienę. *Viešpatie, atlygink amžinosiomis gėrybėmis visiems, kurie dėl Tavo Vardo mums gera daro.*

Dėkingi už nuoširdų priėmimą ir vaišingumą mūsų jaunieji keliauninkai (Vidutė, Aldutė, Jarekas, Danutė ir kt.) džiaugsmingai padėjo seselėms

plauti indus. [117] Tikrai gera sesėms, broliams gyventi vienybėje! Nakvynėn ėjome pas brolius saleziečius. Į jų vienuolyną palydėjo Šv. Klaros sesė. Nuostabiai gera buvo šiame vienuolyne. Šiltas vanduo, dušai, puikiai pailsėjome. Viešpatie, koks Tu geras savo mažutėliams! Kokie nuostabūs žmonės mus sutinka, lydi, priima. Mums belieka atsiverti, priimti šią meilę ir ją dalyti kitiems. Tai gražiai atskleidė eilėmis mūsų keliauninkas Vygantas Pronckus:

Atgaivink, atgaivink savo širdį
Dievo meilės šviesa ir tiesa.
Ir parklupęs, palinkęs prie Kryžiaus
Pasakyki – aš myliu Tave.

Myliu, Jėzau, Tave, o brangiausias,
Ir, Marija, Tave aš myliu,
Nes parklupęs esu aš prie Kryžiaus
Prie mieliausiojo Dievo pėdų.

Mes per Kryžių atrasime kelią,
Kuris veda artyn pas Tave.
Ir priglaudęs mažytę širdelę
Aš kartosiu, kad myliu Tave.

ŽILINA–DOLNY HRIČOVAS–BYTČA
(Žilina–Dolny Hričov–Bytča)
2003–07–25

5.15 val. pažadino Angelas sargas. Ačiū, angelėli, bet aš nežinau Tavo vardo. Išmelsk iš Viešpaties malonę, kad tai sužinočiau.

Saleziečių koplyčia šiuolaikiška, moderni, labai jauki. Didžiajame altoriuje paveikslas, vaizduojantis Šventosios Dvasios meilės srautą, keliantį į Dievą, į Dangų. Kairėje pusėje – tabernakulis, o prie jo – išdrožta iš medžio Marijos Krikščionių Pagalbos su Kūdikėliu ant rankų skulptūra. Veidai besišypsantys. Dešinėje pusėje – Kryžiaus kelio stotys, visos drožinėtos iš medžio. Kairėje sienoje – keturiolika drožinių iš Jėzaus gyvenimo. Pats paskutinis vaizduoja Šventosios Dvasios atsiuntimą.

Pavyko skulptoriams šie darbai. Skulptūrų judesiai santūrūs, o veidai labai išraiškingi – ramūs, švelniai besišypsantys. Jie atspindi tai, kas net žodžiais nenusakoma. Tai gali pasiekti tik tvirto tikėjimo menininkai.

Šioje gražioje koplyčioje dalyvaujame rytinėse Mišiose. Į Jėzaus aukos taurę sudedame visą šią dieną. Meldžiame Jo artumos, pagalbos, tarpusa-

vio meilės ir supratimo, įsiklausymo į kito žmogaus širdies ritmą, taip pat nuolankumo malonės, nes mums kaip tik labai stinga tikrojo nuoširdumo.

Po Mišių iš saleziečių vienuolyno autobusu mus veža į Šv. Klaros vienuolyną. Vakar čia valgėme vakarienę, o šiandien pusryčiaujame.

Ačiū, mielosios, gerosios sesutės, už rūpestį, nuoširdumą, meilę, parodytą mums, nešantiems Viešpaties *Kryžių*.

Išeinant saulutės nematyti, bet šilta. Einame šalia Ohos upės. Kelio pradžioje susirinko debesų ir ėmė lyti. Lietutis atgaivino, be to, turėjome laiko ir pailsėti.

13.40 val. priėjome *Dolny Hričovą*. Tai vidutinis bažnytkaimis. Bažnytėlė nedidelė, statyta XIV–XVIII a. Didysis altorius pertvarkytas moderniškai. Didelė, erdvi presbiterija. Meniški vitražai, kaip ir Lenkijoje. Altoriai išpuošti gėlėmis. Ir Lenkijoje, ir Slovakijoje bažnyčiose, net ir mažuose kaimeliuose, yra aukų dėželė gėlėms. Pabendravome su klebonu, vaišino pyragu ir arbata.

19.00 val. ateiname į *Bytčą*. Bažnyčia labai graži. Išorėje mozaika – pavaizduotas Jėzus ant kryžiaus, po kryžiumi Jo Motina, apaštalas Jonas ir Magdalena. Virš durų – Jėzaus, laiminančio žmones, mozaika.

Unikalus didysis altorius – Dangaus Karalystė, joje Švč. Trejybė, Marija, angelų kariuomenė ir šventieji.

Kairysis altorius skirtas Švč. M. Marijai su daugybe angelų figūrėlių. Dešinysis skirtas Šv. Pranciškui, kuris įgyja Jėzaus žaizdas. Viršum šoninių durų – Švč. Jėzaus Širdies statula. Šoniniuose altoriuose irgi skulptūros, susidaro įspūdis, jog visos jos juda, kalba, plazda. Iš viso yra apie 60 statulų ir statulėlių. Nuostabus grožis! Sienos gelsvokos, langų vitražai spalvingi, grindys šviesios, iškloto kilimais.

Čia gavome gerą nakvynę, miegojome lovose, gerai pailsėjome. Kai kurios lovos dviaukštės. Sėdime jose ir dėkojame Viešpačiui Vyganto Proncko eilėmis:

Išgirski, Viešpatie, ir mano maldą,
Kurią Tau siunčia išsiilgusi Tavęs mana širdis.
Paguosk visus, kurie paklydę rauda,
Tegul ateina išganingoji viltis.

Prašau aš, Viešpatie, Tavosios meilės,
Kuri tikėjimą sustiprins naktyje.
Ir apsigaubęs Tavo meilės spinduliais,
Aš atgaivinsiu savo širdį viltimi.
Vėl bus laiminga mano siela,
Pripildyta tos meilės amžinos...

Ir aš jaučiu, kaip ašaros man rieda,
Kai dieviška palaima nusileidžia ant galvos.

BYTČA–POVAŽSKA TEPLA–POVAŽSKA BISTRICA
(Bytča–Považska Tepla–Považska Bystrica)

2003–07–26

Šv. Onos ir Šv. Joakimo šventė. Baigėme noveną į Šv. Oną.

Šv. Ona ir Šv. Joakimai, užtarkite mus pas Jėzų Kristų! Jis geriausiai žino, ko mums trūksta. O Viešpatie, priimk mus su visa mūsų menkyste ir didybe, padaryk mus tokius, kokie mes turime būti Tavo dieviškajame plane.

Bažnyčioje pirmosios Mišios buvo 6 val., mes atėjome 8 val., tuo laiku žmonės jau baigė kalbėti Rožinį. Tiek Lenkijoje, tiek Slovakijoje žmonės pamaldūs. Prieš Mišias arba po jų kalba Rožinį arba Jėzaus Gailestingumo maldą. Kalbėdami Rožinį prie slėpinio visi gieda giesmės punktelį. Slovakai labai balsingi, ypač kunigai.

Po Mišių papusryčiavome ir išžygiavome.

13 val. atėjome į *Považska Teplą*. Pasitiko mus filmuodami, filmavo ir pats klebonas.

Bažnyčia graži, nauja, moderniška. [118] Joje šviesu, erdvu, gera. Didžiajame altoriuje unikalus paveikslas. Metalo rėmai, viduje tuštuma, o paveikslas keraminis, vaizduoja Pietą. Aplink paveikslą metaliniai ornamentai, kur pavaizduota Švč. M. Marija, Kūdikėlis Jėzus ir Šv. Juozapas. Toliau – bėgimas į Egiptą, Jėzaus paaukojimas. Kitoje pusėje – Jėzaus kančios vaizdai. Priekyje ta pačia technologija padarytas Jėzaus kryžius. Po kryžiumi padėtas labai gražiai išaugęs papartis. Altorių puošia puikios kardelių puokštės. Kairėje pusėje – tabernakulis, dešinėje – krikštykla. Kryžiaus kelio stotys padarytos iš šviesaus, rausvoko metalo.

Prie bažnyčios prigludęs pastatas, kur įrengta nedidelė parapijos salė, virtuvėlė, patogumai. Čia mes pietaujame. Pietūs šventiški. Svarbiausia, kad gauname sriubos. Po pietų dar ilgokai bendraujame su parapijos žmonėmis. Mūsų piligrimai gana aktyvūs, kalba, juokauja. Tikrai tai originalūs žmonės. Jei jie būtų kitokie, tikriausiai neįveiktų kelionės sunkumų.

Išeiname žmonių lydimi, prieš tai išglėbesčiuoti, išbučiuoti, klebono palaiminti.

Saulelė kaitina, bet Dievas sustiprina jėgas ir ateiname laiku – 18.00 – į *Považska Bistricą*. Čia dalyvaujame šv. Mišiose, kurių metu krikštija šešis kūdikėlius. Kokia gili prasmė – šv. Mišių vaisiai galinga srove teka į krikštijamuosius mažutėlius, kurie atrodo ne vyresni kaip mėnesio. Krikštas

vyksta prie didžiojo altoriaus, jame yra didingas Švč. M. Marijos Apsilankymo pas Elzbietą paveikslas. Elzbieta su Zachariju tiesiog netekę žado žvelgia į Marijos paslaptį. Švč. M. Marija atrodo panaši į Dangun Paimtąją, apsuptą spindinčių angelų, dangus ir žemė tapę vieniu. Žemiau tarsi Golgotos kalnas, kurio šone guli Avinėlis, o iš Jo atvertos Širdies plūsta gyvasis vanduo, tekantis ant altoriaus. Virš Avinėlio ir Švč. Motinos sklendžia Šventoji Dvasia. Dešinėje pusėje – Žemės rutulys, kurį liečia Apreiškimo angelo kojos, jis tarsi bėga skelbdamas žinią, jog Dievas tapo Žmogumi... Viršum tabernakulio – nuostabi Švč. Jėzaus Širdies skulptūra: Jėzus, ištiesęs rankas, kviečia: *Ateikite pas mane visi...* Viskas taip didinga, tiek simbolių, ženklų, kad netekęs žado žvelgi į šį stebuklą ir vien širdimi garbini, šlovini Viešpatį.

Yra ir daugiau gražių paveikslų, statulų šioje bažnyčioje, yra ir Marijos lurdo grota, apsupta gėlių, bet įspūdingiausias – didingasis didžiojo altoriaus paveikslas. [119]

Šiandien mūsų Vidutė švenčia savo Krikšto dieną. Jai tikrai pasisekė ją atšvęsti šitokioje gražioje bažnyčioje. Kokia brangi tam Dievo kūdikiui ši diena! Sveikiname ir Teresėlę (jos gimtadienis buvo vakar). Tikrai prasminga sveikinimų diena.

Po Mišių vakarienė, ji paruošta salėje. Čia ir nakvosime, deja, dušo nėra. Po vakarienės autobusu važiuojame prie tvenkinio praustis. Keletą moterų pakviečia nusiprausti ir išsiskalbti jauna, graži moteris – Liuba. Patenku ir aš. Miestas čia nemažas. Iki p. Liubos namų apie 15 minučių kelio. Ji gyvena viena. Maudomės duše, skalbiamės su skalbimo mašina. Liuba vaišina arbūzu, viskuo, ką turi. Mes tyliai pagiedame lietuviškai, o ji mums stipriu slovakišku balsu. Bažnyčiose slovakai gieda stipriai ir garsiai. Visko nespėjam išsiskalbti, jau vėlu. Liuba rytą atneš mūsų skalbinius, o dabar mus palydi atgal. Pamoko atsisveikinti slovakiškai – susikibus rankomis sukalbėti „Tėve mūsų". Paskui atsibučiuojame.

Rytą geroji, gražioji Liuba atneša švarius išlygintus mūsų drabužėlius. Ji paaiškina, jog eisime pro jos tėviškę ir prašo pasimelsti. Po Mišių pusryčiai vėl salėje, Liuba laukia, kol pavalgome, ir kartu su kitais žmonėmis lydi, neša *Kryžių*.

POVAŽSKA BISTRICA–VISOLAJĖ–BELUŠA
(Považska Bystrica–Visolaje–Beluša)
2003–07–27

Sekmadienis. Graži diena. Šiandien daugelyje bažnyčių Šv. Onos atlaidai. Dalyvaujame šv. Mišiose, sudėdami į Viešpaties taurę visas intencijas, skausmus ir džiaugsmus, padėką ir maldavimus.

Viešpatie, priimk mus į savo tėvišką glėbį, gailestingas rankas, mylinčią Širdį. Priimk mus tokius, kokie esame. Savo Švč. Kraujo galia laisvink, gydyk, laimink. Kaip Tu pakeitei Duoną į savo Kūną, taip pakeisk visas situacijas, visa į gera. Mūsų kančią, nesėkmes, netobulumus pašventink, konsekruok.

Pastiprinti Gyvąja Duona šv. Mišiose, einame pusryčiauti. Po pusryčių turime galimybę dalyvauti dar vienose Mišiose. Ačiū, Kristau, už šią malonę.

Išeiname į šios dienos žygį įdienojus. Karšta. Saulė tiesiog kepinte kepina. Mūsų vyrai kalba maldas ir veda giesmes. Moterims ir jaunimui tenka daugiau nešti *Kryžių*. Kai tokia karšta diena, greičiau pavargstame, dažniau keičiamės. Mūsų giesmininkas Antanėlis sako, kad jį *neša Kryžius*, o mes, moterys, – *nešame Kryžių*, jausdamos visą jo svorį. Mums jėgų teikia Kryžiaus meilė, o ne fizinės pajėgos.

Sustojame pailsėti, atsigeriame ir numalšiname didelį troškulį. Aldutė pavaišina pomidorais, agurkais su medumi. Besiilsint atvyksta netoliese esančio bažnytkaimio klebonas, pakviečia užsukti į jo parapijos bažnyčią.

Bažnyčia nauja, moderni, Švč. Trejybės vardo. Didžiajame altoriuje Švč. Trejybė, pavaizduota unikalia technologija – keramika. Jėzus Kristus stovi žemai – žemėje, prie Jo kojų tarsi griuvėsiai. Viršum Jėzaus – Šventoji Dvasia, tarsi iš tolo skrendanti didžiulė melsva paukštė, viršum Jos – Dievas Tėvas su Kryžiumi! Štai ką reiškia Atpirkimas! Iniciatyva eina iš Dievo Tėvo, Šventoji Dvasia savo galybe įvykdo Įsikūnijimo slėpinį, o Jėzus, tapęs trapiu Žmogumi, kartu pasilikdamas Dievas, įvykdo Atpirkimą.

Žemiau, po Jėzaus kojomis – kraujo lašo tabernakulis. Kokia prasminga simbolika! Per Jo Kraują mes tapome Dievo vaikais. Altorius irgi unikalus. Aukas mena ir stovas – keramikinis, tarytum apgriuvęs, aptrupėjęs molis. Tai mūsų žemiškumo, dužumo, trapumo, silpnumo įvaizdis. Bet Jėzus ši trapumą įima į Save ir pakeičia [120] dieviškumu. Dešinėje taip pat įdomiai sukurtas Švč. M. Marijos altorius. Tik meniškos, jautrios širdies žmogus galėjo šitaip sumąstyti ir sukurti.

Kryžiaus kelio stotys – abstraktus menas, reikia jas gerai žinoti, nes kitaip nesuprasi.

Kartais modernus menas atrodo netinkamas tikėjimui, bet čia tikrai gražu ir prasminga, tiesiog glosto širdį. Mes – tušti indai, kuriuos Viešpats pripildo savimi. Blogai yra, kai indas kupinas ydų. Išsivaduoti padeda Viešpaties Gailestingumo ženklas – atgaila. Visi mes naudojamės gausiais Atpirkimo vaisiais.

Bažnyčia pastatyta ant kalno, į ją reikia kopti laiptais. Žemai, prie pirmųjų laiptelių – varpinė.

Pamatę šią naują, gražią, modernią klebono rūpesčiu pastatytą bažnyčią, keliaujame toliau į Visolajų. Klebonas lydi mus iki Visolajės parapijos ribos, neša *Kryžių*.

12 val. mes *Visolajės* bažnyčioje. Pagarbinę Jėzų Švč. Sakramente, *Kryžių* paliekame bažnyčioje, o patys einame pietauti. Tarnauja pats šios parapijos klebonas, jam padeda jaunimas, vaikai. Pildosi praktinė Evangelija – tarnaujanti Meilė.

Visolajės bažnytėlė maža, irgi moderni. Čia viskas padaryta ne iš keramikos, o iš marmuro. Marmuro fone didelis kryžius ant sienos, kryžiaus papėdėje – tabernakulis.

Nors eiti šiandien sunku, bet šiose bažnytėlėse atsigauname kūnu ir dvasia. Jos tokios gražios ir jaukios – tikri Dievo namai. Įdomu, kad kaimeliuose pastatytos naujos bažnytėlės. Vadinasi, jų anksčiau nebuvo, nes ir čia daužėsi ugniaspalvis slibinas, šluodamas uodega dangaus žvaigždes.

Slovakai, turėdami savo bažnyčias, gausiai renkasi šlovinti Viešpaties. Bažnyčiose matyti daug neįgalių, senų žmonių su ramentais, lazdelėmis, invalido vežimėliais. Ir jie stengiasi kartu su sveikaisiais dalyvauti šv. Mišiose, savo kančią, negales pamerkti į Kristaus Kraują ir konsekruoti savo gyvenimą. Kaip prasminga! Slovakai tai supranta. O mes?

18 val. ateiname į *Belušą*. Įžengiame giedodami į jaukią, vėsią bažnyčią. Saulės kaitroje sušilę, sukaitę, pavargę. Bažnytėlėje atsigauname.

Didysis altorius – Pieta. Šonuose – Šv. Pranciškaus ir Šv. Antano statulėlės. Prie sakyklos – Šv. Teresėlės statulėlė. Labai gražios ir raiškios Kryžiaus kelio stotys, paveikslai figūriniai, įrėminti, įstiklinti. Tikriausiai šios stotys labai vertingos menine prasme. Bažnyčia nedidelė, bet pagal tris sienas įrengti balkonai, kad daugiau žmonių sutalpintų. Freskos mielos pasigrožėti.

Vakarienė ir nakvynė – parapijos namuose. Mes, kelios sesės, miegame terasoje. Grynas oras. Pailsėjome puikiai.

Prieš miegą skaitėme mūsų brangaus *Kryžiaus šeimos* brolio Vyganto Pronckaus eiliuotą maldą:

Ilgesy, ilgesy, pasakyk, kas es
Gal svaja neišsvajota,
Gal daina neišdainuota,
Gal širdis dar nemylėta.
Pasakyk, kas esi?

Aš tas meilės trupinėlis
Ir saulutės spindulėlis,
Aš dainelė išdainuota
Ir svajonė išsvajota.

Aš laukų gėlė – ramunė,
Kuri myli ar nemyli –
Aš pūkuotas pienės pūkas
Ir širdis, kuri jus myli.

Aš ateisiu ir išeisiu
Kaip viešnia nepaprašyta,
Nes esu aš ILGESYS
– Dievo Meilės atspindys...

BELUŠA–ILAVA–DUBNICA PRIE VAHO
(Beluša–Ilava–Dubnica n. Vahom)
2003–07–28

5 val. pažadina paukščių čiulbesys. Džiugu. *Džiaukis iš širdies Viešpačiu, ir jis suteiks tau, ko trokšta tavo širdis (Ps 37, 4).* Tebūnie šios dienos pagrindinė mintis – džiaugsmas, nes *džiaugimasis Viešpačiu yra mūsų stiprybė.*

Pasimokiusi iš Birutės, einu prie kiekvieno ir į ausį sušnibždu: *Dievas tave labai myli.* Įdomi ir įvairi piligrimų reakcija. Dauguma nustemba. Tik keletas atsakė: *Žinau!* Kaip mums reikalingas širdies atvėrimas Dievo Meilei! Juk kaip dažnai mums Viešpats atleidžia, bet mes patys sau neatleidžiame. Tai veda į širdies suakmenėjimą. Tuomet sunku dėkoti ir džiaugtis. Kaip visiems mums reikalingas širdies perkeitimas, kad ji taptų panaši į Jėzaus Širdį – žmogišką, mylinčią širdį.

6.30 val. mes jau bažnyčioje. Žmonės kalba Rožinį. Prisijungiame ir mes. Po Rožinio – šv. Mišios. Šios dienos skaitinys iš *Išėjimo knygos (32, 15–24. 30–34).* Jame kalbama, kaip Mozė leidosi nuo kalno, nešinas dviem Sandoros lentelėmis, kuriose buvo Viešpaties raštas. Tačiau rado izraelitus šokančius aplink aukso veršį, jį garbinančius.

Evangelija skelbia apie mažytį garstyčių grūdelį, išaugusį į tokį medelį, kad net padangių sparnuočiai ėmė sukti jame lizdelius.

Viešpatie, apsaugok mus nuo netikrų dievų garbinimo, kad Tu, tiktai Tu, būtum mūsų Dievas ir Tėvas. Nors esame mažučiai garstyčių grūdeliai, bet Tavo rankų pasėti išaugsime žaliais medeliais. Užtat Tu ir maitini mus savimi, kad nenusilptume kelyje.

Po Mišių pusryčiai ir – į kelionę. Klebonas apsirengia sportiškai ir kartu su savo parapijiečiais ima *Kryžių* ant savo pečių. Apie 100 parapijiečių ėjo vesdamiesi dviračius. Kai atsisveikinome, visi sėdo ant dviračių ir grįžo namo. [121] Buvo įspūdinga. Tokio vaizdo dar neteko matyti. Tiesa, dviračiais važiuojančių daug buvo Lenkijoje, nes ten mažesniuose miestuose ir kaimeliuose autobusų reta. Laimingo kelio, dviratininkai!

15 val. atėjome į *Ilavą*. Pavėlavome dvi valandas.

Bažnyčia aukšta, didelė, labai įdomi architektūra. Titulas – Visų Šventųjų. Tai labai sena šventovė, statyta prieš 300 metų. Bažnyčios pastatą juosia didžiulis trinitorių vienuolynas. XVII a., kai šalį užėmė austrai, vienuoliai buvo ištremti ir čia įrengtas kalėjimas. Dabar čia tebėra griežtojo režimo kalėjimas. Bažnyčią ir kalėjimą jungia tos pačios sienos. Vos ne ant pačios bažnyčios stogo styro aukštos spygliuotųjų vielų tvoros. Vaizdas nykus. Gerasis Ganytojas išėjo ieškoti paklydusių avių ir su jomis apsigyveno, kad vilkai atvirstų avimis.

Mes kalbėsime Dieviškojo Gailestingumo maldos noveną už kalinius, juk tai mūsų sužeistieji broliai.

Čia tinka prisiminti Bruno Ferero pasakojimą.

Betliejaus apylinkėse įsikūrė vilkas. Piemenys jo labai bijojo ir kiauras naktis nesudėdavo bluosto, sergėdami savo bandas nuo plėšrūno. Prisiartinęs pilkasis kaskart išvysdavo budrų piemenį. Vilkui iš alkio vis įkyriau urzgė pilvas, plėšrūnas niršo ir tūžo.

Vieną keistą naktį, pilną paslaptingų garsų ir šviesos, piemenų laukymėje kilo sąmyšis. Ore virpėjo nuostabios angelų giesmės aidas. Gimė Kūdikis, mažutėlis, gležnas, tarsi rožės pumpuras.

Vilkas nustebo, kad tie netašyti piemenys kaip akis išdegę bėgo pas vaikelį.

„Kiek maivymosi dėl kažkokio geltonsnapio“, – kraipė galvą vilkas. Tačiau smalsumo pagautas ir alkio genamas, jis paslapčia nurisnojo piemenims iš paskos. Pamatęs juos žengiančius į tvartą, sustojo šešėlyje ir ėmė lūkuriuoti.

Piemenys nešė dovanas, sveikino ten buvusius vyrą ir moterį, pa-

garbiai lenkėsi Vaikeliui, po to išėjo. Vyras ir moteris, išvargę po dienos rūpesčių ir staigmenų, užmigo.

Niekieno nepastebėtas, plėšrūnas įslinko į tvartą. Jį pamatė tik Vaikelis. Atvėręs akeles jis žiūrėjo į pamažu artėjantį smailą vilko snukį. Iš pusiau pražiotų vilko nasrų kyšojo liežuvis, pilkasis godžiai alsavo, o siauri jo akių plyšiai degė žiaurumu. Tačiau Kūdikis neatrodė išsigandęs.

„Puikus kąsnelis", – pagalvojo vilkas. Jo karštas alsavimas pasiekė Vaiką. Pilkasis įsitempė ir jau rengėsi čiupti grobį.

Tuo metu Vaikelis pakėlė ranką tarsi mažą liauną gėlę ir švelniai palietė vilko snukį. Pirmą kartą vilko gyvenime kažkas paglostė jo šiurkštų kailį ir niekada jam anksčiau negirdėtu balseliu tarė:

– Aš myliu tave, vilke.

Tą akimirką tamsiame Betliejaus tvartelyje atsitiko neįtikėtinas dalykas. Vilko kailis perplyšo ir nukrito ant žemės lyg senas drabužis. Iš vilkenos išniro žmogus. Tikras žmogus – su kūnu ir krauju. Suklupęs ant kelių, vyras pabučiavo Vaikeliui rankutę ir ėmė tyliai Jam melstis.

Žmogus, buvęs vilku, išėjo iš tvartelio aukštai pakelta galva ir iškeliavo per pasaulį visiems skelbdamas:

*– Gimė dieviškasis Kūdikis, kuris gali jums padovanoti tikrą laisvę! Atėjo Mesijas! Jis jus pakeis!**

Štai ko reikia, kad vilkai vėl taptų žmonėmis. Bandysime šį slėpinį suvokti savo ilgoje kelionėje.

Klebonas nuvedė apžiūrėti požemių, paskui grožėjomės bažnyčia. Didžiajame altoriuje – Dievo Karalystės paveikslas. Presbiterijos freskoje – Prisikėlusiojo šlovė. Tolėliau – Jėzaus gimimo paveikslas. Kairėje – Šv. Onos altorius, kitas – Švč. Jėzaus Širdies altorius. Dešinėje – Švč. M. Marijos – Juodosios Madonos – altorius. Šalia – *Ecce Homo* skulptūra. Dar yra Šv. Juozapo altorius. Altorių užtiesalai išsiuvinėti tautiniais ornamentais.

Slovakai, kaip ir lenkai, stebina mus savo nuoširdžiu religingumu.

18 val. mes ateiname į *Dubnicą prie Vaho*. Tolumoje mėlynuoja kalnai, saulė krypsta vakarop, o mes kaip tie Dievo paukšteliai suskrendame pas savo Tėvą į bažnyčią.

Bažnyčioje nuostabiai išaukštinta Švč. Motina. Keturios galingos kolonos užsibaigia Dangun Paimtosios karūna. Altoriuje Apreiškimo Moteris: *Ir pasirodė danguje didingas ženklas: moteris, apsisiautusi saule, po jos kojomis mėnulis, o ant galvos dvylikos žvaigždžių vainikas (Apr 12, 1).*

* B.Ferrero, *Auksinių žuvelių paslaptis. Trumpi pasakojimai sielai,* Vilnius: Katalikų pasaulis, 2003, p. 32–33.

Tokia spindulinga Motina mus pasitiko Dubnicoje. Viršum tabernakulio dar viena Nekaltai Pradėtosios skulptūra. Tai Ji mums davė Išganytoją, esantį Švč. Sakramente. [122]

Lygiagrečiai su zakristija – Švč. Jėzaus Širdies koplyčia. Altoriuje – Jėzaus skulptūra. *Kokia gera Širdis, šitaip pamilusi žmones!* Dešinėje – Jėzaus Krikšto altorius, kairėje – Šv. Antanas su Kūdikėliu ant rankų.

Šv. Antanai, gyvenęs intymioje vienybėje su Jėzumi, užtark mus, išmelsk mums nuoširdžią Dievo ir artimo meilę.

Pavalgę vakarienę, nakvojame parapijos namų salėje.

DUBNICA PRIE VAHO–TRENČYNO TEPLA–TRENČYNAS
(Dubnica n. Vahom–Trenč. Tepla–Trenčin)

2003–07–29

8 val. dalyvaujame šv. Mišiose. Šiandien Šv. Mortos šventė.

Šios šventės proga noriu perduoti tai, ką rašė kun. Julius Sasnauskas, OFM, apie Mortą.

Morta, rašau tau, nes netrukus Bažnyčia prisimins tave savo kalendoriuje. Lygiai savaitė tave skiria nuo kitos Jėzų lydėjusios keistos moteriškės – Marijos Magdalietės. Gal neatsitiktinai atsidūrėte viena greta kitos? Jūsų šventumas nelabai tinka altoriams. Magdalietė taip ir liks amžina atgailautoja pusiaukelėje tarp nuodėmės ir dorybės. Tu, regis, niekada neišsivadavai iš buitinių rūpesčių, taip ir neišmokai būti dvasinga.

Šiandien tave mini įkvėptieji Rašto puslapiai. Pati matai, kad nesi pagirta tarp Evangelijos moterų. Pavyzdžiu visų laikų krikščionims tapo tavo sesuo, prigludusi prie Mokytojo kojų ir gaudanti kiekvieną Jo žodį. Klusni, pilna šventos išminties. Tu gi tapai perspėjimu, kaip nereikia elgtis Viešpaties akivaizdoje. Tau terūpėjo virtuvė ir puodai. Ir dar puolei pykti, jog sesuo tau nepadeda, nedalyvauja tavo rutinoje. Nežinojai, kad ne tai svarbiausia? Kad žmogus gyvas ne vien duona? Jėzus tau turėjo duoti gerą pamoką, ką reiškia būti Jo mokiniu. Ar supratai, ar pasikeitei, Morta, ar perėjai į sesers pusę?

Tavo vardu mūsų ir kitose kalbose pravardžiuojamos moterys, kurios nieko daugiau nemato, išskyrus tūpčiojimą apie stalą. Juokais esi paskelbta šeimininkių globėja. Perdien suplukusių, nusibaigusių, amžinai dejuojančių, kad sunku ir kad niekas neįvertina, nepagelbsti. Gal tik jos tave ir supranta, užjaučia, pasiskyrusios tą pačią dalį. Kitiems tu liksi Evangelijos išsišokėlė, kaip Tomas, kalbanti ir besielgianti „ne į temą".

Prieš kelerius metus tave man priminė skulptūra, netyčia aptikta šalia vieno krikščioniško koledžo Toronto mieste, Kanadoje. Ji vadinasi „Nukryžiuotoji moteris“. Nedidelė bronzinė figūrėlė stovėjo medžių paunksnėje, ištiesusi į šalis rankas, tarsi skristų ar iš tiesų būtų prikalta prie nematomo kryžiaus. Ji turėjo tavo bruožus, tavo pasirinktos „blogesnės dalies“ antspaudą. Nustebęs, kvailai graudokas veidas, tarsi ką tik išgirdus iš Mokytojo lūpų: „Morta, Morta, visa tai niekai, dėl ko tu sielojaisi ir atidavei gyvenimą“. Tokio veido tikrai nesutiktum tarp sėdinčiųjų prie Viešpaties kojų. Ir rankos buvo ne tos, kurios sklaido šventų knygų puslapius, grakščiai susineria maldai, ilsisi besiklausant dvasingų pamokymų. Deformuotos, nenatūraliai ištysusios, negražios rankos. Prisiminiau tokias rankas turėjus mūsų tarybines moteris, kai su pilnais kibirais skubėdavo šerti gyvulių ar atstovėjusios savo valandas parduotuvių eilėse tempdavo namo kasdienius nešulius.

Morta, liepos 29-oji yra tavo nepastebima diena Bažnyčios kalendoriuje. Žinau, kad niekas ta proga negiedos tau garbės himnų, negirs tavęs už tobulą šventumą. Tu ir neprašai, nelauki mūsų liaupsių, tąsyk Mokytojo įtikinta, jog sesuo pasirinko „geriausiąją dalį“. Tau teko blogesnė, kuri atimama, išbarstoma, išeikvojama. Blogesnė?

Juk tiesa, kad, kaip sako senos krikščionių legendos, tu ir tavo sesuo stovėjote po Viešpaties kryžiumi. Geroji dalis suakmenėjusi klausėsi ir tylėjo. Tu, pasirinkusi tai, kas atimama, ir dabar nieko negynei ir nesaugojai. Žengei paskui Jį, kad savo nudirbtas, išklaipytais sąnariais rankas pridėtum prie Jojo šventų rankų, kitados siekusių tavo triūsu atsiradusios duonos. Morta, Morta, besisielodama dėl daugelio dalykų, nemokėjai sielotis dėl vienintelio – savęs pačios! Taip ir likai prikalta drauge su tuo, kuris pro tirštėjantį agonijos rūką dar spėjo pagauti tavo nustebusias, šuniškai atsidavusias akis. Nesakyk, Morta, jog tai viskas. Mirštančiajam buvo įspaustas tavo negražus ir nedvasingas pranašumas. Tik Jis jau negalėjo tau prisipažinti, kad ir pats buvo slapčia pasirinkęs blogesniąją dalį.

Nepasislėpk nuo mūsų, Morta, išgąsdinta Evangelijos nuosprendžio. Šiandien supratau, kad tuomet, kai matydavau tave mažiau už visus miegojusią, palinkusią ties puodais, velkančią bulves ir anglių kibirus, lopančią kiauras alkūnes, skalbiančią, griūvančią, raudančią, – dabar man nėra jokios abejonės, kad mačiau Jį. Šventą, spindintį Viešpaties veidą, Morta.*

* J.Sasnauskas, *Dar kartą – Žmogaus Sūnus. Sakymai ir postilės*, Vilnius: Vyturys, 2000, p. 229–231.

Geriau niekas neapibūdins ir jūsų, ištvermingoji Kryžiaus šeima, misijos. Jūs pasirinkote blogesnę dalį, einate ne iškilmingoje procesijoje, bet tempdami sunkų *Kryžių*, pavargę, skaudamais, nutrintais sąnariais, pūslėtomis kojomis, sugrubusiomis rankomis, prakaituotais veidais. Kodėl? Todėl, kad pasirinkote blogesniąją dalį, kurią pasirinko pats Kristus. Teatpažįsta žmonės jumyse Kristaus veidą!..

Dalyvavę Šv. Mortos šventės Eucharistijoje, susitapatinę, susivieniję su Jėzumi, išeiname iš Dubnicos prie Vaho Švč. Motinos bažnyčios į tolesnį kelią, vedantį į Trenčyno Teplą. Čia pasitinka Šv. evangelisto Mato bažnyčia.

Įėjus į bažnyčią galima atsikvėpti, nusišluostyti veidą. Šiandien lyja. Kojos šlapios, sąnarius maudžia. Pasitinka parapijiečiai, jie čia, kaip ir Lenkijoje, verkia, spaudžia mums rankas, norėdami paliesti tuos, kurie pasirinko blogesniąją dalį – *Kryžių*.

Žmonės parengę pietus (guliašas, saldumynai, kasdienė duona), bėgioja, rūpinasi daugeliu dalykų, kaip kadais Morta, nori, kad pasistiprintume, kad turėtume jėgų eiti pirmyn.

Vakare ateiname į *Trenčyną*. Tai didelis miestas, jame 14 bažnyčių. Per jį teka plati Vaho upė. Gražus senamiestis. Virš miesto ant aukštos uolos iš akmenų sumūryta tvirtovė. Bažnyčia, kurioje dalyvaujame šv. Mišiose, pastatyta XVI amžiuje, labai aukšta. Seni paveikslai, net neatpažįstame juose vaizduojamų šventųjų. Prie suolų pritvirtinti radiatoriai, kad šildytų iš arti. Klauptai aptraukti minkštu dangalu. Po Mišių keletas stipresniųjų kopiame į tvirtovės kalną mediniais laiptais. Pakeliui yra kelios kavinukės. Nuo kalno atsiveria nuostabi miesto panorama. Prie tako ant stulpų tupi gyvi sakalai, varnai. Kaip čia jie prirakinti, neaišku. Gaila paukščių, bet turistams tai įspūdinga. Po miestą mus pavedžioja vietiniai žmonės, pasitikę ties pietine parapijos riba. Pagaliau atsiduriame Piastrų vienuolyno mokykloje. Sesutės duoda vakarienę, leidžia nakvoti klasėse. Dušo nėra, tik čiaupas ir šaltas vanduo. Visą dieną lijo, o išsiskalbti nėra kur, dar gerai, kad apšilome vaikščiodami po miestą.

Vakare čia ateina mūsų bažnyčios dekanas, padovanojame jam knygą apie Lietuvos Kryžių kalną. Jis knyga labai susidomi.

Ačiū, Viešpatie, ir Tau, Šv. Morta, už dar vieną žygio dieną!

TRENČYNAS–NOVE MESTAS
(Trenčin–Nove Mesto)
2003–07–30

6.30 val. mes jau vienuolyno bažnyčioje. Ji irgi sena. Čia daug meno šedevrų. Nuostabiausias mums nuoširdus žmonių pamaldumas. Žiūrėdami į maldinguosius slovakus, trokštame patys jais pasekti ir Dievą melsti,

kad mūsų žmonės būtų į juos panašūs. Pas mus tik per Kalėdas ar Velykas būna tiek žmonių, kiek čia prisirenka kiekvieną sekmadienį. Pilnutėlės bažnyčios! Čia žmonės meldžiasi ir prieš Mišias ir po jų.

Po Mišių, bevalgant pusryčius, atėjo anas dekanas – atnešė vyno ir vieno kunigo tapytą paveikslą.

Atsisveikiname su vyriškiu, kuris keturias dienas lydėjo mus nuo Považskos Teplos.

Pavakaryje pasiekiame *Nove Mestą*. Labai daug bažnyčių. Mes meldžiamės meniškai dekoruotoje bažnyčioje. Skliautai, sienos atrodo kaip gyvi – viskas juda, šneka, plazda. Didžiajame altoriuje vaizduojama spinduliais apgaubta Švč. M. Marija su Kūdikėliu. Vienas šoninis altorius skirtas Švč. Jėzaus Širdžiai, kitas – Pietai, trečias – Šv. Petrui, einančiam per bangas. Jėzus jį gelbsti ištiesęs ranką.

Jėzau, ir mums Tu tiesi ranką, kai būname išsigandę, sutrikę, abejojantys. Mes trokštame glaustis prie Tavęs! Tik prie Tavęs, ilgėdamiesi Tavo artumos.

Kairėje nuo Švč. Jėzaus Širdies altoriaus – paveikslas, vaizduojantis Paskutinį teismą. Arkangelai trimituoja, mirusieji keliasi, vieni eina į kairę, kiti į dešinę. Aukštai stovi Jėzus. Žemai pavaizduota skaistykla. Velniai džiūgauja, šokinėja.

Tokį paveikslą ir altorių matau pirmą kartą.

Viešpatie, suteik mums malonę, kad nuolat vykdytume Tavo valią. Tu trokšti mūsų laimės, Tu nenori, kad žūtume. Užtat Tu mirei ant kryžiaus, kad dangus mums būtų atviras.

Vakarienė parapijos namuose. [123] Salė nuostabi. Lubų tapyba, portretai XVI–XVII a. Čia buvęs vyskupijos centras. Kunigas labai nuoširdus. Rūpestingai mums paruošta skani, gausi vakarienė. Tarnavimas mažutėliams. Kelios parapijietės pasisiūlė išskalbti visus mūsų drabužėlius. Skalbė per naktį, juk šeimyna per trisdešimt žmonių! [124]

Ir čia žmonės meldžiasi prieš Mišias – kalba Rožinį, ir po Mišių – sako padėkos maldas ir maldą už Šventąjį Tėvą. Taip yra visoje Slovakijoje. Tad po Mišių ir mes galėjome susikaupti, pamąstyti su Viešpačiu.

Toliau įterpiu Vidutės laišką, rašytą į Lietuvą 2003 07 28 – 08 01.

Sveika, sese Birute,

Ačiū Dievui už kelionę, ačiū ir Jums, kad degate meile Kryžiui ir visa širdimi esate su mumis. Kryžiaus šeima siunčia Jums linkėjimus ir trokšta kuo greičiau išvysti savo būryje. Meldžiamės ta intencija. Viskas Jo rankose. Dieve, duok, kad išsipildytų širdies troškimai.

Mes visi esame sveiki ir gyvi, saulės išbučiuoti, lietaus atgaivinti, vėjo nuglostyti. Akys išvydo nuostabių gamtovaizdžių; senų pilių ant

aukštų kalnų, sraunių upių, šviesių žmonių žvilgsnių ir senučių ašarų.

Mane jaudina vaikų reakcija: vieni sutrinka mus išvydę, kiti bėga namo pranešti tėvams, o patys drąsiausi šypsosi ir mojuoja rankutėmis. Suaugusieji slepia savo emocijas ir daro kaip reikia: vieni, sutikę Kryžių, žegnojasi, kiti dedasi nematantys, dar kiti spokso amo netekę. Senutės verkia, laimina, mus bučiuoja, Kryžių kalbina, paliečia.

Labai didingai atrodo Kryžiaus pagerbimo apeigos. Pradžioje kunigas veda maldas, visi pagieda Kryžiaus garbei giesmę, o po to visi bučiuoja Kryžių. Apeigos panašios į Didžiojo penktadienio.

Lenkijoje miegodavome pas žmones namuose. Ačiū Jums, Birute, už paliktą minkštą lovytę.

Maisto netrūksta, vaišina žmonės. Visose sustojimo vietose žmonės jau būna pasiruošę ir laukia. Vienur būna gerai, kitur dar geriau paruošta, visi pagal savo išgales. Vaišingi buvo lenkai, vaišingi ir slovakai. Jų papročiai skiriasi, bet nuoširdumas toks pat.

Prisipažinsiu, Birute, ne kasdien ką nors įrašau į kelionės dienoraštį. Guodžiuosi, kad Kazimiera gal išsamiau aprašo. Skaitant jos sąsiuvinėlį atsigauna širdis. Norėčiau pasitaisyti, bet man taip neišeina.

Myliu Jus! Stiprybės!

Vida

Nebaugu, kai girios gedulingai ošia –
Kristau, mūsų balsą Tu vis vien girdi,
Graudinies, kai vėjas plėšia beržo tošį,
Kai dirvonai skundžias dangui nearti...

Visą mūsų būtį į save sutvenkęs,
Ir žmogaus, ir medžio užvėja tapai.
Tau iš dėkingumo šventos girios lenkias,
Tave smilko sodai liepžiedžių kvapais. (Leonardas Andriekus)

NOVE MESTAS–POVAŽANAI–PIEŠTIANAI
(Nove Mesto–Považany–Piešťany)

2003–07–31

Ačiū, Kūrėjau, už naują dieną. Šiandien 55-oji kelionės diena. 6 val. keliamės, prausiamės, nešame savo migiukus į autobusą ir einame į bažnyčią.

Dievo Žodis mums primena *(Iš 34, 29–35)* Dievo pokalbius su Moze ant Sinajaus kalno. Kai jis grįždavo po pokalbių, jo veidas švytėdavo taip, kad turėdavo prisidengti gaubtuvu, nes izraeliečiai, matydami jį tokį švytintį, nedrįsdavo, tiesiog bijodavo prie jo prisiartinti.

Evangelijoje *(Mt 13, 44–46)* Jėzus kalba apie dirvoje paslėptą lobį, kurį atradęs, žmogus niekam nesako; iš to džiaugsmo eina, parduoda visa, ką turi, ir perkasi tą dirvą.

Kalba ir apie pirklį, ieškantį gražių perlų. Atradęs vieną brangų perlą, jie eina, parduoda visa, ką turi, ir nusiperka jį.

Taip Jėzus palyginimais aiškino, kas yra Dievo karalystė.

Jėzau, mūsų Švytėjime,
Jėzau, mūsų Lobi,
Jėzau, mūsų Perle!

Turėdami Tave, mes turime viską. Mes nieko šioje kelionėje neturime, atrodo, tarsi viską būtume pardavę, kad įgytume Tave. Tu mums viskas! Tu pridengei savo švytėjimą, amžinojo Tėvo Sūnaus švytėjimą, kad mes išdrįstume artintis prie Eucharistijos slėpinio. Tu mus pripildei savimi, mes įsigijome Tave – Lobį ant Kryžiaus ir, jį apkabinę, keliaujame toliau per Europą, trokšdami įsigyti brangųjį Perlą – susitikimą su mūsų šventuoju popiežiumi Jonu Pauliumi II.

Po Mišių grįžtame į tą pačią gražiąją salę pusryčiauti. Dvi Danutės spėja eidamos nusifotografuoti. [125] Per pusryčius vėl gerumo gausa, vaišingumas, nuoširdumas. Kokia tyra ir kilni yra tarnaujanti meilė! Mortos dalis nebuvo blogesnė už Marijos, ji tik buvo paslėpta po gaubtuvu, kad švytėjimas nebaugintų tų, kuriems tarnaujama.

Papusryčiavę dar tvarkomės, lyginamės drabužius, naudojamės suteikta galimybe. Išeiname atgaivinti tikrosios gerumo šviesos. Ir kuo mes atsidėkosime jums, gerieji žmonės!

12 val. prieiname *Kryžiaus kaimelį*. Užeiname į šiuo metu remontuojamą bažnytėlę. Jos titulas – Kryžiaus. [126] Pasitiko klebonas, patarnautojai ir žmonių pulkelis, jie mus lydėjo, nešė *Kryžių*. Kryžiaus kaimelis, Kryžiaus bažnyčia ir Kryžiaus nešimas – kokia graži sąsaja!

O būk pasveikintas, šventasis Kryžiau,
vienintele gyvenimo viltie!
Kentėt prie Jėzaus kojų pasiryžau, –
čia Jis man ranką pervertą išties...

Prieiname *Považanus*. Bažnyčia nedidelė, nauja, moderniška. Tabernakulis centre, iš vienos pusės – Jėzaus Širdies, iš kitos – Nekaltosios Marijos Širdies atvaizdas. Prie Dievo stalo kryžius. Moderniosios bažnyčios šviesios, dekoruotos santūriai, skoningai.

Slovakai krikščionybę priėmė VIII amžiuje, tuo laiku mes dar buvome pagonys. Yra ko pasimokyti iš slovakų: pamaldumo, tikrojo Dievo garbi-

nimo, jie po Mišių atlieka dėkojimo pamaldas, kurias vainikuoja palaiminimas Švenčiausiuoju Sakramentu. Vaikučiai ateina į presbiteriją, čia jie laiminami, taip pat jie laiminami ir dalijant Komuniją.

Iš Považanų einame į Pieštianus. [127] Mus lydi klebonas su savo parapijiečiais. Labai įdomios bobulės tautine apranga – pūstais sijonais, prijuostėmis. Per jas į mus žvelgia etnografinė Slovakija, pagaliau tai ženklas, jog *Kryžius* žmonėms dovanoja džiaugsmo šventę.

17.40 val. ateiname į *Pieštianus*. Bažnyčioje žmonės kalba Rožinį. Bažnyčia didelė, ilga, neseniai restauruota, šviesi.

18 val. – šv. Mišios, kuriose dėkojame už dar vieną malonės dieną.

Altorius vienas – didysis. Jame Šv. Steponas – Vengrijos karalius. [128] Labai išpuoštas tabernakulis, durelės ornamentuotos, paauksuotos. Iš šonų – angelai, kurie tarsi ant rankų laiko patį tabernakulį. Daug statulų: Šv. Juozapo su Kūdikėliu, Šv. Onos su mažąja Marija, Švč. Jėzaus Širdies, Šv. Teresėlės ir kt. Išraiškingos Kryžiaus kelio stotys. Grindys šviesios, išklotos tamsiai raudonais kiliminiais takais.

Vakarieniaujame karališkoje salėje. Tarnaujančios moterys labai nuoširdžios, vaišingos, atrodo, kiaurai mato, ko kam reikia. Nakvynė mokyklos sporto salėje.

PIEŠTIANAI–DRAHOVCĖ–ČERVENIKAS
(Pieštiany–Drahovce–Červenik)

2003–08–01

7.45 val. mes vėl bažnyčioje. Mūsų berniukai, kaip visuomet, skaitinius Žodžio liturgijoje skaito lietuviškai. Pirmajame skaitinyje *(Kun 23, 1, 4–11. 15–16. 27. 34–37)* girdime apie švenčių sąrangą Izraelyje – pats Viešpats Mozei perteikė švenčių sąrangą ir įsakė švęsti. Tai ypatingos Dievo su žmogumi bendrystės dienos. Evangelija *(Mt 13, 54–58)* pasakoja apie Jėzaus apsilankymą Nazarete. Savo tėviškėje Jėzus ėmė mokyti žmones sinagogoje, o jie stebėjosi ir klausinėjo: *Iš kur šitam tokia išmintis ir stebuklinga galybė? Argi jis ne dailidės sūnus?! <...> Iš kur jam visa tai? Ir jie ėmė piktintis. O Jėzus jiems atsakė: „Niekur pranašas nebūna be pagarbos, nebent savo tėviškėje ir savo namuose“.*

Istorija kartojasi... *Viešpatie, Tu visuomet su mažiausiais, ignoruojamaisiais, nuodėmingaisiais, trokštančiaisiais Tavo prisilietimo ir perkeitimo.*

Šiandien Šv. Alfonso Marija Liguoris šventė. Šv. Alfonsas buvo nepaprastai, kūdikiškai atsidavęs ne tik Jėzui, bet ir Marijai, jis net ir vardą Jos turėjo.

Po Mišių mūsų vadovė Danutė pakalbėjo žmonėms apie Lietuvą, šį *Kryžiaus kelią*, kuriuo einame, jo prasmę ir tikslą. Čia žmonės nežinojo, kad

Lietuvoje katalikų tikėjimas dominuojantis, jie manė, kad mes stačiatikiai.

Pusryčiai vėl toje pačioje karališkoje salėje. Jų metu klaipėdietė Danutė skaitė laiškus iš Lietuvos, ištraukas iš laikraščio „XXI amžius". Ir kunigas, ir žmonės labai nuoširdūs, vaišingi. Iš Pieštianų lydėjo gausus būrys žmonių. [129] Kadangi tarp jų yra senelių, neįgalių žmonių, pasiramstančių lazdelėmis, einame labai lėtai. Juk nepasakysi, kad reikia greičiau! Todėl į *Drahovcę* pavėluojame. Čia mūsų laukia klebonas su dvidešimčia patarnautojų. [130]

Parapijos bažnyčia didoka. Presbiterija erdvi, sutilpo visi patarnautojai. Centre – didelis Šv. Martyno paveikslas. Prie atsukto į žmones altoriaus, dešinėje pusėje gražiai įrengtas tabernakulis. Viršum jo – Jėzaus vardo monograma, apsupta spindulių aureolės. Angelai iš abiejų pusių. Kairėje – didelis kryžius. Bažnyčia neseniai rekonstruota, atnaujinta, skliautuose nuostabios freskos. Kryžiaus kelio stotys meniškai padarytos, tik eik ir mąstyk, eik ir dėkok Jėzui už šitokią Meilę.

Žmonės vėl mus lydi, neša *Kryžių*. Vienas pagyvenęs žmogus užsidėjo ant sprando diržą, padarė kilpą ir į tą kilpą įdėjo *Kryžiaus* skersinio galą. Šitaip jis nešė *Kryžių* sušilęs, sukaitęs, liedamas prakaitą. Tikriausiai jis turi didelę intenciją. Šią naštą jis ilgai nešė su meile, noru ir pasiaukojimu.

Kepina saulė tarsi keptuvėje, mes prakaituojame, garuojame, net į krūmus nereikia bėgioti. Nors kaitra vargina, bet nuotaika gera. Gal jau įpratome.

18 val. prieiname *Červeniko* parapijos bažnyčią. Graži, šviesi, jauki. Didžiajame altoriuje – Šv. Ona su Šv. Joakimu aukoja mažąją Švč. Mergelę Mariją šventyklai. [131] Bažnyčia išpuošta gražiomis gėlių puokštėmis. Tikra įvairių atspalvių kardelių karalija. Jau antroje bažnyčioje matome Kryžius kelio stotis nacionalinės slovakų spalvos – mėlynos – fone.

Prieš Mišias kalbamas Rožinis. Šv. Mišias kunigas aukoja labai nuoširdžiai, susitelkęs. Po Mišių einame vakarienės. Tai tiesiog puota. Moterys tarnaudamos dainuoja liaudiškas kalniečių dainas. Vienas vyriškis griežia akordeonu, visas švyti, linksmas. Toks visų nuoširdumas mus labai gaivina.

Pavakarieniavę visi giedame, susikibę rankomis, stovėdami prie stalų, giedame giesmes Jėzui ir Marijai. Jie slovakiškai, mes lietuviškai, nes kai kurių giesmių melodija ta pati.

Nuostabu. Mus visus suvienija Jėzaus meilė. Tarsi elektros srovė ji teka per rankas ir širdis. Iš džiaugsmo ėmėme suktis valso žingsniu. Viešpats – džiaugsmo Dievas. Jis nori, kad būtume džiugūs.

– O salutaris Hostia, o ryto saule,
O amžinų dienų šviesi versmė!
Tau pasimelst aš atėjau į šį pasaulį
Ir pasidžiaugt Tava žiedų žeme. (B.Brazdžionis)

ČERVENIKAS–BUČANAI–TRNAVA
(Červenik–Bučany–Trnava)
2003-08-02

Iš vakaro gailėjomės, kad Porciunkulės atlaidų proga negalėsime atlikti išpažinties dėl kalbos barjero. Vieni kitus nuoširdžiai atsiprašėme, tarsi priėmėme vienas kito išpažintį. Tai darėme labai nuoširdžiai. Rodos, buvome vieni, bet slovakai vis vien pastebėjo šį mūsų gražų susitaikinimo vakarą ir sakė: *Kaip labai jūs vieni kitus mylite.*

Klebonas, jausdamas mūsų širdgėlą, pakvietė kunigą, mokantį rusiškai, kad mes galėtume atlikti Išpažintį. Rytą jau jis buvo bažnyčioje ir pasisiūlė išklausyti mūsų išpažinčių. Su dėkingumu priėmėme šį pasiūlymą ir išsirikiavome eilėje. Koks džiaugsmas po Išpažinties, juk tai tikras susitikimas su gailestinguoju Tėvu. *Viešpatie, koks Tu geras! Tu ne tik atleidai mūsų nuodėmes, bet pasiėmei ir mūsų naštas. Šiandien Švč. M. Marijos Angeliškosios bažnytėlės (Porciunkulės) Asyžiuje pašventinimo šventė. Tu mums dovanoji visuotinius atlaidus, išmelstus Šv. Pranciškaus.*

Po šv. Mišių puikūs pusryčiai. Šiandien mūsų Gintaro gimtadienis. Sveikina vadovė Danutė, klebonas ir mes visi. Buvo šelmiškas siurprizas – kunigas jam įteikė butelį vyno (Gintaras abstinentas). Išeinant po pusryčių, prie durų stovi moterys su padėklu, ant kurio taurės, pripiltos konjako. Kad būtų laiminga kelionė. Mes negeriame jokių svaigalų, iki šiol niekas ir nesiūlė. Tad šį išleistuvių konjaką išgeria ne visi. Bet juk žmonės rodo nuoširdumą kaip išmano, net nepakėlęs taurelės sušyli nuo jų gerumo, įgauni jėgų eiti toliau.

Labai gražiai klebonui ir visiems žmonėms padėkojo mūsų vadovė Danutė. Klebonui ji įteikė Aušros Vartų Gailestingumo Motinos paveikslėlį, papuoštą gintaru. Ji moka natūraliai, nuoširdžiai kalbėti, dėkoti. Dėkodama ji visa spinduliuoja gerumu, švelnumu. Kalbėdama bažnyčiose slovakams visad palieka gerą įspūdį. Ačiū, Dieve, už vadovę Danutę. Ji organizuoja piligrimines keliones į įvairias Švč. M. Marijos Apsireiškimo vietas: Medžiugorę, Lurdą, Fatimą ir kt. Turi patirties, sumani, o svarbiausia – širdyje dega meile Dievui ir žmonėms.

Išeiname iš Červeniko gausiai apdovanoti Dievo malonėmis ir žmonių gerumu. Žmonės lydi, neša *Kryžių*, fotografuoja, ima mūsų adresus, žada parašyti laiškus. Koks džiaugsmas gauti laišką nuo tokių puikių žmonių!

13 val. ateiname į *Bučanus*. Pasitinka klebonas su parapijiečiais. Šventoriuje išsirikiavusios bobulės su pūstais sijonais, apsirišusios, kaip ir mes, baltomis skarelėmis [132], yra ir jaunų žmonių. Kiti laukia bažnyčioje.

Pagarbiname Švenčiausiąjį ir mus kviečia pietų. Tuo tarpu vietiniai susirinkę bažnyčioje meldžiasi, gieda. Nuostabus tas slovakų pamaldumas,

belieka vis kartoti: mums toli toli iki brolių ir sesių slovakų. Pietūs puikūs. Patarnautojų nuoširdumas liejasi per kraštus.

Bažnytėlė nedidelė. Viduje vienas altorius, jame Kryžius, ant jo prikalta Išganytojo skulptūra, po kryžiumi – Švč. Motina ir apaštalas Jonas. Už Kryžiaus – tapytas auksinis ovalo fonas, nuo jo nutįsusių spindulių ir šviesesnių, pilkų, tamsesnių ir rudų kvadratėlių mozaika, einanti iki tabernakulio ir į visas puses. Nuostabus slėpiningumas. Gęsta Jėzus – pasaulio Šviesa, bet mirtyje jau aušta Prisikėlimas. [133]

Gražūs langų vitražai su šventųjų atvaizdais. Dešinėje pusėje spindulių apgaubta Švč. M. Marija su Kūdikėliu ant rankų. Ant sienų – keturi didelio formato paveikslai: Šv. Monikos, Šv. Jono Nepomuko, Šv. Petro ir Pauliaus, Šv. Onos su Marija. Tai seni, didelės meninės vertės paveikslai.

Žavimės slovakų pamaldumu. Lenkijoje manėme, jog jie Šventąjį Tėvą myli, gerbia ir už jį meldžiasi todėl, kad jis jų tautietis. Kai atėjome į Slovakiją, matome, kad ir slovakai labai myli Šventąjį Tėvą. Netrukus, rugsėjo mėnesį, jis čia apsilankys. Visi rengiasi susitikimui. Kiekvienoje bažnyčioje garsiai meldžiamasi Šventojo Tėvo intencija.

19 val. ateiname į *Trnavą*. [134] Tai Slovakijos senoji sostinė, kaip Lenkijos Krokuva. Senamiestis įspūdingas, dvelkia senove. Slovakų žemė išaugino šventą vyskupą – Šv. Mikološą.

Tikrai graži ir prasminga buvo Porciunkulės diena. Šitiek žmonių gerumo, rūpinimosi, globos. Visi išsimaudėme Atgailos šaltinyje, visi sustiprinti Duona iš dangaus. Belieka dėkoti ir Dievui, ir žmonėms Vyganto Pronckaus eilėmis:

Šitas kelias, sunkus ir skausmingas,
Veda mus prie Tavęs taip toli.
Bet esi Tu labai reikalingas,
Kad pasiektume tikslą visi.

Kiek kančių ir skausmų mes patyrėm,
Kiek tos meilės ir laimės tikros.
Kad mūs širdys kasdien būtų tyros
Ir mylėtų Tave visados.

Tegu laimė ir džiaugsmas užlieja
Mūsų sielą ir dvasią kasdien.
Tegu dieviška meilė vis liejas
Ir užpildo mūs širdis šiandien.

Ačiū, Viešpatie, Tėve mieliausias,
Už malones, kurias mums davei.
Tegul būna šlovė Tau per amžius
Ir meilė mūs Tau amžinai.

TRNAVA–SENECAS
(Trnava–Senec)
2003–08–03

Sudiev, Trnava! [135] Šiandien labai sunki diena. Autobusas nuvažiavo su reikalais, o jame mūsų vandens atsargos. Neturime gerti. Karštis. Kilometražas didelis. Ištroškome, vos vos paeiname. Viešpatie, trokštame!

Šį sekmadienį *Išėjimo knygoje* skaitome:

Dykumoje visa izraeliečių bendrija murmėjo prieš Mozę ir Aaroną. Izraeliečiai jiems sakė: „Verčiau būtume mirę nuo Viešpaties rankos Egipto žemėje, sėdėdami prie mėsos puodų ir prisivalgę duonos iki soties! Juk išvedėte mus į šitą dykumą visą bendriją badu numarinti!“

Tada Viešpats tarė Mozei: „Tikėk manimi, aš lysiu jums duona iš dangaus. <...>“ (Iš 16, 2–4. 12–15).

Antrajame skaitinyje apaštalas Paulius ragina *apsivilkti nauju žmogumi, sukurtu pagal Dievą teisume ir tiesos šventume (Ef 4, 24).*

Evangelijoje pagal Joną *(Jn 6, 32–35)* Jėzus kalba apie gyvybės duoną: *„<...> Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: tai ne Mozė davė jums duonos iš dangaus, bet mano Tėvas duoda jums iš dangaus tikrosios duonos. Dievo duona nužengia iš dangaus ir duoda pasauliui gyvybę“.*

Tada jie ėmė prašyti: „Viešpatie, duok visuomet mums tos duonos!“ Jėzus atsakė: „Aš esu gyvybės duona! Kas ateina pas mane, niekuomet nebealks, ir kas tiki mane, niekuomet nebetrokš“.

Kaip gražiai sutampa šiandienos liturginiai skaitiniai su mūsų realybe. Mes nemurmame, bet maldaujame Viešpaties jėgų, stiprybės ir vandens. Jis žino mūsų poreikius, žino, kokie esame gležni ir silpni.

Priėję pakelės miestelį, paprašome gerti. Gailestinga moteris atneša kibirą vandens. Atsigeriame, numalšiname baisų troškulį ir einame toliau. Netrukus atvažiuoja ir autobusas. Gauname ne tik atsigerti, bet ir pavalgyti. Laimingai ir laiku vakare pasiekiame *Seneco* parapiją.

Čia noriu įterpti, kas šiuo metu vyko mano, Birutės Žemaitytės, rengiančiosios šią knygą, gyvenime.

Porciunkulės dieną prasidėjo man grėsminga komplikacija – nekrešėjo kraujas, – per inkstus bėgo iš manęs. Kitą dieną Alytaus reanimacijos skyriuje vyksta mano trapios gyvybės gelbėjimas. Šiame skyriuje pati gelbėjau žmones 21-erius metus.

Būklė sunkoka. Nekrešantis kraujas bėga lauk, o inkstų kraujagyslėse kreša ir su skausmu tenka spauste spausti krešulius. Krečia šaltis, kyla temperatūra, vargina pykinimas, vėmimas ir kitokie nemalonūs reiškiniai.

Drebėdama kaip lapas, kalendama dantimis (nuo šaltkrėčio), pamėlusiomis lūpomis sakau šalia manęs budinčiai rūpestingai gydytojai Editai B.: „Kaip gerai, kad aš ne Slovakijoje!“ Ką jie, vargšai piligrimai, būtų darę su manimi? Teisingai, rengiantis kelionei, profesoriai Vytautas Sirvydis ir Algimantas Marcinkevičius mane draudė, sakydami: „Dėl karščio, klimato pasikeitimo, dėl vandens ir elektrolitų apykaitos sutrikimo kalnuose, kepinant saulei šimtu procentų garantuojame, kad įvyks kraujo krešėjimo komplikacija ir teks tave parvežti karste“. Taip būtų buvę, juk net čia, Lietuvoje, kaip tik įvyko ši komplikacija.

Medikai stengiasi, gydo, gelbsti.

Mane aplanko reali mintis: „O gal po metų įvyks tai, kas turėjo įvykti pernai?“

Reanimacijoje švenčiau ir savo 60-ties metų jubiliejų. Įdomūs sutapimai! 50-ties metų sukaktuves sutikau budėdama prie merdinčios Mamytės. 60-metį sutinku reanimacijos skyriaus lovoje.

Tėve, noriu tik to, ko Tu nori. Man visa gerai, kas ateina iš Tavo rankų. Nuo amžių Tu šaukei mane vardu, o aš Tau atsiliepiau: „Aš čia!“

Taip, Tėve, aš čia, Alytaus ligoninės reanimacijoje, tarp baltų gėlių, kurias man dovanoja mano sesutės, brolis, ligoninės personalas, Mečislovas (buvęs mano globotinis kalinys).

Artimųjų meilė mane guodžia gėlių kvapu. Kiek daug mažoje širdyje baltos, melsvos erdvės! Kiek daug čia tyro džiaugsmo ir dėkingumo.

Priimu visas likusias gyvenimo dienas, kuriose vis ryškės Kryžiaus antspaudas. Gyvenimo tėkmė atplukdė mane į Kryžių. Čia mano vieta. Lopšelį keičia Kryžiaus guolis... Fiat!

Seneco bažnyčioje vakarinės Mišios. Jose įjungiame šią sunkią kelionės dieną, tą baisų troškulį, kurį kentėjome keliaudami, sakydami, kad mes dar labiau trokštame Dievo, nei troškome vandens. Juk Jis pažadėjo: *Kas ateina pas mane, niekuomet nebealks, ir kas tiki mane, niekuomet nebetrokš* (Jn 6, 35).

Po pamaldų einame į vakarienės vietą. Vaišės kieme, gražiai įrengtoje stoginėje. [136] Prisirenka daug žmonių, visi nori pabendrauti. Viena mokytoja moka rusiškai, – ji tampa vertėja. Viskuo rūpinasi jaunasis diakonas Pavelas. (Dar nežinome, kad jis mūsų rytdieną ir porytdieną nušvies savo nuoširdžios meilės šviesa.) Ateina ir klebonas.

Mes pasakojame apie savo kelionę ir Lietuvą, giedame, dainuojame. Jie irgi pasakoja, dainuoja. Diakonas skambina gitara, žmonės ir klebonas niūniuoja dainą. [137] Klebonas moka ir liaudies dainų. Jos liūdnos, lyrinės, kaip ir mūsų, apie „mamečką“, laukiančią sūnaus grįžtant iš karo ar klajonių. Diakonas Pavelas, neseniai grįžęs iš misijų Kazachstane, irgi moka rusiškai. Tiek jis, tiek klebonas jauni, kupini gerumo, džiugaus nuoširdumo, žmonės taip pat atviri, jaučiamės tarsi būtume seniai pažįstami. [138]. Štai ką reiškia Dievo Meilė, vienijanti tautas, žmones, apglėbianti visą kūriniją.

Kupini įspūdžių, bet ir nuvargę einame nakvynėn į parapijos salę. Čia įsirengiame savo stovyklą.

SENECAS–BERNALAKOVAS–BRATISLAVA
(Senec–Bernalakovo–Bratislava)
2003–08–04

Pusryčiaujame. Mišių rytą nebus, bus 12 val. kitoje parapijoje. Prieš būsimas Mišias ne visi valgome, o kurie ir valgo, tai tik truputį. 12 val. mes *Bernalakove*. Čia į Mišias atvyksta ir mūsų globotojas diakonas Pavelas.

Po Mišių mums paruošti pietūs – vištiena, vaisiai, gaivieji gėrimai. Puiku! Pavalgę, pasidaliję mintimis su esančiais žmonėmis išeiname į Bratislavą.

Diena karšta. Kelyje keletą kartų prie mūsų netikėtai sustoja automobilis, ten pasirodo mūsų mielasis, gerasis diakonas Pavelas su buteliais atšaldyto mineralinio vandens, o kartą net su ledais – kiekvienam po porciją. Suvalgę vėl kulniuojame. Jis nuvažiuoja savo keliais. Po kiek laiko, kai jau vėl vos eini perkaitęs, žiūrėk, pasirodo mūsų angelas.

19 val. prieiname *Bratislavą*. Iki nakvynės vietos reikės labai ilgai eiti miesto gatvėmis. Mašinos zvimbia, einame kelkraščiu. Prieiname vaizdingą ežerą, kur romantiškai plūduriuoja poilsiautojų valtys. Staiga atsiranda (kieno rūpesčiu?) kelių policijos mašina [139, 140] ir lydi mus iki pat seno vienuolyno. Čia nakvosime. Einant per miestą mūsų gerasis angelas vis netikėtai išnyra, pagirdo ir mus, ir kelių policininkus. Jų dėka buvome saugūs, nereikėjo klaidžioti ieškant nakvynės vietos. Tikrai Viešpats ypač jautriai rūpinasi savo mažutėliais.

Kryžių paliekame senojoje bažnyčioje. Po Mišių bažnyčioje, esančioje labai arti vienuolyno, – vakarienė valgykloje. Čia vėl pasirodo mūsų Pavelas su dviem draugais kunigais. Jie siūlo apžiūrėti vakarinę Bratislavą. Iš mūsų atsiranda dešimt žmonių, dar galinčių paeiti. Kiek pavažiavę miesto transportu, kopiame į kalną, kur stūkso galinga tvirtovė. Atsiveria žavinga Bratislavos panorama. Bokštai, raudoni stogai. Vingiuoja žvilgantis Dunojus. Ataidi dainos žodžiai:

Anoj pusėj Dunojėlio pievelė žaliavo,
Grėbė pulkas mergužėlių, grėbdamos dainavo.
Nedainuokit jūs, mergelės, tų graudžių dainelių,
Negraudinkit man širdelės, jaunam kareivėliui.
Kai aš jojau į karužę, laimės neturėjau,
Kai sutikau pirmą kulką, širdelę pervėrė.

Pavelas parodo rajoną, kur gyvena jo tėvai, sako, kad visuomet atvažiavus pas juos galima apsistoti, priims. Jų adresu galime siųsti ir jam laiškus.

Grįžtame į vienuolyną, dar kartą pasmaguriaujame ledų. Jų esame išsiilgę, tad neatsikalbinėdami gaivinamės. Dėkojame ir atsisveikiname, kaip slovakai mokė: prisiglaudi vienu, paskui kitu skruostu, pasižiūri į akis, spusteli ranką – lik su Dievu!

Nakvynei paruoštos dviaukštės lovos, gultai su čiužiniais. Tikra pasaka! Vienuolyno sesutės skalbimo mašinomis išskalbia mūsų drabužėlius.

Kiek gerumo, kiek krikščioniškos tarnavimo dvasios! Kokia graži pedagoginė pamoka mums, visiems piligrimams.

Ateina į galvą vieno vyriškio Pasvalio bažnyčioje pateiktas klausimas:

– Sakykit, ar jums po šių kelionių padaugėja širdyje meilės žmogui?

Taigi, kad padaugėja!..

BRATISLAVA–KITZĖJĖ
(Bratislava–Kittsee)
2003–08–05

Rytą paskutinės Mišios svetingojoje Slovakijoje. Dėkojame Dievui už geruosius Slovakijos žmones, už kalnus, jų didybę ir grožį.

Po Mišių pusryčiai vienuolyne. Atgauname švarius drabužius, susidaro eilutė prie lygintuvo, protarpiais žybteli net trumpasis jungimas (žinoma, ne lygintuvo).

Šiandien Švč. M. Marijos Didžiosios bazilikos Romoje pašventinimo, įvykusio 435 m., šventė (Švč. M. Marija Snieginė).

Pirmajame skaitinyje *(Sk 12, 1–13)* Viešpats kalba Mirjamai ir Aaronui, priekaištavusiems Mozei: <...> *Prašau klausytis mano žodžių! Jei tarp jūsų būtų pranašas, aš apsireikščiau jam regėjime, aš kalbėčiau jam sapne. Bet taip nėra su mano tarnu Moze: jam patikėti visi mano namai. Su juo aš kalbu veidas į veidą – aiškiai, ne mįslėmis. Jis mato Viešpaties išvaizdą. Kodėl tad nebijote kalbėti prieš mano tarną Mozę?*

Evangelijoje *(Mt 14, 22–36)* kalbama apie Jėzų, einantį vandeniu. Ypač nuostabūs Jėzaus žodžiai išsigandusiems mokiniams: *Drąsos! Tai aš. Nebijokite!* Ir vėl Petras suabejoja eidamas vandens paviršiumi ir šaukia: *Viešpatie, gelbėk mane!* Tuojau, ištiesęs ranką, Jėzus sugriebė jį ir tarė: *Silpnatiki, ko suabejojai?!* Jiems įlipus į valtį, vėjas nurimo. Tie, kurie buvo valtyje, pagarbino jį sakydami: *Tikrai Tu Dievo Sūnus!*

Įdomūs ir prasmingi Šventojo Rašto žodžiai, skirti Švč. M. Marijos Snieginės šventei. Ji vienintelė niekada nesuabejojo Dievo žodžiais, nieka-

da Jam nepriekaištavo, kaip Mirjama Mozei. Ji – klusnioji Viešpaties tarnaitė, per kurią Viešpats realizuoja didžiąją atpirkimo misiją.

Mūsų Gintaras prisimena rengimosi kelionei sunkumus, tuomet jis meldė didžiausios malonės – nesuabejoti Viešpaties plano tikslingumu.

Sąsaja su šia švente reali. Nuostabu pajusti, kad tai, kas buvo prieš tūkstančius metų, yra čia ir dabar. Kristus vakar, šiandien ir visados – tas pats. Jis – Gyvybės versmės šaltinis. Belieka atsiverti ir priimti plūstančias versmes.

Paliekame Slovakijos sostinę Bratislavą, taigi ir Slovakiją, nes miestas įsikūręs prie pat Austrijos sienos. Eiti sunku, didelis judėjimas, o priemiestyje nėra net šaligatvių.

Širdyje pajuntame tam tikros netekties jausmą. Juk per 17-ka dienų spėjome priprasti, pamilti nuoširdžiuosius slovakus, o ypač pabaigoje, Senece ir Bratislavoje, kur tarsi angelai į mūsų klajoklišką gyvenimą nusileido klebonas su savo diakonu Pavelu. Jie dar tebelydi mus savo rūpestingumu, gerumu, dvasiniais patarnavimais, nuoširdžiu humaniškumu. Tai tarsi Mozė, vedantis tautą į Pažado žemę.

Kas mūsų laukia Austrijoje? Juk tai jau kitos kultūros žmonės. Iki šiol keliavome per slavų tautų žemes, prieš akis – germanų tauta. Baugoka. Mes tokie prasčiokėliai, palyginus su šia išdidžia, oria tauta. Glaudžiamės prie *Kryžiaus* – savo didžiausio turto. Jis ir mums nuo šio sosto taria: *Drąsos! Tai aš. Nebijokite!*

Prie sienos ilgai neužtrunkame. [141] Austrijos pasieniečiai parodo kelią pagal geležinkelį, kad būtų arčiau ir kad nereikėtų eiti judria autostrada. Tarpais einame geležinkeliu. Vietovės nykios. Dešinėje matome Dunojų, o kitoje pusėje – Bratislavą. Dabar ji mums atrodo tokia sava, juk ten liko tiek gerų pažįstamų žmonių, o čia, atėjus į naują šalį, atrodo, taip svetima, liūdna. Kai kur, matyt, žmonės apie mus praneša policijai, nes atvažiuoja, klausinėja, kas mes tokie.

Praėję geležinkelio dykvietes, ateiname į kaimą, paskui į miestelį. Visur labai švaru, kiemai uždari. Tvarkingi namai, prie jų gėlynai. Namai nedideli, gražūs, bet ne prabangūs. Pakelėse jokių šiukšlių. (Ir taip bus visoje Austrijoje.)

Į nakvynės vietą – *Kitzėję* – ateiname apie 18 val. *Kryžių* paliekame bažnyčioje, ją atrakina įgaliotas žmogus. Kunigas atostogauja, o gal jo čia visai nėra, gal tai tik aptarnaujama parapija? Mišių šį vakarą, aišku, nėra. Apžiūrime bažnyčią ir ją atidaręs žmogus mus palydi į nakvynės vietą netoli bažnyčios. Tai didelė salė. Matyti sporto inventoriaus, yra virtuvė.

Viskas apdulkėję. Kimbame į darbą, susitvarkome, išsišluostome grindis, nuvalome dulkes. Pasiklojame ant grindų savo patalus. Šildomės vandenį, sutemus prausiamės išsinešę dubenis į uždarą kiemą. Kerpamės plaukus, nes gerokai apmaurojome kelyje. Erdvės čia užtektinai. Išsiverdame arbatos kiek tik norime ir vakarieniaujame. Austrai atneša šiltos, labai skanios keptos mėsos. Pasirodo, rūpinasi ir jie mumis. Tik bendrauti sunkiau. Lenkijoje ir Slovakijoje galėjome susikalbėti kartais rusiškai, o čia jau ne. Gerai, kad turime vertėją vilnietę Janiną Ilgevičiūtę, kuri vakar pasivijo mus Bratislavoje. Dar keletas žmonių gali šiek tiek susikalbėti. Danutė Totoraitytė ir Aldutė Matonytė gerai kalba angliškai, bet čia nedaug kas moka anglų kalbą. Janina keliaus su mumis iki Paduvos.

O nepažįstamąją šalį, jos žmones, taip pat ir mūsų keliauninkus sveikiname Vyganto Pronckaus eilėmis:

Norėčiau aš visiems jums palinkėti
Tikėjimo, gerumo ir vilties.
Ir tos mažytės Dievo Meilės kibirkštėlės,
Kuri mūs kelią ateitin nušvies.

Tegu aplanko jus kiekvieną
Ta Dievo Meilės kibirkštis
Ir nušviečia, sušildo jūsų sielas,
Suteikia jūs gyvenimui prasmės.

Tegul išpildo Dievas jūsų norus
Ir atveda prie Tėvo meilės amžinos versmės,
Nes išsimaudžius meilės spinduliuose
Širdis iš naujo skaisčiai sužydės.

Tad būkite laimingi, broliai, sesės,
Ir Dievo meilę saugokit širdy...
Ateis tas laikas, kai nušvis padangė,
Nes Dievas – jūsų sielos Žiburys.

AUSTRIJA

[142–173]

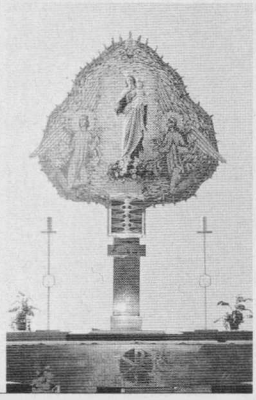

Apie *Kryžiaus kelią* Austrijoje pasakojo

ALVYRA BLIONCKAITĖ

VIDA AUGAITĖ

DANUTĖ TOTORAITYTĖ

Pagal piligrimų pasakojimus kelionės įspūdžius atkūrė

BIRUTĖ ŽEMAITYTĖ

KITZĖJĖ–VOLFŠTALIS–HAINBURGAS
(Kittsee–Wolfstahl–Heinburg)

2003–08–06

Nubudome ir keistai smilktelėjo per širdį: mes jau Austrijoje. Palikome slavų kultūrą ir įžengėme į germanų kultūros žemę. Čia mes būsime beveik nebyliai, tik per vertėją Janiną galėsime palaikyti ryšį. Tačiau mes ne naujokai, jau nesame bailūs. Be to, šiandien tokia graži Kristaus Atsimainymo ant Taboro kalno šventė.

Pirmasis skaitinys iš pranašo Danieliaus knygos *(Dan 7, 9–10. 13–14)*:

Man bežiūrint, sostai buvo pastatyti, ir Amžinasis atsisėdo savo soste. Jo apdaras buvo baltas kaip sniegas, o jo galvos plaukai tarsi gryna vilna; jo sostas buvo ugnies liepsnos, o sosto ratai plieskianti ugnis <...>. Vis stebėdamas nakties regėjimus, mačiau tarsi žmogaus sūnų, ateinantį dangaus debesimis. Jis priėjo prie Amžinojo, ir buvo jam pristatytas. Jam buvo duota valdžia ir garbė, ir karalystė, idant jam tarnautų visų kalbų tautos ir gentys. Jo valdžia yra amžina valdžia, tverianti amžinai, jo karalystė niekad nebus sunaikinta.

Tai Jėzus yra Žmogaus Sūnus, sostu pasirinkęs – Kryžių! Jis su mumis, mes Jo rankose.

Dar nežinome, ar įvyks Atsimainymo stebuklas. Šioje Kitzėjės parapijoje nėra kunigo, o keliauti be šv. Mišių vaisiaus – šv. Komunijos tokioje kaitroje be galo sunku. Tikimės, kad Viešpats atmins savo mažutėlius.

Mūsų nepamiršta gerasis diakonas Pavelas! Jis iš Slovakijos atveža jauną kunigėlį ir tas čia aukoja šv. Mišias. Argi tai ne Atsimainymo stebuklas?

Kartu atvažiavo Pavelo mama ir sesuo. Laiminga motina, turinti tokį sūnų, ir sesutė – tokį brolį. Laimingi ir mes, kad pirmąją dieną Austrijoje galėjome pašventinti Kristaus auka.

Po Mišių pusryčiaujame nakvynės salėje. Austrai atvežė kavos, arbatos, pyrago. Pasistiprinome, paskui nuėjome į bažnyčią, paėmėme savo brangųjį *Kryžių* ir prie durų visi nusifotografavom [142] su mieluoju Pavelu, jo draugu, su Pavelo mama, sesute ir tais austrais, kurie mumis rūpinosi. Jų meilė nežino sienų, jiems negalioja jokios kliūtys, nes *Meilė visa nugali.* Mes negalime parodyti tiek dėkingumo, kiek vertas Pavelo rūpestis. Teatlygina jam Dievas! Mes, nubraukę ašarą, paspaudžiame ranką, priimame palaiminimą ir keliaujame toliau [143]. Kažin ar besusitiksim šioje žemėje, bet kol plaks širdis prisiminsime tą angelą.

Karšta. Saulė negailestingai svilina. Kenčiame ne tik mes, nusidėjėliai, bet ir niekuo nenusikaltusi gamta.

Gėrimės austrų tvarkingumu. Augalai, gėlės aplink namus, kai kurių net visai nematyti. Daugėja vynuogių kiemuose prie namų. Bet žmonės santūrūs.

13 val. ateiname į *Volfštalį*. Čia ilgai neužtrukę, keliaujame toliau ir 18.00 pasiekiame *Hainburgą*.

Kuo sunkiau eiti, tuo dažniau mintys skrenda į tėvynę Lietuvą. Ilgesys nuolat rusena širdyje. Mūsų keliauninkas Vygantas Pronckus apie tai kalba eilėmis:

O Lietuva, šalis manoji,
Kokia brangi esi mano širdy!
Žydėk, skambėk pasaulyje, mieloji,
Visų tautų pasaulio skambesy.

Tai nuostabus gamtos kampelis,
Kur teka upės, tyvuliuoja ežerai,
Kur ošia ąžuolai šimtmečiai
Ir skamba mūs senolių atgarsiai.

Tiek daug eilių apie tave sudėta,
Tiek daug giesmių, dainelių sudainuota –
Tad būk, brangi Tėvyne Lietuva,
Kiekvieno mūs – lietuvio širdyje.

HAINBURGAS–VILDUNGSMAUERIS–MARIA ĖLENDAS
(Heinburg–Wildungsmauer–Maria Ellend)

2003–08–07

Itin sunki diena. Kelias tolimas. Autobusas iš karto nuvažiavo į galutinę stotį. Kepina saulė. Alsinantis karštis. Mes neturime vandens. Kelias vingiuoja laukais – nei šulinių, nei sodybų. Akį traukia gražūs saulėgrąžų laukai. Visos galvos lygios, nukreiptos saulės link. Praalkome, norėtųsi užvalgyti bent saulėgrąžų, bet jos ne mūsų. Negana to, dar išklydome iš kelio, prisidėjo papildomų kilometrų, o troškulys neapsakomas. Visa esybė šaukia: *Trokštu!* Tai Jėzaus nuo kryžiaus troškulio aidas.

Pagaliau prieiname *Vildungsmauerio* miestelį. Vertėja Janina nuvažiavusi autobusu. Kalbos nemokame, šiaip taip pasiprašome gerti. Moteris išneša kibirą vandens, atsigeriame. Paklausiame ir kelio. Ji mus suprato, palydi už miestelio, parodo teisingą kryptį. Eiti toli, nuvargstame ir vėl ištrokštame.

Pagaliau matom – nedidelis kaimelis. Bet žmonių nematyti. Mūsų broliai piligrimai kažkur gavo kelis butelius vandens, pasidalijom po keletą gurkšnių visi. Viena sodyba atrodo lyg negyvenama, takučiai užžėlę, prie tvoros auga laukinės vynuogės, mažos slyvutės. Kol vadovai tyrinėja žemėlapį, mes krentame prie tos apleistos sodybos tvoros pailsėti pavėsyje, atvėsinti degančias kojas, prisiskiname ir slyvučių, atsigaiviname ir tik tada prisimename, kad skynėme ne savo. Ilgiau ilsėtis negalime. Kelias dar tolimas. Kylame ir einame. Pakentėkite, kojelės, ištvermės ir tau, mažyte žmogaus širdie, greitinanti savo plakimą ne tik dėl nuovargio, bet ir dėl skysčių trūkumo. Mūsų Janytė labai atsilieka, turime lūkuriuoti. Kojos pasidaro kaip medinės, visai neklusnios, lyg nesavos, nenori kilnotis. Bet eiti reikia.

Į *Maria Ėlendą* ateiname laiku – 20 val. Nežinome, ar čia bus vakaro Mišios. Miestas pabiręs pagal geležinkelį. Nakvynei mus paskirsto po keletą žmonių. Vienus priglaudžia klebonija, kiti įsikuriame parapijos namuose. Mes, 8 moterys, apgyvendinamos dviaukščiame viešbutėlyje. Čia yra tualetai, dušai, virtuvė. Vienos klojamės ant sofų, kitos ant grindų.

Vakarienei stalai paruošti sode. Vaišės puikios. Pabaigai buvo pasiūlyta netgi alaus. Priėmimas nuoširdus, rūpestingas. Nors glėbesčiavimųsi ir bučinių nėra, bet ne vieno akyse pastebime ir ašarų.

Ne visos turime jėgų pasinaudoti patogumais, dušu, apsitvarstyti žaizdotų kojų. Nė nenusirengusios griūvame ir užmiegame. Čia pat geležinkelis, naktį pažadina traukinių signalai, bildesys, kas 15 ir 30 minučių laikrodžio dūžiai. Šitie kurantai, prasidėję Slovakijoje, tęsis iki pat Romos. Ne vienam iš mūsų jie atima nakties miegą. Šiaip ar taip būtų, Viešpatie, ačiū Tau už viską. Tu su mumis.

Maria Ėlendo bažnyčios istorija

Kartą penki vaikai žaisdami netoliese upėje pamatė Švč. M. Marijos statulą su Kūdikėliu Jėzumi ant kairės rankos, skeptru dešinėje. Vaikelis vienoje rankutėje laikė Žemės rutulį, kita rodė į savo Motiną Mariją.

Tuo metu ši teritorija priklausė Vengrijai. Švč. M. Marija tarsi pageidavo čia apsistoti. Garbingoje vietoje buvo pastatyta Marijos statula ir žmonės ėmė melsti užtarimo. Jie buvo išklausomi. Praūžė karai, potvyniai, bet Marijos statula liko nepaliesta. 1917 m., tvarkant, restauruojant bažnyčią, nustatyta, kad statula yra XV amžiaus. Kai kraštui grėsė karo pavojus, statulai buvo pastatyta koplyčia. Tada čia pradėjo plaukti piligrimai.

Dabar ji yra didžiajame bažnyčios altoriuje. [144] Statula stebuklinga, tai žymi ir daugybė padėkos ženklų – votų. Žmonės čia randa paguodą ir pagalbą. Ir mūsų *Kryžius* rado prieglobstį šalia Švč. Motinos altoriaus.

Marija, į Tavo Rankas atiduodame visą Austriją ir mūsų kelionę. Tu, Nesiliaujančios Pagalbos Motina, būk su mumis visoje žemiškoje kelionėje, o ypač mirties valandą.

MARIA ĖLENDAS–ŠVĖCHATAS–VIENA
(Maria Ellend–Schwechat–Wien)
2003–08–08

Ankstyvą rytmetį dalyvaujame šv. Mišiose prie stebuklingosios Motinos altoriaus. Šiandien Jos didžiojo garbintojo Šv. Domininko šventė. Šios dienos skaitinys *(Įst 4, 33. 39, 40): Ar girdėjo kokia nors tauta balsą Dievo, kalbančio iš ugnies, kaip tu kad girdėjai, ir yra išlikusi gyva? Ar koks nors dievas kada nors bandė eiti ir paimti sau tautą iš kitos tautos rykštėmis, ženklais ir stebuklais, karu, galingai pakelta ranka ir klaiką keliančiais darbais, kaip Viešpats, jūsų Dievas, kad padarė tau matant dėl jūsų Egipte. <...> Žinok tat šiandien ir dėkis į širdį, kad Viešpats yra Dievas ir aukštai, danguje, ir čia, žemėje, – nėra kito.*

Evangelija yra skirta specialiai mus:

Tuomet Jėzus kalbėjo savo mokiniams: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, teneša kryžių ir teseka manimi" (Lk 9, 23).

Žodžio liturgija taip gražiai atliepia mūsų dabartį. Slėpiningai Viešpats ir mus pakvietė į šią kelionę. Jis eina su mumis, eina pirm mūsų, paruošdamas vietą. Jis nukreipė mūsų žingsnius į šią stebuklingą Marijos šventovę, kad Ji mus sustiprintų kelyje, kad Ji mus pamaitintų savo Sūnumi Jėzumi, kurį laiko ant rankų. Ji nori, kad išgirstume dar kartą Kristaus žodžius: *Imk savo kryžių ir sek paskui mane!*

Sekame, Marija, kad ir klupdami, bet iš paskutiniųjų jėgų einame nešdami *Kryžių,* sekdami Juo.

Po Mišių pusryčiaujame, dėkodami Dievui ir žmonėms už dosnumą. Paskui imame *Kryžių* ir pasukame į parką, esantį priešais bažnyčią, pasimelsti prie lurdo grotos. Labai gražiai įrengta ši grota. Panašiai kaip pačiame Lurde – natūrali uola, apaugusi žemyn svyrančiais vijokliais. Čia sustoja ir *Kryžius Keliauninkas.* [145] Grotos viduje baltutė Švč. M. Marijos statula, išpuošta gėlėmis. Netoliese suklupusi Bernadeta nuostabos pilnomis akimis. Altoriaus šonuose dega daugybė žiburėlių.

Švč. Motinos palaiminti, einame į Švėchatą – Vienos priemiestį.

Nuo Maria Ėlendo iki pat Vienos priemiesčio bažnyčios mus lydi ir kelią rodo vietinis ūkininkas. Jis džiaugiasi galėdamas mus palydėti. Sugaišo žmogus visą dieną, atitrūkęs nuo ūkio darbų, bet be jo mums būtų buvę labai sunku surasti didmiesčio pakraštyje reikiamą parapiją.

Šiandien kelias neilgas, atsipūsime po vakar dienos. Laukuose, kaip visur Austrijoje, – saulėgrąžos ir kukurūzai. Pasėliai gražūs, vienodo aukščio, dažnai rūšys pažymėtos lentelėmis.

13 val. mes jau *Švechate*. Bažnyčioje, pagarbinę Viešpatį, paliekame *Kryžių* ir jo palydą (statulas, vėliavas) ir einame į prie bažnyčios esantį vienuolyną. Čia mums paruošti pietūs. Paprastai vienuolynuose pietūs būna lengvesni, bet čia – tikra puota. Labiausiai nustebina mus pabaigoje patiektos gausios ledų porcijos. Buvo ir vaisių. Atgaivinome savo ištikimą bendrakeleivį – kūną, kuris taip pat klusniai, nors ir pavargęs, vykdo jam skirtą užduotį.

Padėkoję geriesiems austrams, grįžtame į bažnyčią, pasimeldžiame ir išeiname į Vieną. Ji maždaug už penkių kilometrų. Kaitra neapsakoma, kaip ir vakar.

Atėję į *Vieną* 18 val., *Kryžių* paliekame bažnyčioje, o patys einame į nakvynės vietą. Mums skirta didelė salė. Dušų nėra, bet mus po 2–3 žmones gyventojai nusiveda į savo namus. Vieni grįžta, kiti eina ir t.t. Nors nuplauname kelio dulkes, sumišusias su gausiu prakaitu, bet ir vėl tuoj pat prakaituojame dėl didžiulės kaitros.

Vakarienė iš savo atsargų, tik gausiai papildyta austrų suneštais skanėstais. Prinešė mums ir vaistų, pleistrų, tvarsliavos, visko, ko reikia kelyje.

Kitą rytą trauksime į Vienos centrą, garsiąją Šv. Stepono katedrą. Keliausime be savo *Kryžiaus*, nes į didžiąsias katedras mums eiti kaip procesijai neleista.

Iškėlęs ant rankų Gyvenimo Saulę,
Tu nešk ją per sielvarte
krūpsinčią žemę!
Per Lietuvą brangią, per visą
pasaulį –
Į skausmo pavėsį, į širdį
neramią! (Lacrima)

VIENA–ŠVĖCHATAS–HIMBERGAS
(Wien–Schwechat–Himberg)

2003–08–09

Šiandien vėl graži šventė – tai Šv. Kryžiaus Teresės Benediktos (Editos Stein), Europos globėjos, diena. Taip ir norisi pakviesti: „Eime, Šventoji Kryžiaus Terese Benedikta, per Europą. Juk Tu esi jos globėja".

Rytą tramvajumi važiuojame į Vieną. Suma katedroje bus 12 val. Mes turime dvi valandas susipažinti su miestu. Dalis žmonių lieka katedroje,

kurios didybę ir grožį sunku žodžiais apsakyti. Čia adoruojamas išstatytas Švč. Sakramentas. Kokie 10 žmonių einame apžiūrėti Vienos. [146] Mūsų vadovė Danutė gerai susipažinusi su Vienos įžymybėmis, daug ką gali papasakoti, bet mums labai sunku dėl karščio ir jau niekas nebeįdomu. Šalia architektūros ir meno šedevrų akį traukia laistomi gėlynai, rožynai, nuostabiai suformuoti tujų ir kiti krūmai. Viskas tobulai meniška. Gailiuosi, kad nelikau katedroje, nes, atrodo, kad jau nebeištversiu. Keliaujant su *Kryžiumi* ir malda, nors ir sunkus būna kelias, tačiau lengviau pakeliamas, negu miesto kaitra.

Pagaliau nusikamavę grįžtame į katedrą. 12 val. aukojamos šv. Mišios. Nepaisant daugybės turistų, Mišios švenčiamos didžioje rimtyje. Grįžta jėgos. Šv. Komunija sustiprina, atgaivina, pašventina. Dieve, koks Tu esi geras! Be tavęs mes visiški bejėgiai, su Tavimi – stiprūs.

Katedroje netikėtai susitinku draugę iš Lietuvos, kuri svečiuojasi čia, Vienoje, pas savo bičiulę. Koks džiaugsmas, kai taip toli nuo namų susitinki savus. Ji irgi prisiliečia prie mūsų *Kryžiaus*, palydi, panėšėja. Bus dalyvavusi *Kryžiaus* kelionėje.

Po Mišių Šv. Stepono katedroje vėl grįžtame į parapiją, kur paliktas mūsų *Kryžius*. Tramvajumi važiuojame pro senąsias žymias Vienos kapines, bet jos aptvertos tokia aukšta mūro tvora, kad nieko neįžiūrime.

Grįžę į nakvynės salę, atsigeriame, pakeičiame avalynę, drabužius ir, gavę kunigo palaiminimą, imame savo brangųjį *Kryžių* ir einame atgal į Švėchatą. Čia mūsų, kaip ir vakar, laukia puikūs pietūs. Ir vėl ledai...

Žmonės santūrūs, bet jų rūpestingumas, rodomas mums, praeiviams iš tolimo krašto, tikrai ne mažesnis negu atviraširdžių slavų kraštuose.

Pastiprinti žmonių meilės ir duonos, išeiname Himbergo linkui.

Karštis toks kaip buvo. Nors ir sunku eiti, bet 18 val. mes jau *Himbergo* mieste. Ir čia mus svetingai priima parapijos namai. Bažnyčia čia pat. Vietos mažoka, bet didelis, uždaras kiemas – sodas, tai daugelis nakvoti rengiamės kieme. Yra dušai, baseinas, jaunimas maudosi, nors jau sutemę. Vakarienė buvo kieme.

Na, štai baigėsi ketvirtoji diena Austrijos žemėje.

Piligrimas Vygantas įspūdžius išlieja eilėmis:

Aš piligrimas – keliauninkas,
Kuris keliauja per pasaulį.
Esu tik Dievo meilės įrankis – pagalbininkas
Didžiojoj Tėvo rankos saujoj.

Keliauju ten, kur man širdis parodo,
Siaurais takeliais ir keleliais,
Nes dar gyvenime man nepabodo
Keliauti dieviškais žingsneliais.

Kalnai, kalneliai vis vilioja
Pasiekti aukštumas didžias,
Nes jos užgimusios svajonei
Pakilti į erdves, neišmatuojamas, plačias.

Aš dar keliausiu ir keliausiu,
Kol laikas bus nesustabdytas,
Nes aš esu mažytis Dievo vaikas
Didžiosios Tėvo meilės surėdytas.

HIMBERGAS–ULTER VALTERSDORFAS–POTENDORFAS
(Himberg–Ulter-Waltersdorf–Pottendorf)

2003–08–10

Sekmadienis. Šios dienos globėjas – Šv. Laurynas, kuris mirė nukankintas – kepinamas ant silpnos ugnies. Ir mes tau, dangaus globėjau, atiduodame šią dieną, nes ir mus kepins tvyranti neapsakoma kaitra.

Dalyvaujame ryto šv. Mišiose, pavesdami Dievui Austrijos žmones, gamtą, o savo varganą auką vienijame su Kristaus didžiąja auka ant kryžiaus.

Po Mišių – pusryčiai, paruošti kieme, ten, kur ir vakar vakarienė. Džiaugiamės, kad Austrijoje prie kavos visada patiekiama karšto pieno, jį galime gerti ir be kavos.

Himberge gyvena daug lenkų. Jie ateina mūsų išlydėti, atneša prikeptų pyragų, kritikuoja šeimininkus, kad mes valgydinami karštoje saulėje. Ką gi, nors saulutė tikrai spigina, bet ačiū už viską.

Jau nuėjome pusę kelio! Gintaras sveikina mus, savo kareivėlius, spaudžia rankas. Leidžiamės tolyn, Potendorfo link. Lydi vietos lenkai. Iki paties Potendorfo keliauja viena lenkų šeima. Jie labai nuoširdūs, gražūs ir simpatingi. Šeimos tėvas organizuoja piligrimines keliones į Medžiugorę, taip pat į vadinamąją Austrijos Čenstakavą, tai stebuklais garsi vietovė Maria Celi. Bet mes ten neužsuksime, nepakeliui. Lenkai šiandien mums parūpino visko, jie supranta piligrimų poreikius. Pakeliui vienoje lauko kavinėje pavaišino gaiviaisiais gėrimais. [147] Taigi sekmadieninis liudijimas buvo:

* gerieji lenkai ir jų vaišingumas,
* mūsų visų malda lauko kavinėje.

Negana to, kelyje retkarčiais mus sustabdo jų sūnus automobilyje ir pagirdo karšta arbata. Karštą dieną karšta arbata labai atgaivina jėgas. Šaltų gėrimų mums beveik nepritrūksta, o karšta arbata – retenybė.

14 val. priėjome *Ulter Valtersdorfą*. Bažnyčia graži, šviesi, moderni. [148] Čia pagarbiname Viešpatį, dėkodami už nueitą kelio atkarpą, už geruosius žmones, lydinčius ir sutinkamus kelyje. Paliekame *Kryžių* ir einame pietauti.

Pietūs puikūs, net saldus stalas atskirai, tarsi vestuvėms. Viskas nuostabu, nuoširdu. Dėkojame per vertėją mieliesiems krikščionims, pagiedame jiems lietuviškai ir vėl traukiame pirmyn, nes šiandien kilometražas nemažas.

Beeidami sustojame pailsėti, gėrimės puikiais žirgyno arkliais. Mus visą dieną gaubia gamtos grožis, nors ir nualintas kaitros. Gamta gyva, nepakartojama, visai kitokia nei Lietuvoje. Sunkų kelią palengvina lydintieji. Vakare po Mišių jie išvyksta namo. Teatlygina jums Dievas!

Pagaliau mes *Potendorfe*. Vakarieniaujame. Sveikiname mūsų keliauninkę Donatą gimtadienio proga. Ji dar vikri, greita, atrodo, lyg visai nejaustų 67 metų naštos.

Taigi dar viena diena kaip paukštelis išskrenda į ištiestas Viešpaties rankas. Mums šis vakaras liūdnas, nes rytoj atsisveikinsime su keturiais maldininkais, ištvermingai ėjusiais pusę kelio. Mūsų jaunieji Vytukas ir Jarekas turi grįžti į mokyklą. Bet Italijoje jie vėl prisijungs prie mūsų. Kazimiera Marčiulionienė ir Janina Los jau nebegrįš. Nežinome, kokie sapnai jiems sapnuosis šią naktį, bet norėtume palinkėti visko, kas gražiausia, kilniausia, žmogiškiausia. Potendorfo Marijos Krikščionių Pagalbos šventovėje mes prašėme gerąją Motiną sėkmingai parlydėti juos į Lietuvą.

POTENDORFAS–NOIFELDAS–POTŠINGAS
(Pottendorf–Neufeld–Pottsching)

2003–08–11

Potendorfo bažnyčioje labai gražus Švč. M. Marijos Krikščionių Pagalbos altorius. Paveiksle Marija prie krūtinės glaudžia Kūdikį, o Jis apkabinęs kaklą glaudžiasi prie Jos savo veideliu. Abu su karūnomis. Paveikslas sidabro rėmuose, tarsi debesų rūke. Du angelai laiko paveikslą, o mažesnieji – žvaigždžių vainiką. Dega žvakės, altorius išpuoštas gėlėmis. Prie tabernakulio du garbinantys angelai, vienas meldžiasi, kitas rodo Motiną

Mariją. Iš paveikslo į visas puses sklinda aukso spinduliai. Ir tabernakulis, ir angelai, ir spinduliai, ir žvakidės – viskas paauksuota. Tikrai nuostabus altorius. Nors austrai iš išorės atrodo šaltoki, bet štai kokią kūdikišką meilę skiria Švč. Motinai.

Mišių metu mūsų jaunieji piligrimai Vytukas ir Jarekas paskutinį kartą skaitinius skaito lietuviškai. Šiandien Šv. Klaros diena.

O dabar, Izraeli, taigi ko reikalauja iš tavęs Viešpats, tavo Dievas? Vien pagarbiai bijoti Viešpaties, tavo Dievo, eiti visais jo keliais, mylėti jį, tarnauti Viešpačiui, tavo Dievui, visa savo širdimi ir visa siela ir laikytis visų Viešpaties, tavo Dievo, įsakymų bei jo įstatų, kuriuos duodu tau šiandien tavo paties labui <...> (Įst 10, 12–13).

Evangelijoje pagal Matą *(Mt 17, 22–23)* Jėzus kalba: *Žmogaus Sūnus bus atiduotas į žmonių rankas ir jie nužudys jį, o trečią dieną jis prisikels. Tada jie labai nuliūdo.*

Šie skaitiniai atitinka mūsų išgyvenimus, kai reikia skirtis su mylimaisiais.

Į šv. Mišių auką įjungiame atsiskyrimo gėlą, nes turime toliau eiti Jo keliais, mylėti Jį ir Jam tarnauti visa širdimi. Tebūnie tai smilkalo grūdelis ant kaitrių kančios žarijų, kylantis į Tavo dievišką didybę. Ir mes esame visiškai atiduoti į žmonių gerumo, rūpestingumo glėbį, tik jie mūsų nekala prie kryžiaus, atvirkščiai, padeda jį nešti, stiprina mūsų jėgas maistu, paslaugumu, lydėjimu.

Prie bažnyčios atsisveikiname su Kazimiera, Janina, Jareku ir Vytautu. [149] Jie autobusu važiuos į Vieną, o iš ten – į Lietuvą. Jiems skaudu išvažiuoti, mums skaudu su jais skirtis. Verkiame visi.

Pasirodo, kad šioje gausioje *Kryžiaus šeimoje* kiekvienas yra reikšmingas, reikalingas. Ypač kai reikia skirtis, skausmingai tai pajunti. Kaip trūks mums linksmo vaikų džiugesio ir jų rimties, tarnaujant kiekvienose Mišiose. Trūks Kazimieros paprastumo. Prie jos gali prieiti visada – džiaugsme ar liūdesy, gali nieko nekalbėti arba guostis, ji išklauso be paaiškinimų. O Janytė visada kantri, bet drįstanti ir sudrausti, jei mato, kad kas netinkamai elgiasi. Kaip nuoširdžiai ji vertėjavo Lenkijoje! Tarpininkavo ne tik žodžiais, bet visa savo būtybe – tikras Dievo meilės spindulėlis.

Bet... Reikia keliauti tolyn. Nesižvalgysime atgal. Sudiev, mylimieji! Telydi Marija Krikščionių Pagalba. Šiandien kelias trumpesnis. Pailsime priėję apleistą parką. Pavėsyje meldžiamės asmeninėmis intencijomis. Grįžta autobusas iš Vienos. Pakeliui pavalgome pietus iš atsargų.

19 val. mes jau *Potšinge*. Čia vakarinių Mišių nebuvo. Vakarieniauti kunigas veda tolokai per miestelį į aludę. Aludėje susirinkę nemažai žmo-

nių, daugiausia šeimos su vaikais. Jie garsiai kalba, tarpusavyje juokauja, į jų pokalbį įsijungia ir mus atlydėjęs kunigas. Žmonės smalsiai stebi mus, lyg kokius ateivius iš kosmoso. Valgome atskiroje salėje. Jaučiamės nejaukiai. Tik mūsų jaunimo stalelis linksmiau šurmuliuoja. Geriau būtų buvę gulti be vakarienės. Bet nieko, visa, kas sunku ar nemalonu – tinka aukai. Ačiū Dievui už viską!

Nakvynės salė mažutė. Kai kurie einame miegoti į kiemą, bet naktį krenta gausi rasa, mūsų migiukai sudrėksta. Vis dėlto širdis kuždа Tėvui:

Aš noriu ir užmigti
ir pabust Tavam Delne.
Kai Tu arti, tai visa meile
ir šviesa pavirsta.
Įgauna dvasią, gyvastį,
ištirpdo širdį maldoje,
kur žodžių nebelieka...
lieka tik šviesa,
manęs nėra... (Violeta Vilbik)

POTŠINGAS–VYZAS–FORCHTENŠTEINAS
(Pottsching–Wiese–Forchtenstein)
2003–08–12

7 val. šv. Mišios. Austrijoje tai tikra dovana, kadangi čia kunigų stinga. Dievas ir žmonės suvienija jėgas, kad tikslas būtų pasiektas.

Po Mišių moterys krepšeliuose atneša maisto: kavos, arbatos, sūrio, aptepų, duonos, vaisių. Argi tai ne duonos padauginimo stebuklo aidas? *Todėl aš jums sakau: per daug nesirūpinkite gyvybe, ką valgysite, nė savo kūnu, ką vilkėsite. Gyvybė svarbesnė už maistą, o kūnas už drabužį. Pasižiūrėkite į varnus. Jie nesėja ir nepjauna, neturi nei sandėlių, nei kluonų, bet Dievas juos maitina. Jūs nepalyginti vertesni už paukščius. <...> Įsižiūrėkite, kaip auga lelijos. Jos neverpia ir neaudžia. Bet sakau jums: nė Saliamonas pačioje savo didybėje nebuvo taip pasipuošęs kaip kiekviena iš jų. <...> Tad neklausinėkite, ką valgysite, ar gersite, ir nebūgštaukite! <...> Jūsų Tėvas žino, kad viso to jums reikia. Verčiau ieškokite jo karalystės, o tai bus jums pridėta.*

Nebijok, mažoji kaimene: jūsų Tėvas panorėjo atiduoti jums karalystę (Lk 12, 22–24. 27. 29–32).

Niekada šie Evangelijos žodžiai nebuvo mums aiškesni kaip šioje kelionėje. Viešpats mumis rūpinasi kaip geriausia motina. Tai Jis suvirpina, išjudina žmonių širdis ir jie dalijasi viskuo, ką turi. Tėvas žino, kad mums

reikia maisto, vandens, apavo, drabužių, ir tuo pasirūpina. Netgi tvarsliava ir vaistais. Mums lieka pagrindinė užduotis: ieškoti Jo karalystės. Jėzus ragina: *Nebijok, mažoji kaimene... Nebijok, mažoji Kryžiaus šeima! – aš esu su jumis.*

Pasistiprinę iškeliaujame. Prieš akis status kalnas, ant jo mūrai. Kopti sunku. Temperatūra 38°C. Bet Viešpats su mumis. Įveikiame. Nuo kalno atsiveria nuostabi panorama – miestelis, keliai, kalnynai. [150] Mūrai ant šio kalno – buvusi tvirtovė – vienuolynas, dabar muziejus. Mums leidžiama nemokamai įeiti į vidinį kiemą. Pasigrožime panorama. Tvirtovė ant aukšto skardžio, įėjimas – pakeliamuoju tilteliu. Viskas kaip senovėje. Šiandien mūsų kelias netolimas. Susėdę po pakelės ąžuolu piname Rožinio vainiką.

Soduose ir pakelėse auga daug slyvų ir kriaušių. Sodų glūdumoj matyti daug nulipdytų nykštukų ir kitų pasakų herojų. Jie gražiai įkomponuoti į augmeniją.

Alpės čia neaukštos, bet uolėtos. Mažesni kalneliai užsėti pasėliais. Nuo aukštesnių kalnelių matyti žemesnieji. Kaip čia neprisiminsi mūsų dainiaus Antano Baranausko:

Kalnai ant kalnų,
O ant tų kalnų –
Kalnai ir maži kalneliai.

Kalnai ir vaizdai čia jau kitokie, negu buvo Slovakijoje. Lygumose auginami kukurūzai ir saulėgrąžos, kiti pasėliai jau nuimti. Pasėlių laukai lygut lygutėliai, nors imk ir žygiuok jų paviršiumi, kaip stalu. Prie sodybų matyti braškių ploteliai, jos susodintos į lygią žemę, nėra nei lysvių, nei vagelių.

19 val. ateiname į *Forchtenšteiną*. Čia senovinė bažnyčia ir buvęs pranciškonų vienuolynas. Kaip gaila tų ištuštėjusių vienuolynų! Nėra kas už žmones melstųsi ir garbintų Dievą malda ir gyvenimu.

Lauke mums paruošta vakarienė. Nakvynė kambariuose po keletą žmonių, yra gultai.

Labanakt! Siųsk, Kūrėjau, lietų išdžiūvusiai Austrijai!

FORCHTENŠTEINAS–VYZNATHAS
(Forchtenstein–Wiesnath)

2003–08–13

Forchtenšteino buvusio pranciškonų vienuolyno rūmuose dabar įrengtas pabėgėlių iš Afrikos prieglobstis. Iškeliaujame 8 val. Kelias į Vyznathą beveik visą laiką į kalną arba per kalnus, kalnelius. Užkopus į kalną

atsiveria puiki panorama. [151, 152] Pakeliui vėl nuostabi XIV–XVII a. pilis. Rekonstruota. Einame keliu, tiksliau siauru kelkraščiu. Iš abiejų pusių peizažas tarsi nutapytas, medžių guotai, o tarp jų gelsvi ploteliai jau nuimtų grūdinių kultūrų ir dar augančių ištvermingųjų kukurūzų, saulėgrąžų. Dar ir runkeliai kovoja su kaitra. Kai mūsų kelias įsuka į mišką, sustojame poilsio. Rankiojam uogas, kurių tarp aukštų medžių čia driekiasi tikros plantacijos. [153] Daugiausia čia gervuogės – didelės, saldžios. Kokia dovana! Atsigaiviname uogomis lig soties. Nors jos savo vaisius gina – kimba į mūsų ilgus sijonus.

Šloviname Viešpatį už jo nuostabią gamtą. Aplink didelės aukštos eglės, matyti ir lapuočių.

18 val. pasiekiame *Vyznathą*. Pasitinka klebonas. Bažnytėlė žema, bet jauki. Jos titulas – Švč. M. Marijos Dangun Ėmimo. Centriniame altoriuje – Dievo Motinos su Kūdikėliu ant rankų statulėlė.

19 val. šv. Mišios lotynų kalba. Tai mums suprantamiau nei vokiškai.

Prieš vakarienę galime nusiprausti kelionės prakaitą ir dulkes po dušu. Per vakarienę maloniai bendravome su žmonėmis ir klebonu, sakė, kad esame 700 m aukštyje viršum jūros lygio. Štai kodėl kai kuriems iš mūsų užgulė ausis. Vakarienės metu mus fotografavo ir klausinėjo apie kelionę žurnalistai.

Nakvojome salėje netoli bažnyčios, kiti įsitaisėme po atviru dangumi. Deja, daugelis neištvėrė, nes labai puolė uodai – gėlė veidus, rankas. Be to, miegoti trukdė ir labai šviesi mėnesiena, šurmulys už tvoros. Kunigas buvo įspėjęs, kad netoli salės yra tvartas su gyvuliais ir jie naktį gali žvanginti grandines. Taip ir buvo. Gyvulėliai laikomi tvartuose, nes žolė išdegusi. Taigi naktis gana proziška. Bet juk mes piligrimai...

Viešpaties palaiminta į amžinuosius tolius nuskuba dar viena nuostabi, nelengva, bet prasminga diena.

Išskleisk, man, Viešpatie –
akimirkai –
baltus sparnus,
kad Tavo erdvėse paskęsčiau,
kad iš Tavų versmių
suskirdę lūpos atsigertų,
kad, grįžus žemėn,
vėl atsiųsčiau Tau vainiką,
nupintą mano ilgesio giesmių... (Violeta Vilbik)

VYZNATHAS–KIRCHŠLAGAS
(Wiesnath–Kirchschlag)
2003–08–14

Šiandien Švč. M. Marijos Dangun Ėmimo šventės išvakarės ir Jos didžiojo garbintojo, mūsų laikų kankinio Maksimilijono Kolbės, lenkų šventojo, diena. Tai du nuostabūs vedliai į dangų.

Pirmasis skaitinys iš Jozuės knygos kalba apie izraeliečių perėjimą per Jordaną. Jie nešė pirma visų Sandoros Skrynią. Vos tik Skrynios nešėjai įbrido į Jordano vandenis, tėkmė sustojo, vandenys nuseko ir žmonės perėjo upės dugnu. Tai buvo protėvių įžengimas į Pažado žemę, nes Viešpats buvo jų Vadas.

Panašiai vyksta mūsų kelionėje. Mūsų vadas – Jėzus Kryžiaus soste. Jis su savo tauta keliauja per Europą, nešdamas savo gailestingąją Meilę. Pasitikint Juo be ribų, nėra jokių kliūčių, prireikus sustoja net Jordano vandenys. Kaip turime dėkoti Dievui už šią kelionę, kurioje matome kasdienius Jo daromus stebuklus mums, mažiausiems iš mažiausiųjų. Galingos tautos nužengia nuo sosto ir tarnauja mažiesiems. Ar tai ne triumfas, gailestingosios Meilės triumfas?!

Pirmoji dienos stotelė – po *Kryžiumi* šv. Mišių aukoje. Tai mūsų jėgos ir ištvermės šaltinis. Čia Jėzus mus maitina savimi. Čia po Kryžiumi – Jo ir mūsų Motina, kuri visą kelią su mumis. Čia visos dangaus galybės, visi šventieji, visos palaimintosios skaistyklos vėlės.

Po Mišių pusryčiai iš žmonių dosnumo. Klebonas palinki mums geros kloties, nekaitrios saulės ir tiesaus kelio. Mus išlydi dešimt austrų, jie lydi ir neša *Kryžių* iki savo parapijos ribų. Čia laukia kitos parapijos žmonės. Įstrigo viena šeima iš Alpių: Franziska Wincler, Christa Pürrer ir Alois Pürrer iš Kirchšlago parapijos. Jie ėjo su mumis visą dieną per nuostabius Austrijos kalnus, trokšdami, kad užsuktume su *Kryžiumi* į jų sodybą. Jie veda mus ne pagrindiniais keliais, o siaurais miško takeliais. Jie neša *Kryžių*, statulas. Kopiame čia į kalną, čia į pakalnę.

Maldos metu mūsų vadovė Danutė suprato, kad turime keliauti per išdžiūvusią Austriją, trokštančią malonės atgaivos. Žmonės čia nesirenka kasdien švęsti Mišių, retai eina išpažinties, ne taip kaip Slovakijoje, Lenkijoje. Daugelis mūsų norėjo pamatyti miškus ir štai šiandien turime tą dovaną. Medžiai saugo nuo saulės kaitros, nereikia kvėpuoti užteršto oro ir saugotis automobilių. Kojelės pavargsta, nes reikia saugotis nuokalnėse, kad nenučiuožtume į apačią. [154, 155, 156]

Keletą kartų sustojame poilsio prie upeliukų, atsigeriame, pabraidome, pasitaškome, prausiamės. Pakelėse auga daug kriaušių ir slyvų. Kai labai

ištrokšti, gali praeidamas nusiskinti ir atsigaivinti. Vis dar daug gervuogių. Čia toli nuo greitkelių, todėl prisirenkame įvairių gydomųjų lapų. Vakare gelbėsime savo kojeles, kitas skaudamas vietas, sąnarius. Kramtome kaulažolių stiebelius, tai padeda sumažinti dantų jautrumą.

Kryžių pakelėse retoka, jie cementiniai, tinkuoti, balti.

Slėniuose tarp kalnelių vingiuoja keliai į įsikūrusius kaimelius, panašius į mažus miestelius. Namukai atrodo kaip nauji, kiemeliai uždari, ideali tvarka, daug gėlių, o tarp jų – vis nykštukai, susiradę sau tinkamą kampelį. Nors kaimeliai visai arti vienas nuo kito, bet kiekviename yra bažnytėlė, kad ir maža, o kai kur net dvi (matyt, viena katalikų, kita evangelikų).

Visa ši diena mums visiems buvo tikras išbandymas. Mus lydinti šeima pakviečia į savo sodybą. Įsiamžiname šios gerosios šeimos draugijoje visi – *Kryžius* ir piligrimai [157]: kairėje stovi sodybos šeimininkas, dešinėje – kiti nariai. Išliks visam gyvenimui mielas, šiltas prisiminimas.

Šios mielos šeimos sodas – tikras rojus! Vaismedžiai pilni vaisių, dekoratyviniai krūmai, gėlės, žalia veja. [158] Čia mes ilsimės, ištiesiame pavargusias kojas, jaučiamės kaip šventėje. Vaišinamės slyvomis, kriaušėmis kiek širdis geidžia. Geriame įvairių vaisvandenių sirupą. Tai nuostabūs pietūs – svajonių išsipildymas.

Kelias šiandien ilgas, tad ilgai džiaugtis negalime. Laikas eiti. Rytoj Žolinė. Eidami prisiskiname žolynų rytdienos puokštei – ir viržių, ir vystančių gėlių, jos tokios mielos, visai kaip Lietuvoje. Perėję pievą, miškelį, užkopėme ir į kalną, nuo kurio išvydome ant kito kalno pilį, paskendusią medžiuose. Naktį ji būna gražiai apšviesta. [159]

Nors šiandien didžiąją kelio dalį ėjome laukų, miškų, kalnų takeliais, bet vis tiek buvo karšta ir sunku. Be to, šitaip einant mūsų *Kryžių* retai kas mato. Todėl ateityje ne kartą atsisakysime gerųjų žmonių siūlymų vesti mus ramesniais ir trumpesniais keleliais.

Į *Kirchšlagą* ateiname 18 val. Bažnyčia didelė, erdvi, dideliais langais. Daug šviesos. Didžiajame altoriuje – Jėzaus Krikšto paveikslas. Šoninis – Švč. M. Marijos altorius, ant jo tarp degančių žvakių padėtas Šventasis Raštas. Kairėje navoje – Švč. Jėzaus Širdies altorius. Eucharistija švenčiama lotynų kalba. Mes jau Motinos Marijos Ėmimo į Dangų šventės išvakarėse. Dangus mumyse, tarp mūsų. Juk esame didžiosios Motinos vaikai.

Po vakarienės visi kalbame Šventosios Dvasios Rožinį.

Prausiamės dubenyje. Nakvynė salėje.

O kad galėčiau surinkti jūsų namus į saują ir kaip sėjėjas išbarstyti juos po miškus ir pievas!

O kad taip slėniai būtų jūsų gatvės, žali takai – jūsų alėjos, kad jūs galėtumėt ieškoti vienas kito tarp vynuogynų ir sugrįžti su žemės aromatu drabužiuose (Kahlilis Džibranas).

Šiandien išsipildė šie žodžiai. Mes ėjome per miškus ir pievas, mūsų takai – tikros alėjos, kuriomis kopėme aukštyn ir leidomės žemyn. Ilsėjomės nuostabiame sode, panašiame į rojų, skanavome sodo vaisius, buvome gaubiami žmonių gerumo. Žvelgėme į senovines pilis, skendinčias medžiuose. Atėjome į nakvynės vietą su žemės, miškų aromatu savo piligriminiuose drabužiuose.

O Dievuliau, kaip visa tai nuostabu, kokia kūrybinga Tavo Meilė! Dabar labanakt, Tėve! Rytoj mūsų Motiną Mariją Tu paimsi į Dangų, kad atėjus laikui Ji ir mus Ten nuvestų.

KIRCHŠLAGAS–MARIESDORFAS
(Kirchschlag–Mariesdorf)
2003–08–15

Švč. M. Marijos Dangun Ėmimo šventė. Mes puošiamės tautiniais drabužiais, gintaro karoliais, į rankas imame vakar suskintas miško ir laukų gėlių puokšteles ir einame į bažnyčią.

Žolinė. Atlaidai, o mes negalime dėl kalbos barjero atlikti išpažinties. Reginai pasiūlius, vieni kitų atsiprašome, apsikabiname, palieka ramu ir gera.

Bažnyčioje žmonių nemažai. Susirinkome dėkoti Dievui už tokią nuostabią mūsų Motiną. Lotyniškai kalbėjome „Tikiu“, „Tėve mūsų“. Giesmės lotyniškai, matyt, dėl mūsų. Austrai balsingi, gieda visa bažnyčia kartu.

Po Mišių iškeliaujame. Lydi penki vyrai kaip ąžuolai: trys vyresni, du jauni su savo vaikučiais. Einame plentais ir nuošaliais keliais. Vietos kalnuotos. Vaizdai džiugina širdį, kelia į nesukurto grožio Kūrėją. Diena karšta, tvanki. Užeina smarkus, seniai lauktas lietus. Žmonės meldė lietaus, dabar jie išklausyti. Lietus atėjo kartu su piligrimais. Dangun Paimtosios dovana išvargusiai žemei. Galėtų ir dosniau palyti. Pakeliui prieiname mažą bažnytėlę, tokios mažos dar neteko matyti. Nors jau šlapi, bet dar subėgame į ją. Senovinėje bažnytėlėje pasimeldžiame. Austrai gieda Mergelei Marijai giesmę. Palydėję iki miestelio, atsisveikina. Ačiū, gerieji! Miestelis, matyt, lankomas turistų – yra keletas viešbučių. Ant kalno sena pilis. Prie didžiosios bažnyčios glaudžiasi muziejaus ir *Caritas* pastatai. Mes čia pietaujame iš savo atsargų. Po pietų truputį pailsime gražiame kiemelyje tarp gėlių ir dekoratyvinių krūmų. Graži, žalia veja, yra kėdžių.

Pavakaryje mes jau *Mariesdorfo* kaime. Labai graži, sena akmenų mūro bažnyčia, [160] turinti Marijos Dangun Ėmimo titulą. Gotikos stiliaus, statyta 1400 m., restauruota 1666 m. Pridėta ir renesanso bruožų. Architektūros paminklas.

Mišių vakare nėra. Kunigas paaiškina, kad šiandien didelė šventė, žmonės vakare švenčia savo šeimose. Netoli bažnyčios – parapijos namai. Juose maža salė, stalai. Pirmiausiai mus vaišina vaisvandeniais, paskui atneša skanių užkandžių. Pavakarieniaujame.

Dušų čia nėra, tualetai prie bažnyčios. Ten šaltu vandeniu nusiprausiame. Niekas neskalbia, todėl eilių nėra.

Kadangi dar netemsta, meldžiamės grupelėmis prie senosios bažnyčios. Čia šitiek amžių meldėsi žmonės, ištisos kartos gimė, gyveno ir išėjo Amžinybėn, o bažnyčia tebestovi, alsuodama žila senove.

Miegoti vietos mažoka, todėl didesnė mūsų dalis įsitaisome po atviru dangumi. Naktį staiga pradeda lyti. Subėgame su savo migiais kas į garažą šalia traktoriaus, kas koridoriuje, kas po stalais, svarbu, kad po stogu. (Ateity išmokstame susitalpinti ir mažose patalpose, jei yra stalų, tai vieni gulame ant stalų, kiti po stalais.)

Lai užbaigia Marijos Dangun Ėmimo šventę mūsų mielasis Vygantas savo posmais, kurie irgi sukurti čia, Marijos kaime:

Aš stoviu ant didžiulio kalno
Ir nuostabius vaizdus regiu.
Ir viskas matos kaip ant delno,
Koksai pasaulis šis gražus.

Tai nuostabi Dievo kūryba,
Tai žaismas Tėvo meilės amžinos.
Ir tai parodo dievišką didybę,
Kurios pasauly niekas neatstos.

Kaimai, kaimeliai ir miesteliai,
Aplinkui toliai ir erdvė,
O visa tai yra apsupę
Kalnai su žalumos skara.

Ir įkvepiu švaraus aš oro,
Prisotinto gyvybės žalumos,
Kuris man suteikia vėl noro
Gyventi ir mylėti Dievą visados.

Labanakt, Motina Geroji!
Labanakt, kloniai ir kalnai!
Labanakt, mielos sesės, brangūs broliai!

Rytoj keliausime ir vėl kartu, dalysimės džiaugsmu ir skausmu, nuovargiu ir atokvėpio valandėlėmis. Juk esame pilkieji žemės piligrimai, keliaujantys į dangų pas Mamą.

MARIESDORFAS–JORMANSDORFAS–OBERVARTAS
(Mariesdorf–Jormannsdorf–Oberwart)
2003–08–16

Prisiminiau vakar matytą vaizdelį. Kai ėjome kalnuotomis vietomis, ganėsi kaimenė karvių. Visos žalos su nupjautais ragais, po kaklu su varpeliais. Kartu ganėsi ir arklys su varpeliu.

Mus pamatę gyvuliai gražiai išsirikiavo: arklys pirmas, paskui jį vorele karvės ir taip visi oriai mus palydėjo.

Išėjome iš Mariesdorfo 7.30 val. Pusryčių atneša į autobusą. Niekas nepalydi, net nepamojuoja. Eina mūsų mažasis pulkelis Austrijos kelių šalikele, dešinėje linkčioja kukurūzų laukai, už nugaros dunkso senoji Mariesdorfo bažnyčia. [161] Po poros kilometrų – kita bažnytėlė Šv. Onos titulu. Ji labai maža, statyta XIV a. Architektūrinis paminklas.

Pasitinka senyvas kunigas, šv. Mišias aukoja tik dėl mūsų, vietinių žmonių nė vieno. [162] Kunigo pasveikinimas ir palaiminimas trumpučiai. Mes atsakome lietuviška giesme. Šv. Mišių išgyvenimas neeilinis, rodos, malda vienybėje su Kristaus auka kyla tiesiog prie Viešpaties kojų. Po šios jungtinės Dievo ir žmogaus aukos, laimingi keliaujame link Jormansdorfo. Kraštovaizdis puikus. Neaukšti, žalumos apsupti Alpių kalneliai, laukuose saulėgrąžos, kukurūzai, vietomis miškai. Panašu į Lietuvą. Išklystame iš kelio, reikia grįžti atgal 3 km. Pusryčiaujame pakelėje. Kad nuklydome, nepykstame, juk ne pirmas ir ne paskutinis kartas paklaidžioti.

Jormansdorfe papietavę keliaujame į vakarinį šios dienos tašką – Obervartą. [163]

Jormansdorfe mūsų *Kryžiaus šeimos* narys Vygantas sukuria eiles kunigui Algiui Vaickūnui:

TYLUMA

Tyloj žiogelis smuiką griežia
Ir liejasi švelnūs garsai.
Ir aš klausaus nuskynęs Dievo meilės žiedą
Nugrimzdamas svajonėse giliai.

Kokia ši nuostabi tyla,
Kurioj ištirpsta viskas tartum erdvėje!..
Aš taip dažnai ilgiuosi šios tylos,
Jos trūksta kasdienybėj nuolatos.

Per tylą aš galiu surast save,
Panirti į nematomas sielos gelmes,
O pasinėręs į tylos neišmatuojamas erdves
Pakilti ir pasiekti aukštumas svaigias.

Tyloj aš išgirstu ir Dievo balsą,
Kuris man skamba taip švelniai.
Ir tyros dieviškosios Meilės bangos
Užlieja mano širdį amžinai.

O nuostabusis mano broli Algi,
Juk Kristuje užgimę esam mes.
Linkiu Tau pasinert į tylą brangią,
Kurią Tau Dievas siunčia neišmatuojamoje erdvėje.

Ir kai nustos žiogelis griežti,
Vis tiek Tu pasiliksi tyloje,
Nes tyloje išvysi tolį,
Viliojantį mūs širdis visada...

Obervartas nemažas miestelis. Yra senoji bažnyčia, šiuo metu restauruojama, ir supermoderni, nauja, dar nebaigta statyti bažnyčia. [164, 165]

Klebonas nebuvo pasirengęs mus priimti (matyt, sutriko informacija), bet jis labai stengėsi, rūpinosi mumis. Ieškojo nakvynės per internetą, mokyklose, pensionatuose.

Po Mišių mus, aštuonis piligrimus, paėmė parapijos žmonės, kitus apnakvino parapijos centre, dar kitus – klebonijoje. Klebonas norėjo, kad mums visiems būtų gera, atsiprašė, kad įvyko nesusipratimas. Vakarienė irgi buvo paruošta, atvežė maisto.

Gavome žinią, kad mirė mūsų vertėjos Janinos močiutė. Visi meldėmės už gerosios močiutės vėlę:

Išsiliejo upe ilgesys – –
Trūko pančiai, keliai atsidarė!
Mano Meilė man tarė

Neužmirštamą žodį: Atleisk!
Ir – Tave pamačiau – nukryžiuotą,
Tavo pervertas kojas, rankas...
Leisk ateiti arčiau,
Tavo kojas leisk man apkabinti!
Išsiplauti dulkėtą drabužį
Tavo Kraujo šaltiny gyvam...
Tavo kryžius į širdį įsmigo
Ir patraukė slaptinga galia – –
Ateinu!
Leisk ištiesti rankas
Ir paskęsti Tavy –
Amžinai – – (Lacrima)

OBERVARTAS–LICELSDORFAS–ŠTĖGERSBACHAS
(Oberwart–Litzelsdorf–Stegersbach)

2003–08–17

Sekmadienio šv. Mišios. Pirmajame skaitinyje *(Pat 9, 1–10)* kalbama apie išmintį. Patarlių 10 eilutė ypač svarbi mums: *Pagarbi Viešpaties baimė* (nuostaba ir pagarba žinant, kad Dievas yra visavaldis, geras ir teisingas žmonėms. Šis išgyvenimas yra religijos ištaka) *yra išminties pradžia; kvailieji niekina išmintį ir pamokymą.*

Apaštalas Paulius ragina: ... *būkite pilni Dvasios. Kalbėkitės psalmių, himnų bei dvasinių giesmių žodžiais, giedokite ir šlovinkite savo širdyse Viešpatį, visuomet ir už viską dėkodami Dievui Tėvui mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu, paklusdami vieni kitiems dėl Kristaus baimės (Ef 5, 18–21).*

Apaštalas Jonas Evangelijoje perduoda Jėzaus žodžius:

Aš esu gyvoji duona,
nužengusi iš dangaus.
Kas valgys šią duoną –
gyvens per amžius.
Duona, kurią aš duosiu,
yra mano kūnas už pasaulio
gyvybę.
<...> Kas valgo mano kūną
ir geria mano kraują,
tas turi amžinąjį gyvenimą,
ir aš jį prikelsiu
paskutiniąją dieną.

<...> Kaip mane yra siuntęs
gyvasis Tėvas
ir aš gyvenu per Tėvą,
taip ir tas, kuris mane valgo,
gyvens per mane. (Jn 6, 51. 54. 57)

Visa dieviškoji Liturgija įsipina, įima mūsų kelionę į savo gelmę. Ne tik moko, bet ir skatina šlovinti Viešpatį giesmėmis, kviečia valgyti Kristų ir per Jį tapti Tėvo mylimais vaikais, turinčiais paveldą – amžinąjį Gyvenimą.

Koks didingas Tėvo planas – garsinti Jo vardą per savo mažuosius, patikėjusius Jo galia, vykdančius Jo Valią!

Mūsų ir čia gyvenančių žmonių pamaldumo formos skiriasi, bet mes priimame vieni kitus tokius, kokie esame – su skirtumais ir panašumu.

Šios dienos rytmetinė bendruomenė labai dosniai mus apdovanojo pinigine parama kelionei, drabužiais, asmeninėmis dovanomis, rožiniais, maistu.

Po Mišių klebonas kartu su vertėja Janina važiuodamas automobiliu parodė tiesiausius kelius. Paėjėjus prisivijo automobiliu keletas moterų su savo kryželiu ir lydėjo, nešė ir mūsų *Kryžių*. Jos vedė mus trumpesniu keliu per krūmus. Vietovės visai kaip Lietuvoje, lygiai tokie pat ir krūmynai. Mūsų vadovai nenorėjo eiti šalutiniais keliukais, pasuko į plentą, todėl vedliai įsižeidė. Taip padaryta dėl to, kad Evangeliją turime liudyti viešai, o eidami per krūmus, mažais keliukais visai nesutinkame žmonių.

Pakeliui mus pasitiko kiti maldininkai; jie lydėjo iki nakvynės vietos ir kitą dieną iki pietų. Jie mus apdovanojo rožiniais. Ir ši maldininkų grupė mus vedė tiesiausiu keliu per miškus, laukus. *Kryžių* atnešėme į *Licelsdorfą*. Bažnyčia Šv. Leonardo titulu, pastatyta 1823 m., atnaujinta 1973 m. Bažnyčia ant stataus kalno. Įeiname su *Kryžiumi* į bažnyčią, dešinėje netoli durų stovi jaunas juodaodis ir kiekvienam paspaudžia ranką, nusilenkia ir nusišypso. Tame lengvame rankos paspaudime, šiltame žvilgsnyje ir visoje jo esybėje tiek nuoširdumo, kad žmogų stulbina. Pajunti didelę Dievo meilę tekant per šį žmogų! Tai šios bažnyčios kunigas. Jis paprašo palikti *Kryžių* bažnyčioje ir eiti į čia pat esančius parapijos namus. Ten mums paruoštas stalas. Saldumynai, vaisvandeniai, kava su pienu, vaisiai. Pats kunigas bėgioja, pilsto gėrimą, ragina vaišintis. Jam padeda parapijiečiai. Kunigas, pasirodo, studijuoja teologiją Austrijoje ir čia klebonauja. Žmonės juo labai džiaugiasi. Mes nepamiršime šio kilnaus kunigo ir gerųjų žmonių maldoje. Prie bažnyčios durų nusifotografuojame. [166] Kaip

gražiai Apvaizda įjungia į *Kryžiaus kelią* įvairių tautų žmones!

Kunigo palaiminti, sušildyti meilės einame toliau. Mojuojame vieni kitiems, braukiame ašaras. Nusileidę pakalnėn vis žvelgiame aukštyn į tą gerumo kalną, ant kurio Viešpats mus realiai palietė savo Meile per Žmogų iš tolimosios Afrikos.

19 val. mes jau *Štėgersbache*. Bažnyčia naujos statybos. Po vakarinių Mišių buvome pakviesti į puikią salę, esančią po bažnyčia. Čia paruošta puiki vakarienė. Klebonas rūpinasi, kad nieko netrūktų.

Nakvynei gauname nemažą salę. Klojame savo patalus ant grindų, bet klebonas atneša glaustines loveles. Jis pats viską apžiūri, kieno kietas pagrindas, – pakiša čiužinį, kur reikia, – pagalvę ir panašiai. Kitiems tolesnei kelionei liepia pasiimti jų paklotus. Dušai yra kitame pastate, ten prausiamės, skalbiamės. Vėliau atėjusios sesės juokiasi, kad aš nerasiu savo guolio, nes jį paėmė kunigas. Ir tikrai, pareinu – guolio nėra. Gerai, kad perspėjo, būčiau nežinojusi, ką manyti. Dairausi, ogi mano miegmaišis uždėtas ant puikios, minkštos glaustinės lovelės salės nišoje. Miegu karališkai! Štai koks jautrus, rūpestingas kunigas! Juk mes atėjome neplanuotai, klebonas nebuvo informuotas, apie mus nieko nežinojo, iš pradžių nenorėjo net priimti, bet kai išvydo mus pavargusius su *Kryžiumi*, staiga pajuto Dievo palytėjimą, ir tada jis išliejo visą savo širdį, visą meilę ne žodžiais, bet darbais, užleido mums net savo gyvenamą namą. Nuotraukoje [167] matome šį kunigą su paveikslėliu (Aušros Vartų Gailestingumo Motina) rankoje. Tai pradžia! O kokia nuostabi eiga, vakaras, naktis ir rytas.

Norisi šią palaimingą dieną užbaigti poeto Justino Marcinkevičiaus žodžiais:

Ir krintantį, ir kylantį
lydėk, širdie, ir vesk,
nutolstantį, nutylantį
priglausdama savęsp,
kaip Dievo prisipildanti
gyvenimo svaigaus,
ugnele mano šildanti
Žmogau, Žmogau...

ŠTĖGERSBACHAS–KUKMIRNAS–JĖNERSDORFAS
(Stegersbach–Kukmirn–Jennersdorf)
2003–08–18

Rytą moterys atnešė kelias dėžes tvarkingų vyriškų drabužių ir prašė paimti kam ko reikia. Mūsiškiai lyg įsižeidė, girdi, nenorį apsikrauti daiktais, drabužiais. Ilgai spyriojosi, kol šis tas buvo įsiūlyta.

Išsimiegoję, pailsėję, galime ramiai tęsti kelionę. Po Mišių papusryčiavome toje pačioje salėje po bažnyčia. Buvome apdovanoti rožiniais iš Medžiugorės; be to, maldininkai, kurie mus vakar atlydėjo, dovanojo po mažytį (1 paslapties) rožinį.

Padėkoję klebonui ir žmonėms ne tik už nuostabų priėmimą, maistą, bet ir už aukas, kurias jie surinko mūsų kelionei, išeiname. Mus lydi keli žmonės iki kito miestelio – Kukmirno bažnytėlės. Čia atsisveikiname.

Keliaujame ilgiau negu numatyta. Karštis 36°C. Tikras austrų žemės išdžiūvimas. Ir mums tikras Kryžiaus kelias, prakaitas srūva, asfaltas alsuoja karščiu, kojos lyg švino pripiltos. Pakelėse jau nebėra kriaušių nei slyvų, nėra kuo atsigaivinti.

19 val. prieiname *Jėnersdorfo* bažnyčią. Mus pasitinka klebono įgaliotas asmuo, trumpiau tariant Vilis.

Jėnersdorfo parapija buvo viena iš daugelio, kuri labai gražiai ir šiltai mus priėmė. [168, 169] Vilis iš karinio dalinio net pasiskolino glaustines loveles kiekvienam atskirai, o kepėjas specialiai mums kepė skanią duoną. Po sunkių Lenkijos ir Slovakijos guliašų Austrijos virtuvė su jos gausiomis salotomis ir neriebiais patiekalais, ypač skaniomis sriubomis tiesiog mus gaivino. Kadangi prieš šią parapiją buvome nuėję dviejų dienų kilometražą, tad čia, prieš išeidami į Slovėniją, likome dviem naktims. Kaip buvo miela, kad Vilis pasirūpino net tuo, kaip mes ilsėsimės tą laisvą dieną. Buvo pasiūlyta du variantai:

* važiuoti į netoliese esančią šventą vietą, kurioje 1956 m. vienu metu pasirodė kryžius ant dangaus ir kryžius žolėje ant žemės. Ta vieta labai primena mūsų Keturnaujieną;
* rinktis atvirą baseiną, kur galima maudytis, pliuškentis iki soties.

Didžioji dalis išvykome į šventą vietą [170, 171, 172] kiti, ypač jaunimas, visą dieną pliuškenosi atvirame baseine, kaupė jėgas tolesnei kelionei.

Vakare susitikome su Viliu. Jis džiaugėsi mūsų tvirtu tikėjimu, atsidavimu Dievui ir mūsų kilnia misija. Tai, anot jo, yra puiki galimybė liudyti pasauliui Evangeliją. Jam atrodo, jog visi, kurie mus matė nešančius *Kryžių*, sustiprino savo tikėjimą.

Aplink pastatą, kuriame įsikūrėme, yra sodas, čia daug prikritusių obuolių, mums leidžiama jų pasirinkti.

Bažnyčia netoli mūsų nakvynės vietos. Prie bažnyčios yra pal. Motinos Teresės senelių ir neįgaliųjų pensionas – globos namai. Globos namų moterys pasisiūlė savo skalbykloje išskalbti mūsų drabužius. Daug kas atneša nešvarius ir parsineša švarius, išlygintus. Kitos skalbiamės pačios, nes sąlygos tam puikios, kieme net ištiestos virvės džiovintis.

JĖNERSDORFAS–ST. MARTINAS
(Jennersdorf–St. Martin)
2003–08–19

Tie, kurie buvo pasirinkę ne baseiną, o kelionę į šventą vietą, apie vidudienį išvažiuojame autobusu. Tiksliai nežinome, kur ji yra, žinome, kad netoli *Eizenbergo*. Vertėja išėjusi į baseiną, tad, nemokėdami kalbos, važiuojame numanoma kryptimi. Privažiuojame miestelį, visur tuščia, bažnyčia graži, neužrakinta, bet niekur nė gyvos dvasios. Pagaliau pro vieno namo langą žvilgtelėjo moteris, ji suprato mūsų šiaip taip suregztą klausimą ir parodė kryptį į Marijos Leks koplyčią. Tai vieta ant kalnelio, aplink žaluma, medžiai. Yra gyvenamas namas, prie jo koplyčia, kur laikomas Švč. Sakramentas. Už koplyčios kalnelyje ratu išdėstytos kryžiaus kelio stotys. Centre aptvertas plotelis; čia lentelė su užrašu:

*„Am 6. Sept. 1956 bezeichnete ein möchtiger Engel Gottes Rosen ein dieser Stelle mit dem Zeichen des heiligen Kreuzes. Am 14. Sept. 1956 dem Feste Kreuz – Erhöhnung, war das geheimnisvolle Kreuz vollkommen ausgeprägt Wunderbare Bekehrungen und plätzliche Hellungen bezeugen dieses gewaltige Ereignis“ *.*

Mus pastebi dvi moterys. Jos kalba vokiškai ir angliškai. Vadovė Danutė verčia.

Pasakotojos p. Jadvygos mama Marija Leks, gyvendama žemėje, patyrė regėjimus. Ji buvo iš gausios šeimos. Ištekėjusi irgi susilaukė 12 vaikų, 9 iš jų dar gyvi. Marija Leks mirė 77 metų (1984 m.).

Per vieną regėjimą jai buvo pasakyta, kad ši vieta lemiamu laiku bus išgelbėjimo vieta Austrijai, Vengrijai ir Slovėnijai. Paskui jai buvo pranešta, kad žlugs Tarybų Sąjunga. Ponia Jadvyga papasakojo apie kryžių, kuris pasirodė spindintis dangaus fone, o žolėje ant žemės išdegė jo atvaizdas. [171] Daugel metų ten nebeauga žolė.

* 1956 m. rugsėjo 6 d. šioje vietoje apsireiškė galingas rožinis Viešpaties angelas su šventuoju Kryžiaus ženklu. 1956 m. rugsėjo 14 d., per šv. Kryžiaus Išaukštinimo šventę, šį nuostabų įvykį dar aiškiau išreiškė stebuklingas slėpiningojo Kryžiaus ir šios vietos perkeitimas.

Pasiklausę padėkojame, atsigeriame vandens iš fontanėlio prie koplyčios ir važiuojame į nakvynės vietą.

17.30 val. aukojamos šv. Mišios (kunigas iš kitos – Heiligenkroico parapijos, ten, kur buvom). Parapijos žmonės stebisi, kad mes pėsčiomis einame į Romą. Vilis nakčiai atveža atsigerti ir sodelyje papasakoja apie parapijos ir visos Austrijos Bažnyčios būklę.

Kitą rytą keliamės anksti, nes 5.30 val. prasideda pamaldos kartu su parapijos žmonėmis. Pusę valandos giedame pasikeisdami su austrais. 6 val. šv. Mišios, kunigas vėl atvažiuoja iš Heiligenkroico.

Ačiū, Viešpatie, už mieląją Austriją, už jos geruosius žmones, ačiū už šį uolų, mums patarnaujantį kunigą, kurio dėka galime dalyvauti šv. Mišių aukoje, priimti Komuniją.

Sustiprinti Kristumi, rengiamės tolesniam žygiui. Po pusryčių atsisveikiname su vaišingaisiais žmonėmis, nusifotografuojame sode ir prie bažnyčios su mus labiausiai globojusiais – Viliu, duonos kepėju, globos namų darbuotojomis – ir einame Slovėnijos sienos link.

Kelias šiandien ilgas, ypač kad vadovas sumanė pasukti iš kelio ir visiems su *Kryžiumi* nueiti į Marijos Leks koplyčią. Šis lankstas pailgina mūsų maršrutą 10–12 km. Marijos Leks koplyčioje užtrunkame ilgokai – apie dvi valandas, nes p. Jadvyga vėl pasakoja visą istoriją apie savo mamą, save, pranešimus iš dangaus. O buvo viskas taip.

REGĖTOJOS MARIJOS LEKS DUKTERS JADVYGOS PASAKOJIMAS

Pirmasis etapas. *Jėzus apsireiškė apsipylęs krauju toje vietoje, kur dabar stovi Švč. Motinos statula. Mama, kuri tai regėjo, nepaprastai kentėjo. 1956 m. pasirodė Kryžius, spindintis dangaus skliaute, ir toks pat išdegė žolėje.*

Mama sirgo kraujo vėžiu. Rugsėjo 6 d., kai bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios, mama buvo agonijoje, gavo Ligonių sakramentą. Ji pasitikėjo tik Dievu. Tėvas buvo dvejojantis; mūsų šeima buvo skurdžiausia visame kaime.

Taigi 5 val. ryto mama meldėsi namie ir išvydo didelį kryžių su gyvu Nukryžiuotuoju. Jėzus jai tarė: „Kelkis, mano dukra, esi išgydyta! Visos tavo ir tavo šeimos kaltės atleistos". Ji atsikėlė, tėvas didžiai nustebo, o ji tarė: „Aš sveika ir einu į bažnyčią".

Sutiktos kaimynės labai išsigando, manydamos, kad tai jos dvasia.

Po šv. Mišių visi gavo misiją melstis ir aukotis. Bažnyčioje mama gavo pranešimą pasauliui, kurį užsirašė paskutiniame tuščiame maldaknygės lape.

Šie pranešimai tęsėsi iki 1984 m. gruodžio 28 d. – mirties dienos.

Ji išėjo Amžinybėn tyliai, kalbėdama su vyriausiuoju sūnumi. Jos paskutiniai žodžiai buvo, jog prasidės didelis krikščionių persekiojimas.

Po mamos mirties pusę dienos jos kambaryje tvyrojo puikus rožių kvapas. Jos kūnas nesuirs. Ateis valanda, kai bus atidarytas karstas ir visi įsitikins, koks šventas buvo jos gyvenimas.

28 metus mama meldėsi –28°C temperatūroje, aukodamasi už visą žmoniją. Vyko nuostabūs reiškiniai: –20°C temperatūroje pražydo rožės. Ji teigė, kad šaltyje meldžiantis jai visai nešalta, nes aplink ją esąs šiltų srovių ratas. Dievas galingai ją rengė daugelį metų.

Gavau šią vietą kaip palikimą, turiu gerą vyrą, jis leido man čia gyventi ir tvarkytis. Šveicarijoje turime didelį namą, bet jis manęs nedomina. Čia noriu pasilikti visą likusį gyvenimą. Ne taip jau lengvai apsisprendžiau.

Antrasis etapas. *Per Šventąją Dvasią, kuri ateis ir neš visą pasaulį. Klausdavau, kas tai per Dvasia? Mama atsakydavo:*

– Tu pamatysi.

Jausdavau, kad esu pašaukta didelei misijai. Turėjau daug ligų, buvau išsekusi, bet niekaip negalėjau Dievui pasakyti „Taip!"

Devynis mėnesius gulėjau ligoninėje, 6 mėn. nugaroje buvo pragulos, jaučiausi esanti aname pasaulyje. Prašiau Dievą mane paimti. Gydytojai nedavė jokios vilties.

Melsdamasi pamačiau ant kryžiaus savo mamą ir prašiau ją, kad mane pasiimtų.

Bet aš vis dar nepasakiau „Taip!", nes anksčiau mačiau, kaip mama kentėjo, aš bijojau. Mano misija – šaukti apie Dievo atėjimą. Turėjau grįžti gyventi čia, tėvų namuose. Jaučiau mirtį, kritau ant kelių ir šaukiau visu balsu: „Dieve, aš Tau niekada neprieštarausiu, noriu pas Tave į dangų!"

Atėjo nušvitimas ir aš paklausiau: „Ar aš Tau dar reikalinga?"

Dievas mane išgydė, tapau sveika, nes pasakiau, kad noriu Jam tarnauti sveika. Jis išpildė mano norą.

Dangiškus žodžius galima priimti per ligą, kūno skausmą.

Šventasis Kryžius, Šv. Tėvas ir kunigai, kurie čia patarnauja, bus persekiojami. Ir ši vieta bus persekiojama, bet „pragaro vartai jos nenugalės".

Daug melskitės už Šv. Tėvą.

Švč. M. Marija nori veikti savo Nekalčiausia Širdimi: „Turiu veikti, kad visas pasaulis atsinaujintų. Šv. Tėvas turi tiek jėgų, kiek žmonės už jį meldžiasi".

** Dievas dovanos tokią meilę priešams, kaip dovanojo ją mamai ir man.*

** Mylėti artimą kaip Dievą, tokią naujieną paliko mums Jėzus Kristus.*

** Dabar Ievos moterys – Švč. M. Marijos moterys, Adomo vyrai – Šv. Juozapo vyrai.*

** Yra Dievo žmonės ir šėtono žmonės.*

** Dievas nori, kad visi darbuotųsi Jo Karalystėje.*

** Dangus veikia, jis tiesiogiai susietas su žeme. Laukia sunki ir ilga kova. Kaip mažos avelės atėjome čia, taip turime gyventi, kad atspindėtume Dievą.*

** Sukūriau gražų pasaulį ir neleisiu jo sugriauti. Kai visa praeis nuo vieno pasaulio krašto ligi kito, bus šlovinamas Jėzus Kristus.*

** Nebus jokios pasaulio pabaigos, bet bus daug mažų karų, daug teroro, daugiausiai prieš turtinguosius. Bus daug katastrofų, žemės drebėjimų. Mūsų dangiškoji Motina kasdien šaukia: „Melskitės, aukokitės, atgailaukite!"*

** Prasidės Šv. Dvasios metas, kai bus atnaujinta visa žmonija ir Meilės liepsna palies visas širdis.*

** Daug žmonių mirs.*

** Švč. Motina kviečia savo ištikimus vaikus su Šventuoju Tėvu budėti ir mylėti Jos Sūnų Jėzų Kristų.*

** Švč. Motina labai liūdnai kalbėjo, kad kasdien daugėja žmonių, einančių į sąjungą su šėtonu.*

** Pabaiga bus gera. Kas tiki Dievą, gaus didžią dovaną – mylėti savo priešus.*

** Meilė su Jėzumi, Marija ir Šv. Juozapu – tobula meilė, ji nuves jus į šventumą.*

** Jumyse triumfuos mano nekalčiausia Širdis. Šaukiu visus iš Rytų, kad Vakarai, paskendę materializme, ištvirkime, išsigelbėtų. Jūs kentėjote nuo komunizmo. Bet būkite pasirengę ir budrūs, nes šėtonas nuolat ieško aukų.*

** Šiais laikais Bažnyčia, pastatyta ant Uolos – Petro, kenčia iš visų labiausiai.*

** Skaitykite Šventąjį Raštą, kurį iš meilės daviau jums.*

** Ateis Naujoji Jeruzalė, ir pasaulis bus toks gražus kaip niekada.*

** Pasaulis bus atnaujintas! Tai pagrindinis pranešimas šioje vietoje.*

** Roma ir ši vieta yra glaudžiai susijusios.*

** Aš sukūriau kryžių žolėje. Vokietijos žemė labai kovojo prieš šitą kryžių. Aš jį sukūriau čia, ant žolės. Danguje jis matomas – švytintis.*

Ji paskutinius žodžius pasakė kaip nuo Kryžiaus.

Taip kalbėjo regėtojos duktė p. Jadvyga. [172] Ji skubėjo, nes mes mažai turėjome laiko, todėl mintys buvo padrikos, bet esmę galima suprasti. Ji dar pridūrė:

– Buvau ir esu labai sujaudinta, kad čia apsilankėte. Kai pamačiau jus mieste, einančius su *Kryžiumi* ir vėliavomis, kreipiausi į Dievo Motiną Mariją: „Jeigu Tu panorėsi, jie ateis čia". Švč. M. Marija jus ir atvedė čia, būtent Ji. Dabar melskime gerąjį Dievą ir Švč. M. Mariją, karštai melskime, kad visa įvyktų, kad visi būtų išgelbėti. Didelis bus įvykis, visko negaliu pasakyti, širdyje daug naujienų, bet kad piktasis nesužlugdytų Viešpaties plano, negaliu sakyti iš anksto. Sustiprėsite iki Romos. Nebūkite liūdni! Turite būti labai gražūs, budrūs, nes Dievas *ateis kaip vagis naktį.*

Pasaulis stovi ant bedugnės krašto, bet kurie išliks, darys tik gera.

Klebono patikėtinis Vilis mums vakar pasakojo, kad Bažnyčia tyrė šį atvejį drauge su mokslininkais. Jie nelabai pripažįsta šio reiškinio antgamtiškumą, esą radę psichikos nukrypimų, o ant žemės chemijos pėdsakų.

Bet dažnai antgamtinių apsireiškimų atveju mokslas atsimuša į tam tikrą ribotumą, todėl antgamtiškumo negalima atmesti. Leidžiama tikėti individualiai, leidžiama koplyčioje garbinti Švenčiausiąjį, melstis ne tik koplyčioje, bet ir toje šventoje vietoje, kur vyko ir vyksta įvairūs pranešimai.

Labai panašu į mūsų Keturnaujieną. *Duok Dieve, kad kuo greičiau ateitų Tavo karalystė.*

Skubame į Slovėniją. [173] Iki jos dar tūkstančiai žingsnių ir daug prakaito teks išlieti, bėgti uždusus. Skubame kiek galime. Labai karšta. Kai visai pavargstame, leidžiamės ristele, kad atsipalaiduotų pavargę raumenys.

Iš Slovėnijos atvažiuoja automobiliu žmonės teirautis, kas nutiko, – vėluojame dvi valandas. Mūsų vertėja nuvažiavusi autobusu, tad nelabai suprantame, ko mūsų klausia. Bet jie patys mus supranta, nes mato, kad

labai skubame. Už Austrijos–Slovėnijos muitinės pagaliau suvokiame, kas čia mus kalbino ir kodėl.

Pagaliau atbėgame prie sienos. Praleidžia greitai. Keičiame Austrijos vėliavą į Slovėnijos. Sudiev! Ačiū tau, tvarkingoji, rūpestingoji Austrija! Mes galime tik melstis. Teatlygina tau Viešpats!

Už sienos mūsų laukia klebonas su būriu gražaus jaunimo. Vaišina pienu, bandelėmis, bananais, slyvomis, arbūzais ir vaisvandeniais. Pamatę, kaip skaniai valgom arbūzus, atneša dar vieną labai didelį.

Šitaip širdingai ir rūpestingai mūsų pirmuosius žingsnius pasitiko slovėnai.

SLOVĖNIJA

[174–208]

Remdamasi
ALVYROS BLIONCKAITĖS
VIDOS AUGAITĖS
įspūdžiais, taip pat
VYGANTO PRONCKAUS
eilėmis, rašytomis kelionėje,
šį skyrių literatūriškai atkūrė
BIRUTĖ ŽEMAITYTĖ

ST. MARTINAS–PERTOČA–CANKOVA
(St. Martin–Pertoča–Cankova)
2003–08–20

Kadangi darėme vingį – dar kartą užsukome į Eizenbergą – vėluojame dvi valandas. Turime bėgte bėgti į pasienį. [173] Kitoje sienos pusėje Slovėnija. Ten mūsų jau laukia žmonės. Gerokai po pusiaudienio pailsę, sukaitę, ištroškę ir išalkę įžengiame į Slovėnijos žemę. [174] Tai ketvirtoji užsienio šalis *Kryžiaus žygyje*. Ji mažiausia iš visų, kuriose ėjome. Teritorija tris kartus mažesnė už Lietuvos. Jos pragyvenimo lygis, ko gero, žemiausias iš visų, kurias praėjome. Bet nė vienoje šalyje nebuvome taip sutikti išskėstomis rankomis.

Atėjus į naują šalį, pirmąsias dienas būna nejauku, svetima, neramu, o Slovėnijoje to nespėjome pajusti. Būrelis slovėnų laukė prie valstybinės sienos. [175] Jie iš karto mus apglėbė savo rūpesčiu, supratimu, širdžių šiluma. Jie nustebino ir pradžiugino mus čia pat prie sienos, miške, kelio pakraštyje, ant patiestų staltiesių gėrybių gausa: mineralinis vanduo, pienas, bandelės, bananai, slyvos, labai saldūs arbūzai.

Šie rūpintojėliai, pasirodo, mūsų, vėluojančių, laukė apie tris valandas. Jie automobiliu buvo atvažiavę į Austriją pažiūrėti, kur mes įstrigome. Privažiavo prie kolonos galo, paklausė, ar viskas gerai, net nesutrikdė maldos, ir vėl grįžo laukti prie sienos. Šio laukiančiųjų būrelio organizatoriai buvo dviejų parapijų kunigai: pasienio parapijos St. Martino klebonas ir klebonas Cankovos, kur mes nakvosime. Abu klebonai jauni, su jais jaunimo būrelis. Pailsėję, sustiprinti slovėnų meilės, einame paskui *Kryžių*, kurį neša slovėnai.

Kelias šiandien tolimas – apie 40 km. Miškas netrukus baigiasi, prasideda laukai, kaimai, miesteliai. [176] Priėję koplytėlę, pagarbiname Švč. Sakramentą, atsigaiviname pasiūlytais vaisvandeniais, mineraliniu vandeniu. Parapijiečiai padovanoja kiekvienam marškinėlius su jų bažnyčios vaizdu ir užrašu ant krūtinės:

SVETI JURIJ, MOJA CERKEV.

Dėkojame, gauname klebono palaiminimą tolesnei kelionei ir skubame pirmyn.

Į pietų vietą lydi tik jaunimas ir Pertočos klebonas, pats autostopu ir dviračiu apkeliavęs nemažą Europos dalį. Einame kaimo vieškeliais, keliukais, kad tik sutrumpėtų kelias.

Pertočą prieiname 18 val. Čia pavalgome pietus. Viską patiekia viena šeima pagal tradicijas, su nuoširdžia meile.

Bažnyčia pastatyta ant aukšto kalno. Aplink kapinės. Jauku.

Iki nakvynės vietos – *Cankovos* – dar tenka nemažai paėjėti. Ateiname sutemus. Pasitinka miesto burmistras, kunigas ir būrys parapijos žmonių. Žmonės ploja rankomis, reikšdami savo susižavėjimą.

Nemažoje gaisrinės salėje mums parengta vakarienė. Valgome kartu su burmistru, klebonas patarnauja, jaunimas stebi, kad mums ko netrūktų. Viskas pagal Evangeliją. Siūlė ir vyno. Mes toli nuo Lietuvos, o jaučiamės tarsi būtume namie.

Po vakarienės šioje salėje klojamės savo patalėlius ir ilsimės iki 6 val. ryto. Slovėniškai šv. Mišios vadinasi *Svete Maše.*

CANKOVA–RADENCAI–GORNIA RADGONA
(Cankova–Radenci–Gornja Radgona)
2003–08–21

Rytas prasideda šv. Mišių aukoje. Gausiai dalyvauja parapijos žmonės. Po maldos mums parengti skanūs pusryčiai. Esame gaubiami rūpesčio, gerumo, širdžių meilės.

Su slovėnais galima susikalbėti rusų kalba, juk jie slavai. Beveik visi slovėnai moka ir vokiečių kalbą. Mūsų vertėja Janina Ilgevičiūtė, vertėjavusi Austrijoje, verčia ir čia. Sveikintis ir dėkoti galima rusiškai, nes beveik atitinka slovėniškus žodžius. Išeiname iš Cankovos, dėkojame, verkiame, verkia ir slovėnai, spaudžia rankas... [177] Jaunimas lydi. Vienas jaunuolis, studijuojantis teisę, iš interneto išsitraukęs lietuviškų žodžių, sakinių, kalbina mus lietuviškai. Prie to jaunuolio namų atsisveikiname, pavaišinti gėrimais ir saldumynais.

Keliaudami sutinkame būrelius žmonių, parengusių mums vaišes. Šypsosi, spaudžia rankas, verkia. Atsisveikindami ilgai ilgai mojuoja.

Likę vieni, išklydome iš kelio. Gerai, kad paskambino vairuotojas, paaiškino, kur eiti. Nors čia laukai gan tvarkingi ir pakelės švarios, bet jau visai ne taip kaip Austrijoje. Kukurūzai ne tokie aukšti, ne tokie lygūs, yra skurdesnių plotų. Vienkiemiuose pastatai mūriniai, tinkuoti, bet seni, vargani; stogai raudonų čerpių. Vienkiemiai toli vieni nuo kitų. Yra negyvenamų, apleistų sodybų. Daugelio namų sienos išvarpytos kulkų (po buvusių kovų). Daržai prasti, nuvarginti sausros. Soduose auga slyvos, obelys, yra vynuogynų. Slovėnai turi labai skanaus mineralinio vandens šaltinius. Mus vaišina tuo vandeniu.

Dar Austrijoje, artėdami prie Slovėnijos, pastebėjome, kad pakelių kry-

žiai aukšti, mediniai (kartais betoniniai), bet kančia būtinai žmogaus dydžio. Taip pat ir Slovėnijoje, ne taip kaip Lietuvoje, kur kryžius didžiulis, o kančia mažytė. Tokia kryžiaus kančia labiau veikia, atrodo, tarsi Kristus norėtų savo ištiestomis rankomis kiekvieną apkabinti.

Eidami gilyn į Slovėniją, pakelėse matome nemažai betoninių ir molinių koplytėlių. Koplytėlėje kryžius, o po kryžiumi – Švč. Motina. Kartais koplytėlėje tik Švč. Motina ir angelai.

Radencų miestelyje mums paruošti pietūs. Valgome guliašą su aštroku gausiu padažu. Tai kartu ir sriuba, ir antras patiekalas. Su mumis pietauja ir vietinė gydytoja, ji aiškina, kad guliašas labai naudingas mums, piligrimams, nes jame gausu baltymų, mikroelementų ir kitų reikalingų medžiagų. Valgome salėje po bažnyčia. Ant stalo prie kiekvienos lėkštės padėta po auksinę varpą.

Bažnyčia nauja, Šv. Kirilo ir Metodijaus vardo. Po pietų Aldutei ir Renaldui buvo taisomi dantys pas privatų stomatologą. Kas turi kitokių sveikatos sutrikimų, važiuoja su gydytoja į polikliniką.

Sustiprėję, pailsėję išeiname. Žygiuojame melsdamiesi. Tiltu einame per Nemuno dydžio upę Mūrą. Čia jau *Gornia Radgona*, nemažas kalnų miestelis. Jis yra Austrijos pasienyje. Mus nuoširdžiai sveikina parapijos klebonas. Paskui vakarinės Mišios, po jų vakarienė. Valgomajame daug paveikslų, kur vaizduojamos koplytėlės. Miegame patalpose, skirtose katechezei.

GORNIA RADGONA–IHOVA–SV. TROICA
(Gornja Radgona–Ihova–Sv. Trojica)

2003–08–22

Švč. M. Marijos Karalienės diena. Šiai šventei skirta tokia Evangelijos ištrauka:

Mokytojau, koks įstatymas yra didžiausias Įstatyme? Jėzus jam atsakė: „Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visu protu". Tai didžiausias ir pirmasis įsakymas. Antrasis panašus į jį: „Mylėk savo artimą kaip save patį". Šitais dviem įsakymais remiasi visas Įstatymas ir Pranašai (Mt 22, 36–40).

Marija buvo pirmoji, kuri šiuos įsakymus vykdė tobulai. Ji mylėjo Dievą ir Jo atvaizdą – žmogų. Ji mylėjo Žmogumi tapusį Dievą, pamilo jį nuo pat Apreiškimo momento iki skaudžios mirties ant kryžiaus, Ji myli dabar ir mylės visą Amžinybę. Užtat Ji ir tapo Karaliene. Pagimdžiusi Meilės Karalių, Gailestingumo Karalių, pati tapo Meilės ir Gailestingumo Motina Karaliene.

Rytą šv. Mišių aukoje kartu su Švč. Motina, Visatos Karaliene, stovime po Jėzaus kryžiumi, vienydami su Jo auka mūsų laukiančią kelionę, jos vargus ir džiaugsmus.

Po palaiminimo išeiname. Lydi studentas klierikas Davydas. Einame ne pagrindinėmis magistralėmis, bet siaurais žvyrkeliais per laukus. Sodybų reta. Nuovargis įveikia mus. Sustojome pailsėti apleistoje sodyboje. Namas dar neblogos būklės, sode auga sulaukėjusios, mažos, bet gana saldžios vynuogės. Paragaujame, bet daug nevalgome, nes gal tai kieno nors nuosavybė. Čia sruvena mineralinio vandens šaltinėlis. Iš nuosėdų matome, kad turi geležies. Geriame, prausiamės, mirkome pavargusias kojas, sudrėkiname savo drabužius. Vanduo atgaivina, sustiprina tolesnei kelionei. Pavalgome pietus iš atsargų.

Visa Slovėnija meldžia lietaus, – nelijo nuo pavasario. Karštis 36°C. Mes kulniuojame toliau.

Pagaliau ateiname į *Ihovą*. Bažnyčią atrakina senyvas altarista. Pagarbinę Viešpatį, einame toliau. Kunigas irgi mus lydi, gana ilgai neša *Kryžių*. Kartu su juo *Kryžių* neša studentas Davydas. Vaikinas netipiškos išvaizdos slovėnas, mėlynakis, labai mąslaus žvilgsnio. Jis lydi mus visą dieną – nuo Gornia Radgonos iki Sv. Troicos.

18 val. pasiekiame *Sv. Troicą* – Švč. Trejybės miestą. [178] Bažnyčios interjeras labai primena mūsų parapijų bažnytėles. Čia jauku, vėsu. [179] Vakarinėmis Mišiomis baigiasi karšta, varginanti 77-oji kelionės diena. Priimk, Šventasis Tėve, šią auką...

Sv. Troicos bažnyčia yra ant kalno, apačioje tyvuliuoja ežeras. Iki šiol ežerų Slovėnijoje nematėme. Nudžiugę jau svajojame, kad tuoj nusiprausime ežere, o gal ir išsimaudysime. Deja, vairuotojas Romas apžiūri vietą ir praneša, kad niekur neįmanoma prieiti prie vandens, – labai klampi pakrantė.

Nakvojame sename pranciškonų vienuolyne, pastatytame ant aukšto kalno. Dideli pastatai šalia restauruotos aukštos bažnyčios. Šiuose rūmuose gyvena tik du broliai pranciškonai. Rūmai gražiai, rūpestingai tvarkomi. Mus atlydėjęs kunigas sako, jog didžiausia bėda, kad vienuolyne nėra vienuolių.

Po Mišių – vakarienė, tarnauja sesutės ir tėvas pranciškonas. Vakarienei gauname daržovių sriubos, blynų su uogiene ir riešutų sviestu, vynuogių, obuolių.

Prausiamės ir skalbiamės lauke prie čiaupo. Nakvynei išsitiesiame savo guolius salėse ant grindų. Vietos mažoka. Keletas „laukinukių“ įsitaisome palei bažnyčios sieną. Sienoje yra niša, lyg koplytėlė, kur stovi trys kryžiai

– Kristus tarp dviejų piktadarių. Kryžiai aukšti, kančios – žmogaus dydžio, negali praeiti nesuklupęs maldai. Čia norisi melstis ilgai ilgai... Naktį miegą trikdo laikrodis – muša kas ketvirtį valandos, čia pat, bažnyčios bokšte. Kurantai įprastas Slovėnijos ir Italijos atributas – jų dūžiai lydės mus iki pat Romos. Vietos gyventojai prie to įpratę, o mums jie atėmė daug brangaus miego valandų.

SV. TROICA–PERNICA–MARIBORAS

(Sv. Trojica–Pernica–Maribor)

2003–08–23

Po rytmetinių Mišių pavalgę pusryčius, kunigo palaiminti, apdovanoti šventais paveikslėliais, atsisveikiname ir iškeliaujame. Eidami nuo kalno gėrimės vaizdais, kurie glosto pačią širdį.

Karšta. Šiandien laukia ilgas kelias.

14 val. mes artėjame prie *Pernicos*. [180] Kaip miela matyti bažnyčią ir prie miestelio ribos mus pasitinkantį jaunimą. Jie ima *Kryžių* ir veda į bažnyčią. Jaučiasi, jog bendruomenė labai stipri, ypač aktyvus jaunimas. [181] Bažnyčia sena, labai jauki.

Jaunimas paruošė mums pietus parapijos salėje. Tai tikra vestuvių puota! Pačios šeimininkės prikepusios skanių tortų, pyragų. [182] Bet svarbiausia – nuoširdus bendravimas. Jaunimas dainuoja, su didele meile pasakoja savo parapijos istoriją, aiškina tradicijas. Po pietų visi nepaisydami karščio (45°C) lydi iki kitos parapijos. Pusiaukelėje mus pasitinka *Mariboro* jaunimas. Jie ima *Kryžių* ant savo pečių. Šią dieną mums neteko nešti *Kryžiaus*, – jis atgulė ant jaunų pačių. Kaip kilnu! Visus mus suvienijo *Kryžius*...

18 val. mes jau Maribore. Tai didelis miestas. Įžengiame į Šv. Jono Krikštytojo katedrą. Klebonas yra buvęs Lietuvoje, lankęsis Kryžiaus kalne, Kauno kunigų seminarijoje, bendrauja su viena šeima Lietuvoje. Jis džiaugsmingai sveikina mus ir supažindina savo parapijiečius su Lietuva.

19 val. – šv. Mišios. Jose su mumis dalyvauja daug gražaus jaunimo.

Šioje katedroje ilsisi vienintelio Slovėnijos palaimintojo – vyskupo Antono Martino Slomšeko (1800–1862) palaikai. Palaimintuoju jis paskelbtas 1999 m. rugsėjo 19 d., kai popiežius Jonas Paulius II lankėsi Slovėnijoje. Skvere priešais bažnyčią yra šio palaimintojo statula. Klebonas ir po Mišių ilgai dalijosi įspūdžiais, patirtais Lietuvoje. Jis prisimena, kad Kauno katedroje patarnautojai Mišių metu viską atlieka liturgiškai, apgailestauja, kad pas juos taip nėra, tiesiog to neįmanoma išreikalauti.

Vakarienė kukli: sausainiai, vaisvandeniai. Bet mes turime skaniausių pyragų, įdėtų Pernicos jaunimo. Nakvynė – kunigų seminarijoje. Vyksta

remontas, nėra nei lovų, nei dušo, nei stalo. Tik keletas tuščių kambarių. Bet juose yra kriauklės ir vandens čiaupai. Galime nuplauti kelionės dulkes, išsiskalbti įdulkėjusius drabužėlius. Naktį lyja. Ačiū Dievui! Slovėnija pagaliau sulaukė lietaus.

Mes grimztame į sapnų karaliją, lydimi mūsų piligrimės Teresės maldos:

Ką daryt, kaip išgelbėt pasaulį
Nuo ydų, nuo klaidų, nuo klastos?
Nuo nedoro, palaido gyvenimo –
Kokios reikia kančios ir aukos?

Pasakyk man, brangus Visagali,
Tu juk viską aiškiausiai matai.
Į bedugnę greit rieda pasaulis,
Pražūtin skuba Tavo vaikai.

O, Marija, Tu Motina mūsų,
Rieda kruvinos ašaros Tau.
Štai ištiesusi rodai rožančių,
Ar supras, ar paims į rankas?

Tik malda nugalėsim šėtoną,
Tik auka jam nulaušim ragus.
Tad skubėkim prie Motinos kojų,
Kito kelio žmonijai nebus.

MARIBORAS–SLIVNICA–SLOVĖNIJOS BISTRICA
(Maribor–Slivnica–Sl. Bistrica)

2003–08–24

Naktį gražiai palijo, rytas giedras. 7 val. rytmetinės mišios. Homilijos metu klebonas vėl kalbėjo apie Lietuvą, apie mūsų žygį. Mariboro katedroje du kartus yra lankęsis popiežius Jonas Paulius II. Rodos, čia tebejaučiamas jo buvimas, artimo meilės kupinas alsavimas.

Šventasis Tėve, Lietuva ateina pas Tave. Ji eina kalnais ir kloniais, spiginant saulei, riedant stambiems prakaito lašams, eina glaudžiama gerųjų Europos žmonių. Atėjusi suklups prie Tavo kojų. O dabar, Viešpatie, priimk šią nekaltą auką, aukojamą Tavo dieviškojo Sūnaus, prie jos jungiame savo žingsnius, spartesnį širdies plakimą, kartodami: *Pasitikime Tavo gailestingumu!*

Po Mišių – pusryčiai šventoriuje ant suolų. Šalia bažnyčios varpinė – čia apžvalgos aikštelė. Klebonui leidus, kas galime, užkopiame į bokštą ir

apžiūrime miestą iš viršaus. Visas miestas kaip Vilniaus senamiestis – namai neaukšti, raudonais stogais. Tik toli, miesto pakraščiais matyti daugiabučių namų. Miestas tyso slėnyje, aplink jį lyg siena stūkso kalnai. Ant vieno kalno stovi pilis, o gal vienuolynas, ant kito matyti visai paprastas statinys. Tikra pasaka.

Dėkojame nuoširdžiajam klebonui ir, jo palaiminti, vėl iškeliaujame. [183]

14 val. prieiname *Slivnicą*. Žmonės pasitinka mojuodami rankomis, šypsodamiesi. Mes atsakome tuo pačiu. Klebonas su choristais laukia šventoriuje.

Bažnyčia labai sena, statyta prieš 800 metų. Joje gieda choras, viena parapijietė papasakoja bažnyčios ir parapijos istoriją. Pagiedame ir mes. Paskui kviečiami į seną kleboniją pietauti. Pietūs – kaip restorane. Prie lėkščių padėtos nepaprastai gražios ir nuostabiai sulankstytos servetėlės. Pavalgėme ir dar kelionei gavome labai gardžių pyragaičių su abrikosų įdaru. Tai tikras sekmadienis!

Po pietų einame su savo *Kryžiumi* kalnuotomis vietovėmis. Nepakartojamas peizažas, matyti vynuogynai, protarpiais – kukurūzų laukai. Kraštas neturtingas, bet kokie geri, paprasti, mylintys Dievą žmonės!

Vakare pasiekiame *Slovėnijos Bistricą*. Čia mūsų niekas nepasitinka. Laukiame prie užrakintos bažnyčios. Ateina senelė vienuolė, atrakina bažnyčią ir mes visi suklumpame Švenčiausiojo artumoje. Pasimeldžiame, nakčiai paliekame savo brangųjį *Kryžių*. Vakarinių Mišių nebus. Pusbalsiu sugiedame giesmę:

Dar viena diena štai baigias,
Greit naktis sparnus išties;
Leiski, Jėzau, pasakyti
Tau labanakt iš širdies.

Mūs šeimas palaimink, Jėzau,
Kilnią meilę jų brandink,
Saugok brangią tėviškėlę,
Nuo pavojų ją apgink.
Mielas Jėzau, Atpirkėjau,
Nuo pavojų ją apgink.

Vienuolė sužavėta giesmės melodijos. Nakvoti mums leidžiama parapijos namuose. Vakarienę valgome iš savo atsargų, turime užtektinai, netgi pyragaičių su abrikosų įdaru. Išsiverdame arbatos ir sotinamės. Vietos

guoliams mažoka, kelios „laukinukės“ įsitaisome kieme po vynuogių lapija. Svyra prinokusios mėlynos vynuogės, vilioja, bet niekas, ačiū Dievui, neskiname, nes jei supultume visi, nedaug kas teliktų.

Praustis yra lauke čiaupas. Atsinešame savo voneles, nakties prieglobstyje ant pievelės nusiprausiame ir išsiskalbiame.

Slėpiningai mirksi miriadai žvaigždžių, kviesdamos ištvermingai eiti skirtu keliu. Taip, mielosios žvaigždelės, mes pamiegosime ir vėl keliausime. Jūs už mus, miegančius, šlovinkite Kūrėją.

Palaiminki vakarą tylų,
Vaikelio nekalto sapnus,
Ošimą užsnūdusio šilo
Ir prašymus mūsų visus.

SLOVĖNIJOS BISTRICA–TEPANĖ–SLOVĖNIJOS KONICĖ
(Sl. Bistrica–Tepanje–Sl. Konjice)

2003–08–25

Rytmetinės Mišios 7 val. Bažnyčia didelė, sena, pripildyta maldų, sklidusių Dievop 850 metų. Jautiesi apgaubtas daugybės šventų žmonių ir jų angelų. Kaip nuostabu, kad kiekviena nauja diena prasideda šv. Mišių auka! *Duok jėgų ir meilės, Viešpatie, visa, kas mums bus sunku ar džiugu, priimt ir pakelt kaip Tu ant kryžiaus už savo ir visų nuodėmes, už Tavo Meilės paniekinimą* (kun. J.Zdebskis). Kiekviena diena tampa konsekruota su visu mūsų skurdu, trūkumais, mes tampame dieviški Jėzaus Krauju ir galime ištvermingai tęsti kelionę.

Pusryčiai vėl iš atsargų, paruošti mūsų nuostabiosios kelionės mamos – Aldutės. Sesutė vienuolė pavaišina saldumynais.

Besirengiant iškeliauti, netikėtai atvyko Slovėnijos nacionalinė televizija, ėmė iš mūsų interviu, filmavo [184], lydėjo net iki miestelio ribų. Kadangi lijo, ir gana stipriai, visiems įdomu, kad mes ir per lietų keliaujame. Interviu pradžioje davė vertėja Janina Ilgevičiūtė, paskui paprašė vadovę Danutę Totoraitytę išsamiau papasakoti apie šią kelionę ir kodėl mes ryžomės tokiai sunkiai misijai...

Pabendravę su televizija, skubame į *Tepanę*. Čia bažnyčia užrakinta, į vidų nepatenkame. Pietus valgome šventoriuje. Paskui kiek paėjėję ilsimės ąžuolų miškelyje. Atsigavo širdis, poilsis ilgesnis, nes kelias šiandien neilgas. Vakare pasiekiame *Slovėnijos Konicę*. [185] Patenkame į seną senutėlę, maždaug 800 metų Šv. Jurgio bažnyčią. Kunigas draugiškas, paprastas, stebisi mūsų kelione. Norėdamas įsitikinti, kokio sunkumo *Kryžius*, pakilnoja su visu stovu. Kraipo galvą stebėdamasis.

Bažnyčios vidus labai jaukus. Viršum tabernakulio – didelė Šv. Jurgio statula. Šoninėje kairėje navoje – Kryžiaus altorius, kitoje pusėje – Švč. M. Marijos Škaplierinės altorius. Po Mišių dar neskubame skirstytis. Giedame mes, paskui gieda parapijos žmonės.

Viešpatie, Tau garbė tesklinda iš dviejų tautų – Lietuvos ir Slovėnijos – giesmių. Mylime Tave!

Nakvynę gauname mokykloje.

Mūsų bendrakeleivio Vyganto posmais baigiame savo 80-ąją kelionės dieną. Kiekvienas berželis labai primena Lietuvą, žadindamas širdyje graudų ilgesį...

BERŽELIS

Ko liūdi, berželi, prie kelio
Ko verki tu palenkęs šakas?
Gal tau skauda mažytę širdelę,
Kurią sužeidė mūsų ranka?

Tu išverk savo skausmą ir nerimą,
Te netenka tau liūsti daugiau –
Te išnyksta tas skausmas ir nerimas,
Kad pajustum kažką nuostabaus.

Aš linkiu tau, mielasis berželi,
Neliūdėti, neverkti daugiau –
Tu pamoki mums savo šakelėm,
Kai mes eisim pro šalį toliau...

SLOVĖNIJOS KONICĖ–VOINIKAS–CELĖ
(Sl. Konjice–Vojnik–Celje)

2003–08–26

Rytmečio Mišios – 7 val. Kaip vaikai, tikri dvasios vargdieniai, sudedame šios dienos kelionę į Jėzaus rankas. Per Jį dėkojame Tėvui už dar vieną naują rytą, už galimybę pašventinti visa, kas nutiks kelyje.

Mūsų geroji Aldutė, atsikėlusi apie 4 val. ryto, spiraliniu virikliu privirino vandens, nes čia nėra viryklės. Tada užplikino makaronus ir išėjo kibiras košės. Po Mišių visi gardžiavomės karštu patiekalu.

Po pusryčių keliaujame toliau. Pakelėse vienur kitur stūkso kryžiai. Jų kančios nedidelės. Yra koplytėlių, kaip ir Lietuvoje. Kai kurie kryžiai visai sutrešę, pasvirę.

Diena vėl labai karšta, gamta kenčia dėl baisios sausros. Žingsniuojame ne judria magistrale, bet ramiu vieškeliu.

Vienoje pakelės sodyboje mums paruošti pietūs. Stalai padengti lauke, jaukiame pavėsyje. Pietūs puikūs, susirinkęs būrelis žmonių, jie vaišina, bendraujame, nors sunkiai, nemokame kalbos. Dėkingi žmonėms už pastiprinimą pagiedame.

Staiga visi sužiūrame į padangę. Tiesiai virš svetingosios sodybos matome taisyklingą baltą kryžių. Ir visai neaukštai. Be abejo, tai susidarę iš praskridusių lėktuvų, bet mes visai negirdėjome jų ūžesio. Stebimės kryžiaus taisyklingumu ir tuo, kad jis būtent virš mūsų galvų. Koks dėmesys mūsų piligrimystei! Nors nematėme, kas mus taip pasveikino, džiaugiamės. Dėkojame geriesiems žmonėms už vaišes, širdžių šilumą ir išeiname tolyn. Kairėje kelio pusėje, nupjautų kukurūzų lauke, matom sukasi sūkurys, keldamas aukštyn sudžiūvusius lapus. Tokių sūkurių, žmonių vadinamų „vikeriais", būna ir Lietuvoje, sakoma, kad tai kipšas siaučia. Sūkurys maždaug per 20 metrų nuo mūsų pralekia vieškeliu ir, persimetęs į dešinę kelio pusę, dar ilgai plazdena kukurūzų lapus. Saulėje, atrodo, tarsi daugybė sidabrinių balandžiukų plevena ore. Gaila, kad nieks nenufilmavo šio nuostabaus reginio.

Nors vietovės čia panašios į Seirijų kaimų kraštovaizdį [186], bet gamtos reiškiniai tarpais nustebina ir pradžiugina netikėtumais ir grožiu. Atrodo, kad Viešpats mus stiprina ir laimina ne vien žmonių gerumu, bet ir įvairiomis staigmenomis. Tolumoje matome kalnus, kurie horizonte atrodo mėlyni, o mūsų kelias vingiuoja pro vynuogynų arba apynių plantacijas. Štai netikėtai laukuose, slėnyje išnyra mažutė balta koplytėlė. Kaip gera būtų joje ar šalia jos suklupti maldai, atsikvėpti, pajusti ramybę ir gyvybės džiaugsmą [187], bet mums reikia eiti, eiti.

19 val. prieiname *Celę*. Dar vienos dienos kelionė baigėsi ir mes priartėjome prie Romos. Šlovė Viešpačiui!

CELĖ–SEMPĖTERIS–VRANSKAS
(Celje–Sempeter–Vransko)
2003–08–27

Rytas. Iš Celės traukiame į Sempėterį. Kuo toliau, tuo Slovėnija slėpiningesnė. Dunkso kalnai, vietomis apaugę medžiais, kitur – tik plikų uolų masyvai; jie iš tolo atrodo melsvi.

Du kartus pakelėje mus stabdė žmonės, vaišino, malšino troškulį. Nuoširdūs, svetingi slovėnai.

Vos įžengėme į *Sempėterio* miestą, mus pakvietė atsigaivinti vaisvande-

niais. Prie bažnyčios mūsų laukė klebonas su savo parapijiečiais. Pagarbinę Švenčiausiąjį, *Kryžių* paliekame bažnyčioje ir einame į neprabangų restoraną. Ten pietavę žmonės nustebę žiūrėjo į mus. Turbūt mes ir mūsų apranga jiems atrodė keistoka. Dėkinga širdimi priėmėme mus vaišinusių žmonių svetingumą, pasisotinome iš Dievo ir žmonių malonės.

Visai netoli bažnyčios yra unikalaus II–III a. statinio likučiai. Po atviru dangum užkonservuoti jie mena žilą senovę. Kai grįžome po pietų į bažnyčią, susirinkę daug žmonių giedojo giesmes, griežė vargonai. Slovėnų giedojimas sodrus, savitas. Jie čia specialiai susirinko pagerbti *Kryžiaus* ir mūsų. Mes su jais negalėjome ilgiau bendrauti, nes mums kiti jau buvo nupirkę bilietus į Sempėterio urvus. Išvažiuojame autobusu į kalnus maždaug už 10 km. Nuostabos pagauti sustojame kalnų didybėje prie urvų angos. [188] Paskui vingiuotais laiptais leidžiamės žemyn. Gaubia kalnų dvasia, jos slėpiningas alsavimas. Urvai apšviesti, sužiba uolų įvairovė, žėri vaivorykštės spalvomis stalaktitai, ilgiausi varvekliai, tarsi vargonų vamzdžiai. Čiurlena požeminiai upeliai. [189, 190] Nors čia labai gražu, slėpininga, bet šalta, net baugoka, todėl nudžiungame, kai grįždami pamatome šviesą tunelio gale.

Atsigavę požemių vėsoje, autobusu grįžtame atgal. Širdyje pinasi dvejopi išgyvenimai:

* džiaugsmas pamačius savitą, slėpiningą Sempėterio urvų grožį;
* nuoskauda, kad nenorom įskaudinome kleboną ir susirinkusius žmones, norėjusius mums padovanoti giesmių vainiką.

Grįžę jų neberandame, išsiskirstė. Nėra kaip atsiprašyti, padėkoti. Visa tai dėl to, kad nemokame kalbos, taigi nesusišnekėjome ir įvyko nesusipratimas. Jėzau, Tu pasakyk šiems geriesiems žmonėms tai, ką mes norėtume pasakyti.

Eidami Vransko link sustojome pailsėti prie vienos sodybos. Netoliese auga slyva, apsunkusi nuo vaisių. Sodybos šeimininkai pasiūlo mums jų valgyti kiek tik norim. Mielai ir dėkingai priimame jų pasiūlymą. Slyvos labai saldžios, skanios. Atsigaiviname.

20 val. pasiekiame *Vranską*. Baigiasi 82-oji kelionės diena.

Ją užbaigsime mūsų Vyganto eilėmis:

MŪSŲ KELIAS

Štai vingiuoja kalnuose takelis,
Kuris veda aukštyn ir aukštyn.
Juo keliauja būrelis žmonelių,
Nešdami savo Kryžių pirmyn.

Šitas kelias sunkus ir nelengvas,
Pilnas daug įvairiausių kliūčių,
Bet jie eina pirmyn paskui Dievą,
Nešdami šį Kryžių ant savo pečių.

Kas juos skatina šitaip keliauti,
Gal Marija ir Jėzus kartu?..
Kryžius stiprina dvasią ir sielą
Ir suteikia jų širdžiai jėgų.

Aš linkiu, mano broliai ir sesės,
Toliau eit Dievo meilės keliu.
Ir kartu nešant šitą Kryžių
Garsint Lietuvą savo žygiu.

VRANSKAS–ŠMARTNAS–KAMNIKAS
(Vransko–Šmartno–Kamnik)
2003–08–28

Šiandien Šv. Augustino šventė. Šis didis šventasis gerai pažino ir savo nuodėmingumo gelmę, ir visa pranokstančią Kristaus meilę – Dievo gailestingumą.

Šventumui kažko trūksta, jeigu jo nelydi nuolatinis didelis skausmas dėl savo nuodėmingumo. Dvasinės pažangos principas nėra paprasta meilė, bet tokia, kuri kyla iš įsitikinimo, kad jai yra atleista (Tėvas Faberis).

Užtat Šv. Augustinas Didžiojo šeštadienio liturgijoje šaukia: *O felix culpa!* O laimingoji kalte, kuri sulaukei tokio didžio Atpirkėjo!

Taigi ir Šv. Augustinas įsijungia į mūsų *Kryžiaus žygį*. 8 val. rytmečio Mišios, kuriose minimas šventasis Augustinas. Įdomu, ką šią dienelę mums kalbės Augustinas? Mes pasirengę klausyti.

Karštis neapsakomas, žemė perdžiūvusi, nė lašo lietaus. Kantriai nešame savo prisiimtą naštą – *Kryžių*. Jis ne vien slegia, bet ir teikia stiprybės. [191]

Pakelėje, pamatę retai pasitaikančią pievelę, stabtelime atsipūsti, pailsėti medžių pavėsyje. Skinamės lapų – vakare dėsime juos ant sopančių kojų. Daugelis ir dabar dedasi jų į batus, ypač gerai traukia karštį klevo lapai. Kaista kojų pirštai, jei avalynė uždara, tai pirštai lyg virtos dešrelės ir uždėti lapai bemat sudžiūsta, išimti net sutrupa. Tokia jau mūsų žygio proza...

Besiilsint gaiviame pavėsyje mus pasiveja vilniečiai. Aloyzo Domarko sūnus Aurimas atveža mums kunigą Kastytį Matulionį, kad galėtume

priimti Susitaikinimo sakramentą. Kartu atvyksta vilnietė Judita Rimkevičienė ir vilkaviškietė Lidija Matonienė, kurios nuo čia su mumis keliaus iki Vatikano. Džiaugiamės sulaukę kunigo ir savo bendraminčių sesių. Teatlygina Dievas Aloyzui ir jo šeimai už rūpestį ir vargus dėl mūsų.

Kun. Kastytis Matulionis, SJ, jau nebejaunas, daug iškentėjęs sovietiniais metais, silpnos sveikatos, skaudamais sąnariais, varginamas kitų negalių, ryžosi tokiai sunkiai kelionei, kad galėtų mums patarnauti. Tai tikras Šv. Augustino siurprizas. Kunigas labai išvargęs kelionėje. Jį nuveža tiesiai į nakvynės vietą, o Judita su Lidija, nors ir pavargusios, tuoj stoja rikiuotėn.

Šiandien kelias buvo trumpesnis, todėl į nakvynės vietą ateiname ankstokai. Vakare kunigas Kastytis mus apibara, kad esame nedrausmingi, o turėtume būti kaip kariai – tikslūs, atidūs, klusnūs. Bet mes turime kuo pasiteisinti – dažnai ne tik dėl savo nedrausmingumo esame ištižę. Daro įtaką didelis nuovargis, ir ne tik fizinis, bet ir emocinis. Vis dėlto kunigo žodis, manau, mums į naudą.

Prie bažnyčios yra erdvūs parapijos namai, gauname nakvynei net keletą kambarių. Yra dušai. Prieš vakarines Mišias dar galime apsitvarkyti, retai būna tokia galimybė. Mišias koncelebruoja ir mūsų kunigas Kastytis.

Po Mišių salėje mums paruošta puiki vakarienė. Kunigas Kastytis vakarieniauja kartu. Rodos, salėje apkabina mus pati Lietuva. Nenusakoma būsena, išgyvenimai. *Kaip gera broliams gyventi vienybėje!* Tikrai gera. Šv. Augustinai, ačiū Tau už šitokią dovaną.

KAMNIKAS–ŠMARCA–DOMŽALĖ
(Kamnik–Šmarca–Domžale)
2003–08–29

Sakoma: *Dievas davė ir dribtelėjo*. Taip ir mums. Kai atvažiavo Lietuvos kunigas, tai čia atsirado ir rusiškai kalbantis kunigas. Galima rinktis, pas kurį norim eiti išpažinties. Rusiškai mokantis kunigas pasakė labai dvasingą pamokslą, noromis su mumis bendravo, taip užsidegęs Dievo meile, kad gali uždegti daugybę. Prie kunigo Kastyčio klausyklos eilė mūsiškių, keletas einame ir prie rusiškai mokančio kunigo.

Dėkojame Viešpačiui už Atgailos sakramentą, už ramybę ir gailestingumą. Atrodo, visi pašviesėjome. Po išganingos gydyklos buvo šv. Mišių auka. Tapome ne tik išgryninti, bet ir pamaitinti Kristumi.

Po visų dvasinių dovanų mums paruošti puikūs pusryčiai. Mus nuošir-

džiai priėmė kunigas ir parapijiečiai. Gaila išeiti, bet reikia. Dėkojame, mojuojame, lenkiamės.

Su Dievu, gerieji!

Vakare pasiekėme *Domžalę*. Ačiū Dievui už nuostabią, malonių ir gerumo kupiną dieną. Ačiū Lietuvai, realiai apkabinusiai savo vaikus. Ačiū visiems geriems žmonėms, kurių dėka galime tęsti kelionę.

Tyliai meldžiasi akys nudžiugę,
Ir džiaugsmu sualsuoja krūtinė:
– Duok, Dangau, kad visi mūsų žingsniai
Būtų kelias į amžių Tėvynę (B.Brazdžionis).

DOMŽALĖ–LIUBLIANA
(Domžale–Ljubljana)
2003–08–30

Šį rytą po Mišių ir pusryčių išvažiuoja mus aplankę vilniečiai su kunigu K.Matulioniu [192] ir Janina iš Plungės. Ji jau kelias dienas negaluoja. Prieš kelionę ji irgi stipriai sirgo, bet visą kelią ėjo ištvermingai, buvo aktyvi, vis priekyje, stengėsi didvyriškai įveikti visas negalias. Dabar jai pablogėjo, jau nebėjo, bet važiavo autobuse. Būtų turėjęs kas nors iš mūsų ją lydėti į Lietuvą, o čia štai taip gražiai viskas išsisprendė. Bet kaip jai sunku skirtis, beliko penkios dienos iki Italijos! Tik Dievas žino jos širdgėlą. Tai daug didesnė auka, nei eiti iki galo. Ištvermės ir ramybės Tau, mūsų mieloji Janute! Tavo širdis lieka kartu su Jėzumi ant *Kryžiaus*. Jis nori Tave ne po kryžiumi turėti, bet ant Kryžiaus.

Atsisveikiname su savo mylimaisiais ir einame toliau mums skirtu keliu, į Slovakijos sostinę Liublianą.

Nakvynę suteikia parapija, esanti miesto pakraštyje. Čia nauja, moderni bažnyčia. Netoli bažnyčios mokykloje nakvosime. Vietos pakankamai, nereikia ieškoti laisvos vietelės patalėliui. Netoliese klebonija, leidžiama naudotis dušais, visiems užtenka šilto vandens (paprastai pirmiesiems būna šiltas, o kitiems atvėsęs).

Kas nori, išeina apžiūrėti sostinės senamiesčio. Ne visi turi jėgų. Vykstame autobusu iki centro, grįžti reikės pėsčiomis. Aplankome Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčią. Joje labai įspūdingas Šventojo paveikslas: miglos fone Šv. Pranciškus prieš kryžių, nuo kurio spindulių srautas sminga į Šventojo rankas, kojas, šoną. Bažnyčia labai graži, išpuošta gėlėmis, tvarkinga, joje galima medituoti, rodos, visa erdvė pripildyta Šventojo Neturtėlio dvasios. Juk Šv. Pranciškus taip panašus į Jėzų Kristų.

Senamiesčio gatvėmis patraukiame link kalno, kurio viršuje tvirtovė. Užkopus atsiveria nuostabi panorama: miestas, upė, kalnai. Čia ir muziejus, viskas puikiai sutvarkyta, daug turistų. Pasigrožėję grįžtame atgal. Sutemsta. Sunkiai randame kelią ir, žinoma, ne patį trumpiausią. Grįžtame nuvargę, leisgyviai. Laimėjo tie, kurie buvo pasilikę. Mat ir rytoj eisime tuo pačiu mūsų pėdintu maršrutu per senamiestį. Tik neužkopsime į kalną. Tad vis dėlto gal laimėjome mes, nenuoramos...

Atėjo žinia, kad mirė Valerijos Lukauskienės mama, o Valdo (Valerijos sūnaus) močiutė. Vadovė Danutė rūpinasi, kaip Valerijai parvykti į laidotuves. Rytoj rytą ji išvažiuos traukiniu, teks vykti su persėdimais.

Visi meldžiamės už mirusios vėlę. Mama jau žino šios kelionės prasmę ir reikšmę. Tegul ilsisi ji Viešpaties ramybėje, pabaigusi savo sunkų gyvenimo kryžiaus kelią ir ištvėrusi iki galo.

Kai Vakarui atėjus
išsiskleis balti sparnai,
kurių sapnuos slapta ilgėjos siela,
parnešdami Namo,
aš pasigesiu tiktai vieno –
savo žemiškojo ilgesio Tavęs. (Violeta Vilbik).

LIUBLIANA–BREZOVICA–VRHNIKA
(Ljubljana–Brezovica–Vrhnika)

2003–08–31

Sekmadienis. Šv. Mišios 8 val. Žodžio liturgijoje pirmame skaitinyje girdime tarsi Viešpaties maldavimą žmogui, kad jis būtų ištikimas Įstatymui. *Kokia gi didelė tauta turi taip arti savęs esantį dievą, kaip yra Viešpats, mūsų Dievas, kada tik mes jo šaukiamės? Ir kokia kita didelė tauta turi įstatus ir įsakus taip teisius, kaip šis mokymas, kurį aš jums duodu? (Įst 4, 1–2. 6–8).*

Antrame skaitinyje apaštalas Jokūbas sako: *Kiekvienas geras davinys ir tobula dovana ateina iš aukštybių, nužengia nuo šviesybių Tėvo, kuriame nėra jokių atmainų ir jokių sambrėškų. Savo valia jis pagimdė mus tiesos žodžiu, kad būtume tarsi jo kūrinių pirmienos (Jok 1, 17–18).*

Jėzus Morkaus Evangelijoje sako, jog *žmogų sutepa vien tai, kas iš žmogaus išeina (Mk 7, 16).*

Tikrai mūsų Viešpats arti. Jis su mumis, mes su Juo. Visos dovanos, gaunamos šiame kelyje, *ateina iš aukštybių, nužengia nuo šviesybių Tėvo.*

Pusryčiams Aldutė privirė grikių košės. Vegetarams atskiras puodelis su sviestu, mėsėdžiams – su mėsos konservais. Skanu.

Valerija naktį sapnavo ką tik mirusią mamą. Mama jai dėkojo už pagalbą ir sakė, kad turi daug pagalbininkų. Manome, kad tie pagalbininkai – tai mūsų *Kryžiaus šeima*, kurie už ją meldžiamės ir dar melsimės. Valeriją mūsų autobusas nuveža į stotį, o mes, kunigo palaiminti, pradedame 86-osios dienos žygį, dėkodami kunigui ir žmonėms. Šiandien giedosime *Kalnus* už Valerijos mamą ir kitus mirusiuosius.

Iš pat ryto lyja. Oras vėsus. Mes jau aukštokai virš jūros lygio, bet kopiame dar aukščiau. Augmenija paprasta: vijokliai, krūmokšniai, medžiai.

Ateiname į *Brezovicos* miestelį. Bažnyčia sena, niūri. Bažnyčios Slovėnijoje, kaip ir Austrijoje, tamsesnės, niūresnės, negu Slovakijoje, gal dėl karšto klimato, spiginančios saulės?..

Brezovicos bažnyčios centriniame altoriuje atsiskyrėlio Šv. Antano statula. Iš po jo apsiausto iškišęs galvą paršelis. Mus nustebina nepažįstamas siužetas. Pradžioje aiškinomės, koks čia šventasis? Lenkijos bažnyčiose buvo panašiai kaip Lietuvoje: paveikslai, statulos mums pažįstamų šventųjų, o kuo toliau, tuo keisčiau – neatpažįstame šventųjų, vieni kitų klausinėjame, kokie šventieji vaizduojami statulose, paveiksluose.

Kryžių pastatome bažnyčioje. Mus pakviečia į parapijos namus, vaišina arbata, vynuogėmis. Dėkingi priimame žmonių nuoširdumą, valandėlę pailsime, apdžiūva mūsų sulyti drabužiai. Klebonas ir žmonės nuoširdūs. Gauname po knygelę apie šios vietovės istoriją, šventų paveikslėlių. Atsisveikiname nuoširdžiai, žmonės ir kunigai prašo už juos melstis, o mes to paties prašome jų.

Nustoja lyti. Kelias vingiuoja slėniu. Iš šonų kalnai, slėnyje gyvenvietės. Labai gražu iš aukštumos žiūrėti į žemiau esančias gyvenvietes. Kas 2–3 km vis bažnytėlės, tokios mažos, lengvos, viena su smailiu bokštu, bokštas baltas, stogas raudonas. Matyt, čia labai religingi žmonės, vos ne kiekviena bendruomenė turi savo bažnyčią, pavyzdžiui, parapijoje 850 žmonių ir trys bažnyčios, o kunigas tas pats.

Atėję į vakaro miestą *Vrhniką*, pradedame ieškoti bažnyčios, kuri mus žadėjo priimti. Sunku rasti, nes čia jų daug. Paklausti žmonės vieni nežino tos bažnyčios, kurios mums reikia, kiti patys klysta ir mus suklaidina. Einame jau prie ketvirtos, ir vis ne ta. Pagaliau parodo bažnyčią ant gana aukšto kalno. Kopiame aukštyn. Kelias ramus, beveik nieks nevažiuoja. Nors ir sunkoka kopti, bet grožis nenusakomas. Pakelės apsipylusios laukinių smulkiažiedžių ciklamenų žiedais, panašiai kaip Lietuvoj žydint žibutėms. Ciklamenais dažnai buvo išpuošti mūsų kelių pakraščiai, bet čia jų tokia gausybė, toks saldus jų kvapas! Kopiame į kalną beveik tris kilometrus, bet, pasirodo, kad ir ši graži Švč. Trejybės bažnyčia – ne mūsų.

Be to, ji neveikianti. Durys, takeliai užžėlę, apsamanoję. Pagarbiname Viešpatį prie apleistos šventovės durų. Atsipūsdami grožimės nuostabia panorama. Tolumoje baltos kalnų viršūnių uolos susilieja su debesimis. Slėnio ir kalnų šlaitų bažnytėlių bokštai šaukiasi dangaus žvilgsnio. Iš po krūmų, iš po baltų kalno akmenų šypsosi rausvai violetiniai ciklamenų žiedeliai. Viskas gaivu, palaistyta ir nuprausta praūžusio lietaus. Gera čia melstis, medituoti, panirti į Triasmenio Dievo gelmę! Mums neaišku, kodėl tokia nuostabi šventovė neveikianti. Gaila!

Leidžiamės žemyn. Nieks nė nesudejavo, kad gal be reikalo varginomės. Nusileidę į slėnį pagaliau randame mums žadėtą bažnytėlę. Bet... ši uždaryta, nė gyvos dvasios. Laukiame. Temsta. Šalta. Pajuntame, kad rytoj jau kalendorinė rudens pradžia. Nors karštis labai vargina, bet šalčio dvelktelėjimas irgi baugina. Nejauku ne tik dėl oro, bet ir dėl nežinios, ar gausime nakvynę. Taigi, kokia malonė buvo, kad visur buvome priimami, laukiami. O jei būtų buvę kitaip, ar būtume ištvėrę? Juk daug kur galėjo nepriimti, galėjo būti įvairiausių nesusipratimų, šalys svetimos. Kaip reikia dėkoti už visas malones Dievui ir geriesiems žmonėms...

Po gero pusvalandžio, beveik visai sutemus, atvažiuoja jaunas kunigėlis. Atrakina bažnyčią. Pagarbinę Viešpatį, pastatome jos glėbyje *Kryžių*. Čia pat ir parapijos namai, kuriuose mums suteikiama nakvynė. Yra čiaupas, nors vanduo šaltas. Nedega elektra, bet vietiniai žmonės pasirūpina, kad pataisytų.

Atsiprašo, kad tinkamai nepasiruošė. Nieko! Vakarieniaujame iš savo atsargų, turime pakankamai. Svarbu, kad gavome kur galvą priglausti.

Klojamės savo migiukus ant grindų, apsiklojame kuo šilčiau, ir labanakt! Užgesinus šviesą, rodos, aplink guolį šypsosi kvepiantys ciklamenų žiedai.

Tavo Valia –
tai žydintis medis, Viešpatie,
po kuriuo sodini mane –
savo vaiką –
baltuose vaikystės marškinėliuose... (Violeta Vilbik)

VRHNIKA–DOLNI LOGATECAS–GODOVIČAS
(Vrhnika–Dolnji Logatec–Godovič)
2003–09–01

Anksti 6.30 val. šv. Mišių aukoje pamerkiame visą mūsų naujos dienos kelionę, visus mokinukus mūsų aplankytose šalyse. Ir mes esame Viešpaties meilės ir kančios mokyklos mokiniai. Mūsų Mokytojas – nukryžiuotas ir prisikėlęs Kristus. Jis moko mus didžiojo kančios ir meilės meno. Šioje

mokykloje yra geresnių ir silpnesnių mokinių, bet juos visus vienija *Kryžius*, nes čia plaka mylinčio Dievo širdis.

Po Mišių mums paruošti puikūs pusryčiai. Patarnauja parapijos moterys. Pasistiprinę dėkojame giesme. Kunigo palaiminti, išeiname. Palydi keletas žmonių.

Jau prie pat bažnyčios jaučiasi, kad prasidėjo nauji mokslo metai. Vieni vedasi vaikučius į mokyklą, kiti veža automobiliais. Mes mojuojame jiems, o jie mums. Keičiamės šypsenomis, širdyje laiminame, meldžiamės ir už šiuos, ir už visus mokinukus pasaulyje ir Tėvynėje.

Mūsų Rūtelė apsirengusi juodai. Atrodo nuostabiai – kaip studentė ar sesutė vienuolė. Ji labai ilgisi mokyklos, bet ir Romą trokšta pasiekti.

Tikras ruduo. Rytas šaltas. Mūsų kelias kyla aukštyn į kalną. Lynoja. Kalnų augmenija skurdoka: krūmokšniai, medžiai, vijokliai, kyšo aukšti, dideli, balti akmenys. Iš abiejų pusių uolos. Tolumoje matyti kalnai, apaugę medžiais, tarsi užkloti žaliu kilimu.

Sustojome vienos valandos poilsio. Žmonės pasiskirsto grupelėmis, vieni meldžiasi, kiti šnekučiuoja. Dauguma kalba tėvo Pijaus rožinį. Besimeldžiant dvi mūsų piligrimės užmiega. Kadangi jos buvo nuošaliau, nieks nepastebėjo. Kai iškeliavome, tik kiek paėjėję pasigedome. Abi buvo išbartos. Bet juk be kaltės... Nuovargis...

Lietus nustoja lijęs. Vidurdienį prieiname *Dolni Logatecą*. Čia neįgalių senelių namai. Jie labai džiaugėsi galėdami su mumis pabendrauti. Prieš pietus jie buvo atvežti į bažnytėlę, kad galėtų pasiklausyti apie mūsų kelią. Džiaugėsi, žiūrinėjo albumus apie Lietuvą, domėjosi ja.

Bažnyčia nauja, graži. Įdomios Kryžiaus kelio stotys, esančios šoninėje koplyčioje. Jos lėkštės formos, piešiniai keliais štrichais išreiškia gilų turinį, perteikia skausmą.

Pietums valgėme gardžią sriubą su mėsa, paskui gėrėme kavą, arbatą su pyragėliais, netrūko ir vaisvandenių. Senelių namai labai gražūs, palangėse svyra pelargonijos, langai dideli, kiemas išklotas plytelėmis, kad jiems būtų lengva važiuoti su savo vežimėliais. [193] Mes jautėmės su jais giminiški, matyt, dėl to, kad mus vienija tas pats *Kryžius*: mes jį nešame ant pečių, o jiems jis savas nuolatos.

Pavakaryje, jau netoli *Godovičo* ėmė lyti. Gerai, kad nelabai smarkiai. Atvažiavus autobusui išsitraukėme savo apsiaustus nuo lietaus (visko su savimi nesinešame).

Į Godovičą atėjome 17 val. Buvo vakarinės Mišios. Ačiū Dievui!

Po Mišių – vakarienė gerųjų žmonių ir klebono dėka. Kadangi buvome sušalę, šiek tiek sulyti, pirmiausiai gavome karštos arbatos su vynu. Labai

padėjo. Paskui patiekė saldumynų, o kiek vėliau – ir Godovičo firminio valgio – virtinių su bulvių įdaru.

Nakvynė mokykloje. Eidami per kaimą stebėjomės žmonių paprastumu. Kelios mergaitės džiūgavo, kad galėjo nusifotografuoti su mumis. Daugelis sustodavo ir mojuodavo. Naktis buvo šaltoka.

GODOVIČAS–COLIS
(Godovič–Col)
2003–09–02

Išaušo nuostabus rytas. Iš už kalnų kilo saulė, degančiu auksu apipildama ne tik kalnus, bet ir kiekvieną medį, gėlę, paukštį, žmogų.

Mišios 7 valandą. Jas aukoja klebono bičiulis, kunigas misionierius iš Afrikos. Graži daugiatautė Dievo vaikų šeima prie altoriaus ir aplink.

Pusryčius ir pietus valgome iš savo aruodo. Aldutė rytais išverda košės, turime kruopų, makaronų ir gerų lietuviškų džiūvėsių, džiovintos duonos, lašinių, mėsos ir žuvų konservų, turim ir skrudintos duonos su česnaku, nusiperkam sūrio, sviesto ir kitokių produktų. Turime 30 kg druskos dar iš Vilniaus. Maisto mums užtenka, bet kai vietiniai žmonės pakviečia prie gražiai padengto stalo, dėkingai priimame dovanas, prie stalo visų nuotaika būna kitokia.

Oras šaltokas, giesmininkai prikimę, kai kuriuos piligrimus ima krėsti šaltis. Negerai. Kylame aukštyn, oras vis šaltesnis. Pripratę prie +30, +40°C, dabar jaučiamės prastokai. Esame 800 metrų virš jūros lygio. Tolumoj skleidžiasi rūkas. Kylame pamažu, kelias vingiuotas. Kalnagūbriai ne tokie statūs, kaip buvo lig šiol, apvalesni. Augmenija skurdesnė, vėjas žvarbesnis.

Nakvynės vieta – kalnų miestelis *Colis*. Gerokai prieš bažnyčią pasitinka grupelė jaunimo su klebonu. Klebonas dalija mums šypseną, ir šilta pasidarė mums, sužvarbusiems. Jaučiamės tokios meilės neverti, vargani. Jie tuoj pavaišino mus karšta kava, arbata. Prieš Mišias dar spėjome susitvarkyti. 18 val. – Mišios. Dėkojame Viešpačiui už ištvermę kelyje, už mus sutikusius žmones, sušildžiusius ne tik karštimu, bet ir širdimi, šypsena. Bažnyčioje jaunimas pasiskirstęs – vienoje pusėje vaikinai, kitoje – merginos. Gražiai gieda. Giedame ir mes, nors balsai dusloki.

Po Mišių – vakarienė, gardūs pyragai, sausainiai ir kiti skanėstai.

Nakvynė parapijos namuose. Namas dviaukštis, vietos pakankamai. Dušų nėra, bet yra keli praustuvai.

Prieš užmiegant akyse užfiksuoti kelionės vaizdai slenka kaip gyvoji juosta: slėnių kaimeliai, miestukai netoli vieni kitų, kiekviename bažnytė-

lė. Gražu pažiūrėti – kalnas, šlaitai statūs, o viršuje kūpso bažnytėlė. Ir kopia visi – jauni ir seni.

Tuo tarpu Lietuvoje, šios kelionės užribyje, t.y. šią knygą rengiančiosios gyvenime, irgi pildosi nuostabūs Viešpaties planai. Jai, pasak Birutės Pūkelevičiūtės, „tamsoje šviečia erškėčių vainikas, lyg staigiai nuspindusi kraujo žvaigždė. Yra tik vienas Kalnas ir viena Karūna".

Jau visas mėnuo sunkiai sergu. Visas naktis vainikuoja erškėčių vainikas – stiprūs visą kūną juosiantys ir galvą plėšiantys skausmai. Kai jie darosi nepakeliami, nepajuntu, kaip per veidą nurieda ašara ir imu šnabždėti: „Švč. Motinėle, laikyk mano galvą, neleisk trūkti kraujagyslei, padėk ištverti". Nuo šio didelio skausmo pakyla kraujospūdis iki 260/150 mm Hg, krečia šaltis, pakyla temperatūra. Guliu susirietusi ir dejuoju. Tik vieną maldą pajėgiu kartoti: „Jėzau Kristau, gyvojo Dievo Sūnau, pasigailėk manęs, nusidėjėlės!"

Kun. Arūnas suteikė Ligonių Sakramentą.

Abba! Tėve, tebūnie Tavo valia!

Širdis plaka dideliu greičiu. Skubėk, skubėk, mažyte žmogaus širdie, atlikti savąjį paskyrimą.

O kaip norėjau keliauti į Romą! Kaip norėjau... Jie neša *Kryžių*, o man reikia būti ant kryžiaus. Tokia Tėvo valia.

Meldžiuosi savo bejėgiškumu už tuos, kurie keliauja, kurie grumiasi... Tai mano mažystės šauksmas į Tėvą.

Tokioje būsenoje nieko nebesugebi, vien kenti, kartais inkšti kaip paspirtas šunytis, kartais dejuoji – tokia kenčiančiojo malda. Žodžiai nutyla, lieka tik skausmas, visą esybę persmelkiantis skausmas. Tūnai, kenti, dejuoji.

Kančioje tampi vieniu su Jėzumi ant kryžiaus. Ir tau srūva prakaitas, plūsta ašaros, švirkštais siurbiamas kraujas.

Ir Jėzus, mūsų gerasis Jėzus, patyrė visą žmogaus prigimties silpnumą, ir Jis dejavo, ir Jis ieškojo draugų paramos, ir Jis puolė po kryžiumi, o ant kryžiaus, kentėdamas apleidimo kančią, šaukė: *Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?!* Kiekvienos ligos metu gali remtis į kenčiantį Kristų ir su Juo kentėti. Jis sako: *Man reikia tavo esaties, kad galėčiau kentėti.*

Tai Tu, mano Jėzau, kenti manyje. Kentėkime kartu. Aš nežinau, kada turi baigtis kančia, bet prašau jėgų ir meilės ištverti.

Praėjusių metų rugpjūty prieš širdies operaciją ilgėte ilgėjausi grįžti Namo pas Tėvą, o Jis mane nuvedė į kančios žemę. Dėkoju Tėve, kad mane išklausei pačiu gražiausiu būdu. Štai guliu Vilniaus Santariškių kardiochirurgijos skyriuje ir bandau gilintis, Tavo padedama, į kančios paslaptį, ne knyginę, bet asmeninę, realią, persmelkiančią visą esatį.

Dar vienas kančios etapas. Šalia galvos skausmo, šaltkrėčio, prakaitavimo, nuo kairiosios ausies tarsi kas svaido į galvą ugnines strėles, nuo kurių krūpčioju; tai lydi greitas širdies plakimas, ritmo sutrikimas, prakaitavimas. Guliu tarsi įkaitintuose pelenuose...

Sieloje keisti reiškiniai: blaškydamasi, negalėdama užmigti, ne kūno, bet kažkokiu intuityviu regėjimu matau ir jaučiu blogio demoną, kuris kaip filme rodo mano gyvenimo nuodėmes. Jos taip realiai šokinėja prieš akis, tyčiojasi iš manęs. Aš kartoju: „Taip, tai mano. Mano dalis. Esu nuodėminga. Tai tiesa. Tačiau Jėzus man viską atleido". Imu kartoti Jėzui, gailestingajam Jėzui, savo pamėgtąją maldą: „Jėzau Kristau, gyvojo Dievo Sūnau, pasigailėk manęs, nusidėjėlės!"

Besimeldžiant į Jėzaus gailestingumą, pamėklė traukiasi, trumpam užsnūstu, bet nuo karščio nubudusi, atsikeliu, žvelgiu pro langą į dangų, mėnulį, žvaigždes. Skausmas vėl paguldo, blaškausi nerasdama vietos.

Fiat voluntas Tua! Juk reikia pasauliui kančios, atsidavusios, suvienytos su Jėzumi kančios. Dievas davė man besotę širdį ir silpną kūną. Trokštu daugiau, negu pajėgiu.

Švč. Motinos glėbyje noriu tapti visai mažulytė. Man nereikia pasaulio garbės, pripažinimo, man reikia vien Dievo. Marija, vesk per kryžių į nuostabią vienybę su Tėvu per Kristų Šventojoje Dvasioje. Dievuli, apkabinusi man skirtą kryžių, amžinai kartosiu: „Myliu Tave!“ Marija, noriu, kaip ir Tu, būti širdyje nukryžiuota, per Tave būti viena su Jėzumi. Noriu numirti, kad pasaulis būtų išgelbėtas. Nesu atpirkėja, bet esu Tavo maža dukrelė, be galo trokštanti paguosti Motinos Širdį ir kartu dalyvauti išvaduojant žmoniją ir visą kūriniją.

Gydytojai visą savo protą ir širdį įtempę stengiasi rasti mano ligos priežastį. Tyrimai blogi. Viskas blogai, o ligos esmė paslėpta. Nenustato diagnozės.

Taikliai pasakė mane aplankęs giminaitis Audrius: „Tu sirgsi tol, kol piligrimai nueis į Romą“. Taip sakė ir kelionės vadovas Gintaras.

Jų žodžiai išsipildė.

Iš visų ligoninių, jau pagerėjusi, grįžau spalio 11 dieną, o piligrimai į Vatikaną įžengė spalio 14 dieną.

Taigi ir aš visą kelią ėjau kartu su jais, tik kitokiu, labai slėpiningu kančios keliu. Likau gyva, kad galėčiau padėti parašyti ir išleisti knygą apie šią unikalią, Dievo ir žmonių palaimintą kelionę.

Argi ne nuostabus Viešpats, kartais griaunantis tavo planus, kad būtų įvykdyti Jo planai. Jei būčiau išėjusi, būčiau kelyje numirusi, o Jis to dar nenorėjo... Šlovė Viešpačiui!

COLIS–AIDOVŠČINA–ČRNIČĖ
(Col–Ajdovščina–Črniče)

2003–09–03

Tarp medžiais ir krūmais apaugusių kalnų ir kalnelių, slėnyje įsikūręs gražus kaip deimantas – *Colio* miestelis. Dangus mėlynas, plaukia per erdvę kamuoliniai debesys. Namai terasomis pabirę kalnų šlaituose. Nedideli, daugiausiai balti, raudonų čerpių stogais. Pakilę į apžvalgos aikštelę gėrimės kalnų miestu, fotografuojamės [194, 195, 196], turėsime gražų prisiminimą.

Šv. Mišios 8 val. Po jų pusryčiai iš dosniųjų slovėnų gerumo. Paskui klebonas su jaunaisiais parapijiečiais išneša iš bažnyčios *Kryžių*. [197] Maloniai palydėti, žygiuojame toliau. Keliauti tenka žemyn ir nuožulniai. Taip einant įskausta blauzdų raumenis. Oras šaltokas. Pakelėse matome betoninių kryžių, betoninių koplytėlių su statulėlėmis. Jos tvarkingos, gražios, pakelės irgi gana švarios. Po kelių valandų sustojame poilsio. Vieni meldžiasi, kiti ilsisi, dar kiti tvarko autobusą.

13 val. ateiname į *Aidovščiną*, esantį tarp kalnų. [198] Čia kalnai aukštesni nei buvo rytmečio parapijoje, daug akmenų, uolų, net medžiai neauga.

Nuėjome ne į mums skirtą bažnyčią, bet atėjęs klebonas parsiveda į savo parapiją. Čia laukia būrys žmonių. Palikę *Kryžių* bažnyčioje, einame pietauti į globos namų valgyklą. Patiekiama sriuba, pica, blynai su džemu, labai skanios dešrelės. Klebonas akylai stebi, ar mums ko netrūksta. Tokios puotos seniai nebuvo.

Baigiant pietauti ateina aukštas skvarbių, juodų akių, paprastais, juodais rūbais vilkintis vyriškis. Pasirodo, tai vyskupas. Jis mus kalbina rusų kalba. Ir taip linksmai mus klausinėja kuo kiekvienas vardu! Pasisako, kad jo vardas Jurijus, kaip Gagarino, aiškina vardų kilmę. Jis gimęs Colio miestelyje, kelių vaikų šeimoje. Turi du brolius ir dvi seseris. Paprašo mus pagiedoti. Giedame prastokai, nes balsai prikimę. Vadovė Danutė jam padovanoja Kryžių kalno albumą. Labai džiaugiasi, dėkoja. Taigi be galo gražus, šiltas susitikimas. [199] Netrukus vyskupas Jurijus, mus palaiminęs, atsisveikina. Visiems liko geras įspūdis. Pasijutome tarsi su sparnais, geručiai. Nors prieš tai tvyrojo rūškana. Trumpas kilnaus žmogaus apsilankymas nuskaidrino niūrumą. Visi pasijutome sveikesni.

Klebonas mus lydi iki kitos bažnyčios, neša *Kryžių*. Pasirodo, Aidovščinoje yra keturios bažnyčios, o parapija – viena, turinti 850 tikinčiųjų.

18 val. ateiname į *Črničę*. Čia giedras klebonas, maloniai mus sutinka, priima. Nakvojame parapijos namuose, kiti – šeimose.

Bažnyčia ant kalno. Šalia nakvynės vietos – vynuogių spaudykla. Matome, kaip įvažiuoja sunkvežimiai su vynuogėmis. Mus vakarienės metu irgi vaišina vynuogėmis [200], bet mielai būtume pripuolę ir prie sunkvežimio.

ČRNIČĖ–ŠEMPAS–NOVA GORICA
(Črniče–Šemp–Nova Gorica)
2003–09–04

Einame tolydžio žemyn. Oras šaltokas, bet soduose matyti palmių, kivių, granatų. Driekias dideli vynuogynai ir ištisos apynių plantacijos. Jau kuris laikas soduose nėra pasakų personažų, nykštukų skulptūrų, kaip matėme Austrijoje ir šiaurinėje Slovėnijoje.

Einame melsdamiesi ir gėrėdamiesi kalnų ir slėnių mozaika. Kalnų upeliai žemyn ritasi, aplink žaliuoja kalnai, saugantys gyventojų ramybę, jų rūpesčių ir darbų tėkmę. [201]

12 val. pasiekiame *Šempą*. Jaukioje bažnyčioje visą valandą šloviname Dievą kartu su šios parapijos tikinčiaisiais, kurie kiekvieno mėnesio pirmą ketvirtadienį meldžiasi už dvasininkiją. Po pamaldų – pietūs; valgome makaronus su mėsyte, vaisius, vynuoges.

Vakare ateiname į *Nova Goricos* miestą. Kiek paankstinome, nors prieš miestą buvome sustoję pailsėti. [202] Turime laiko buitinėms reikmėms. Netoliese teka upelis. Tad skalbiame įdulkėjusius drabužius, prausiamės.

Bažnyčia nauja, erdvus šventorius. Parapijos namai viename pastate su bažnyčia. Įsitaisome nakvoti fojė. Pro stiklo duris matyti altorius.

19 val. Mišios, kurių aukoje ir meilėje pasislepia, panyra 90-oji kelionės diena – paskutinė diena Slovėnijoje. Slovėnų nuoširdumas – tikra palaima. Jie mums linki aplankyti šalia miesto, ant aukšto kalno esančią šventovę – Sveta Gora, Šventąjį Kalną, kur pastatyta Švč. M. Marijos apsireiškimo bažnyčia.

Miegame beveik bažnyčioje. Durys praviros, galime adoruoti Viešpatį tiek, kiek pajėgiame.

NOVA GORICA–GORICIJA
(Nova Gorica–Gorizia)
2003–09–05

7.30 val. šv. Mišios. Tai paskutinė rytmetinė auka svetingoje Slovėnijoje.

Šiandien Žodžio liturgijoje apaštalas Paulius atskleidžia Dievo paslaptis Kristuje:

Kristus – Visatos galva,
Jis yra neregimojo Dievo atvaizdas,
visos kūrinijos pirmgimis,
nes Jame sukurta visa,
kas yra danguje ir žemėje,
kas regima ir neregima,
ar sostai, ar viešpatystės,
ar kunigaikštystės, ar valdžios, –
visa sukurta per Jį ir Jam <...>
Jis yra Kūno – Bažnyčios galva.
Jis – pradžia,
mirusiųjų pirmgimis,
kad visame kame turėtų pirmenybę.
Dievas panorėjo Jame
apgyvendinti visą pilnatvę
ir per Jį visa sutaikinti su savimi,
darydamas Jo kryžiaus krauju
taiką, –
per Jį sutaikinti visa, kas yra
žemėje ir danguje (Kol 1, 15–20).

Gražiau ir negali būti. Kristus – Visatos galva – savo kryžiaus krauju daro taiką ir sutaiko visa. Argi mūsų *Kryžiaus žygis* nėra aidas anos didžiosios aukos Golgotos kalne? Net ir mūsų kelionė Slovėnijoje baigsis ant aukšto kalno – Šventojo Kalno, nuo kurio jau galima matyti Italiją, Adrijos jūrą...

Po Mišių ir po mums paruoštų puikių pusryčių dėkojame žmonėms ir savo autobusu išvažiuojame į Šventąjį kalną. [203] Kalnas tuoj už miesto, labai status, kelias siauras. Mūsų autobusas dėl kalno statumo negali važiuoti. Išlipame ir kopiame pėsti. Ryžtas įveikia kliūtis. Kalno aukštis 681 m.

Padavimas sako, kad 1539 m. ant šio kalno piemenaitei Uršulei apsireiškė Švč. Mergelė Marija su Kūdikėliu ant rankų ir prašė, kad jai čia būtų pastatyti namai. Mergaitė pradėta negailestingai tardyti, bauginti, bet jos drąsos ir ryžto nieks nepalaužė. Laimėjo Švč. Mergelė Marija per savo mažutėlę. Šventovė iškilo, šalia jos – pranciškonų vienuolynas, paveikslai, pasakojantys apie apsireiškimą. [204]

Šventovėje mes jau laukiami. Tėvas pranciškonas mūsų prašymu aukoja šv. Mišias, mes dėkojame Dievui, kad Jo Sūnaus Kryžius atvedė mus iki paskutinės šalies – Italijos ribų, dėkojame mus lydintiesiems malda, auka; tiems, kurie kus priėmė, maitino, nakvino, lydėjo; dėkojame už didįjį Tėvo planą Sūnaus Krauju atpirkti pasaulį, Jame mus įsūnyti ir leisti liudyti Jo Meilę.

Tėvas pranciškonas aprodo mums šventovę, prie jos nusifotografuojame. [205] Didžiajame altoriuje – Švč. Motinos su Kūdikėliu Jėzumi ant rankų paveikslas, [207] garsėjantis stebuklingais ženklais. Šioje šventovėje, kur meldėsi ir mūsų popiežius Jonas Paulius II, mes sutvirtėjome kūnu ir dvasia. Mišiose Šventajame Kalne buvome pripildyti visa viršijančios Kristaus meilės, visko, ko tik trūko mūsų širdyse.

Po Mišių prie suvenyrų parduotuvėlės susidaro mūsų eilė, norime uždegti žvakelę Motinos garbei, parvežti paveikslėlių dovanų į Lietuvą.

Išėję iš šventovės, žavimės nuostabiu reginiu, atsiveriančiu nuo šio palaimintojo Kalno. [206] Apačioje Nova Goricos miestas, susijęs su šiuo kalnu, srauniai teka upė, horizonte dunkso melsvi kalnai, matyti Adrijos jūra, skalaujanti jau Italijos žemę.

Taigi Švč. Motinos rankos apkabinusios ne tik Kūdikėlį Jėzų, bet ir šias abi valstybes, kurių sandūroje iškilo Jos Gailestingumo sostas, liejantis malones į abi valstybes.

Leidžiamės žemyn. Apačioje laukia autobusas, juo grįžtame į Nova Goricos bažnyčią, kur laukia ištikimiausias kelionės Vadas – Jėzus ant *Kryžiaus*. Imame jį ant pečių, kunigas palaimina, atsisveikiname, dėkojame ir iškeliaujame kaip visada su giesme: „Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė“. Mojuojame vieni kitiems vis atsigręždami ir tolstame. [208] Sudiev, Slovėnija!

Kadangi čia užtrukome, dabar turime visą kelią kone bėgte nubėgti. Prieiname sieną – mūsų nepraleidžia, reikia eiti į kitą muitinę. Pagaliau

pereiname sieną ir vėl skubame. Mus lydi kelių policija, nes čia judrus eismas, mums leidžiama eiti tik autostrados pakraščiu.

Italijoje visur žalia ir gyva. Daug palmių, spygliuočių medžių, neregėtų žydinčių augalų.

Irenos Lipinskienės prisiminimų nuotrupos apie Slovėniją

Slovėnai mūsų laukė apie 3 val. pasienyje su bidonėliais pieno, gaiviaisiais gėrimais, vaisiais, arbūzais, kepinami kaitrios saulės.

Kai pagirdė mus ištroškusius, kai atgaivino savo gerųjų širdžių šviesa, paėmė iš mūsų *Kryžių* ir statulėles ir išskubėjome į pirmąją pasienio parapiją.

Sunki buvo diena, ėjome daug kilometrų. O jų bažnytėlės taip aukštai ant kalnelių. Dieve, kaip Tu pamilai mus, mažutėlius, kad leidai pamatyti, kokia graži mūsų žemė. Norisi klauptis prieš tą didybę. Kalnų papėdėje vingiuoja upės, upeliai, išsidraikę lyg burtininkės plaukai. Nors upeliai nusekę, bet įbristi, atsigaivinti galima. Nors slovėnų kraštas vienas iš skurdesnių Europoje, bet žmonių tikėjimas, meilė Kryžiui, jų gerumas džiugino mūsų širdis. Mes jautėmės kaip tikri broliai, seserys Kristuje.

Viename miestelyje, rodos, Cankovoje, miesto burmistras, paėmęs mūsų Trispalvę, prasivežė į priekį ir sušuko: „Vivat Litva!“ Jis ir kiti šio miestelio gyventojai mus ilgokai lydėjo.

Dažnai miegodavau lauke su mieląja Alvyrute iš Kauno. Kokios nuostabios naktys! Nubundi, virš tavęs visas dangus, nusėtas žvaigždėmis. Jų miriadų miriadai, o tu toks mažas, bet didžiojo Kūrėjo mylimas vaikas.

Teko būti ir kalnų tarpekliuose, jų yra apie keturiasdešimt. Net šiurpuliukai perbėga kūnu, kai patenki į jų slėpiningus labirintus – požemines olas. Virš tavęs varvančios uolos, o apačioje bedugnė, kur bėga požeminiai upeliai. Viskas gražu, neapsakoma, įspūdinga. Bet daug geriau pasijunti, kai vėl pamatai šviesą, pajunti saulės šilumą.

Labai įspūdingai atrodo apynių plantacijos, tai ištisas laukas vielas apsivijusių apynių spurgučių. Dideli plotai vynuogynų su sirpstančiomis vynuogėmis, įspūdingi saulėgrąžų laukai. Graži šalis ir žmonės, kurie mus sutiko, priėmė, nuostabūs. Ją visą noriu apkabinti poeto L.Narbuto eilėmis, skirtomis Šv. Pranciškui:

Tai tu toks varganas ir basas
Eini ir giedi himnus saulei,
Ir tau krištolais krinta rasos
Ir staigiai keičiasi pasaulis.

Paukšteliai tau ant rankų leidžias
Ir su tavim švelniausiai gieda.
Ir tavo paliestos praskleidžia
Nudžiūvę šakos aukso žiedus.

Vilkai ir tie apleidžia guolį –
Į tavo balsą atsišaukia.
Tiktai žmogus, tikrasis brolis,
Tavęs negirdi ir nelaukia.

Ir nors po kojų krinta rasos
Ir staigiai keičiasi pasaulis,
Bet tu, toks varganas ir basas,
Eini ir giedi himnus saulei.

Šv. Pranciškau, padėk mums giedoti himnus Saulei – mūsų Kristui ant kryžiaus, kad mes dėkinga širdimi priimtume Jį – didžiąją Meilę ir ją liudytume pasauliui, kad išgirstume Jo šnabždesį kalnų aide, žvaigždžių blyksniuose, gėlių žieduose...

SLOVĖNIJA

Koksai mažytis šitas kraštas
Su nuostabia spalvų gama.
Tai Dievo Tėvo meilės raštas,
Sukurtas Jojo dieviška Ranka.

Tai nuostabi kalnų virtinė,
Ir miškų mėlis, slėnių pievos,
Mus taip viliojančios kiekvieną
Pabūti su gamta išvien.

Kaip paukščiui norisi pakilt į šias viršūnes
Ir pažiūrėt, kaip žemė mūs atrodo iš viršaus,
Ir širdimi įkvėpti kalnų oro,
Su nuostaba gamta motule pasidžiaugt.

O žydinti, graži Slovėnija,
Tu man sapnuosies amžinai.
Tavo kalnai ir dangus mėlynas
Vilios pas tave sugrįžti vakarais (Vygantas Pronckus).

ITALIJA

[209–367]

I

JUDITA RIMKEVIČIENĖ

MĄSTYMAI KELYJE ITALIJOJE

II

KRYŽIAUS KELIO PER ITALIJĄ ĮSPŪDŽIAI

Pasakojo

VIDA AUGAITĖ

ALVYRA BLIONCKAITĖ

DANUTĖ VALAUSKIENĖ

KAZIMIERAS DOBKEVIČIUS

Jų įspūdžius atkūrė
ir su Evangelija susiejo

BIRUTĖ ŽEMAITYTĖ

I

JUDITA RIMKEVIČIENĖ

MĄSTYMAI KELYJE ITALIJOJE

Pradžia.
Šaukiuosi į Ėjimą,
Žingsnių aidą,
Į šviesą Atsimainymo,
Į Meilę.
Šaukiuosi...
Pradžia, kurios ieškojau
Ir kurią išvysti trokštu.

PASIENIO MUITINĖ

2003 09 05

Viešpatie, kelionė su Kryžiumi tęsiasi. Prisiartinome prie regimosios ir neregimosios ribos tarp valstybių. Regimąją mums reikia peržengti, tačiau iškyla kliūtis – mums reikia pereiti per visą miestą į kitą muitinę. Karšta. Žingsniai, kurie taip arti tikslo, tokie sunkūs, nes reikia peržengti ir neregimąją ribą – susierzinimą, nuoskaudą, nuovargį. Tai papildomas išgyvenimas. Svilinančioje Kelio kaitroje. Pavargę, bet laimingi įžengiame į ITALIJĄ. Tai ta žemė, ta meilės šalis, kur tiek daug Tavo, Viešpatie, paliktų Meilės pėdsakų.

Tas mėlynas dangus, dvasioje begalinė žydruma. Švelnus vėjo dvelksmas ir saulės kaitra – dabar su tokia meile viskas plūsta į širdį, nes atsiveria Ėjimas, kur vėl sutiksime Tave. Ką mums kalbėsi, ką aiškinsi? Nešamas Kryžius taip arti, ant mūsų pečių, bet ar gebėsime Tave suprasti? Ar įžvelgsime Tave šioje Kelio atkarpoje – grožio ir tikėjimo šalyje ITALIJOJE?

Klausau. Kaip sunku išgirsti, įžiūrėti ir išgyventi Kelią, einantį per pačią širdį. Klaida sutrupina ant smėlio statytus namus ir saulės kaitra sudegina jėgas. Vėl keliesi, nes laukia Kelias, pilnas atradimų. Gražus, kaip tie Dievo dovanoti kalnai. Švelnus, kaip žydinčios pievos. Buvimas čia tave apkabina ir guodžia. Gebėjimas regėti, tikėti ir eiti... Eiti kasdien, įskaityti naujus miestų vardus, atrasti grožio atveriamus krantus, pergalingas dvasios upes ir tikėjimą dangaus artumu.

Nejaugi duosi, Dieve, laiškus
Ir vėl Tave atrasiu,
Lyg rasą dykumoj,
Kaip saulės giesmę.
Be kaitros ir dulkių,
Tiktai su ilgesiu
Žmogaus širdies.

GRADISKA D'IZONCA
(Gradisca d'Isonzo)
2003 09 05–06

Išklausyk mane tame Kelyje, kur aš einu dieną naktį. Atrandu miestus, jų namus ir mėlyną dangaus skliautą. Ryto spinduliuose įskaitau – tai Italija. Nuvingiuojančioje gatvėje išgirstu maldos žodžius, skambančius mano draugų lūpose. Tai ir mano malda, žiūrint į tuos dar nematytus miestus. Tai malda ir mūsų, suklupusių didingose praėjusių amžių šventovėse. Amžiai praėjo, o jos tebestovi, garbindamos Tiesą, nusilenkdamos Meilei. Esu čia, kad pasakyčiau ir kitiems, jog Tu, Jėzau, esi visur, kur tik Tavęs ieškom. Ir ten, kur sunku prieiti, ir ten, kalnų toliuose, ir čia, kur dabar einame per miestus ir kaimus.

MUCANA D.TURNJANAS
(Muzzana d.Turgnano)
2003 09 06–07

Prisiminimai. Jie atklys ateityje kaip padėka Tau, Viešpatie. Kelio ženklai, kryžkelės liks užkloti laiko. O tas GROŽIS... Kelias bėga šiuo pajūrio ruožu – per gražius miestelius, pro tvarkingas vilas. Namų aplinka gražiai suprojektuota, apkaišyta įvairių rūšių medžiais ir želdiniais, žydinčiais augalais, krūmais. O jau rožių rožių! Prieini, rožės kvapas apgaubia tave, suvirpa žiedlapiai – to kvapo gyvybę skleidžiantis žiedas. Atsargiai įkvepi ir paslepi širdyje. Vėl eini. Širdis kupina džiaugsmo. Netrukus pasieksime tikslą ir įžengsime į Bažnyčią, čia rasime *Paslaptingąją Rožę* – Rožinio Karalienę. [210] Čia gersime svaigų Dievo Motinos malonių kvapą. Jo smilkaluose atgausime jėgas. Diena baigiasi malda prie Dievo Motinos.

Rytą Mišios. Vėl naujos pažintys, nauji draugai. Čia *Latizana*; bendraujame su kunigu misionieriumi, atvykusiu iš Afrikos (tamsiaodžiu). Jis aukoja šv. Mišias. [211] Paskui šiltas priėmimas, pietūs tiesiog po medžiu, jaukiame kiemelyje. Erdvės, padalytos tik meilės ir individualumo. Skirtingų tautybių žmonių bendravimas papildo ir puošia šią kelionės dieną tikru atvirumu ir džiaugsmu. Atviras džiaugsmas – tai Kelio žiedai, kvapnūs ir gražūs po Italijos dangumi.

PORTOGRUARAS
(Portogruaro)
2003 09 07–08

Širdis trokšte trokšta nerti į gylį, Viešpatie, į tą miestų senovę, smilkalus; juose atrandu tikruosius gyvenimo kvapus ir skonį. Čia pat senieji amžiai, bažnyčių autentika, ta ankstyvoji gija, kurią įausiu į šią dieną. Portogruaras. Senas miestas su renesanso Šv. Kristoforo bažnyčia (XV a.) ir kunigų kolegija (XI a.) – tai miestas, kalbantis arkadomis ir tapytais namų fasadais. [212]

Įnešę kelionės Kryžių į bažnyčią, patiriame nepaprastą jaudulį. Tyla, senos šventovės rimtis. Kvepia gėlių žiedai – Marijos žvaigždės. Šioje XI–XV a. bažnyčioje, apgobti tos dieviškos tylos, gėlių žiedų kvapo, pajuntame amžinąjį tęstinumą. Senas miestas, sena bažnyčia ir kunigų kolegija turi senovės amžių raktą ir, Dievui panorėjus, mes ten buvom įleisti.

Dvi baltos šventovės kolonos
Laiko Tavo paslapties raktą.
Sandora Tavo ir
Tavo „Taip“
Įleidžia mus į šventovės tylą.

Ir maldos ramybėje
Sužėri Tavo kvapniosios
Baltų lelijų žvaigždės.
Tu lauki, lauki visų ateinant,
Ir mūsų...
Atneštas Kryžius iš Lietuvos
Šiandien čia pailsės
Tavo kvapniosios meilės žiedų tyloje.

O, Marija!

ČEDŽIJA
(Ceggia)
2003 09 08–09

Tenka ir paklaidžioti. Kažkas rūpinasi ir siunčia pagalbą. Kas tas kažkas – tariame padėkos žodžius nuoširdiems Čedžijos miestelio žmonėms, kelių policijai. Ji mus atlydi iki pat bažnyčios. Čia draugiškai pasitinka klebonas, pasirūpina nakvyne. Taip ir bėga Kelias – dabinamas susitikimų, nuoširdumo ir padėkos.

RONKADĖ
(Roncade)
2003 09 10

Taikos kelias

Viešpatie, apšviesk, kad įskaityčiau šiuos žodžius, būdama Kelyje. O kaip lyja! Visą dieną einame apraizgyti lietaus siūlų. Kelias virsta bryde. Negana to – iš plačiojo autostradinio kelio mus išprašo vietos policija. Ar grįžti ir eiti nežinia kur? Vadovo lūpos šnabžda: „Marija, išvesk!“ Ir kelią atrandame – niekas iš jo mūsų nevys. Tik lietų reikia iškęsti, tik tamsą drąsiai sutikti. Temsta greitai. Ateiname į Ronkadę visi sušlapę, perlyti. [215] Bažnyčioje uždegti žiburiai, aukojamos šv. Mišios. Mus sutinka pats Kristus šioje aukoje. Tai Mergelė Marija mus išvedė iš kelių painiavos. Dabar ilsimės maloningoje maldoje. Po Mišių italai čia pat, bažnyčioje, nusirengia megztinį, siūlo savo marškinius. Sušilkite, apsirenkite gerumu, tai tikras Taikos kelias. Būsite apnakvinti ir pamaitinti. Štai kokia Dievo malonė Kelyje. Jis laukia visų ateinančių, pamaitina išalkusius, nuramina sutrikusius, suteikia jėgų pavargusiems.

Vėliau – džiaugsmingas vaišių vakaras, skambant labai išraiškingai ir dainingai italų kalbai. „Marija, išvesk!“ – tariu, kai šios dienos Taikos kelias panyra į tamsą. Visu širdies atvirumu priglundu prie Ronkadės miesto, prie išgyvento Dievo ir žmonių artumo.

SKORCĖ
(Scorze)
2003 09 10–11

O aukštos varpinės!
Varpų gausme
Prisikėlimo aidas gyvas.
Tokia šventa tavo kalba,
Dangaus ir žemės jungtyje
Tu dovanoji džiaugsmą didį.

Tai Italija, žydinti savo nuoširdumu, grožio ir gerumo žiedais. Jau iš tolo mus pasitinka dėmesys. Pakeliui gražiai lietuvių kalba išrašytas sveikinimas: „Sveiki atvykę, broliai lietuviai“. [218] Žodis „brolis“ visada užgauna jautrumo stygas. Ir kai Evangelijoje Jėzus mus pavadina savo broliais, šio žodžio nedrįsti pavartoti bet kaip.

Skorciečiai mus sutiko tikrai broliškai. Aukštoje varpinėje suskamba varpai. Suvokiau, kad Kristus eina pirma mūsų (šios mažos pavargusios

grupelės), nes atveriamos bažnyčios durys, įnešamas Kryžius sutinkamas su didžia pagarba ir meile. Galingas varpų gaudesys priverčia kelti galvas į dangaus aukštumą. Pradingsta nuovargis, jo vietą užima džiaugsmas ir bendra malda. Paskui nepaprastai šiltas bendravimas. Skorciečiai ne tik lietuviškai mus pasveikino, bet ir pakvietė iš Paduvos čia studijų atvykusį lietuvį kunigą, kad šventei netrūktų nieko, – tegul gražiai liejasi abi – lietuvių ir italų kalbos. Apgaubia visų širdis tikro pažinimo džiaugsmas. Italai moka svečius pradžiuginti ir vaišėmis, ir bendravimo nuoširdumu. Tai žydinti Italija.

Kitą rytmetį dėmesingi pusryčiai – kiekvienam atskirai įteikiamas lauknešėlis tolesniam keliui. Dėkojame miestui ir nuoširdiems skorciečiams.

PADUVA
(Padova)
2003 09 13

Norėčiau parašyti Tau laišką, Viešpatie, ir prašyti Šv. Antaną jį perduoti. Prisiliečiu prie jo karsto altoriuje, lenkiu pavargusią galvą kuo arčiau prie jo šventumo. Išgirski mane, Viešpatie, per savo Šventąjį, išgirsk mus visus, atėjusius atsiprašyti ir maldauti. Maloningai pažvelk ir į mūsų šventuosius užtarėjus. Tu leidi jų kūnams ilsėtis didingose Katedrose, taip iškeldamas šventumo grožį. Tu visus pašaukei į šventumą. Bet tik tavo Malonės ir Aukos galia šis Kelias pasidaro įmanomas. Šiandien jis ėjo per lygumas, kaimelius. Čia gamta ir dangaus skliautas toks panašus į lietuvišką, nors medžiai labai įvairūs, savotiški. Išgyventa diena Paduvoje. Perėjom per miestą, aplankėm Šv. Pranciškaus bažnytėlę ir džiaugėmės Šv. Antano prieglobsčiu. [222] Galėjom atlikti išpažintį, čia yra kunigas lietuvis. Bazilikoje prie Šv. Antano palaikų išgyventos akimirkos gyvai įsirėžė į atmintį.

BOVOLENTA–PONTELONGAS
2003 09 13–14

Sutinkame Tave, Jėzau, čia, lygumų keliuose. Čia taip gerai matyti toliai, platūs neaprėpiami laukai. Keliai raižo juos, kad žmogui būtu patogiau tuos laukus tvarkyti. Mūsų grupelė tose platybėse tokia maža. Einame pačiu kelio pakraščiu vorele, nes keliai užvaldyti mašinų, to pašėlusio mūsų amžiaus greičio. Žmogus Kelyje atrodo dar mažesnis ir beveik nereikalingas. Tačiau ne! Einame su Kryžiumi ir tautinėm vėliavom. Šie ženklai tikri ir savo galia pakeleivius sveikina, kalbina, sudomina. Sulaukiame nuoširdaus pritarimo mašinų signalais, rankų mojavimais. Artėjant prie miestelio iš tolo pasitinka bažnyčios bokštai ir itin aukštos varpinės, susmigusios į dangaus gylį, keliančios žvilgsnį aukštyn, vaduojančios iš nuovargio.

KAVACERĖ
(Cavazzere)
2003 09 14–15

Atsižiūrėti negali į šitokį troškimą pasiekti dangų didingais bažnyčių statiniais, aukštomis varpinėmis ir galingu varpų skambesiu. Tai išorė. Įėję į vidų randame tai, prie ko glaudžiasi širdis. Tai Kristaus Kryžius. Kavacerėje buvome nuoširdžiai sutikti, apnakvinti, išklausyti, apdovanoti. Apdovanoti tuo nuolankumu, kurį dovanoja pats Kristus ant Kryžiaus. Prieš iškeliaujant kunigas įvedė į Kristaus Kryžiaus koplyčią ir patikėjo mums jos paslaptį brėkštančioje ryto šviesoje. Ta didžioji paslaptis tą rytą su visomis žmonių nuoširdumo dovanomis pasiliko mūsų širdyse. Dar dabar jaučiame aną palaiminimą Kryžiumi. Tą paslaptį skaitome savo gyvenimo kelyje.

Kryžiaus koplyčioje tik švito,
Prieblandoj iškeltas Kryžius
Rausvoj žibintų šviesoje.
Čia smilkalai aukos tyloje
Sutiko Paslaptim šventa.
Tamsa jau sklaidėsi,
Šviesa budėjo.
Šventasis medis –
Paslapties žieduos.
Čia Kristus,
Nusižeminęs aukoj,
Čia Atpirkėjas!
O įskaityk, širdie,
Šios paslapties gelmes.

ARJANAS NEL POLESINAS–MECOGORAS–KODIGORAS–LAGOZANTAS
(Ariano nel Polesino–Mezzogoro–Codigoro–Lagosanto)
2003 09 16–17

Lygumos greičiau išsitrina iš atminties, bet toliuose stengiesi įžiūrėti viltį Kelio, bėgančio į tikslą. Einame ilgus nuotolius, kartais per 40 km, buvome ir pasiklydę. Pavargome, bet Dievas atidavė į maloningas globos rankas. Dabar vakaras lyg Lietuvoje, paskutiniai 6 km nekarštoje saulės laidoje. Aplink sodybos, apželdinti laukai dvelkia ramybe. Čia viskas taip artima, pažįstama, sodybos apželdintos įvairiais medžiais: verkiantis gluosnis, eglutės, tujos, klevai. Švelniai gaivina vakaro vėjas, pievose panašūs augalai, gėlės. [230, 231]

Mecogore – atviras, nuoširdus vaišingumas. Esame tarsi šeimoje, aptarnauja šeimininkai ir pats kunigas, prisėsdamas čia prie vieno, čia prie kito. Bendraujame.

Italai nuo vaišių stalo greitai nepaleis. Čia tikra šventė – patiekalų įvairovė, vaisių desertas, ypatinga kava, o svarbiausia – gera nuotaika, linksmumas.

Rytą Mišios mūsų kelionės intencijomis. [232]

Mažutis miestelis, turgus, nedideli tvarkingi namai, nuoširdūs žmonės. Jie pasitinka, kviečia į namus, rodo savo vaikų, vaikaičių nuotraukas. Abipusis džiaugsmas suartina, paaiškina ir tai, ko kartais nesupranti, kai nemoki kalbos.

Pailsėję dėkojame ir rengiamės keliauti toliau.
Prie Tavęs pailsėti atėjau,
Prie Tėvynės maldos.
Akmenėliai kelelio kieti,
Žolele tuos kelius nubarstau,
Žolele iš laukų,
Iš gimtųjų namų.
Paukščio sparnu
Lėksiu saulės
Kaip sesės sutikt.

Kodigore mus globoja saleziečiai. Apsistojome jų įkurtoje oratorijoje. Čia daug vietos. Ilsimės didžiulėje salėje. Tai mums tinka, turime savo patalynę, tad didžiulis grindų plotas – tiesiog laisvė. Broliai saleziečiai patys mums ruošia valgį. Tuoj bus „pasta“. Šiuo patiekalu, kur tik sustodavome, būdavome vaišinami. Visur jis skanus, visur truputį skirtingas, tik pavadinimas tas pats. Tai tikras itališkas valgis iš makaronų su įvairiausiais priedais ir pomidorų padažu. Jis paprastai valgomas pradžioje, o vėliau dar papildoma gausiomis kitomis vaišėmis.

Visur nuoširdžiai mumis rūpinamasi. [233] Suteikiama galimybė smagiai nusiprausti dušuose. Atsigauni, žmogus, pasijunti lyg naujai gimęs. Nelieka kelio dulkių nei nuovargio. Aplinkui džiaugsmingas klegesys, bendravimas. O rytas – visada nauja šviesa... Ji viltingai kviečia į kelią. Rytą visada šv. Mišios. Širdy įsikuria Marijos Krikščionių Pagalbos artuma, globa ir užtarimas. Iškeliaujame.

Daugiausiai miesteliai mums pasirodė jaukūs, mieli širdžiai. Bet ėjome ir per nuobodokus: neišvaizdūs namai, susispietę į gyvenvietes pilkose lygumose, beveik be medžių; netvarkingos pakelės, eklektiški gremėzdiški statiniai.

Tačiau tokių reta, štai vėl žavi gražūs žali miesteliai ir kaimai su giliai išartais laukais. Žemė kieta ir molinga. Čia vynuogynų mažiau. Laukai užsodinti pomidorais, kukurūzais, apsėti kviečiais. Dabar visur nuimtas derlius, dirvos ariamos. Žmogus erdviuose laukuose atrodo mažutis kaip žiogelis. Didelės, sunkios, skardžiai riaumojančios mašinos užtemdo ir mūsų kelią dulkių debesimis. Saulė kaitina negailestingai. Gerai, kad kelias bėga į priekį.

Protarpiais sumirga miesteliai, pasitinka nuoširdūs ir vaišingi žmonės, ir vėl patiriame laimingas atokvėpio valandėles.

Jei aš pažinčiau, kas tai?
Aš nupieščiau tave,
Ak, mano Laisve!
Aš tavim gyvenu,
Bet nepažįstu.
Priimk mano norą laimėti,
Laimėti tavo meilę.

Tavo buvimas –
Kad galėčiau ištarti,
Laisvai, nepriklausomai –
Meilė.

Lengvame debesyje
Išrašo sparnai tavo buvimą.
Aš nematau paveikslo,
Aš tave jaučiu
Žmonių rankose,
Ir vėl nutolsti...

Lagozante pietavome, labai gražiai priėmė. Maža bažnytėlė, šalia parapijos namai. [234] Pietums itin skanūs patiekalai. Norėta sustiprinti mūsų jėgas tolesniam keliui. Atvirai, jaukiai ir šiltai bendraujame. Nuoširdus palydėjimas ilgesnį kelio tarpą, kad nepaklystume.

KOMAKIJUS
(Comacchio)
2003 09 18

Nakvojame šiame gražiame lygumų miestelyje. [235] Miestelis prie jūros (tik 4 km nuo centro). Patys vadina *Mažąja Venecija*. Kol čia atsidūrėme, ėjom ilgai kaimais daugiau nei 30 km. Viešpaties vynuogynuose

dirbome per kaitrą. Dabar maloniai priimti ilsimės, stiprinamės valgiu. Po to bus ekskursija į pajūrį.

Viešpats naktyje leido išvysti Kelio šviesą, tai poilsio valandėlėje tikras džiaugsmas. *Mažoji Venecija* sveikina visus ir rodo savo brangenybes. Gėrimės Vidužemio jūros blyksniais, braidome toje atradimų naktyje – dega pakrantės žiburiai, ir nakties tamsa mėnulio šviesoje atrodo švelni, banguojanti. Begalinės platumos, tylus džiaugsmas, nuoširdumas. Šiandien mes esame svečiai. Kryžius šioje mistinėje tamsoje čia priartėja, čia vėl nutolsta, supasi bangose arba ramiai ilsisi atneštas po bažnyčios stogu.

Bangavimas šiandien sukryžiuoja kelius, kad klausčiau ir jūros atsakymo. Kas yra man šis Kelias, kai randu jį bangose ir tamsoje, kai tyliai tariu maldos žodžius, kad surasčiau Jį, Viešpatį, einantį pirma mūsų...

LONGASTRINAS–ALFONSINĖ
(Longastrin–Alfonsine)
2003 09 18–19

Į Longastriną einame didžiulio ežero pakrante. [236] Labai karšta diena, bet vanduo priartina dangų. Čia vienur, čia kitur savo žvilgsniu jį apkabiname. Tas artumas kelią daro lengvesnį, gaivinantį.

Paskui pasukame pro vaismedžių sodus ir vynuogynus. Poilsio valandėlę mus vaišina kriaušėmis tiesiog iš sodo. Tai neužmirštamas gaivumo, saldumo skonis, malšinantis alkį ir teikiantis jėgų. Žemės vaisius saulės artumoj atrodo kaip dievų valgis.

Longastrinas – nedidelis labai žalias miestelis. Jaukioje bažnytėlėje [237] dalyvaujame šv. Mišių aukoje, adoruojame Švč. Sakramentą.

Labai džiaugėmės, kai Alfonsinėje mūsų pasveikinti atėjo vaikai. Jų smalsumas ir šypsniai pražydo gėlėmis, paskleidusiomis meilės šilumą. [238] Maldų karolėliai leidžiasi Kelio juoston. Gyvenimo ūžesys pasidaro savas ir pažįstamas. Alfonsinės miestelis nedidelis, bet bažnyčia didinga, šalia – aukšta varpinė. Viršuje laikrodžiai, skelbiantys valandas. Laikas ir varpų skambesys neatskiriamai lydi visus šitame gyvenimo Kelyje.

BANJAKAVALAS
(Bagnacavallo)
2003 09 19–20

Atrodo, dar daug žingsnių reikės nueiti, kad Kelias panirtų į VII a., kurio prieigose stovime. Kaip pereisime tuos amžius, kaip įskaitysime jų paliktus ženklus? Šioje krikščionybės erdvėje stovi ir mūsų pėsčiomis atneštas Kryžius iš Lietuvos. [239] Tai tikras stebuklo ženklas šioje senovės

amžius skaičiuojančioje Bazilikoje, kur altorinė dalis ankstyviausia, žemesnioji koplyčia – X–XI a. su išlikusiu šv. Mišių stalu ir jį apglėbusiais skliautais. Sustojame ir mes, kad liudytume Kristų savo malda, atkeliavusia iš Lietuvos su Kryžiumi. [240] Bazilika ištapyta freskomis, kurios kalba XIV a. sakralumo ir meno išraiška. [241] Čia taip šventa. Norisi giliau įžvelgti, vis atviriau suvokti, ką duoda mums Dievo malonė šią kaitrią kelionės dieną nuėjus su malda apie 30 km.

Esame senoje romaninėje Banjakavalo šventovėje – S. Pjetro in Silvis bazilikoje. Pasitinka klebonas. Dalyvavimas šv. Mišiose – žodžiais neišreiškiama dovana. Čia Šv. Petras soste atgyja visa amžių realybe ir uolos tvirtybe. Čia ir Marijos su Kūdikėliu žingsniai jau visai arti mūsų amžiaus.

Kiek reikėjo laukti, kad ši šventovė atvertų duris ir mūsų gyvenimams. Iš freskų žvelgia visas dangus, pačiame altorinės dalies centre freska *Kristaus Kryžius*. Čia jis šv. Mišių aukoje gyvas, čia ratu apstoję apaštalai nustebę žvelgia į mūsų Kelią – mūsų nešamas Kryžius priartino maldos tiltą ligi šios vietovės šventumo. Prie Švč. Sakramento amžinai deganti liepsnelė šiandien kalba begalybe, o mūsų sujaudintų širdžių plakimas bando įsiklausyti, išgirsti.

Kalbėk, Viešpatie, mes, Tavo tarnai, klausome. Šiame ilgame Kelyje, šioje amžių tėkmėje, šioje Bazilikoje maldą aukojame, širdies plakimą. Mes ištirpstame šventumo Paslaptyje.

O sakralumo genijau,
Gyvenimo tikrovės sienoj!
Esi žiemos baltos
Ištirpstantis buvimas
Spalvų nugrynintam akmenyje.
(Sakei) Buvimo kreivėje kalnai
ir pievos žydinčios.
Kaitra spalvų,
Ištiškę jų žiedai
Po kojų linksta.
Kopimo giliame akiratyje
Dar paukščių čiulbesys,
Žalios žolės augimas,
Dar laiptai, saulės išrašyti.
O, atmintie, užmiršus kelią,
Atraski tą, kurs pavadino
Šį miestą taip keistai
Banjakavalo.

S. PJETRO IN VINKOLIS
(S. Pietro in Vincoli)
2003 09 20–21

Kelyje buvo daug miestelių. Visus sunku ir išvardyti. Tačiau norėčiau nors keliais žodžiais paminėti S. Pjetro in Vinkolį ir jo žmones. Kai abipusis nuoširdumas tampa stebuklo ilgesiu. Pasigirsta ilgesinga akordeono melodija, primenanti praeitį ir vėl nuvingiuojanti į tolį. Esanti ir ištirpstanti vakaro sutemose. Lieka žmonių artumo, draugystės ryšys, nenykstantis mūsų gyvenimo keliuose. [242]

Tikėjimas kaip duoną
Gėlą laužo,
O trupiniuose žaidžia
Saulės spindulys.
Suskamba rytmečio varpelio garsas
Ir šituos trupinius
Atlėkę paukščiai lesa
Iš ryto saulėje
Pabundančių laukų.

ČEZENA
(Cesena)
2003 09 21–22

Ar eidamas galvoji apie gyvenimą namuose? Šeima, artimieji liko toli su savo kasdieniais rūpesčiais. Pasiėmiau tik jų gerumą, jų išgyvenimus ir skausmą, kuris jungia mane su jais. Nešu jį šiuo Keliu. Nešu atiduoti, nešu paaukoti su išgyventais savo jausmais ir artumu. O dabar jie toli savo kasdieniniame gyvenimo sūkuryje.

Štai Čezena – gražus, senas miestas, išraižytas tiltais ir tekančia upe. XV a. tvirtovės rūmai ant kalno. Visas senovės jaukumas padvelkė į mus švelniu vėlyvo vakaro vėju. Naktinėmis šviesomis vakarienė restorane [244] parsikvietė keliautoją į tą vakaro gyvenimo sūkurį, kuriuo čia gyvena italai. Daugelis su šeimomis, kiti dviese ar jaukiom grupelėm. Mūsų šeimos ir artimieji toli, tik mintimis nuklystame į jų gyvenimą. Kylame į kalną, kur mums bus suteikta nakvynė. O kalno kelias nužymėtas Kristaus kančios kelio stotimis. Suklumpame. Meldžiamės, garbiname, dėkojame. Žingsnis po žingsnio artėjame į šio vakaro poilsio vietą. Pranciškonų vienuolynas pasitinka nakties tyla. Švelnioje šviesoje atgyja šventųjų paveikslai. Išgyvenu mistinį jų artumą. Jaukiame kambarėlyje žvelgiu pro langą. Esame ant kalno, apačioje nakties šviesomis žiburiuoja miestas. Girdisi

saliutai. Šventė. O čia ramu. Vienuolynai turi tą ramybės malonę, išmelstą malda ir auka. Šventieji ją dovanoja visiems čia apsilankantiems. Tyliai širdyje tariu – tai gyvenimas. Gyvenimas ant kalno perėjus *Kristaus Kryžiaus kelio* stotis. Gyvenimas, skaitomas tyloje. Niekas negirdi tariant šio žodžio. Tik vakarinė malda pripildo erdves neišreiškiamo gyvastingumo, kurį mes, nusileidę nuo kalno, vadinsime – Gyvenimu.

Kokia nakties tyla
Čia Kryžiaus Kelio stotys.
Čia vienuolyno kalnas
Atsiveria, įleidžia –
Maldoj randi žodžius,
Kur įskaityti negalėjai...
Dabar į juos atėjo
Mūsų Kelias
Į skaitymą maldos.
Pakalnėj miestas,
Tinkle jo gatvių
Šviečia žiburiai.
O tu skaitai
Gyvenimo žodžius
Tik tau vienam –
Šią tylią naktį.

KELIAS Į SAVINJANO SUL RUBIKONĘ
(Savignano sul Rubicone)
2003 09 22–23

Ir vėl kelias, gražus, nušviestas saulės, ankstyvą rytą – tiesiog palaima. Einant maldos žodžiai tariami tvirtai, su tikėjimu. Gyveni dabartimi... Pakelyje sutinki žmonių tikėjimą liudijančius ženklus. Tai pakelės kõplytėlės. Čia galima sustoti pailsėti ir artimai išgyventi Dievo akivaizdą. Per pietus Savinjano sul Rubikonės mieste mus pasitiko italų jaunimas. [245] Meldėmės gražioje Šv. Roko bažnytėlėje. Centriniame altoriuje garbinamas Šventas Kryžius, itin dosniai skleidžiantis savo malonės spindulius.

Paskiau linksmos vaišės su šios parapijos jaunimu. Nuoširdžiai, gražiai jie mus išlydėjo, padėjo nešti Kryžių.

SANTARKANGELO DI ROMANJAS
(Santarcangelo di Romagno)
2003 09 22–23

Laukimas. Tave atrandame laukime. Laukdami išsipildymo. Atėjome į gražų antikinį miestą. Malda sutinkame pasitinkančiuosius. Vakaro tyloje šis miestas atveria savo senamiesčio gatves. Čia būta katakombų. Ankstyvosios krikščionybės liudytojų. Dabar šios vertybės iš dalies yra muziejaus nuosavybė. Kai nemoki kalbos, – jos kalba savo buvimu tarp mūsų, malda, tyliuoju Keliu, kur žingsniai nematomi... Malda verčia istorijos lapus ir įvyksta išsipildymas. Altoriuje Marija su Kūdikėliu vis laukia ateinančiųjų. [246] Ateinantieji laukia Kalėdų. Šiame saulės nugairintame mieste jos atrodo dar toli, bet pervertusi dienų ir istorijos lapus, stoviu ant slenksčio, katakombų atmintyje, ilgose akmenimis grįstose gatvėse surandu tą šviesą, kurią skleidžia aukštoji varpinė su tūkstantmečių laikrodžiais; varpų skambėjimu ji sutinka ir vėl mus išlydi į Kelią. Tai Santarkangelo di Romanjas, šiąnakt mus globojęs ir priglaudęs, savo istorijos lape lyg tarp kitko įrašo... *Čia buvo jie su Kryžiumi.*

VERUKIJUS
(Verucchio)
2003 09 23

Kalnai. Suolelis rudens vėjyje. Ir kažkas daugiau, ko niekaip negalima išreikšti, bet tai, į ką įsižiūri vis įdėmiau, kas įspaudžia pėdsakus neužmirštamo vaizdo. Dabar jis tuščias, tik nukritę rudens lapai dar labiau pabrėžia tą vienišumą. Kalnai ir vienišas suolelis – tos skirtybės bloškė mane į tuos tarpeklius, kur laukė ilgas ir sunkus pakilimas, kur nebuvo suolelio, buvo tik Kelias, ilgas, svaiginantis grožiu.

Kalnai, kalnai... Kartoju daug kartų, kol atrandu mažą miestelį jų delnuose. Terasos, laipteliai, pakilimai ir nusileidimai, vėjas ir žalia gydanti spalva.

Ramybė čia pinasi su pavargusiais mūsų žingsniais. Malda su pilko akmens spalva ir dangus neaprėpiamas dar artimesnis. Saulė kaitina, lipimas status, tariant maldos žodžius pritrūksta kvapo, vėliavos palinksta žemyn, o Kryžius pasunkėja ant pečių.

Verukijaus miestelyje – didelė Šv. Martyno ir Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčia. Iš šventoriaus terasos ramiai žvelgi į atsiskleidusį grožį. Čia mus atvedė Kelias. Po bažnyčios stogu esame saugūs. Galima prisėsti ir pailsėti. Pailsėti maldoje ir artume grožio bei darnos Kūrėjo.

Čia pavalgydinti, čia laukti. Vaišinamės skaniomis, sultingomis vynuogėmis. Saldu ir tikra. Gera ir gražu, kai užkopi į kalną ir randi Bažnyčią.

SAN MARINAS
(San Marino)
2003 09 23–24

Einame į San Mariną pėsčiomis, į tą laisvės žemę – Mažąją Respubliką, užklotą dangaus ir mėlynos (laisvės) spalvos. [250] Vėjyje plevėsuoja mūsų nešama San Marino vėliava. Mėlyna – balta, vainikuojanti trijų kalnų viršūnes su bokštais. Stengiamės įminti, kas yra tuose kalnuose, toje mažoje X a. paskelbtoje respublika Europos šalyje.

Ateiti į San Mariną pėsčiomis – tai bent! Lyg mįslės įminimas atsiskleidžia nuostabūs kalnų vaizdai. Rodos, priartėjome prie pačios kalnų širdies – Laisvės aikštės. Šalia įspūdinga katedra su grakščiomis, aukštomis kolonomis. [253] Mes kviečiami į vidų.

Čia Šventojo Marino kapas ir miesto įkūrimo istorija Bažnyčios žvilgsniu. Verčiami istorijos lapai. Šventųjų paveikslai ir statulos liudija praeities laiką, priartina prie mūsų dienų. Šv. Agota, išgelbėjusi San Marino laisvę, neužmirštama. Ji kalba ne tik praeitim, bet ir dabartim per tūkstančių piligrimų troškimą gyventi laisvėje.

Žvelgdami nuo aukštumų ir į kalnus, atrodo, kvėpuojame tuo laisvės troškuliu, legendos tampa tikrove, praeitis – dabartimi. Tai begalinės erdvės išgyvenimas. Įeiti pėsčiomis į šią valstybę reikia daug vidinės drąsos ir ištvermės. Tai laisvės milžinas su trimis tvirtovėmis. Šventykloje keturios statulos, simbolizuojančios dorybes: Išmintį, Teisingumą, Vienybę, Tvirtumą. Jos visiems primena aukštumų Kelią.

Nakvojame šio didžiulio kalno glėbyje, Šv. Juozapo viešbutyje, įsikūrusiame prie Švč. Mergelės Marijos bažnyčios. Senojoje bažnytėlėje ankstų rytą su Šv. Klaros seselėmis dalyvaujame šv. Mišiose. Visa valstybės istorija – Bažnyčios nušviesta. Miestas senas, gražus, norėtųsi ilgiau čia pabūti. Bet šiandien 20 km kalnais keliausime, Kryžiumi nešini. Iš praeities į ateitį bėgs, vingiuos Kelio juosta, jungianti mūsų žingsnius, mintis ir maldą. Kalnų viršūnėmis pradeda plaukti debesys, apie pietus – lietus, tiesiog liūtis. Atėjome į Novafeltriją visi sulyti, peršlapę. [254]

NOVAFELTRIJA
(Novafeltria)
2003 09 24–25

Novafeltrijos naktis. Po permerkiančio lietaus pasineriame į gilų vakarą šilumoje ir ramybėje. Išdžiaustyti drabužiai ir permirkę batai dar mena, kaip staigiai buvome užklupti liūties. Šlapi drabužiai pančiojo kojas, atsidūrėme lyg nelaisvėje, bet jos negalėjome išvengti, – ėjimas su Kryžiumi

nesirenka aplinkybių. Viltis kviečia eiti. Eiti, kol išeisi, pasieksi, atrasi laisvę. Kryžius buvo su mumis ir mūsų namai buvo Kelyje. Dabar esame priglausti ir sušildyti. Tai negęstanti ugnis, nebijanti nei liūties, nei nakties. Gilioji Novafeltrijos naktis buvo maldoje. Ramybės angelas laikė lietaus išpraustą žemę, o Viešpats nubrėžė joje mūsų Kelio kreivę ir dovanojo Rytą, pilną šviesos ir šilumos. Po Mišių su Kryžiumi keliausime per kalnus. Nuostabi kalnų grožio pilnatvė. Džiaugiamės ir meldžiamės.

Lydi vėjuota skaidri diena...

Norisi viską, kas išgyventa ir surašyta širdyje, dabar paberti, atskleisti. Džiaugsmo, maldos ir grožio neaprėpiamai daug. Šiandien visas Kelias bėgo per kalnus. Kartu su vėju skriejo ir mūsų maldos žodžiai į kalnų viršūnes – arčiau dangaus. Pavyti debesį, išgirsti širdies plakimą, – ne tik savo, bet ir savo artimo, Tėvynės ir šių kalnų. Išgirsti Dievo balsą šiame švelniame maldos ir grožio skambesyje.

Artėjame prie Sarsinos... [257, 258, 259]

SARSINA

2003 09 25–26

Nedidelis Italijos miestas, garsus savo šventąja Katedra, gausiai lankoma piligrimų iš viso pasaulio. [260] Katedros erdvė, išgryninta laiko tėkmės, pasitinka mus altorinėje dalyje iškeltu kryžiumi. Katedros šventumas toli sklinda už šio miestelio ribų, kur Jėzaus Kryžius nušviečia ir jo šventųjų šlovę. Tai Šv. Vičinio gyvenimo ir maldos sudėtas šventumo palikimas, dabar dosniai dalijamas visiems, kas tik čia atvyksta. O paties šventojo – šio miestelio globėjo – kūnas ramiai ilsisi šoniniame altoriuje. [261] Jo užtarimo išsivaduoti iš blogio prašyti su malda čia skuba žmonės iš įvairių kraštų. Čia ir mes atnešėme savo kelionės lūkesčius, išgyvenimus ir džiaugsmą. Prie šios garsios katedros kryžiaus priglaudžiame ir savo atneštą Kryžių iš Lietuvos, turėdami vilties pasisemti sklindančio šventumo, numalšinti kelionės troškulį ir padėkoti.

Ne tik katedros vidus, bet ir išorė skleidžia toli sklindančią šio miesto šviesą ir šlovės garsą. Už šiltą priėmimą, už apdovanojimą dvasiniu gėriu dėkojame Dievui ir Šv. Vičiniui, kad pasitiko mus, o dabar išlydi į Kelią pilnus pasitikėjimo ir ramybės. Išgyventa malda ir grožis, atskleistas laikų istorijos lapas, lyg iškili antikos kolona prie įėjimo į šią šventovę, sutiks ir lydės piligrimus iš viso pasaulio, liudydama atvertas duris į šventumą. <...> *ir ateinančio pas mane aš neatstumsiu...* (Jn 6, 37).

BANJO DI ROMANJA
(Bagno di Romagna)
2003 09 26–27

Išėję iš Sarsinos, visą dieną apie 23 km einame kalnais. Čia vienur, čia kitur gyvenvietė, gilūs slėniai, tiltai, apačioje tekančios upės. Kalnų žalumoje pabirusios avelės primena Viešpaties keliones su apaštalais. Kalnai tarsi jūros dugnas, banguojantis žaliomis bangomis. Augmenijos apsupti, kyšo kaimeliai, miesteliai, su iš toli pastebimomis bažnyčiomis. Kalnų viršūnėmis plaukia debesys, čia uždengdami, čia atverdami saulės šviesą. Visas grožis klojasi sieloje, kad atėjus laikui, vėl atrastum. Tokia didybė nesutelpa viename žvilgsnyje. Malda tik lengvai sklendžia aukštikalnėm ir perėjom. Ji užpildo erdvę ir mes nesijaučiam vieniši, svetimi, tą valandą mes čia gyvename gamtos ir Dievo akivaizdoje.

Kelias pasidaro visai savas, einame lyg šeima. Pakylėti dvasia, visi džiaugiamės, juokaujam. Šiąnakt nakvojame Banjo di Romanjoje. Priglaudė broliai pranciškonai. Vaišino karšta pica ir vynuogėm jaukiame vienuolyno kiemelyje.

Bažnytėlė čia nedidelė, šalia jos – pranciškonų vienuolynas, į gatvę prieš akis – didžiulis žalias kalnas. Dabar tai mūsų Kelias.

BADŽIJA PRATALIJA
(Baggia Prataglia)
2003 09 27–28

Gražieji kalnai jau paliesti dailininko rudens, įvairių spalvų kaita tiesiog svaigina grožiu. [263, 264, 265] Malda pinasi su tuo grožiu, sklendžia, virpa, skleidžiasi. Apima nenupasakojama kopimo į kalną nuotaika. Ir sunku, ir gražu, ir nepaimama, ir vis tiek pasilieka. Meldiesi ir renki, kopi ir kyli. Pagaliau Paso dei Mandrijolio (Passo dei Mandrioli) viršūnė – 1173 m. [266] Čia suvokiame, kad laimėjome. Laimėjome dieną maldoje, grožį sieloje. Viršūnėje galima pailsėti – tikslas pasiektas.

Gražioje nacionalinio draustinio erdvėje – miestelis Badžija Pratalija. Kryžių įnešame į nedidelę akmens mūro bažnytėlę, menančią čia gyvenusius benediktinus. Vaikštom po jos skliautais, klaupiamės prie altoriaus, išlikusio dar iš pirmosios bažnyčios laikų. [267, 268] Čia švenčiame sekmadienį, susitinkame su bažnyčios bendruomene.

Miestelis nedidelis, terasinis. Gamtoje ir bažnyčioje išgyvename Dievo artumą, grožį ir daug daug nenusakomų dalykų... Ak! Kelias, juo reikia eit, bet ir jis veda, kviečia, apdovanoja. Susitinka senieji amžiai bažnyčių atmintyje, išlydi žmonės su atviru nuoširdumu ir malda. Tolumoje – vėl

kalnai. Sugrįžtu į minties kaitrą, kur vertikalė ir horizontalė Kryžiaus ženkle iškelia pasaulį ant žemės delno Dievo artumui, tikėjimo žibintas atveria žodžiui širdį ir jis gimsta varpo gaudesiu.

BIBJENA
(Bibiena)
2003 09 28–29

Į Bibjeną atėjome vakare. Tai senas miestas, net su romaninės architektūros statiniais. Bažnytėlė, į kurią įnešame Kryžių iš Lietuvos, yra nedidelė, datuojama XII–XVI a. Vidinė erdvė, apimama žvilgsniu, apkabino savo skliautais, šventumu, renesanso freskom ir paveikslais. Aišku, per trumpą laiką neįmanoma artimai išgyventi to, ką pamatai, tad pasineri į maldą, šv. Mišių auką. Tačiau ta ankstyvoji krikščionybės epocha stovi šalia, pagauna tavo mintis ir dar aukščiau kelia dvasią. Senoji krikščioniška Europa kalba ir praeitimi, ir dabartimi. Kunigas visus palaimina Švč. Sakramentu, ir temstantį vakarą apgaubia paslaptinga šventumo šviesa.

Siela renka tą šviesą, Prisikėlimo paslaptį šioje, lyg lotoso žiedas, šventovėje. Nenusakysi žodžiais, ką išgirsti ir pamatai nušviestą tos paslaptingos šviesos. Kalnų, medžių ir vakaro slėpinys taip pat skleidžiasi malda, kuri įžiebia ugnį Dievo Malonės veikimui.

Sukūręs ir pakvietęs žmogų amžinajai laimei, Dievas nelieka nuo jo pasislėpęs, leidžia save pažinti laiko tėkmėje, kultūrų kryžkelėse, tikslingame pasaulio grožyje. Gyvename vis atviresniame pasaulyje, daugiau bendraudami ir pažindami. Dievas ir žmogus. Svarbu dalytis su žmonėmis Dievo bendrumo džiaugsmu.

Vaišingai priima pranciškonai. Suruošia gausias vaišes. Ne tik mus, bet ir šeimininkus viskas domina, pokalbiai užsitęsė iki vidurnakčio. Per vertėją sulaukėme daug klausimų. Bendrauti smagu, tačiau neužmirštam, kad didžioji katedros varpinė kels mus apyaušriu į šv. Mišias ir vėl į Kelią. Ryt keliausime į La Verną.

LA VERNAS
2003 09 29–30

Kelkis, nušviski! Tavoji šviesa atėjo, Viešpaties šlovė virš tavęs sušvito! Nors žemę štai sutemos gaubia ir tautas tamsybės dengia, bet virš tavęs Viešpats šviečia, virš tavęs jo šlovė apsireiškia (Iz 60, 1–2).

Sėdau rašyti apie La Verną ir pajutau, kad man tai neįveikiamas uždavinys.

Tai RYTAS ir VAKARAS. VAKARAS ir RYTAS.

Šioje lygtyje nėra nežinomųjų, yra tik gilus šventumo slėpinys, kuris leidžia žvelgti, bet sprendimas kiekvieno atskiras ir atsakymai skirtingi. Šventasis La Verno kalnas pasitinka mūsų atneštąjį Kryžių paukščių giesmėmis, paslaptingu medžių šlamesiu ir vakaro saulės žėrėjimu. [275] Užkopę į viršų, pajuntame, kad mūsų malda – nepaprastai džiugi, nes jau buvome apkabinti šio kalno, kurio garsas sklinda po visą pasaulį, buvome paliesti Dievo malonės ir Šv. Pranciškaus artumos.

Draugauti su Dievu čia per jo Sūnų Jėzų Kristų šiame gamtos grožio stebukle ryžosi Šv. Pranciškus. Pasiryžimą lydėjo RYTAS ir VAKARAS... Ką išgyveno čia šis Šventasis savo nuolankumu, paženklintas Kristaus žaizdomis (stigmomis), mes veriame į maldos žodžius.

Dievo malonė atsiveria žmonėms, ir plaukia čia tūkstantinės piligrimų minios, [276] visi grįžta apdovanoti, bet kiekvieno tikras sprendimas šio švento Kalno šviesoje lieka dar neįmintas. Reikia ieškoti savo kalno, kad malda nutiestų tiltą, kad sujungtų šiuos kalnus.

Apie tai mums kalbėjo broliai pranciškonai, sužinoję, kad mes iš Lietuvos pėsčiomis atnešėme Kryžių į La Verną. Jie atvirai priėmė tai lyg ženklą draugystės ir dvasinio artumo. Šventasis Tėvas Jonas Paulius II 1993 m. lankėsi Lietuvoje ir tais pačiais metais apsilankė La Verne. Jis sakė, kad per Kryžių ateina šviesa ir kad Lietuvos Kryžių kalnas Šiauliuose ir La Vernas – tai lyg dvyniai. Dabar mūs Kelias su Kryžiumi gražiai atspindi Maldos tiltą, jungtį tarp šių Kalnų, nusidriekusį per Europą, jungiančią tautas. Tai Taikos kelias.

Broliai pranciškonai labai nuoširdžiai atvėrė mums skrynias dvasinių turtų, vedė Šv. Pranciškaus gyvenimo pėdomis. Štai čia jis vaikščiojo, čia kalbėjosi su Viešpačiu...

Vietoje, kur gavo stigmas, dabar stovi graži koplyčia; joje lankėsi ir Šventasis Tėvas. Kiek čia sudėta maldų, troškimų, ašarų ir širdžių paslapčių, nesužinosi, tik panyri į šią šventumo erdvę gilioje maldoje, tik klausai, skaitai ir trokšti kuo arčiau priglusti prie šio atminimo, prie šventųjų bendravimo ir prie paties Jėzaus. Štai čia uolėtoji Šv. Pranciškaus lova. [278] Štai vietos, kur jis išgirdo Jėzaus balsą, regėjo Jį, klausė Jo ir tarnavo Jam. Dabar ši tyla kalba mums, einantiems Šv. Pranciškaus keliais. Stengiamės įžiūrėti jo pėdsakus vis ryškiau – tai Rytas.

Vakaro tylioje ramybėje atsiskleidžia kalnų grožis. Didingasis slėpinys dar paslaptingesnis. Ir pats giliai panyri į išgyventą maldą, į šv. Mišių Auką, dėkodamas Dievui, kad leido čia ateiti į artumą, į Dievo ir žmonių Meilę.

Iškeliaujame apdovanoti ir sustiprinti. Daug matę ir išgyvenę, išeiname su savo Kryžiumi iš Šv. Pranciškaus koplyčios, kur jis gavo stigmas –

Dievo Meilės ženklus. [279, 280, 281] Kelias bus sprendimų ir atsakymų, kiekvienam atskirai ir visiems kartu, nes tai buvo maldos tiltas tarp kalnų dvynių – kaip sakė broliai pranciškonai. La Vernas Italijoje ir Kryžių kalnas Lietuvoje, tikime, neišardomai sujungė mus draugystei.

MIKELANDŽELO KAPREZĖ
(Caprese Michelangelo)
2003 09 29–30

Nelaukti... Išlydėjo mus Šv. Pranciškus į tolesnę kelionę, bet šios dienos viltys mažos, kaip šis nuošalus kaimelis su mažute bažnytėle (koplytėle). Čia esame ne visai laukti svečiai. Kryžių kunigas į šią bažnytėlę nenoriai priėmė ir greit išprašė kartu su mumis. [283]

Apsistojome apleistoje sporto salėje, su mumis ir Kryžius. Apniaukė širdis nuovargis. Jaučiam skausmą ne tik kojų, bet ir širdies. Vienišumas skverbiasi į sielą. Ir prasideda ilgos diskusijos. Kiekvienas girdim tik save. Visi kalbam, nebuvo kas klauso. Pirmą kartą Kryžius buvo mūsų miegamojoje patalpoje. Šią ginčo valandą mes jį užmiršome. Kas sudrumstė mūsų sielą? Kodėl mes tokie vieniši savo abejonėse ir skausme? Ėjome juk tokiu gražiu keliu tarp kalnų. Gražūs vaizdai, ramios avių bandos, sodri žaluma... Kodėl staiga prireikė taip skaudžiai atsiverti? Matyt, reikėjo... Turime pasijusti vėl viena šeima ir nakties tyloje kiekvienas paklausti savęs, atrasti tikrą savo Kelią, kuris neužgožia kito... Toje sunkioje nakties tyloje Kryžius mus mokė, jis buvo su mumis. Miegojome ant grindų, o jis budėjo, kiekvienas aiškiai jį matėm...

Rytas išaušo gražus ir taikus. Saulės žara kalnuose kalbino, kvietė, džiugino. Toliuose tekėjo kalnų upė, girdėjome jos balsą. Tai mūsų laikas, dovanotas daryti gera.

Per pusryčius švenčiam mūsų kelionės sesės Teresėlės vardadienį.

Esame suburti Dievo ir vieno tikslo laimėti.

ANGIARIS
(Anghiari)
2003 10 01

Kalnų upe! Kaip norėjau tave apkabinti, kaip norėjau įbristi. Bet tu bėgai slėpdamasi kalnuose. Kelias ėjo daugelio žmonių žingsniais ir išsiskyrimas artėjo. Maldavau, leisk tave į savo gyvenimą pasiimti, – tylinti kalnų gelme. Nakties tamsoje verkiau, kai tu pranykai. Dabar tu vėl slepiesi (tarp kalnų), juk ketinau paslėpti tave savo širdyje... [284]

SAN SEPOLKRAS
(Sansepolcro)
2003 10 01–02

Pamačiau Tave akimirką savo gyvenimo, negaliu sutalpinti į šį ilgą Kelią, kuris atvingiavo net iš Lietuvos. Likai neįskaitomas ankstyvųjų amžių šešėlyje ir taip pamiltas mūsų Kelionės dienoje, kad trokštu vis grįžti į tavo laiko tėkmę, pasinerti maldų šventume ir ieškoti vėl kelio naujai atrasti Jėzaus Prisikėlimo paslaptį savo širdyje. Žvilgtelėjome į Tavo amžių veidrodį, apstulbome, sumišome pamatę ir save. Kalbų skirtybė užveria savo vartus, nes jos nesuprantame, bet atsiveria nematomi šventumo vartai ir, dvasios vedami, einame pro juos į tą pažinimą, į išgyvento laiko tėkmę.

Kiek daug čia pažymėta žodžiais (Volto Santo). Apsunko mūsų žingsniai, kol įveikėme kelią į San Sepolkrą. Prietemoje atsidūrėme prie iškilios XII–XVII a. šventovės. Čia susijungs du keliai... Piligrimų iš Šventosios žemės, davusių pradžią šios šventovės įkūrimui, kaip mini dokumentai, ir mūsų Kelias, kuriuo pėsčiomis atneštas Kryžius iš Lietuvos. Du keliai, iš X ir XXI amžiaus, šventumo pažymėti susijungė iškeldami paslaptingą klausimą „kodėl?“ Kodėl taip veržiasi širdis pažinti šį seną miestą?

Mus priglaudusio vienuolyno arkose sustojau prie freskos *Mater Dolorosa* (Motina Sopulingoji). Laiptų pakilime mąsčiau apie Tėvynės ir savo pačios gyvenimą. Evangelijos žvilgsniu žvelgiau į kryžių. Čia Kristus kunigo drabužiais – iš Meilės trokšta atpirkti pasaulį. [285] San Sepolkro bažnyčia didžiuojasi šio kryžiaus garbe, jo istoriniu senumu (IX–X a.) ir šventumu. Prie visko ir mums leista liestis dvasia. Ir liko neužgesintas troškulys vėl sugrįžti į šį šventą miestą, gilią vienuolynų ramybę.

Ryto šv. Mišiose pas sesutes vienuoles mano mintys skrido iš amžių tolumos į mūsų laiko tėkmę, mačiau šį Kelią Dievo plane ir save, apgaubtą Jo malonės ir globos. Šį stebuklingą rytą meldžiau leisti tai, kas dar nerasta, bet jau pasėta kiekvieno mūsų širdyje.

CITA DI KASTELAS
(Citta di Castello)
2003 10 02–03

Šiuose dviejuose miestuose – San Sepolkre ir Cita di Kastele – išgyvenome labai daug. Detaliau aprašyti nesiimu, nes miestų kultūra ir ankstyvųjų amžių autentika reikalauja pateikti tikslius istorinius duomenis, o mūsų Kelias – dvasinio pobūdžio. Išreikšiu tik tai, ką išgyvenome patekę tarp sukrautų krikščionybės lobių, ir, kiek įmanoma pakeleiviui, stengsiuosi atskleisti tai, ką išsinešėme savo širdyje.

Su Kryžiumi atėję buvome priimti pačioje Katedroje. [287] Nustebino ir prabloškė jos didingumas ir freskų tapyba. Pirmame aukšte yra garbinga vyskupų amžinojo poilsio vieta. Viršuje – Katedros erdvė po ištapytu kupolu ir skliautais. Pakeli galvą – atsiveria dangiškas gyvenimas su Kristaus Prisikėlimo paveikslais ir kitais pažįstamais ir nepažįstamais siužetais. Dvi erdvės – dangaus ir žemės. Katedros centre pagarbią vietą užima ir mūsų atneštas Kelionės Kryžius. Labai šventiškai esame apglėbti žmonių meilės ir nuostabos (dėl šio kelio ilgumo, dėl mūsų mažos šalies, kuri šiandien sutilpo po šios Katedros skliautais, nes jos išraiška buvo tikėjimas). Tikėjimas mums davė džiaugsmo ir laisvės sparnus, o stovėjome ten, kur buvo Meilė. Po šv. Mišių – iškilminga vakarienė parapijos namuose. Buvo jau visai vėlus vakaras, tad nelabai įsidėmėjome, kur mus vedė. Pasirodo, mus atvedė į pirmą miesto bažnyčią. Joje šiuo metu vyksta kultūriniai katalikiški renginiai. Buvom supažindinti su čia viešėjusiais estų choristais. Pažinčiai jie mums pagiedojo, padovanojo savo choro giesmių įrašus. Vakaro maldų, giesmių ir draugystės kelias kilo vis į didesnes dvasines aukštumas. Bažnyčios šoninės koplyčios altoriuje Švč. Mergelės Marijos, miesto globėjos, paveikslas, pridengtas išpuoštu ir žėrinčiu bareljefiniu Marijos su Kūdikėliu atvaizdu. [288]

Visur čia taip šventa, ramu ir tikra nuščiuvusioje nakties tyloje, šioje paslapčių jūroje. Atėjęs kunigas tiesiog apstulbino savo žodžiais: „Marija pasikvietė jus čia... norėjo, kad ateitumėte...“ ir atidengė paslaptingąjį Švč. M. Marijos su Kūdikiu paveikslą. (Paprastai jis atidengiamas tik keletą kartų per metus – iškilių švenčių metu.) Tikras stebuklas! Mūsų Kelio žingsniai buvo lyg padauginta duona dykumoje. Mums leista visai arti priartėti prie šio šventumo. Tai buvo Pakylėjimas per Švč. Mergelę Mariją. Visi paskendome gilioje maldoje. Visą šio miesto gėrį ir grožį išgyvenome dvasios pakilumu, be žodžių, be veiksmo – tik atvira širdimi ir tikėjimo patvirtintais žodžiais: „Marija norėjo, kad čia ateitumėte...“

Po šios stebuklo nakties išaušo rytas, džiugus ir šviesus. Einame į Šv. Veronikos vienuolyną. „Mūsų miestas turtingas šio vienuolyno maldomis“, – sakė mus lydėję kunigai.. Šių turtų sėmėmės ir mes. Tai Šv. Veronikos Džuljani, vienuolės kapucinės, mistikės, gyvenimas. Gimusi XVII a., pasižymėjusi dideliu šventumu. 1697 m. buvo apdovanota stigmomis – Dievo malonės ženklais. Mirė 1729 m. XIX a. paskelbta šventąja. Čia, vienuolyne, yra jos celė ir muziejus. [290] Kapucinų gyvenimas tikrai nėra lengvas, bet jų išgyventa Dievo meilė žadina žmonių atsiliepimą. [291] Šiuo laiku tai sunku suprasti, bet Dievo gailestingumas beribis. Kai žmonės ateina, vienuolyne skamba varpas. Vienuolynas prisiglaudęs prie bažnyčios, kur yra Šv. Veronikos palaikai.

Ir vėl dvasinės duonos padauginimas. Dabar jį gauname iš šio vienuolyno seselių maldų. Iš Šv. Veronikos šventumo turtų renkame, džiaugiamės, trokštame mylėti visus, kuriuos Dievas leido sutikti šiame Taikos kelyje.

Išgyvenome tiek daug Dievo malonės, duotos šiai kelio atkarpai.

Atsivėrė Paslapties durys istorinėje ir dvasinėje erdvėje. Ir nieko daugiau negali pasakyti – tik dėkoti, dėkoti...

Iškeliaujame pabuvę šio miesto panoramoje, išgyvenę šimtus metų, iškeliaujame [292], garbindami Dievą malda.

Kiekvienas žingsnis – malda.

UMBERTIDĖ–SOLFANJANAS–KOLOMBELA
(Umbertide–Solfagnano–Colombella)

2003 10 03–05

Susitaikinimas. Kodėl parašiau šį žodį, gal kad manau, jog pats Kelias – tai jau yra susitaikinimas... Prie susitaikinimo reikia prieiti, reikia išgyventi Kelią ir kalnus reikia atrasti, vynuogienojus, žydinčių gėlių spalvas, reikia atrasti žodžius, vieną žodį – atleisk...

Taigi kelias į Umbertidę buvo turtingas pažinimų. Pažymėtas grožio ir kaip visuomet istorijos. Diena vertė lapą po lapo. Umbertidė gražus senas Italijos miestas, su giliomis praeities šaknimis – net iš VII a. Griautas, naikintas ir vėl atstatytas. Istorijai ypač reikšmingas XII amžius, kai vyko kovos dėl valdžios. Umbertidė turi ir dviejų pasaulinių karų dramatinį atminimą, kai per bombardavimą nušluota daugelis pastatų ir ant sugriautų bažnyčių buvo statomi namai. Blogis nepajėgė sunaikinti tikėjimo, savo vietose atsikūrė bažnyčios. Tai istorija. Mūsų kelias nėjo per istorinį centrą, senamiestį. Mūsų Kelias buvo apglėbtas naujos miesto dalies nuoširdumo glėbio. Pasitiko naujai statytos bažnyčios klebonas. *Prisikėlusio Kristaus* bažnyčia konsekruota 2001 m. [293] Naujoji bažnyčia su visu sielovados ir parapijos centru yra naujojoje miesto dalyje. Bažnyčia sutiko mus Prisikėlusio Kristaus Gerąja Naujiena. Kristus gyvas – gyvas tikėjime, maldose, gyvas šv. Mišių Aukoje, kurias aukojo kunigas, šią Gerąją Naujieną skaitydamas Brailio raštu, per kunigystės pašaukimą perduodamas ją visiems, kas tik nori tuo gyventi. [294] Gerosios Naujienos garsas sklido tolyn, lyg tas vingiuojantis maldos Kelias.

Sutinkame nuoširdžius, vaišingus žmones, kurie pasikvietė mus į savo namus. Namai, prigludę prie XIII a. Šv. Pranciškaus bažnytėlės, turi gražią dovanojimo istoriją – gyventi meilėje. [295]

Pasidalytas gėris mus toliau lydi. Kelyje širdingai atsiveriame vienas kitam susitaikindami. Švenčiame vadovo Gintaro gimtadienį. Geltonos kalnų

gėlės jo rankose. Šias gėles dažnai regėdavome pakelėje, matydavome jomis išpuoštas bažnyčias, o dabar jos – mūsų vadovo rankose. Susitaikinimo šventė išpuošė mūsų kelią jų žiedais. Papuošėme jais ir mūsų nešamą Kryžių. Kiek reikėjo padaryti žingsnių, kad pastebėtume visą grožį ir gėrį ir atsiduotumėme jam! Pasaulis didelis ir gražus. Tai Dievo vynuogynas žemėje. Atrodo, tarsi esame pakviesti čia darbui. Diena pripildyta maldos ir ėjimo priartėti prie kiekvieno žmogaus. Atrasti Kelią, einantį per savo širdį.

Atsiverti...

Maldoje išgyventa diena atsivėrė visu savo grožiu, atiduodama viską mums. [297] Artėja vakaras. Reikia pasiekti nakvynės vietą. Nuovargis didelis. Išgirstame skambančios bažnyčios varpus. Manėme, jau arti, jau atėjome... Bet kelias dar vingiavo, bėgo iki visiškų sutemų, kol atvedė į Kolombelą. Čia, bažnyčioje, dega šviesos ir kunigo nuoširdumas tarsi prailgina Umbertidės bažnyčios apkabinimą, atiduotą į kito kunigo, taip pakiliai mus sutikusio, rankas. Po vakaro Mišių kartu su kunigu ir seselėmis vienuolėmis šventėme gerbiamo ganytojo kunigystės 50 metų jubiliejų. [298] Bendravimas prie vaišių stalo. Kunigo dovana mums – albumėliai su tikėjimo ženklais, paminklų atvaizdais. [299]

Ir palaiminimo įrašu:

Il Signore
Per intercessione di Maria s.s.
Benedica tuti voi
D. Gilberto, parroco.

KELIAS Į ASYŽIŲ
(Assisi)
2003 10 05–06

Dangaus langas

Keitėsi spalvos, Kelias bėgo kaip upė, ieškodamas Kristaus pėdsakų ir be galo trokšdamas juos surasti! Aš buvau su savo gyvenimo panorama, su prisirišimais, su ilgesiu pajusti šventųjų artumą. Viskas ryškėjo, skleidėsi Kelyje į Asyžių. Šventojo Pranciškaus kelyje, jo asmenyje. 800 metrų nuotolyje (gal daugiau), tik tame pačiame pasaulyje ir tą pačią dieną, kai Dievas užkalbina žmogų. Dar nedrįstu atsakyti, tik tyliai tariu: „Klausau, Viešpatie."

Einu ne viena, aplink draugai, broliai ir seserys, bet ir jie truputį nutolo, leisdami būti pačia savimi šio Kelio ašyje. Einame į Šv. Pranciškaus miestą.

Diena vėjuota ir darganota, bet sieloje giedra. Sustoję pakelėje išpuošiame Kryžių. Visi rengiamės ypatingam susitikimui su Šv. Pranciškumi. Juk Kelias eis pro jo gimtąjį miestą. Tiek daug apie šį Šventąjį prirašyta, daug bažnyčių pristatyta jo šventumui atminti. Italijos globėjas, savo gyvenimu liudijęs Kristų. Mąstydami apie Kryžių trokštame šį šventumą išgyventi asmeniškai. Jo dėka priartėjame prie To, kurio ieškome visu savo gyvenimu. O tai ir yra tas kelias, kelias atrasti Kristų asmeninį ir visų. Atrasti visą pasaulį, apkabinti visą žemę, matant saulę, jaučiant vėją, įdegant ugnį.

Kas tai? Ar plakanti žmogaus širdis, ar malda kelio juostoje, ar prisilietimas prie šventumo? Negali rasti atsakymo. Prašai Šv. Pranciškų padėti atrasti teisingą Kelią, vedantį į Tiesą.

Lyja, apsiniaukę. Artėjant prie Asyžiaus vėjuotame kelyje dangus ir žemė buvo dar arčiau vienas kito. Pažvelgėm į dangų, nusigiedrija plotelis, tarsi atsiveria dangaus langas. Visai arti Asyžius. [300] Ant kalno vienuolynas su bažnyčiomis, jų prieglobstyje saugus miestelis. Kylame į šį kalną su Išganytojo Kryžiumi. Ką liudijame? Ar kelio ilgumą, ar savo širdies troškulį, ar šv. Pranciškaus artumą ir globą? Vakare įžengiame į Asyžių. Oras drėgnas ir labai vėjuotas. Užlipę į vienuolyno galeriją pamatome nuostabų vakaro vaizdą. Saulė krašteliu pro debesis apšviečia didingą kalną, o slėnis visu grožiu ilsisi po dangumi. Štai Asyžius – prieš akis atgyja kitoks, gyvybingas, su Dvasios galia. Žavimės jo grožiu, meldžiamės...

Tai mūsų kelionės apvainikavimas Šv. Pranciškaus artumu. Su tikėjimu įveikėme šiuos kalnus ir didele vidine ramybe priimame Dievo kūrinijos grožį.

Čia Šv. Pranciškaus miestas su didingomis aukštutine ir žemutine katedromis. Čia yra Šv. Pranciškaus karstas. Čia ir mūsų pėsčiomis atneštas Kryžius – dabar šių bažnyčių ir vienuolyno prieglobstyje. Visa kelionė tarsi įgavo maldos ir džiaugsmo sparnus. [301] Kita diena – graži, saulėta. Išvaikščiojam miestelį, aplankom Šv. Klaros baziliką. Kur tik lankėmės Italijoje, visur atrasdavome Šv. Pranciškaus ir Šv. Klaros atvaizdus. Apie ką jie kalbėjo mums šiame gražiame šiandien saulės nušviestame mieste? Gal apie šventųjų šviesą... Jų maldomis, atminimu ir šventumu puošėsi šis miestas, įsileido ir mus į ramias siauras gatveles, į tą paslaptį, kurią atveria trokštantiems tos šviesos, to artumo, šventųjų bendravimo.

Štai kaip atsisveikino Šv. Pranciškus su šiuo miestu ir kaip jis pasiliko amžiams su mumis: „Būk Dievo palaimintas, šventasis mieste, nes per tave daug sielų išsigelbėjo ir daug Dievo tarnų tavyje gyvena, iš tavęs daug buvo išrinkta amžinojo gyvenimo karalystei“.

Šv. Pranciškaus kapo koplyčia – Santa Maria degli Angeli.

Mūsų Kelias iš taikos miesto vinguriuoja dar keletą kilometrų į Šv. Pranciškaus pamėgtas vietas. Lankomės gražiojoje Švč. M. Marijos Angelų Karalienės bažnyčioje – joje yra mažoji Porciunkulės bažnytėlė. [305–306] Čia gilūs žmonių atodūsiai ir maldos pereina laiko tiltus, kad išgyventų Švč. M. Marijos artumą, taip jautriai apgiedotą Šv. Pranciškaus, čia jaučiamas jo buvimas švelniausiose giesmėse dangiškajai Angelų Karalienei. Čia Ji pati toje regimybėje, kurioje sklendžia žmogaus siela...

Mūsų atneštas Kryžius prisiglaudžia prie šoninio altoriaus. Jis čia ilsėsis per naktį, o kitą rytą keliausime toliau Keliu. [306]

Malda

Garbiname Tave,
Viešpatie Jėzau Kristau,
čia ir visose Tavo bažnyčiose
visame pasaulyje
ir šloviname Tave,
kad šventuoju savo Kryžiumi
atpirkai pasaulį.

(Šv. Pranciškaus Testamentas)

KELIAS IŠ ASYŽIAUS į BEVANJĄ

(Bevagna)

2003 10 07

Kasdien vis artėjame prie tikslo. Kelyje jaučiamės vis linksmiau. [307] Saulė jau ne taip varginamai kaitina. Gamtoje dvelkia rudens ramybė ir švelni spalvų kaita. Švelnėja ir kalnų linijos. Einame per ramybės slėnį, o gražusis Asyžiaus kalnas vis dar lydi mus. Maldos tikrumas ir švelnumas audžiasi gamtoje su šios šventos vietos malonėmis. Praeidami pro pakelės bažnyčias suklaupę pagarbiname Švč. Sakramentą. Išvydę kapines, meldžiamės už mirusius. Pakelyje Kanarų senosios kapinės, apsuptos aukštų kiparisų. [308] Šie paslaptingi, besistiebiantys į dangų medžiai tarsi liudija prisikėlimo viltį. Artėjame prie Bevanjos, turtingos istorinės patirties miestelio.

Čia, bažnyčios aikštėje, mus pasitinka kunigas. Lietuvių atneštas Kryžius [309] gražioje Šv. Domininko ir Šv. Džakomo bažnyčioje gal nustebino net patį šio miestelio globėją Šv. Vincentą, stebintį dienos įvykius iš savo garbingo šventumo sosto. Tai Bevanja ir jos atminimas... Nors miestelis paskutinio žemės drebėjimo metu (1997 m.) smarkiai nukentėjo, dabar jau viskas atstatyta, restauruota. Gyvenimas kalba praeitimi ir dabartimi. Praeitis, amžių atminimas liudija ankstyvąją krikščionybės laikų dvasią.

Dabartis – tai bažnyčios garbė ir žmonių nuoširdumas. Tai Kristaus meilės ženklai ir žmonių atsiliepimas... Papietavę atsisveikiname su gražiąja Bavanja ir, palaiminti kunigo, iškeliaujame.

MONTEFALKAS
(Montefalco)
2003 10 07–08

Tyla amžinybės šviesoje

Ką reiškė šis miestas mums kelionėje ir ką reiškia dabar? Kelias visada rengia susitikimus. Susitikimus su Dievu, su žmonėmis. Prieina prie pasaulio Kūrėjo Vardo, nes vingiuoja per Jo sukurtą žemę ir vedasi mus. Todėl Kelias nėra apibrėžtas reiškinys, tai – kaita Kūrėjo akivaizdoje.

Sunku rasti žodžių šiam gražiam kalnų miesteliui apibūdinti: jo praeitis ir dabartis gali sutilpti į Kelią ir į Dieną. Minties pasaulyje jis būtų atrastas ir dienų tėkmėje vėl atpažintas iš gražių bažnyčių ir vienuolynų, iš šventųjų gyvenimų ir mūsų pačių troškimo gyventi.

Šv. Klaros augustinių vienuolynas atskleidė mums regėjimų paslapties ženklus. Tai Amžinybės Šviesa, suspindinti mūsų prieblandos pasaulyje. Jos negali savintis, ji yra visų, bet maldos keliais eina per kiekvieno širdį, per pačius giliausius išgyvenimus, po juodžiausios tamsos, gyvenimo nakties.

Taigi vos bundantis rytas Šv. Klaros bažnyčioje. Prieblandoje girdėti seserų vienuolių giesmė. Jaučiu ir švelnią muziką, dar nesuprantu, iš kur ji, tokia sklaidanti tamsą ir nešanti rytą.

Baltų gėlių žiedai svyra žemyn, lyg neštų šią šviesą, savo Kūrėjo būties dovanas aukodami žmonėms. Prie Švč. Sakramento gyva ugnies liepsna. Čia, altoriuje, ir pati Šv. Klara Aukščiausiojo leidimu sutinkanti atvykstančius. [310] Tai mistika, nes šventoji vienuolė augustinė, gyvenusi XIII a., pati buvusi mistikė, šiuo mistišku artumu kalba ir mums.

Ką kalba kiekvienam, ką pažadina sieloje ši švelnioji Dievo tarnaitė, tik Dievas žino. Savo vizijose regėdavo Jėzų su Kryžiumi – keliaujantį piligrimą. Kryžiumi Jėzus paliko amžiną žymę jos širdyje. Paliko meilės šviesą, atsklindančią iki mūsų dienų. Paliko jos vaisių – Šv. Klaros ištartuosius žodžius: „La vitā del'anima è l'amore di Dio" (*it.* Sielos gyvenimas – tai Dievo meilė!). [311]

Šv. Mišios – ši didžiausia Dievo dovana buvo mūsų kelionės gyvenimas ir gyvybės šaltinis.

Susitikimai vienuolynuose su seserimis atverdavo jų dvasines kraičių skrynias ir dosniai dalydavo jų lobius.

Šv. Klaros gyvenimas čia likęs ne tik maldų malonės savastyje, bet ir tikrovėje. Vienuolyno kiemelyje gražiai auga ir žaliuoja šventosios sodelis. [312] Apie jo pradžią ir pirmąjį medžio želmenį, gautą iš paties Jėzaus, kalba vienuolyno freskų atvaizdai ir autentiško Klaros medžio eksponatas. Tai susitikimo su Jėzumi vizijų tąsa, suvešėjusi ir išaugusi medžiais. [314] Iš jų sesutės augustinės daro rožinių karoliukus ir dovanoja juos čia atvykusiems. Tokią dovaną gavome ir mes. Vienuolyne yra lankęsis ir popiežius Jonas Paulius II. Jis paliko čia savo palaiminimą, kaip dovaną atvykstantiems.

Tokią maldos galią ir raišką išgyvenome šiame nuostabaus grožio mieste, šioje kalnų pakylėtoje oazėje, kur atvedė mus Kelias su Kryžiumi.

Dabar pro senųjų amžių vartus išeiname į savo dieną – ieškoti šio Kelio dovanoto Amžinybės šviesos blyksnio, šio maldos medžio sodinti savo Tėvynėje. [315]

Keliaudami toliau gėrimės plačia panorama, kalnais, tvirtovėmis, mažais ir didesniais miesteliais. Viskas įsikuria širdies plakime meilei pažadinti. Slėniuose žaliuojantys vynuogynai gaivina reginiais ir pažinimo skoniu. [316]

Diena pripildoma maldos ir kiekvieno sutikto pakeliui užkalbinimu, atsivertimais, dalijimusi išgyvenimais, džiaugsmu, tikėjimu. Bėgantis Kelias per vynuogynus primena Kristaus vynuogyną ir kvietimą dirbti jame. [317]

MASA MARTANA
(Massa Martana)
2003 10 08–09

Pašaukti meilei

Rytas ir vakaras. Kelias ir gyvenimas. O gilioji naktie, o tamsioji bedugne, kartais baisu pasinerti į tavo tylą, nes ten atrandi save. Save vienišą, bet esančią. Save einančią ir parklumpančią šiame giliame nakties slėnyje. Iš jo negalėtume išeiti, jeigu nebūtų meilės. Nepajėgtum tikėti, jei čia Jo nerastum. Kas uždega aušrą ir pirmuosius ryto spindulius siunčia į žemę? Ryžtas gyventi ir jau dienos šviesoje įskaityti naktį rašytus laiškus. Kas tai – žemės drebėjimo paliesti miestai, bet dabar jau baigiami atstatyti, restauruoti. [318] Pro jų tvirtoviškus namus žengiame į vidų norėdami atrasti Tą, kuris laukia. Kantriai laukia ateinančių. Einame į šventoves. Altoriaus glorijinėje dalyje – Švč. Sakramentas. Visi miesteliai turi vardus. Šis – Masa Martana. Visi ateinantys turi vardus – visi pašaukti. Ką reiškia Pašaukimas? Švč. Sakramento spindėjime ką kalba kiekvieno širdis? Kada

Jį atrandame, ar dar ilgas kelias ligi šio atsivėrimo? Atsivėrimo duoti ir priimti. Atsivėrimo tikrai maldai.

Priimk, Jėzau, ateinančiuosius. Leisk vis labiau pažinti Tavo Įsikūnijimo paslaptį. Tavo pasilikimo su žmonėmis paslaptį. Šiuose dažnai skaudžiai apgriautuose miestuose Tu kantriai lauki ateinančių. Tose giliose gyvenimo naktyse Tu budi, kad juos pasitiktum, Kryžiaus šviesa apšvieti, kad jie prabustų. Pasaulis išsiilgęs meilės... Tavo atverta Širdis – tylioji Meilės paslaptis ir šaltinis.

Šauki mus visus meilei, bet kada atsiliepsime?! Ar išvaikščioję žemės Kelius, ar išbridę nakties tamsą. Ar vėliau, ar dabar leisi sutikti Tave šiame Kelyje, šioje naktyje, nes vakaras jau kloja sutemom žemę. Leisk sulaukti Ryto.

Šis mažas Italijos miestelis labai svetingas. Rytas. Šv. Mišios vienuolyno koplyčioje [319] pas pranciškonus, kurie mus priėmė nakvynei. Pranciškoniška dvasia dvelkia šio ryto valandos. Dievas per savo kūriniją teikia džiaugsmą.

Mėlynas Italijos dangus, kalnai, augmenija – spygliuočiai medžiai ir alyvuogių medeliai – visa nubirę rasa, pasidabruota. [320] Apima sielą džiaugsmas. Valanda ryto skaidri gaivaus oro, aplink draugai, viskas maldoje, viskas Kelyje. Iki Romos 5 dienos. Meldžiamės už pašaukimus, už pasaulio pašaukimą pažinti Dievą, už taiką ir šią gražiąją šalį. Širdyje visada nešuosi šeimą, artimuosius ir tolimesnius, tėviškę ir Tėvynę.

AKVASPARTA
(Aquasparta)
2003 10 09

Mes buvome visai nepažįstami. Tapome pašaukti pažinti ir pamilti Dievą, kviečiami kartu dalytis savo gyvenimais per tikėjimo tiesų pažinimą ir žmogaus ryšį su žmogumi.

Italijos miestai, jų vardai, žmonės, skambantys žodžiai lyg girdėti, žinoti, matyti aukšti kalnai.

Skamba, bet dar nesupranti, dar nepažįsti. O žmonės tokie panašūs ir gyvenimai visų bendri. Skausmas, prisilietimas, pabučiavimas, malda.

Čia, Akvaspartoje, atnešę savo Kryžių iš Lietuvos padėjome bažnyčioje šalia esančio kryžiaus. [321] Jėzaus auka ir maldos bendrumas neišardomai vienijo mus su šio miestelio žmonėmis. Nuoširdžiai priimami paties miesto mero. [322] Jo draugiškas dėmesys ir pagarba mūsų Kelionės tikslui, bičiulystė, dovanos, pietų vaišės – visa tai įsiliejo į dabartinę miesto istoriją, į tos dienos išgyvenimą būti draugais.

SAN DŽEMINIS
(San Gemini)
2003 10 09–10

Išaudė rytas naują tiltą į Tavo meilę. Nors mažą pėdsaką leisk man surasti to ilgesio... Gerumo paukščiai savo sparnais išraižo bokštų siluetus. Vasaros miestai formų pasaulyje, laiko vagose, gyvenimo žodį suaudžia spalvomis, kviečia ieškoti Tiesos.

Šviesioji arka į tėvynės rytmetį, į Kryžių, į tikėjimo žodį – šventyklos vainikui. Gėrio, Grožio ir Tiesos pasaulis Kalno tyloje kaip laivas sklendžia.

Besparniai akmenys, – jums dovanoti Amžinybės sparnai, kad žmogaus akys ateitų į dieną. Per tūkstančius metų pagautų mintį jūsų akmeninio skrydžio.

Ateiname į San Džeminį. [323]

Šiomis dienomis miestas švenčia savo globėjo šventę. Pasipuošęs vėliavomis, laukia svečių. Svečiai ir mes. Aikštėje prieš katedrą paruoštas altorius Mišioms. [324] Italai šią šventę švenčia labai iškilmingai, pagal tradicijas, su atributika ir visuotiniu džiaugsmingumu. Prieš Mišias kunigas supažindina su mumis ir apibūdina mūsų Kelionės tikslą, taip pat paprašo mūsų su atneštu Kryžiumi po Mišių dalyvauti visuotinėje procesijoje – apvaikščioti miesto gatves. Procesijoje dalyvauja visas miestas.

Mūsų Kryžiui rodoma ypatinga pagarba. Visi išgyvena džiaugsmingą nuotaiką, pakilią dvasią. Miestas džiugina savo viduramžišku braižu, siauromis gatvelėmis, įspūdingais statiniais. Įsikūręs kalno aukštumoje, atsiveria gamtos grožiui. Vakare bendraujame su žmonėmis. Tikra šventė. Viskas atvira: amatų parduotuvėlės, parodos, kavinės, viskas klega, šurmuliuoja. Stebėdamas šventinį saliutą nuo tvirtovės kalno jauti, kaip žmogaus širdis trokšta išsiveržti, žėrėti, šviesti... Fejerverkų šviesoms užgesus, su sesele vienuole grįžtame į vienuolyną nakvynėn.

Rytą Mišios ir kunigas išlydi į tolesnį kelią. [325] Nuoširdus priėmimas neblėsta: tikriausiai čia dar sugrįšime pažiūrėti, kaip auga pasodintas bičiulystės medis.

OTRIKOLIS
(Otricoli)
2003 10 10–11

Gyvenimo pamokos

Praeiname Narnio miestelį, jo viadukus, upes, didžiulius kalnus.

Čia mes kalnų viršūnėse, čia vėl leidžiamės, sunku... Bet koks grožis, kokia galinga jėga apima pasiekus aukštį, kiek daug aprėpia žvilgsnis. Viską išgyveni, mokaisi pažinti gyvenimą.

Į Otrikolį ateiname vakare. Pavargę, šiandien nuėjome apie 23 km, gal ir daugiau, ir vis kalnų viršūnėmis. Einame pro XV a. vartus. [326] Otrikolio miestelis labai senas. Daugiasluoksniuose amžiuose yra ir etruskų kultūros ženklų. Bažnyčia mena senus ankstyvųjų krikščionybės laikų pėdsakus. [327] Žemutinėje bažnyčios dalyje vyksta archeologiniai tyrinėjimai, kalbantys apie 150 m. po Kristaus. O ankstyvosios bažnyčios liekanos yra iš VI a. Bažnyčia buvusi romaninė, pirmieji įsikūrė benediktinai. Šie laiko įrašai verčia permąstyti laiko sąvokos turinį, palyginti su savo gyvenimo dienų skaičiumi.

Šiandien gražus sekmadienio rytas. Ankstyvą valandą saulė pasirodo kalnų viršūnėse, bet paskui kalnus slepia rūkas. Tokia ramybė šiame senos kultūros miestelyje.

Ugnis, kuri dega italės namų židinyje, kalba gyvenimu, atmintimi ir šiluma. [328] Apšviesti šio namų jaukumo, prisilietę prie šilumos, pajuntame, kad esame pasaulio visumos dalis – žmonija.

Namelių stogai po balandžių sparnais ryto rūkuose... Kalnų laiptuose varpai skamba, lyg keltų tuos amžius byrančiose laiko sienose su įbrėžimais ir parašais V–VI a. ir dar ankstesni. Pasaulis turi ugnį, ji dega židiniuose, ir namai atgyja. Rūkai paslaptį uždengia, saulė – atskleidžia.

Su kelionės Kryžiumi aplankome seną bažnytėlę (pirmą priklausiusią Romai). Senos freskos, jų autentiškumas giliai įsiskverbęs į šias akmens sienas. [331, 332] Šie senieji amžiai dabar prieš mus apnuoginta atmintimi. Saulė, rūkas, kalnai, akmens atmintis ir Dievo galybė, Jo gilioji Įsikūnijimo paslaptis priartėja prie žmogaus, kaip kūdikis ant Švč. Mergelės Marijos rankų. Čia taip šventa.

RINJANO FLAMINIJUS
(Rignano Flaminio)
2003 10 12–13

Dar kelios nakvynės ir pasieksime tikslą. Esame jau Rinjano Flaminijuje. Visų nuotaika gera, mintys apie galutinį tikslą, tą gyvenimo ir gyvybės medį, kurio šakelės ir mes esame. Vieni meldžiasi garsiai, kiti tyliai, dar kiti ramiai tvarkosi. Mano mintyse – kalnai, senamiesčiai, neaprėpiamos bažnyčių erdvės, amžių seka. Viskas veriasi, pinasi į maldą, tylią, išpuoštą šiais vaizdais. [333] Gyvenimo egzaminas diktuoja savo sąlygas ir noriu jas išspręsti. Gal neramiai skubu, klausimų tiek daug, o laikas lyg smėlio laikrodžio smiltys byra, kad tik suspėčiau tai, kas svarbiausia.

Ieškau tarp lygiagrečių ir dienovidinių sistemos. Žemėlapio kontūruose stengiuosi įskaityti Kelią, bet jis neužtrunka, bėga tolyn, lyg taiklaus šaulio paleista strėlė į tikslą.

Atrasti tikrą žodį nelengva. Išnaršau visas sąlygas, bet kokie blankūs, kokie betiksliai sprendimai. O reikia, reikia išlaikyti gyvenimo egzaminą, reikia atrasti, kas buvo, kas yra ir kas bus. Šioje baimingoje tamsoje ir šiuose klaidžiojimų keliuose atpažįstu, atrandu žodį ATPIRKTI. Esame atpirkti Kristaus krauju. Nyksta baimė, nes mano sprendimai – tik mažos pakopos į kalną, o visa kita – Jo meilės Auka. Esame atpirkti Kristaus. Malda tampa gyva, tikėjimas su viltimi, gyvenimas su Juo išsprendžiamas. Vakaro malda dėkos ir šauks ryto šviesą. Rytoj ankstyvosios šv. Mišios ir keliaujame toliau.

RJANAS
(Riano)
2003 10 13

Apsistojame kapucinų vienuolyne. Čia nakvosime. Dideliame vienuolyno kieme daug medžių, čiulba paukščiai. Čia taip ramu ir gera paskutinėje kelionės poilsio vietoje. Kunigo pasakojimu, šioje vietoje, keliaudamas pas popiežių į Romą, buvo sustojęs ir Šv. Pranciškus. Ramybės dvasia sklinda iš aplinkos, o pasakojimas visus jungia ir gaivina. Susitinkame su atvažiavusiais lietuviais iš Kauno. Vienuolyno bažnyčioje šv. Mišias aukoja ir du atvykę kunigai lietuviai. [334] Susitikimas priartina tėvynę. Mūsų daug... [335, 336] Ryt visi su Kryžiumi keliausime į Romą. Lietuva – tariame šį vardą vis saldžiau. Dabar tai mūsų vardas, kai trokštame liudyti Jėzų bėgančiame Kelyje – malda. Kelias su Kryžiumi atspindi kiekvieno žmogaus būtį. Čia regime ir tuos, kurie eina, ir tuos, kurie sutinka ir palydi, ir tuos, kurie išeina...

Tai keliaujančio žmogaus malda.

Viešpats sako: „Mokysiu tave ir rodysiu tau kelią, kuriuo turi eiti; tau patarsiu, lydėdamas tave akimis“ *(Ps 32, 8)*.

ROMA
2003 10 14

Per Crusem – ad Lucem
Per Kryžių – į Šviesą

2003 metų spalio 14 diena – paskutinė kelionės diena. Karšta ir itin sunku judriame, transporto užtvindytame kelyje. [337] Nuėjome per 30 km. Roma pasitinka ramiu vakaru. Pagaliau Vatikanas – Šv. Petro aikštė! Džiaugsmas toks didelis! Taip ir norisi apkabinti visus sutiktuosius! Stebimės patys ir stebiname kitus – argi jau įveiktas toks ilgas kelias? Koks nenusakomas dėmesys atneštam Kryžiui!

Dalyvauti Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II pontifikato iškilmėse ir sutikti atnešusiuosius pėsčiomis Kryžių lietuvius atvyko grupė brolių ir seserų iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos. [338–344]

Pirmieji šventės įspūdžiai išgyventi susitikus ir dalyvaujant visiems kartu Šv. Petro Bazilikoje (spalio 14 d.). Čia stovi pėsčiomis atneštas maldininkų Kryžius. Ypač sujaudino iš Klaipėdos atvykęs būrelis neįgaliųjų. [345] Su jais bendraujame nuoširdžiai susitelkę bendrai maldai. [346–349]

Spalio 15 d. – susitikimas su Popiežiumi Jonu Pauliumi II Šv. Petro aikštėje. Visomis kalbomis Šventasis Tėvas sveikina krikščionis katalikus. Ir Lietuva pasveikinama mūsų gimtąja kalba: „Sveikinu visus lietuvius, ypač atnešusius Kryžių. Viešpats telaimina jus. Garbė Jėzui Kristui". [351]

Vėliau kelionės dalyviai Kryžių atnešė prie Šventojo Tėvo ir kiekvienas gavo asmeninį Popiežiaus Jono Pauliaus II palaiminimą. [356–365]

Šventė baigėsi iškilmingomis šv. Mišiomis spalio 16 d. Šv. Petro aikštėje. Jas aukojo Popiežius.

Esame dėkingi Dievui, kad leido šį Kelią įveikti ir dalyvauti šioje garbingoje šventėje kartu su tūkstantine tikinčiųjų minia iš viso pasaulio. [366–367] Meldžiamės už visus sutiktuosius Kelyje. Dėkojame, kad Europos šalys, pro kurias keliavome, mus sutiko taip nuoširdžiai. Dėkojame visiems Lietuvoje, padėjusiems ir rėmusiems mus šiame Taikos Kelyje. Meldžiamės už Lietuvos dvasinį atgimimą.

Per Kryžių į Šviesą (Per Crucem – ad Lucem). Mūsų pasirinktas Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II obalsis tegyvena visų mūsų širdyse.

Užsklanda

Dievas atėjo į žemę...
Dievas atėjo į žemę pas žmogų.

Žmogus gyvena žemėje (tai istorijos pagrindas). Turime žemės istoriją, turime tautų istoriją – tai žmogaus veikimas laike. Dievas nėra abstrakti sąvoka. Dievas sukūrė žmogų, Dievas apsireiškė žmogui, kad gyventų per Jo Sūnų Jėzų Kristų. Tas ryšys laike ir žemėje yra mūsų tikėjimas. Tikėjimas neatsiejamas nuo gyvenimo ir nėra gyvenimo be Dievo ir tikėjimo. Tikėjimo Kelias eina per žemę, jis yra vienas, kaip ir Dievas yra vienas savo esmėje.

Jėzaus Kryžiaus Kelias – kas tai? Tai žmogaus ir Dievo Kelias žemėje. Kelias reiškia Apreiškimą (atėjimą). Žingsniai – tai Jėzaus malda, malda Tėvui už žmones. Tie žingsniai eina per žemę ir per žmogaus širdį. Tai taip svarbu – kaip gyventi ar mirti...

Renkiesi gyvenimą. Nes tiki. Eini paskui Kristų per žemę, ir žingsniai yra malda. Kaip išreikšti Maldos Kelią? Marija šiame Kelyje, Marija Dievo Motina (Marija mūsų Dangiškoji Motina). Eisime su Marija ir jo Sūnumi. Todėl ir prašom Mariją:

– Tu pirmoji ėjai Kristaus Kryžiaus Keliu, vesk ir mus... Mes trokštame eiti į gyvenimą.

Kryžiaus Kelias – Kelias į gyvenimą. Labai svarbu tikėjime atrasti Motiną. Kelyje sutikti Motiną.

Jėzaus Kryžiaus Kelias čia, mūsų tėvynėje, čia, pasaulyje, čia, laike ir istorijoje. Jis eina žemės ir dangaus pakrante, tai žingsniai – Malda.

Einame su Marija Dievo Motina ir Jos Sūnumi. Einame vietove, kuri vadinasi Tėvyne, reikia įskaityti šitą vardą, reikia išgirsti galingą Kryžiaus ženklo himną. Kryžius – Krikščionybės herbas – ką jis ženklina? Didysis Švč. Trejybės slėpinys veriasi Jėzaus Kryžiaus Kelyje. Kartu su Dieviškąja Motina jį skaitykime. Žingsnis po žingsnio su malda eidami Kristaus Kryžiaus Keliu įsižiūrėkime į Švč. Trejybės slėpinį. Kryžiaus Kelias išeina iš Jos ir eina per mūsų žemę, nušviestas tikėjimo. Gyvas.

II

KRYŽIAUS KELIO PER ITALIJĄ ĮSPŪDŽIAI

NOVA GORICA–GORICIJA–GRADISKA D'IZONCA
(Nova Gorica–Gorizia–Gradisca d'Isonzo)
2003–09–05

Širdis spurda: artėjame prie Italijos – krikščionybės lopšio, dviejų tūkstantmečių Šv. Petro sosto. Čia, Romoje, buvo nukankinti apaštalai Šv. Petras ir Paulius, čia, Koliziejuje, Kristų savo krauju liudijo tūkstančiai kankinių. Visa Italijos žemė prisigėrusi kankinių ir šventųjų kraujo. Italijoje gyveno taip gerai mums žinomi šventieji: Šv. Pranciškus Asyžietis, Šv. Klara, Šv. Kryžiaus Klara, Šv. Antanas, Šv. kun. J. Bosko, Šv. kankinė Marija Goretti ir daugybė kitų.

Nors kone bėgte bėgame link muitinės, bet vis tiek vėluojame. Negana to – dar nusivylimas – mūsų nepraleidžia. Reikia eiti į kitą muitinę. Lydi kelių policija. Mašinų srautas nenutrūkstamas. Einame vorele kelkraščiu.

Vėl sukėlėme muitininkų nustebimą, bet, patikrinę dokumentus, maloniai mus praleido. [209]

Kirtę Italijos sieną, einame gana skubiu žingsniu. Džiaugiamės Italijos žaluma, jos mėlynu dangumi, spygliuočiais, palmėmis ir visokiais mums nematytais augalais, kurie ir dabar, rudenėjant, vis dar žydi.

Šiandien Jėzus Evangelijoje kalba jam priekaištaujantiems fariziejams dėl to, kad Jėzaus mokiniai nepasninkauja: *Argi galite versti pasninkauti vestuvių svečius, kol su jais yra jaunikis?! Ateis diena, kai jaunikis bus iš jų atimtas, ir tada, tomis dienomis, jie pasninkaus (Lk 5, 34–35).* Apaštalas Paulius kalba apie Dievo slėpinį Kristuje: *Dievas panorėjo jame apgyvendinti visą pilnatvę ir per jį visa sutaikinti su savimi, darydamas jo kryžiaus krauju taiką, – per jį sutaikinti visa, kas yra žemėje ir danguje (Kol 1, 19–20).*

Šie Jėzaus ir apaštalo Pauliaus žodžiai lydi mūsų pirmąją dieną Italijoje. Su mumis jaunikis – Jėzus, kuriame gyvena visa dievybės pilnatvė. Jis ir šiandien Kryžiaus krauju daro taiką žemėje ir danguje. Leisk mums, Viešpatie, kaip pavargusioms kregždėms rasti pastogę nakčiai Gradiska d'Izoncoje. Atėjome vėlai. Parapijos klebonas mūsų laukė tik rytojaus dieną. Nustebo, bet nakvynę parūpino. Vakarienę valgėme iš savo atsargų. Pasistiprinę

ieškom ploto savo „lovai“ ištiesti, vieni ją randa ant grindų, kiti laiptinėje, dar kiti įsikuria prie koridoriuje stovinčios Švč. Jėzaus Širdies statulos. Skaudžios kojelės, ypač pirštai, gelia strėnas. Kitas, girdi, jau knarkia. Miegas prastas dėl nuovargio, nes sukorėme apie 40 km. Bet ačiū Dievui už viską. Ateik, ramybės Angele, užmerk pavargusio žmogaus akis Italijos žemėje.

GRADISKA D'IZONCA–S. DŽORDŽO DI NOGARAS–MUCANA D. TURNJANAS

(Gradisca d'Isonzo–S. Giorgio di Nogaro–Muzzana d. Turgnano)

2003–09–06

Ankstų rytmetį nubudus keista būsena: nejaugi tikrai mes Italijos žemėje ir mūsų trokštamas tikslas arti? Jėzau, sustiprink mus, silpnus, kad pajėgtume įveikti paskutinę kelio atkarpą.

Pusryčius paruošė viena gera italė, sudėjo į pintinę mėsos kepsnį su gardžiu pyragu. Šiandien teks eiti 35 km. Eidami gėrimės gamtos grožiu. Soduose daug palmių. Reti miškeliai, tokių niekur nematėme, medžiai susodinti eilėmis, liauni, labai tiesūs, sako, kad tai bus atraminiai stulpeliai vynuogėms. Yra ir aukštų medžių, panašių į jovarus. Matome gražias, tvarkingas vilas. Jaučiame jūros artumą. Kartu su mūsų malda pinasi rožių kvapai, mėlynas dangus ir didžiulis ilgesys širdyje. Paklystame. Neturime vertėjos į italų kalbą, jai kažkas sukliudė atvykti. Vertėjauja mūsų Virginija. Sunki tai užduotis, nes Italijoje anglų kalbos mokėjimas beveik nieko nereiškia, nesusikalbėsi. Nors vakare mus sutikęs klebonas atrodė atšiaurus, bet pasakė nuostabų pamokslą – mūsų kelią lygino su Kristaus Kryžiaus keliu. Kalbėdamas pats graudinosi. Štai kokie italai! Kartais šiurkšti žievė slepia sultingą, saldų vaisių.

Bendraujame su italais be žodžių arba mes kalbame lietuviškai, jie itališkai ir suprantame vieni kitus. Gauname puikią vakarienę. Virėjui 63 metai, linksmas, gyvas. Siūlo vyno, vynuogių degtinės, bet mums šilta ir be šių gėrimų, vien nuo gerumo. Meilės kalba pašalina nuovargį.

MUCANA D'TURNJANAS–LATIZANA–PORTOGRUARAS

(Muzzana d'Turgnano–Latisana–Portogruaro)

2003–09–07

Rytą Turnjane Mišių nebus. Jų sulauksime Latizanos bažnyčioje. Visą laiką einame Po upės lyguma. Labai derlinga žemė – tai visos Italijos aruodas.

Latizana. Nuėję 13 kilometrų, patenkame į gražią, puošnią bažnyčią. [210] Šv. Mišias aukoja aukštas, jaunas kunigas iš Afrikos. [211] Pajunti

visuotinės, apaštalinės Bažnyčios vienovę, mus visus vienijantį Jėzų Kristų. Bažnyčios vidus panašus į Vilniaus Šv. arkangelo Rapolo bažnyčios. Mes pastiprinami Kristumi, įjungiami į Jo Meilės auką.

Pietūs. Lauke stalai. Visoje Italijoje pirmasis patiekalas – pasta (makaronai), paskui antras, trečias, kartais ir ketvirtas patiekalas. Tarpai tarp patiekimo ilgi. Italams susėsti prie stalo reiškia švęsti. Kas gi šventėje skuba?

Vakare pasiekiame *Portogruarą*. Tai senas miestas. Mus apgaubia Šv. Kristoforo bažnyčios skliautai. Senosios bažnyčios turi slėpiningą maldos aurą, juk jose tiek amžių tekėjo Jėzaus Švč. Kraujas, *išliejamas nuodėmėms atleisti*. Bažnyčia išpuošta lelijomis, jų kvapas kartu su nekruvinosios Aukos kvapu meiliai kyla prie Aukščiausiojo kojų.

Nakvynė Šv. Kristoforo kunigų kolegijoje. [212] Miegame auditorijoje, kur daug knygų ir kompiuterių.

PORTOGRUARAS–SAN STINO DI LIVENCA

(Portogruaro–S. Stino di Livenza)

2003–09–08

Švč. M. Marijos Gimimo žemei dieną sutinkame toli nuo Tėvynės, bažnyčioje, išpuoštoje lelijomis. Šiandienos Žodžio liturgijoje pranašas Michėjas kalba apie atkūrimą per Mesiją: <...> *O tu, Efratos Betliejau, mažiausias tarp Judo kaimų, iš tavęs man kils tas, kuris valdys Izraelį; jo kilmė siekia senų senovę, seniai praėjusius laikus (Mch 5, 1–4).*

Evangelistas Matas *(Mt 1, 1–16)* kalba apie Jėzaus kilmę, vardydamas jo genealoginį medį (42 kartas), kol ateina į pasaulį Išganytojas. Taip iki dieviškų aukštybių iškeliama Mergelė iš Nazareto.

Ir mes, pilkieji žemės piligrimai, atsiduodame ką tik gimusiai Motinai Marijai. Šv. Mišių aukoje atveriame širdis viskam, kas mūsų laukia kelyje, trokšdami žmonėms liudyti didžiulę lietuvių tautos meilę Švč. M. Marijai.

Lyja. Tai tarsi Motinos ašaros Šiluvoje...

Portogruare Šv. Stepono bažnyčią padeda surasti policininkai. Jie lydi mus iki bažnyčios, atidaro duris ir palaukia, kol meldžiamės. Paskui padovanoja mums Italijos kelių žemėlapį ir padaro techninio paso kopiją.

Bažnyčioje dalyvaujame laidotuvių apeigose. Susirinko daugiau žmonių negu sekmadienį.

Paskui nuėjome į miestą aplankyti kitos bažnyčios. [213] Tai Švč. M. Marijos vardo bažnytėlė. Didžiajame altoriuje – Marijos su Kūdikėliu statula. Nejučiomis mintimis ir širdimi skrieji į Šiluvą, kur ant akmens stovi Motina su Kūdikiu ir verkia, kad negarbinamas amžinojo Tėvo ir Jos Sūnus Jėzus. Iš mielosios, tolimosios Lietuvos ataidi giesmės žodžiai:

Nenuženk nuo akmens,
O Marija,
Pušynėly žaliam Šiluvos,
Krauju ten ir ašarom lyja:
Nepalik, nepalik Lietuvos! (K.Grigaitytė)

Marija, Tu neverk! Mes norime paguosti Tave ir Kūdikėlį ant Tavo rankų nusižeminusia meile, visišku atsidavimu Tėvo Valiai. Štai mes! Einame...

Bažnyčioje kairėje pusėje šūkis šaukia Šventąją Dvasią: *Ateik, Šventoji Dvasia!..* atgimdyk mus ir visą žmoniją, einančią į antrąjį Jėzaus atėjimą. Tik Tu tai gali. Tau nėra negalimų dalykų, Tėvo ir Sūnaus Meile – Šventoji Dvasia.

Vakare dalyvaujame Mišiose S. Stino di Livencoje, dėkodami Dievui už Motiną, visiškai Jai atsiduodame per Jėzų Kristų.

Nakvynės vietoje skalbiamės įdulkėjusius drabužius. Vairuotojas Romas padaro lauke „dušą". Tikras puikumėlis! Atsigauni, ir nuovargio kaip nebūta.

S. STINO DI LIVENCA–S. DONA DI PJAVE–RONKADĖ
(S. Stino di Livenza–S. Donna di Piave–Roncade)

2003–09–09

Po rytinių Mišių kartu su S. Stino klebonu įsiamžiname nuotraukoje. Su mumis būrelis S. Stino parapijos žmonių. [214]

Išėjus iš S. Stino bažnyčios, kulniuojame Po upės žemuma. Aplinkui žydinčios gėlės, sodybų vaismedžiai, tolumoje vynuogynų plotai. Prapliumpa lietus. Beveik visą dieną jis mus prausia. Užkliūvame kelių policijai, mums liepia pasišalinti iš autostrados. Lipam per bordiūrus. Gintarui išsprūsta aimana: „Marija, išvesk mus!" Juk mes svečiame krašte, keliai nežinomi, galime nuklysti eidami šalutiniais keliais.

Ilgai ilgai einame. Pavargstame. Peršlampame. Temsta čia staiga, tarsi kas juodą šydą uždeda ant akių. Nėra sutemų. Todėl *Ronkadę* pasiekiame tamsoje, perlyti, varvantys. [215] Bet bažnyčioje jaukiai spindinti šviesa veržiasi pro langus, moja jaukumu. Šv. Mišių aukoje baigiasi varginga piligrimų diena. Bažnyčioje kairėje pusėje didinga Juodoji Madona su Kūdikiu ant kelių šypsosi mums. [216] Švč. M. Marija išvedė ir atvedė mus pas savo Sūnų. Žmonių gerumo gaubiama, į Viešpaties glėbį nuskuba 95-oji kelionės diena.

RONKADĖ–MOLJANO VENETAS–SKORCĖ
(Roncade–Moljano Veneto–Scorze)
2003–09–10

Rytą po Mišių pavalgome pusryčius iš savo kelioninių išteklių ir – į kelią. Kalnų nėra, einame Po upės lyguma, per kurią lyg žaltys rangosi siauras kelias. Juo dūzgia galybė automobilių, tenka eiti vorele – vienas paskui kitą. Po upės vanduo yra molio spalvos, kanalai platūs, vandeningi. Pakelėse kryžių nebėra. Bažnyčios gražios: senosios alsuoja mistika, slėpiningumu; naujosios – Prisikėlimo švytėjimu, laisvės, erdvės pojūčiu.

Mus neša maldos sparnai, nes kojos gerokai pavargusios. Pagaliau prieiname *Moljano Venetą*. Šio miesto bažnyčia yra kunigų saleziečių globoje, čia dirba ir seselės salezietės. Jie turi mokyklą su 800 mokinių. Bažnyčia mūrinė. Šoniniuose altoriuose yra Švč. Jėzaus Širdies, Marijos Krikščionių pagalbos, Šv. kun. Jono Bosko ir Šv. Domininko Savio paveikslai. Čia valgome pietus. Juos mums patiekia broliai ir sesės saleziečiai mokyklos salėje. [217] Koks nuoširdus jų tarnavimas! Gera mums pas juos, tarsi savo gimtinėje.

Sustiprinti maistu, padėkoję mieliesiems saleziečiams išeiname Skorcės link.

Skorce – nuostabus Italijos miestelis. Jo prieigose mus pasitinka minia žmonių. Prie ženklo, žyminčio miesto vardą, puikuojasi dvigubai didesnis plakatas su sveikinimo šūkiu: „Sveiki atvykę, broliai lietuviai!“ [218] Argi tai ne stebuklas! Tolimojoje Italijoje lietuviškas sveikinimas! Artėjant prie bažnyčios iš aukštosios varpinės nuaidi švelnus, graudokas varpų skambesys. Toks šiltas sutikimas mus jaudina iki ašarų. Viena universiteto dėstytoja p. Elena specialiai per savo bičiulę Peterburge sužinojo mūsų raidyną ir parašė tą nuostabų užrašą. Čia ji buvo mūsų vertėja, nes gerai moka rusų kalbą. Šios parapijos žmonių širdys taip atsivėrė gerumu, kad jautėmės kaip danguje.

Čia mūsų laukė dar vienas siurprizas – kun. Vygintas iš Klaipėdos (Šv. Juozapo Darbininko parapijos). Jis studijuoja Paduvoje. Mūsų klaipėdiečiai su juo gerai pažįstami.

Vakarines Mišias aukoja kun. Vygintas ir aukštas, dailus kunigas afrikietis iš Peru. [219] Prie Aukos altoriaus susivienijo Italija, Afrika ir Lietuva.

Kunigas paskui mums papasakojo, kad pas juos, Peru, tikėjimas daug gyvesnis. Sekmadienio pamaldos užtrunka dvi valandas, žmonės Liturgijoje dalyvauja gyvai, džiaugsmingai.

Kun. Vygintas daug padėjo mums bendrauti su italais, nes jis laisvai kalba itališkai. Jis pasirūpino mumis Paduvoje – išklausė mūsų išpažinčių.

O juk jis tik atsitiktinai, iš vietinės spaudos sužinojo, kad pėsčiomis atkeliauja jo tautiečiai.

Vakarienė mums paruošta su didele meile, tikra broliška agapė prie vieno stalo.

Parapijos klebonas atsiprašė, kad negali su mumis vakarieniauti, bet jis sakė, kad visa širdimi yra su mumis.

Po vakarienės nusiprausėme po dušais sporto aikštėje.

SKORCĖ–S. MARIJA DI SOLA–VIGONCA
(Skorze–S. Maria di Sola–Vigonza)
2003–09–11

Rytą atsisveikiname su Skorcės parapijiečiais. [220] Pietus kelionei mums įduoda ponia, kavinės savininkė (varškės, bandelių, pieno ir kitų gėrybių). Ačiū visiems, kurie dėl Jėzaus Vardo mums gera daro.

Einame vorele, kad netrukdytume eismui, keliai gana siauri. *Kryžių* tenka nešti tik dviem. Nelengva.

Kiek paklaidžioję, prieiname *S. Marija di Solą*. Kryžių pastatome bažnyčioje, pagarbiname Gyvąjį per amžius ir susirenkame šventoriuje valgyti pietų. Mes jau tolokai nuo Skorcės, o valgydami pietus gyvai jaučiame gerosios ponios širdį, pasirūpinusios mūsų kūno pamaitinimu.

Jau matyti kalnai. Kai kur pakelėse stovi Marijai skirtos koplytėlės.

Vigonca į šoną nuo centrinio kelio. Ilgai ieškojome, buvome užsukę ne į tą parapiją. Vakare čia nebuvo žadėta mus priimti, bet priėmė, davė salę nakvynei ir net pavaišino puikia vakariene italų bare. [221] Vakarienė itališka: pasta (makaronai), kepsnys su pupelėmis ir pomidorais, vynas, vaisvandeniai, bandelės.

VIGONCA–PADUVA
(Vigonza–Padova)
2003–09–12

Sveika Marija, malonėmis apdovanotoji! Viešpats su tavimi! (Lk 1, 28).

Kaip dangiška melodija skamba šis pasveikinimas arkangelo Gabrieliaus lūpomis. Jis sveikina paties Dievo vardu. „... Marija!.. Viešpats su Tavimi!“ jis mane siunčia pas Tave su šiais sveikinimo žodžiais. Tu esi Jo malonės pilnoji...

Klausykis! Mano Mylimasis!
Štai jis ateina,
šokinėdamas per kalnus,
liuoksėdamas per kalvas.

Mano Mylimasis panašus į gazelę
ar jauną briedį.
Štai jis stovi už mūsų sienos,
žvelgia vidun pro langus,
bando įžiūrėti pro pinučius.
Mylimasis mane kalbina!
Jis man taria:
„Kelkis, mano meile,
mano gražioji,
eikš!
Juk žiema jau pasibaigė,
lietūs praėjo ir nuščiuvo.
Žemė nuberta žiedais,
tuojau metas vynmedžius genėti,
ir purplelis jau burkuoja mūsų šalyje.
Figmedis augina žalias figas,
ir vynmedžių žiedai tvinsta
maloniais kvapais.
Kelkis, mano meile, mano gražioji,
eikš!
O mano balandėle uolų plyšyje,
uolos prieglobstyje,
leisk man pamatyti tavo veidą
ir išgirsti tavo balsą,
nes tavo balsas toks mielas
ir tavo veidas gražus (Gg 2, 8–14).

Marija, Jėzus skuba į žemę, kad taptų Tavo Sūnumi laike, kaip Jis yra amžinas Tėve. Kokiais gražiais žodžiais Jis kalbina Tave! O kaip Jis trokšta, kaip Žmogus-Dievas *pamatyti Tavo veidą ir išgirsti Tavo balsą, nes Tavo balsas toks mielas ir Tavo veidas gražus.*

Užtat Jo pasiuntinys kreipiasi į Tave: „Sveika, Marija!..“ Marija Marija, šiandien Tavo Vardo šventė. Ir mūsų lūpos šiandien, o dar labiau širdys daugybę kartų kartos angelo žodžius: „Sveika, Marija!“

Išeiname iš Vigoncos po pusryčių. Valgėme visi, nes Mišios bus Paduvoje. Ir čia policija iš karto mus sustabdė ir klausė, kur einame. Sužinoję nurodė, kad turime eiti vorele.

Einame nesustodami. Sunku. Pavargstame. Paduvos senamiestį pasiekiame 13 valandą.

Šv. Antano bazilika nuostabi, didinga. [222] Joje mes, prasčiokėliai, nelabai pageidaujami, net mūsų *Kryžius* turėjo prisiglausti ne bazilikoje, bet koplyčioje, o mūsų vadovo Gintaro baso neleido į ją įžengti, reikėjo apsiauti kojas. Tikriausiai Šv. Antanas šypsojosi savo vargdienėliams, nes jis, gyvendamas žemėje, buvo paprastas ir varguolis, tik jo širdies meilė Dievui ir žmogui netilpo krūtinėje. Jėzui jis buvo panašus į Motiną Mariją, todėl ir ilsėjosi ant jo rankų kaip Kūdikėlis. Toks jis ir vaizduojamas krikščioniškame mene.

Bet mes laimingi, galėdami suklupti prie jo karsto, kur jo kūnas pavirtęs dulkėmis, bet dvasia persismelkusi į milijonų žmonių širdis. Jis išblėsusios meilės kurstytojas, didis gerumo pamokslininkas, Šv. Pranciškaus Asyžiečio dvasios sūnus. Tai jis mums atsiuntė kun. Vygintą, kuris išklauso mūsų išpažinčių, palaimina koplyčioje. Šv. Mišios 17 val. katedroje. Dvigubas džiaugsmas. *Kryžių* paliekame vienoje bažnyčioje, o autobusu nuvažiuojame į kitą parapiją, kur bus nakvynė. Visą dieną pasninkavę, vakarienę iš savo atsargų valgome pasiskonėdami. Šv. Antanas padaugina žemės ir dangaus gėrybes.

Vakarienės metu vertėja germanistė Janina Ilgevičiūtė atsisveikina su mumis. Rytoj ji išvyksta į Lietuvą. Gaila! Truks jos jaunatviško linksmumo. Vygantas Pronckus paskaito jai sukurtą eilėraštį, visi draugiškai bendraujame. Kai atsiskiria bent vienas grupės narys, lieka kažkokia skaudi tuštuma. Čia taip reikalingas kiekvienas, tarsi vientiso medžio šakelės. Kai jos visos kartu, medis ošia džiugią giesmę. Trūks, oi trūks mums Tavęs, jaunatviškoji Janute!..

Lauke prausiamės po šaltu dušu. Nakvynės salė didelė, visiems vietos ant grindų pakankamai.

Prieš užmiegant skamba širdyje ir mintyse posmai Šventajam Antanui:

Šventasis Antanai globėjau, priimk mūsų karštas maldas,
Padėk mums, nors daug nusidėjom,
Pakelti vargus ir bėdas. (Liturginis maldynas)

PADUVA–ALBINJAZEGAS–BOVOLENTA
(Padova–Albignasego–Bovolenta)

2003–09–13

Šeštadienis. Vėl Švč. M. Marijos diena – rugsėjo 13-oji. Šiluvoje tęsiasi atlaidai ir mes, toli nuo Lietuvos, einame Marijos garbei, savo procesijoje nešdami *Kryžių*, po kuriuo Ji stovėjo ir kentėjo.

Paduvos Šv. Antano bazilikoje gėrėjomės nuostabiomis vienuolyno arkomis, sėdėjome tarp kolonų.

Čia, tolimojoje Paduvoje, buvo aukojamos šv. Mišios ir už mus, už mūsų Tėvynę prie Švč. M. Marijos. Bet ne Šv. Antano bazilikoje, o ten, kur nakvojome. Kunigas toks pamaldus, šv. Mišios karštai išgyvenamos, tiesiog kelia į dangų. Eglė, buvusi Kretingos bažnyčios choristė, ištekėjusi už italo dirigento, labai gerai vertė kunigo pamokslą iš italų į lietuvių kalbą. [224]

Iš miestelio išėjome vėlai. Ilgai ėjome miesto gatvėmis. Nelengva. Saulutė ridenosi žeme, buvo apie 30 laipsnių karščio.

Už miesto vėl einame vorele vienas paskui kitą. Atsiveria lygumos. Keliuose pašėlęs eismas. Pravažiuojantys žmonės dažnokai mus sveikina signalais, rodo ženklą „V" (Viktorija – pergalė). Mielas jų pritarimas.

Pietus valgome praėję Albinjazegą, gamtos prieglobstyje iš savo autobuso „virtuvės" ir „sandėliuko" atsargų.

Pagaliau saulutei slenkant vakarop ateiname į *Bovolentą*. Pasitinka aukšta varpinė ir bažnyčia. Miestas nedidelis. Miegame mokykloje – kas klasėje, kas koridoriuje, kas po laiptais. Vieni knarkia, kiti dėl to negali užmigti. Gera proga pamąstyti apie *Kryžiaus kelio* prasmę, apie Viešpaties gerumą.

Dar prieš vakarienę ilgai kalbėjausi su Aldute, svarstėme, kaip pradžiuginti mūsų autobuso vairuotoją Romą. Kai pasirengėme siurprizui, Romas pats įteikė mums Janinos paliktus laiškus. Taigi mes ruošėme jam staigmeną, o jis pats mus nudžiugino perdavęs laiškus. Užsidegė mūsų širdys ir nulėkėm skaityti į mokyklos koplytėlę. Po to valgėm vakarienę ir – labanakt.

BOVOLENTA–PONTELONGAS–KAVACERĖ
(Bovolenta–Pontelongo–Cavazzere)
2003–09–14

Šventojo Kryžiaus Išaukštinimo šventė. *Iš istorijos.*

Imperatoriaus Konstantino motina Šv. Elena, jau būdama 82 metų, 326 m., išvyko į Jeruzalę ieškoti kryžiaus, ant kurio mirė Jėzus Kristus. Ji sužinojo, kad žydai turėjo paprotį greta nužudytojo atskiroje duobėje palaidoti visus įrankius, kuriais jis buvo žudomas. Elenai pavyko surasti Jėzaus kapo vietą. Ten stovėjo stabmeldžių pastatyta Jupiterio statula. Ją nuvertus ir ėmus kasinėti tą vietą, buvo rastas Kristaus kapas ir Kryžius su vinimis, kuriomis buvo prikaltas Jėzus. <...> 627 m. pradėta švęsti Kryžiaus atradimo šventė Rytuose. Nuo 650 m. ji įvesta ir Vakaruose, Šv. Kryžiaus atradimą minint gegužės 3 d., o Išaukštinimą – rugsėjo 14 dieną".*

* *Šventųjų gyvenimai*, sud. kun. Alfonsas Bulota, Laimutis Benys, Alytus, 1994, p. 282–283.

Šios dienos Dievo Žodis – apie izraelitų murmėjimą prieš Dievą ir Mozę. Juos užpuolė ugningi žalčiai, nuo kurių įkandimo žmonės mirdavo. Supratę savo kaltę, izraelitai prašė Mozę užtarimo pas Viešpatį. Mozė meldėsi ir Viešpats tarė Mozei:

Pasidirbk ugningą žaltį ir pridėk jį prie stulpo. Kiekvienas, kuris yra įgeltas, pažvelgęs į jį liks gyvas (plg. Sk 21, 4–9).

Laiške filipiečiams *(Fil 2, 6–11)* yra pats seniausias ir gražiausias himnas nusižeminusiam ir išaukštintam Kristui:

Jis, turėdamas Dievo prigimtį, godžiai nesilaikė savo lygybės su Dievu, bet apiplėšė pats save, priimdamas tarno išvaizdą ir tapdamas panašus į žmones. Jis ir išore tapo kaip visi žmonės; jis nusižemino, tapdamas klusnus iki mirties, iki kryžiaus mirties. Todėl ir Dievas jį išaukštino ir padovanojo jam vardą, kilniausią iš visų vardų, kad Jėzaus vardui priklauptų kiekvienas kelis danguje, žemėje ir po žeme ir kiekvienos lūpos Dievo Tėvo šlovei išpažintų: Jėzus Kristus yra Viešpats!"

Jonas savo Evangelijoje rašo Jėzaus žodžius:

<...> Kaip Mozė dykumoje iškėlė žaltį, taip turi būti iškeltas ir Žmogaus Sūnus, kad kiekvienas, kuris jį tiki, turėtų amžinąjį gyvenimą. – Dievas taip pamilo pasaulį, jog atidavė savo viengimį Sūnų, kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepražūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą. Dievas gi nesiuntė savo Sūnaus į pasaulį, kad jis pasaulį pasmerktų, bet kad pasaulis per jį būtų išgelbėtas (Jn 3, 14–17).

Kokia nuostabi Žodžio liturgija Kryžiaus Išaukštinimo šventėje! Pirmosios Mišios rytą Bovolentos miesto bažnyčioje, o po jų bėgte bėgame į Pontelongo bažnyčią [225], čia bus aukojamos šv. Mišios 11 val. Mums taip skubant, viena gera moteris, norėdama mus priimti, paprašė savo vyrą laukti, kada mes eisime pro jų namus. O juk bėgte bėgom! Geroji moteriškė, čiupusi paruoštus sausainius, ėmė mus vytis. Teko palaukti ir atsiprašyti, kad neturime laiko gerti kavos.

Atbėgę į Pontelongo bažnytėlę, galėjome kelias minutes atsikvėpti, nes buvo krikštijamas vaikelis. Bažnyčia išpuošta gražiausiomis gėlėmis. Už mūsų *Kryžiaus* didelėmis raidėmis raudona spalva išrašyti pagrindiniai šios dienos Žodžio liturgijos žodžiai: *Kai būsiu pakeltas nuo žemės, visus patrauksiu prie savęs* (Jn 12, 32). [226] Koks sutapimas! *Kryžius keliauninkas* ir už jo – Jėzaus žodžiai, kaip bus išgelbėtas pasaulis. Šiandien sekmadienis, ir mūsų kelionės šimtadienis nuostabioje Kryžiaus Išaukštinimo šventėje!

Pertraukos metu mes – Vida, Aldona, Valdas ir Danutė – rašome atvirukus Kryžiaus Išaukštinimo ir kelionės šimtadienio proga. Mums tai nuostabi, dviguba šventė. Juk ir mes, Viešpaties mažutėliai, aukštinam

Viešpaties Kryžių šia unikalia eisena per Europą, nešdami Kryžių ant savo pečių. Atvirukus įteikiame po pietų, kartu su ledų porcija. Nuotaika šventiška. Džiaugsmas širdyje ir gamtoje. [227]

Vakare ateiname į *Kavacerės* miesto katedrą. Nuostabi katedra su savo besistiebiančiais į dangų bokštais; šalia varpinė ir melodingas jos varpų gaudesys.

Šv. Mišios, jau šiandien trečios. Katedra didelė. Šonuose daug altorių, centre Kristaus Veido ikona. [228] Klebonas apdovanoja paveikslėliais.

Prieš šv. Mišias buvo Švč. Sakramento adoracija. Kiek malonių išliejai mums, mažutėliams, Tu gerasis mūsų Jėzau! Ačiū už poilsį Tavyje, ačiū už Tave – Gyvybės medį, kurio vaisiais mes gyvi.

Čia, Kavacerėje, mes buvome nuoširdžiai priimti, pavalgydinti. Nakvynė mokykloje. Siela džiūgauja Viešpatyje. Dar vakare sužinome, kad „Žalgirio" krepšininkai laimėjo Europos čempionų medalius. Džiaugsmo šūksniai nuaidi koridoriuose.

KAVACERĖ–ADRIJA–MECOGORAS
(Cavazzere–Adria–Mezzogoro)

2003–09–15

Šiandien Švč. M. Marijos Sopulingosios diena. Šios šventės Dievo Žodžio liturgijoje skaitome:

Prie Jėzaus kryžiaus stovėjo jo Motina, jo motinos sesuo, Marija Klopienė ir Marija Magdalietė. Pamatęs stovinčius Motiną ir mylimąjį mokinį, Jėzus tarė Motinai: „Moterie, štai tavo sūnus!" Paskui tarė mokiniui: „Štai tavo Motina!" Ir nuo tos valandos mokinys pasiėmė ją pas save (Jn 19, 25–27).

Be galo gili šios šventės prasmė. Marija po Jėzaus kryžiumi gimdo skausme žmoniją Dievo vaikų gyvenimui. Iš Jėzaus perverto šono gimsta Bažnyčia ir iš karto atiduodama į Sopulingosios Motinos rankas. Mūsų Motina – Marija Sopulingoji! Ji tapo mūsų motina testamentiniais Jėzaus žodžiais nuo kryžiaus. Mes tikri meilėje ir kančioje įsūnytieji vaikai.

Ką atneš mums ši diena kelionėje?

Skubame pakuoti savo daiktus, nes 7.30 val. mums reikia palikti nakvynės vietą. Iki Katedros nuo nakvynės vietos reikia eiti 10 minučių. Eidami širdimi bendraujame su savo mieląja Sopulingąja Motina. Katedroje klebonas kviečia į didelę koplyčią, kur kabo didelis kryžius. [229] Taip mes Sopulingosios Motinos šventėje įtraukiami į didįjį Kryžiaus slėpinį.

Šv. Mišios – kitoje bažnytėlėje. Prieš Mišias kunigas su parapijos žmonėmis kalba brevijorių. Per Mišias dalį giedame mes, dalį – vietiniai žmonės. Sunkoka giedoti, nes rytą balsai prikimę.

Mūsų kelionė šiandien pailgėjo, nes nakvynė bus ne Arjano nel Polesino parapijoje, kaip numatyta plane, bet rytojaus pietų vietoje – Mecogoro mieste. *Viešpatie, padaugink jėgų! Sopulingoji, vesk savo vaikelius!*

Adriją per pietus aplenkėme, nes ten mūsų niekas nelaukė. Beeidami paklydome, nuėjome apie 6 km ne ta kryptimi, reikėjo grįžti atgalios. Išvargome, nuotaika krito. Ne tik pailgėjo kelias dėl nakvynės kitame mieste, bet prisidėjo 12 km klaidžiojimo. [230] Negana to, prie degalinės sustabdo kelių policija ir ima klausinėti, kas mes, kur einame. Vadovė Danutė parodo dokumentus, kelionės planą ir policija pasisiūlo mus palydėti į Mecogorą. Mums dėl to tik geriau.

Beeinant mus pralenkia ir paskui priekyje su motoriniu dviračiu važiuoja žmogus, pasikabinęs ant kaklo kryžių. Vakarienės metų paaiškėja, kad tai ponas Džordžas, kuris tą kryžių, kaip aukščiausią apdovanojimą įteikė Aldutei Matonytei.

Artinantis prie Mecogoro, saulė jau krypsta vakarop, atlėgo karštis. Raminamai veikia gamtos peizažas, labai panašus į Lietuvos. [231] Matant tokius vaizdus, stiprėja namų ilgesys, kartais širdis be žodžių verkia... Nenuostabu. Juk šiandien Marija Sopulingoji...

Sukorę arti 50 km, pasiekiame *Mecogorą*. Čia mes laukiami, nors jau 20 valanda vakaro. Klebonas trokšta aukoti už mus šv. Mišias, nors mes visiškai nugeibę, vos bepastovime ant kojų. Nieko, išstovėsime, išklūpėsime kartu su Sopulingąja. Per šv. Mišias atsigauname. Mes taip nuoširdžiai kviečiami prie Dievo stalo – du patarnautojai laiko ištiestą baltą, ilgą rankšluostį, mes prie jo suklaupę priimame Švenčiausiąjį...

Šv. Mišiose dalyvavęs stambaus kūno sudėjimo, labai mielas diakonas visą laiką verkia. Ašaroja jis ir likusią vakaro dalį – jį jaudina mūsų žygis.

Bažnyčioje prie didžiojo altoriaus, truputį šone stovi nuostabi Švč. M. Marijos Sopulingosios statula. [232] Marija skausmingai susinėrusi nuleistas rankas, į širdį smingąs kalavijas, veidas persmelktas didžiausio skausmo, akys žvelgia žemyn, tarsi mumyse ieškodamos paguodos, padrąsinimo. Juk Ji – žmogus, jautrus, labai pažeidžiamas žmogus. Kuo didesnė meilė, tuo didesnis pažeidžiamumas, jautrumas skausmui. Rodos, Ji su mumis solidarizuojasi tokia pavargusi, išsekusi, netekusi savo mylimo Sūnaus. Iš Jos septyniais kalavijais pervertos širdies liejasi bežodė rauda:

Visi, kurie einate šiuo keliu,
pažvelkite ir
pamatykite,
ar yra toks skausmas,

kaip tas skausmas,
kuris ištiko mane? (Rd 1, 12)

Marija, prie Tavo kojų sudedame ir mes visos kelionės nuovargį ir tyrus džiaugsmus, atiduodame Tau geruosius Mecogoro kunigus, diakoną ir mums tarnaujančius mieluosius žmones. Pats Dievas šiandien nukreipė mūsų žingsnius, kad čia rastume mūsų laukiančią Sopulingąją Motiną.

Vakarienė nuostabi. Su mumis klebonas, taip mielai bendraujantis su visais. Jaučiame šeimos židinio jaukumą. Juos jaudina mūsų žygis, o mus – jų nuoširdumas, meilė.

Tai antra vakarienė Italijoje, kur kartu su mumis valgo klebonas. Kartu yra lydintis ponas Džordžas, zakristijonas ir kiti. Tikras Motinos Marijos parengtas siurprizas!

MECOGORAS–KODIGORAS
(Mezzogoro–Codigoro)
2003–09–16

Šiandien Šv. Kornelijaus ir Šv. Kiprijono šventė. Kornelijus (253 m.), popiežius ir kankinys. Romietis kunigas buvo išrinktas popiežiumi praėjus 14 mėnesių po popiežiaus Fabijono nužudymo. Kiprijonas (200–258), vyskupas ir kankinys (prokonsulo Galerijaus nukirsdintas)*.

Šios dienos Evangelija kalba apie Najino našlės mirusio sūnaus prikėlimą iš numirusių. Svarbiausi Jėzaus žodžiai „Neverk!“ ir „Jaunuoli, sakau tau: kelkis!“ *(Plg. Lk 7, 11–17)*. Visi, kurie paguldė gyvybę dėl Jėzaus, bus prikelti šlovėje. Išlietas kraujas – ateities gyvybės sėkla. Taip gražiai į mūsų kelią įsijungia dangaus šventieji Kornelijus ir Kiprijonas.

9 val. Mišios, po jų pusryčiai. Mes vėl visi kartu. Mūsų draugas Džordžas padovanojo Rožinį.

Išeiname 12 valandą. Eiti liko nedaug, nes vakar nuėjome šios dienos pusę kelio.

Kodigoro mieste šventė. Netoli bažnyčios įrengta atrakcionų aikštelė, karuselės ir kiti žaidimai. Suabejojame, ar tai mūsų bažnytėlė ir einame kitos bažnyčios link. Pakeliui vėl stabdo policija. Pasirodo, kad kita bažnytėlė užrakinta ir nėra klebono. Kaip gerai, jie apie viską informuoti! Grįžtame atgal. Mes jau viduje. [233] Garbiname Švenčiausiąjį, dėkojame Viešpačiui. Bažnyčia aptarnaujama tėvų saleziečių. Vakarienė kaip paprastai – pasta (makaronai su įvairiais priedais ir pomidorų padažu), sūris, dešra, vynas ir mineralinis vanduo. Miegame salėje, perskirtoje užuolaidomis, vietos visiems pakankamai.

* Žr. *Šventųjų gyvenimai*, p. 284–285.

Miestas šurmuliuoja, šventės viršūnė buvo vidurnakčio fejerverkai. Šaudo apie 15 minučių. Dangus mirga nuo šviesų blyksnių. Norėjosi eiti pasigėrėti, bet kūnas tarsi švino pripiltas, nepajudėjo.

Rytą einant į bažnyčią aikštė buvo pilna šiukšlių, darbininkai ardė atrakcionų įrenginius. Kaip labai skiriasi Viešpaties šventės nuo žmonių pramogų. Kodėl?

KODIGORAS–LAGOZANTAS–KOMAKIJUS
(Codigoro–Lagosanto–Comacchio)

2003–09–17

Šv. Pranciškaus žaizdų (stigmų) minėjimas. Čia pravartu pacituoti, ką apie Šv. Pranciškaus kentėjimus rašė Antanas Maceina:

Šv. Pranciškus tikrąjį ir tobulą džiaugsmą kildino iš žmogaus galios kęsti. Galia kęsti esanti, jo požiūriu, vienintelis dalykas, kuriuo žmogui leista didžiuotis. Visa kita yra ne jo, bet Viešpaties. „Tačiau priespaudos ir kančios kryžiumi mes galime girtis, nes tai tikrai mūsų" (Fioretti, cap. 8). Šie Šventojo žodžiai yra ne kas kita, kaip parafrazė Šv. Pauliaus pasakojimo: „Bet aš niekuo nesigirsiu, nebent mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kryžiumi" (Gal 6, 14). Padarydamas šiuos žodžius savais, Šv. Pranciškus parodė, kad kryžius užima jo būtyje centrinę vietą ir virsta viso jo gyvenimo ženklu. <...> Nuo tos akimirkos, kai 1207 m. San Damiano koplytėlėje išgirdo Nukryžiuotojo žodžius, kviečiančius eiti ir atstatyti griūvančius Dievo Namus, Šv. Pranciškus jautė ypatingą pagarbą kryžiui. <...>

Kryžius yra kančios prasmuo. Tiesa, jis yra ir išganymo ženklas, bet išganymo tiktai per kančią.

Kryžius yra būties išskaistinimas kančia ir mirtimi. <...> Kieno gyvenimas yra Šv. Dvasios pažymėtas kryžiumi, tas išreiškia Kristų ne mokytoją, ne ligonių vaduotoją iš jų negalių, ne stebukladarį Galilėjos Kanoje ar ant Tiberiados ežero kranto dauginantį duoną, ne pirklių išvarytoją iš šventyklos, ne prisikėlusį ir triumfuojantį, bet Kristų Alyvų kalne ir Golgotoje <...>

Šv. Pranciškus yra kenčiančiojo Kristaus paveikslas. Asyžiaus Šventojo pašaukimas – apverkti Dievažmogio kančią. <...> Jis norėjo būti taip lygiai apiplėštas, persekiojamas, kaip ir Kristus, išduotas į vyriausiųjų kunigų rankas. Todėl visa, kas tik reiškė kenčiantį Kristų, kėlė jam ekstazės jausmą. Šv. Mišios – Kalvarijos kalno aukos sudabartinimas, ypatingu būdu persmelkė Pranciškų. <...> Kenčiančiojo Kristaus regimu atvaizdu Šv. Pranciškus tapo savo stigmomis, kurias jis gavo 1224 m. Alverno kalne. Šv. Kryžiaus Išaukštinimo šventėje (rugsėjo 14 d.) Šventasis atsikėlė dar visai tamsoje prieš saulės tekėjimą ir, sukniubęs prie savo trobelės, ilgai meldėsi,

„apmąstydamas Kristaus kančią ir begalinę Jo meilę“ (Fioretti, 3 consid.). Staiga išvydo padangėje greitai skrendantį šešiasparnį serafiną, turintį nukryžiuotojo žmogaus formą. Nepaprasta šviesa nušvietė visą apylinkę. Piemenis, ganančius kalnuose bandas, apėmė baimė, o žmonės sukilo, manydami, kad tekanti saulė, nors iš tikro buvo naktis. „Pamatęs šį reginį, Šventasis nusigando, sykiu tačiau buvo pilnas ir džiaugsmo, ir skausmo, ir nuostabos. Jis džiaugėsi regėdamas Kristų, tokį jam artimą ir mielą. Iš kitos pusės, jo sielą užplūdo skausmas, nes regėjo Išganytoją prikaltą ant kryžiaus. Ypač jis stebėjosi šiuo reginiu todėl, kad žinojo, jog merdėjimas ir kančia yra nesuderinami su serafino dvasia“ (ibid.). Ką Šv. Pranciškus šio reginio metu patyrė ir kas jam buvo Kristaus pasakyta, pasiliks amžina paslaptis. Pats Šventasis jos neatskleidė ligi pat mirties... Viena yra tikra: šis reginys patvirtino Šv. Pranciškaus ligi šiol turėtą kenčiančiojo Kristaus išgyvenimą; patvirtino tuo būdu, kad paženklino Šventąjį regimais kančios ženklais. Regėjimui išnykus, Šv. Pranciškaus kūne pasiliko Kristaus žaizdos. Šventasis ilgai jas slėpė nuo savo brolių. Tačiau nuolatinis kraujavimas, ypač šono žaizdos, be to, beveik visiška negalia vaikščioti atkreipė kitų dėmesį, ir, atrodo, brolis Leonas bus buvęs pirmutinis, kuris šią paslaptį patyrė. Jam Šv. Pranciškus leido šias šventas žaizdas apraišioti ir puoselėti. Tuo būdu kenčiančiojo Kristaus paveikslas Asyžiaus šventojo būtyje buvo atbaigtas. Šv. Pranciškus tapo „antruoju Kristumi“ ne tik savo sieloje, bet ir savo kūne. Jis yra pirmas stimgatizuotas šventasis. Antgamtinės kilmės stigmos ligi jo Bažnyčios istorijoje yra nežinomos. Tai faktas, turįs labai gilią prasmę. Jis rodo, kad Šv. Pranciškus pradėjo naują Kristaus išgyvenimo tarpsnį, pagrįstą nebe amžinuoju Taboru, bet istorine Golgota. <...>

Triumfuojantysis Kristus yra kenčiančiojo Kristaus išsiskleidimas“.*

Kokia mums duota dovana! Į šią *Kryžiaus kelionę* Apvaizda įpina tokius slėpinius, tarsi atskleisdama jų kraštelį, kad pamatytume, jog tik per kryžių einama į Prisikėlimą. Realus *Kryžius*, spaudžiantis mūsų pečius, yra regimas ženklas neregimosios tikrovės, kuri atsiskleis Kristuje...

Rytines šv. Mišias aukoja kitas kunigas, jis susijaudinęs. Visus mus liečia Kryžiaus slėpinys. Mes jam padovanojame Aušros Vartų Gailestingumo Motinos paveikslėlį.

Atsisveikiname ir su *Kryžiumi* einame pirmyn. Praeiname didelius vynuogynus, kriaušių sodus. Labai norime vaisių. Vadovė Danutė užeina į vieną sodybą prie sodų nupirkti vaisių. Atneša kiekvienam po dvi skanias kriaušes. Koks nuostabus skonis ir aromatas! Ačiū Tau, Kūrėjau! Ačiū, žemele, užauginusi tokį stebuklą!

* Antanas Maceina, *Saulės giesmė*, Vilnius, 1991, p. 423–427.

Tiek Viešpaties lepinami, po šimtadienio turėtume būti pasikeitę, bet, deja, esame tie patys atžarūs aikštingi žmonės. Viešpatie, priimk mūsų varganumą, silpnumą, mes galime girtis nebent savo silpnumu, kuriame reiškiasi Tavo galia. Ir apaštalui Pauliui, besiskundžiančiam savo silpnumu, Tu tarei: *Gana tau mano malonės, nes mano galybė geriausiai pasireiškia tavo silpnume! (2 Kor 12, 9).*

Keliaujant vėl visą kelią iki Logozanto mus lydėjo policija. Tai didelė paslauga, nes jei reikėtų samdyti, būtų labai brangu, o mes esame varguoliai, turtingi savo *Kryžiumi.*

Naujoji Logozanto bažnyčia – saleziečių. [234] Mus vaišina pietumis, žinoma, pirmiausia pasta, antrasis patiekalas, daug daržovių ir vaisių. Žmonių dosnumas rodo krikščionišką meilę ir norą padėti. Atvyko Komakijaus katedros klebonas ir pranešė, kad nuvykę į katedrą vakarieniausim ir pusryčiausim klebonijoje, o nakvynė bus „Caritas" namuose. Koks rūpestingumas!

Popiet eidami matome žmonių sodybose antikinių skulptūrėlių, bet kryželių ir koplytėlių tik kur ne kur. Laukai suarti. Žemė pilka, grumstai didžiuliai, traktoriai dirba ir sekmadienį keldami dulkių debesis. Į Komakijaus katedrą einame aplinkiniais keliais, čia mažiau mašinų, oras grynesnis, švaresnis. Miestas prie jūros, vietinių vadinamas Mažąja Venecija.

Vakare Mišios užmiesčio parapijoje. Pavalgę vakarienę keliaujame autobusu prie Adrijos jūros. Naktis. Jūra rami, pilka. Vanduo nelabai švarus. Patekėjus mėnuliui, jūroje būna atoslūgis, o tekant saulei – jūra išsilieja. Daug laivų, pasirengusių žūklei.

Nakvynės vietoje erdvi salė, patogumai. Nuplausime nuovargį, panirsime Šv. Pranciškaus žaizdų slėpinyje, prašydami, kad Jėzus ir mūsų dvasioje įspaustų meilės ir aukos stigmas.

KOMAKIJUS–LONGASTRINAS
(Comacchio–Longastrino)
2003–09–18

Šv. Mišios katedroje. [235] Pusryčiai vėl pas tą mielą kunigėlį. Valgome kalėdinį pyragą, geriame balintą kavą su sausainiais. Įduoda ir pietums paruoštus maišelius (pica, sausainiai, dvi bandelės, keturi marmelado indeliai, mineralinis vanduo). Koks jautrus rūpestingumas!

Dėkingi išeiname iš Komakijaus Longastrino link. [236]

Diena karšta, kaip ir kitos, bet kairėje driekiasi Adrijos jūros lagūna ir vėsus vėjelis gaivina. Pietus valgome prie Adrijos lagūnos gražiame gamtos kampelyje. Valgome iš įdėtų lauknešėlių. Po pietų visa valanda laisvo

laiko. Braidome po vandenį. Dugnas melsvai pilkas molis, klampojame po jį. Vandens ir molio vonios tikra palaima kojoms, bet maudytis neišdrįstame. Plaukioja ir rėplioja daugybė krabų.

Pailsėję keliaujame į Longastriną. *Longastrinas* nedidelis miestas, skendintis žalumoje. Bažnyčia nedidutė. Didžiajame altoriuje – Nukryžiuotasis ant didelio kryžiaus. Prie bažnyčios koplytėlė, aukšta, keturkampė varpinė. [237]

Pavakario Mišiose atsidavėme Nukryžiuotajai Meilei, pasiryžę priimti visus išbandymus ir tyrus džiaugsmus, paskui adoracija. Jėzaus Meilėje ir artume pailsėjome, atsigavome.

Vakarienę paruošė ir nuoširdžiai mums tarnavo seselės vienuolės. Nakvynė – parapijos namuose.

LONGASTRINAS–ALFONSINĖ–BANJAKAVALAS
(Longastrino–Alfonsine–Bagnacavallo)

2003–09–19

Šv. Januarijaus, vyskupo ir kankinio, šventė. Kilęs iš Neapolio ar Benevento Italijoje (†305 m.). Tuo metu, kai prasidėjo Dioklecijano persekiojimai, jis buvo Benevento vyskupas. Išgirdęs, kad jo draugas Misenos diakonas Zosius įmestas į kalėjimą drauge su kitu diakonu Prokulu ir dviem pasauliečiais, aplankė juos kalėjime. Čia Januarijus buvo suimtas. Taip pat kartu buvo areštuotas jo diakonas Festas ir pamokslininkas Deziderijus. Visa ši grupė buvo įmesta pas laukinius žvėris, o vėliau nukirsdinti Pocuolyje Italijoje.

Junuarijaus vardas siejamas su garsiu kraujo stebuklu, kuris įvairiomis aplinkybėmis pasikartoja kas metai. Kraujas saugomas Neapolio katedroje dviejuose nevienodo dydžio hermetiškuose stikliniuose induose. Stebuklo esmė ta, kad sudžiūvęs kraujas staiga „atgyja“, tampa skystas, dažnai netgi kunkuliuoja ir „verda“, o jo kiekis induose padidėja. <...>

Paprastai stebuklą galima išvysti rugsėjo 19 d., gruodžio 16 d. ir šeštadienį prieš gegužės mėnesio pirmą sekmadienį (Januarijaus kūno į katakombas perkėlimo metinės).

Įdomu, kad indai ir sudžiūvęs kraujas paprastai sveria 0,987 kg, o kraujui „atgijus“ – 1,015 kg. Spektroskopiniai bandymai parodė, kad tai tikrai yra žmogaus kraujas. Jokių kitų paaiškinimų šiandieninis mokslas neranda.*

Dangaus šventieji su mumis. Šv. Januarijus gyveno ir kraują išliejo čia, Italijoje, per kurią mums teko laimė eiti šiuo karališkuoju Kryžiaus keliu.

* *Šventųjų gyvenimai*, p. 288–289.

Rytą Mišių nebuvo. Bažnytėlė atrakinta, prieš pusryčius galėjome pasimelsti. 8 val. pusryčiai. Italijoje pusryčiai silpni: arbatos puodelis, gabalėlis bandelės, džemas. Ačiū Dievuliui už viską. Viską gauname iš Jo malonės.

Maldoje prisiminėme sesę Kazimierą Marčiulionienę, ilgai keliavusią su mumis, jai šiandien 60 metų, taip pat sesę Birutę Ž. Abiem meldėm sveikatos.

Į *Alfonsinę* tik 14 km, atėjome greitai. Tikėjomės Mišių, bet klebonas pasakė, kad jos bus tik Banjakavale (vakaro parapijoje), taip susitarta.

Po *Viešpaties Angelo* maldos sėdome pietauti. Pietums paruošta vištiena su daržovėmis, bulvytėmis. Pyragai mums specialiai iškepti. Paskui vynuogės ir kavos gurkšnelis.

Po pietų mus aplankė Alfonsinės darželinukai su savo auklėtojomis. Jie rodė, kaip gražiai moka kartu su savo vadovėmis džiuginti kitus. Jų šypsenos, veidelių išraiška tokia miela, atvira, rodos, lyg kokie maži cherubinai nusileido iš dangaus. [238]

Atėjo ir dar vienas būrelis – tai vaikai poilsiautojai iš Baltarusijos. Jie čia gyvena visą mėnesį. Vaikai džiaugsmingai su mumis bendravo, mes juos apdovanojome paveikslėliais. Tai buvo Rojaus valandėlė, nes ir mes su vaikais buvome kaip jie. Išeinančius mus vaikeliai palydėjo, nešė mažus kryželius, statulėles. Atsisveikinome ir širdyje pasiliko tyras džiaugsmas.

Jaunasis kunigėlis visą kelią mus vedė nuošaliais keliais į Banjakavalo parapiją, nešė *Kryžių*, statulėles. Diena labai karšta, kairėje pusėje pylimas, dėl to jokio vėjelio. Einame pro didžiulius vynuogynus, alyvmedžių sodus. Viskas tvarkinga, išpurenta, išpuoselėta. Pasitaiko ir vienas kitas apleistas vynuogynas ar sodas. Einame lyguma. Kadangi kelelis nevažinėjamas, mums atrodo, kad čia daug toliau, nei būtų plentu. Vienas kitas ima murmėti. Vadovas klausia, kodėl einame šalutiniais keliais. Jaunasis kunigėlis, apsimuturiavęs galvą nuo karščio skara, suprato ir Aldutei Matonytei angliškai sako: „Ar jie manęs akmenimis neužmėtys?“

Kai pagaliau baigiasi pylimas, padvelkia gaivus vėjelis, ir mes šiek tiek atsigaunam.

Mūsų Virginijos bičiulė Eglė atvažiavo pavertėjauti. Ji telefonu derina mūsų priėmimą su artimiausiomis parapijomis.

Rytoj mūsų vadovė Danutė duos interviu Vatikano radijui. Kiekvienam liepia parašyti, kodėl išėjome į šią kelionę. (Kai kurių atsakymai yra pateikiami knygos pabaigoje.) Pagaliau šią dieną nuėję 30 km pasiekiame Banjakavalą. Mūsų bažnyčia priemiestyje, sena, jai per 900 metų. Bažnyčios apatinėje dalyje įrengtas muziejus, o viršutinėje – kita bažnyčia – bazilika. [239]

Mus pasitikęs Banjakavalo bažnyčios klebonas 19 val. aukoja šv. Mišias. Nurimsta mūsų pavargęs kūnas. Turime šį bei tą gražaus sudėti į aukos taurę (sunkius žingsnius, prakaitą, padažnėjusį širdies plakimą, net ir savo murmesį, juk esame silpni žmonės). Taigi visą dieną kentę Eucharistinį pasninką (nebuvo Mišių), dabar tikrai atsigauname dvasia ir kūnu.

Šioje parapijoje gyvena minėtoji Eglė iš Kretingos, ištekėjusi už dirigento italo.

Po Mišių aplankome žemutinę bažnyčią – muziejų. Čia susikaupiame ties altoriaus stalu, išlikusiu iš X–XI a., pasimeldžiame prie XIV a. Marijos su Kūdikėliu freskos. [240, 241]

Mes pajuntame senųjų amžių slėpiningą prisilietimą, o jame paties Dievo mylinčias rankas.

Mieloji Eglė mums ne tik išvertė pamokslėlį per Mišias, bet ir padeda bendrauti vakarienės metu. Nakvynė – restauruotuose senuose parapijos namuose (tikriausiai buvęs vienuolynas), kurie yra sujungti su bažnyčia. Šiuose namuose yra visi patogumai, dušai. Įsikūrėme kur kas norėjome.

BANJAKAVALAS–RUSIS–S. PJETRO IN VINKOLIS
(Bagnacavallo–Russi–S. Pietro in Vincoli)

2003–09–20

Šv. Petro Bazilika išpuošta XIV–XV a. freskomis, čia ir apaštalai su Kristumi, centre – Kristus ant kryžiaus. Kokia nuostabi tūkstantmečių sąsaja. Kryžius jungia visus amžius. Jėzus ant Kryžiaus yra kelias, kuriuo mes grįžtame pas Tėvą.

Bazilikoje – didelė Švč. M. Marijos su Kūdikėliu statula. Šiandien šeštadienis, pasiaukojame, atsiduodame Jos globai. Ne visi spėjome susirinkti į Mišias. Klebonas pastebėjo ir paklausė: „O kur kiti?“ Taigi vadovai ir mes vienas kitą turime matyti!

Po Mišių – pusryčiai, jų metu vadovė Danutė davė interviu Vatikano radijui. Išeiname iš gražiosios bazilikos dėkingi Dievui, klebonui ir visiems žmonėms. Vakar atrodė, kad Banjakavalas – tai miestelis, bet apsirikome, čia didelis miestas. Klebonas mus lydi per visą savo parapiją. Širdingai atsisveikiname gavę kunigišką palaiminimą.

Rusio miesto bažnyčios klebonas dviračiu atvažiavo mūsų pasitikti. Labai nudžiugome, nereikės sunkiai ieškoti. Rusio bažnyčia labai jauki. Gera dienos karštyje atsikvėpti kūnu ir dvasia Švenčiausiojo artumoje. Klebonas nuvedė į palapinę netoli bažnyčios. Pietų valgėme įprastus skaniuosius italų valgius. Išreikšdami dėkingumą virėjams visi pasirašėme ant balto lapo; jie sakė įsirėmins.

Vėl mus lydi kunigas. Vakare turime būti Vinkolyje. Einame vis pro vynuogynus. Miškų nematyti. Saulutė spigina, karštis 33°C. Reikia įveikti daug kilometrų.

S. Pjetro in Vinkolio bažnyčia graži. Didžiajame altoriuje – Švč. M. Marija Sopulingoji, į jos širdį susmigę septyni kalavijai. Labai originaliai išpuoštas.

Prie šio altoriaus 20 val. aukojamos šv. Mišios. Jose pasislėpė 106-oji kelionės diena. Klebonas mus priima į kleboniją. Jis gyvena kartu su senute motina ir pagyvenusiu broliu. Jie antrame aukšte, o mes įsikuriame pirmame.

Klebonas šviesus žmogus, apsiskaitęs, buvęs Lietuvoje, daug apie ją žino. Kadangi moka anglų kalbą, Aldutė Matonytė ir vadovė Danutė galėjo lengvai bendrauti.

Klebono mama vaišino tortais, sausainiais, keksais. Kas norėjo stipriau užkąsti, ėjo į mūsų gerosios Aldutės Zabukienės „virtuvę" autobuse. Klebonas labai linksmas, jis taip nuoširdžiai, entuziastingai griežė akordeonu, kad keli mūsiškiai net šokti pradėjo. Paskui kritom kaip akmenėliai nakties poilsio, nes buvo jau gana vėlu.

S. PJETRO IN VINKOLIS–KASTILJONE DI R.–ČEZENA
(S. Pietro in Vincoli–Castiglione di R.–Cesena)

2003–09–21

Nors šiandien sekmadienis, bet norime gerajam klebonui ir jo mamai, broliui ką nors gera padovanoti. Sutvarkome, iššveičiame iš pagrindų visus klebonijos kampus, vonią ir kitas patalpas. Juk mama sena, nepajėgia. Klebonija sutviska.

Paskui visi sugužame į bažnyčią. Prie didžiojo altoriaus klebonas išskleidęs visame grožyje Lietuvos Trispalvę. Šiandienos Evangelijoje Jėzus kalba apie jo laukiančią kančią: *Žmogaus Sūnus bus atiduotas į žmonių rankas, ir jie nužudys jį, bet nužudytas jis po trijų dienų prisikels (Mk 9, 30–37).*

Tarsi slėpininga muzika šioje kelionėje vis nuskamba kančios akordai.

Šiandien evangelisto Mato šventė, bet jis turi tarsi pasislėpti sekmadienio liturgijoje. Šv. Matas nusižeminęs, jis mielai užleidžia Jėzui vietą. Klebonas pasako ugningą pamokslą, nepamiršdamas pagarsinti Lietuvos ir jos keliaujančių vaikų. Aukos liturgijoje aukas neša mūsų piligrimai: Aldutė, Lidija ir Judita. Mes giedame lietuviškai. Šv. Mišių aukoje panardiname visą kelionės dieną, ji bus nelengva, nueiti reikės apie 30 km.

Atsisveikiname su klebonu, prieš tai įsiamžinę su juo ir parapijos žmonėmis prie bažnyčios nuotraukoje. [242]

Einame greitai, dairomės autobuso, nes labai norime valgyti. Nieko! Gera proga pamąstyti apie kankinius, mirusius iš bado. Pagaliau pavalgome pusryčius ir pietus iš autobuso „virtuvės“ ir klebono mamos duotų pyragų.

Vėl į priekį. Buvome porą kartų sustoję atsikvėpti, bet trumpam. Karšta, labai pavargę.

Vakare pasiekiame senovinį miestą *Čezeną*. Čia teka upė. Suspėjome kaip tik šv. Mišių aukai. Pamokslo metu klebonas mus pasveikina, pristato savo parapijiečiams.

Po Mišių kėbliname porą kilometrų į restoraną vakarienės. Ant kalno stūkso pilis. Restorane pro langus liejasi šviesa, gerdama mūsų nuovargį. Restorane vakarieniauja italai su šeimomis, poromis, grupėmis. Tikriausiai atrodome keistuoliai šiems linksmiems, šurmuliuojantiems italams. Mums norėtųsi greit pavalgyti ir eiti poilsio, bet tai čia, Italijoje, neįmanoma, nes italams valgymas – šventė, o šventėje nieks neskuba. [244] Todėl jau kone vidurnaktį kopiame į kalną, kur stovi vienuolynas. Pakeliui Kryžiaus kelio stotys. Kaip gražiai šios dienos Evangelija atitinka mūsų nuvargusius žingsnius.

Ant kalno atsiveria žiburių jūra, vos įžiūrimas žvaigždėtas dangus. Vienuolyne tylu, iš paveikslų žvelgia šventieji, nuostabios gerumo ir maldos dvasios pripildytas kiekvienas kampelis.

Miegame lovose, tik labai trumpai, nes keltis reikėjo 5.30 val. Be to, vidurnaktį pyškėjo fejerverkai, matyt, miestas šventė.

ČEZENA–SAVINJANO SUL RUBIKONĖ–SANTARKANGELO DI ROMANJAS

(Cesena–Savignano sul Rubicone–Santarchangelo di Romagno)

2003–09–22

Po 7 val. Mišių tuoj pat į kelionę. Per miestą ėjome dvi valandas. Ačiū galingiesiems angelams, kad globojo, vedė ir mes nepaklydome.

Užmiestyje prie jaukios laukų koplytėlės sustojome papusryčiauti. Pailsėjome, ir vėl į kojas.

Maždaug vidudienį priėjome seną miestą *Savinjano sul Rubikonę*. [245] Didinga Šv. Roko bažnyčia laukia keliauninkų, o dar prieš tai, pamatę mus ateinant, žmonės mojuoja rankomis, net mašinas stabdo, kad galėtume saugiai pereiti į kitą pusę.

Bažnyčioje didžiajame altoriuje kryžius stebuklingas, žmonės čia gauna malonių. Daug įvairių šventųjų paveikslų, čia ir Šv. Rita, apkaišyta daugybe votų. Italų šventosios Ritos (1381–1457) simbolis ikonografijoje – rožė.

Pietūs itin džiaugsmingoje, jaunatviškoje apsuptyje, daug nuoširdumo, svetingumo. Gardžiai valgome naują patiekalą (kopūsto lapuose įdaryta varškė su įvairiais priedais), paskui buvo vaisiai, kava, saldumynai.

Po pietų, kunigo palaiminti, išeiname į vakaro parapiją. Iki savo parapijos ribų mus lydi kunigai ir jaunimas. Šiltas atsisveikinimas ir... tolyn. Einame per miestelius, kaimus, vynuogynus, kukurūzų laukus.

Pavakariais pasiekiame senovinį miestą Santarkangelo di Romanją. Miestas ant kalno, jam tinka Dievo žodžiai: *Jūs pasaulio šviesa. Neįmanoma nuslėpti miesto, kuris pastatytas ant kalno (Mt 5, 14).*

Pasitinka būrelis žmonių, vieni kitus apkabiname malda ir širdimi. Altoriuje Švč. Motina su Kūdikėliu Jėzumi sveikina mus savo šypsena. [246] Kitados šiame mieste būta katakombų. Taigi miestas saugo senųjų amžių slėpinius. Ir šita į amžių glūdumas skubanti slėptis diena, kai čia buvo atneštas *Kryžius* iš tolimo Europos kampelio – Lietuvos, galbūt bus įspausta į istorijos atminties kertelę.

18 val. dalyvaujame Mišiose, jausdami, kad altorių supa ne vien žemės piligrimai, bet ir angelai, arkangelai cherubinai ir serafimai, katakombose palaidoti šventieji ir šventosios.

Nuo šio palaiminto kalno kilo į dangų jungtinė malda:

Aš regėjau ir girdėjau balsus daugybės angelų aplinkui sostą, būtybes ir vyresniuosius; jų skaičius buvo miriadų miriadai ir tūkstančių tūkstančiai. Jie skelbė skambiu balsu:

Vertas Avinėlis, kuris buvo užmuštas,
imti valdžią ir turtus, ir išmintį,
ir galybę, ir pagarbą, ir šlovę, ir gyrių (Apr 5, 11–12).

Vakare valgome sporto salėje prie pat bažnyčios. Miegame jos viršuje. Vietos pakanka visiems.

Kadangi čia auga daug lauro krūmų, mūsų *Kryžius* apvainikuojamas laurų vainiku. Laurų vainiku senovės Romoje buvo vainikuojami nugalėtojai. Pats didžiausias nuodėmės, šėtono nugalėtojas yra Jėzus Kristus. Jam garbė ir šlovė per amžius!

SANTARKANGELO DI ROMANJAS–VERUKIJUS–SAN MARINAS
(Santarcangelo di Romano–Verucchio–San Marino)

2003–09–23

Šv. Mišių auka prasideda 109-oji kelionės diena. Artėja kalnų zona. Per pamokslą klebonas mus pašlovina, bet mes žinome, kad *ne mums, ne mums, lai Tau didi šlovė būna, mielasis Dieve!* Šią šlovę skelbia visi Dievo

kūriniai, net ir tie, kurie žmogaus rankų sukurti, pavyzdžiui, didinga varpinė, graudus varpų skambesys.

Po Mišių ir pusryčių išeiname į Verukijų. Mus lydi bažnyčios patarnautojas, rūpinasi, kad saugiai eitume per gatvę, kad einantys gatve keleiviai paliktų laisvą takelį *Kryžiui*. Jis tai darė uoliai ir labai nuoširdžiai.

Eidami meldžiamės ir su nuostaba žvelgiame į kalnų ir kalvų grožį. Tiesiog negali atitraukti akių, rodos, esi neregėtoje vaikystės pasakoje. Sunkų kelią lengvina užburiantis gamtos grožis. Dominuoja melsva (dangus ir kalnai) ir žalia (slėniai, terasos) spalva.

Jau matome *Verukijų*, miestą ant kalno. [247] Kopiame šalutiniu, labai stačiu, bet tiesiu keliu, net kvapo pritrūksta giedant maldos žodžius. *Kryžius* slegia visu svoriu.

Pagaliau viršūnė – miestelis kalnų glėbyje. Čia yra daug bažnyčių, bet dėl laiko stokos mes galime aplankyti tik vieną – Šv. Pranciškaus Asyžiečio ir Šv. Martyno bažnyčią. Klebonas mus pasitinka prie bažnyčios durų. Sulinksta keliai, palinksta įkaitusios galvos Viešpaties ir Jo Šventųjų meilės didybėje.

Netoli bažnyčios laukia gerų žmonių paruošti pietūs. Kai įeini vidun, kur tavęs laukia žmonių meilės dovanos, nustembi ir džiaugiesi, kad Evangelijos žinia padarė broliais Kristuje skirtingų tautų žmones. Juk jie mus mato pirmą kartą, o priima kaip senus, gerus draugus. Argi tai ne evangelinis stebuklas pagal Jėzaus žodžius: *Jūs jiems duokite valgyti*. Šie žodžiai su kaupu pildėsi kasdien.

Nuo bažnyčios šventoriaus atsiveria graži kalnų panorama. Kad turėtume sparnus, apskrietume šiuos kalnus, žavėtumės jais iš paukščio skrydžio! Bet mes savo kojom ištvermingai kopsime, kaip poetas sako, *viršukalnių vingiais eis mano keliai*. Bus ir dar didesnis kalnas, ant kurio įsikūrusi mažutė San Marino valstybė.

Eidami į San Mariną, pasukome klaidingu keliu. Klaidžiojame, vadovai nekantrauja, eiliniai murma. Tokia jau piligrimo dalia. Kad širdis atlėgtų, atsigeriame Verukijaus parapijiečių įdėtų kriaušių sulčių, jos sustiprina širdį ir nervus. Jau vakarėja, nuo kalnų pučia šaltas vėjas, plaikstydamas nešamas vėliavas, vėsindamas įkaitusias galvas.

Pilkšvai melsvu rūku užtraukti tolimesni kalnai, kaip žaltys vinguriuoja vienišas kelias. [248] Kuo aukščiau kopiame, tuo platesnė atsiveria panorama. [249] Kalnų keliai siauri, todėl vorele vingiuojame serpentinu.

Užkopę į statų kalną valandėlę pailsime, pasigrožime atsivėrusia panorama ir vėl kojeles raginame į žygį. Čia kylame, čia leidžiamės kalnų keliais, kol pamatome dunksantį miestą – *San Mariną*. [250]

Pagaliau 17.40 val. pasiekiame šią mažutę valstybę Apeninų pusiasa-

lyje. Mums skirtoji bažnyčia dar aukščiau. Iš pradžių kylame gatvelių labirintais, paskui kopiame šventovės kalva. Vėjyje plevėsuoja mūsų rankose nešama San Marino vėliava. [251, 252]

Duris mums atveria įspūdinga San Marino katedra, kviečianti savo jaukiu gerumu. [253] Šioje katedroje ilsisi ir šio miesto-valstybės įkūrėjas akmenskaldys Marinas, IV a. pabėgęs iš Dalmatijos nuo religinių persekiotojų, vėliau paskelbtas šventuoju. Mažučiame kalnų lopinėlyje sustingę, bet alsuojantys kalnų laisve šimtmečiai. Uolos, kalnai padabinti bažnyčiomis, daugybe puošnių rūmų, senų gyvenamųjų namų. Saulutė slepiasi už debesų ir balti spinduliai nutįsta iki žemės. Taip būna prieš lietų. Duok Dieve! Lietaus ištroškusi visa Italijos žemė. Nakvynė didelio kalno Titano įduboje, Šv. Juozapo namuose, esančiuose netoli Švč. M. Marijos bažnyčios.

Nors ir nelengva, bet kokia graži šita diena, kai mes, nešini *Kryžiumi,* ateiname pėsčiomis iš Lietuvos į 7-ąją Europos valstybę San Mariną. Neiškenčia jo neaprašęs ir mūsų Vygantas:

O koks gražus ir mielas šitas kraštas,
Titano saugomasis San Marinas!
Iš tolo šviečia žemėn nusileidę
Čia amžiai laisvės, kurie Respublika vadinas.

Koks įdomus gatvelių labirintas,
Mus vedantis aukštyn ir vėl žemyn.
Medžiai, rūmai ir bažnyčių bokštai
Traukia akį, bet laikas liepia eit pirmyn.

Aš taip norėčiau vėl sugrįžti
Į šitą nuostabų kampelį...
Ir vėl klajot gatvelių labirintais,
Kurie man tokį džiaugsmą kelia!

SAN MARINAS–NOVAFELTRIJA
(San Marino–Novafeltria)
2003–09–24

Nubundi ankstų rytą, kupinas slėpiningo džiaugsmo, kurį tau dovanoja kalnų dvasia. Juk tai Viešpats sukūrė šiuos kalnus ir išbarstė juos Italijos žemėje. Kiekvienas kalnas palytėtas Jo dieviškų pirštų. Toks yra ir šis, ant kurio įsikūręs San Marinas.

Mišios Šv. Klaros seserų vienuolyno bažnytėlėje, netoli Šv. Juozapo namų. Vienuolyno pastatai nauji, bet stilius išlaikytas senovinis. Seselių čia

gyvena apie dešimt. Jos gražiai gieda Mišių metu. Didi ramybė ir maldos dvasia persmelkia mus. Vadovė Danutė sako, kad ji jaučiasi lyg būtų namie (Lietuvoje) rekolekcijose. Kelionės metu tai išgyventi tikra dovana.

Mūsų geroji Aldutė, anksti atsikėlusi, išvirė makaronų, arbatos. Po Mišių gardžiuojamės jos vaišėmis. Gauname ir itališkų bandelių. Juodos duonos čia nėra.

Po pusryčių grįžtame į bažnyčią. Jos tvarkytoja mus supažindina su San Marino ir šventovės istorija. Šventovė pastatyta ant buvusios senosios bažnyčios pamatų.

Paskui aplankome Šv. Pranciškaus ir kapucinų bažnyčias. Pastarojoje yra lurdo grota. Švč. M. Marija – tarp uolų akmenų. Kita grota skirta tėvui Pijui (stigmatizuotam šventajam) ir dar dviem vienuoliams. Autobusu važiuojame į dar vieną bažnyčią, kur eksponuojama daugybė garsiausių pasaulyje Švč. M. Marijos paveikslų.

San Marinas – turistų, prekiautojų miestas. Bet kokie neapsakomi vaizdai atsiveria nuo šio 750 m aukščio Titano kalno!

Po visų apžvalgų grįžtame apie 11 val., pasiimame savo *Kryžių* ir giedodami išeiname Novafeltrijos link.

Nuo San Marino ligi Novafeltrijos daugiau kaip 20 km. Visą laiką kalnai – pakalnės – kalnai. Vietos nuostabiai gražios, pilys, bažnyčios, kalnai tarp debesų. Vėl dažnai tenka eiti vorele, nes kalnų keliai siauri. Kaip saulelė vakar savo baltais nutįsusiais spinduliais pranašavo lietų, taip netikėtai jis mus ir užklupo kelyje. Lietus Italijoje labai smarkus, per porą minučių peršlampi kiaurai. Einame šlapi, mūsų ilgi sijonai painiojasi, trukdo eiti, bet reikia, nes esame Kristaus kariai ir jokios kliūtys negali sustabdyti. Prausia lietus ne tik mus, bet ir mūsų Kristų ant *Kryžiaus*. Kokia tai didelė Dievo dovana – lietus ištroškusiai Italijos žemei!

Vakarėjant pasiekiame Novafeltriją. Mes šiltai sutinkami, priimami. [254] 18 val. Mišios. Žmonių nedaug. Gieda gražiai, deja, mums nesuprantamai. Bet Meilė suprantama širdimi.

Vakarienė paruošta. Taigi esame laukti! Vaišina sūriu, mėsos gaminiais, duona, kava, kokakola. Visko pakaks ne tik vakarienei, bet ir pusryčiams.

Po kelionės lietaus gera praustis, skalbtis, batus plauti dušuose. Miegojome kaip Australijos šuneliai dingai arti vieni kitų ir taip sušilome, o sušilę užmigome palaimingu miegu.

Šiandien graži Švč. M. Marijos belaisvių Vaduotojos šventė. Savanoriškai mes tapome Kryžiaus belaisviai, bet Jame mes turime pačią didžiausią Laisvę – Dievo vaikų laisvę. Labanakt, mieloji Motina Marija!

NOVAFELTRIJA–S. AGATA FELTRIJA–SARSINA
(Novafeltria–S. Agata Feltria–Sarsina)
2003–09–25

Vidutė sako: šiandien aš budžiu su Rūta. Joms daug padeda kiti broliai, sesės. Ačiū Dievuliui ir jiems už šiltą draugiškumą.

Mišios 7 val. Žodžio liturgijoje skamba paguodos ir vilties žodžiai, Viešpaties tarti pranašo Agėjo lūpomis iš Babilonijos nelaisvės grįžusiems į Tėvynę žydams, raginantys atstatyti Jeruzalės šventyklą:

Kas iš jūsų dar yra gyvas,
kuris matė šiuos Namus, pradinės šlovės apgaubtus?
Kaip jums dabar jis atrodo?
Argi nėra jis it niekas jūsų akyse?
Tačiau dabar drąsos, Zerubabeli, –
tai Viešpaties žodis;
drąsos, vyriausiasis kunige,
Jehozadako sūnau Jehošua;
drąsos jums, visi krašto žmonės, –
tai Viešpaties žodis! <...>
Aš jums tai pažadėjau
kai išėjote iš Egipto.
Mano dvasia tebėra tarp jūsų, –
nebijokite! (Ag 2, 3–5)

Kaip gražiai mus drąsina Dievo Žodis! Rodos, mums specialiai parašytas. Juk šiame žygyje nuo pat pradžios lig pabaigos reikalingas visiškas pasitikėjimas, atsidavimas į maloningas Apvaizdos rankas, drąsa ir ištvermė. Kai ligi kelionės pabaigos beliko 20 dienų, Dievo Žodžiu nešinas ateina iš amžių glūdumos (538 m. pr. Kr.) pranašas Agėjas ir drąsina šį mažutį pasiryžėlių pulkelį vardan pasaulio taikos atsigręžiant į Dievą nepabūgti būti nepopuliariems, išdrįsti grumtis Kryžiaus galia su tamsybių kariauna, nes laukia pergalė: *mano Dvasia tebėra tarp jūsų, – nebijokite!*

Glausdami šv. Mišių Vaisių – Jėzų savo širdyje, atsakėme: „Esame pasirengę! Einame vykdyti Tavo, o Dieve, valios!“

Po Mišių pavalgėme mūsų šeimininkėlės išvirtos ryžių košės ir sriubos, pridėdami ir to, kas liko nuo vakarienės. Šiandien keliausime per Apeninų kalnus. Po vakar praūžusio lietaus rytas buvo šviesus, šiltas, išpraustas. Kopiame į kalną, paskui leidžiamės. Pro debesis saulė žeria spindulius, atrodo, kad dangus lenkiasi prie žemės. Štai už mūsų lieka kalnas, paskendęs debesyse [255], o mes jau kopiame į kitą. Užkopę į viršų, matome

kalnų rimtį ir didybę. Nors mūsų kalnai, palyginus su alpinistų pasiektomis viršukalnėmis, nėra tokie aukšti (1000–1500 m.), bet kalnų dvasia mus kalbina, žavi, užburia. Tai būsena, jausena neišreiškiama žodžiais. Tai gyvojo Dievo šventykla, kur Jis kalbina savo vaikus grožiu, liečia vėjo pirštais, glaudžia žemės šiluma.

Apeninai skiriasi nuo Slovėnijos Alpių, jie ne tokie žali. Čia kiekvienas žemės plotelis išartas, išpurentas, išpuoselėtas. Kalnų vėjas, atrodo, neša mūsų maldą arčiau dangaus. Atsigulęs ant žemės vėjo nejauti, jauti tik šiltą žemę. Tikras poilsis kojoms ir širdžiai. Eiti žemyn nuo kalno vienas malonumas, bet kojos vis tiek pavargsta, nes dirba kitos raumenų grupės.

Pietūs buvo numatyti S. Agata Feltrijoje [256], bet čia mūsų niekas nelaukia, todėl einame už miesto ir valgome savo autobuso „restorane".

Artėjame prie Sarsinos. [257, 258, 259] *Sarsina* – miestas ant kalno. Tai senas miestas. Čia yra garsi šventoji Katedra [260], kur ilsisi Šv. Vičinio palaikai – relikvijos. Visa katedra buvo kupina nuostabaus šventumo auros. Paties šventojo Vičinio kūnas ramiai ilsisi šoniniame altoriuje. [261]

Prieš Mišias ir po jų gauname palaiminimą Šv. Vičinio retežiais. Paskui einame į nakvynės vietą. Parapijos namų antrame aukšte mums rezervuota visa salė. Kai iš autobuso atsinešame ir pasidedame savo „lovytes", klebonas pakviečia į restoraną vakarieniauti. Čia mus vaišina makaronais, mėsos patiekalu su bulvėmis, arbata ir kt. Po vakarienės skalbiamės, prausiamės. Prieš miegą dar ilgokai kalbamės apie Dievo veikimą mūsų dienomis su mielu piligrimu Valdu. Jis kantrus, nedejuoja dėl rankos skausmo (pasitempė sausgysles, kai griuvo kalnuose). Visa, kas sunku, tinka aukai, – sakydavo kun. J.Zdebskis.

SARSINA–S. PJERO BANJAS
(Sarsina–S. Piero Bagno)

2003–09–26

Šiandien Šv. Kozmo ir Damijono diena (†303 m.). Kankiniai. Jie buvo broliai dvyniai, kilę iš Arabijos, studijavę mediciną Sirijoje ir tapę gydytojais. Broliai apsigyveno Egėjoje, Sicilijoje ir dirbo kilniaširdiškai, už gydymą net neimdami užmokesčio. Jie dėl krikščioniško tikėjimo nukirsdinti Dioklecijano persekiojimų metu*.

Lukas evangelistas perduoda Jėzaus žodžius:

„<...> reikia, kad Žmogaus Sūnus daug kentėtų, būtų seniūnų, aukštųjų kunigų bei Rašto aiškintojų atmestas, nužudytas ir trečią dieną prisikeltų" (Lk 9, 22).

* *Šventųjų gyvenimai*, p. 295–296.

O mes esame čia, šalia nuostabaus laisvės šauklio šventojo Vičinio palaikų – relikvijų. Bažnytėlė atvira, tad prie Šventojo meldžiamės, prašome Tėvynei ir sau dvasinės laisvės, kad galėtume spindėti Dievo šviesa. Šv. Vičinis yra labai populiarus, gausu piligrimų. Bažnyčioje darbuojasi 4 kunigai (atrodo, vienuoliai). Prieš Mišias ir po jų visi žmonės laiminami Šv. Vičinio retežiais ir specialia malda.

Po Mišių einame toliau. Pusryčiai ir pietūs – iš savo atsargų. Eidami meldžiamės ir gėrimės vis naujais Kūrėjo darbais, kalnų grožiu. Šiandien nereikia, kaip vakar, kopti į dideles aukštumas. Gretimai mūsų vingiuoto piligrimų kelio matyti nutiesta autostrada. Bet geriausia eiti paprastais keliais. Galime būti laisvesni, kvėpuoti neužterštu kalnų, gėlių ir žolių kvapo prisodrintu oru. Ten, kur kalnai aukštesni, daug stačių uolų yra aptraukta tinklu. Tai apsauga, kad neužgriūtų.

Vakar kalnai buvo uolėti, o šiandien einame iš kitos pusės – čia jie apaugę medžiais. Šlaituose ganosi avių ir karvių bandos. Kalnų upė beveik išdžiūvusi, vos ne vos teka. Gamta šaukiasi lietaus.

Atėję į *S. Pjero Banją* pajutome artėjantį rudenį, – ant kelio jau čeža geltoni medžių lapai. Visai kaip Lietuvoje. Vakaras vėsus, reikia šilčiau apsirengti. Dieną saulutė pakyla, tad šilta, bet vos pasislepia, – vėsu.

S. Pjero Banjas – kalnų miestelis. Mus priima pranciškonų bažnytėlė. [262] Pranciškonai labai nuoširdūs.

18.30 – vakarienė: gardi karšta pica. Valgėme vienuolyno kieme prie Šv. Pranciškaus, kalbančio su vilku, skulptūros. Suvalgom po kelis gabalėlius, paskui gardžiuojamės vynuogėmis, obuoliais. Daug geriau ir jaukiau nei restorane. Miegame didelėje salėje, matyt, jos paskirtis – rekolekcijos, nes yra klausykla.

Kadangi dieną, eidami kalnų keliais, giedojome *Kalnus*, tai jų melodija vis dar skamba širdyje, drąsindama ryžtingai siekti užsibrėžto tikslo. O Dieve, koks Tu geras!

S. PJERO BANJAS–BADŽIJA PRATALIJA
(S. Piero Bagno–Baggia Pratalia)

2003–09–27

Rytas, oras vėsus. Dienos karalienė saulė kyla iš užu kalnų. Kokia ji didinga! Jos spinduliais Dievo meilė apkabina savo vaikus.

Tegarbina Tave, o Viešpatie, vis tavieji kūriniai,
Ypač puikioji sesė Saulė,
Kuria teiki mums dienos šviesą;
Ji primena Tave, Aukščiausiasis (Šv. Pranciškus Asyžietis).

Ypač Tave, mielasis Dieve, ji mums primena čia, kalnuose, keliaujant link La Verno kalno. Jos spinduliai bėga kalnų viršūnėmis, apšviečia kalnų terasose įsikūrusius namelius, kur gyvena žmonės; bėga sušildyti kalnų įdubose besiganančių avelių ir mūsų, pasirengusių išeiti į Badžija Prataliją. [263]

Paskutinis mėnesio šeštadienis. Pasivedame Švč. Motinos globai. Ir ji kadais skubiai iškeliavo *į Judėjos kalnyno miestą pas savo giminaitę Elžbietą (plg. Lk 1, 39)*. Ir mes šiandien eisime į kalnus, kopsime į jų aukštumas su Viešpaties *Kryžiumi* ant pečių.

Magistralinis kelias vėl šalia mūsų. Matome, kokie išrausti tuneliai kalnuose automobiliams, kad nereikėtų kilti į aukštus kalnus. O mūsų kelias į Badžija Prataliją suka į aukštą aukštą kalną. Kopiame, gėrimės gamtos grožiu. Kalnai čia apsikaišę miškais. Kur ne kur medžiai jau rengiasi margaspalviu rudens rūbu. [264] Ir gražu, ir graudu... Yra uolų iš vientiso, rodos, tvirto akmens, bet, priėjus arčiau, matyti, kad uola byranti.

Kelis kartus sustojame pasigrožėti panorama. Grožis teikia poilsį. Slėnyje – namai, tarp stačių kalnų teka, rangosi upė.

Garbinkim Tave, o Viešpatie, su broliu Vėju ir Oru –
Debesuotu, giedru, permainingu,
Per juos Tu savo kūriniams teiki gyvastingumą.
Garbinkim Tave, O Viešpatie, su broliu Vandeniu –
Naudingu, nuolankiu, maloniu ir tyru.
Garbinkim Tave, o Viešpatie, su sese Ugnimi,
Kurią Tu mums teiki, kad šviestų tamsią naktį.
Jinai graži, džiaugsminga, stipri ir galinga.
Garbinkim Tave, o Viešpatie, su sese Žeme, mūs motina,
Kuri maitina mus ir valdo,
Ir augina visokį vaisių, žiedus spalvinguosius, žolę.
Garbinkim Tave, o Viešpatie,
Kursai Tavosios meilės padedamas atleidžia
Ir ištveria sunkius mėginimus ir kančią.
Palaiminti, išsaugantys ramybę,
Jie bus, o Aukščiausiasis, Tavo vainikuoti (Šv. Pranciškus Asyžietis).

Šv. Pranciškus kūrė himną Saulei todėl, kad būnant tarp tokių grožio stebuklų neįmanoma tylėti, širdis pati ima giedoti. Viešpatie, kokiomis gausiomis dovanomis Tu barstai mūsų kelią! [265]

Pagaliau pergalė! Mes užkopėme į 1173 m aukščio Paso dei Mandrijolio kalną. [266] Koks puikus nugalėjimo jausmas! Visų veidai švyti, išpuoštas *Kryžius*, užneštas ant pečių, remiasi į kelią, jo dešinėje plevėsuo-

ja Popiežiaus vėliava, tarsi savo virpėjimu kuždėtų Šventajam Tėvui: „Mes ateiname, mūsų mylimas, brangusis Šventasis Tėve!“, aukščiausiai iškilusi Lietuvos Trispalvė, laikoma Vidutės Augaitės. Visi tokie džiaugsmingi, ne lūpomis, bet širdimi giedantys „Saulės giesmę“. O koks grožis!

Pirmą dienos dalį kopėme į kalną, jo viršūnėje pailsėjome, pasidžiaugėme pergale, o po pietų leidžiamės į nuokalnę. *Kryžius* bėgte bėga. Gintaras turi keliskart stabdyti, kad žengtume visi drauge.

Badžija Pratalija nemažas kurortinis miestelis, įsikūręs nacionalinio draustinio žalumoje terasomis, ant aukštumos.

Bažnyčia mūrinė, labai sena. Apatinės presbiterijos dalyje yra VII a. kolonos ir altorius, o pati bažnyčia – X a. Kadais pirmoji bažnyčia priklausė benediktinams. [267, 268]

Šiandien vakare susirenka gausokas būrelis žmonių, daugiausiai pagyvenusios poros. Klebonas užsako rinkliavą mūsų reikmėms. Už žmonių suaukotus pinigus nusipirkome maisto. Viskas labai brangu.

Miegame salėje. Čia drėgna ir šalta. Naktį lyja. Nėra elektros, todėl mūsų geroji Aldutė negalėjo išvirti košės...

BADŽIJA PRATALIJA–SOČIS–BIBJENA
(Baggia Pratalgia–Soci–Bibiena)

2003–09–28

Šv. Mišios 8 val. Šiandienos Žodžio liturgijoje skamba gražūs Mozės ištarti žodžiai: *Tebūna visi Viešpaties žmonės pranašai, tesuteikia Viešpats savo dvasią visiems! (Sk 11, 29)*

Evangelija mini gražų epizodą:

Jonas jam tarė: „Mokytojau, mes matėme vieną tokį, kuris nevaikščioja su mumis, bet tavo vardu išvarinėja demonus. Mes jam draudėm, nes jis nepanoro eiti su mumis“. Jėzus atsakė: „Nedrauskite jam! Nėra tokio, kuris mano vardu darytų stebuklus ir galėtų čia pat blogai apie mus kalbėti. Kas ne prieš mus, tas už mus!“ (Mk 9, 38–40).

Mes žinome, kad už mūsų stovi ir mus lydi visas frontas palankių, besimeldžiančių žmonių Lietuvoje, kai kurie net pasiryžę gyvybę atiduoti (jei reiktų kuriam iš mūsų mirti šioje kelionėje, jie meldžia, kad mirtis juos paimtų, o mums leistų pasiekti tikslą). Ir jie yra tikrieji piligrimai, nes keliauja su mumis savo dvasia, širdimi, malda, auka. Kokia graži vienybė!

Mes jiems iš šių aukštumų siunčiame savo meilę ir dėkingumą. Būkite Viešpaties palaiminti, visi gerieji žmonės! *Mes jus mylime Kristaus Jėzaus nuoširdumu,* – kaip sakė apaštalas Paulius.

Po Mišių, sustiprinti Jėzaus Kūnu ir Krauju, išeiname vėl. Priešais matome didingąjį La Verno kalną. [269]

Pusryčius valgome labai gražioje vietoje tarp kalnų, kur girdėti meškučių balsai. Gražiai, eiliuotai šiuos išgyvenimus aprašo mūsų kelionės brolis Vygantas:

Kokie gražūs kalnai nuostabieji,
Jie vilioja ir šaukia mane,
Jų grožiu atsidžiaugt negaliu aš, brangieji,
Ir keliauju pas jus su džiaugsmu širdyje.

Po tuos kalnus meškutė šlepsena.
Paukščiai gieda gražiausias giesmes.
Mano širdį vėl džiaugsmas kutena
Pamatyt šias vietas nuostabias.

Daug takų ir takelių vingiuoja
Tarp kalnų ir kalnelių švelnių.
Ir keliaut po šią šalį mane vis vilioja –
Pasidžiaugti grožiu pilkšvų debesų.

Kas gi gali tą grožį turėti,
Jei ne mūsų motulė gamta?
Kiek čia meilės Kūrėjo įdėta,
Kad pasaulyje būtų darna.

Sočio miesto bažnyčios kunigas atėjo pasitikti, kad mums nereiktų vargti ir ieškoti. Bažnyčia nemaža. Didžiajame altoriuje meniškas Paskutinės vakarienės paveikslas.

Čia mus nudžiugina geri pietūs, nes po silpnų pusryčių esame gerokai išalkę. Ačiū Dievuliui už gerus žmones.

Į *Bibjeną* atkankame pavakaryje. Lyja. Iš pradžių atėjome į Šv. Laurencijaus bažnyčią [270], bet paaiškėjo, kad ne mums ji skirta. Reikia ieškoti kitos, mums skirtosios. Gerokai pavaikščiojome gatvėmis. Matome daug puikių senovinių rūmų, paminklų. Mums skirta Šv. Ipolito bažnyčia. Ji nedidelė, statyta XII–XIV a., kalbina mus savo istorine senove.

Vakare per Mišias gieda jaunimas. Vakarienės metu irgi jie patarnavo. Į vakarienę atėjo ir daili ukrainietė Natalija, dirbusi modeliu, dabar ji susižiedavusi su italu. Ji mums padėjo bendrauti – vertė iš italų kalbos į rusų. Kartu vakarieniavo ir klebonas, klierikas, šeimininkės ir jaunimas.

Ilgai ilgai bendravome, kone iki vidurnakčio. Juk susitikome pirmą kartą. Miegojome oratorijos patalpose, palaiminti ne tik Švč. Sakramentu po Šv. Mišių, bet ir žmonių gerumo – vaišingumo, meilės.

BIBJENA–CHJUSI DI VERNAS
(Bibiena–Chiusi di Verno)
2003–09–29

Didžiųjų dangaus kunigaikščių: Šv. Mykolo, Gabrieliaus ir Rafaelio šventė. Joje skamba pranašo Danieliaus mistinis regėjimas:

Man bežiūrint,
sostai buvo pastatyti,
ir Amžinasis atsisėdo savo soste.
Jo apdaras buvo baltas kaip sniegas,
o jo galvos plaukai tarsi gryna vilna;
jo sostas buvo ugnies liepsnos,
o sosto ratai plieskianti ugnis.
Ugnies upė sruvo
ir tekėjo iš jo Artumo.
Tūkstančių tūkstančiai jam tarnavo
ir miriadų miriadai pas jį stovėjo.
Teismas sėdosi posėdžiui,
ir buvo atskleistos knygos. <...>
Vis stebėdamas nakties regėjimus, mačiau
tarsi žmogaus sūnų, ateinantį dangaus debesimis.
Jis priėjo prie Amžinojo,
ir buvo jam pristatytas.
Jam buvo duota valdžia, ir garbė, ir karalystė,
idant jam tarnautų
visų kalbų tautos ir gentys.
Jo valdžia yra amžina valdžia,
tverianti amžinai,
jo karalystė niekada nebus sunaikinta (Dan 7, 9–10. 13–14).

Kita vizija – Apreiškime Jonui:

Ir užvirė danguje kova. Mykolas ir jo angelai kovojo su slibinu. Ir kovėsi slibinas ir jo angelai, bet jie pralaimėjo, ir nebeliko jiems vietos danguje. Taip buvo išmestas didysis slibinas, senoji gyvatė, vadinamas Velniu ir Šėtonu, kuris suvedžiodavo visą pasaulį. Jis buvo išmestas žemėn, ir kartu su juo buvo išmesti jo angelai. Aš girdėjau danguje galingą balsą, sakantį:

„Dabar atėjo mūsų Dievo išganymas,
galybė, karalystė ir jo Mesijo valdžia,
nes išmestas mūsų brolių kaltintojas,
skundęs juos mūsų Dievui dieną ir naktį.
Bet jie nugalėjo jį Avinėlio krauju ir savo liudijimo žodžiu.
Jie nebrangino savo gyvybės ir nebijojo mirti.
Todėl džiūgaukite, dangūs ir jų gyventojai!
Bet vargas žemei ir jūrai,
nes pas jus nukrito velnias, kupinas baisaus įniršio,
žinodamas mažai beturįs laiko“ (Apr 12, 7–12).

Evangelija kalba apie Jėzaus susitikimą u Natanaeliu:

Pamatęs ateinantį Natanaelį, Jėzus pasakė apie jį: „Štai tikras izraelitas, kuriame nėra klastos“. O Natanaelis jam sako: “Iš kur mane pažįsti?“ Jėzus atsakė: „Prieš pakviečiant tave Pilypui, kai sėdėjai po figmedžiu, aš mačiau tave“. Natanaelis sušuko: „Rabi, tu Dievo Sūnus, tu Izraelio karalius!“ Jėzus atsakė: „Tu tiki, kadangi pasakiau tave matęs po figmedžiu? Tu pamatysi didesnių dalykų“. Ir pridūrė: „Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: jūs matysite atsivėrusį dangų ir Dievo angelus, kylančius ir nusileidžiančius ant Žmogaus Sūnaus“ (Jn 1, 47–51).

Šiandienos Liturgija vyksta labiau danguje nei žemėje. Ypatinga diena. Dangaus galingosios dvasios su mumis, Žmogaus Sūnus Jėzus Kristus su mumis! Šiandien mes keliausime į La Verną geriau susipažinti su žmogumi Šv. Pranciškumi – antruoju Kristumi, visiškai susivienijusiu su Amžinojo Sūnumi. Kiek daug minčių kontempliacijai!

Varpų gausmo lydimi, Bibjenos miesto žmonių minios, galbūt ir didžiųjų dangaus kunigaikščių, ypač arkangelo Rafaelio (keliautojų globėjo) apsupti, žengiame pirmyn. Širdis džiūgauja, šiandien būsime ten, kur Šv. Pranciškus išgyveno glaudžią vienybę, tiesiog susitapatino su Nukryžiuotuoju. La Verne jis atgailavo, meldėsi lūpomis ir širdimi, išvydo šešiasparnį serafimą, nešantį Nukryžiuotąjį. Po šio regėjimo jis pamatė turįs Jėzaus žaizdas (stigmas) savo kūne.

Debesys gula ant kalnų [271], plaukia per jų bukas viršūnes. Visa nuplauta vakarykščio lietaus, gaivu, gamta meldžiasi su mumis. Širdis šokinėja iš džiaugsmo. O Pranciškau, juk tu matai: mes ateinam. [272] *Turiu tad keltis ir išvaikščioti miestą* [273–276], *gatves ir aikštes, – turiu ieškoti to, kurį myli mano širdis (Gg 3, 2).*

Į kalną kopiame ne keliu, kur įprasta keliauti, bet senuoju taku. Apsamanoję akmenys, gebenėmis apaugę galingų gubų kamienai dvelkia slė-

piningumu, kuždа 779 metų istoriją apie Dievo bičiulį Šv. Pranciškų.

Kas mes, Viešpatie, esame, kad mums leidi pajusti Šventojo artumą, jo žingsnių aidą, jo atgailaujančios, mylinčios širdies virpėjimą?! Teisingi žodžiai, kuriuos pasakė Oskaras Wilde: *Amžinoji Meilė skirta tam, kas jos amžinai nevertas.* Tokie mes ir jaučiamės, kopdami stačiu, akmenimis grįstu keliu. Sustojame 5 minutėms pailsėti, pamąstyti...

Pagaliau mes kalne. [277] Mus globojęs pranciškonas tarė: „Šiuo keliu, kuriuo jus užnešėt *Kryžių*, pirmą kartą į kalną kopė Šv. Pranciškus". Argi tai ne sutapimas? – Šv. Pranciškus veda savo keliais.

Irenos Lipinskienės išgyvenimai

Tai tu, toks varganas ir basas,
Eini ir giedi himnus Saulei –
Ir tau krištolais krinta rasos
Ir staigiai keičiasi pasaulis.

Paukšteliai tau ant rankų leidžias
Ir su tavim švelniausiai gieda.
Ir tavo paliestos praskleidžia
Nudžiūvę šakos aukso žiedus.

Vilkai ir tie apleidžia guolį –
Į tavo balsą atsišaukia.
Tiktai žmogus, tikrasis brolis,
Tavęs negirdi ir nelaukia.

Ir nors po kojų krinta rasos
Ir staigiai keičiasi pasaulis –
Bet tu toks varganas ir basas
Eini ir giedi himnus Saulei (Leonas Narbutas).

Tai netiesa, mielasis poete, mes tave išgirdom – šimtus kilometrų nuėjom, kad galėtumėm pabūti tose vietose, kur vaikščiojo Šv. Pranciškus, pajusti jo dvasią, pasimelsti tarp uolų, ten, kur jis meldėsi, priglusti prie jo kapo. Mes keliavome per alinantį karštį nuvargusiomis kojomis, ėjome siauromis šalikelėmis, nešdami *Kryžių* ant pečių tik dviese (reikia trise). Mes išgirdome Šv. Pranciškaus šauksmą, jo kvietimą ateiti į La Verno kalną ir atsigaivinti. Kai užkopėme į statųjį La Verną, prakaitas žliaugte žliaugė, tuo metu aš ėjau su *Kryžiumi*, nešdama priekinę jo dalį. Tai jausena, kurią sunku aprašyti, atrodė, kad širdis iššoks iš krūtinės. Kai užkopėme, nubėgau į bažnyčią pasiklausyti giedančių vienuolių ir buvau

apimta ekstazės. Visi buvę bažnyčioje kartu su vienuoliais priekyje ėmė eiti, aš nė nepajutau, kaip spontaniškai įsijungiau į procesiją. Tik girdžiu įsakmų bendražygių balsą: „Irena, grįžk! Irena, grįžk!“ Bet aš negalėjau sustoti ir ėjau paskui juos, persmelkta giedamos giesmės melodijos... Tik miniai sustojus, supratau, kad reikia grįžti, nes galiu pasiklysti. Pasirodo, kad procesija ėjo į koplyčią, kuri žymi Šv. Pranciškaus stigmų gavimo vietą.

Čia viskas alsuoja Šv. Pranciškaus dvasia: kiekvienas medis, gėlė, akmenys, uolos, nors praėjo beveik 800 metų.

Dieve, gerasis Dieve, kaip labai Tu mus, nevertus, myli, kad leidi priartėti prie Tavojo šventumo! Kaip sunku tai išreikšti žodžiais.

Šv. Mišios arkangelų Mykolo, Gabrieliaus ir Rafaelio garbei Stigmų koplyčioje. [279–281] Čia lankėsi ir mūsų Šventasis Tėvas. Kitados prie mažos atsiskyrėlio trobelės Šv. Pranciškus liejo maldų ir giesmių Kristui tokias melodijas, kad net Jo žaizdomis buvo paženklintas; kad net visa apylinkė žėrėjo šviesoje, nors buvo naktis. Tai atsitiko po ilgo pasninko. Šv. Pranciškus pasninkavo 1224 m. nuo rugpjūčio 15 d. iki rugsėjo vidurio. Rugsėjo 14 d. jis gauna stigmas. Dabar mes šioje Stigmų koplyčioje dalyvaujame šv. Mišių aukoje. Kur Jėzus, ten ir Pranciškus. Taigi jis mus mato, jis laimina Viešpaties mažutėlius, priima jų intencijas ir kartu šlovina Viešpatį. Šioje palaimingoje vietoje Šv. Komunijos slėpinyje ir mes panirome ir tapome viena su Kristumi.

Po Mišių brolis pranciškonas parodė nakvynės vietą, o paskui rodė vietas, susijusias su Šv. Pranciškumi. Atvyko ir mums vertėjavusi Natalija su sužadėtiniu. Apsilankėme šiose vietose:

* uoloje, kur Šv. Pranciškus slėpėsi nuo lietaus [277];
* kur regėjo Kristų;
* urve, vadinamame Šv. Pranciškaus lova [278], kur melsdavosi ilgas valandas, iš nuovargio užmigdavo, padėjęs galvą ant akmens;
* bažnyčioje, kur yra freskos, kalbančios apie Šv. Pranciškaus gyvenimą;
* atsiskyrėlio namelyje, kur jau dešimt metų yra užsidaręs vienas pranciškonas, ir dešimt dienų – kitas.

Visur apvaikščioję einame vakarieniauti. Viskas paruošta, tik patiems reikia pasiimti ir valgyti. Valgome kartu su Natalija ir jos sužadėtiniu. Mus lydėjęs pranciškonas atsiprašė, kad negali su mumis vakarieniauti. Jiems tikrai sunku su tokia galybe žmonių, atvykstančių iš viso pasaulio.

Poilsiui gauname piligrimų kambarį – salę; joje dviaukštės lovos, o

prausyklos ir dušai viršum šios salės, kitame aukšte. Na ir dienelė! Ji tokia dosni Viešpaties, Jo angelų ir Šventųjų artumo, kad reiks dar daug dienų ir mėnesių, kol visa suvoksime, o tikrąją esmę tikriausiai pamatysime tik amžinybėje.

Vienuolyno kieme, išgrįstame akmeninėmis kalnų akmens plokštėmis, stovi didelis, aukštas paprasto medžio kryžius [282], kaip jungtis tarp žemės ir dangaus. Besileisdama vakaro saulė žeria aukso spindulius La Verno kalnui, kur Stigmų koplyčioje ilsisi ir mūsų *Kryžius*. Kalnai nušvinta, tarsi kadais greit skriejančiam serafimui, nešančiam Nukryžiuotąjį, apšvietus ne tik Verno, bet ir aplinkinius kalnus.

Vakarinį mąstymą baigiame kun. Česlovo Kavaliausko posmais:

PAVORELLO

Iš milijardų, iš minios bežadės,
Lyg sesė tarp blankių žvaigždžių,
Tyriausios meilės mėlyną baladę
Nupynei ant La Verno kalno tu.

Žydram sapne tau angelas kalbėjo,
Sustojo valandos, ir žvaigždės, ir naktis.
Užburtą smuiką prie širdies pridėjęs,
Užburtą giesmę grojo jis.

O kai ryte akis atmerkei,
Tau juokės kloniai ir žiedai margi,
Ir gluosniai, garbanas pamerkę,
Tau juokės upės vandeny.

Ir džiaugsmo potvynis užtvindė sielą,
Ir vos neplyšo per maža širdis –
Kiekvieno kūrinio šešėly
Matei tu Viešpaties akis.

Ir nematuota meilė gimė,
Ir veržės giesmių vilnimis –
Žavios baladės melsvas rimas
Užbūrė riterių širdis.

Ir klausė jos kilmingos damos,
Ir kirpo garbanas puikias,
Kad šviesiąją trečento dramą
Galėtume skaityti mes.

Iš miriadų, iš minios bežadės,
Lyg sesė Saulė tarp blankių žvaigždžių,
Tyriausios meilės mėlyną baladę
Nupynei ant La Verno kalno tu.

Su nuostabiu vienuolynu La Verno kalne Lietuvos Kryžių kalno pranciškonų vienuolyną jungia ypatingas ryšys. 1993 m. popiežius, lankydamasis Lietuvoje, troško, kad prie Kryžių kalno įsikurtų pranciškonai. Kertinis akmuo vienuolyno pastatui atvežtas ir įdėtas į pamatus būtent nuo La Verno kalno. Dabar mūsų atneštas *Kryžius* tarsi dar labiau sujungia šiuos brolius dvynius: La Verną ir Kryžių kalną.

CHJUSI DI VERNAS–MIKELANDŽELO KAPREZĖ

(Chiusi di Verno–Caprese Michelangelo)

2003–09–30

8 val. rytą Mišios pranciškonų bažnyčioje. Pamokslo metu pranciškonas kunigas kalbėjo apie Šventojo Tėvo išgyvenimą Šiaulių Kryžių kalne, kai mintyse sujungė abu šiuos kalnus. Net ir jo kryžius, stovintis Kryžių kalne, yra iš La Verno kalno granito.

Po Mišių dar kartą apžvelgiame brangias vietas, pašventintas Pranciškaus buvimo, atiduodame jam šios dienos ir visą kelionę iki susitikimo su Šventuoju Tėvu. Po pusryčių kiekvienam iš mūsų pranciškonai padovanoja po kryželį. Iš La Verno išeiname 12 val. Leidžiamės nuo kalno, paskui einame gražiu kalnų keliu. Čia daug žalumos, kai kur ganosi avių bandos. Avelės ramiai rupšnoja žolę, ir ateina į galvą Jėzaus palyginimas apie gerąjį Ganytoją.

Einame į kitą vietą, negu numatyta pagal maršrutą – vietoj Pjere S. Stefano į Mikelandželo Kaprezę. Kitur negavome nakvynės. Vadovas Gintaras pasakė, kad tikriausiai tuo keliu ėjo ir Šv. Pranciškus.

Prieiname mažą nuošalų kaimelį su mažute bažnytėle. Ir čia mes nepageidaujami. Nenorom trumpam atidaroma bažnytėlė įnešti *Kryžiui*. Netrukus klebonas paliepia išeiti kartu su savo *Kryžiumi*. Mus ištiko Pranciškaus dalia. Argi jis buvo visur pageidaujamas, argi jo neištikdavo panaši dalia? Bet su mumis *Kryžius* – pasirūpins savo benamiais piligrimais.

Mišios šioje bažnytėlėje buvo, taigi Dievas uždėjo savo vakarinį antspaudą. Nakvynei gavome apleistą salę, kurią pirmiausiai reikėjo išsiplauti, susitvarkyti. Su mumis ir *Kryžius*, pirmą kartą šioje kelionėje jis nakvoja ne bažnyčioje. Jėzus panoro būti su mumis, pamokyti kryžiaus slėpinio, pamokyti būti ir nereikalingiems.

Čia atėjo Šv. Pranciškus su broliu Leonu ir pakartojo savo klausimą, kas yra tobulas džiaugsmas? Pateikiame pasikalbėjimą su broliu Leonu kelyje iš Perudžijos į Santa Marija degli Angelį žiemos metu.

Ilgą laiką šventasis aiškino broliui Leonui, kas nėra tikras ir tobulas džiaugsmas. Jeigu jo ordino broliai visiems ir visur duotų šventumo pavyzdį; jeigu jie gydytų ligonius ir prikeltų mirusius; jeigu jie kalbėtų kalbomis ir pranašautų; jeigu jie savo pamokslais visus netikėlius atvestų į Kristų; jeigu jiems būtų atviri visi žemės turtai ir visos kūrinijos esmė, – visa tai dar nebūtų tobulas džiaugsmas. Tada brolis Leonas paklausė: „Dėl Dievo meilės, pasakyk, tėve, kas gi pagaliau yra tobulas džiaugsmas?“ – Į tai Šv. Pranciškus atsakė: „Jeigu nuvyktume į Santa Marija degli Angelį šlapi nuo lietaus, sustirę nuo šalčio, purvini ir alkani ir pasibelstume į vienuolyno vartus, o vartininkas, įtariamai į mus pasižiūrėjęs, paklaustų: „Kas jūs?“ ir mes atsakytume: „Tai mes, tavo broliai,“ o jis sakytų mums: „Melagiai esate, bastūnai ir apgavikai, grobią vargšų išmaldą! Nešdinkitės šalin!“; jeigu jis vartų mums neatidarytų ir paliktų mus stovėti lauke ligi tamsos, susnigtus ir sulytus, sušalusius ir alkanus; ir jeigu mes kantriai iškęstume šį didelį žiaurumą bei atstūmimą, nesijaudindami ir nemurmėdami; jeigu savo viduje mąstytume ramūs ir nusižeminę, kad vartininkas iš tikro mus teisingai įvertino ir kad jo lūpomis kalbėjo pats Dievas, tuomet, broli Leonai, tai būtų tobulas džiaugsmas. Ir jeigu mes nesiliautume beldęsi, o jis išbėgtų įpykęs, iškeiktų mus ir apausuotų, sakydamas: „Šalin iš čia, valkatos! Eikite prieglaudon! Čia negausite nei pavalgyti, nei pernakvoti!“; ir jeigu mes tai kantriai pakeltume linksmi ir meilūs, tuomet, broli Leonai, tai būtų tobulas džiaugsmas. Ir jeigu mes, kankinami alkio, šalčio ir tamsos, vis įkyriau belstumėmės, su ašaromis prašydami, dėl Dievo meilės, mus vis dėlto įsileisti, ir jeigu jis įdūkęs tartų: „Na, šitiems vagims aš parodysiu!“ ir, pasiėmęs gumbuotą lazdą, išeitų, nutvertų mus už gobtuvų, pargriautų į sniegą ir gerai ištvotų; ir jeigu mes visa tai pakeltume kantriai ir linksmai kaip Kristaus mums siųstą dalią, pasiryžę iškęsti dėl Jo meilės, tuomet, broli Leonai, tai būtų tobulas džiaugsmas“.

Pasakęs ši konkretų ir anais laikais visiškai gyvenimišką pavyzdį, Šv. Pranciškus pridūrė: „Viršum visų malonių ir Šv. Dvasios dovanų, kurias Kristus siunčia savo bičiuliams, stovi malonė priversti save ir dėl Kristaus

meilės iškęsti vargus, neteisybes, pažeminimus ir negandus. Visomis kitomis Dievo dovanomis mes juk negalime girtis, nes jos yra ne mūsų, o Viešpaties. Tačiau priespaudos ir kančios kryžiumi mes galime girtis, nes jis yra tikrai mūsų" (Fiorettic 8). Laisvė kęsti sudaro žmogaus didybę, todėl virsta jam džiaugsmo šaltiniu".*

Štai mes po džiaugsmingos dienos La Verne esame išprašyti iš bažnyčios su savo *Kryžiumi.* [283] Kokia mūsų būsena? Džiaugiamės ar murmame? Esame ramūs ar įsižeidę? Dėkojame Dievui ar priekaištaujame žmonėms?

Kryžius su mumis, Jėzus girdi mūsų išsakytas ir neišsakytas mintis. Kokios jos? Ar tokios kaip Šv. Pranciškaus? Ar mes žinome, kas yra tobulas džiaugsmas? Ar turime išsiugdę gebėjimą kęsti?

Kiek daug klaustukų! Koks atsakymas? Jėzus taip arti. Ar jis mumis patenkintas, o gal nuliūdęs? Ar aš atsistoju skausmo valandą po Jo kryžiumi kartu su Švč. Motina? Deja! Mums dar daug trūksta iki tobulo džiaugsmo.

MIKELANDŽELO KAPREZĖ–SAN SEPOLKRAS
(Caprese Michelangelo–San Sepolcro)
2003–10–01

Nusižeminusios kaip vaikelis, didžiosios šventosios Kūdikėlio Jėzaus Teresės šventė. Labai ryžtinga šiai dienai skirtoji Evangelija: *Nė vienas, kuris prideda ranką prie arklo ir žvalgosi atgal, netinka Dievo karalystei (Lk 9, 62).*

Šv. Teresėlė nesidairė, ji ryžtingai ėjo Dievo skirtu keliu, sulaukusi tik 24 metų ji mirė kaip Šventoji. Šitas Dievo kūdikis yra viena mylimiausių Bažnyčios šventųjų.

Ką mums pasakytų Teresėlė? Ji tartų tuos pačius, ką tik girdėtus žodžius – ryžtingai eiti pirmyn.

Pusryčiaujame kieme iš savo gerojo autobuso „virtuvės", užsigerdami šulinio vandeniu, paskanintu uogiene. Mūsų pusryčiai romantiški, esame po medžiais, čeža nukritę gelsvi lapai, o kiti dar ant medžio šviečia aukso spalva. Sveikiname savo *Kryžiaus šeimos* Teresėlę (iš Vilniaus). Danutė Valauskienė jai visų vardu parašė gražų sveikinimą, o Teresėlė perskaitė šiąnakt sukurtą savo pirmą eilėraštį:

O meile, o groži,
O gyli, o ploti dangaus!
Kūrėjas ir meilė,
Kūrėjas ir grožis,
Viltis Jis ir džiaugsmas žmogaus.

* Antanas Maceina, *Saulės giesmė,* p. 370–372.

Dievas yra mūsų viltis ir džiaugsmas. Turėdami Jį, turime visa. Užtat Šv. Pranciškaus Asyžiečio mėgstamiausias šūkis buvo: *Mano Dievas ir viskas mano!*

Rytą Mišių nebuvo, bus vakare San Sepolkre. Sunkūs mūsų kelionės žingsniai po išgyvento vienišumo, po tos prasmingos nakties, kai pamatėme savo dvasinę nebrandą, pažeidžiamumą, neturėjimą tobulo džiaugsmo. [284] Bet *Kryžius* su mumis, jis ne tik ant pečių, bet ir giliai įspaustas visoje esatyje neatšaukiamai. Dažniausiai mes patys sau esame kryžius. Belieka jį apkabinti ir pamilti.

Ateiname į didelį seną miestą *San Sepolkrą*. Šį miestą įkūrė X a. du vienuoliai, keliavę iš Šventosios žemės į Romą. Prieš įžengiant į Šv. Pranciškaus katedrą, prisistatė žurnalistai. Fotografavo. Mūsų Virginija su jais trumpai pasikalbėjo.

Katedra didelė. Centre stebuklingas kryžius su Kristumi Aukščiausiuoju Kunigu. Jėzus su kunigo drabužiais, atrodo kaip nukryžiuotas, o kartu prisikėlęs. Kryžius labai senas – IX–X a. [285] Dabartinė bažnyčia statyta XII a., restauruota XVII a.

Po Mišių klebonas nuvedė mus į nakvynės vietą – seną, tylų vienuolyną. Iš senųjų freskų žvelgė šventieji, Skausmingoji Motina Marija. Mus apgaubė šventumo aura, palaiminga ramybė.

Vakarieniaujame vienuolyne. Atrodo, štai prasivers durys ir prigužės daugybė čia gyvenusių vienuolių, atsisės kartu už stalo. Puiku! Deja, niekas neatėjo, tik jų dvasia mus kalbino, šią kalbą galima suprasti be žodžių, nes meilės kalba suvokiama visiems.

Kartu vakarieniavęs kunigas kvietė pasilikti, apžiūrėti miestą ir jame esančias septynias bažnyčias. Bet mums tai neįmanoma, galime eiti tik pirmyn, be didesnių sustojimų.

Vienuolyno rimtis ir ramybė užmerkė mums pavargusias akis.

SAN SEPOLKRAS–SAN DŽUSTINAS–CITA DI KASTELAS

(San Sepolcro–S. Giustino–Citta di Castello)

2003–10–02

Angelų Sargų šventė. Šiandien Nehemijo knygoje skaitomi žodžiai: *Nebūkite liūdni, nes džiugesys Viešpatyje yra jūsų stiprybė.* O Evangelijoje pagal Matą irgi aidi nuostabūs žodžiai: *Aną valandą prie Jėzaus prisiartino mokiniai ir paklausė: „Kas gi didžiausias dangaus karalystėje?“ Pasišaukęs vaikutį, Jėzus pastatė tarp jų ir tarė: „Iš tiesų sakau jums: jeigu neatsiversite ir nepasidarysite kaip vaikai, neįeisite į dangaus karalystę. Taigi kas pasidarys mažas, kaip šis vaikelis, tas bus didžiausias dangaus*

karalystėje. <...> Žiūrėkite, kad nepaniekintumėte nė vieno iš šitų mažutėlių, nes, sakau jums, jų angelai danguje visuomet regi mano dangiškojo Tėvo veidą (Mt 18, 1–4. 10).

Įdomu, kokius siurprizus mums padovanos Angelai Sargai savo šventės dieną? Kokias dovanas jiems mes parengėme, žinome: teks turėti su mumis daug kantrybės. Bet mes stengsimės.

Skubame į Šv. Klaros klauzūrinį vienuolyną Mišių. Seselėms tai buvo staigmena, o mes atsigavome. Jų koplyčioje taip ramu ir gera. Centre Nukryžiuotasis, dešinėje pusėje tabernakulis, po kryžiumi tarsi didelis langas iš pinučių, už kurių susirinkusios vienuolės mato altorių ir kunigą, dalyvauja šv. Mišiose [286], o mes – kitoje pusėje. Jėzus mūsų vienybė. Jos vienoje pusėje, mes kitoje, o Jis viduryje. Išgyvenimai labai stiprūs, rodos, dalyvaujame ne žemės, bet dangaus Liturgijoje. Vienuolės gieda kaip angelai.

Po Mišių pusryčiai, o po jų skubame į kitą bažnyčią. Mieste jų daug. Šv. Pranciškaus bažnyčioje Švč. Sakramento adoracija, vieni pasiliekame adoruoti, kiti išeina apsižvalgyti.

10 val. su *Kryžiumi* išeiname iš katedros. Per šį nuostabų miestą 1224 m. spalio–lapkričio mėn., gavęs stigmas La Verno kalne, į Porciunkulę keliavo Šv. Pranciškus, jo pėdomis ir mes sekame Asyžiaus link.

Einant vėl su mumis linguoja kalnai, jie čia žemesni. Šalia iš rūko rytmečio saulės keliama vingiuoja kalnų upė. Gal prie šios upės stovėjo nuliūdęs brolis Leonas, kaip prie jo priėjęs Pranciškus tarė:

– Atrodai susimąstęs?

– O! Jeigu galėtume turėti nors truputėlį šio tyrumo, taip pat pažintume pašėlusį ir trykštantį mūsų brolio vandens džiaugsmą ir nesulaikomą veržlumą! – atsakė Leonas. <...>

– Ar žinai, brolau, kas yra širdies tyrumas?

– Tai reiškia, kad nėra nieko, ką gali sau prikišti, – nesvyruodamas atsakė Leonas.

– Tada aš suprantu tavo liūdesį, – tarė Pranciškus. – Kadangi visą laiką mes galime ką nors sau prikišti.

– Taip, – tarė Leonas. – Būtent dėl to aš netenku vilties kada nors turėti tyrą širdį.

– O broli Leonai, patikėk manimi, – tarė Pranciškus, – labai nesirūpink savo sielos tyrumu. Atgręžk savo žvilgsnį į Dievą. Žavėkis Juo. Džiaukis tuo, kad tai Jis yra švenčiausias. Dėkok Jam už Jį patį. Štai kas, broliuk, yra tyra širdis.*

* Eloi Leclere, *Neturtėlio išmintis*, Vilnius, 2000, p. 87–88.

Angelai Sargai, padėkite mums įsisąmoninti, ką reiškia tyra širdis, girdint rūko gaubiamos skaidrios upės čiurlenimą: atgręžti savo žvilgsnį į Dievą, žavėtis Juo, džiaugtis Jo šventumu ir dėkoti. Tai reiškia būti mažutėliu, kaip liudija mums šiandien Dievo Žodis.

Pavakaryje ateiname į *Cita di Kastelo* miestą. Sustojame prie didingos akmens mūro katedros. Kol kas čia nieko nėra, durys užrakintos. Meldžiamės prie durų, kaip Šv. Kazimieras.

Atėjęs klebonas pirmiausiai veda mus į požemius, kur kriptose palaidoti visi šios vyskupijos vyskupai. Pasimeldžiame už savo mirusius brolius, tarnavusius Jėzui Bažnyčioje. Mūsų *Kryžius* atsistojo tarsi tarp dangaus ir žemės. Viduje didinga Dangaus freska, joje daugybės angelų džiūgavimas M. Marijos Dangun Ėmimo valandą. [287] Šoninėse freskose – bibliniai siužetai. Rodos, dangus ir žemė katedroje suglaudė savo veidus. Po vakaro Mišių puiki vakarienė parapijos namuose. Viršum mūsų nuoširdumo, tikro žmonių gerumo aura. Pabendravus prie vaišių stalo, mūsų laukė Angelų Sargų parengta dovana – išvyka į pirmąją miesto bažnyčią. Šiandien joje religinių giesmių ir muzikos koncertas, vieši choristai iš Estijos. Maloniai su jais pasikalbame, jie mums pagieda, įteikia suvenyrus – savo giesmių kasetes.

Šoninės koplyčios altoriuje yra garbinamas miesto globėjos Švč. Mergelės Marijos paveikslas. Jis stebuklingas. Anksčiau buvo atidengiamas vieną kartą per 25 metus, dabartiniais laikais – vieną kartą metuose. Kokia mums buvo laimė ir džiaugsmas, kai vidurnaktyje bažnyčios klebonas atėjęs tarė: „Marija pasikvietė jus, Ji nori parodyti jums savo veidą“, – ir atidengė paveikslą. Tai ypatinga Dievo ir Švč. M. Marijos dovana mums, Lietuvos *Kryžiaus kelio* piligrimams. [288]

Švč. Motina su Kūdikėliu ant rankų, spindulingos aukso saulės apgaubta, ir, kaip pritinka šiai dienai, daugybė garbinančių angelų. Kairėje pusėje arkangelas Gabrielius, po jo kojomis aukso raidėmis „Ave“, dešinėje pusėje M. Marija, o po paveikslu taip pat aukso raidėmis „Maria“ – Ave Maria! Ir mūsų širdys Tau šnabžda „Sveika, Marija!“ Sveika, Tėvo numylėta, Šventosios Dvasios pilna, sveika, pagimdžiusioji Dievo Sūnų!

Angelai Sargai mus atvedė prie Motinos kojų ir padovanojo pasimatymą su savo Karaliene. Bet mes laimingesni ir už angelus, nes ne jiems, o mums testamentiniais žodžiais Jėzus nuo kryžiaus atidavė savo Motiną.

Po tiek didžių Dievo dovanų per žemės angelus – žmones mes grįžtame į Šv. Klaros seserų vienuolyno patalpas, kur ilsimės ne ant grindų, bet lovose.

CITA DI KASTELAS–SAN LUČIJA–UMBERTIDĖ
(Citta di Castello–S. Lucia–Umbertide)

2003–10–03

Išaušta gražus rytas. Po šv. Mišių, kupini praėjusios nakties palaimos, einame į Veronikos Džuljani vienuolyną, dar vadinamą Magnolijos vienuolynu, nes jo kieme auga didžiulis magnolijos medis. Galima įsivaizduoti, koks būna grožis, kai šis medis pavasarį pražysta baltais žiedais.

Vienuolynui maždaug 1100 metų. Kiemas išgrįstas akmenimis. Du šuliniai. Elektros nėra. Viskas palikta, kaip buvo kadaise, alsuoja senų senove ir šventumo dvasia. Pasimatymas su vienuolėmis tik per už grotų esantį langą. [289] Visur mus lydi gerasis kunigas, aiškina, rodo. Jis nori mums kuo daugiau padovanoti šventosios Italijos dvasios. Vienuolynas prigludęs prie pat bažnyčios. Jame XVII–XVIII a. gyveno Veronika Džuljani (Giuliani). Veronika išsiskyrė šventumu, Dievas ją apdovanojo mistinėmis malonėmis, ypač kančios ir kryžiaus slėpinio suvokimu, taip pat, kaip ir Šv. Pranciškus, Ji buvo apdovanota stigmomis. Mirė 1729 metais. XIX a. paskelbta šventąja. Šiame vienuolyne yra jos celė ir muziejus [290], o bažnyčioje – jos palaikai (relikvijos). Užrašas byloja:

Amare Dio (Kančia dėl Dievo)
S. Veronica Giuliani

Meldžiamės prie šventosios kapo – altoriaus, pavedame jai mūsų misiją. Ji tikrai supranta šio *Kryžiaus kelio* prasmę, užtat ji mus ir pasikvietė pas save.

Rengiantis išeiti į tolesnį kelią gerasis mus globojęs kunigas taip nuoširdžiai prašė: „Dar pabūkit, neišeikit. Aš jums parodysiu dar šventenybių. Kodėl taip skubat? Pasilikit!“ Jis palydėjo per miestą, o atsiskiriant palaimino. [291, 292] Per jo kunigiškas rankas ir širdį gavome Viešpaties patepimą tęsti kelionę.

Einame šalia kalnų, bet jie neaukšti, čia priartėja, čia nutolsta. Visą dieną pasninkaujame prieš Šv. Pranciškaus šventę.

Vakarėjant pasiekiame *Umbertidę*. Mūsų kelias į bažnyčią ėjo ne per senamiestį, bet atstatytuoju rajonu. Umbertidė patyrė du didelius karus, buvo išgriauta ir vėl kaip feniksas pakilo iš pelenų. Prie Prisikėlimo bažnyčios mūsų procesijos laukia aklas kunigas. Šv. Mišias jis aukoja skaitydamas Brailio raštu. Visi, kas paliesti kančios, jungiasi į šį kelią. Neatsitiktinai aklasis kunigas vienijo mus Nekruvinojoje Aukoje.

Bažnyčia nauja, konsekruota 2001 m. Prisikėlusio Kristaus vardu. Daug erdvės. Centre prisikėlęs Kristus. Jo kojas apkabinusi Šv. Magdalena, o

apaštalas Tomas liečia Jėzaus žaizdas. Viršuje paveikslai, susiję su Jėzaus Prisikėlimu. [293]

Šv. Teresėlė, Angelai Sargai mus atvedė į Prisikėlimo slėpinį.

UMBERTIDĖ–PJERANTONIJUS–KOLOMBELA
(Umbertide–Pierantonio–Colombella)

2003–10–04

Šv. Pranciškaus Asyžiečio šventė. Šioje šventėje pranašas Baruchas guodžia Jeruzalės gyventojus išeivijoje:

> *Būkite drąsūs, vaikai!*
> *Šaukitės Dievo,*
> *nes tas, kuris jums tai atsiuntė,*
> *jus prisimins!*
> *Kaip buvote nuolat nusiteikę*
> *nuklysti nuo Dievo,*
> *taip dabar dešimt kartų labiau*
> *jo ieškokite,*
> *nes tas, kuris atsiuntė jums*
> *nelaimes,*
> *sugrąžins su išgelbėjimu jums ir amžiną džiaugsmą*
> (Bar 4, 27–29).

Evangelijoje Lukas perduoda gerojo Jėzaus žodžius: *„... jūs džiaukitės ne tuo, kad dvasios jums pavaldžios; džiaukitės, kad jūsų vardai įrašyti danguje. <...> Aš šlovinu, tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir gudriųjų, o apreiškei mažutėliams. Taip, Tėve, nes tau taip patiko. Viskas man yra mano Tėvo atiduota. Ir niekas nežino, kas yra Sūnus, tik Tėvas, nei kas yra Tėvas, tik Sūnus ir tas, kam Sūnus panorės apreikšti (Lk 10, 20, 21–22).*

Džiaukis, Šv. Pranciškau, Viešpaties mažutėli! Džiaukis, tavo vardas amžiams įrašytas danguje. Tau Viešpats apreiškė savo paslaptis ir leido tapti antruoju Kristumi.

Koks nuostabus esi, Šv. Pranciškau! Štai mes einame tavo keliais į Romą. Mišios buvo Prisikėlusiojo bažnyčioje; jos dar nebuvo tada, kai tu čia keliavai. Mes buvome pamaitinti dvasia ir kūnu, išleisti su palaiminimu ir geriausiais linkėjimais kunigo, pažymėto aklumo kryžiumi. Išeinant jis leido uždėti jam *Kryžių*, paskui su mumis nusifotografavo, šypsodamasis, apkabinęs Kryžių. [294]

Geroji Naujiena lydi mus Italijos keliu, kol pasiekiame Pjerantonijų, o čia seną XII a. Šv. Pranciškaus bažnyčią; tai tikra Šventojo amžininkė. Prie bažnyčios prigludę namai turi gražią meilės dovanojimo tradiciją. Mums paruošti puikūs pietūs. Žmonės parsiveda į savo svetingus namus.

Išeidami įsiamžiname prie šios bažnytėlės, norėdami ir grįžę prisiminti ir ją, ir mielus žmonių veidus. [295] Jie mums paaiškina, kaip rasti tiesesnį kelią. Keliaujame tomis vietomis, kur Šv. Pranciškus buvo sutikęs vilką.

Dovanotas gėris atvėrė mūsų širdis susitaikinimui, atleidimui. Apsupę *Kryžių*, tiesiame vieni kitiems susitaikinimo ir atleidimo ranką, atsiprašome vienas kito. Be to, sveikiname vadovą Gintarą jo gimtadienio proga, vadovė Danutė įteikė gražių, į saulytes panašių gėlių. [296] Geltonos gėlės, kuriomis puošiamos bažnyčios, dabar Gintaro rankose. Horizonte stūkso melsvai pilki kalnai. Mūsų širdyse ramybė ir taika, taip kaip tarp Šv. Pranciškaus ir Gubijo vilko.

Einame pro gražius, tvarkingus vienuolynus. Valandėlės poilsis. Mąstome apie paskirtį dirbti Kristaus vynuogyne. Lietuvoje nėra vynuogynų, todėl sunkiau suprasti Jėzaus nuolat vartojamą palyginimą apie vynuogyną, vynuogių šakelių jungtį su kamienu, apie jo apvalymą ir t.t. Čia matome savo akimis nuostabius vynuogynus [297], į kuriuos Kristus mus kviečia padirbėti šią gyvenimo valandėlę.

Jau artinasi vakaras, kojos nuvargusios, bet širdys kupinos palaimos. Koks džiaugsmas! Skamba varpai. Žingsniai spartėja. Gal jau priėjome?.. Ne! Mūsų bažnyčia dar tolokai. Jau ir sutemos ima dengti nakties skraiste, o mes vis einam ir einam. Pagaliau *Kolombeloje*. Bažnyčioje spindi šviesa, tarsi namų žiburėlis. Mes laukiami!

Šv. Mišių aukoje panardiname Šv. Pranciškaus dieną ir švenčiame kunigo 50-ties metų kunigystės jubiliejų. [298] Jis net 50 metų išdirbo vienoje parapijoje.

Vakarienė iškilminga. Grįžta klebonas, kuris buvo išvykęs mūsų ieškoti. Valgome visi kartu. Koks tyras džiaugsmas, tik kalbos barjeras sudaro sunkumų, bet Meilė supranta bet kokią kalbą. Jubiliatas padovanoja mums albumėlį su tikėjimo ženklais, paminklų atvaizdais, o mes – Aušros Vartų Mariją. [299]

Miegame sporto salėje. Dušai lauke. Gera dulkes nuplauti vandeniu, o kūną atiduoti poilsiui, kad jis vėl mus neštų į tikslą.

KOLOMBELA–PETRINJANAS–ASYŽIUS

(Colombella–Petrignano–Assisi)

2003-10-05

Einame į Šv. Pranciškaus gimtąjį miestą Asyžių. Lydi Kolombelos „Carito" darbuotojai (jie ir pasitiko), rodo kelią. Kryžkelėse randame žmones, kurie parodo teisingą kryptį. Tikri gyvi kelrodžiai! Prieš išeinant mus apdovanojo drabužėliais, batais, įdėjo kelionei sausainių. Diena vėjuota, dangus aptrauktas pilkų debesų, kabo tarsi pūkiniai patalai, ištiesti padangėje. Širdyje ramybė, palaima. Iš Šv. Pranciškaus bažnytėlės einame į jo gimtąjį miestą. Kelyje sustojame pailsėti, papietauti. Nupiname gražų vainiką, apvainikuojame savo *Kryžių*.

Ir štai suspurdėjo mūsų širdys – tolumoje ant kalvos pamatome Asyžių. Baltą it gulbę Šv. Pranciškaus baziliką [300] tiršta migla dengia žemai pakibę pilki debesys, rodos, dangus norėtų apkabinti savo Šventąjį, tą, kuris šitaip mylėjo sesę saulę, brolį vėją, debesis, lietų, žvaigždes ir gėles, kuris mylėjo Dievą žmoguje.

Pagaliau užkopiame į kalną, ant kurio stovi balta Šv. Pranciškaus Bazilika. [301] Ją aplanko tūkstančių tūkstančiai piligrimų iš viso pasaulio. [302]

Bazilika yra dviejų aukštų. *Kryžių* paliekame vienuolyno patalpose, o statulėles prie Šv. Pranciškaus karsto. Einame keliais aplink altorių, ašaros pačios pabyra perlais. [303] O Pranciškau, pažvelk į šiuos neturtėlius piligrimus iš Lietuvos ir užtark pas Dievą mūsų Tėvynę, gelbėk pasaulį, išmelsk žmonijai taiką. Čia, pirmame Bazilikos aukšte, radome ir mirtinguosius Pranciškaus palaikus – kaulelius, nešiojusius žemėje Šventąjį. [304] Netoli altoriaus, dešinėje pusėje, yra labai brangi relikvija – senasis Šv. Pranciškaus abitas, kuris taip sulopytas, kad net graudu pažiūrėti. Tikriausiai jį lopė Šventoji Klara Asyžietė.

Šventoji Klara iš Asyžiaus, šis „palaimintojo tėvo Pranciškaus augalėlis", kaip ji pati save vadino, iš tikro buvo dvasinė jo sesuo, jo augintinė Kristuje, jo idealo gražiausia įvykdytoja moteriškoje sieloje ir moteriškame gyvenime. Šv. Pranciškus yra vadinamas „antruoju Kristumi". O Šv. Klarą reikia pavadinti Evangelijos Marija.

Ji buvo to paties miesto gyventoja, kaip ir Šv. Pranciškus, tik jos kilmė buvo aristokratiška. Šv. Klaros tėvas Favarone di Offreduccio priklausė prie Asyžiaus aukštuomenės ir turėjo puikius rūmus miesto viduryje. Būdama 16 metų ir jau tėvų ruošiama tekėti, Šv. Klara išgirdo Šv. Pranciškaus pamokslą, ir tą akimirką jai pasidarė aišku, kad šio žmogaus kelias yra jos kelias. <...>

1212 m. Verbų sekmadienio naktį ji slapta pabėgo iš tėvo rūmų ir atvyko į Porciunkulę pas Šv. Pranciškų. <...> Klara tapo pranciškone. Ji gavo šiurkštų abitą vietoj šilko drabužių ir medines klumpes vietoj puikaus aristokratės apavo; pats Šv. Pranciškus nukirpo auksinius jos plaukus ir pridengė jos galvą vienuolės gobtuvu. Paskui ji padarė tris vienuolinius įžadus – neturto, skaistybės ir klusnumo, pasirinkdama Šv. Pranciškų savo viršininku. Dar tą pačią naktį ji buvo palydėta pas benediktines į Isola Romaneską. Nuo to laiko santykiai tarp Šv. Pranciškaus ir Šv. Klaros nenutrūko ligi pat jos mirties".*

Kokia nuostabiai kilni bendrystė siejo šiuos du šventuosius! Abu jie tapo Asyžiaus perlais. Jų šlovė amžina, kaip ir jų bendrystė.

Bazilikos antrajame aukšte kupoluose ir sienose daugybė freskų iš Šv. Pranciškaus gyvenimo. Nors Bazilika po žemės drebėjimo buvo labai nukentėjusi, bet dabar jau restauruota.

Išėjus į lauką, dangus buvo apniukęs. Bet staiga tarsi atsivėrė dangaus langelis ir pabiro auksiniai saulės spinduliai. Tėvas pranciškonas pro šventovės arkas rodo Asyžiaus miestą. Žemiau, pakalnėje, driekiasi Umbrijos slėnis, kuriuo dažnai klajojo jaunasis Pranciškus. Rodos, ir mes su juo vaikščiojame ne tik slėnyje, bet ir po Asyžiaus miesto siaurų gatvelių labirintą. Sustojame prie jo gimtojo namo, kurio apačioje, tiesiog ant grindinio stovi Šv. Pranciškaus motinos ir tėvo skulptūros. Laimingi tėvai! Sūnus pranoko juos, bet gyvybę jis gavo iš jų, todėl dėkojame tėvams, padovanojusiems žmonijai, ypač mums, piligrimams, šį nuostabų Šventąjį, kurio dvelksmo kupinas Asyžius. Net ir mažose vyno parduotuvėlėse savininkai tokie nuoširdūs, siūlantys veltui paragauti jų vynuogių vyno...

Mūsų nakvynė prie stadiono, mažoje salėje. Sugulame kaip žuvelės statinėje, kas ant stalo, kas po stalu. Vygantas įsitaiso lauke. Naktis šalta, drėgna. Bet užtat širdis pilna džiaugsmo.

Kartu su Šventuoju jo paties sukurtu himnu šloviname Dievą:

Tu esi šventas, Viešpatie, vienatinis Dieve,
ir Tavo darbai yra įstabūs.
Tu esi galingas.
Tu esi didis.
Tu esi Aukščiausiasis
Tu esi Visagalis,
Tu, Šventas Tėve, esi
Karalius dangaus ir žemės.

* Antanas Maceina, *Saulės giesmė*, p. 267–268.

Tu esi Trejybė ir Vienybė,
Viešpatie Dieve, visas gėris,
Tu esi Geras, visas Gėris, aukščiausiasis Gėris,
Viešpatie Dieve, gyvasis ir tikrasis.
Tu esi Meilė.
Tu esi išmintis,
Tu esi nusižeminimas,
Tu esi kantrybė,
Tu esi poilsis,
Tu esi ramybė,
Tu esi džiugesys ir linksmumas.
Tu esi teisingumas ir saikingumas,
Tu esi visas mūsų turtas,
Ir Tavęs mums pakanka.
Tu esi grožis.
Tu esi švelnumas,
Tu esi mūsų globėjas,
Tu esi mūsų sergėtojas ir gynėjas,
Tu esi drąsa,
Tu esi mūsų dangus ir viltis. (Šv. Pranciškus Asyžietis)

ASYŽIUS–SANTA MARIJA DEGLI ANGELIS
(Assisi–S. Maria d. Angeli)
2003–10–06

Broliai pranciškonai iš vakaro pranašavo blogą, apniukusią dieną, bet Šv. Pranciškus iškrėtė pokštą: išaušo saulėta, šilta diena. Saulė apkabino Asyžių, jos spinduliai šildė ir mus, kai nuvažiavę autobusu ėjome į Šv. Pranciškaus Baziliką šv. Mišių. Jas aukojo vokiečių kunigai, atvykę su grupe piligrimų.

Mišios prie Pranciškaus kapo. Kokia dovana! Šventasis tiesiogiai įsijungia į mūsų *Kryžiaus kelią*. Jis keliaus su mumis į Romą, tik ne pas popiežių Inocentą III (1209), bet pas Joną Paulių II. Du didieji šventieji popiežiai – vienas danguje – kitas žemėje. Jie gerai supranta vienas kitą!

Mišių aukoje įjungiame brangiuosius žmones Lietuvoje, visus, kurių dėka per šešias valstybes pasiekėme Asyžių, pasieksime ir Romą; meldžiame vieni kitiems šventumo, tobulo džiaugsmo ir vienybės Kristuje.

Po Mišių keliais einame aplink Šventojo palaikų – relikvijų altorių. Sunku pasitraukti, norisi melstis, melstis ten, kur ilsisi Pranciškus.

Pamatėme rožyną, kur rožės be spyglių. Mums aiškino, jog Šv. Pranciškus, prigimties pagundų varginamas, nubėgo į spygliuotą erškėtyną ir

rožyną ir ėmė raičiotis, kad išsivaduotų. Kai jų spygliai apteko Pranciškaus krauju, ėmė augti rožės be spyglių.

Aplankome Šv. Klaros bažnyčią, kur ilsisi jos šventas kūnas, taip ištikimai tarnavęs didžiam tikslui – būti ne tik Šv. Pranciškaus, bet ir paties Kristaus sekėja, bendraminte. Klara vos metams praėjus po jos mirties buvo paskelbta šventąja, *Pranciškus šventuoju paskelbtas po dvejų metų po mirties. Tai buvo 1228 m. Pranciškaus draugas kardinolas Hugolinas, tapęs popiežiumi Grigaliumi IX, kanonizuoja Pranciškų Asyžiuje.*

Gaila, kad nematėme Šv. Klaros celės, kur ji gyveno absoliučiame neturte, dar griežčiau nei Šv. Pranciškus.

Aplankome Šv. Damijono bažnyčią, kurią pirmiausiai atstatė Šv. Pranciškus, paskui jis atstatė dar Šv. Petro ir Porciunkulės bažnyčias.

Nuostabi yra mažoji Porciunkulės (*liet.* mano dalelė) bažnytėlė, įsikūrusi didžiosios Santa Marija d. Angeli bažnyčios viduje. [305] Kiek daug įvykių ji mena iš Šv. Pranciškaus ir iš Šv. Klaros bei jų mažesniųjų brolių gyvenimo! Tai tikras pranciškonų lopšys, ramybės užutėkis.

Porciunkulėje buvo priimta į vienuoles Šv. Klara. Paskui ji išvyko į Šv. Damijono vienuolyną ir čia gyveno griežtą vienuolišką gyvenimą su savo bendramintėmis. Su ja buvo ir jos jaunesnioji sesuo Agnietė.

Porciunkulėje Šv. Pranciškus miršta.

* *Naktį iš spalio 1 į 2-ąją 1226 m. Šv. Pranciškus labai kentėjo, negalėdamas nė akių sudėti. Kai rytą skausmai kiek aprimo, jis paprašė sukviesti visus Porciunkulėje esančius brolius, dėjo kiekvienam ranką ant galvos ir laimino. Paskui liepė atnešti duonos ir sulaužyti ją į gabalėlius, nes jis pats buvo jau toks silpnas, jog laužyti nebepajėgė. Palaiminęs kąsnelius savo ranka jis padalino juos broliams, kad suvalgytų (plg. Spec. perf. 280). Nėra abejonės, kad Šv. Pranciškus tuo norėjo „duoti savo broliams tokį pat meilės ženklą", kokį Kristus buvo davęs savo apaštalams Paskutinės vakarienės metu (Spec. perf. 281).* <...>

* *Antrasis nuostabios simbolinės reikšmės aktas yra drabužių išsivilkimas. Jausdamas artėjant paskutinę valandą, Šv. Pranciškus paprašė, kad broliai jį išrengtų nuogą ir paguldytų ant plikos žemės. „Šitaip gulėdamas išvilktas iš vargingo savo drabužio* [mes šį rūbą matėme jo bazilikoje pirmame aukšte], *pakėlęs akis į dangų ir paskendęs nujaučiamame džiaugsme, kairiąja ranka prisidengęs šono žaizdą, kad kiti jos nematytų, šventasis kalbėjo savo broliams: „Aš savo atlikau. Ką jūs turite daryti, tepamoko jus Kristus" (Celano 130–131).*

Drabužių išvilkimu Šv. Pranciškus baigė savo pasiuntinybę pasaulyje. <...>

Tai buvo prasmuo anos Kalvarijos kalno scenos, kai Išganytojas taip pat

buvo apnuogintas ir ištiestas ant žemės, kad būtų prikaltas prie kryžiaus. <...>

** Paskutinis aktas, kuris yra būdingas Šv. Pranciškaus mirčiai, yra giesmė. Jausdamas, kad agonija netrukus prasidės, šventasis tarė: „Jei tokia Viešpaties valia, kad netrukus mirčiau, tai pašaukite man brolį Angelą ir brolį Leoną, kad jie man pagiedotų apie sesutę mirtį" (Spec. perf. 286):*

Tegarbina Tave, o Viešpatie, sesė Mirtis mūs kūniškoji,
Kurios joks mirtingasis negali išvengti.
Vargas tiems, kurie miršta sunkiai nusidėję.
Palaiminti, kuriuos jinai randa Švenčiausios Tavo valios kelyje,
Antroji mirtis jiems nebegresia.
Garbinkite, šlovinkite mano Viešpatį ir jam dėkokite,
Ir tarnaukite su didžiu nusižeminimu, –

giedojo su ašaromis akyse atėję broliai.

Broliams nutilus, Šv. Pranciškus paprašė apibarstyti jį pelenais: „Greitai aš būsiu tik dulkės ir pelenai" (Joergensen 454). O paskui, atėjus vakarui ir visai sutemus, jis pats staiga pradėjo didžiu balsu giedoti 142 psalmę:

Garsiai šaukiuosi Viešpaties,
balsu Viešpatį maldauju.
Savo skundą jam išlieju,
jam išsakau savo kančią.
Kai visiškai nustoju drąsos,
žinai tu mano kelią.

II

Kelyje, kuriuo einu,
mano priešai paspendė man žabangus.
Žiūriu į dešinę ir dairausi –
neturiu draugo, kurs man padėtų,
nėra man kur rasti užuovėją,
niekas manimi nesirūpina.

III

Šaukiuosi tavęs, Viešpatie,
sakau: „Tu mano užuovėja –
visa, ką turiu gyvųjų šalyje.
Išklausyk mano pagalbos šauksmą,
nes skęstu neviltyje!
Gelbėk mane nuo priešų,
nes man jie pernelyg stiprūs!
Išvesk mane iš kalėjimo,
kad šlovinčiau Tavo vardą!

Teisieji bursis aplink mane vien todėl,
kad Tu buvai man geras".

Tai buvo nuostabi Šventojo giesmė. <...>

Ši Šv. Pranciškaus pasirinktoji psalmė iš tikro buvo agonijos psalmė, nes Dievas niekad nėra tiek pergyvenamas kaip mūsų priebėga, kiek mirties valandą. <...>

Giesmė buvo ir pats šventojo gyvenimas. Kai ši giesmė nutilo, Šv. Pranciškus jau buvo miręs. <...>

Giedojimas mirštant buvo įvadas į amžinąją giesmę.

„Jis pasitiko mirtį giedodamas – Mortem cantando suscepit" (Celono).*

Porciunkulės bažnytėlė buvo liudininkė Šv. Pranciškaus perėjimo (Pascha) į Amžinybę.

Dabar mes savo *Kryžiaus kelyje* esame joje ir apmąstome savo gyvenimo paskirtį, tą didį planą, kurį turi Viešpats mano asmeniniam gyvenimui, per kurį Jis nori apreikšti savo šlovę.

Daug džiaugsmo, vidinės ramybės ir kilnaus nerimo gimė lankantis šiose nuostabiose vietose. Juk ir mums reikia eiti per gyvenimą giedant „Saulės giesmę" Viešpačiui, reikia atiduoti gyvenimą Jo planui iki paskutinio atodūsio iki palaimingojo regėjimo „veidas į Veidą".

Apgaubti didingosios Švč. Marijos Angelų bažnyčios, kurioje per naktį ilsėsis mūsų *Kryžius* prie šoninio altoriaus, Jos vedami eisime iki paskutinio atodūsio: „Atlikta". „Tavyje, o Dieve, visa mūsų viltis!"

SANTA MARIJA D. ANGELIS–BEVANJA–MONTEFALKAS
(S. Maria d. Angeli–Bevagna–Montefalco)

2003–10–07

7.30 val. Mišios Švč. M. Marijos Angelų Karalienės bažnyčioje. Šiandien Jos, kaip Rožančiaus Karalienės, šventė. Vėl gražus sutapimas. Kur Karalienė, ten ir Jos dangiškasis dvaras.

Žodžio liturgijoje pirmame skaitinyje apaštalas Jonas perduoda Jėzaus pokalbį su Nikodemu. Žodžiai: *Jei kas neatgims iš aukštybės, negalės regėti Dievo karalystės. <...> ... kas negims iš vandens ir Dvasios, neįeis į Dievo karalystę (Jn 3, 3. 5).* Švč. Motina yra pirmoji atgimusioji. Per Ją ir Jėzų ir mums reikia atgimti iš aukštybių, kaip ir Šv. Pranciškui.

Evangelija praneša apie Jėzaus apsilankymą Betanijoje ir jo priėmimą, apie Mortos ir Marijos elgesį sulaukus Mokytojo: *<...> Marija išsirinko geriausiąją dalį, kuri nebus iš jos atimta.* Per amžius nebus atimta dalis iš

* Antanas Maceina, *Saulės giesmė*, p. 444–450.

Švč. Motinos, nes Jai ji teko geriausia – pradėti, pagimdyti ir ant Kryžiaus paaukoti Sūnų, o paskui būti paimtai pas Dievą į Jo šlovę. Geras moto mūsų tolesnei kelionei. Ir mes einame apkabinę šią geriausiąją dalį – Kryžių, vedantį į atgimimą, į gimimą *iš vandens ir Šventosios Dvasios.*

Dar kartą atsisveikiname su Šv. Pranciškaus dalele – Porciunkule, prie Marijos Angelų bažnyčios gauname brolio pranciškono palaiminimą [306] ir traukiame tolyn Viešpaties skirtu keliu.

Eidami vis atsisukame į tolumoje pasilikusįjį baltąjį Asyžių. Visas kalnas apgaubtas paslaptingo debesų glėbio. [307] Iš tolo atrodo, kad dangus nusileidęs ant kalno. Aplinkui stūksančios uolos kalba apie Dievo galybę ir meilę žmogui, kiekvienam asmeniškai ir visiems, kaip mistiniam Kristaus Kūnui. Iš vienos, ir kitos pusės kalnai lydi mus visą kelią.

Vėjo genami dideli kamuoliniai debesys plaukia dangumi. Širdis ir lūpos šlovina Viešpatį, jaučiame, kad Šv. Pranciškus su mumis. Vėl einame vorele, nes keliai siauri.

Praeiname Kanarų kapines. Įspūdingai atrodo piramidiniai kiparisai. [308] Jie tarsi strėlės šauna į viršų, lyg mirusiųjų maldos šauksmas dangui, liudijantis prisikėlimo ir amžinojo gyvenimo viltį. Gražūs vartai į kapines, tarsi maža koplytėlė.

Ateiname į jaukią Šv. Domininko ir Džakomo bažnyčią. Mūsų *Kryžius* atsistoja netoli šio miesto globėjo Šv. Vincento, sėdinčio paauksuotame soste. [309] Jis stebi neįprastus keleivius iš savo šventumo garbės.

Pasitinka kunigas.

Bevanja senas istorinis miestas ant kalno. 1997 m. per žemės drebėjimą daug nukentėjo kartu su Asyžiumi ir kitais miestais. Dabar atstatytas, restauruotas.

Pietums mums patiekiama pica, sumuštiniai, vynuogės, vaisvandeniai, kava. Tai žmonių meilės dovanos. Šv. Pranciškus rūpinasi savo kareivėliais. Ačiū jam ir geriesiems žmonėms.

Kunigo palaiminti, einame tolyn į *Montefalką.* Šiandien turime nueiti maždaug 32 km, todėl niekur negalime užtrukti. Eidami meldžiamės, malda laiminame žmones, jų sodybas kalnų nuokalnėse, visą gamtą, kalnus. Pagaliau prieiname gražų kalnų miestą Montefalką. Miestelis senas, jame yra kelios bažnyčios, vienuolynai. Bažnyčios gražios, restauruotos, nes ir čia siautė žemės drebėjimas.

18 val. Mišios Šv. Augustino bažnyčioje. Tai padėkos, garbinimo ir šlovinimo auka už tokias gausias malones, išpiltas mums, mažutėliams.

Vakarienei gavom skanios picos ir kitų gėrybių. Miegame salėje ant

grindų, vis negalėdami užmigti nuo patirtų išgyvenimų ir malonių gausos per tokį trumpą laiką.

Bažnyčioje, kur buvo Mišios, yra nežinomo piligrimo, keliavusio į Romą, palaikai – mumija. Atėjęs iki Montefalko žmogus sukniubo prie šios bažnyčios durų ir mirė. Geit jis pradėjo garsėti stebuklais. Taip jis ir ilsisi nuo senų laikų iki dabar. Šventasis Nežinomasis – in cognito!

MONTEFALKAS–KAVALJERĖ–MASA MARTANA
(Montefalko–Cavaliere–Massa Martana)

2003–10–08

Jau iš vakaro buvo pokalbis su kunigu dėl rytmetinių Mišių. Kunigas dėl svarbių priežasčių (matyt, turi išvykti) negalės rytoj rytą švęsti Eucharistijos. Bet jis sakė: „Nenusiminkit, čia visai netoli yra Šv. Kryžiaus Klaros augustinių vienuolynas. Ten anksti rytą visada būna šv. Mišios. Jūs galėsite dalyvauti, aš suderinsiu".

Rytą išėjome su savo *Kryžiumi* į Šv. Kryžiaus Klaros vienuolyną. Dar nežinome, kokia čia mūsų laukia šventė. Ir patenkame tiesiai į šventumo karalystę. Altoriuje tarp didžių šventų vyrų, atrodo Šv. Augustino ir Šv. Jeronimo (ar kokio kito šventojo), mus sutinka nuostabi Šventoji Kryžiaus Klara. Vizijoje ji mato Jėzų, apkabinusį kryžių, su meile palinkusį į ją. Klara suklupusi šlovina Viešpatį, o su ja suklumpame ir mes. Tiesiai po altoriumi – jos šventojo kūno relikvijos. [310]

Brėkštantis rytas, bažnyčioje girdėti vienuolių giesmė. Mums leista kartu su jomis šlovinti per Jėzų Šv. Mišių aukoje visą Švč. Trejybę. Čia mes priimame tą patį Jėzų, kurį vizijose regėdavo Klara. Kokia galinga šventumo aura, į kurią mes esam panardinti! Viskas byloja apie tą Dievo numylėtąją Klarą, kuri jau nuo 6 savo amžiaus metelių pasiaukojo Jėzui. Ji gyveno XIII a. ir tik keturiasdešimt metų. Turėjo be galo artimą ryšį su Dievu. Joje liepsnojo tokia meilė, kad mistine prasme ji turėjo dvi širdis, kur degė galinga meilė.

Jėzus pas ją ateidavo arba su kryžiumi, arba su piligrimo – ganytojo lazda, tai atspindi ir freskos vienuolyne. [311] Vieno tokio apsilankymo metu Jėzus jai paliko savo lazdą. Klara ją pasodino vienuolyno sode. Koks buvo visų džiaugsmas, kai lazda sužaliavo, vėliau iš jos išaugo į akacijas panašus medis. Nuo to laiko, taigi daugiau kaip 700 metų, seselės augustinės daugina Jėzaus akacijos vaikus – kitus iš jo kilusius medžius ir iš jų medienos daro gražius rožinius. Jais ir mes kiekvienas tapome apdovanoti. Tai gražus, natūralaus medžio seselių vienuolių pagamintas rožinėlis, kurį gamindamos jos meldžiasi ir laimina tuos, kurie su juo melsis.

Apsilankome ir Šv. Klaros sode, kur auga jau daug Jėzaus medžių. [312] Sode gražu, tvarkinga, yra ir gėlių. Matėme Klaros celės langą (tai klauzūrinis vienuolynas), parymojome prie šulinio, iš kurio Klara sėmė vandenį, meldėmės su lydinčia vienuole svečių priimamajame [313], matėme senąsias freskas [314], paskui visi nusifotografavome vienuolyno kieme su lydinčia sesele. [315]

Kai grįšime namo, galėsime pabraidyti šviesių prisiminimų sraute, nešančiame į mieląjį Montefalką, kur gyveno šventoji vienuolė.

MALDA Į ŠV. KRYŽIAUS KLARĄ

Sesuo Šv. Kryžiaus Klara,
Dievo šviesoje pažįsti
mano reikmes ir troškimus.
Kadangi sielos gyvenimas
yra Dievo meilė, išmelsk, kad aš
visada norėčiau to, ko
Dievas nori, ir visada
pasitikėčiau Jo
tėviška Apvaizda,
nešdamas savo kryžių paskui Jėzų, kad dalyvaučiau
su tavimi Jo garbėje.
Amen.

Mus priėmusios augustinės sakė:

– Mūsų sesutė Šv. Kryžiaus Klara taip sutvarkė, kad jūs ateitumėte pas mus. Daugybę keliaujančių piligrimų ji pasikviečia į mūsų vienuolyną. Pakvietė ir jus, nors jūs apsistojote kitoje vietoje. Tokia jau yra ta mūsų Šv. Klara. Jis savo širdyje turi įspaustą kryžių, todėl jūsų *Kryžiaus kelias* jai suprantamas, savas ir mielas. Šv. Klara jus globos kelyje, o mes jus laiminame malda ir dovanotais rožinėliais. Šiame vienuolyne lankėsi ir mūsų Šv. Tėvas Jonas Paulius II, palikęs palaiminimą piligrimams.

Persmelkti šventumo auros, džiugūs paliekame šventumo kupiną vienuolyną ir grįžtame į Šv. Augustino parapiją (kur nakvojome). Čia mūsų laukia pusryčiai. Juos paruošė gerosios parapijietės. Po pusryčių nuėję į bažnyčią dėkojame Dievui už tokį nuostabų rytą ir, paėmę savo *Kryžių*, išeiname Masa Martanos link.

Diena šilta, saulutė negaili spindulių, bet jau alinančių karščių nėra. Einame per miestus su tvirtovėmis, panorama darosi erdvesnė. Kalnai neaukšti, apsikaišę garbanotais medžiais, nudažyti rudens spalvomis. Ei-

name ir pro gražius tvarkingus vynuogynus [316], pro juos toli toli matome miškus, pabirusias sodybas. Tenka vėl nutįsti vorele. [317] Pirmą kartą einame per apdegusį mišką. Skaudu matyti stovinčius plikus, apanglėjusius negyvus medžius.

Kelias rangosi čia aukštyn, čia žemyn. Įžengiame į mažą miestelį *Masa Martaną*. Namai atrodo kaip tvirtovės su retais langais. [318] Ir šitas miestas neišvengė žemės drebėjimo, dabar namai jau restauruoti. Svetingai mums atveria duris pranciškonų koplyčia ir vienuolynas. Visoje kelionėje Šv. Pranciškus ir jo broliai lydi, atidaro duris, valgydina, laimina. Tai džiugi viltis, kad Viešpats nori šio žygio, kurio prasmės mes patys kol kas nesuvokiame, bet žinome, kad Viešpats laimina savo dosniąja ranka, rūpinasi mylinčia širdimi.

Nakvynė gerųjų brolių pranciškonų svečių (o gal rekolekcijų) namuose. Lovos dviaukštės. Yra patogumai. Galėjome nuplauti kelionės dulkes.

Širdy džiugu – mes artėjame ir artėjame prie tikslo.

MASA MARTANA–AKVASPARTA–S. DŽEMINIS
(Massa Martana–Aquasparta–S. Gemini)

2003–10–09

Išaušo mūsų kelionės 125-osios dienos rytas. Iki Romos liko 5 dienos. Kokia būsena? – Laukimo, troškimo suklupti prie Šventojo Tėvo kojų. Juk jis regimasis Kristaus vietininkas žemėje.

Šiandien mūsų pranciškoniškojoje koplyčioje dominuoja gelsva, auksinė spalva. Koplyčioje jauku, rodos, lyg ką tik čia būta Šv. Pranciškaus ir Klaros, abiejų Klarų. [319]

Mielasis Dieve, priimk mūsų maldą už visą Europą, Lietuvą, už taiką ir vienybę tautose ir šeimose!

7.15 val. Mišios, po jų pusryčiai ir – į kelionę. Kalnai, gražios sodybos, kelias vingiuotas. Virš galvos mėlynas mėlynas Italijos dangus. Kelias vietomis panašus į mūsų kaimo vieškelį, kurio šonuose vešli žolė, krūmai, vienas kitas kiparisas. [320]

Gauname žinutę, kad autobusu iš Kauno atvyks žmonių ir du kunigai, susitiksime Romos prieigose. Džiaugiamės žinia iš Tėvynės.

Ateiname į Akvaspartą. Esam maloniai sutikti. *Kryžius keliauninkas* priglunda prie sienos, čia pat ir bažnyčios kryžius prie altoriaus. Bažnyčia erdvi, skoningai papuošta. [321] Pagarbinę Viešpatį, klebono vedami į pastatą, kur yra iškilminga konferencijų salė, raudonais sienų apmušalais, gelsvomis lubomis. Čia mus sveikina miesto meras, įteikia knygų ir vaizdajuostę apie šį miestą. Pasiteirauja, kaip mums sekasi, linki geros kloties.

Toks pagarbus ir jaudinantis dėmesys mūsų keliui [322], pritarimas šiai akcijai.

Po šio sveikinimo su klebonu nuėjome prie senosios bažnyčios, kuri šiuo metu restauruojama. Čia valgome pietus. Pietų metu paaiškino, kad šis kelias, kuriuo einame, yra piligrimų kelias. Juo daug piligrimų iš įvairių kraštų keliauja į Romą (eina arabai, rumunai, lenkai, slovakai ir kiti).

Taip nuoširdžiai priimti, pastiprinti iš viršaus ir iš vidaus, džiugiai leidžiamės S. Džeminio link.

Pavakaryje ateiname į *S. Džeminį*. Miestas labai senas [323], įkurtas 300-aisiais m. e. metais. Bažnyčia yra trijų statymo etapų. Pirmasis – 300 m. po Kr., antrasis 1200, trečiasis – 1800 m.

Mieste didelė šventė, tai miesto įkūrėjo ir globėjo Šv. Džeminio minėjimas. Siaurosios gatvės išpuoštos vėliavomis, žvakėmis, gėlėmis. Prie bažnyčios iškilmingas paaukštinimas, pastatytas Mišių aukos stalas, bažnyčia atvira, iš abiejų pusių vėliavos, miesto vėliava su herbu, senovine apranga pasipuošę kariai ir kiti šventės dalyviai. Gėlėmis išpuoštame soste Šv. Džeminis ir jo relikvijos. Net sutrikome pamatę šitokį grožį ir puošnumą. Mūsų *Kryžius* ir jo palyda pagarbiai priimta ir pakviesta dalyvauti šventėje. [324]

Po Mišių, nešini savo *Kryžiumi,* statulėlėmis, einame miesto gatvėmis procesijoje su iškilmingais dalyviais, nešančiais vėliavas ir Šv. Džeminio relikvijas. Gatvėse daugybė žmonių. Visi išgyvename džiaugsmą ir dangaus palytėjimą. Miestas stebina savo senovinėmis gatvėmis, akmeniniais namais, gatvių arkomis, kuriomis galima laisvai pereiti iš vieno namo į kitą. Arkų apačioje kabo senoviniai žibintai. [325] Jaučiamės lyg senovės laikuose, seniai praėjusiuose amžiuose. S. Džeminis jungia senąsias epochas su dabartimi, skleidžia Dievo rimtį, ramybę ir džiaugsmą.

Po iškilmingos procesijos kviečiami nakvynėn į seselių vienuolių globojamus namus. Vakarienės gavome sausainių ir arbatos. Ko trūko, papildėme iš savo autobuso „restorano".

Vidurnaktyje saliutavo nuostabūs fejerverkai. Miestas nemiegojo. Visi šventė didelę miesto įkūrimo ir jo įkūrėjo šventę, ir mums teko dalyvauti ir tam tikra prasme įeiti į miesto istoriją.

SAN DŽEMINIS–NARNIS–OTRIKOLIS
(S. Gemini–Narni–Otricoli)

2003–10–10

„Šv. Pranciškaus Borgijaus (1510–1572) diena. Tai trečiasis Jėzuitų ordino generolas. Kilęs iš Gandijos, Ispanijoje. Ėjo įvairias pareigas Romos kurijoje. 1565 m. buvo išrinktas ordino generolu. Jėzuitai jo valdymo

metu išplėtė savo veiklą vidurio Europoje ir misijų kraštuose. Tuo metu jėzuitai įsikūrė ir Lietuvoje"*.

Pirmajame Dievo Žodžio skaitinyje pranašas Joelis rauda dėl tautą ištikusios nelaimės, šaukia žmones į atgailą:

Paskelbkite pasninką,
sušaukite iškilmei bendriją.
Surinkite seniūnus
ir visus krašto gyventojus
į Viešpaties, jūsų Dievo, Namus
ir maldaukite Viešpatį (Jl 1, 14).

Toliau suskamba didžiosios vilties gaida:

„... perplėškite sau širdį,
o ne drabužius".
Grįžkite pas Viešpatį, savo Dievą,
nes jis maloningas ir gailestingas,
kantrus ir kupinas gerumo,
pasiruošęs atleisti, o ne bausti" (Jl 2, 13).

Evangelijoje Jėzus sako: *Jei aš išveju demonus Dievo pirštu, tai tikrai pas jus atėjo Dievo karalystė (Lk 11, 20).*

Kodėl gi šiais moderniaisiais laikais pritilo balsas, šaukiantis į atgailą, į atsigręžimą į Dievą? Kodėl sumažėjo pranašiškos dvasios žmonių? Argi nereikia vesti tautų iš blogio demono pinklių? Kas šiandien šaukia: „Grįžkite pas Viešpatį, savo Dievą!" Tai esą nemodernu, atgyvenę.

Dievas yra amžinas! Jis nekintantis. Jis laukiantis. Jėzau, tebūna šitas *Kryžiaus kelias* šaukimas tautų į atgailą. Mes norime *perplėšti sau širdis,* kad jose įsikurtų Tavoji mylinti, gailestinga širdis.

Šių šv. Mišių metu maldaujame Tave, kad užtariant Šv. Pranciškui Borgijui, greičiau į žemę ateitų Tavo Karalystė.

Po Mišių pusryčiai. Kunigas padovanoja pašto ženklų su S. Džeminio miesto vaizdu (tikriausiai jie išleisti šventės proga).

Šiąnakt mirė Danutės Valauskienės brolis. Liūdime kartu su Danute, eidami per kalnus, giedame *Kalnus* už mirusįjį.

Vis dėlto šitas *Kryžiaus kelias* pareikalavo ir aukų, – mirė Valerijos mama, vertėjos Janinos močiutė, dabar Danutės brolis. Gal tai pavaduojamosios mirtys? Dievas žino! Danutei sopa širdelę dėl mirusio brolio, ji taip norėjo sugrįžusi jį dar pamatyti. Pritrūko kelių dienų...

Einame per kalnus, vėl kopiame į viršų, leidžiamės ir taip visą kelią.

* Šventųjų gyvenimai, p. 315.

Nelengva. Bet koks grožis, koks nugalėjimo džiaugsmas apima užkopus viršūnėn! Saulė žarsto spindulius, šilta. Kalnų viršūnės gaubiamos rūko.

Pietų *Narnio* mieste negavome. Miestas senas, išraižytas upėmis ir kanalais, aplink dideli kalnai. Mums, lygumų keliautojams, ši kelionė, ypač Slovėnijos, Italijos kalnai ir miestai, rodos, lyg senovinė pasaka, kurią sekė motina mažajam Asyžiaus Pranciškui.

Pereiname visą Narnio miestą. Galbūt galėjome ir neiti, bet, pasirodo, mieste automobilių eismas žymiai mažesnis.

Upių vandenys Italijoje dažniausiai molio spalvos, nors pasitaiko ir skaidrių, ypač tekančių iš kalnų. Šiandien sukorėme kalnų viršūnėmis per 32 km. Ateiname į *Otricolį*. Eidamas akmenimis grįstomis gatvėmis, matydamas akmenines tvirtoves, iš akmenų pastatytus namus, žengdamas pro akmeninius miesto vartus išgyveni sunkiai nusakomus jausmus. Kur mes esame? Ar laikas mus nusviedė 1000 metų atgal? Čia, atrodo, sustingo laikas ir į mus žvelgia tolima senovė, seniai praėję amžiai. [326] Gatvelės tokios siauros, kad autobusas nė nosies negali įkišti.

Bažnyčia iš ankstyvųjų krikščionybės amžių. Žemutinėje bažnyčios dalyje vyksta archeologiniai kasinėjimai, randama daug kaulų, vienas kampas žemutinėje bažnyčioje pilnas kaukolių. Po stiklu – šventojo Mediči palaikai. Bažnyčia mena senuosius 150–200 m. po Kristaus; akmeniniai luitai su išlikusia VI a. ornamentika. Žemutinė bažnyčios dalis nuplukdė mus į Bažnyčios gyvavimo pradžią. [327] Viršutinė bažnyčia jau vėlesniųjų amžių, jauki, bet dvelkia senove, ramybe.

Esame labai pavargę, laukiame vakarienės. Juk mes gyvi žmonės, mums reikia pasipildyti energijos atsargas.

OTRIKOLIS–MALJANO SABINA–SAZAČIS
(Otricoli–Magliano Sabina–Sassacci)

2003–10–11

Šiandien ypatinga diena. Anksčiau šią dieną buvo švenčiama Švč. M. Marijos Motinystės šventė ir būtent šią dieną 1965 m. prasidėjo Visuotinis Vatikano susirinkimas. Tuo laiku Šv. Petro soste buvo popiežius Jonas XXIII, pasirinkęs šį vardą, kad paneigtų buvusį antipopiežių.

Nuostabus buvo popiežius Jonas XXIII!

Rytas vėsus. Drėgna. Otrikolio miestelis skendi rūke. Tik ankstyvosios šeimininkės sukilusios uždega židinį. [328] Šiaip nieko nematyti. Eini tartum pro debesis.

Šv. Mišios 8 val. [329] Jose dalyvauja ir kelios moterys iš Ukrainos. Jos čia

dirba. Pabendraujame. Jos mus išlydi. Išeidami kartu su klebonu nusifotografuojame prie bažnyčios. [330] Žinosime, kad tai buvo spalio 11-oji diena.

Po pusryčių klebonas mus palaimina ir palydi iki Trijų kryžių bažnytėlės. Ji labai sena. Ukrainietės padeda versti iš italų kalbos į rusų, giria kleboną, kad jis, atėjęs į parapiją, pradėjo gaivinti ne tik tikėjimą, bet ir restauruoti šį nuostabų archeologinį paminklą – Trijų kryžių bažnytėlę; tai pirmoji bažnyčia, priklausiusi Romai. Senos freskos kalbina mus savo tikroviškumu. Sustojame prie Švč. M. Marijos su Kūdikėliu ant rankų ir mąstome apie Bažnyčios gimimą. [331] Į mus žvelgia senieji amžiai sumūrytų galingų, ramių akmenų akimis. [332] Stovime susimąstę, kalbinami tūkstantmečių dvasios. Tai buvo krikščionybės pavasaris. Tada jau apaštalas Petras senokai buvo nukryžiuotas Romoje žemyn galva, o Bažnyčiai vadovavo popiežiai Šv. Pijus I, Šv. Anicetas, Šv. Soteras ir kiti. Tai buvo šventų popiežių laikai. Daugelis jų mirė kankinių mirtimi.

Kad per tirštą rūką būtų saugiau keliauti, Dievulis atsiuntė žmogų oranžinėmis kelnėmis ir oranžiniu automobiliu. Jis stabdo važiuojančius prie visų posūkių ir kryžkelių, o kai išeiname į tiesesnį kelią ir rūkas prasisklaido, atsisveikina ir palieka mus.

Keliaujame neilgai, nes pakeista nakvynės vieta. Vietoj Bargeto – *Sazačio* miestelis ant aukštumos. Nuo parapijos namų atsiveria pasakiški vaizdai. Tolumoje dunksantis kalnas gaubiamas rūko, atrodo kaip milžinas, nusileidęs iš dangaus. Vakarienę valgome lauke, žvelgdami į šį nuostabų grožį, džiaugdamiesi ir širdimi šlovindami Dievą. Vadovai Danutė ir Gintaras priperka maisto, kad turėtume ką valgyti iki Romos ir Romoje. Vakare tvarkomės, skalbiamės, lyginame rengdamiesi Romai.

Štai baigias mūsų kelionė
Ir laikas jau sugrįžt namo.
Dėkoju Dievui už malonę,
Kuri lydėjo visados.

Kiek daug šalių mums teko apkeliauti,
Kiek daug miestelių ir kaimų!
Ir Dievo nuostabią kūrybą jausti,
Kurią jis kūrė su įkvėpimu.

Kiek daug giesmių čia sugiedota
Kiek daugel melsta širdimi,
O kiek svajų viltingų išsvajota
Su Dievo meilės duota viltimi.

Nors tas kryželis buvo mums nelengvas,
Bet nešėm jį su meile ir širdim.
Ir noris, broliai sesės, jums širdingai padėkoti,
Kad nepalūžote ir ėjote pirmyn, pirmyn.

Jei kartais teko ir suklupti,
Tai Dievui duota pagarba.
Ir nuoširdžiai Jam padėkoti
Už Tėvo meilę, duotą visada.

Tad aš linkiu, mielieji broliai sesės,
Toliau žygiuot su dieviška dvasia
Ir nusilenkus Viešpačiui Kūrėjui
Širdim mylėt Jį dabar ir visada. (Vygantas Pronckus)

SAZAČIS–RINJANO FLAMINIJUS
(Sassacci–Rignano Flaminio)

2003–10–12

Sekmadienis. Šiai dienai Išminties knygoje skiriami šie žodžiai:

Todėl meldžiausi,
ir man buvo suteiktas supratimas,
šaukiausi Dievo pagalbos,
ir atėjo pas mane išminties dvasia (Išm 7, 7).

Laiško žydams mintys, skirtos šiai dienai, labai reikšmingos: *Dievo žodis yra gyvas, veiksmingas, aštresnis, už bet kokį dviašmenį kalaviją. Jis prasiskverbia iki sielos ir dvasios atšakos, iki sąnarių ir kaulų smegenų, ir teisia širdies sumanymus bei mintis. Jam nėra jokių paslėptų padarų, bet visa yra gryna ir atidengta akims to, kuriam turėsime duoti apyskaitą (Žyd 4, 12–13).*

Evangelija pasakoja apie turtingą jaunuolį, norėjusį sekti Kristumi. Jėzus tarė: *Vieno dalyko tau trūksta: eik parduok visa, ką turi, išdalyk vargšams, tai turėsi lobį danguje. Tuomet ateik ir sek paskui mane (Mk 10, 21).*

Taip į mūsų širdis prakalbo Dievo Žodis tolimame Italijos kalnų miestelyje; čia jis smigo giliau į širdį nei namie, nes ilgoje, varginančioje, bet prasmingoje kelionėje širdis išskaidrėjo. Viešpats davė aukščiausios išminties malonę – pažinti ir pamilti Kryžiaus slėpinį. Visa buvo Jo dovana, bet gebėjimą iškentėti kelionės nuovargį, trūkumus, charakterių įtampas galėjome įtraukti į šv. Mišių auką kaip savo dovaną.

Veiksmingas, aštresnis už bet kokį dviašmenį kalaviją, Dievo Žodis prasiskverbė iki pačių giliausių mūsų būties klodų, nukirto visus rišusius saitus ir išsiuntė į šią kelionę. Išėjome kaip tikri vargšai, neturtėliai, net paskendę skolose, bet sekėme paskui Išganytoją, nešėme Jo *Kryžių*. Ir ką laimėjome? – Supratome Evangelijos radikalumą; supratome, kad Dievas yra mūsų turtas, su Juo keliaujant mums nieko nestinga. Ką mums duos šitas *Kryžiaus kelias* ateityje? Ar mes labiau pamilsime Dievą žmoguje, parodys ateitis. Dabar glaudžiamės prie Jo aukos, maitinamės jos vaisiais ir dėkojame, dėkojame. Pro akis slenka nueito kelio vaizdai, sutikti žmonės, mūsų išgyvenimai, širdį veria didžiulis Tėvynės ilgesys... Kaip labai mylėsime savuosius, kai sugrįšime iš šio kelio! Bet, Viešpatie, mes tokie silpni, duok mums savo Širdį, kad Jos meile mylėtume.

<...> *išliejamas nuodėmėms atleisti* – ką tik nuskambėjo žodžiai perkeitimo metu. Liek į mūsų širdis savo Kraują, kad jos, išsibaltinusios jame, Tau per amžius giedotų gyriaus, padėkos ir meilės giesmę.

Po pusryčių dar neskubame keliauti, nes kelias netolimas.

Klebonas padeda Virginijai (ji vienintelė iš mūsų gali bendrauti italų kalba) ieškoti nakvynės. Daug kas atsako. Pagaliau randa gailestingą širdį. Klebonas prašo neminėti Italijos bloguoju. Išeiname jo palaiminti ir padrąsinti 11 valandą. Vėl einame pro vakar matytą kalną, apgaubtą rūku. Grožimės jo didybe ir galybe. Diena šilta. Daug kam silpna, bloga, mat kelionė eina į pabaigą, įtampa atlėgsta ir ima reikštis didžiulis nuovargis.

Nakvynės parapijos Rinjano Flaminijaus kunigėlis atvyksta mūsų pasitikti; jis kviečia į gedulines laidotuvių Mišias. Po jų dar buvo antrosios Mišios. Klebonas geras, supranta, visa širdimi pritaria *Kryžiaus keliui*. Apkūnus, švytinčiu veidu, be galo geromis akimis. Vakarienei sausainiai ir limonadas, šalta, gaivi arbata.

RINJANAS FLAMINIJUS–RJANAS
(Rignano Flaminio–Riano)
2003–10–13

Šios dienos Laiško romiečiams grožyje yra ir šie žodžiai:

Visiems Dievo mylimiesiems, esantiems Romoje, pašauktiesiems šventiesiems: tebūna jums malonė bei ramybė nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus (Rom 1, 7).

Priešpaskutinė kelionės diena. Ką mums reiškia šie apaštalo Pauliaus žodžiai: *mylimiesiems, esantiems Romoje, pašauktiesiems šventiesiems.* Ar tai, kad ir mes esame pašaukti, nors dar nesame šventi, tik pakeliui į šventumą? Paulius linki: *malonės ir ramybės nuo mūsų Dievo Tėvo ir*

Viešpaties Jėzaus Kristaus. Nerimas, ginęs mus per kalnus ir slėnius, ima atlėgti, jo vietoje įsikuria ramybė ir palaima, juk rytoj būsime Romoje, šiandien 129-oji kelionės diena.

Ką mes išgyvename Rinjano Flaminijaus bažnyčioje, kur už šv. Mišių aukos stalo, aukštai ant kryžiaus prisikėlęs Kristus, ištiesęs laiminančias rankas? [333] – Dėkingumą, džiaugsmą, ilgesį, troškimą pasišvęsti, atiduoti gyvenimą, kaip laužomą duoną savo sesėms, broliams, kaip jį atidavė Kristus, Švč. Motina, Šv. Pranciškus, abi Klaros, Veronika Džuljani ir kt. Apie daug ką galima mąstyti. Širdis lenkia tas akimirkas. Laukiame atvykstančių lietuvių. Jie šiandien turi prisijungti prie mūsų procesijos.

Meldžiamės už visus, kurie jungiasi malda ir auka būdami Tėvynėje ir tose šalyse, per kurias praėjome. Visi džiugūs, ilgimės pamatyti Šventąjį Tėvą, bet ilgimės ir namų, kuriuos palikome prieš daugiau kaip keturis mėnesius. Visą šį laiką mes gyvenome kaip Viešpaties paukšteliai.

Ant šakos paukštelė taip čiulbėjo!..
Nei namų, nei šilko jai.
Kaip sidabro lašas ji visa tebevirpėjo –
Viešpatie, tai Tu ten praėjai.

(B.Brazdžionis)

Tai ir buvo mūsų sėkmės laidas, kad Viešpats ėjo su mumis. Nuo Jo prisilietimo virpa širdis, kaip rasos lašelis ant žolės stiebelio, trokštąs paliesti šventas Išganytojo kojas.

Nežinojome, kur gausime nakvynę. Bet kai buvome Kolombelos parapijoje, kunigas jubiliatas žadėjo surasti ją per savo draugus. Ir savo pažadą jis įvykdė. Vakare pasiekiame ekumeninį Rjano moterų vienuolyną. Laukiame prie vartų, paskui jie prasiveria ir mes einame į bažnyčią.

Bažnyčioje kalbame Rožinį, liturginių valandų maldą, paskui adoruojame Švenčiausiąjį Sakramentą kartu su kunigu ir vienuolėmis. Žinome, kad iš Lietuvos dviem autobusais atvažiuoja Kauno ir Palangos maldininkai. Besimeldžiant jie suguža į bažnyčią. Džiaugiamės, glėbesčiuojamės. Trys kunigai iš Lietuvos – Vincentas Tamošauskas, OFM Cap., Gintas Rimševičius (Butkiškė, Raseinių r.), Massimo Bianco, SDB (atvykęs iš Palemono su reikalais) – aukoja Rjano ekumeninio vienuolyno koplyčioje šv. Mišias. [334] Tėvas Vincentas pasako pamokslą. Giedame lietuviškai.

Po Mišių Petrašiūnų parapijos žmonės mums įteikia lietuviškos duonos ir daržovių, vaisių. Koks džiaugsmas pajusti Lietuvos alsavimą! Maldininkai iš Lietuvos išvyksta nakvynei į kitą vietą. Rytoj su jais ir atvykusiais klaipėdiečiais, tarp jų yra ir būrys neįgalių žmonių (ratukuose), visi keliausime į Vatikaną.

RJANAS–ROMA
VATIKANAS, ŠV. PETRO BAZILIKA
2003–10–14

Vienuolyne, kuriame mes nakvojame, kadaise, keliaudamas į Romą pas popiežių Inocentą III, buvo apsistojęs Šv. Pranciškus. (Ir vėl mes einame tėvo Pranciškaus pėdomis.)

Čia taip gražu, ramu. Kiemas erdvus, auga eukaliptai, kiti egzotiški medžiai. Mūsų dėmesį patraukia vešli, didinga palmė; prie jo panorome nusifotografuoti. [335] Tarp mūsų piligrimų jauniausias yra Vytautas Totoraitis (13 metų), jį įamžiname atskiroje nuotraukoje. [336] Kada nors jis prisimins, kad ir jį Kristus pakvietė nešti jo *Kryžių*, o gal Viešpats jį pašauks savo tarnystei?.. Viešpaties keliai mįslingi.

Rytmetinės Mišios 7 val. Truputį pavėlavę atvyksta ir mūsiškiai svečiai, mat jie nakvojo toliau, o Romoje eismas nenusakomas.

Šiandien Šv. Kaliksto I (popiežiaus) diena. Kalikstas I († 222 m.) gimė 155. Romoje, buvo didiko Karpoforo vergas. Pasikrikštijęs jis įgijo savo pono pasitikėjimą ir net tapo jo ūkvedžiu. <...> 200 m. naujasis popiežius Zefirinas jį atšaukė į Romą, paskyrė diakonu ir katakombų prie Via Appia prižiūrėtoju (todėl šios katakombos gavo Kaliksto vardą). 217 m. jis buvo išrinktas popiežiumi. Mirė kankinio mirtimi konsulo Aleksandro Severo laikais.*

Žodžio liturgijoje apaštalas Šv. Paulius sako:

Aš nesigėdiju Evangelijos, nes ji yra Dievo galybė išgelbėti kiekvienam tikinčiajam <...> Joje apsireiškia Dievo teisumas iš tikėjimo į tikėjimą, kaip parašyta: „Teisusis gyvens tikėjimu" (Rom 1, 16–17).

Tikėdami išėjome į šią kelionę.

Tikėjome Dievo Apvaizda visose šalyse.

Tikėjimas mus atvedė iš tolimos Lietuvos prie šio altoriaus.

Tikėjimas mus nuves prie popiežiaus kojų.

Tikėjimas atvers ir amžinojo Gyvenimo duris, kaip jas atvėrė popiežiui Kalikstui I.

Dangaus šventieji įsijungią į šią procesiją, kuri šiandien įžengs į Romą. Apaštalas Paulius iš anksto mums parašė laišką, kad būtume drąsūs, nes *Evangelija yra Dievo galybė...*

Po Mišių – džiaugsmingi pusryčiai. Tada visi lietuviai susiburiame į vieną būrį [337] ir išeiname iš Rjano vienuolyno į Vatikaną. Neįgalieji ir silpnesnieji vyksta autobusais, o mes, veteranai ir kiti žmonės iš įvairių Lietuvos kampelių, einame pėsti, nešini *Kryžiumi*. Su mumis kunigai Vin-

* *Šventųjų gyvenimai*, p. 318.

centas Tamošauskas, Gintas Rumševičius ir „XXI amžiaus“ žurnalistas Kazimieras Dobkevičius. Iki Šv. Petro Bazilikos mums reikės nueiti 30 km. Reikia labai skubėti, kad nueitume laiku. Mūsų Aldutė Matonytė su Valdu Lukausku pagal miesto žemėlapį rodo kryptį. Skubame. Atvykusiems nebuvo galimybės paaiškinti situacijos. Jiems net pasirodė, kad vadovai piktybiškai nepaaiškina. Ką padarysi! Esame kareivėliai. Nuėję apie 12 km sausakimšomis gatvėmis, nuošalesnėje vietelėje sustojame užkąsti. Po to vėl lekiame. Naujai atvykusiems – tikras išbandymas, jų kojos neįpratusios, netinkama avalynė jas iki kraujo nutrina. Eina jie kantriai, bet nemažai atvažiavėlių neatlaiko tempo ir lieka važiuoti autobusais. Tuo tarpu senbuviai ir pajėgesni svečiai einame judriomis Romos gatvėmis melsdamiesi ir giedodami. *Kryžių* (jo sunkesniąją dalį) ilgai ilgai ir ištvermingai neša Kazimieras Dobkevičius. [338] Tik vienas Dievas žino jo intencijas ir tai, ką jis mąsto nešdamas *Kryžių*. Tai vienintelis katalikiško laikraščio žurnalistas, keliuose „XXI amžiaus“ numeriuose rašęs išsamias publikacijas apie šią *Kryžiaus kelionę*.

Einame prieš eismą. Italai pravažiuodami arba eidami gatve mojuoja, šypsosi, rodo raidę V. Automagistralė labai judri, transporto priemonės lekia, zvimbia, temperatūra 28°C, oras tvankus, pilnas išmetamųjų dujų tvaiko. Pereiname du tunelius: pusės ir 2 km ilgio. *Kryžių* neša brolis Vincentas T. ir kun. Gintas R. [339] Svečiose šalyse į *Kryžiaus kelio* akciją skirtingais laiko tarpais buvo įsijungę šie kunigai:

Juzefas Aškielovič – Maišiagala,
Bernardas Augaitis – Vilnius,
Algis Vaickūnas – Šumskas (dabar Vilnius),
Kastytis Matulionis, SJ – Vilnius,
Vygintas Gudeliūnas – studijuojantis Paduvoje,
Vincentas Tamošauskas, OFM Cap. – Kaunas (Petrašiūnai),
Gintas Rumševičius – Butkiškė, Raseinių dekanatas,
Massimo Bianco, SDB – Kaunas (Palemonas)

Koks gražus būrelis!

Trokštamas tikslas artėja.

Gražų epizodą papasakoja Danutė Valauskienė:

– Einu nešdama *Kryžiaus* skersinį. Pavargusi, kojos sunkios, bet ryžtas didelis. Širdyje pasiskundžiu Dievuliui: „Sunku, padėk!“ Jaučiu, kad prie manęs ne važiuoja, bet šliaužia automobilis. Žvilgtelėjusi į automobilio vidų matau, kad prie vairuotojo – kibiras su rožėmis. Netikėtai pro langą vyriškis ištiesia man ranką su raudona rože. Nusišypsome vienas kitam, be žodžių priglaudžiu žiedą prie širdies ir linkteliu. Automobilis padidina

greitį ir nuvažiuoja. Atsidūstu: „Dievuli, koks Tu geras! Per žmogų man padovanojai rožę...“ Sugrįžta jėgos, *Kryžių* vėl nešu džiaugdamasi. Rožę įsmeigiu prie *Kryžiaus*, o paskui parsivežiau ją namo kaip relikviją.

Roma pasitinka ramiu vakaru. *Kryžių* perima pagrindinė žygio grupė.

Gražiausias akimirkas išgyvename, pamatę Šv. Petro Baziliką. [340]

Šv. Petro aikštėje mūsų laukia užsienio valstybių televizijų operatoriai, fotožurnalistai, korespondentai. Istorinė akimirka. Maldininkai švyti. Tikslas pasiektas. Pergalė! Žygis atsiteisimo už savo ir pasaulio nuodėmes, už taiką pasaulyje įvykdytas. Pasitinka ambasadorius prie Šventojo Sosto Kazys Lozoraitis. Jis rūpinasi mumis baigiamajame žygyje. [341, 342]

Sustojame su savo mylimu *Kryžiumi* prieš Šv. Petro Baziliką ir nusifotografuojame. Laimingi apkabina statmenai stovintį *Kryžių*, apvainikuotą laurų vainiku, mūsų vadovai Danutė Totoraitytė ir Gintaras Naudžiūnas. [343] Prie Kristaus kojų Popiežiaus vėliavos spalvų gėlės: baltos ir geltonos. Šventasis Tėve, mes jau čia! Dešinėje pusėje yra ir Popiežiaus rūmų langas. Dievas su mumis, su tais varganais, bet ištvermingais kareivėliais. [344] Kokios palaimingos šypsenos visų veiduose. Širdingai bendraujame su neįgaliaisiais, atvykusiais iš Klaipėdos. [345] Jie nešė, atnešė ir vėl neš savo kryžių iki gyvenimo žemėje pabaigos. Jų kryžius sunkesnis nei mūsų.

Būdami Šv. Petro Bazilikos aikštėje, 8-ojoje mūsų kelionės valstybėje, Vatikane, mąstome, kas yra ši valstybė?

Štai ką apie ją rašo kan. Juozapas Stankevičius, buvęs Kauno ir Vilkaviškio vyskupijų valdytojas.

VATIKANO VALSTYBĖS, ARBA BAŽNYČIOS VALSTYBĖS, SUKŪRIMO ISTORIJA

Bažnyčios valstybė – popiežiaus valdžioje esanti valstybė vidurinėje Italijoje; nuo 1929 m. ją sudaro tik Vatikano miestas (Citta del Vatikano) – kaip Popiežiaus sosto nepriklausomybės simbolis, išraiška ir pasaulietiškos galios pagrindas.

Bažnyčios valstybė Bažnyčios istorijoje turėjo didžiausią reikšmę, todėl Bažnyčia visuomet ją gynė nuo visokių bandymų panaikinti.

Nuo senosios struktūros Bažnyčios valstybės atsisakyta tik 1929 m. Musolinio vyriausybės konkordatas su popiežiumi laidavo katalikų akcijos laisvę ir teisę Bažnyčiai sudaryti viešą nuomonę bei organizuoti bažnytiškai nusiteikusią gyventojų daugumą. Pažadėta Šv. Sostui geresnė jo dvasinio suvereniteto apsauga.

Istorija. *Kai Konstantinas Didysis suteikė Bažnyčiai laisvę ir leido turėti turto, ji gana greitai įgijo didelius žemės plotus Romoje ir Italijoje.*

Sugriuvus Bizantijos valdžiai, šie žemės plotai tapo branduoliu formuotis naujai valstybei, kurios gyventojai nesidavė pavergiami langobardų, taip pat gynė savo nepriklausomybę nuo bizantiečių.

Kaip vidurinės Italijos gyventojų romėnų centras ir apsauga nuo puolimų iš šalies, Bažnyčios valstybė įgavo didelę reikšmę popiežiaus Grigaliaus Didžiojo laikais (540–604). Jis padėjo pagrindą būsimai Popiežiaus valstybei.

Frankams įveikus langobardų karalių Aistulfą (754–756), karalius Pipinas atidavė Popiežiui valdyti kaip Šv. Petro dovaną pirmiau turėtą bizantiečių turtą: Ravenos kraštą, Romos kunigaikštiją, Pentapolį ir Perugiją.

Karolis Didysis šį dovanojimą patvirtino ir pripažino savarankiška politine valstybe. Pipinui ir jo palikuonims popiežius suteikė titulą – patricijus Romanus (Romos gynėjas), atnaujino Romos imperiją (800), įpareigojo valdovus ginti ir globoti Bažnyčios valstybę. Dėl to kai kurie vėlesnieji Vokietijos imperatoriai, siekdami sustiprinti savo įtaką, kišosi į Bažnyčios valstybės reikalus net neprašomi. Stiprėjanti popiežių galia tokias pretenzijas atmetė. Tuo tarpu Bažnyčios valstybės plotas dar padidėjo naujais kraštais (Boneventu, Matildos dovana). Popiežius Inocentas III (1216–1227) popiežiaus valdžią Bažnyčios valstybei sutvirtino ir padidino naujais plotais (Spoleto, Marc Ancona, Tuscija ligi Radiocofani). Įsikišdamas Italijos politikon karo būdu, popiežius Julius II (1503–1513) Bažnyčios valstybę vėl padidino, priskirdamas Modeną su Reggio ir Parmą su Piacenza.

Vidaus valstybinių reformų Bažnyčios valstybei padarė popiežius Sikstas V (1585–1590).

Napoleono karų metais Bažnyčios valstybė kurį laiką pirmą kartą buvo sekuliarizuota. Vienos kongresas ją vėl atstatė, palikdamas tokias pat ribas, kokios buvo iki revoliucijos. Tačiau revoliucinė laiko dvasia skverbėsi į Bažnyčios valstybę. Tam pasipriešino Lambruschinio vadovaujama kardinolų grupė, pasiryžusi nedaryti jokių nuolaidų naujų laikų dvasiai ir neįsileisti į Bažnyčios valstybės valdymą pasauliečių. Kai ši grupė atsistojo prie Bažnyčios vairo pop. Grigaliaus XVI laikais, tai liberalizmo dvasia persiėmusios minios pasirodė visai atšalusios popiežiaus valdžiai. Karbonarų sukilimai ir ypač 1831 m. revoliucija Bolonijoje buvo nugalėta tik su prancūzų bei austrų kariuomenių pagalba (1831–1838).

Europos valstybės (1831 05 31) tam tikru memorandumu buvo pareikalavusios Bažnyčios valstybės reformų, bet jo nepaisyta. Prasidėjus visos Italijos sujungimo judėjimui, tarp šio judėjimo ir Bažnyčios valstybės kilo visiška prieštara, nesuderinamumas. Popiežius Pijus IX 1847 m. panorėjo

konfliktą išspręsti konservatyviai. Kai jis atsisakė dalyvauti kare su Austrija 1848 m., Bažnyčios valstybėje kilo revoliucija. Nužudžius Pellegriną Rossi (1848 09 29), Pijus IX pabėgo į Gaetą (1848 11 24–1850 04 12). Bažnyčios valstybę užėmė prancūzų kariuomenė; tik jos pasilikimas tegalėjo išlaikyti popiežiaus valdžią.

1859–1860 m. Bažnyčios valstybė neteko Romagnos, Umbrijos ir kai kurių pakraščių. Garibaldi (1862–1867) bandė paimti Romą, bet nepavyko. Roma pasidavė Pjemonto savanoriams (1870 09 20), kurie užėmė ir likusius Bažnyčios valstybės kraštus.

Bažnyčios valstybė nustojo egzistavusi. *1848–1849 metų įvykiai iškėlė vadinamąjį Romos klausimą, kadangi popiežiai Bažnyčios valstybės neatsižadėjo ir nepripažino vienašališko vadinamojo garantijų įstatymo, kuris popiežių buvo padaręs kunigaikščiu be valdžios, tik privilegijuotu Italijos valdiniu.*

Popiežiai, morališkai remiami viso pasaulio katalikų, pareikalavo visiškos nepriklausomybės. Italijos katalikams buvo uždrausta dalyvauti rinkimuose, dėl to sustiprėjo antiklerikalai ir masonai. Puolamas Leonas XIII (1878–1903) turėjo minty palikti Romą ir ieškojo pagalbos tarptautinėje diplomatijoje. Popiežiaus Pijaus X (1903–1914) laikais santykiai pradėjo keistis. Katalikų organizacijos pripažino tautinę Italijos valstybę, buvo atšauktas draudimas dalyvauti rinkimuose (1905 m.). 1914–1918 m. karas parodė garantijų įstatymo nepakankamumą ir net pavojingumą. Centrinės Europos valstybių katalikai reikalavo popiežiui suteikti teritorinį suverenitetą bent Vatikano miesto ribose ir užtikrinti jo nepriklausomybę tarptautiniu būdu.

Italijai dar pavyko (Londono sutartis 1915 04 26) pašalinti popiežių iš būsimos Taikos konferencijos, bet vis dėlto 1919 m. Versalio diplomatų kalbėta ir apie Vatikano valstybės atstatymą. Italijos politinį vairą paėmęs fašizmas rado pakankamai paruoštą dirvą Romos klausimui išspręsti, t.y. Italijos valstybę sutaikinti su popiežiumi. Tai buvo padaryta Laterano sutartimis 1929 02 12. Italijos vyriausybė pripažino Šv. Sosto išimtinę, neaprėžtą suverenią valdžią ir jurisdikciją Vatikano miestui, o popiežiui pripažino „Italijos karaliją, valdomą Savojos namų dinastijos su Roma kaip sostine". Vatikano miestas paskeltas esąs neutralus ir neliečiamas plotas bei sumokėta tam tikra pinigų suma už Bažnyčios provincijas ir atimtus turtus.

Tai, kas seniau vadinta Bažnyčios valstybe, dabar trumpai vadinama Vatikanu.

Oficialiai Vatikanas turi visas valstybių teises, turi 70 vyrų kariuomenę (šveicarai), policiją, savo paštą ir pinigus.

Teritoriniu atžvilgiu – viena mažiausių valstybių, užimanti maždaug 40 ha plotą. Gyventojų per 1000. Bet diplomatiniame, ideologiniame darbe ir veikime prilygsta didelėms valstybėms, pvz., Vatikanas savo diplomatinius s. ir pasiuntinybes turi daugiau kaip 100 valstybių ir daugiau kaip 100 valstybių turi savo ambasadorius prie Šv. Sosto Vatikane. Vatikanas turi galingą radijo, televizijos stotį [dabar, aišku, dar daugiau informacijos šaltinių].

Vatikano sukurti, vadovaujami ir išlaikomi Romos mieste veikia apie 10 universitetų, jų yra ir kitose šalyse.*

Ambasadorius prie Šventojo Sosto Kazys Lozoraitis kalbėjo, jog jam miela girdėti teigiamus atgarsius Italijoje, taip pat kitose Europos šalyse, apie šį *Kryžiaus žygį*. Jis mus nudžiugino pranešdamas, jog mums – *Kryžiaus kelio* dalyviams – skirta garbinga vieta netoli popiežiaus Jono Pauliaus II sosto.

Troškimai tampa realybe.

2003 m. spalio 14 d. 18 val. vietos laiku su *Kryžiumi* ir su J.E. K.Lozoraičiu įžengiame į Šv. Petro Baziliką. [346] Kryžius pastatomas nurodytoje vietoje po pačiu gražiuoju Šventosios Dvasios vitražu, esančiu viršum didžiojo altoriaus, kiek dešiniau. [347]

Viešpatie, kaip baimingai, džiaugsmingai plaka mūsų širdys! Mes atėjome su Tavimi, mūsų Išganytoju, atlikę tokią ilgą *Kryžiaus procesiją* per 7 Europos valstybes. Štai mes 8-ojoje – Vatikane, Šv. Petro Bazilikoje. Ačiū, Viešpatie!

Šv. Mišias koncelebruoja 7 kunigai, tarp jų ir mūsiškiai: Vincentas, Gintas, Massimo. O mes, mažutėliai, esame apglėbti Bažnyčios Širdies – Šv. Petro Bazilikos. Su mumis bendroje maldoje būrys neįgaliųjų, atvykusių iš Klaipėdos, kitų tautų žmonės, kurių šiomis dienomi pilna Roma.

Šv. Mišios aukojamos lotynų kalba, giesmės irgi lotynų kalba. Mūsų širdys be žodžių vienijasi su Jėzaus Širdimi, kartu kyla Tėvui kaip meilės auka.

Po šv. Mišių dar ilgokai meldžiamės, giedame.

Mūsų *Kryžius* turėjo nakvoti Šveicarijos gvardijos kareivių saugykloje. [350] O mes – Šv. Jono Evangelisto parapijoje. Šios parapijos bažnyčia labai moderni.

Romoje valgome vakarienę. Argi ne puiku!

---

* J.Stankevičius, *Vatikano valstybė, arba Bažnyčios valstybė*, 1973 (Rankraštis, B.Žemaitytės asmeninis archyvas).

ŠV. PETRO AIKŠTĖ

2003–10–15

Šiandien Šv. Teresės (Avilietės) šventė. Įdomu, ką sako šiai dienai skirti Šventojo Rašto skaitiniai, juk diena bus labai ypatinga.

Laiške romiečiams Paulius kalba apie teisingą Dievo atlygį geriesiems ir blogiesiems. *Šlovė, pagarba bei ramybė kiekvienam, kuris daro gera (Rom 2, 10).* Taigi, žmogau, skubėk daryti gera ir būsi laimingas. Šiandien mes esame labai laimingi. Bet keista, kažko brangaus labai mums trūksta. Ko? *Kryžiaus*, taip, *Kryžiaus!* Kodėl jis nespaudžia mums pečių? Kodėl mes jo nejaučiame? *Kryžiau*, mes ilgimės Tavęs...

Meldžiamės prie Švenčiausiojo. Šv. Mišių metu priimame Komuniją iš tėvo Vincento rankų, paskui papusryčiavę išskubame į Šv. Petro aikštę.

Šv. Petro aikštėje mes su savo Trispalve įsikuriame visai netoli Šventojo Tėvo Sosto, kairėje pakylos pusėje. [348] Vėl matome savo brangųjį *Kryžių*, garbingai stovintį už Šventojo Tėvo Sosto, kiek kairiau.

10.30 val. yra numatytas laikas mūsų audiencijai su Jonu Pauliumi II.

Aikštėje jau plevėsuoja įvairiausių valstybių vėliavos. Lenkijos, Slovakijos, Austrijos, Slovėnijos, Italijos vėliavos mums gerai pažįstamos, mes jas nešėme per šias valstybes, bet visų brangiausia – mūsų Trispalvė. Su mumis mielieji broliai kunigai: Vincentas ir Gintas. Visi laukiame tos valandos, kai pamatysime papamobilį, vežantį Šventąjį Tėvą. [349]

Puikus oras, temperatūra apie 20°C, jokio debesėlio, tiktai mėlynas Italijos dangus.

Pagaliau, kaip galingas jūros ošimas, pasigirsta sveikinimo šūksniai įvairiausiomis kalbomis.

Sveikinimai vilnija per visus sektorius, kurių koridoriumi tyliai važiuoja Šventojo Tėvo papamobilis. [351] Kiek gerumo Šv. Tėvo veide! Jis prislėgtas sunkaus ligos kryžiaus, bet taip ištvermingai vykdąs savo pasiuntinybę.

Mes irgi skanduojame: *Vivat Papa!* (Tegyvuoja popiežius).

Šventasis Tėvas visomis pasaulio kalbomis sveikina susirinkusius krikščionis. Prabyla ir lietuviškai:

– Sveikinu visus lietuvius, ypač atnešusius Kryžių. Viešpats telaimina jus. Garbė Jėzui Kristui.

Tą pačią akimirką mes iškeliame Trispalvę ir atsistoję dėkojame:

– Ačiū, ačiū, ačiū!

Vienus pirmųjų Šventasis Tėvas palaimino neįgaliuosius, tuo parodydamas jų kančios vertę visai Bažnyčiai.

Jaudinanti valandėlė, kai nuskamba ceremonmeisterio pranešimas:

– Lietuvos eilė!

Moterys pasipuošusios tautiniais drabužiais, gintaro karoliais, vyrai tvarkingai apsirengę einame po du, pirma iš stovo paėmę *Kryžių*, kaip ėjome procesijoje visą kelią.

Pirmiausia priartėja Vidutė Augaitė ir Aldutė Matonytė su statulėlėmis. [352]

Paskui eina mūsų jaunikaičiai Vytautas, Jarekas ir Renaldas. Šventasis Tėvas kiekvieną laimina, labai susimąstęs žvelgia į *Kryžių* ir laimina nešančiuosius. [353, 354]

Paskui *Kryžių* eina mūsų vadovai – Danutė Totoraitytė ir Gintaras Naudžiūnas, jų viduryje Virginija; jie neša Šventajam Tėvui Lietuvos dovanas: Aušros Vartų Marijos paveikslą, tautinę juostą ir kt. [356–357]

Paskui paeiliui einame visi kiti ėję iš Lietuvos iki Popiežiaus kojų, ir gauname palaiminimą [358–365]

Tik vadovai gavo leidimą pabučiuoti Šv. Tėvo žiedą ir dar vienas kitas. Kitiems ceremonmeisteriai davė ženklą eiti greičiau ir mes tik nusilenkiame priimdami palaiminimą.

Įamžinamas istorinis momentas – *Kryžių*, keliavusį per Europą, Šv. Petro aikštėje laimina Šventasis Tėvas Jonas Paulius II. Viską detaliai fotografuoja Vatikano fotografai, turintys specialų leidimą. Popiežiaus laiminimo metu kiekvienam katalikui tarsi stabteli laikas.

Jaudinanti valanda. Lietuva suklupusi prie Popiežiaus kojų, atnešusi *Kryžių* ir dovanas, kaip kadais trys išminčiai Betliejuje. Atnešusi ne tik dovanas, bet ir padėką už Šventojo Tėvo apsilankymą Lietuvoje, nuo kurio praėjo dešimt metų, taip pat nuoširdžiausius sveikinimus pontifikato 25-erių metų Jubiliejaus proga.

Esame susijaudinę, vieniems rieda ašaros, kiti neišlaikę reglamento puola bučiuoti Šventajam Tėvui kojas. Taip negalima, bet argi Meilei įsakysi virsti medžiu ir stovėti. Šventasis Tėvas tai supranta, bet ir jis Vatikane yra tam tikras belaisvis.

Po šio susitikimo su Šventuoju Tėvu, kurio metu čia per mus suklumpa visa Lietuva, mus visus apspinta daugybė žmonių, vieni klausinėja, kiti nori su mumis fotografuotis prie *Kryžiaus*. [366, 367] Kalbinusieji tiesiog negali patikėti, kad galima pėsčiomis ir dar su *Kryžiumi* ant pečių nueiti šitokį kelią! Stebisi, kad daugumą keliavusių sudaro moterys. Daugelis žegnojasi, bučiuoja *Kryžių*, braukia ašaras.

Po žygio vadovė Danutė Totoraitytė pasakė:

– Dabar visi žygio dalyviai jaučia kažkokią tuštumą, kurią buvo užpildęs kasdien nešamas *Kryžius*. Visi pasidarė nekalbūs, susikaupė savo viduje. Tai

vyksta todėl, kad nebėra tos naštos. *Mano jungas švelnus, mano našta lengva (Mt 11, 30). Kryžius* buvo tarsi suaugęs kartu su visais jį nešusiais. Kokia didelė Kryžiaus prasmė mūsų gyvenime! Žygio dalyviai dar gerai nesuvokia, kokį milžinišką dalyką jie padarė. Reikia laiko, kol visi tai supras.

Po audiencijos dar turime laiko, tad einame į Švč. M. Marijos Sniegi-nės bažnyčią, Laterano baziliką, įsigyjame suvenyrų.

Grįžę į Šv. Jono Evangelisto parapijos namus, dalijamės įspūdžiais, vakarieniaujame, valgome mūsų sesių ir brolių iš Lietuvos atvežtus vaisius, daržoves.

Dar mintimis paklajojame Šv. Petro Bazilikoje. Čia buvome suklupę prie Mikelandželo „Pietos", kuri yra Bazilikos dešinėje pusėje; rymojome prie paauksuoto stiklinio sarkofago, kur ilsisi šventasis popiežius Pijus X, kurio šūkis buvo: *Visa atnaujinti Kristuje!* Priėjome prie Šv. Petro statulos ir švelniai palietėme jo kojas, kurių pirštai nudilę vien nuo šių prisilietimų ir pabučiavimų. Paskui nusileidome į Bazilikos požemį prie Šv. Petro kars-to ir prieblandoje, degant rausvai aliejinei lempelei, išsakėme savo jaus-mus, prašėme Bažnyčiai pergalės prieš šėtono kariauną, o sau – meilės Kristui ir Bažnyčiai.

Sugrįžome į Švč. Sakramento koplyčią, esančią Bazilikos dešinėje pu-sėje, ir tyliai be žodžių prisiglaudėme prie Jėzaus krūtinės, nuoširdžiai Jam padėkojome pačiu buvimu, visa savo esatimi.

Jei šitokį entuziazmą žmonėms sukelia Šventojo Tėvo pasirodymas, tai koks bus susitikimas su Tavimi, gerasis Jėzau? Mums nebuvo leista prisi-glausti prie Šventojo Tėvo rankų ar kojų, o prie Tavęs, mielasis Jėzau, visa tai galima su kaupu! Tu tapai Duona, kad būtum mūsų valgoma. Ačiū!

Pagaliau akys merkiasi žemei, o širdis siunčia labanakt!

Danguj užsnūdo visos žvaigždės,
Tik Tu dar, Viešpatie, budi.
Tik Tavo kūno penkios žaizdos
Dar spindi miegančioj būty.

Tau rytmetys rankas ir kojas
Rasotom lūpom nubučiuos –
Jis mus uždegs, įsiliepsnojęs
Nuo Tavo meilės ir kančios.

Leonardas Andriekus

UŽSKLANDA

KOVO MĖNESIO PALAIMINIMAI[1]

Gavėnios meto palaiminimai, kurie padėtų mums nešti savąjį kryžių

Įvadas

Šlovink Jį, kuris kabėjo ant kryžiaus dėl tavęs, net jeigu tu pats tenai dabar kabi. (Šv. Grigalijus Nazianzietis)

Kryžius yra didžioji privilegija, nes tai palaimina mus su suvokimu ir patvirtinimu tų dalykų, kurie tikrai patys svarbiausieji gyvenime, – tai, kas yra tikrai TIKRA. Kryžius suteikia mums galimybę susitikti su gyvenimo tikrove, įeiti į tą tikrovę taip, kaip Kristus įėjo, įeiti kartu su Kristumi. Jeigu mes neturėsime kasdienio, nuolatinio kryžiaus išgyvenimo patirties, mes prarasime ryšį su šia išganingąja tikrove, taip pat tingėsime stengtis geriau, tobuliau suprasti maldą, veikimą, gyvenimą meilėje. Mes prašome Viešpatį, kad Jis palaimintų visus mūsų Šv. Kryžiaus išgyvenimus šiandieną ir per visą gyvenimą.

Meditacija

Gyvenimo prasmės atradimas – arba bent suvokimas pačių svarbiausių ir vertingiausių gyvenimo dalykų – tai siekis, kuris įmanomas tiktai tam žmogui, kuris yra tvirtai susijęs su gyvenimo tikrove: susipažinęs, išgyvenęs, giliai apmąstęs gyvenimo įvykius, susitikimus ir problemas. (Mons. Luigi Giussani)

Dievo Žodis

Sekmadienis

Mat žodis apie kryžių tiems, kurie eina į pražūtį, yra kvailystė, o mums, einantiems į išganymą, jis yra Dievo galybė. (1 Kor 1, 18)

Pirmadienis

Bet aš niekuo nesigirsiu, nebent mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kryžiumi, dėl kurio pasaulis man yra nukryžiuotas ir aš – pasauliui. (Gal 6, 14)

Antradienis

Jis yra mūsų sutaikinimas, iš abiejų padaręs viena, sugriovęs viduryje stovinčią pertvarą, savo kūnu panaikinęs priešybę. Jis panaikino įsakymų

[1] Iš: *Magnificat*, 2002 m. kovo mėn. t. 3, nr. 14, leidžiamo Maulde et Renuo, France ir New York, USA.

Įstatymą su jo potvarkiais, kad iš dviejų jame būtų sukurtas vienas naujas žmogus. Jis įkūrė taiką ir viename kūne kryžiumi abejus sutaikino su Dievu, pats savyje sugriaudamas priešiškumą. (Ef 2, 14–16)

Trečiadienis

Mes visaip slegiami, bet nesugniuždyti; mes svyruojame, bet neprarandame vilties. Mes persekiojami, bet neapleisti; mes parblokšti, bet nežuvę. Mes visuomet nešiojame savo kūne Jėzaus merdėjimą, kad ir Jėzaus gyvybė apsireikštų mūsų kūne. Mums, gyviesiems, dėl Jėzaus nuolat gresia mirtis, kad Jėzaus gyvybė pasirodytų mūsų mirtingame kūne. (2 Kor 4, 8–11)

Ketvirtadienis

Todėl ir mes, šitokio debesies liudytojų apsupti, nusimeskime visas kliūtis bei nuodėmės pinkles ir ištvermingai bėkime mums paskirtose lenktynėse, žiūrėdami į savo tikėjimo vadovą ir ištobulintoją Jėzų. Jis vietoj sau priderančių džiaugsmų, nepaisydamas gėdos, iškentėjo kryžių ir atsisėdo Dievo sosto dešinėje. (Žyd 12, 1–2)

Penktadienis

O taip! Aš iš tikrųjų visa laikau nuostoliu, palyginti su Kristaus Jėzaus, mano Viešpaties, pažinimo didybe. Dėl jo aš ryžausi visko netekti ir viską laikau sąšlavomis, kad tik laimėčiau Kristų ir būčiau jame, nebeturėdamas nuosavo teisumo, kurį teikia įstatymas, bet turėdamas teisumą iš tikėjimo Kristumi, einantį iš Dievo, paremtą tikėjimu. Trokštu pažinti jį, jo prisikėlimo galybę ir bendravimą jo kentėjimuose, noriu panašiai kaip jis numirti. (Fil 3, 8–10)

Šeštadienis

Jis pats savo kūne užnešė mūsų nuodėmes ant kryžiaus, kad, numirę nuodėmėms, gyventume teisumui. Jūs esate pagydyti jo žaizdomis.

Šventojo Kryžiaus litanija

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai gyvenimas klostosi ne taip, kaip mes norėtume,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai esame kasdieniuose sūkuriuose, kur tiek daug įniršio, neapykantos ir nemalonumų,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai jaučiame, kad iš mūsų išplėštas prisipažinimas arba nerodomas deramas dėkingumas,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai turime bendrauti su žmonėmis, kurie kupini puikybės, o kitus pagiežingai niekina,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Apimti liūdesio, kad tiek daug neteisybės pasaulyje,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Apimti baimės, nerimo ir begalinių rūpesčių,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Rodydami atlaidumą ir gailestingumą, nors mums labai sunku tai daryti,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai kiti mums būna nejautrūs, negailestingi, įtarūs,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai mus graužia kasdieniai vidiniai prieštaravimai,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai įveikiame savo didybę ir išdidumą,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Jei gebame pirmiausia apie kitus pagalvoti ir juos kelti aukščiau savęs,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai kiti per menkai įvertina mūsų nuoširdumą ir kilnias pastangas,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai mus apima neviltis arba depresijos kančios,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai nesugebame suvokti savo gyvenimo prasmės, kai įvykiai klostosi ne taip, kaip mes tikėjomės ir planavome, ypač patirdami nuoskaudą, kai taip nuoširdžiai stengėmės būti geri,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

℣ Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai jaučiame, kad pasaulio rūpesčiai tiesiog užgriūva mus ir atrodo,

kad negalėsime jų pakelti, kai gyvenimas atrodo toks sunkus, painus, beprasmis, nuobodus ir varginantis,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai susitaikome su tuo, jog nebeturėsime tos tvarkos ir kontrolės, kurios taip trokštame,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai mus žeidžia neteisybė, matant, kad piktavaliams taip gerai sekasi,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Stengdamiesi nekreipti dėmesio į pasaulio akibrokštus, niekinimą ir neapykantą,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai atsisakome gyventi savanaudiškai, kai įveikiame savo blogąsias žmogiškas aistras,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai mūsų nuoširdžios pastangos pajuokiamos arba reikiamai neįvertinamos,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai gebame sutramdyti savo egoizmą,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai gebame įveikti savanaudiškumą,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai esame persekiojami dėl ištikimybės Tavo Evangelijai,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai mus ištinka krizės arba katastrofos,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai gebame vadovautis gyvenime vieninteliu motyvu – meile, tikra, besąlygiška meile, be jokio išskaičiavimo,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Patyrę visišką širdies ramybę, Tau visiškai atsidavę,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai gebame suvokti, jog Dievo keliai, tai ne mūsų keliai; kai suvokiame, jog kartais Dievas veikia tokiais būdais, kurie mums nesuprantami, kurių nesitikėjome,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Kai ieškome savo vertės ne kur kitur, o tiktai Dievo meilėje, kuri skirta mums ir reiškiasi per mus,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau,

Nes savo Šventuoju Kryžiumi Tu atpirkai pasaulį.

* Mes šloviname Tave, o Kristau.

Tėve mūsų

Baigiamoji malda

Viešpatie, mūsų Dieve, kuris prieš tūkstančius metų paskyrei pasninko ir atgailos dienas abiejuose Įstatymuose – Senajame ir Naujajame Testamente – ir kuris leidai mums dabar keliauti šiomis dienomis, – mes garbiname Tave ir maldaujame Tavęs:

– Suteik mums stiprybės, kad galėtume išgyventi šias susitaikinimo ir abstinencijos dienas Tavo Šventojo Vardo garbei, savo nuodėmių atleidimui, savo egoistinių aistrų mirčiai ir pergalei prieš savo blogybes.

– Leisk, kad mes būtume nukryžiuoti ir palaidoti kartu su Tavimi,

– Ir leisk, kad prisikeltume iš kapų, kuriuose likusios tik mirusios mūsų nuodėmės,

– Ir kad per tai mūsų gyvenimai būtų atnaujinti ir baigti tokia dvasia, kokia Tau patinka.

– Tu tik vienas gali mūsų pasigailėti ir išgelbėti mus, Kristau, mūsų Dieve,

– Todėl teikiame šlovę Tau, kartu su Tavo Amžinuoju Tėvu ir Tavo visą gėrį ir gyvybę kuriančia Dvasia, dabar ir visados, ir per visus amžius. Amen.

Parašė kun. Peter John Cameron, O.P.

(*Iš anglų kalbos vertė* kun. Arvydas Žygas)

PILIGRIMŲ ATSAKYMAI Į KLAUSIMUS, RENGIANT INTERVIU VATIKANO RADIJUI 2003-09-19

Kodėl aš išėjau į šią kelionę? Koks tikslas, prasmė? Įspūdžiai. Ką kelionė man davė asmeniškai?

1. Esu dėkingas Dievui, kad gimiau, kad esu krikščionis katalikas ir kad galiu dalyvauti Dievo kūryboje žodžiais, darbais, skelbdamas Gerąją Naujieną. Padėka Dievui už tai – mano dalyvavimas šiame Kryžiaus žygyje.

Juozas Zenonas Kuzmickas

2. Esu dėkingas Dievui, kad galiu dalyvauti Kryžiaus žygyje ir melstis už sielas, kenčiančias skaistykloje, už šeimas; kad nebūtų žudomi negimę kūdikiai ir nebūtų nesantaikos šeimose, kad pasaulyje būtų taika, ramybė, vienybė ir meilė; kad nebūtų naujovių Mišiose.

Renaldas Medušauskas

3. Aš išėjau todėl, kad pasikeistų mano giminė, o pirmiausiai aš pati; kad Lietuvoje žmonės būtų gailestingi; darbdaviai leistų uždirbti žmonėms ir nevažiuotų žmonės į užsienį dirbti; kad būtų taika visame pasaulyje. Į kelionę mane pakvietė Dievas, duodamas ne vieną ženklą.

Birutė Petrauskienė

4. Išėjau, kad būtų daugiau meilės, ramybės žmonių širdyje; kad didėtų tolerancija tarp žmonių; kad išliktų tikėjimas, krikščioniška kultūra Europos Sąjungoje; kad Dievas duotų stiprybės ir sveikatos mūsų Popiežiui Jonui Pauliui II ir vienybę Bažnyčiai.

Valdas Lukauskas

5. *Ko išėjote į dykumą pažiūrėti? Ar vėjo linguojamos nendrės? Betgi ko išėjote pamatyti? (Lk 7, 24–25).* Išėjau liudyti tikėjimo, pagarbos ir meilės Kryžiui. Nebūčiau radusi jėgų ir galimybės išeiti, jei nebūčiau anksčiau keliavusi su šia ir su kita grupele. Kelionėse esu patyrusi Viešpaties malonių ir sustiprinimo, todėl ir dabar tikėjau, kad vykdau Dievo planą ir kad bus priimtos mano intencijos; kad liudysiu tikėjimą sutiktiems žmonėms; kad keisiu save, mokydamasi gerumo iš sesių ir brolių, su kuriais kartu keliauju. Ir iš tų, kuriuos sutinkame kelyje.

Alvyra Blionckaitė

6. Eidami per įvairias Europos valstybes, jautėme realų žmonių nuoširdumą ir atvirumą. Kasdienės šv. Mišios parapijų bažnyčiose sujungdavo visų sutiktų žmonių intencijas. Ir nelikdavo nieko atskira, buvo viena Katalikų Bažnyčia, Kristaus aukoje jungianti visus sutiktuosius. Jie su mumis meldėsi, o mes nešėme savo ir jų maldas su nuoširdžiausiais linkėjimais Šventajam Tėvui. Šioje *Kryžiaus kelionėje* mūsų neskyrė nei kalba, nei papročiai. Visus mus vienijo Dievo meilė ir malonė. Esame dėkingi Dievui, taip pat sutiktiems žmonėms, kad šis kelias jungė skirtingų tautybių žmones – vienu Tikėjimu ir Dievo meile. Dar liko 26 dienos (šiandien 09 19). Kelias iš Lietuvos per Europą bus nutiestas daugelio žmonių maldomis, džiaugsmu ir viltimi – šis Kryžiaus maldos kelias – dovana Šventajam Tėvui Jonui Pauliui II jo pontifikato 25-erių metų jubiliejui. Tikimės su Dievo malone tikslą pasiekti.

Judita Rimkevičienė

7. Viešpats Dievas pašaukė mane vykdyti Jo Valios – eiti į Romą ir priimti kiekvieną dieną tokią, kokia ji būtų: sunki ar lengva, soti ar alkana, troški ar vargana. Auka Dievo akyse yra labai nuopelninga. Širdyje troškau, kad mano vaikai ir artimieji atsiverstų ir būtų išgelbėti. Nuo kryžiaus trykšta begalinė meilė ir stiprybė, ji traukte traukia prie savęs. Šią kelionę ypač parėmė mano artimieji ir giminės, taip pat daugelis Lietuvos žmonių malda ir auka, sudėdami savo intencijas prie *Kryžiaus*. Su meile ir viltimi mus išlydėjo ir prašė perduoti Popiežiui sveikinimus. Ne vienas kunigas ragino keliauti su *Kryžiumi* į Romą ir šitaip skelbti Dievo meilę. Tai ir paskatino mane vykti į šią kelionę.

Magdalena Regina Bukauskienė

8. Vienas iš didžiausių stebuklų yra malda. Nuo ankstyvųjų šv. Mišių iki vakarinių visa *Kryžiaus šeima* jungiamės maldoje. Prie pagrindinės intencijos aš pridedu maldas už savo vaikų atsivertimą. Maldos galią man teko patirti kelionėje aplink Lietuvą (2000 m.), taip pat kryžiaus ženklu per Lietuvą (2001 m.). Svarbiausia – pasitikėti maldos galia ir jungti ją su patiriamais sunkumais: saulės kaitra, lietumi, nemiga, nuovargiu ir t.t. Viešpatie, išklausyk mano maldą, prašymus!

Julija Irena Lipinskienė

9. Aš į *Kryžiaus kelią* išėjau trokšdama atgailauti už savo ir savo šeimos nuodėmes, už kitų žmonių nuodėmes, už taiką pasaulyje ir šeimose. Myliu Kristų ir Kryžių. Iš Kryžiaus teka visos malonės.

Nijolė Nariūnienė

10. Einu į Romą – piligriminę kelionę norėdama pamatyti, kaip mane Dievas myli; išgyventi realų keliaujančiosios Bažnyčios įvaizdį; kasdien atsiversti stovint po Kryžiumi ir liudijant Evangeliją; melsdamasi kitų, man brangių žmonių intencijomis. Dieve, padėk man ir palydėk, Tavyje mano viltis ištverti iki galo.

Vida Augaitė

11. Lietuvių tautai nuo seno būdingas Viešpaties garbinimas keliaujant į šventas vietas ar į atlaidus. Kitados siaučiant marui Lietuvoje pats vyskupas basas su maldininkais ėjo iš Vilniaus į Trakus melstis prie stebuklingojo Dievo Motinos paveikslo. Ėjo su Švč. Sakramentu maldaudami, kad baigtųsi baisi maro epidemija. Kasmetinės eisenos nuo Tytuvėnų – į Šiluvą, iš Šiaulių – į Kryžių kalną yra ypatingos maldos, susikaupimo dienos. *Nėra nieko galingesnio, kaip žmogus, kuris meldžiasi* (Šv. Jonas Auksaburnis).

2000-aisiais ėjome su *Kryžiumi* aplink Lietuvą 80 dienų, 1812 km, 2001 m. ėjome kryžiaus ženklu per Lietuvą; 2002 m. – iš Klaipėdos į Pivašiūnų stebuklingą Švč. M. Marijos Dangun Ėmimo šventovę. Per šias keliones tūkstančiai žmonių nešė *Kryžių*, meldėsi, pagyvėjo keliaujančiųjų, prie *Kryžiaus* prisilietusiųjų tikėjimas, meilė kryžiui, Dievui ir artimui. Neatsitiktinai po tų kelionių kilo mintis išeiti ir už Tėvynės ribų. Lenkų tauta labai vertina piligrimines keliones. Jie mus suprato, visokeriopai rėmė, džiaugėsi, meldėsi, nešė *Kryžių*, linkėjo gero kelio.

Į šią kelionę žmonės susirinko iš įvairių Lietuvos vietovių. Kiekvieną piligrimą Viešpats savaip pakvietė. Jie paliko darbus, vaikus, anūkus, rūpesčius ir išėjo. Kasdien meldėmės į Šventąją Dvasią, angelus, ypač arkangelą Mykolą, kalbėjome ir apmąstėme visus Rožinio slėpinius, giedojome *Kalnus* ir įvairias giesmes.

Bendroji *Kryžiaus šeimos* intencija – atsiteisimo Dievui už savo, pasaulio nuodėmes, už taiką žemėje. Be to, kiekvienas asmeniškai turėjo savo intencijų. Meldėmės už dorą, blaivumą, tikėjimo atgijimą, meilę Dievui ir artimui, už Tėvynę, dvasininkiją, Šventąjį Tėvą. Asmeniškai aš meldžiausi, troškau atsiprašyti Viešpatį už savo, šeimos, Tautos nuodėmes.

Šio žygio rezultatus gal pamatysime tik Amžinybėje, tada suprasime tikrą jų vertę ir svarbą.

Įspūdžiai nepakartojami. Kiekviena diena, rodos, tokia pati, tačiau kartu ir skirtinga. Dievas mus keičia, nesuprantu pati kaip, bet keičia. Aš, pavyzdžiui, jau nebežinau, ar begalėsiu gyventi kaip gyvenusi. Tiesiog artėdamas į Dievą žmogus šventėji, šviesėji.

Žmonės džiūgauja mus sutikdami, šaukia: „Bravo Lituania!“, prašo pasimelsti įvairiomis intencijomis, prašo melsti lietaus, nes jau trys mėnesiai jo nebuvę. Ir koks džiaugsmas, kai prapliupo lietus!.. *Dievui nėra negalimų dalykų; Prašykite ir gausite!*

Džiaugiamės, kad slovakai, slovėnai, lenkai, austrai myli Rožinį, kad kunigai, dalydami šv. Komuniją, peržegnoja šalia, ar ant rankų laikomą kūdikio kaktelę. Tikrai gražus, sektinas pavyzdys.

Mums patiems labai trūksta kartu keliaujančio dvasios vadovo. Šia prasme esame tikri vargdienėliai.

Užbaigsiu eilėmis:

Kaip giliai aš jaučiu ir žinau:
Žmogui reikia žmogaus.
Neatstos tyluma, nepakeis vienuma
Šito šauksmo skvarbaus niekada.
Nemąstau, užmirštu,
Pilna ryto garsų.
Jau, atrodo, nurimo širdis –
Vėl šaukiu –
Žmogui reikia žmogaus!
Nesvarbu pinigai, anei jokie daiktai,
Kažko ieškau minioj ir dairaus...
Gal sustos, gal pašauks,
Gal prieis ir paklaus –
Gal tau reikia žmogaus?
Tuoj pažvelgs į akis
Ir rimtai pasakys –
Žmogui reikia žmogaus.
Jau išseko širdis,
Aš bėgioju dar vis ir šaukiu.
Tarp žmonių vidury,
Jie apakę, kurti –
Nėr žmogaus – – –
Kas supras, kas patars,
Ar nors žodį ištars
Iš širdies, neapgaus,
Neieškos sau naudos –
Kurgi jis?
Gal yra, gal ir nėr
Neieškok, kam budi?

Juk žinai, kad kurti,
Nors ir žiūri – akli,
Kam dairais?
Žmogui reikia žmogaus –
Aš žinau.
Jei širdy tik akmuo,
Nelaikyk, lai nueis
Bus geriau.
Kas toliau?
Kaip gyvens mūs vaikai
Tarp žmonių akmenų –
Ar ištvers?
Bet ateis juk laikai,
Kai iš tų akmenų
Duonos bus kepalai.
Ir tikrai
Pasisotins visi,
Žemė taps vėl graži,
Ji žydės.
Tai viltis ir tiesa,
Pranašystė aiški ir tikra.
Niekas jos nepaneigs,
Žmogus bus prie žmogaus;
Nebijok, neapgaus
Niekada nemeluos, neišduos,
Nebus jokios skriaudos.
Jau nurimki visai,
Ko ieškojai – radai.
Žmogus bus dėl žmogaus.
Jis patars ir apglėbs
Kur eini – palydės,
Kaip gražu!
Vienas kitą mylės
Tau padėti skubės,
Nebijosi visai,
Nesuklupsi tikrai,
Nes juk būsi žmonių apsupta.
Kaip gerai!

Teresė Pribušauskaitė-Augūnienė

LAIKRAŠČIŲ ŽINIOS

K.Dobkevičius, Siekia atsiteisti Dievui už pasaulio nuodėmes. Lietuvos piligrimai pėsčiomis neša kryžių į Vatikaną, XXI amžius, *2003 06 20, Nr. 48.*

Simboliška, kad Gedulo ir vilties dieną, birželio 14-ąją, trisdešimties maldininkų grupė pėsčiomis, nešdama kryžių, po šv. Mišių Lazdijų Šv. Onos bažnyčioje, kurias aukojo klebonas vicedekanas Rimantas Baltrušaitis, kirto Lietuvos valstybinę sieną ir įžengė į Lenkijos teritoriją.

Žygis skiriamas 10-osioms popiežiaus Jono Pauliaus II atvykimo į Lietuvą ir jo pontifikato 25-osioms metinėms paminėti. <...> Kelionė truks 130 dienų. Pėsčiomis piligrimai įveiks didžiulį 3160 km nuotolį, eis septynių valstybių teritorijomis. Kelionės vadovas – klaipėdietis Gintaras Naudžiūnas. Techninė vadovė vilnietė Danutė Totoraitytė. Grupėje atstovai iš visos Lietuvos – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Kretingos, Plungės, Palangos, Marijampolės, Vilkaviškio, Alytaus.

K.Dobkevičius, Nešini kryžiumi, XXI amžius, *2003 07 04, Nr. 52.*

<...> Lazdijų klebonas kun. Rimantas Baltrušaitis tvirtino, kad gražu, kai žmonės sugeba ir kitiems liudyti Kristų. „Gyvenimo prasmė – ne tik daug nuveikti ar padaryti, pasiekti. Prasminga aukotis. Ši piligrimų kelionė – gražus liudijimas: nors ir negarsiai, bet skelbiama Evangelija. Kryžiuje – kančia, taigi ir žmonijos išgelbėjimas. Ne kiekvienas pasiryš tokiam žygiui. Didžiulis nuotolis, ir tai daugelį verčia susimąstyti.

Šiais laikais žmogus skuba, dirba, daro karjerą. Šv. Rašte sakoma, kad *Dievas pasirinko tai, kas pasauliui atrodo kvaila tam, kad sugėdintų išmintingus.* Tad ir ši piligrimų kelionė irgi, atrodo, neturi logiškos prasmės. Tačiau giliau pagalvojus, tikrai rasime prasmę", – pasakė kun. R.Baltrušaitis.

Vilniaus laisvalaikio užimtumo centro „Mirja" direktorė Danutė Totoraitytė, techninė šios sudėtingos kelionės vadovė, sako, kad Dievui reikalinga toji auka šiuo sunkiu metu kaip atsiteisimas už tą blogį, kuris dabar klesti mumyse ir visame pasaulyje <...> Lietuva, kaip kryžių šalis, paliudys Viešpačiui didelę meilę, pasiaukojimą. Jauniausiam žygio dalyviui Vytautui Totoraičiui – trylika metų, o vyriausiam – kauniečiui Antanui Kulviečiui – 62 metai. Jis yra aktyvus saleziečių talkininkas Palemono parapijoje, maldos grupės „Gyvasis rožančius" narys, darbininkas. Iš moterų vyriausia – vilnietė Laima Toleikienė.

Vadovė Danutė paminėjo Vytauto Didžiojo universiteto referentę magistrantę Vitaliją Ražukaitę, kuri padėjo parengti visą kelionės dokumentaciją. Pati vadovė moka anglų kalbą. Slovėnijoje, taip pat ir Austrijoje, talkino studentė iš Vilniaus – Janina Ilgevičiūtė, mokanti vokiečių kalbą. Italijoje Justina Puidokaitė padės bendrauti italų kalba. <...>

K.Dobkevičius, Popiežių pasveikino lietuviai, per 130 dienų pėsčiomis atnešę kryžių, XXI amžius, *2003 10 24, 11 07, 11 21, Nr. 81, 85, 89.*

„Sveikinu visus lietuvius, ypač atnešusiuosius Kryžių. Viešpats telaimina jus. Garbė Jėzui Kristui". Tokiais lietuviškais žodžiais Šventasis Tėvas Jonas Paulius II kreipėsi į atkakliuosius lietuvius Romoje, Šv. Petro aikštėje, spalio 15 d. vidurdienį vykusioje audiencijoje viso pasaulio katalikų tikėjimo išpažinėjams <...>

Popiežiaus audiencijos išvakarėse, spalio 14 d. Kryžiaus nešėjai šalia Romos prieigų sulaukė pastiprinimo – piligriminės keturiasdešimties žmonių grupės iš Lietuvos. Tad paskutinį 30 km etapą iki Šv. Petro aikštės Romoje jie įveikė kartu su tautiečiais iš Lietuvos. Juos pasitiko Lietuvos ambasadorius prie Šventojo Sosto Kazys Lozoraitis, kunigai Maksimas Biankas, Oskaras Volskis. Šventiškai pasipuošusius lietuvius iškart apspito pasaulio televizijos, radijo agentūrų žurnalistai, fotografai, turistai, smalsūs Romos gyventojai. Visi stebėjosi, iš kur lietuviai sėmėsi tiek jėgų. Buvo neįtikėtina, bet akivaizdu. Lietuviai sau ir pasauliui įrodė, kad yra ištikimi Jėzui Kristui.

<...> Gintaras Naudžiūnas sakė, jog atliko tai, kas buvo suplanuota: „Ėjome pagal grafiką. Kai kas per 130 dienų sudėvėjo po dvi tris poras avalynės. Neturėjome tokio žygio patirties. Ji atėjo savaime. Buvo būtina drausmė, darna grupėje. Tai lėmė šio žygio kryžiaus nešimo į Romą sėkmę. Jaučiame, kad išlaikėme ištikimybės Kristui egzaminą".

Ambasadorius prie Šventojo Sosto Kazys Lozoraitis <...> pasidžiaugė, kad Šv. Petro aikštėje Lietuvos kryžiaus nešimo grupei skirta labai garbinga vieta – šalia pakylos greta popiežiaus Jono Pauliaus II sosto. Tad visas pasaulis galėjo matyti mūsų piligrimus su Trispalve ir Kryžiumi.

<...> Visomis pasaulio kalbomis Šv. Tėvas sveikino krikščionis katalikus. Mieliausi žodžiai nuaidėjo ištarti popiežiaus Jono Pauliaus II lūpomis: „Sveikinu visus lietuvius, ypač atnešusiuosius Kryžių. Viešpats telaimina jus. Garbė Jėzui Kristui". Ir tą pačią akimirką lietuviai iškėlė savąją Trispalvę, atsistojo ir tris kartus sušuko dėkodami: „Ačiū, ačiū, ačiū!" <...>

Jaudinantis momentas, kai nuskambėjo tvarkdario komanda: „Lietuvos eilė!" Visi pasipuošę, ypač moterys, kurios beveik visos pasidabinusios tautiniais rūbais, gintaro karoliais, kryželiais, sagėmis. Paimamas iš stovo

Kryžius ir rikiuojamasi po du į gretą. Patys jauniausieji grupės nariai dedasi *Kryžių* ant pečių. Lėta eisena artėjame prie Šventojo Tėvo. Vienas po kito suklumpame priešais Šventąjį Tėvą. Popiežius laimina kiekvieną mūsų <...> Popiežiaus laiminimo metu kiekvienam katalikui tarsi stabteli laikas. Kai kurių skruostais rieda džiaugsmo ašaros...

Mūsų maldininkai, nešę kryžių, sulaukė didelio pasaulio katalikų dėmesio. Jau po audiencijos prie mūsiškių su kryžiumi norėjo fotografuotis vokiečiai, anglai, filipiniečiai, lenkai. Ypač daug smulkmenų apie šį žygį norėjo sužinoti lenkų angliakasiai, mokytojai ir kunigai. Kalbinusieji lietuvius tiesiog nenorėjo patikėti, kad tokį ilgą nuotolį buvo galima nueiti pėsčiomis. Tačiau dauguma jų lietė kryžių, jį bučiavo. Visus stebino, jog didesnę grupės dalį sudarė moterys <...>

Lietuviai, nešdami kryžių, stebino žmones, o atvykę į Šv. Petro aikštę ir patys stebėjosi, kaip su Dievo pagalba įveikė tokią ilgą trasą, nors buvo įvairių abejonių. Popiežių pamatyti – Dievo palaima, paskata stiprinti tikėjimą. Tikėjimas skleidžiamas tam, kad žmogus šioje žemėje neišnyktų kaip dūmas, o pažinęs Dievą išliktų gyvas per amžius. <...>

Dėkojame *XXI amžiaus* redaktoriui
Edvardui ŠIUGŽDAI, žurnalistui Kazimierui DOBKEVIČIUI
už nuolatinį informavimą apie Kryžiaus žygį (Nr. 48, 52, 81, 85, 89).
Tai vienintelis Lietuvos katalikiškas laikraštis, ėmęsis šios kilnios iniciatyvos. Pagarba ir dėkingumas visiems *XXI amžiaus* darbuotojams!

J.Rimkevičienė, Taikos kelias – skambėjo Europos varpai, Valančiukų aidas, 2003 m. gruodis, Nr. 5.

Minėdami 10-ąsias metines nuo to laiko, kai popiežius Jonas Paulius II lankėsi Lietuvoje ir švęsdami jo pontifikato 25-erių metų sukaktį mes, grupė Lietuvos maldininkų, leidomės į maldingą kelionę. Kryžiumi nešini birželio 7 dieną iššygiavome iš Vilniaus Arkikatedros į Vatikano Šv. Petro Baziliką permaldavimo, atsiteisimo intencija už taiką ir ramybę visame pasaulyje. Praėjom 7 valstybes: Lietuvą, Lenkiją, Slovakiją, Austriją, Slovėniją, San Mariną, Italiją. Nužygiavome apie 3200 km. Nors kelias ilgas ir sunkus, tačiau kiekviena diena buvo savitai džiaugsminga naujais pažinimais <...>

Mūsų širdys iš džiaugsmo karštai plakė, kai Italijoje Alfonsinės bažnyčioje mus sveikino vaikai. Jų smalsumas ir šypsniai pražydo gėlėmis, paskleidusiomis meilės šilumą.

Aplankyti miesteliai kalnų terasose ypač gražūs, bet norint juos pasiekti, kaitroje teko įkopti net į 1173 m aukštį. Mums vėrėsi neregėti vaizdai, gilūs slėniai, tiltai, upės. Bėgantis kelias visada atvesdavo į bažnyčią.

Nuostabu buvo ant La Verno kalno pas brolius pranciškonus. Jie maloniai priėmė ir sakė, kad La Vernas ir Lietuvos Kryžių kalnas yra lyg dvyniai, o mūsų žygis pėsčiomis su kryžiumi tarsi tiltas, jungiantis šiuos kalnus. Čia matėme Šv. Pranciškaus kalno uolas, vietą, kur Šv. Pranciškus gavo stigmas.

Roma pasitiko ramiu vakaru. Pagaliau Vatikanas, Šv. Petro aikštė. Stebimės patys ir stebiname kitus, argi jau įveiktas toks ilgas kelias? Koks neapsakomas sutinkančiųjų dėmesys atneštam kryžiui!

Spalio 15 d. įvyko susitikimas su Šventuoju Tėvu Jonu Pauliumi II Šv. Petro aikštėje. Visomis kalbomis Šv. Tėvas sveikino krikščionis katalikus. Ir Lietuva buvo pasveikinta mūsų gimtąja kalba: „Sveikinu visus lietuvius, ypač atnešusius Kryžių. Viešpats telaimina jus. Garbė Jėzui Kristui". Vėliau kryžių nunešėme prie Šv. Tėvo ir gavome asmeninį Jo palaiminimą.

Dėkojame Tėvynei ir visoms šalims, padėjusioms ir rėmusioms mus šiame *Taikos kelyje*. Meldžiamės už Lietuvos dvasinį atgimimą.

M. Remienė, Su kryžiumi iš Vilniaus į Romą, Bičiulystė, 2003

Kiek šiandien Lietuvoje tautiečių žino apie lietuvių maldininkų kelionę į Vatikaną, nešusių kryžių Europos valstybių keliais? Nedaug. Nedaug kas žino ir išeivijoje, nebent tie, kurie prenumeruoja „XXI amžių". Šiandien Lietuvoje apie katalikų bendriją ir tikinčiuosius spaudoje ir TV laidose daugiausia būna tik šmeižto pareiškimai ir net šaipymasis iš Šventojo Tėvo negalios. Sakoma, kad Lietuvoje yra spaudos laisvė, bet ta „laisvė" plačiai atvėrė duris šmeižtams ir šiukšlėms. „Didžioji" spauda yra uzurpuota dažniausiai tik vienai krypčiai. <...>

Maldininkai keliavo 130 dienų, įveikdami 3160 km. Piligrimai kiekvieną dieną dalyvavo šv. Mišiose, poilsiui neturėjo nė vienos dienos. Karštį, lietų ir daug kitų išbandymų teko jiems patirti, bet niekas nesulaikė siekti tikslo.

Giedodami giesmes, kalbėdami Rožinį, buvo laiminami sutiktų tikinčiųjų, kurie padėdavo bent kelis kilometrus panešti kryžių. Vietos žurnalistai bei TV stotys skyrė daug dėmesio piligrimams. Jiems buvo sunku patikėti šių trisdešimties lietuvių pasišventimu. Be to, visus stebino, kad didesnę grupės dalį sudarė moterys. <...> Spalio 14 d. vakare lietuviai piligrimai pasiekė Romą. Spalio 15 d. rytą visų nuotaika buvo šventiška, nes žinojo, kad juos priims Šventasis Tėvas <...> Mieliausi žodžiai lietuviams buvo ištarti popiežiaus Jono Pauliaus II lūpomis: „Sveikinu visus lietuvius, ypač atnešusiuosius Kryžių. Viešpats telaimina jus. Garbė Jėzui Kristui". Lietuviai iškėlė Trispalvę ir dėkojo: „Ačiū, ačiū, ačiū!" <...>

KELIONĖS DALYVIŲ SĄRAŠAS

Eil. nr.	Vardas, pavardė	Gimimo data	Gyvenamoji vieta	Pastabos
1.	JANINA ARMALIENĖ	41.03.27	Plungė	
2.	VIDA AUGAITĖ	70.04.14	Kaunas	
3.	TERESĖ AUGŪNIENĖ	46.07.25	Vilnius	
4.	RŪTA BILEVIČIŪTĖ	84.01.19	Klaipėda	
5.	ALVYRA BLIONCKAITĖ	41.03.27	Kaunas	
6.	BIRUTĖ IEVA BLIUDNIKIENĖ	43.04.02	Klaipėda	
7.	MAGDALENA BUKAUSKIENĖ	44.02.05	Plungė	
8.	JANINA BUTKIENĖ	46.01.01	Klaipėda	
9.	STEFANIJA DAUBLIENĖ	49.01.23	Plungė	
10.	JANINA ILGEVIČIŪTĖ	78.04.03	Vilnius	Bratislava–Paduva. Vertėja vok. k.
11.	JAROSLAVAS KALINOVSKIJ	85.10.01	Vilnius	Vilnius–Potendorfas, Roma
12.	STASĖ KLAPATAUSKIENĖ	46.07.03	Klaipėda	
13.	ANTANAS KULVIETIS	42.01.15	Kaunas	
14.	JUOZAS ZENONAS KUZMINSKAS	42.01.30	Vilnius	Portogruaras–Roma
15.	VIRGINIJA LAPINSKIENĖ	56.05.05	Kretinga	
16.	JULIJA IRENA LIPINSKIENĖ	37.10.31	Palanga	
17.	DANUTĖ LIŠKAUSKIENĖ	56.04.06	Marijampolė	
18.	JANINA LOS	37.06.22	Vilnius	Vilnius–Potendorfas
19.	VALDAS LUKAUSKAS	77.09.07	Palanga	
20.	VALERIJA LUKAUSKIENĖ	51.06.02	Palanga	Vilnius–Liubliana, Roma
21.	KAZIMIERA MARČIULIONIENĖ	43.09.19	Alytus	Vilnius–Potendorfas, Roma
22.	LIDIJA MATONIENĖ	56.05.08	Vilkaviškis	Domžalė–Roma
23.	ALDONA MATONYTĖ	78.06.05	Vilkaviškis	
24.	RENALDAS MEDUŠAUSKAS	79.03.19	Kaunas	
25.	NIJOLĖ NARIŪNIENĖ	54.03.22	Vilnius	
26.	GINTARAS NAUDŽIŪNAS	60.08.02	Klaipėda	
27.	BIRUTĖ PETRAUSKIENĖ	58.05.04	Klaipėda	
28.	VYGANTAS PRONCKUS	49.09.13	Plungė	
29.	DONATA JANĖ PURIENĖ	36.08.10	Klaipėda	
30.	LEONAS RAŠTIKIS	43.02.09	Klaipėda	
31.	JUDITA ZITA RIMKEVIČIENĖ	43.04.07	Vilnius	Domžalė–Roma
32.	ROMAS SENIŪNAS	63.12.18	Vilnius	Vairuotojas
33.	IRENA ŠEDIENĖ	52.01.04	Švėkšna	
34.	RITA ŠVITRAITĖ	66.12.25	Kretinga	
35.	MARIJONA LAIMUTĖ TOLEIKIENĖ	36.09.06	Vilnius	
36.	VYTAUTAS TOTORAITIS	90.09.19	Vilnius	Vilnius–Potendorfas, Roma
37.	DANUTĖ TOTORAITYTĖ	57.06.28	Vilnius	
38.	DANUTĖ VALAUSKIENĖ	43.06.02	Klaipėda	
39.	JULIJONA ALDONA ZABUKIENĖ	38.10.27	Vilnius	

NUOTRAUKŲ ALBUMAS

1. Vilniaus Arkikatedros Šv. Kazimiero koplyčia. Vysk. J.Tunaitis šventina vėliavas. *B.Žemaitytės nuotr.*

2. Išeiname iš Vilniaus Arkikatedros.
3. Fone Arkikatedra ir Gedimino pilis.
B.Žemaitytės nuotr.

4. Trakų bažnyčia. Stebuklingoji Švč. M. Marija su Kūdikėliu

5. Bijūnų kaimo žmonės su Aukštadvario klebonu Vytautu Sudavičiumi. *B.Žemaitytės nuotr.*

6. *Kryžių* neša Aukštadvario jaunimas. *B.Žemaitytės nuotr.*

7. Netoli Aukštadvario bažnyčia. *B.Žemaitytės nuotr.*

8. Matyti Kristaus Atsimainymo bažnyčia. *B.Žemaitytės nuotr.*

9. Keliauninkai suklupo priimti Ligonių sakramentą. *B.Žemaitytės nuotr.*

10. Pivašiūnų ir Eičiūnų jaunimas pasitinka piligrimus. *B.Žemaitytės nuotr.*

11. Pivašiūnų parapijos mergaitės. *B.Žemaitytės nuotr.*

12. Į Pivašiūnų Dievo Motinos šventovę. Priekyje klebonas Vincas Baublys. *B.Žemaitytės nuotr.*

13. Pivašiūnai. Saulės džiaugsmas. *B.Žemaitytės nuotr.*

14. Kopiame į šventąjį Motinos kalną. *B.Žemaitytės nuotr.*

15. Vaišės Daugų parapijoje. *B.Žemaitytės nuotr.*

16. Žmonės laukia prie Pocelonių kaimo kryžiaus. *B.Žemaitytės nuotr.*

17. Vaikai su mokytojomis. Alovė. *B.Žemaitytės nuotr.*

18. Alovės jaunimas. *B.Žemaitytės nuotr.*

19. Jaunieji šauliai. Alovė. *B.Žemaitytės nuotr.*

20. Prie kaimo kryžiaus. *B.Žemaitytės nuotr.*

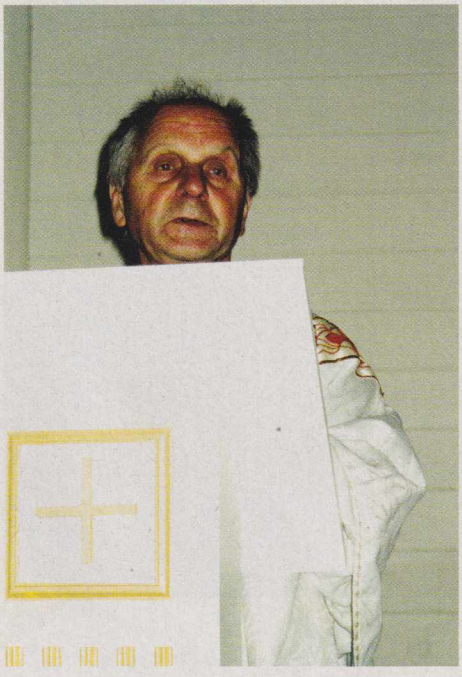

21. Alovės klebonas Stanislovas Stankevičius. *B.Žemaitytės nuotr.*

22. Alovės parapijiečiai. *B.Žemaitytės nuotr.*

23. Alytus. Prie Kaniūkų tilto. *B.Žemaitytės nuotr.*

24. Alytiškiai – jaunimas, karitiečiai. *B.Žemaitytės nuotr.*

25. Laimina Miroslavo kunigas Antanas Matusevičius. *B.Žemaitytės nuotr.*

26. Išeiname iš Miroslavo bažnyčios. *B.Žemaitytės nuotr.*

27. *Kryžių* neša Miroslavo parapijiečiai.
B.Žemaitytės nuotr.

28. Prie Buckūnų kaimo kryžiaus.
B.Žemaitytės nuotr.

29. Buckūnų kaimo vaikai. *B.Žemaitytės nuotr.*

30. Rudaminos ir Metelių parapijų stovyklos jaunimas. *B.Žemaitytės nuotr.*

31. Seirijų link. *B.Žemaitytės nuotr.*

32. Jaunimas įveikė kelią Seirijuose. *B.Žemaitytės nuotr.*

33. Išeiname iš Seirijų. *Kryžių* neša klebonas Vytautas Insoda. *B.Žemaitytės nuotr.*

34. Einame prie Dusios paežerėje esančios Kryžių koplyčios. *B.Žemaitytės nuotr.*

35. Kryžių koplyčia. Lazdijų r. *B.Žemaitytės nuotr.*

36. Senosios Kryžių koplyčios vietoje. *B.Žemaitytės nuotr.*

37. Prie Šventežerio Švč. M. Marijos Gimimo bažnyčios. *B.Žemaitytės nuotr.*

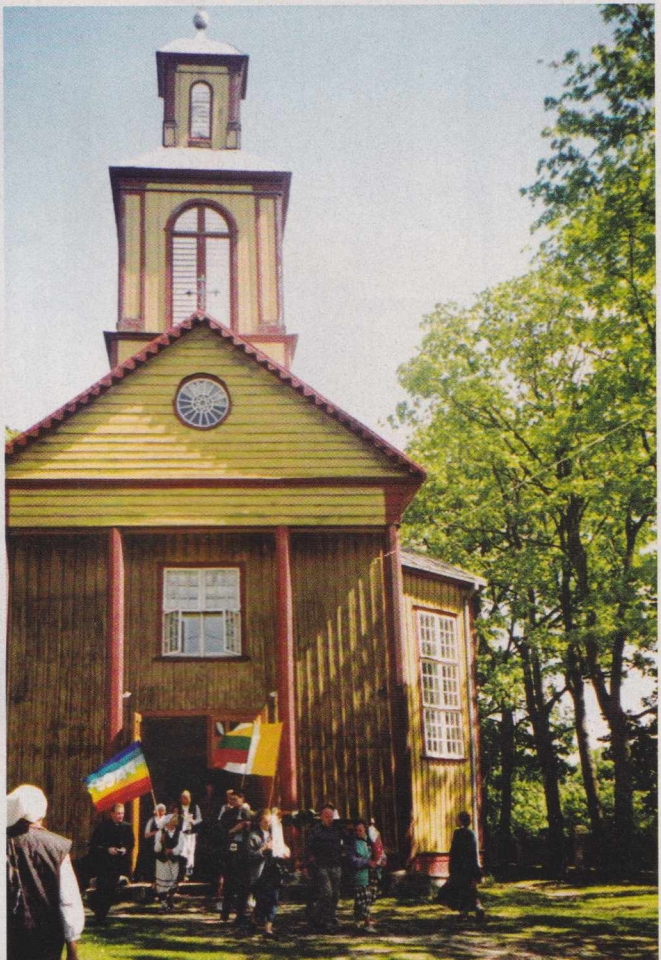

38. Išeiname iš Šventežerio bažnyčios. *B.Žemaitytės nuotr.*

39. Lazdijų Šv. Onos bažnyčia. *B.Žemaitytės nuotr.*

40. Lazdijų gatvė. *Kryžių* neša Danutė Sakalauskaitė, ACJ. *B.Žemaitytės nuotr.*

41. *Kryžių* lydi žmonės iš įvairių Lietuvos kampelių. Priekyje Jonukas Matonis iš Vilkaviškio. *B.Žemaitytės nuotr.*

42. Ties pasieniu. *B.Žemaitytės nuotr.*

43. Iškeliaujantys ir palydintys. *B.Žemaitytės nuotr.*

44. Pasienyje su Lazdijų klebonu Rimantu Baltrušaičiu. *B.Žemaitytės nuotr.*

45. Atsiskyrimas! *B.Žemaitytės nuotr.*

46. Neįprastas vaizdas muitinėje. *B.Žemaitytės nuotr.*

47. Pirmieji žingsniai Lenkijoje. *B.Žemaitytės nuotr.*

48. Prie Alno ežero. *B.Žemaitytės nuotr.*

49. Lenkija, Serski Lasas. Poilsis. *D.Valauskienės nuotr.*

50. Kojų pūslės ir užuojauta. *D. Valauskienės nuotr.*

51. Išeiname iš Raigardo bažnyčios. *D. Valauskienės nuotr.*

52. Karališki pietūs Grajevo parapijoje. *D.Valauskienės nuotr.*

53. Grajevo parapijiečiai apspito *Kryžių*. *D.Valauskienės nuotr.*

54. Einame per Grajevą. *D.Totoraitytės nuotr.*

55. Išeinant iš Staviskų. *D.Valauskienės nuotr.*

56. Atėjome į Lomžą. *D. Valauskienės nuotr.*

57. Rožinis Broko bažnyčios šventoriuje. *D. Valauskienės nuotr.*

58. Jadovas. Lietuvio kunigo Jono Žukovskio kapas. *D.Totoraitytės nuotr.*

59. Volominas. Marijos legionierės su savo klebonu. *D.Totoraitytės nuotr.*

60. Varšuvos priemiestis. *D. Valauskienės nuotr.*

61. Susitinkame su Lietuvos kunigais Algiu ir Bernardu. *D. Valauskienės nuotr.*

62. Novo Miastas prie Pilicos. Palaiminimas. *D.Valauskienės nuotr.*

63. Susitikimas su Radomsko vyskupu emeritu Edvardu Materskiu.
D.Valauskienės nuotr.

64. Radomsko parapijiečiai sutinka mus. *D.Totoraitytės nuotr.*

65. Pabučiavimas kančioje. *D.Valauskienės nuotr.*

66. Minia pasitinka *Kryžių* prie Odžyvoto bažnyčios. *D.Valauskienės nuotr.*

67. Pžedbožas. Iš bažnyčios išlydi kunigai ir parapijiečiai. *D.Valauskienės nuotr.*

68. Radomskas. Išeiname. *D.Valauskienės nuotr.*

69. Paliekame svetingą Redžinų parapiją. *D.Valauskienės nuotr.*

70. Saulės žaismas prieš Čenstakavą. *D. Valauskienės nuotr.*

71. Stebuklingasis Čenstakavos Dievo Motinos Marijos su Kūdikėliu Jėzumi paveikslas

72. Čenstakavos Bazilikos, vienuolynų ir mokyklų ansamblis. *D. Valauskienės nuotr.*

73. Einame į Čenstakavos arkivyskupiją. *D. Valauskienės nuotr.*

74. Čenstakavos arkivyskupo Stanislovo Novako palaiminimas. *D.Totoraitytės nuotr.*

75. Išeiname pro Čenstakavos Bazilikos vartus. *D.Totoraitytės nuotr.*

76. *Kryžiaus* pasveikinimas. *D.Totoraitytės nuotr.*

77. Lenlovas. Lydi kunigai su parapijiečiais. *D.Valauskienės nuotr.*

78. Atsisveikinimas su Lenlovo parapijiečiais. *D.Valauskienės nuotr.*

79. Poilsis priešais Pilicą. *D.Valauskienės nuotr.*

80. Krokuva. Vavelio rūmai. *A.Kulviečio nuotr.*

81. Susipažįstame su Krokuvos senamiesčiu. *D.Valauskienės nuotr.*

82. Margaspalvė Krokuva. *D.Valauskienės nuotr.*

83. Lagievnikai. Prie Šv. Faustinos bažnyčios. *D.Valauskienės nuotr.*

84. Mūsų *Kryžius* prie šv. Faustinos relikvijų. *A.Kulviečio nuotr.*

85. Lagievnikai. Naujoji Dievo Gailestingumo šventovė. *D.Valauskienės nuotr.*

86. Iš Skavinos į Pžytkovicą. *D.Valauskienės nuotr.*

87. Pžytkovicos parapijiečiai sveikina Lietuvos piligrimus. *D. Valauskienės nuotr.*

88. Atsisveikinimas su pžytkoviciečiais. *D. Valauskienės nuotr.*

89. Pakeliui į Zebžydovską mus pasitiko Violeta ir Gintautas Ratkevičiai. *A.Kulviečio nuotr.*

90. Zebžydovskos Kalvarija. *D.Valauskienės nuotr.*

91. Priešais Kalvarijos bažnyčią Jono Pauliaus II statula. *A.Kulviečio nuotr.*

92. Stebuklingasis
Kalvarijos bažnyčios paveikslas

93. Apmąstome Jėzaus Kalvarijų kelią. *D. Valauskienės nuotr.*

94. Zebžydovskos Kalvarijos Golgotos kelias. *D. Valauskienės nuotr.*

95. Paveikslas Jėzaus mirties koplyčioje.

100. Išeiname iš Jablonkos į Chyžną, lydimi klebono ir parapijiečių. *D.Valauskienės nuotr.*

101. Įžengiame į paskutinę Lenkijos parapiją. *D.Valauskienės nuotr.*

98. Išeiname iš Zavojos. *Kryžių* neša vilkaviškietė Lidija su vietiniais vaikais. *D.Valauskienės nuotr.*

99. Ištvermingieji *Kryžiaus* nešėjai vaikai. *D.Valauskienės nuotr.*

100. Išeiname iš Jablonkos į Chyžną, lydimi klebono ir parapijiečių. *D.Valauskienės nuotr.*

101. Įžengiame į paskutinę Lenkijos parapiją. *D.Valauskienės nuotr.*

102. Iš Chyžnos miestelio į pasienį. *D.Valauskienės nuotr.*

103. Chyžnos parapijiečiai ir jų klebonas, atlydėję iki sienos. *D.Valauskienės nuotr.*

104. Lenkijos siena. *D. Valauskienės nuotr.*

105. Mes jau Slovakijoje – Trstenos miesto gatvė. *D. Valauskienės nuotr.*

106. Su Podbielo parapijos klebonu ir parapijiečiais. *D. Valauskienės nuotr.*

107. Išeiname iš Podbielo bažnyčios. *D. Valauskienės nuotr.*

108. Uolotoji Slovakija. *D.Valauskienės nuotr.*

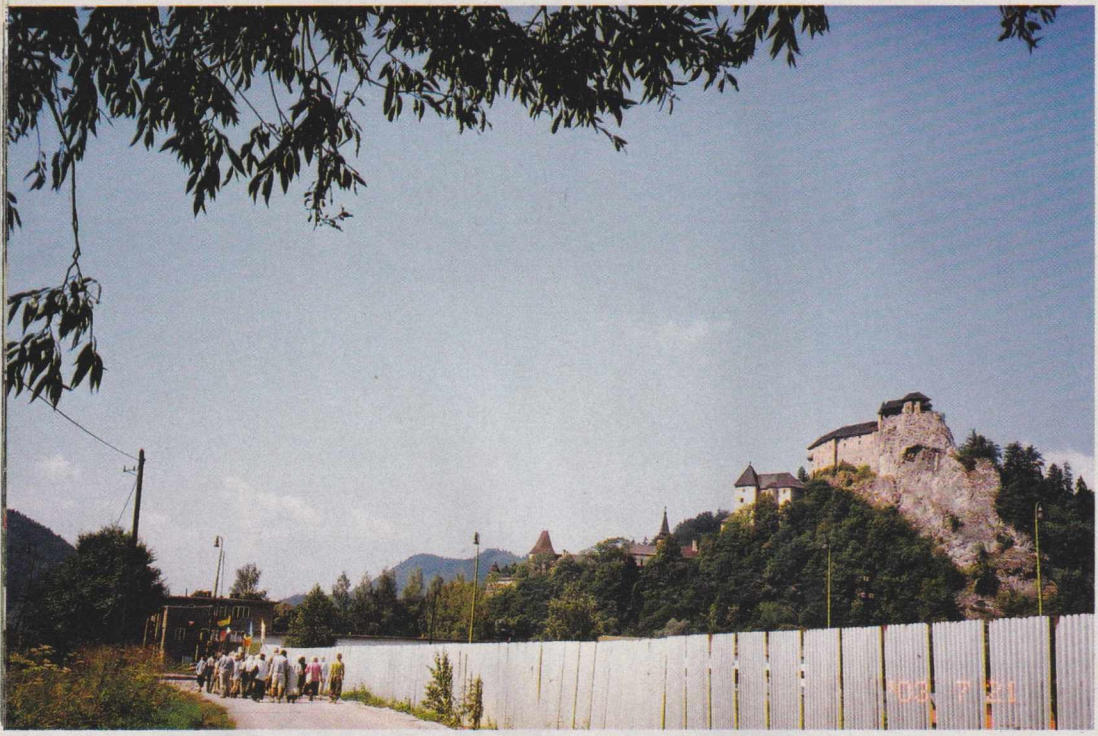

109. Ant kalno – Oravos pilis. *D.Valauskienės nuotr.*

110. Vakarienė Veličnos parapijoje. *D. Valauskienės nuotr.*

111. Atsisveikiname su Veličnos parapijos klebonu ir mus lydėjusiais žmonėmis. *D. Valauskienės nuotr.*

112. Pakeliui iš Veličnos į Sučanus. *D.Valauskienės nuotr.*

113. Kalnų grožio apsupti. *D.Valauskienės nuotr.*

114. Svečiuojamės pakelės sodyboje tarp Sučanų ir Priekopos. *D.Valauskienės nuotr.*

115. Vrūtkų bažnyčios vidus. *D.Valauskienės nuotr.*

116. Iš Vrūtkų į Srečną. *D.Valauskienės nuotr.*

117. Žilina. Po vakarienės plauna indus Vida, Aldona, Jarekas, Danutė.
D.Valauskienės nuotr.

118. Považska Tepla. Nauja bažnyčia. *D.Valauskienės nuotr.*

119. Považska Bistricos bažnyčios didysis altorius. *D.Valauskienės nuotr.*

120. Švč. Trejybės bažnyčia netoli Visolajės. *D.Valauskienės nuotr.*

121. Ties Belušos parapijos riba. *D.Valauskienės nuotr.*

122. Dubnicos prie Vaho parapijos bažnyčia. Priekyje jos klebonas. *D.Valauskienės nuotr.*

123. Nove Mestas. Valgome XVI–XVII a. salėje. *D.Valauskienės nuotr.*

124. Su gerosiomis moterimis, net skalbusiomis mūsų drabužius. *D.Valauskienės nuotr.*

125. Dvi Danutės – Totoraitytė ir Valauskienė. *D. Valauskienės nuotr.*

126. Kryžiaus bažnyčioje pakeliui į Považanus. *D.Valauskienės nuotr.*

127. Išeiname iš Považanų.
D.Valauskienės nuotr.

128. Pieštianų bažnyčios Šv. Stepono altorius. *D.Valauskienės nuotr.*

129. Iš Pieštianų bažnyčios mus išlydi klebonas ir parapijiečiai. *D.Valauskienės nuotr.*

130. Pasitinka Drahovcės parapijos klebonas ir 20 baltai vilkinčių patarnautojų. *D. Valauskienės nuotr.*

131. Červeniko bažnyčioje. *D. Valauskienės nuotr.*

132. Bučanai. Laukimas... *D.Valauskienės nuotr.*

133. Bučanų bažnyčia. Susikaupimo valandėlė. *D.Valauskienės nuotr.*

134. Įžengiame į Trnavą. *D.Valauskienės nuotr.*

135. Sudiev, Trnava! Lydi vietiniai žmonės. *D.Valauskienės nuotr.*

136. Senecos parapijos žmonės paruošė mums vakarienę specialiai pastatytoje stoginėje. *D.Valauskienės nuotr.*

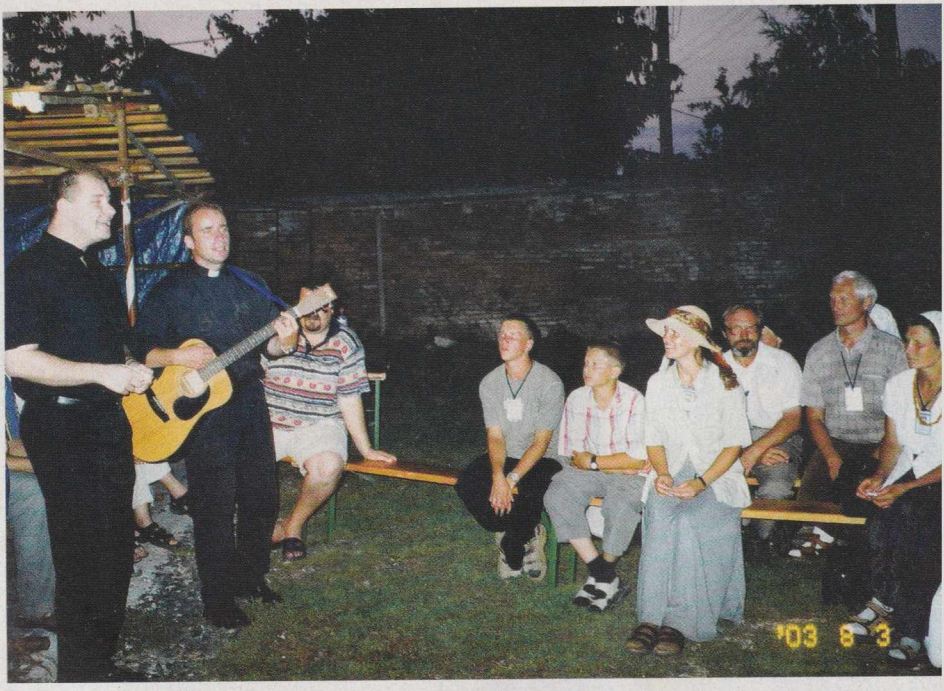

137. Senecas. Klebonas su diakonu po vakarienės skambina gitara ir gieda mums giesmes. *D.Valauskienės nuotr.*

138. Senecas. Nuoširdus bendravimas. *D.Valauskienės nuotr.*

139. Prieš Bratislavą mus lydi policija. *D.Valauskienės nuotr.*

140. Įžengiame į Slovakijos sostinę. *D. Valauskienės nuotr.*

141. Slovakijos–Austrijos siena. *D. Valauskienės nuotr.*

142. Prie Kitzėjės bažnyčios su atvykusiu Pavelo draugu kunigu ir austrais. *D.Valauskienės nuotr.*

143. Išeinant iš Kitzėjės – palaiminimas. *D.Valauskienės nuotr.*

144. Maria Ėlendas. Stebuklingoji Šv. Marijos statula. *D. Valauskienės nuotr.*

145. Maria Ėlendas. Lurdo grota. *D. Valauskienės nuotr.*

146. Viena. *D.Valauskienės nuotr.*

147. Poilsio valandėlė pakeliui iš Himbergo į Ulter Valtersdorfą. *D.Valauskienės nuotr.*

148. Ulter Valtersdorfo bažnyčios vidus. *D.Valauskienės nuotr.*

149. Potendorfo bažnyčia. (Vytautas ir Jarekas vyksta į Lietuvą.) *A.Kulviečio nuotr.*

150. Pakeliui iš Forchtenšteino į Vyzą. *A.Kulviečio nuotr.*

151. Kalne pakeliui į Vyznathą. *D.Valauskienės nuotr.*

152. Pakeliui į Vyznathą. *D.Totoraitytės nuotr.*

153. Uogaujame poilsio valandėlę. *D.Valauskienės nuotr.*

154. Pakeliui į Kirchšlagą. *D.Valauskienės nuotr.*

155. Aldutė Matonytė miško pasakoje. *A.Kulviečio nuotr.*

156. Irgi keliauninkai... *A.Kulviečio nuotr.*

157. Vyznathas. Bendra fotografija su mūsų vedliais per Alpes. *D.Totoraitytės nuotr.*

158. Poilsis sodyboje prieš Kirchšlagą. *D.Valauskienės nuotr.*

159. Senovinė pilis netoli Kirchšlago. *D.Totoraitytės nuotr.*

160. Mariesdorfo Švč. M. Marijos ėmimo į dangų bažnyčia. *D.Totoraitytės nuotr.*

161. Paliekame Mariesdorfo bažnyčią. *D.Valauskienės nuotr.*

162. Šv. Onos bažnytėlė (XIVa.). Mišios laikomos tik mums. *D.Valauskienės nuotr.*

163. Link Obervarto. *A.Kulviečio nuotr.*

164. Išeiname iš Obervarto bažnyčios. *D. Valauskienės nuotr.*

165. Stebuklingas Švč. M. Marijos su Kūdikėliu Jėzumi paveikslas.
D.Totoraitytės nuotr.

166. Su Licelsdorfo parapijos kunigu afrikiečiu. *D.Valauskienės nuotr.*

167. Štėgersbachas. Užklydome nelaukiami... *D.Totoraitytės nuotr.*

168. Jėnesdorfas. Čia mus globojo Vilis Verneris ir gerasis kepėjas. *D.Totoraitytės nuotr.*

169. Jėnesdorfas. Vilis – trečias iš dešinės, kepėjas – pirmas iš kairės (su barzda). *D.Totoraitytės nuotr.*

170. Einame į Eizenbergą, kur yra Marijos Leks koplyčia. *D. Valauskienės nuotr.*

171. Regėtojos Marijos Leks atributai. *D. Valauskienės nuotr.*

172. St. Martinas. Prie *Kryžiaus* dešinėje stovi regėtojos duktė Jadvyga. *D.Totoraitytės nuotr.*

173. Skubame į Slovėniją (Vėluojame). *D.Valauskienės nuotr.*

174. Austrijos – Slovėnijos pasienis. *D.Valauskienės nuotr.*

175. Vos perėjus sieną mūsų laukė du kunigai, jaunimas. *D.Valauskienės nuotr.*

176. Malda prie koplytėlės. *D.Valauskienės nuotr.*

177. Cankova. *Kryžių* neša slovėnai. *D.Totoraitytės nuotr.*

178. Sv. Troica – Švč. Trejybės miestas. *D. Valauskienės nuotr.*

179. Bažnyčios vidus. *D. Valauskienės nuotr.*

180. Pernica. *D.Valauskienės nuotr.*

181. Pasitinka Pernicos jaunimas. *D.Totoraitytės nuotr.*

182. Jaunimo paruoštos vaišės. *D. Valauskienės nuotr.*

183. Iš Mariboro į Slivnicą. *D. Valauskienės nuotr.*

184. Slovėnijos Bystricoje mus pagavo nacionalinė televizija. *D.Totoraitytės nuotr.*

185. Slovėnijos Konicė. *D.Valauskienės nuotr.*

186. Tai ne Aukštaitija, o Slovėnija. *D. Valauskienės nuotr.*

187. Ramybė ir palaima. *V. Lukausko nuotr.*

188. Prie Sempėterio urvų angos. *D. Valauskienės nuotr.*

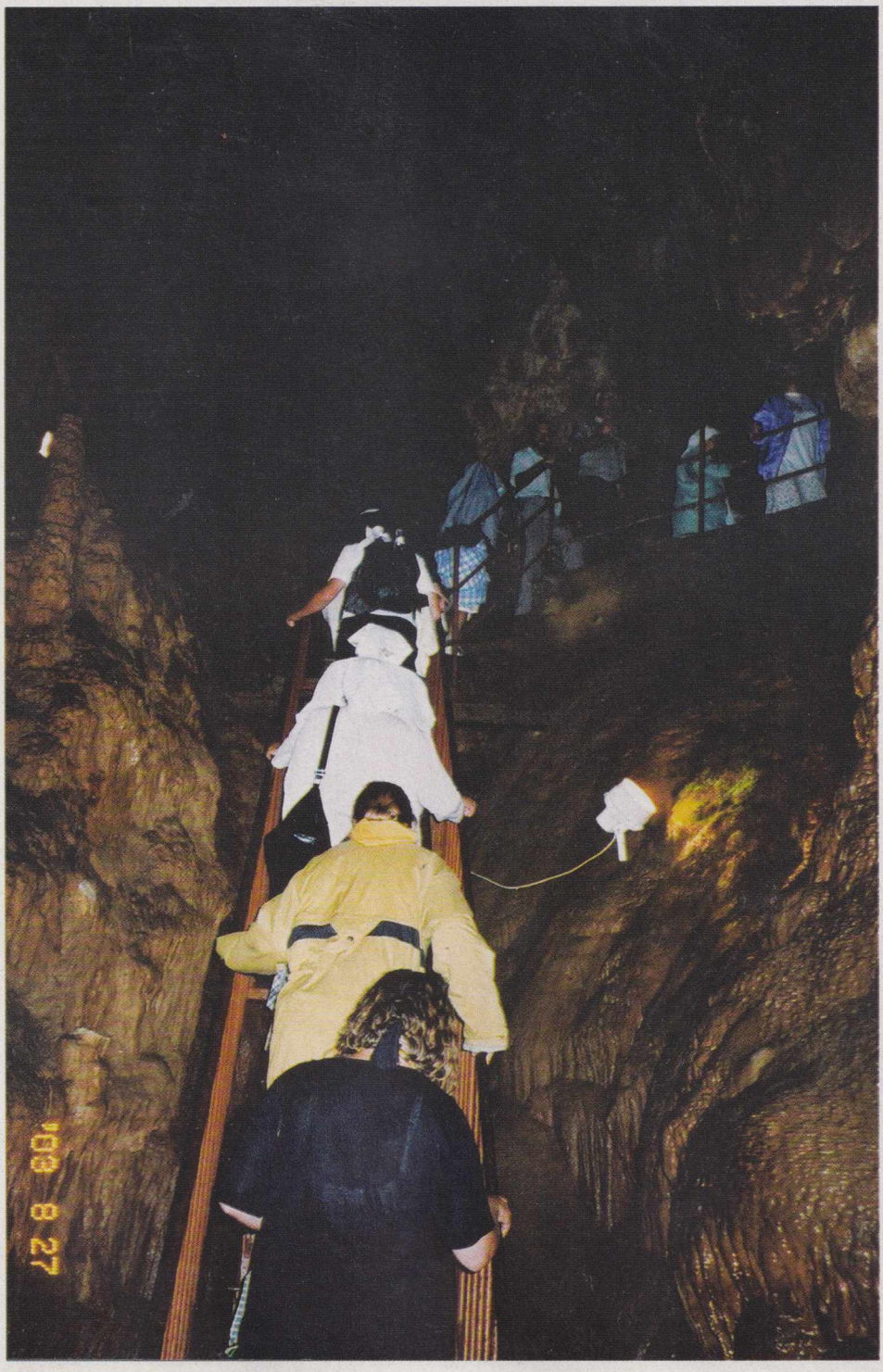

189. Sempėterio slėpiniai. *D. Valauskienės nuotr.*

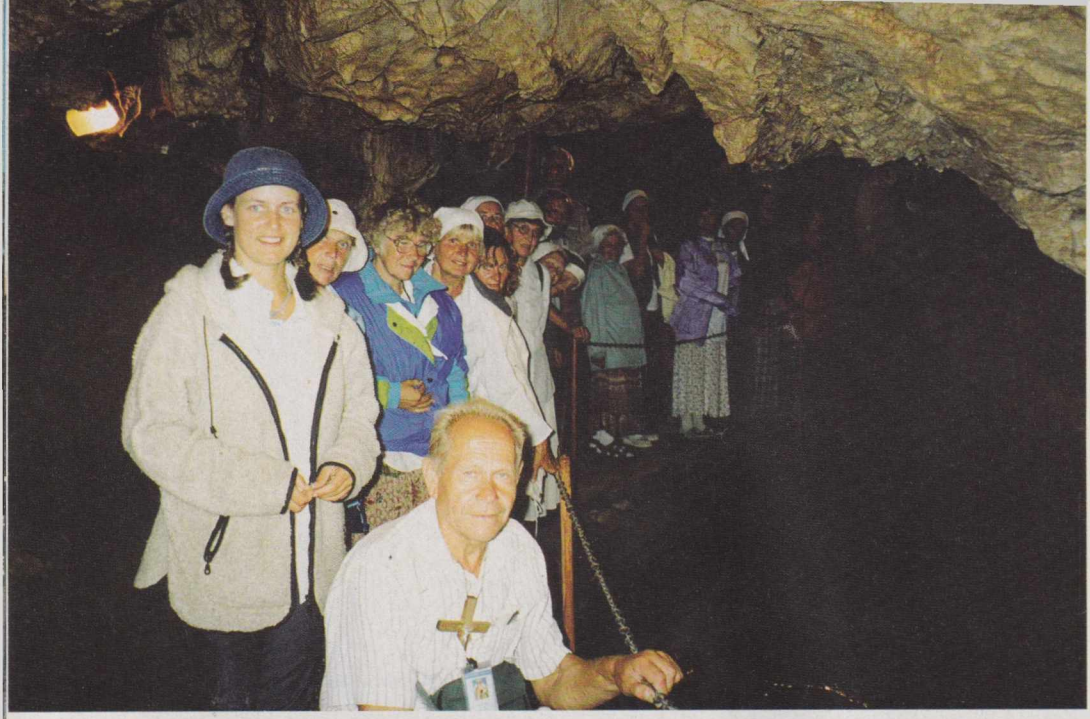

190. Žemės vidurių fantastika. *D.Valauskienės nuotr.*

191. Vranskos apylinkių grožis. *D.Valauskienės nuotr.*

192. Domžalėje su mus aplankiusiu kun. Kastyčiu Matulioniu. *D.Totoraitytės nuotr.*

193. Dolni Logatecas. Neįgalių senelių namuose. *D.Totoraitytės nuotr.*

194. Colio panorama. *D.Valauskienės nuotr.*

195. Keliauninkės Lidija Matonienė su dukra Aldute. *D.Valauskienės nuotr.*

196. Ryžtingosios piligrimės Irena Lipinskienė ir Vida Augaitė. *D.Valauskienės nuotr.*

197. Išlydi Colio bažnyčios klebonas su jaunimu. *D.Totoraitytės nuotr.*

198. Aidovščina. *D. Valauskienės nuotr.*

199. Vyskupo aplankymas. *D. Totoraitytės nuotr.*

200. Črničė. Pietūs klebonijoje. *D.Totoraitytės nuotr.*

201. Keliaujant iš Črničės. *A.Kulviečio nuotr.*

202. Poilsis prieš Nova Goricą. *Kryžių* apkabinęs meldžiasi Leonas Raštikis. *D. Valauskienės nuotr.*

203. Nova Gorica. Tolumoje – Šventojo Kalno bažnyčia ir vienuolynas.
D. Valauskienės nuotr.

204. Švč. M. Marijos su Kūdikiu apsireiškimas Uršulei.
D. Valauskienės nuotr.

205. Prie stebuklingosios Švč. M. Marijos šventovės. *D.Valauskienės nuotr.*

206. (Iš kairės): Danutė Valauskienė, Danutė Totoraitytė ir Stasė Klapatauskienė ant Šventojo Kalno. *D.Valauskienės nuotr.*

207. Stebuklingojo paveikslo ir Šventojo Kalno bažnyčios montažas

208. Sudiev, Slovėnija! *D. Valauskienės nuotr.*

209. Italijos muitinėje. *D.Valauskienės nuotr.*

210. Mucana d.Turnjano bažnyčioje. *J.Rimkevičienės nuotr.*

211. Latizanos bažnyčioje. Mišias aukoja misionierius iš Afrikos. *D.Valauskienės nuotr.*

212. Portogruaro Šv. Kristoforo bažnyčia ir kunigų kolegijos pastatas. *J.Rimkevičienės nuotr.*

213. San Stino di Livencos gatvė. *D. Valauskienės nuotr.*

214. San Stino di Livencos bažnyčioje. *D. Valauskienės nuotr.*

215. Ateiname į Ronkadę lietui lyjant. *J.Rimkevičienės nuotr.*

216. Ronkadės bažnyčia. Prie Juodosios Madonos altoriaus. *J.Rimkevičienės nuotr.*

217. Moljano Venetas. Ruošia pietus saleziečiai. *D.Valauskienės nuotr.*

218. Skorcė. Mus sveikina lietuviškai. *D.Valauskienės nuotr.*

219. Skorcės bažnyčioje Mišias aukoja afrikietis ir lietuvis kunigas Vygintas. *D.Valauskienės nuotr.*

220. Atsisveikinimas prie Skorcės bažnyčios. *D.Valauskienės nuotr.*

221. Vigonca. Vakarienė restorane. *D. Valauskienės nuotr.*

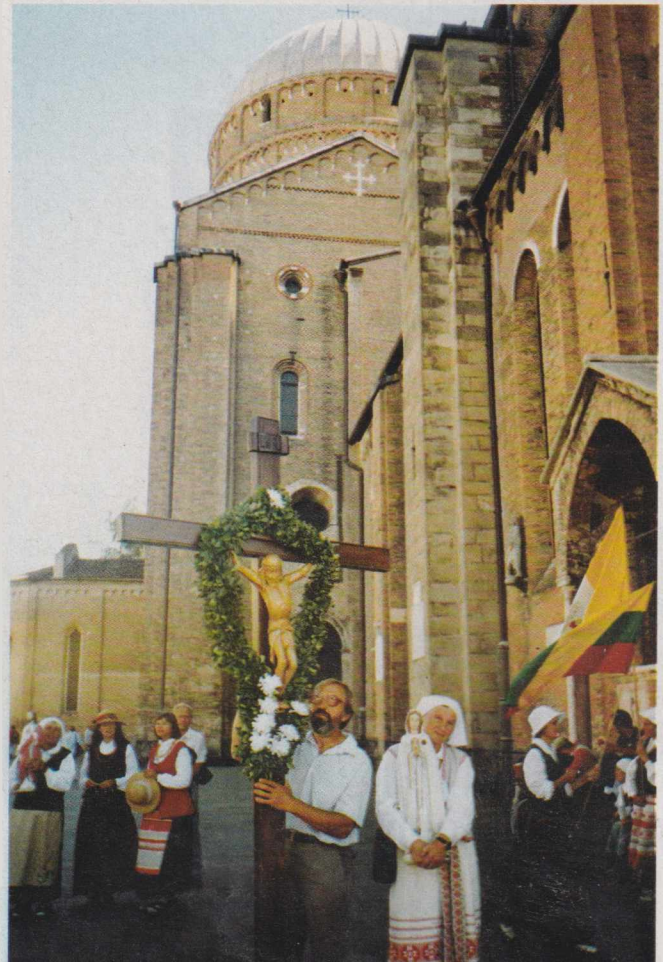

222. Prie Paduvos Šv. Antano bazilikos. *J. Rimkevičienės nuotr.*

223. Paduva. Šv. Antano bazilikos kieme. *D.Valauskienės nuotr.*

224. Paduva. Su pamaldžiuoju kunigu, kretingiške soliste Egle, ištekėjusia už italo. *D.Valauskienės nuotr.*

225. Pontelongas. *D.Valauskienės nuotr.*

226. Mišios Pontelongo bažnyčioje. *D.Valauskienės nuotr.*

227. Pakeliui į Kavacerę. *D.Valauskienės nuotr.*

228. Atėjome į Kavacerės katedrą. *D.Valauskienės nuotr.*

229. Šv. Kryžiaus koplyčia Kavacerėje. *J.Rimkevičienės nuotr.*

230. Poilsis. *J.Rimkevičienės nuotr.*

231. Artėjame prie Mecogoro. *J.Rimkevičienės nuotr.*

232. Mecogoro bažnyčioje Mišių metu. *J.Rimkevičienės nuotr.*

233. Kodigoras.
J. Rimkevičienės nuotr.

234. Lagozanto bažnyčia.
J.Rimkevičienės nuotr.

235. Komakijus. Prie Šv. Kasijano katedros. *J.Rimkevičienės nuotr.*

236. Einame į Longastriną. *J.Rimkevičienės nuotr.*

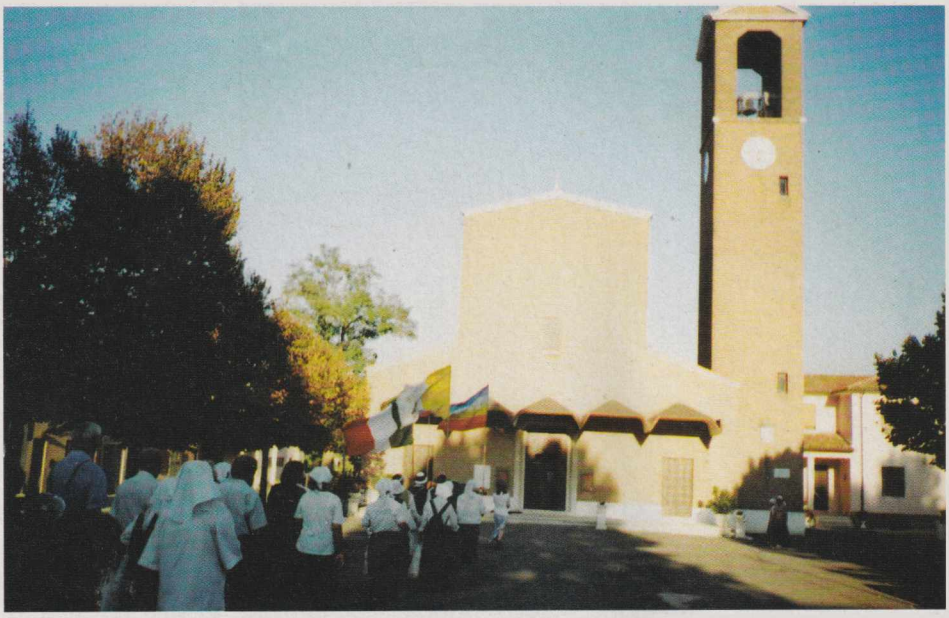

237. Longastrino bažnyčios varpinė. *J.Rimkevičienės nuotr.*

238. Alfonsinės vaikai. *J.Rimkevičienės nuotr.*

239. Banjakavalo Šv. Petro bazilika. *J.Rimkevičienės nuotr.*

240. Banjakavalo žemesnioji koplyčia. X–XI a. bažnyčios altorius. *J.Rimkevičienės nuotr.*

241. Banjakavalo bažnyčios XIV a. freska. *J.Rimkevičienės nuotr.*

242. S. Pjetro in Vinkolio bažnyčioje su klebonu. *J.Rimkevičienės nuotr.*

243. Iš S. Pjetro in Vinkolio į Čezeną. *Kryžių* neša abu vadovai – Danutė ir Gintaras. *D. Valauskienės nuotr.*

244. Vakarienė Čezenos restorane. *D. Valauskienės nuotr.*

245. Prie Savinjano sul Rubikonės Šv. Roko bažnyčios. *J.Rimkevičienės nuotr.*

246. Santarkangelo di Romanjo bažnyčios altorius. *J.Rimkevičienės nuotr.*

247. Verukijaus aukštumoje Šv. Pranciškaus Asyžiečio ir Šv. Martyno bažnyčios terasoje vadovė Danutė. *D.Valauskienės nuotr.*

248. Siauras kelias į San Mariną. *D.Totoraitytės nuotr.*

249. Danutė Liškauskienė žoliauja. *D.Totoraitytės nuotr.*

250. Aukštai ant kalno – San Marinas. *D.Valauskienės nuotr.*

251. San Marine eismą reguliuoja Valdas Lukauskas. *J.Rimkevičienės nuotr.*

252. Valdas su San Marino vėliava. *V.Lukausko nuotr.*

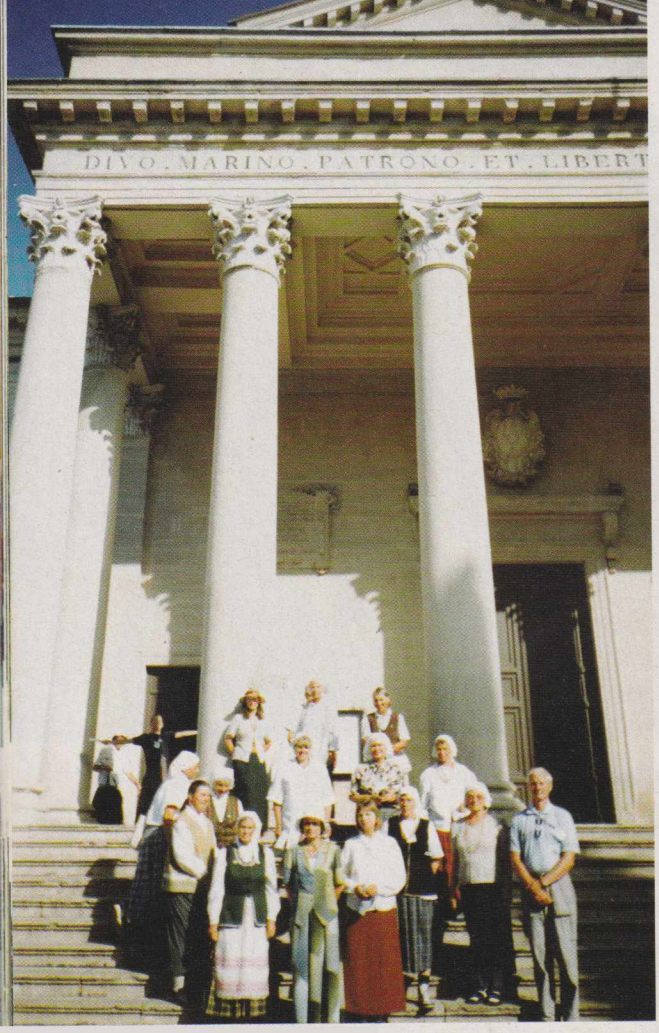

253. Įspūdingoji San Marino katedra.
J.Rimkevičienės nuotr.

254. Sulyti ateiname prie Novafeltrijos bažnyčios.
J.Rimkevičienės nuotr.

255. Iš Novafeltrijos į S. Agatos Feltriją. *V.Lukausko nuotr.*

256. S. Feltrija. Neprieme... *J.Rimkevičienės nuotr.*

257. Link Sarsinos. *V.Lukausko nuotr.*

258. Visa kūrinija šlovina Viešpatį. *V.Lukausko nuotr.*

259. Einant link Sarsinos. Stovi (iš dešinės): Judita, Virginija, Vidutė; sėdi – marijampolietė Danutė. *D.Valauskienės nuotr.*

260. Sarsinos katedra. *J.Rimkevičienės nuotr.*

261. Šv. Vičinio altorius Sarsinos katedroje. *J.Rimkevičienės nuotr.*

262. S. Pjero Banjo pranciškonų bažnyčioje. *J.Rimkevičienės nuotr.*

263. Kalnų slėnis einant iš S. Pjero Banjo į Badžiją Pratalją. *D.Totoraitytės nuotr.*

264. Rudens nuauksinti kalnai einant į Badžija Pratalją. *J.Rimkevičienės nuotr.*

265. Pakeliui į Paso dei Mandrijolio kalną. *D.Totoraitytės nuotr.*

266. Užkopus į kalną. *D.Totoraitytės nuotr.*

267. Badžija Pratalijos VII a. bažnyčia. *J.Rimkevičienės nuotr.*

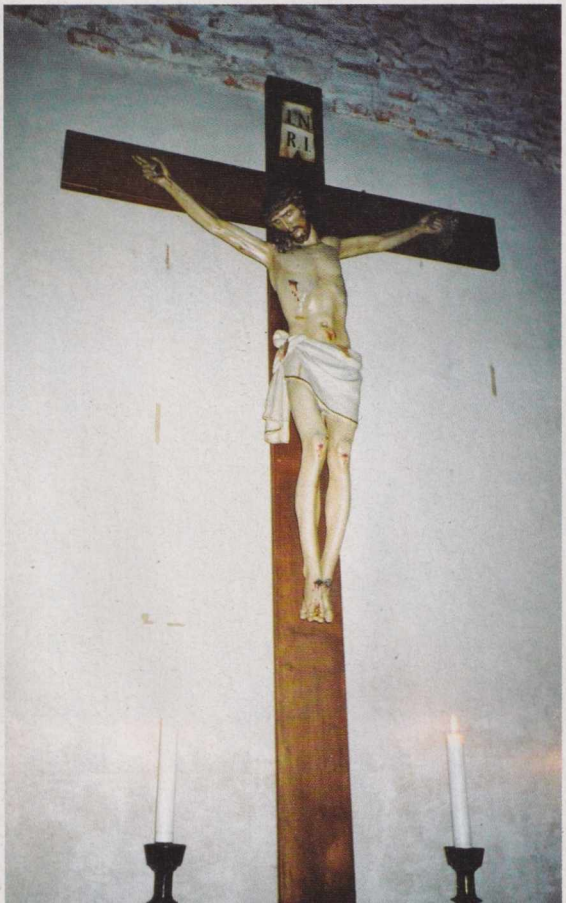

268. *Kryžius* Badžija Pratalijos bažnyčioje. *J.Rimkevičienės nuotr.*

269. Priešais – La Verno kalnas. *A.Kulviečio nuotr.*

270. Bibjena. Išeiname iš Šv. Laurencijaus bažnyčios. *J.Rimkevičienės nuotr.*

271. Debesys gula ant kalnų. *D.Totoraitytės nuotr.*

272. Šv. Pranciškau, mes ateinam! *D.Valauskienės nuotr.*

273. La Verno kalnas jau netoli. *D. Valauskienės nuotr.*

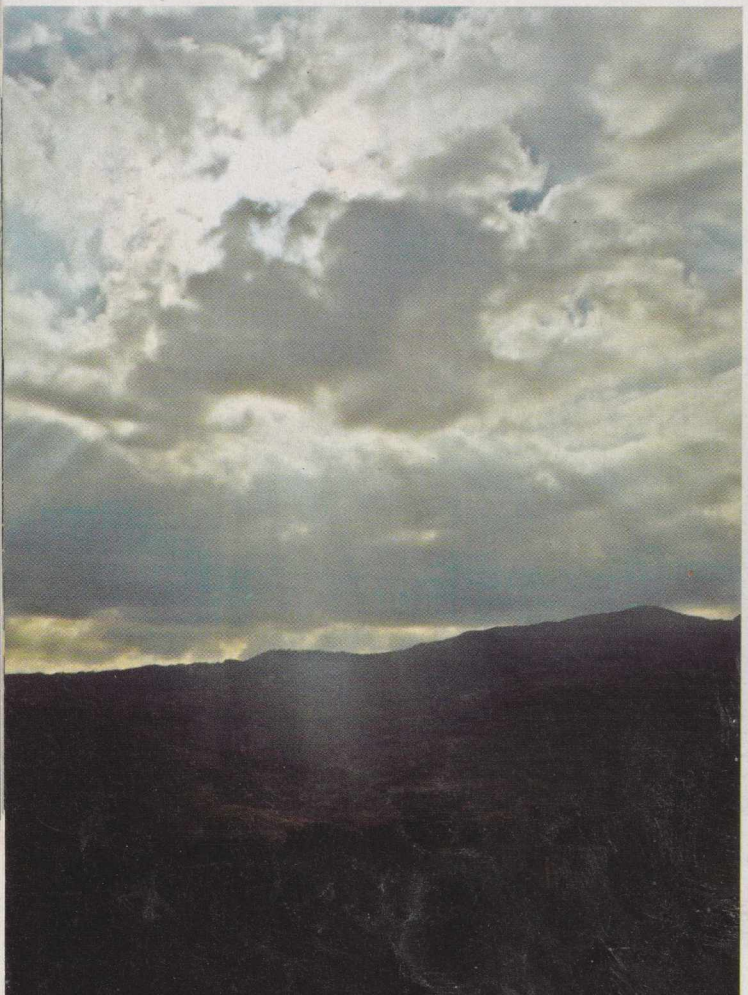

274. Saulės blyksniai virš apniukusio La Verno. *V. Lukausko nuotr.*

275. La Verno kalno augmenijos apsupti. *J.Rimkevičienės nuotr.*

276. Šv. Pranciškaus bažnyčia ir vienuolynas. *D.Valauskienės nuotr.*

277. Ekskursija po La Verno kalno uolas. *D.Valauskienės nuotr.*

278. *Šv. Pranciškaus lova* La Verno kalno urve. *J.Rimkevičienės nuotr.*

279. Koplyčia La Verno kalne. *D. Valauskienės nuotr.*

280. Vieta koplyčioje, kur Šv. Pranciškus gavo stigmas. *J. Rimkevičienės nuotr.*

281. Silvestro Pistolesi paveikslas "Šv. Pranciškus gauna stigmas„ La Verno kalne

282. Danutė Totoraitytė šventajame La Verno kalne. *D.Totoraitytės nuotr.*

283. Mikelandželo Kaprezė. *J.Rimkevičienės nuotr.*

284. Angiaris.
J.Rimkevičienės nuotr.

285. San Sepolkras. Kristus – amžinasis kunigas (IX–X a.). *J.Rimkevičienės nuotr.*

286. San Sepolkro Šv. Klaros seserų vienuolyno koplyčioje. *D.Valauskienės nuotr.*

287. Cita di Kastelo katedroje. *J.Rimkevičienės nuotr.*

288. Vienoje Cita di Kastelo bažnyčioje yra stebuklingas Švč. M. Marijos su Kūdikėliu paveikslas. *D.Totoraitytės nuotr.*

289. Apsilankymas Šv. Klaros seserų vienuolyne. *D.Valauskienės nuotr.*

290. Šv. Veronikos Džuljani vienuolyno muziejuje. *D.Valauskienės nuotr.*

291. Šv. Veronikos Džuljani vienuolyno kieme. *J.Rimkevičienės nuotr.*

292. Išeiname iš Cita di Kastelo. *J.Rimkevičienės nuotr.*

293. Umbertidės bažnyčioje mūsų *Kryžius. D.Valauskienės nuotr.*

294. Išeiname iš Umbertidės bažnyčios. Lydi aklasis kunigas. *J.Rimkevičienės nuotr.*

295. Prie Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnytėlės (XIII a.). *D.Valauskienės nuotr.*

296. Susitaikinimas. Danutė sveikina Gintarą. *D.Valauskienės nuotr.*

297. Su Trispalve Judita. *J.Rimkevičienės nuotr.*

298. Kolombela. Kunigystės 50-metį švenčiantis kunigas aukoja Šv. Mišias. *J.Rimkevičienės nuotr.*

299. Kunigo Jubiliato dovanos mums. *D.Valauskienės nuotr.*

300. Visai arti Asyžiaus miestas. *D.Valauskienės nuotr.*

301. Garsioji šventovė, kur ilsisi Šv. Pranciškus. *K.Dobkevičiaus nuotr.*

302. Dvi klaipėdietės – Danutė ir Stasė. Už jų – Umbrijos slėnis. *D.Valauskienės nuotr.*

303. Asyžius.
Šv. Pranciškaus kapo koplyčia.
J.Rimkevičienės nuotr.

304. Šv.Pranciškaus karstas ir jo mirtingieji palaikai

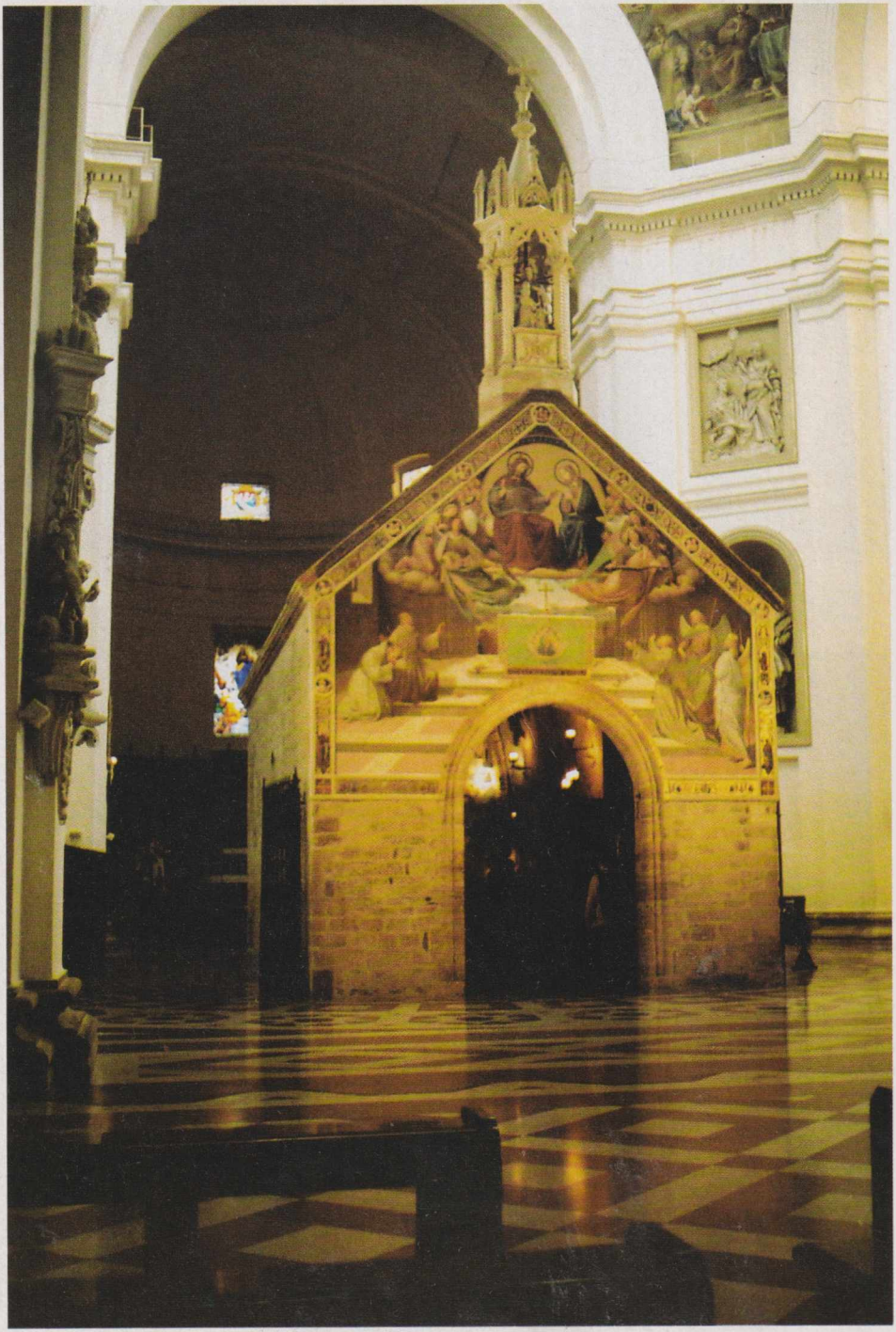

305. Mažoji Porciunkulės bažnytėlė. *K.Dobkevičiaus nuotr.*

306. Išeinant iš Švč. M. Marijos Angelų Karalienės bažnyčios kunigo palaiminimas. *J.Rimkevičienės nuotr.*

307. Į Bevanją vorele. *J.Rimkevičienės nuotr.*

308. Kanarų kapinės. *J.Rimkevičienės nuotr.*

309. Bevanjos Šv. Domininko ir Šv. Džakomo bažnyčioje. *J.Rimkevičienės nuotr.*

310. Montefalko seserų augustinių bažnyčia. Paveiksle – Šv. Kryžiaus Klara. *D.Valauskienės nuotr.*

311. Montefalko Šv. Klara

312. Montefalkas. Vienuolyno kiemas. *D.Valauskienės nuotr.*

313. Bendra malda Šv. Klaros vienuolyne. *J.Rimkevičienės nuotr.*

314. Šv. Klaros susitikimas su Kristumi. (Freska) *J.Rimkevičienės nuotr.*

315. Mūsų grupė Šv. Kryžiaus Klaros vienuolyno kieme. *J.Rimkevičienės nuotr.*

316. Pakeliui į Martaną. *J.Rimkevičienės nuotr.*

317. Vorele pakalnėn. *J.Rimkevičienės nuotr.*

318. Masa Martanos namai tvirtovės. *J.Rimkevičienės nuotr.*

319. Masa Martanos bažnyčios Pranciškonų koplyčia. *J.Rimkevičienės nuotr.*

320. Į Akvaspartą. *J.Rimkevičienės nuotr.*

321. Akvaspartos bažnyčioje. *J.Rimkevičienės nuotr.*

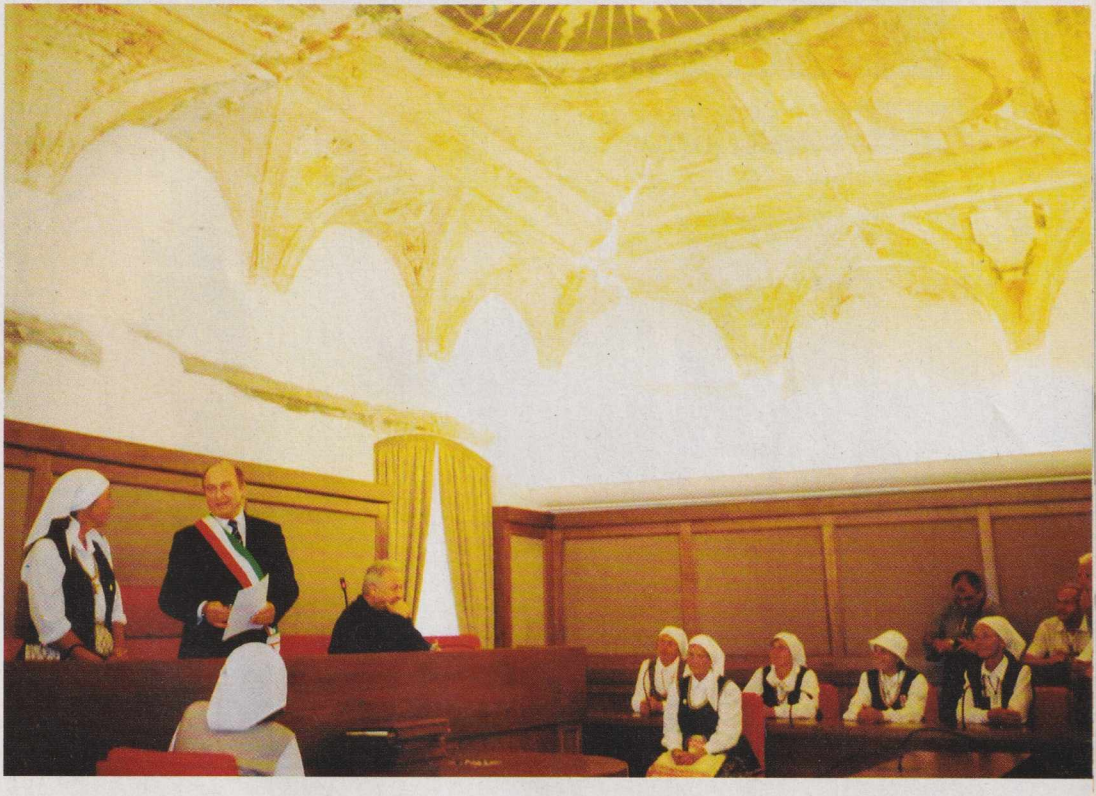

322. Priėmimas pas Akvaspartos miesto merą. *J.Rimkevičienės nuotr.*

323. San Dženminio senamiestis. *J.Rimkevičienės nuotr.*

324. San Dženminis. Centre paruoštas altorius Šv. Mišių aukai. *D. Valauskienės nuotr.*

325. Išeiname iš San Dženminio Otrikolio link. *J.Rimkevičienės nuotr.*

326. Otrikolio senovinė gatvė. *J.Rimkevičienės nuotr.*

327. Otrikolio bažnyčia mena ankstyvosios krikščionybės laikus. *J.Rimkevičienės nuotr.*

328. Ugnis italės židinyje.
J.Rimkevičienės nuotr.

329. Otrikolio bažnyčioje aukojamos Mišios.*D.Valauskienės nuotr.*

330. Atsisveikinimas.
D.Valauskienės nuotr.

331. Trijų Kryžių bažnyčia Otrikolyje. Švč. M. Marijos su Kūdikėliu freska.
J.Rimkevičienės nuotr.

332. Pirmojoje bažnyčioje, priklausiusioje Romai. *J.Rimkevičienės nuotr.*

333. Rinjano Flaminijus. Mišios. *D.Valauskienės nuotr.*

334. Rjano ekumeninio vienuolyno koplyčia.
Šv. Mišias aukoja kunigai, atvykę iš Lietuvos. *D. Valauskienės nuotr.*

335. Rjano ekumeninio vienuolyno kieme. *A. Kulviečio nuotr.*

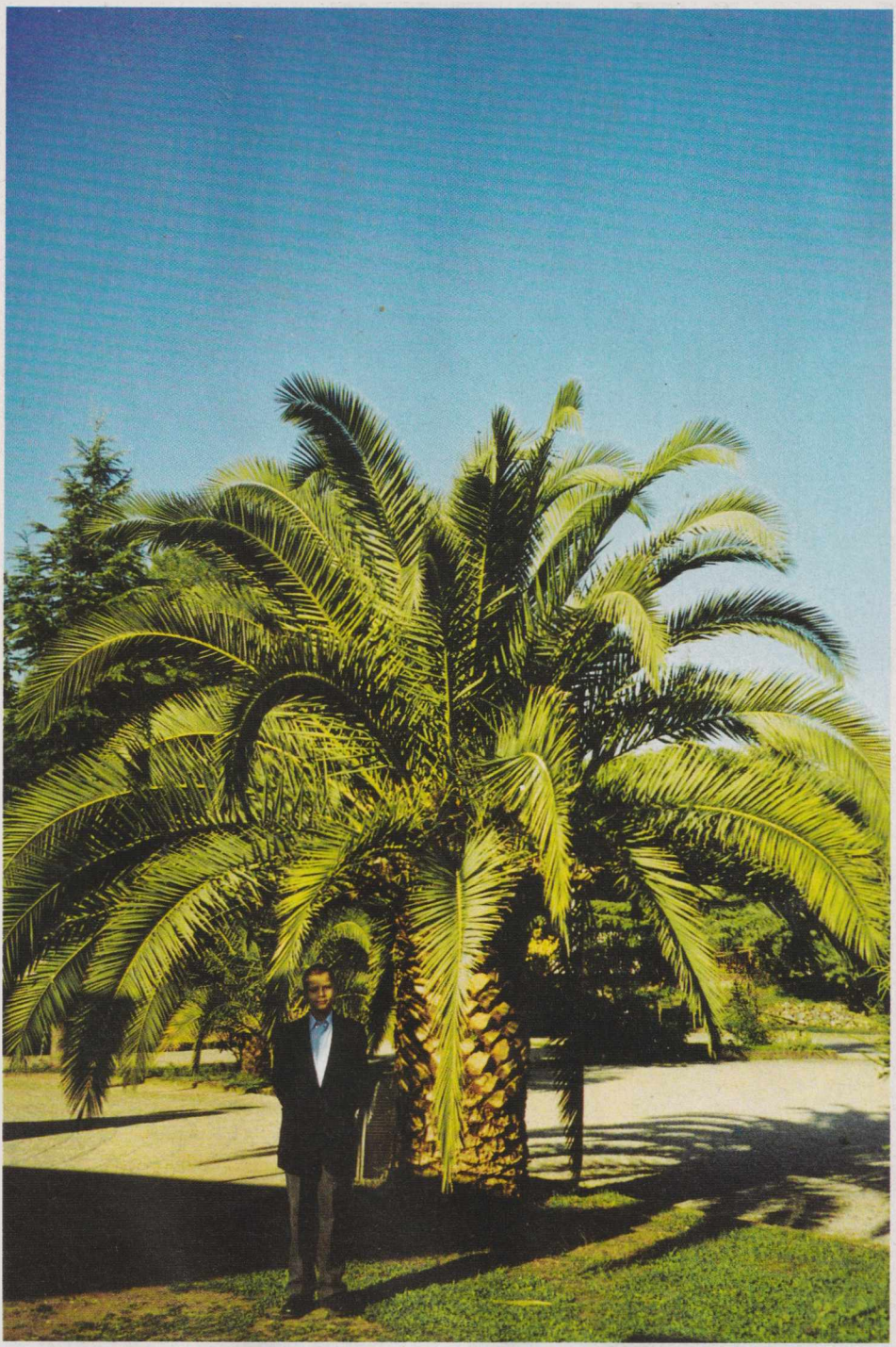

336. Po Rjano vienuolyno palme – jauniausias *Kryžiaus kelio* dalyvis Vytautas Totoraitis. *A.Kulviečio nuotr.*

337. Iš Rjano vienuolyno einame į Vatikaną. *D.Valauskienės nuotr.*

338. *Kryžių* neša žurnalistas Kazys Dobkevičius. *J.Rimkevičienės nuotr.*

339. Į Vatikaną. Į *Kryžiaus kelią* įsijungė atvykę kauniečiai, priekyje kapucinas tėvas Vincentas. *K.Dobkevičiaus nuotr.*

340. Vatikanas. Artėjame prie Šv. Petro Bazilikos. *J.Rimkevičienės nuotr.*

341. Mus pasitinka Lietuvos ambasadorius prie Šventojo Sosto Kazys Lozoraitis. *J.Rimkevičiaus nuotr.*

342. Kazys Lozoraitis ir Danutė Totoraitytė derina ceremonijos planą. *K.Dobkevičiaus nuotr.*

343. Abu *Kryžiaus kelio* vadovai – Danutė ir Gintaras prie *Kryžiaus*, apvainikuoto laurų vainiku. *K.Dobkevičiaus nuotr.*

344. Laimingieji piligrimai iš visos Lietuvos Šv. Petro aikštėje. *K.Dobkevičiaus nuotr.*

345. Jų kryžius sunkesnis nei mūsų. Su neįgaliaisiais Šv. Petro aikštėje. *J.Rimkevičienės nuotr.*

346. Įžengiame į viso pasaulio katalikų širdį – Šv. Petro Baziliką. *D.Valauskienės nuotr.*

347. *Kryžius,* nukeliavęs 3500 km, stovi Šv. Petro Bazilikoje. *D.Valauskienės nuotr.*

348. Laukiame Šventojo Tėvo visai netoli jo sosto. *D.Valauskienės nuotr.*

349. Čia esame ir mes.
J.Rimkevičienės nuotr.

350. Vatikano gvardijos kariai.
K.Dobkevičiaus nuotr.

351. Popiežius atvažiuoja į Šv. Petro aikštę. *Felici nuotr.*

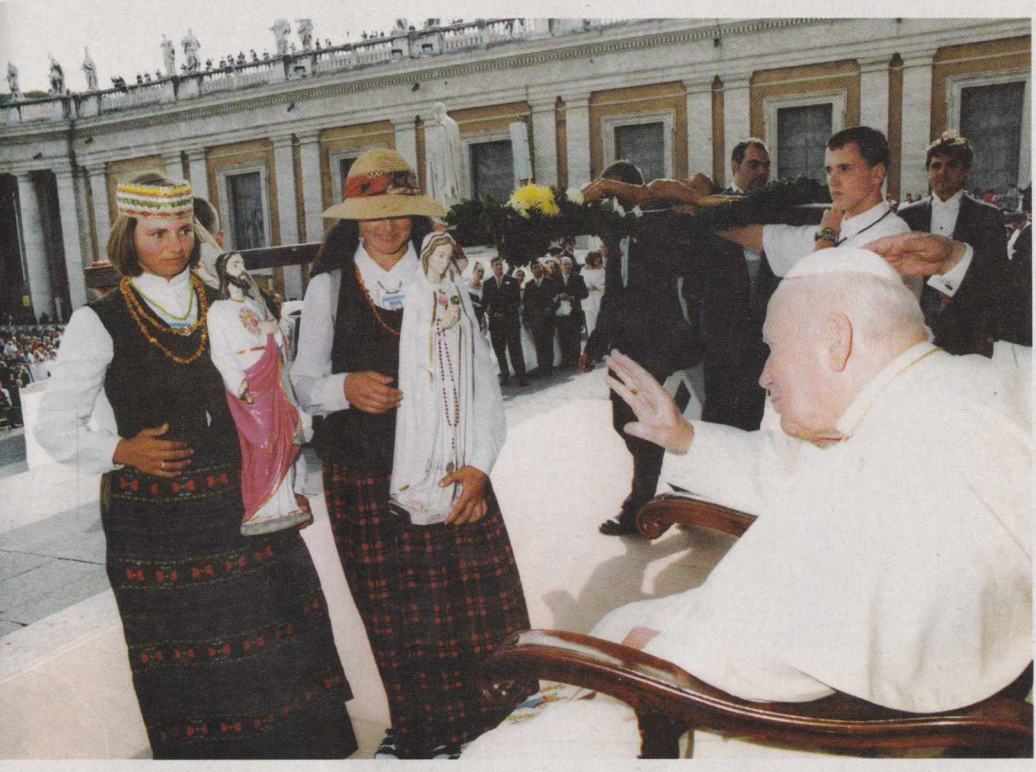

352. Maldininkai iš Lietuvos paeiliui prieina prie Šventojo Tėvo. Jis laimina Vidą Augaitę ir Aldoną Matonytę. *Felici nuotr.*

353. *Kryžių* įneša Vytautas Totoraitis ir Jaroslavas Kalinovskis. *Felici nuotr.*

354. *Kryžius Keliauninkas* šalia Jono Pauliaus II dovanų stalo. *K.Dobkevičiaus nuotr.*

355. Mūsų *Kryžius* už Šventojo Tėvo, dešinėje. *J.Rimkevičienės nuotr.*

356. Prie Šventojo Tėvo suklupo žygio vadovė Danutė Totoraitytė. *Felici nuotr.*

357. Danutė neša paveikslą prie dovanų stalo. Klūpo Gintaras Naudžiūnas, artinasi Stasė Klapatauskienė, Danutė Valauskienė, M.Bukauskienė. *Felici nuotr.*

358. Prie Šventojo Tėvo suklupusi Danutė Valauskienė.
Toliau klūpo Valdas Lukauskas, stovi Kazys Dobkevičius. *Felici nuotr.*

359. Prie Popiežiaus artinasi Janina Butkienė, Teresė Augūnienė, Nijolė Nariūnienė, Danutė Liškauskienė... *Felici nuotr.*

360. Popiežiaus palaiminimą gauna Janina Butkienė ir Teresė Augūnienė, Nijolė Nariūnienė. *Felici nuotr.*

361. Danutė Liškauskienė įteikia Popiežiui Pivašiūnų Marijos stebuklingą paveikslą. *K.Dobkevičiaus nuotr.*

362. Prie Popiežiaus Irena Lipinskienė, Rūta Bilevičiūtė, Antanas Kulvietis, Leonas Raštikis. *Felici nuotr.*

363. Vaikelio žvilgsniu į Popiežių žvelgia Donata Purienė, žegnojasi Irena Šedienė. *Felici nuotr.*

364. Susigraudinusi Irena Šedienė. Toliau Valerija Lukauskienė, Alvyra Blionckaitė. *A.Kulviečio nuotr.*

365. Palaiminimą priėmė Vygantas Pronckus, Juozas Kuzminskas, Aldona Zabulienė. *Felici nuotr.*

366. Po Šventojo Tėvo palaiminimo tarp Bazilikos kolonų piligrimai kartu su atvykusiaisiais iš įvairių Lietuvos kampelių. *A.Kulviečio nuotr.*

367. Pergalė! Ištvermingieji piligrimai per 130 dienų pėsčiomis, įveikę 3500 km su šiuo *Kryžiumi* atėję į Vatikaną. *K.Dobkevičiaus nuotr.*

Iš tolo pasitinka bažnyčių bokštai. *V.Lukausko nuotr.*

Toliuose stengiesi įžiūrėti kelią. *V.Lukausko nuotr.*

Sumirga miestelio namai. *V.Lukausko nuotr.*

Brėkštančio ryto nušviestas miestelis slėnyje. *V.Lukausko nuotr.*

Žingsnis po žingsnio artėjame į poilsio vietą. *V.Lukausko nuotr.*

Pakelės vynuogynai. *V.Lukausko nuotr.*

J.E.VYSKUPO JUOZO TUNAIČIO ATSILIEPIMAS

Kryžiau šventas, visų medžių tu tik vienas pažiba,
neišželdins girios brandžios kito tokio niekada!

Jau sunku beatsiminti, kaip klostėsi įvykiai, besirengiant piligriminei kelionei su kryžiumi pėsčiomis Vilnius–Vatikanas. Tik atsimenu, kad sprendimas leisti piligrimus į šią kelionę atėjo nelauktai ir kaip tik tą valandą, kai turėjo būti pasakyta: „Ne!"

Kelionės organizatoriai pirmiausia kreipėsi į Vyskupų Konferenciją. Vyskupai pasiūlė šios kelionės klausimą spręsti Vilniaus ordinarui, nes žygis turės prasidėti Vilniuje. Jo Eminencija kardinolas A.J.Bačkis savo ruožtu šį reikalą pavedė man. Kelis kartus susitikau su organizatoriais ir įtikinėjau atsisakyti žygio, nurodydamas įvairias jų kelyje laukiančias sunkenybes. Pagaliau vieną dieną įtikinau Danutę Totoraitytę, kad iš tikrųjų visi duomenys rodo, jog Dievas nenori šios kelionės. Kitą dieną turėjo ateiti Gintaras Naudžiūnas, kuris labiausiai kovojo dėl šios kelionės. Didžiai nustebau, kai jis kitą dieną atėjęs su bendraminte pareiškė, jog jie apsisprendę atsisakyti kelionės.

Bet išvakarėse mano prieštaravimas šiai kelionei smarkiai susvyravo. Mat Danutė papasakojo, kad jau apvažiavusi kelionės trasą, susitarusi su vyskupais ir policija, sudarytas grafikas ir pan. Tad reikia rašyti laišką, atšaukiantį kelionę. Be to, staiga kažkas pabudino man mintį, jog kaip tik tada, kai piligrimai pasieks Romą – tai bus spalio 13 d. – po poros dienų Šventasis Tėvas švęs išrinkimo popiežiumi 25-erių metų jubiliejų. Tad pabandžiau parašyti rekomendacinį laišką. Mano nuostabai, laiškas išėjo toks sklandus, kad man pasirodė, jog Dievas vis dėlto nori šios kelionės, o ir intencijos labai rimtos ir aktualios: Popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymo Lietuvoje dešimtųjų metinių paminėjimui, atsiteisimui Dievui už pasaulio nuodėmes ir už taiką žemėje. Ir galima pridėti: Šventojo Tėvo išrinkimo popiežiumi 25-ųjų metinių paminėjimo. Laišką parodžiau Gintarui. Ir taip staiga mūsų nuomonės sutapo, pakilo entuziazmas, ir organizatoriai ėmė kaip reikiant ruoštis kelionei.

Gražios buvo šv. Mišios 2003 m. birželio 7 d., kuriomis palydėjome piligrimus šiai ilgai ir prasmingai kelionei į šventąjį miestą Romą. Visų veidai švytėjo, o akys rasojo... Piligrimai turėjo vėliavas tų šalių, per kurias eis, jas palaiminome, pavesdami šventiesiems angelams juos lydėti.

Taigi taip nuostabiai pati Dievo Apvaizda sutvarkė, kad ši kelionė įvyktų, ir tuo labai stebėjausi. Džiugino pranešimai apie gražų ir malonų mūsų piligrimų sutikimą parapijose. Daug kur sutikdavo labai iškilmingai, dalyvaudavo net vyskupas, draugiškai maloniai visur lydėjo policija. Iki pat Romos piligrimų žygis vyko nuostabiai. Ačiū Dievui! Garbė Dievui!

Ačiū kelionės sumanytojams, organizatoriams, ačiū dalyviams, ačiū aukojusiems lėšas, ačiū visiems, mūsų piligrimus kelionėje sutikusiems, priėmusiems, maitinusiems, bendroje maldoje dalyvavusiems, palydėjusiems. Ačiū Šventajam Tėvui, mūsų piligrimus priėmusiam, palaiminusiam.

+J. Tunaitis

Vyskupas *Juozas Tunaitis*
Vilniaus arkivyskupo generalvikaras

IL GAZZETTINO
Venezia

La storia

I 3000 CHILOMETRI A PIEDI DEI PELLEGRINI LITUANI

Sono partiti da Vilnius il 7 giugno e pensano di arrivare a Roma il 14 ottobre. Sono 35 pellegrini lituani, di diversa età e sesso, che in nome della pace nel mondo hanno intrapreso a piedi un viaggio di 3160 chilometri attraverso Polonia, Slovacchia, Austria, Slovenia, Italia, per arrivare in Vaticano. Camminano in colonna, cantando e pregando, portando statue della Madonna e di Gesù Cristo, una pesante croce di legno e le bandiere della pace, dell'Italia, della Lituania, dello stato pontificio. Santa messa al mattino prima partire e alla sera, nel luogo dove fanno tappa per pernottare: in genere locali offerti dalle parrocchie. Domenica notte a Portogruaro hanno dormito nel collegio diocesano Marconi e lunedì nell'oratorio di San Stino, dove sono stati accolti con la foto di gruppo in chiesa. In media fanno 25 chilometri al giorno, ieri sono partiti da San Stino per raggiungere Roncade (Treviso), facendo tappa a pranzo nella parrocchia di Santa Maria della Pace di San Donà. Il tragitto percorso ieri è stato quindi di circa 35 chilometri. Sono attrezzati con una sorta di impermeabile sotto cui portano il vestito tradizionale lituano che si può ammirare nelle belle giornate. Ma i loro costumi sono solo una parte del messaggio contenuto nei segni della loro religiosità antica e profondamente sentita: quando salutano un sacerdote s'inginocchiano e in chiesa preferiscono farlo sul pavimento. Stanno suscitando una ventata di ammirazione religiosa. Un po' tutti, ad iniziare dagli stessi sacerdoti, si fanno in quattro per offrire aiuti e dare supporto. In questi giorni dopo essere passati per il Veneto Orientale rientrano in Provincia di Venezia, facendo tappa a Scorzè per partire domani alla volta di Santa Maria di Sala e Vigonza. Sono accompagnati da un pullman d'appoggio, trasportando bagagli, materassi e quant'altro serve ad affrontare un lungo viaggio, pur se fatto a piedi. "Il nostro pellegrinaggio - dicono - è una testimonianza per la pace nel mondo. Perchè lo Spirito Santo entri nei cuori di tutti. A distanza di dieci anni dalla visita del Papa in Lituania, vogliamo contraccambiare andando a Roma. Quel viaggio è stato importantissimo anche perchè ci ha fatto capire che eravamo usciti dagli impedimenti religiosi di cinquant'anni di comunismo. Due anni fa abbiamo fatto un pellegrinaggio di 2mila chilometri in Lituania, ora con questo viaggio festeggiamo anche la riconquistata libertà religiosa dei cattolici che in Lituania sono l'80 per cento".

Maurizio Marcon

Straipsnis „Lietuvių piligrimų 3000 km kelionė pėsčiomis *Venecijos laikraštyje Il Gazzettino Venezia*, 2003 09 10

MIGLIAIA DI CHILOMETRI IN PREGHIERA

Sono arrivati a piedi il 9 ottobre questi pellegrini Lituani partiti da Vilnius(la capitale) il 7 giugno e in cammino verso Roma. Giovani e meno giovani, molti anche nei loro costumi. Grande compostezza e devozione per la S. Messa e l'incontro con S. Chiara nel santuario.

"Noi abbiamo intrapreso questo pellegrinaggio – ha detto Virginia Lapinskiene che parla italiano – fondamentalmente per pregare per la pace nel mondo, perché sappiamo che Dio guarda i nostri passi e ascolta le nostre preghiere. In secondo luogo, il pellegrinaggio è fatto per ricordare i 25 anni del pontificato di Giovanni Paolo II e per ricordare i 10 anni della sua venuta in Vilnius".

Felici e pieni di stupore anche per aver incontrato questa nuova santa, e averle affidato il loro cammino, sono ripartiti cantando, con la Croce e la bandiera Lituana.

Straipsnis „Tūkstančiai kilometrų su malda“ žurnale *Santa Chiara agostiniana da Montefalca*, 2003, Nr. 4.

Litovski romarji tudi skozi ledavsko dolino

Od Litve do Vatikana peš

Pot ob Ledavi, ki so jo litovski romarji prehodili prejšnjo sredo, je zelo majhen del tistega, kar so že prehodili in kar jih še čaka

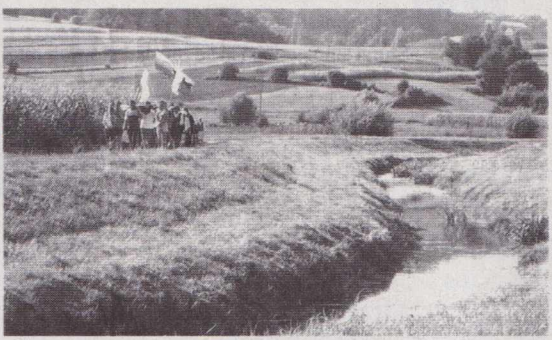

Sedemindvajset žensk in pet moških, večinoma starih od petdeset do šestdeset let, le trije so mlajši od trideset let, so se odločili, da bodo na svojevrsten način čestitali papežu Janezu Pavelu II. ob njegovi 25-letnici papeževanja, ki jo bo praznoval 16. oktobra.

Tako so se podali na pot s sporočilom miru, ljubezni in sprave že 7. junija iz litovskega glavnega mesta Vilna. Litva je, čeprav je nekoč spadala pod rusko oblast in se je takrat v njej razširila pravoslavna vera, vedno gravitirala k skandinavskim deželam, zato je danes v njej poleg pravoslavnih vernikov večina katoličanov, nekaj pa je tudi protestantov. Pot jih je nato vodila skozi Poljsko, Slovaško in Avstrijo ter jih še bo skozi Slovenijo in Italijo vse do Rima. Na poti jih sicer spremlja avtobus, s katerim se bodo vrnili domov, medtem ko jim tja grede vozi le obleko in druge potrebne stvari za pot. Dnevno prehodijo tudi do štirideset kilometrov. Večina jih je oblečena v litovske narodne noše, kar jim v tej vročini še dodatno oteži pot, vendar, kot kaže, so zelo predani temu, da bodo do 14. oktobra peš prišli v Vatikan in čestitali papežu. Ne ovirata jih niti vročina niti promet, čeprav večinoma pešačijo po glavnih cestah, niti to, da nimajo nobenega stika z domom. Ker gre seveda za velike fizične in tudi psihične napore, romarji svoje misli skozi vso pot zatopijo v molitev in pesem, da jim hitreje mine. Vsake toliko časa imajo tudi kratek postanek po župnijah v državah skozi katere hodijo. Pot je namreč dobro organizirana, saj so župnije, ki so jih in ki jih še bodo obiskali, dobile pred meseci natančen program, kdaj bodo romarji šli mimo. Ponekod le kosijo in se okrepčajo, drugod pa tudi prespijo.

Prejšnji teden so tako na mejnem prehodu Kuzma prestopili v Slovenijo, kjer so jih pričakali naši verniki. Večji postanek jih je čakal v pertoški župniji, kjer so obedovali in se pozneje podali naprej do Cankove, kjer so tudi prespali. Naslednji dan so nadaljevali pot do Radenec, skozi Gornjo Radgono in naprej po Sloveniji do Italije. Ko so vstopili v Slovenijo, so prehodili že okrog 1900 kilometrov in imeli za sabo petinsedemdeset potovalnih dni. Čaka pa jih še okrog 1200 kilometrov.

O skupini romarjev je treba povedati še to, da jih je večina že pred dvema letoma v osemdesetih dneh prehodila Litvo v obliki križa. Gre večinoma za ljudi kmečkega rodu. S sabo nosijo velik križ, kip matere božje ter vatikansko, litovsko in zastavo države, skozi katero gredo. Poleg teh pa še eno, na kateri v italijanščini piše »pace«, to pa pomeni mir.

Besedilo in foto: C. K.

Sassacci e Rignano accolgono i pellegrini Lituani in viaggio verso Roma

"Ero forestiero: e mi avete ospitato"

ENRICO ROCCHI

Sabato e domenica scorsi lungo la via Flaminia forse qualcuno ha potuto incontrare un gruppo di circa quaranta persone che pregando e cantando, portando alcune immagini sacre, tra cui una pesante croce, camminavano spediti verso Roma, per portare il ringraziamento per tutto ciò che il Signore ha fatto attraverso il Papa Giovanni Paolo II.

Sono partiti, pensate, il 7 giugno e da quel giorno hanno percorso migliaia di chilometri, sotto il caldo cocente di questa estate e sotto piogge ed intemperie. Partiti da Vilnius in Lituania, uno dei paesi della ex Russia, hanno toccato Polonia, Slovacchia, Austria, Slovenia e dal Friuli sono giunti in Italia. Attraverso Veneto, Emilia Romagna, Toscana, Umbria sono arrivati nel Lazio e quindi nelle nostre terre dove li abbiamo accolti come Gesù ci ha insegnato. "Ero forestiero: mi hai ospitato ?". Per una serie di belle coincidenze la parrocchia di Rignano ha potuto ben notare la testimonianza di fede di questi nostri fratelli di fede che hanno affrontato in questi mesi fatiche terribili per mostrare al Papa la riconoscenza per il suo coraggioso impegno nel mondo. Vedere quei volti arrosati dal sole, quei piedi feriti dalla fatica, ma soprattutto il rispetto del luogo sacro, dove entrano con una delicatezza straordinaria, il loro comportamento durante la S.Messa, il loro fare la S. Comunione in ginocchio non solo fisicamente, ma soprattutto spiritualmente ci ha edificato e ci fa riflettere.

Dal cuore e dalla generosità del nostro popolo subito è sorta una gara a portare aiuto e, in men che non si dica, è stato approntato un pasto caldo, che i pellegrini hanno gradito. Nonostante la difficoltà della lingua attraverso il linguaggio della fede comune ci si è ben capiti.

Ci è sembrato di rivivere, sebbene in scala molto ridotta, l'accoglienza dei giovani stranieri per l'anno santo del 2000 che non si cancellerà mai dal nostro cuore: anche allora ci fu una gara alla collaborazione.

Prima della loro partenza verso le ultime tappe verso Roma abbiamo celebrato insieme la S.Messa anche nella loro lingua e al suono delle campane li abbiamo accompagnati per un tratto del camnino, ma non senza prima esserci dimostrati reciprocamente riconoscenza.

Iz Litve peš v italijansko prestolnico

Te dni potuje skozi Slovenijo 32 romarjev iz Litve, ki so se iz prestolnice Vilne peš odpravili proti Rimu. Včeraj, 80. dan potovanja, se je skupina, ki s sabo nosi 60 kilogramov težak križ, iz Slovenske Bistrice odpravila proti Slovenskim Konjicam, kjer bodo prespali in nato nadaljevali pot. V skupini so študenti, učitelji in kmetje, ki na dan prehodijo 25 do 30 kilometrov. Za 3100 kilometrov dolgo potovanje so si zaposleni vzeli neplačan dopust, štirje mladi pa so se zaradi začetka novega šolskega leta že vrnili domov. Potovanje so začeli 7. junija, v Rim pa naj bi prispeli 14. oktobra. Tam bodo preživeli dva dni, udeležili se bodo avdience pri papežu, prisostvovali pa bodo tudi praznovanju ob 25. obletnici papeževega pontifikata. **(tš)**

Boris Vugrinec

Žinutės apie Kryžiaus kelionę įvairiuose laikraščiuose

MIELŲ NAUJŲ BIČIULIŲ SVEIKINIMAI

Boże Narodzenie 2003
Nowy Rok 2004

Dzielę się radością Świąt i pewnością nadziei:
Emmanuel jest z nami!
Przychodzi – choć Go się nie przyjmuje!
Rodzi się – choć miejsca nie było dla Niego!
I choć Go świat nie poznaje – JEST!

+ Romuald Kard. Kradenb

Kraków, ul. Franciszkańska 3 — METROPOLITA KRAKOWSKI

+

Drodzy Przyjaciele!
Biskupi Pomocniczy Archidiecezji Krakowskiej
Damian Muskus OFMConv
oraz cała Kapituła Drogi Emigracji

Na radosny czas Narodzenia
Bożego Syna, niech szczęście
zamieszka pośród nas.

Z serdecznymi życzeniami
i darem modlitwy
Ks. Roman Sneider

pobłogosławienia Matki Bożej
Królowej Polski i błogosławieństwa
roku z całej wspólnoty parafialnej

P.S. Dziękujemy za Wasz przyjazd i spotkanie. Pamiętamy o Was, o Waszej i naszej modlitwie.
Ks. Roman Sneider

Łomża
Boże Narodzenie 2003 roku

STANISŁAW STEFANEK TChr
BISKUP ŁOMŻYŃSKI

„W Chrystusie, sercu Ewangelii, mają swój początek wszystkie inne prawdy wiary: z Niego też promieniuje nadzieja dla całej ludzkości. Chrystus jest bowiem światłem, które oświeca każdego człowieka, a krokowiek odradza się w Nim, otrzymuje pierwocinę Ducha, które uzdalniają mu wypełnianie nowego prawa miłości" (Pastores gregis, 27).

W radosne dni Świętowania Narodzin Chrystusa usłyszymy znów Orędzie Aniołów przyniesione na Pola Betlejemskie: „Chwała Bogu na wysokości, a na ziemi pokój ludziom, w których sobie upodobał" (Łk 2,14).

Zatroskani o pokój: dla naszej Ojczyzny - dla bezrobotnych i pokrzywdzonych; dla świata - dla zabijanych nienarodzonych i bezbronnych ludzi, zwracamy nasze oczy ku Ojcu Niebieskiemu, który posłał Syna Zrodzonego z Dziewicy. On upodobał sobie w człowieku, nawet w tym, który Go odrzucił i usiłuje tworzyć świat bez Imienia Stwórcy, a taki program otworzy nową drogę błędów i krzywd.

Świętując Boże Narodzenie głosimy Imię przyniesione przez Gabriela – Jezus, Syn Boży. On będzie panował – Król na tronie Dawidowym, Król na trono mego serca, Król na każdym tronie, niosąc światu nadzieję.

Świątecznie, z serdecznymi życzeniami nawiedzam wszystkie Domy Drogich mi Przyjaciół i z serca błogosławię.

+ Kazimierz SP
Biskup Łomżyński

Dziękuję za modlitwę przyjęcie!

Vilnius, Christmas 2003
New Year 2004

Dear Danuta and Cheerny Family,

"Jesus Christ, alive in the Church, the source of hope for Europe."

Pope John Paul II

"Gesù Cristo, vivente nella sua Chiesa, sorgente di speranza per l'Europa."

Papa Giovanni Paolo II

(Ecclesia in Europa, n. 1)

P.S. I am glad to send you these words of pastoral service in Lituania.

The Apostolic Nuncio in Lithuania
extends cordial best wishes for
a Merry Christmas and a Happy New Year

Il Nunzio Apostolico in Lituania
è lieto di presentare i migliori auguri
in occasione delle Festività Natalizie
e dell'inizio del Nuovo Anno

Thank you for the pictures and your very kind letter.
With my blessing:

+ Peter Zurbriggen
Ap. N.

Kosciuškos gatvė 28, 2001 Vilnius

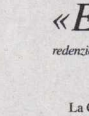

Carlo Caffarra
Arcivescovo di Ferrara-Comacchio
Abate di Pomposa

«Esultiamo nel Signore, e lasciamoci inondare di gioia interiore, perché è sorto il giorno luminoso della nuova redenzione, il giorno dell'attesa antica, il giorno della felicità eterna».

(S. Leone Magno, *Sul Natale del Signore* 2,1.1)

La Chiesa che è in Ferrara-Comacchio, unitamente al suo Arcivescovo, porge i migliori auguri natalizi.

+ Carlo Caffarra

Gerbiamas p. Nardzinskai,
Širdingai dėkoju Jums, p. Jolantai Tolocatitzkai ir visai Kristaus kaip gimusi ir mus paveikusius šiltus ir mielus sveikinimus.
Savo ruožtu, Jums nišeng nuosirdžiai linkiu kuo geriausio.
Su tikrais meilės ir pagarbos jausmais
Vatikane. Dziaugiuosi galėjęs bendrauti kelis dešimtmečius Romos katalikų bažnyčios pagalbėti.
Maloningai Jūsų —
K. Vrublevskis

Roma, 2003 gruodis.

+ Kochani Państwo!

Dziękujemy Wam za list, zdjęcia a nade wszystko za ogromny

Dziękujemy Bogu i Nam za ten piękny czas.

Niech Miłościwy Pan Jezus i Matka Nasze nas otoczą łaskami w NOWYM ROKU

Szczęść Boże! w imieniu Sławoszowej - Chatki

Gelobt sei Jesus Christus!

Liebe Mitglieder der Wallfahrt mit Kreuz.

Wir grüssen Sie sehr herzlich und freuen uns über Ihre erfolgreiche Pilgerreise zum hl. Vater Johannes Paulus II.

Wir danken für ein ermutiges Beispiel Ihrer Pilgerreise, mit der Sie uns angeredet haben, wir danken auch für herzliche Wörter, die Sie uns mittels Ihres Briefes adressiert haben, auch für die hl. Messe, auf der Sie für alle Leute guten Willens gedankt haben und Sie haben um Marien Schutz und Geschenke des hl. Geistes gebeten.

Wir sind sehr froh, dass Sie sich in unserem Pfarramt gut gefühlt haben, und zu kommenden Weihnachten nehmen Sie von uns diesen Gruss an:

Weihnachtsevangelium ist nicht nur eine Geschichte des entfernten Ereignisses. Das Klopfen an die Tür seitdem hörte nicht auf und es ist nicht die Tür anderer Leute, an die „Er" klopft, sondern, es ist die Tür jeden von uns. Machen wir deshalb die Tür unseres Herzens auf, denn die Feier der Geburt des Gottessohnes ist für uns eine neue Gelegenheit, die schon nicht kommen muss, sich geboren zum schöneren, fröhlicheren und tieferen Leben mit Jesus Christus, dass wir so die Träger seiner Liebe und Ruhe werden, denn er sagte: „Ohne mich könne sie nichts tun." (Jn 15,5)

Es bitten Euch auf Ansprache Gottesmutter Maria, der Königin der Ruhe, die Gläubigen in unserem Pfarramt Veličná mit Segen des Pfarrers

Heute enthüllst du das Geheimnis unseres Heiles,
heute offenbarst du das Licht der Völker,
deinen Sohn Jesus Christus.
Er ist als sterblicher Mensch auf Erden erschienen und hat uns neu geschaffen im Glanz seines göttlichen Lebens.

Aus der Präfation von Erscheinung des Herrn

Das Wunder der Menschwerdung Gottes übersteigt die Grenzen menschlichen Denkens und Verstehens. Als Christen können wir nur staunen und dankbar dieses große Geschenk Gottes annehmen.

Ich wünsche Ihnen eine staunende und verändernde Begegnung mit dem menschgewordenen Gott, wie dies einst die Hirten erlebten.

Ein gesegnetes Weihnachtsfest und ein Jahr 2004 der Gnade!

+ Paul Hny
Bischof von Eisenstadt

Frohe und gnadenreiche Weihnachtstage wünscht Ihnen Ihr Bischof Paul

ANDREA BRUNO MAZZOCATO
VESCOVO

" Il Figlio è stato portorito
come un vecchio
dall'argilla di Adamo
ed è stato dato ai fedeli.
E gli è padre e principe del secolo futuro"

(Dall'Ufficio Divino per le Chiese Orientali)

Ricambio l'augurio di un Santo Natale e di un sereno Anno Nuovo giunga con la Benedizione invocata dagli angeli a Bethlemme.

+ Andrea Bruno Mazzocato

Santo Natale 2003
Anno nuovo 2004

Ho gradito molto il ricordo e la foto del Pellegrinaggio a Roma. Grazie delle preghiere per me; io ricambio per voi tutti.

Ringrazio di cuore
e contraccambio fervidi auguri
con una larga benedizione

+ Antonio Mattiazzo

Vescovo di Padova

In Te, Signore, la pace ci è venuta
incontro e ha aperto alla speranza
i nostri cuori.
(S. Teresina)

Mons. Dino Zadi,
Vescovo di Civita Castellana,
ringrazia
e ricambia sentiti auguri
nel gaudio del Natale
e per l'anno nuovo.

Con pensieri riconoscenti
e con fraterna amicizia -
Grazie a voi! Aff.mo
+ Dino Zadi, Vesc.
Natale 2003

NATALE 2003

A tutta la Famiglia della Via Crucis
VILNIUS - LITUANIA

Abbiamo ricevuto con grande gioia la vostra lettera "Dicembre 2003" con la quale ci comunicate la felice conclusione del vostro Pellegrinaggio, il vostro ringraziamento a noi e i migliori auguri per le feste.

Siamo noi che dobbiamo dirvi grazie per la testimonianza di fede che ci avete offerto e per la gioia che avete diffuso in mezzo a noi, nelle nostre chiese, nelle nostre strade, nelle nostre case...nei nostri cuori.

Abbiamo rivissuto, con la vostra venuta, i momenti belli che il Signore ci ha donato durante l'Anno Santo, quando abbiamo accolto i tantissimi pellegrini che, come voi a piedi, si sono diretti alle tombe degli apostoli Pietro e Paolo.

Che il Nato Bambino Gesù vi benedica e sia sempre nella vostra vita.

Saluto voi anche a nome della comunità parrocchiale e di quanti avete beneficato con la vostra venuta.

Cardarelli don Antonio, parroco

Acquasparta (Terni) - ITALIA
da voi visitata il giorno 9 ottobre 2003

PARROCCHIA SANTI STEFANO E CECILIA
IN ACQUASPARTA
COMUNITÀ

PIETRO BROLLO
ARCIVESCOVO DI UDINE

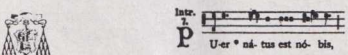

In giorni tempestosi, quando sembra che perfino l'Onnipotente distolga il suo sguardo dall'umanità, è facile smarrire le certezze e perdere la speranza.

La nascita di un bambino – ci avverte però il poeta Tagore – è sempre segno che Dio non si è ancora stancato degli uomini e fortunatamente possiamo constatare che i bambini nascono ancora; anzi è proprio a Natale, che un Fanciullo nasce per noi tutti ed è il figlio dell'Altissimo.

Da questa verità discende per me il fondamento di un augurio ricco di una Speranza che ci faccia guardare sempre con ottimismo alla vita vissuta come un dono ricevuto ed offerto con amore.

BUON NATALE e FELICE ANNO 2004

Con cordialità. + Pietro Brollo

Natività del Signore 2003

«Un giorno è spuntato per noi:
venite tutti ad adorare il Signore;
oggi una splendida luce
è discesa sulla terra».

(Canto al Vangelo, Nella Messa *in Die*)

Il bambino della cui nascita
facciamo memoria
ci faccia riscoprire
la gioia di essere amati dal Padre
e renda ciascuno di noi
segno del suo amore.
Buon Natale!

+ Dino De Antoni

✠ *Dino De Antoni*
Arcivescovo Metropolita

KELIONĖS SCHEMA

Kelionės diena	Data	Vietovės pavadinimas, laikas (val.)	Vietovės pavadinimas, laikas (val.)	Vietovės pavadinimas, laikas (val.), nakvynė
			LIETUVA	
1.	06.07	**Vilnius, Arkikatedra** 7.00 šv. Mišios	**Lentvaris** 16.00	**Trakai** 20.00 šv. Mišios
2.	06.08	**Trakai** 8.00 šv. Mišios		**Aukštadvaris** 19.00 šv. Mišios
3.	06.09	**Aukštadvaris** 8.00 šv. Mišios		**Pivašiūnai** 19.00 šv. Mišios
4.	06.10	**Pivašiūnai** 8.00 šv. Mišios	**Daugai** 13.00 šv. Mišios	**Alovė** 19.00 šv. Mišios
5.	06.11	**Alovė** 8.00 šv. Mišios	**Alytus,** Šv. Kazimiero bažn. 13.00 šv. Mišios	**Miroslavas** 19.00 šv. Mišios
6.	06.12	**Miroslavas** 7.00 šv. Mišios	**Meteliai** 14.00 šv. Mišios	**Seirijai** 20.00
7.	06.13	**Seirijai** 8.00 šv. Mišios	**Šventežeris** 13.00 šv. Mišios	**Lazdijai** 19.00 šv. Mišios
8.	06.14	**Lazdijai** 8.00 šv. Mišios	**Pasienis** 13.00	**Seinai** 19.00
			LENKIJA	
9.	06.15	**Seinai** 8.00	**Gibai** 13.00	**Glemboki Brodas** 18.00
10.	06.16	**Glemboki Brodas** 7.00	**Serski Lasas** 12.00	**Augustavas** 18.00
11.	06.17	**Augustavas** 7.00	**Barglavas** 14.00	**Raigardas** 19.00
12.	06.18	**Raigardas** 7.00	**Grajevas** 14.00	**Gutai** 19.00
13.	06.19	**Gutai** 7.00	**Ščiučinas** 10.00	**Staviskai** 20.00
14.	06.20	**Staviskai** 7.00	**Gurki Sypnievas** 13.00	**Lomža** 19.00
15.	06.21	**Lomža** 7.00	**Sniadovas** 14.00	**Gniazdovas** 20.00
16.	06.22	**Gniazdovas** 7.00	**Mazovijos Ostrovas** 14.00	**Brokas** 20.00
17.	06.23	**Brokas** 7.00	**Sadovnas** 11.00	**Lochovas** 19.00
18.	06.24	**Lochovas** 7.00	**Jadovas** 12.00	**Tiuščas** 19.00
19.	06.25	**Tiuščas** 8.00		**Volominas** 18.00
20.	06.26	**Volominas** 8.00	**Zielionka** 12.00	**Varšuva** 19.00
21.	06.27	**Varšuva** 7.00		**Piasečnas** 19.00
22.	06.28	**Piasečnas** 7.00	**Lošas** 13.00	**Grujecas** 20.00
23.	06.29	**Grujecas** 8.00	**Bielsk Dužas** 12.00	**Mogielnica** 19.00
24.	06.30	**Mogielnica** 7.00	**Nove Miastas prie Pilicos** 13.00	**Odžyvotas** 19.00
25.	07.01	**Odžyvotas** 7.00	**Dževica** 12.00	**Govarčovas** 20.00
26.	07.02	**Govarčovas** 7.00	**Konskai** 13.00	**Falkovas** 19.00
27.	07.03	**Falkovas** 7.00		**Pžedbožas** 20.00
28.	07.04	**Pžedbožas** 7.00	**Kodrombas** 14.00	**Radomskas** 20.00
29.	07.05	**Radomskas** 8.00		**Klomnicas** 18.00
30.	07.06	**Klomnicas** 7.00	**Redžinai** 12.00	**Čenstakava** 18.00
31.	07.07	**Čenstakava** 7.00		**Olštynas** 19.00
32.	07.08	**Olštynas** 7.00	**Janovas** 13.00	**Lenlovas** 19.00
33.	07.09	**Lenlovas** 7.00	**Pradla** 13.00	**Pilica** 20.00
34.	07.10	**Pilica** 7.00	**Volbromas** 13.00	**Skala** 20.00
35.	07.11	**Skala** 7.00	**Zielionkai** 13.00	**Krokuva** 19.00
36.	07.12	**Krokuva** 7.00	**Lagievnikai** 12.00	
37.	07.13		**Lagievnikai** 13.00	**Skavina** 18.00
38.	07.14	**Skavina** 8.00	**Pžytkovica** 14.00	**Zebžydovskos Kalvarija** 18.00
39.	07.15	**Zebžydovskos Kalvarija** 8.00		**Sulkovica** 18.00
40.	07.16	**Sulkovica** 7.00	**Zembžyca** 15.00	**Sucha Beskidzka** 19.00
41.	07.17	**Sucha Beskidzka** 8.00	**Makov Podhalanskas** 12.00	**Zavoja** 18.00
42.	07.18	**Zavoja** 7.00	**Zubžyca** 15.00	**Jablonka** 20.00
43.	07.19	**Jablonka** 8.00	**Chyžna** 13.00	**Trstena** 19.00
			SLOVAKIJA	
44.	07.20	**Trstena** 7.00	**Podbielas** 13.00	**Sedliacka Dubova** 19.00
45.	07.21	**Sedliacka Dubova** 7.00	**Dolny Kubinas** 14.00	**Velična** 19.00
46.	07.22	**Velična** 8.00	**Kralovanai** 12.00	**Sučanai** 19.00
47.	07.23	**Sučanai** 8.00	**Priekopa** 13.00	**Vrūtkai** 18.00
48.	07.24	**Vrūtkai** 7.00	**Srečnas** 13.00	**Žilina** 19.00
49.	07.25	**Žilina** 7.00	**Dolny Hričovas** 14.00	**Bytča** 19.00
50.	07.26	**Bytča** 8.00	**Považska Tepla** 13.00	**Považska Bistrica** 18.00
51.	07.27	**Považska Bistrica** 8.00	**Visolajė** 12.00	**Beluša** 18.00
52.	07.28	**Beluša** 8.00	**Ilava** 13.00	**Dubnica prie Vaho** 18.00
53.	07.29	**Dubnica prie Vaho** 8.00	**Trenčyno Tepla** 13.00	**Trenčynas** 19.00
54.	07.30	**Trenčynas** 7.00		**Nove Mestas** 19.00
55.	07.31	**Nove Mestas** 7.00	**Považanai** 12.00	**Pieštianai** 19.00
56.	08.01	**Pieštianai** 8.00	**Drahovcė** 11.00	**Červenikas** 19.00
57.	08.02	**Červenikas** 8.00	**Bučanai** 13.00	**Trnava** 19.00
58.	08.03	**Trnava** 7.00		**Senecas** 19.00
59.	08.04	**Senecas** 7.00	**Bernalakovas** 13.00	**Bratislava** 19.00
60.	08.05	**Bratislava** 8.00		**Kitzėjė** 18.00
			AUSTRIJA	
61.	08.06	**Kitzėjė** 8.00	**Volfštalis** 13.00	**Hainburgas** 18.00
62.	08.07	**Hainburgas** 7.00	**Vildungsmaueris** 14.00	**Maria Ėlendas** 20.00

63.	08.08	Maria Ėlendas 7.00	Švėchatas 13.00	Viena 18.00
64.	08.09	Viena 8.00	Švėchatas 13.00	Himbergas 18.00
65.	08.10	Himbergas 7.00	Ulter-Valtersdorfas 14.00	Potendorfas 20.00
66.	08.11	Potendorfas 8.00	Noifeldas 12.00	Potšingas 19.00
67.	08.12	Potšingas 7.00	Vyzas 14.00	Forchtenšteinas 19.00
68.	08.13	Forchtenšteinas 8.00		Vyznathas 18.00
69.	08.14	Vyznathas 7.00		Kirchšlagas 18.00
70.	08.15	Kirchšlagas 8.00		Mariesdorfas 18.00
71.	08.16	Mariesdorfas 8.00	Jormansdorfas 12.00	Obervartas 18.00
72.	08.17	Obervartas 8.00	Licelsdorfas 14.00	Štėgersbachas 19.00
73.	08.18	Štėgersbachas 8.00	Kukmirnas 14.00	Jėhersdorfas 19.00
74.	08.19	Jėnersdorfas 8.00		St. Martinas 18.00
			SLOVĖNIJA	
75.	08.20	St. Martinas 7.00	Pertoča 14.00	Cankova 20.00
76.	08.21	Cankova 8.00	Radencai 12.00	Gornia Radgona 18.00
77.	08.22	Gornia Radgona 8.00	Ihova 12.00	Sv. Troica 18.00
78.	08.23	Sv. Troica 7.00	Pernica 14.00	Mariboras 19.00
79.	08.24	Mariboras 7.00	Slivnica 14.00	Slov. Bistrica 20.00
80.	08.25	Slov. Bistrica 8.00	Tepanė 13.00	Slov. Konicė 17.00
81.	08.26	Slov. Konicė 7.00	Voinikas 14.00	Celė 19.00
82.	08.27	Celė 8.00	Sempėteris 13.00	Vranskas 20.00
83.	08.28	Vranskas 8.00	Šmartnas 14.00	Kamnikas 19.00
84.	08.29	Kamnikas 8.00	Šmarca 11.00	Domžalė 17.00
85.	08.30	Domžalė 8.00		Liubliana 17.00
86.	08.31	Liubliana 8.00	Brezovica 14.00	Vrhnika 19.00
87.	09.01	Vrhnika 8.00	Dolni Logatecas 13.00	Godovičas 17.00
88.	09.02	Godovičas 8.00		Colis 18.00
89.	09.03	Colis 8.00	Aidovščina 13.00	Črničė 18.00
90.	09.04	Črničė 8.00	Šempas 12.00	Nova Gorica 19.00
			ITALIJA	
91.	09.05	Nova Gorica 7.00	Goricija 13.00	Gradiska d'Izonca 19.00
92.	09.06	Gradiska d'Izonca 7.00	S. Džordžo di Nogaras 16.00	Mucana d. Turnjanas 20.00
93.	09.07	Mucana d. Turnjanas 7.00	Latizana 13.00	Portogruaras 19.00
94.	09.08	Portogruaras 7.00		S. Stino di Livenca 18.00
95.	09.09	S. Stino di Livenca 7.00	S. Dona di Pjave 12.00	Ronkadė 19.00
96.	09.10	Ronkadė 7.00	Moljano Venetas 14.00	Skorcė 19.00
97.	09.11	Skorcė 7.00	S. Marija di Sola 14.00	Vigonca 18.00
98.	09.12	Vigonca 7.00		Paduva 17.00
99.	09.13	Paduva 7.00	Albinjazegas 13.00	Bovolenta 19.00
100.	09.14	Bovolenta 7.00	Pontelongas 13.00	Kavaceręe 18.00
101.	09.15	Kavaceręe 7.00	Adrija 13.00	Mecogoras 19.00
102.	09.16	Mecogoras 7.00		Kodigoras 18.00
103.	09.17	Kodigoras 7.00	Lagozantas 13.00	Komakijus 18.00
104.	09.18	Komakijus 7.00		Longastrinas 18.00
105.	09.19	Longastrinas 7.00	Alfonsinė 11.00	Banjakavalas 19.00
106.	09.20	Banjakavalas 7.00	Rusis 12.00	S. Pjetro in Vinkolis 19.00
107.	09.21	S. Pjetro in Vinkolis 7.00	Kastiljonė di R. 12.00	Čezena 19.00
108.	09.22	Čezena 7.00	Savinjano sul Rubikonė 14.00	Santarkangelo di Romanjas 18.00
109.	09.23	Santarkangelo di Romanjas 7.00	Verukijus 13.00	San Marinas 18.00
110.	09.24	San Marinas 7.00		Novafeltrija 18.00
111.	09.25	Novafeltrija 7.00	S. Agata Feltrija 13.00	Sarsina 18.00
112.	09.26	Sarsina 7.00		S. Pjero Banjas 18.00
113.	09.27	S. Pjero Banjas 7.00		Badžija Pratalija 17.00
114.	09.28	Badžija Pratalija 7.00	Sočis 13.00	Bibjena 17.00
115.	09.29	Bibjena 7.00		Chjusi d. Vernas 18.00
116.	09.30	Chjusi d. Vernas 7.00		Kaprezė 17.00
117.	10.01	Kaprezė 7.00		San Sepolkras 17.00
118.	10.02	San Sepolkras 7.00	S. Džustinas 11.00	Cita di Kastelas 18.00
119.	10.03	Cita di Kastelas 7.00	S. Lučija 11.00	Umbertidė 18.00
120.	10.04	Umbertidė 7.00	Pjerantonijus 11.00	Kolombela 18.00
121.	10.05	Kolombela 7.00	Petrinjanas 13.00	Asyžius 18.00
122.	10.06	Asyžius 7.00		S. Marija d. Angelis 17.00
123.	10.07	S. Marija d. Angelis 7.00a	Bevanja 14.00	Montefalkas 18.00
124.	10.08	Montefalkas 7.00	Kavaljerė 11.00	Masa Martana 18.00
125.	10.09	Masa Martana 7.00	Akvasparta 13.00	S. Dženinis 17.00
126.	10.10	S. Dženinis 7.00	Narnis 13.00	Otrikolis 19.00
127.	10.11	Otrikolis 7.00	Maljano Sabina 13.00	Sazačis 17.00
128.	10.12	Sazačis 7.00		Rinjano Flaminijus 17.00
129.	10.13	Rinjano Flaminijus 7.00		Rjanas 17.00
130.	10.14	Rjanas 7.00		Roma, Vatikanas, Šv. Petro Bazilika 18.00

Žemaitytė, Birutė
Že–48 Su Kryžiumi per Europą / Parengė Birutė Žemaitytė. – Kaišiadorys : Adomo Jakšto sp., 2004. – 584 p. Kn. taip pat: Bendra kelionės panorama, Danutė Totoraitytė, p. 7-27; Mąstymai Kelyje Italijoje, Judita Rimkevičienė, p. 249-281.

ISBN 9955-9315-6-6

Knygoje aprašyta ir 374 nuotraukomis iliustruota 130 dienų (2003-06-07—10-14) trukusi piligriminė kelionė pėsčiomis iš Vilniaus į Vatikaną nešant Kryžių ir meldžiantis Lietuvos ir Europos dvasinio atgimimo intencija.

UDK 888.2-4+23/28

SU KRYŽIUMI PER EUROPĄ
Parengė Birutė Žemaitytė

Redaktorė
Liuda Sidarienė
Dailininkė
Audronė Martinaitytė
Tekstą rinko
Julija Kokštaitė

Užsakymas 590
Spaudė UAB Adomo Jakšto spaustuvė,
Girelės g. 22, 4230 Kaišiadorys
Autorės Birutės Žemaitytės mob. tel. 8-698-83994

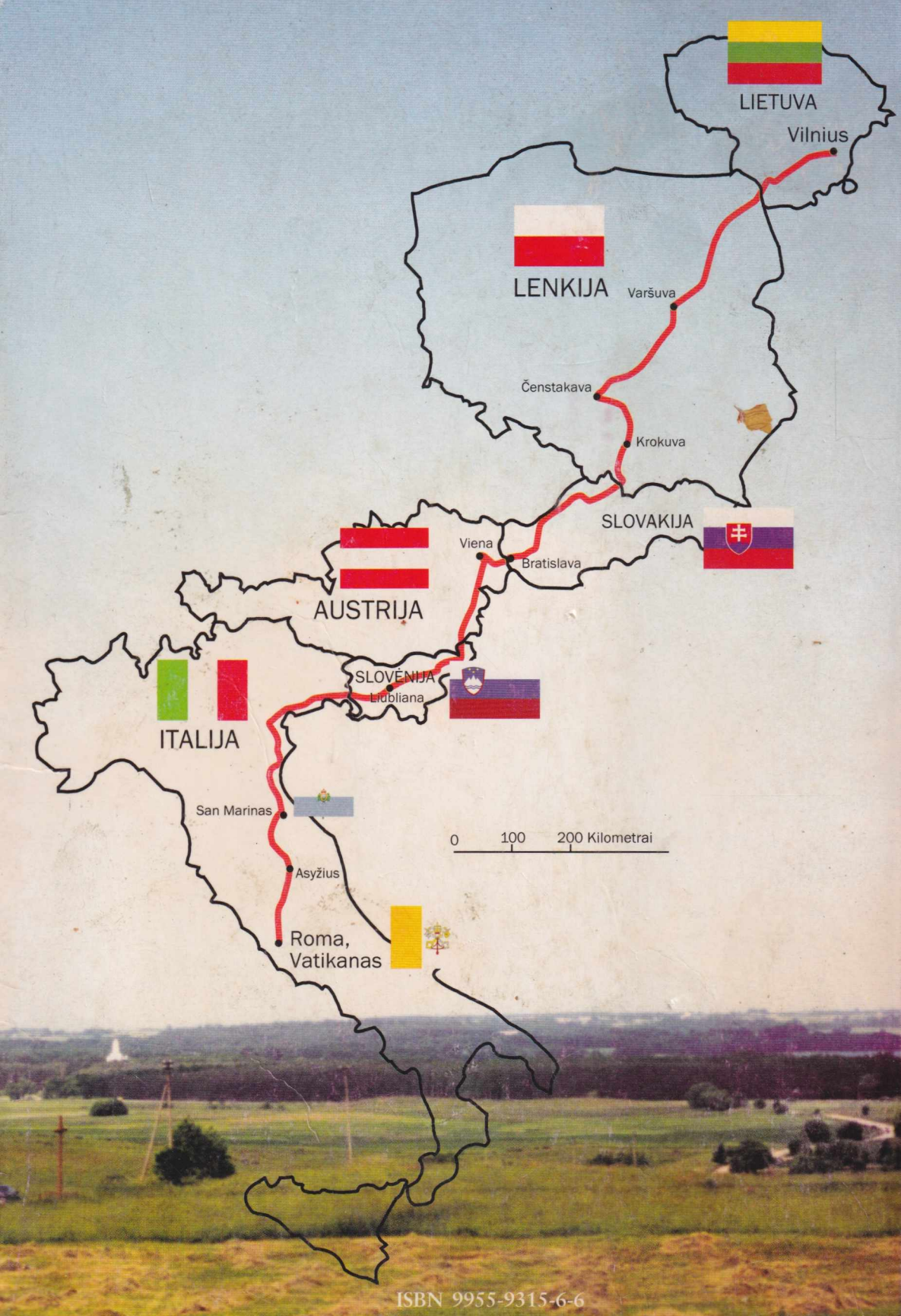

ISBN 9955-9315-6-6